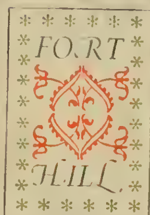
Aangek. [?] Maart 1884 voor f 2..

L. van Sasse van Ysselt

ALLE DE
GEDICHTEN
VAN
J. ANTONIDES VAN DER GOES.

Hier by komt het Leven des Dichters.

VIERDE DRUK.

Te ROTTERDAM,
By ARNOLD WILLIS, Boekverkooper
over den Rystuin, 1730.

DAVID VAN HOOGSTRATEN

AEN DEN LEZER.

Ik hebbe den Drukker, die een nette uitgave dezer Gedichten wilde toeſtellen, niet willen weigeren op my te nemen de overzieninge der zelve, om dat ik myn leet gezien heb aen de havelooze en ſlordige drukken, die men voorheen daer van gemaekt heeft. Indien men de zinlykheit en begeerte des Schryvers, die hy uitgedrukt heeft in de ziekte, die hem de laetſte geweeſt is, had opgevolgt, gelyk betamelyk ware geweeſt, had men dit werk niet alleen met grooter netheit aen den dagh gebragt, maer ook vele gedichten afgeſneden, die naer het gevoelen huns makers zelfs den dagh, of ten minſte (als ik'er myn oordeel zal tuſſchen voegen) zijnen naem, onwaerdigh waren: welke, my zelf van hem aengewezen, ik terſtondt den dichtkundigen met den vinger toonen kan. Van dezen aert is vooral het Treurſpel van Trazil, waer aen hy in de vroege jaren zijner jeugt zijne krachten heeft gewilt of beproeven of oeffenen, zonder het minſte voornemen van dat Toneelſtuk der werrelt oit op te dragen. Zoo dat wy onzen hedensdaegſche Keurmeeſteren, die zoo breedt opgeven van hunne bedrevenheit in Toneelpoëzy en kenniſſe der Toneelwetten, die, gelyk tegenwoordigh alles, naer den Franſchen zwier geſchikt wor-

den, de vryheit laten van dit Spel te ſtrepen waer 't hun believen zal, zonder dat zy behoeven te vreezen dat ik de beſcherming daer van zal opnemen, als wetende uit Antonides eigen mont, dat het voor hun niet gemaekt is. Zoo is het ook gelegen met de Vertalingen, door hem gemaekt, van Silius, van Ovidius en Horatius, welker raeuheit genoegh te kennen geeft, dat zyn voornemen geenszins geſtrekt heeft om eenigen lof hier door te behalen, maer alleen om zijnen ſchrijfſtyl en ader te oeffenen, op den voorgang van Vondel, Oudaen, Dekker en anderen, die dezen wegh ingeſlagen zijn, die reedts lang te voren betreden was van Latynſche dichteren, die om dezelve rede, by wyze van uitbreiding, met veranderring van zangmaten in de Latynſche ſpraek deze Lierzangen hebben uitgedrukt, en dus een loffelyk voorbeelt gegeven aen de jeugt, om op die wijze in de dichtkunſt te vorderen. Zeker de Dichter, hoe vernuftig, was niet om zyne werken zoo los in het licht te brengen: en gelijk hy over lange jaren (dat my uit eenen brief van zyn hant gebleken is) met den Heer Joan van Broekhuizen, met wien hy groote gemeenſchap had, dit uitgeven wilde overleggen, na datze beide alle de ſtukken wel zouden doorlezen, en gewikt en gewogen hebben; zoo heeft hy daerna gewilt dat 'er mijn oogh over gaen zou, op dat niets den dagh zou beſchouwen, dan dat verdiende gelezen te worden. Was ik nu meeſter van

deze keure, ik kan u verzekeren, Lezer, dat dit boek vry kleener zijn zou. Maer dewijl nu alles in yders handen is, hebben wy ons gedwongen gevonden niet alleen alle de Gedichten, die te voren gedrukt zijn, in deze verzameling te brengen, maer ook het een en 't ander, dat overgeslagen was, daer by te voegen; waer onder ook plaets heeft moeten hebben het Grafschrift op den Amirael de Liefde, dat ons de Edele Heer Gerard van Papenbroek, Schepen dezer Stede, een uitstekend minnaer dezer zinlykheden, allereerst in gedachten gebragt heeft. Dit is, Lezer, het geen ik u te zeggen had wegens de gelegenheit en gedaente van dit werk. Want onnut en ontydig schynt my iet hier by te voegen tot lof van dezen schranderen geest: eerst om dat zyn gaven u genoegh bekent zijn, daer na om dat iemants lof of laster zijnen naem niet zal vergrooten of verkleenen. Zeg ik 'er ook iet toe, daer zal een ander komen (gelyk het vooral in deze elendige eeu toegaet) die, om wys te schynen, alle aenpryzingen zal bestaen te beknibbelen. Want zou Antonides, die wel wist en gaerne bekende hoe weinig hy by Vondel halen kon, vry zijn van een onvoordeelig vonnis van den eenen of anderen Keurmeester, daer Vondels naem na zoo vele jaren, sedert zijn leven vervlogen, schendig en onbeschaemt wort aengetast van menschen, die zich zoo veel op Vondels zangmaten als de Ezel op de lier verstaen? De tydt zeker is dan ge-

gekomen dat die Vorst der dichteren, die nogh noit van iemant veracht is, in onze dagen ook heeft moeten veracht en beschempt worden van ik weet niet wat Fransche beuzelaers, die op den voorgang van onzen helthaftigen Geneefschen Wyzeman, in ons lant aengedreven om de domme Hollanders te hervormen, zich de keure over alle boeken aenmatigen, en ons aenwyzen de bedervinge van onzen smaek, waer door wy zoo elendig misleidt zijn, dat wy Vondel voor onzen Virgilius aenzien; daer immers ons gezicht zoo helder had moeten zijn, dat wy den eenen of anderen Franschen Wintbreker voor den eenigen Virgyl of Homeer hadden moeten nemen, en ons ter navolginge voorstellen. Ik zou my hier kunnen inlaten in een onderzoek, wie toch onder de Françoisen zoo zeer heeft uitgeblonken dat hy Vondels naem kan verduisteren, en wydt en breedt deze zaek uithalen; ten ware voor my onlangs ook andere pennen loffelyk voor de eere des Agrippiners gestreden hadden, en ik in allen gevalle oordeelde meer dan genoegh te zijn enkel te verhalen dat 'er op dezen tydt zulke stoute lettervlegels gevonden worden, en met onzen Antonides uit te roepen:

Maer wat de laster van zyn eeuwigh werk kan zegen,
'T is niet dan wiltzang, die zich zelf komt wederleggen.

Als ik dit dus aenroer (en hoe kan ik het voorby?) moet men denken dat ik het ook aenroer ter verda-

di-

diginge van Antonides zelf, die zeker in zyne faem moet beledigt worden, indien de Fenix, dien hy achter aen vliegt, op zulk eene wijze mishandelt wort. Wat my belangt, ik geef ook al wat iemant omtrent de kennisse der Poëzy, waer in ik niet ontkenne dat ik my van kintsbeen af tamelijk geoeffent hebbe, in my mogt erkennen, gewillig over aen de ongebondenheit dezer oordeelaren, die, alle Schriften behandelende naer hun belang, uit gunst, uit ongunst, uit vlei- of lasterzucht, en andere redenen, met de Schrijveren omspringen naer hun welgevallen, en, door zoo rondt en meesterlyk te zeggen wat Schryver met oordeel de penne voert, of niet, klaer genoeg voorgeven dat de gansche Oordeelkunde by hen is. Ik laet, zeg ik, alle die Opzamelaers van nieuwe tydingen hier mede begaen, zonder my eens te willen bemoejen met het geen ik wel zou weten te zeggen op het geen zy buiten hunne Boekzalen aen den dagh gebracht hebben, en hun dus betaelt te zetten het onghelyk, dat zy luiden van geest en oordeel door hunne onbezonne en quaetaerdige uitdruxelen gedaen hebben: en in tegendeel aen te wyzen hun averechts gevoelen, waer mede zy luiden in top verheffen die niet noemens waerdig zyn; even zoo weinig als ik my store aen het bespottelyk gewoel der Krabbelaren, door het Hooft der Tydingkrameren tot voorstandt zijner zake tegen my uitgezonden. Welke luiden nochtans met geen rede kunnen zeggen waerom zy zich dezelve

aen-

aentrekken, en op eene oneerlyke wyze hunnen naem verzwygen, om dat kennelyk genoeg is hoe weinig zulk boos bedrijf overeenkomt met hun karakter, dat hen vermaent vrede en geen oorlog te blazen; gelijk zy ook uit dien hoofde de rede verbergen, die my aengezet heeft om den Heer de Klerk, hunnen hooftman, te keer te gaen. Zelfs luiden van bezadigtheit, die geene hevigheit hier omtrent in my hebben willen dulden, moet ik dit te gemoet voeren:

Benedictis si certasset, audisset bene.

en by gevolg hun deze spreuk te overwegen geven:

Male dictis si quis certat, audiat male.
Quam quis non praestat, ne exigat modestiam.

Dit is den geleerden genoegh gezegt, dien het alleen toestaet kennis hier van te nemen, en die wel weten dat ik my met den voorlezer der Remonstrantsche Schole niet zou bemoeit hebben, had hy der gedachtenisse van mijnen afgestorven vrient, die hem daer noit reden toe gegeven had, niet te kort gedaen. Want hy had zyne Krameryen wel kunnen vervolgen, zonder zich, door het aengrypen van anderen, zoo veel onrust op den hals te halen. Ook had hy niet moeten zeggen, dat de hedensdaegsche poëten den ouden geleken even als de apen den menschen, ongedachtig aen de verdiensten van Huig de Groot, dien hy immers zoo wel als ik voor eenen der Vorsten in den staet der letteren erkent; welke letterhelt, dien de Heer van Broekhuizen ook stelde

te-

tegen de ouden, in zyne vaerzen getoont heeft dat hy de ouden in die soort van wellsprekentheit niet alleen geëvenaert, maer ook dikwils verre voorby gestreeft heeft. By wien ook te voegen zyn de beroemde mannen Daniel Heins, en Dominicus Baudius, die in deze renbaen' even grooten prys behaelt, even groote eere ingelegt hebben. Dit was onzen Keurmeester ontschoten, gelyk hem ook ontschoten was, dat hy zelf de hant aen Latynsche vaerzen geslagen, en dus zyne eige vermaningen vergeten had. Op dit boek nu, dat ik hier aen den dagh breng, zal hy minder, hoop ik, te zeggen weten, of, zoo hem wat aengebragt wort van zyne lievelingen, dat den Haegsche Keurmeesteren overlaten; dewyl zijn eige stelling is, dat men in zijne moedertael schryven moet. Doch of dit Schryven wel of qualyk is, dat gaet zijn oordeel te boven. Had hy evenwel zijn eige les waergenomen, zou ik op zijne vaerzen zoo veel niet te zeggen geweten hebben, als ik 'er nu over gezegt heb, en nogh meer zou kunnen zeggen, ook zeggen zal, indien hy niet aflaet van mijnen vrienden, mannen, daer hy niet by halen kan, in den schilt te varen, en te wroeten in de asschen der overledenen, die zich niet ter were kunnen stellen, in weêrwil der bassende honden, die van my elders afgemaelt geene opmerking verdienen. Alle deze dingen toonen hoe langer, hoe meer, dat 'er in den staet der letteren niets verderffelyker is dan het byeenhalen van zulke uittrexelen, waer omtrent alle deze Uittrekkers de maet te buiten gaen, als men uitzondere de letterlievende Heeren, die te Leip-

zich ſedert lange jaren eenen anderen wegh hebben ingeſlagen, en daarom van allen aenſtoot vrij zyn. Want hier te lande dient dat gedurig Regiſter der uitgekomene boeken nergens anders toe, dan om jonge luiden, en onbedrevene platters te doen ſnappen van dingen, die ze niet verſtaen, en in gezelſchappen, op wagens, in ſchuiten, en andere byeenkomſten veel praets te voeren, zonder dat ze nu noodig hebben de Schryvers zelfs, die nogtans van hun zelfs moſten gelezen worden, in te zien; hangende dus enkel af van de uitſpraek dezer gewaende Ariſtarchen, die zich voor al ten toon ſtellen in de werken van onze Nederduitſche dichtgeeſten op hunne waerde te ſchatten; een zaek, die met hun begrip geen overeenkomſt heeft.

Dus verre heeft my de yver voor onzen grooten voorganger, den Heere Jooſt van den Vondel, vervoert: wiens bequaemheit in de dichtkunſt van ſtuk tot ſtuk te ontleden een onvruchtbare arbeit ware. Ik twijffele niet of alle edele geeſten, die begaeft met eenige zucht tot de dichtkunſt, hun licht aen het zijne ontſteken, zullen mijn zeggen bekrachtigen, en zich verzettende tegen het inbreken van zulk een baldadigheit, nevens my weten, hoe onwrikbaer de zegetekens zyn, ten ſpijt der bastaerdije van hem opgerecht. Het geen ik verder van Antonides te zeggen heb, roer ik aen in de weinige bladen, die ik over zyn leven beſchreven heb. Tot die verzende ik u, Lezer, en wenſch u alle heil en welvaert. In Amſterdam den XXX van Slagtmaent des Jaers CIϽ IϽCCXIII.

Op

Op de

GEDICHTEN

Van den HEER

D[R]. J. ANTONIDES vander GOES;

Na zyn overlyden by een verzaamelt

Door zyn Vader

ANTONY JANSZ. vander GOES.

DE Goesche Zwaan, alom te kennen
 Aen zyn verheeve en vlugge vaart,
Beweegt voor 't laaste borst en pennen,
 En vliegt al zingend' hemelwaart.
Het aardryk kon niet meêr omvangen
 Zyn grooten geest. dat was te kleen
Voor zyn doorluchtige gezangen,
 En luister vol bekoorlykheên.
Hy, waard in klaarder licht te praalen,
 Blinkt aan 't gestarnte uit onzen dag.
Maer, och! de Zangberg mist zyn straalen,
 En schud en beefd van zulk een slag.
En wie zou niet voor eeuwig klaagen?
 De Maas, en 't Y hiel 't rouwkleed aan;
Het koor der dichteren verslaagen,
 Zach niemand bly ten reije gaan.
Men sloeg de maat met schreijende oogen,
 Zo met Appolloos dubb'len zoon,
Dien duitschen Maro, was vervlogen
 't Geluit van zyn vergooden toon.

 Wy

Wy misten die gewyde gaven
  Van zyn vernuft, men geen gezigt,
Noch geen gedachten na te draaven.
  Och! ja, vergeetelheid had licht
Dien ryken schat, wel waard te te looven,
  Gelyk Prometheus 't heilig vuur,
Al te onbedachtzaam durven rooven.
  Wat stond die schaà gantsch Neêrland duur,
In honderd eeuwen niet te boeten!
  En 't zou in honderd jaar misschien
Dat groot geluk niet weêr ontmoeten
  Van zulk een Licht der kunst te zien,
Indien zyn Vader, uit ontfarmen,
  Het deftig dicht, zo waard geacht,
Niet had getrokken uit haare armen,
  En 't leet van zyn verlies verzacht.
Die groote Zoon, ten top verheven,
  Krygt nu, door 't vaderlyk beleit,
Ten tweedemaal het lieve leeven,
  Geheiligt aan de onsterff'lykheid.
Die Fenixdichter is herbooren,
  Hy leeft en is niet doot, ô neen!
Hy streelt noch yder 't hart door de ooren,
  Als Prins der maatzang aangebeên,
Daar hy op vleugels van zyn dichten
  De lucht doorzweeft, en met zyn taal,
En trant doet alle toonen zwichten,
  Ja, als een schelle nachtegael,
Aan velden, vlieten, bosschen, boomen
  Den beurtzang leert, en keur van stof
Uit zyn vermaarde luit laat stroomen,
  Waar de Echo wedergalmt zyn lof.
Of stelt hy zyn gewyde snaaren,
  Als een Arion, op de zee,
Straks stillen winden, lucht en baaren,

'tWord

't Word alles op zyn toon gedwee;
De zeegoôn en godessen danssen,
Bekoort van 't hemelsche muzyk,
Op 't vlak der zilv're waterglanssen.
Wie ziet, wie hoort ooit zyns gelyk,
Als hy de krygstrompet laat klinken,
Der helden lof, in stryd op stryd,
Doet eeuwig aan de starren blinken,
Als een Homeer van onzen tyd?
Hoe schaatt'ren al Neptunus zaalen,
In 't midden van het krygsgeschreeuw,
Wanneer hy zingt het zegepraalen
Van Hollands fieren waterleeuw!
Steekt hy by 't licht der vredevonken
Zijn zanglust aan, men ziet terstond
Bellone aan band volmaakt geklònken;
Hy sluit dat bloedig spook den mond,
En brengt gevoelen in de steenen,
Gelyk Amphion, daar zyn Lier
Helpt 's grooten Vondels Lyk beweenen.
Met welk een kracht van heilig vier
Kan hy die Rynzwaen eevenaaren,
Wanneer hy aan Palermos strand
Laat Michaël ten hemel vaaren,
Op 't dreunen van zyn oorlogstrant!
De geest van Sofokles, verrezen
In zyn Trazil, voert aan den dag
Wat zyn verstand, alom gepreezen,
In treurtooneelgedicht vermag.
Indien 't hem lust weêr zacht te kweelen,
Hoe vroolyk, aangenaam en zoet
Weet hy 't verlieft gehoor te streelen,
Te schilderen den minnegloed,
Op Nazoos dichtspoor, met behaagen
De bruid ee bruigom hand aan hand,

Op wieken van de Min gedraagen,
  Te zingen naar het ledekant!
Elk is verpligt aan zyne klanken;
  Maar wie zyn onwaardeerb'ren geest
Grootmoedig eeren moet en danken,
  'T past u, ô Ystroom, allermeest,
U, die zo lang uw baaren bruisschen
  Om uw geduchte Waereltstad,
En uw vermaarde wapenkruissen
  Zich spieg'len in 't doorluchtig nat,
Uit uwe kruik in zee gedreeven,
  Uw kroon de zon in 't aanschyn blinkt,
Ziet uwen roem en magt beschreven
  Door hem, met onuitwisbaare inkt,
U kroonende als monarch der vlieten;
  Wil dan deze Orpheus van ons land,
Uit louter goud, naar 't leeven gieten,
  En laet zyn beeltenis uw strand
Vereëeuwigen, gelyk zyn dichten,
  Van waar hy, als een baak in zee,
Uw koopvaardyvloot noch zal lichten,
  Door wind en stroom, van reê tot reê;
Terwyl zyn lof zal eeuwig leven
  In deze blaên, en met zyn naam
Langs zee, langs lucht en landen zweven,
  Door duizend monden van de Faam,
En duizenden geleerde tongen,
Van zyn gedicht nooit moê gezongen.

KATRYNE LESCAILJE.

Op

Op de

GEDICHTEN

Van den

Hoogdravenden en Geeſtrijken Poët

JOANNES ANTONIDES vander GOES,

Na zijn dood, door zijn Vader, by een vergadert.

ZO is die Geeſt, zo braef, zo eêl, zo groot,
Antonides, de prins der dicht'ren doot!
Dat helder licht van Neêrlant, uitgeſchenen;
En, als een rook, uit ons gezicht verdwenen!

O neen; ik mis. hy rijſt ter grafzerke uit,
En leeft op nieuws, gelyk een groene ſpruit,
Of Fenix, uit zijn eigen aſch geboren,
En laat zich weêr, gelijk voorhenen, horen.

Daar zie ik hem: daar komt, daar komt hy aan,
Gelijk een ſchoone en witgepluimde zwaan
Door menigte van dorpen en van ſteden,
Den Rijnſtroom af, komt zakken na beneden.

Daar drijft hy op zijn wieken door de lucht;
Daar vaart hy voort, en neemt een hooger vlucht,
En, zonder lang te dralen of te marren,
Vliegt hemelwaarts, en zet het na de ſtarren.

Daer keert hy weêr te rug, daar ſtrijkt hy weêr,
En zet zich op den boort des Amſtels neêr,

En

En tart door zang en liefelijke toonen
De zwanen, die Mæanders boort bewonen.

Verlekkert op het goddelijk geluit,
Steekt de Amstelnimf het hooft ter biezen uit,
En blijft met onverzadelijk verlangen
Aan 's Dichters mond en gulde lippen hangen:

Het zy hy zingt van Venus en haar zoon,
En kroont de bruit met eene mirtekroon;
Het zy hy treurt met treurigen en droeven,
En troost de geen die hulp en troost behoeven:

Het zy hy voert op 't koninglijk toneel
Trazil, de bron van Sinaas lantkrakkeel,
Met al de magt der hollende Tartaren
Den vorst Zunchin in zijne kroon gevaren:

Het zy hy bluft d'ontstokene oorlogsbrant,
En legt Belloon, dat ongedierte, aen bant,
En lokt de Vreê, daar oorlog voor moet zwichten,
Ten hemel uit, door zijne toverdichten:

Het zy hy draaft en steigert na de Zon,
Op 't vliegend paard van prins Bellerophon,
En reist in 't kort door alle 's werelds oorden,
Na Oost en West, na Zuiden en na Noorden:

Of zich begeeft in 't diepst van 't Zeegevegt,
Daar vloot aan vloot en boort aen boort gehegt
Den anderen doen zinken, branden, rooken,
Dat d'aarde beeft en al de golven koken.

My dunkt, ik hoor van ver het naar geluit,
En vang den klank die op de duinen fluit.

My

My dunkt, ik zie in 't midden van de baren,
Die in den grond, en die ten hemel varen.

Bedrieg ik my, of zie en hoor ik wel?
Ik hoor en zie het bloedig oorlogsſpel,
Het droef geſchrei van mannen en van vrouwen,
Den bliexm en den donder der kartouwen.

Daar ginder zie ik 't onweêr komen aan,
Daar hoor ik een afgrijſelijke Orkaan,
En alle vier de winden los gebroken
De zee op 't felſt beſpringen en beſtoken.

Als 't hem gelieft, is al de zee ontroert,
En hemelhoog tot aan 't geſtarnt gevoert:
Als 't hem gelieft, is 't onweêr aan 't bedaren,
De Noordewind ten kerker ingevaren.

Dat is naer eiſch de dingen afgemaalt,
Dat is het hart ten boezem uitgehaalt,
Dat is Natuur geſchildert na het leven,
Dat is de konſt ten hoogſten top geheven:

Dat heet, door zang de ſtenen, grof en zwaar,
Te leiden en te ſtap'len op elkaêr;
Dat heet, het vee en wilde beeſten temmen;
Dat heet, de zee en woeſte golven kemmen.

Zo zong weleer, met ongehoorden zwier,
Arion op zijn goddelijke lier,
En ſtreelde 't oor, en kittelde de zinnen
Der lang op hem verliefde Meereminnen.

Zo zong weleer, op 's vaders gulden toon,
Kalliopes en Phœbus groote zoon,

In 't midden van de dieren en de boomen,
Op Strymons rand, en Hebrus groene zoomen.

Zo zong weleer de ſtichter van de ſtad,
Die Kadmus naam, Amphions muuren, had,
En deed het volk, ja ſteenen zelf, vergaren
Op de eerſte klank der koninglijke ſnaaren.

Zo zong by ons, op geenen mind'ren trant,
De Goeſche zwaan, berugt door Nederland,
Die ieder met zijn zangen kon bekoren,
En gaf de zee, het boſch, de ſteenen ooren.

Wat is het Land aan 't heerelijk gedicht
Des braven mans, wat is het Y verpligt,
Dat voor geen Teems, geen Seine, of Taag te ſtrijken,
Geen wateren in glory hoeft te wijken?

Zijn zoeten zang had Amſtels burgery
Maar eens gehoort; zijn naam, gelijk als hy,
Was doot, en in vergetelheit gekomen,
Had 's Vaders zorg dit Werk niet ondernomen.

Hy die hem eerſt het lieve leven gaf,
Doet na zijn dood hem rijzen uit het graf,
En geeft op nieuws, het geen hy had gegeven,
Ten tweedemaal zijn Zoon het lieve leven.

Hy zamelt en vergadert, hier en daar,
De koſtelijke ſcherven by malkaêr;
Hy ſchift en ſcheid de ſtukken en papieren,
En vlegt zijn Zoon nooit dorrende laurieren.

Dus zag men eer zijns zoons verſtroide leên,
Van klepperen en raderen vertreên,

Op

Op 't eenzaam ſtrand, by 't barnen van de baaren,
Den vader van Hippolytus vergaren.

Dus rukte Apol zijn Zoon uit 's moeders ſchoot,
En trok hem uit de klaeuwen van de dood:
Hy ſchonk hem 't licht, en deed hem roem behalen,
Van daar hy rijſt, tot daar hy weer gaat dalen.

Gy leeft dan ook, door 's Vaders nyv're hand,
O Goezenaar, o roem van Nederland,
En krijgt van hem, voor 't geen gy hebt verloren,
Een beter gift dan hy u gaf te voren.

Het leven dat u nu te leven ſtaat,
Van eed'ler aart, van heerelijker draad,
Dat Phœbus zoons zich na hun dood beloven,
Kan niemand u, noch tijd, noch dood, ontroven.

Zoo ver het Y den volk'ren is bekent,
En door het zout zijn ſteven keert en wend,
Zal uwe faam, met Amſtels ſchatten groeien,
En meer en meer, in alle landen, bloeien.

Uw groote geeſt, wien 't lichaem viel te kleen,
In ruimer lucht, in beter lucht, getreên,
Zweeft nu op geen vergankelijke ſchachten,
En rent door 't blauw op enkele gedachten.

Leef lang, leef lang, tot Y en Amſtels eer,
Men zette u by den grooten Vondel neêr,
En late u beide, in 't midden onzer vlieten,
Een beeld, gelijk het Rotterdamſe, gieten.

Of is u dit niet eers genoeg gedaan,
Men doe de Goeſche en Agrippijnse Zwaan,

 In

In geenen deel, by die 'er ſtaat te lijken,
Benevens hem, aan onzen hemel prijken.

Zoo kan de Lier, die aan uw zy zal ſtaan,
Somwijle noch met u ten reie gaan;
Het bly geſtarnte, aan 's hemels hooge tranſen,
Op 't zoet muzijk van uwe ſnaaren danſen.

Zoo zie u aan de reiziger op zee,
En zegge: Wat is 't wonder dat die twee
Aan 't blauw gewelf, als ſtarren, ſtaan en pronken,
Die hier op aard, gelijk twee zonnen, blonken?

PETRUS FRANCIUS.

Op de hoogdravende

GEDICHTEN

Van wylen

JOANNES ANTONIDES VANDER GOES,

Door zyn' Vader verzaamelt en uitgegeven.

ANtonides, ons jammerlyk onttogen,
Van Y en Maas zoo bitterlyk betreurt,
Daar d'Yparnas om ſchreit uit duizend oogen,
Dien 't ſterflot in de lente viel te beurt,
Door herfſtramp, die hem trof, te vroeg begraven,
Antonides, wiens hooge heldentoon
Het laag verliet, om boven 't zwerk te draven,
Zoo jong verziert met Febus lauwerkroon;
Die puikpoët, dat wonder onzer dagen,
Dat Zeeuſche licht, dat edel kunſtjuweel,

Keert

Keert niet te rugh door zuchten, kermen, klagen
Der nasmert: doch hy storf hier niet geheel.
Het beste deel, de geest, bleef noch in 't leven.
De geest, die zich verspreit in meenig dicht,
Ter goeder uur weêr aan den dagh gegeven,
Brengt door den druk Antonides in 't licht.
Zyn Ystroom laat zich aan al d'eeuwen hooren,
Zoo ver 's Lands vloot de vrye zee beschiet.
Zyn lofdicht noopt het heldenhart met spooren,
Terwyl het staal, noch loot, noch doodt ontziet.
De Ruiter, Tromp, van Gent, en andre Helden,
Staan hier in 't spits, ten dienst van 't vaderlandt.
Hy leert hun deught met lof en dank vergelden.
Zyn Vreêdicht leit den kryg en moord aan band.
Zyn luit vermaakt de taaffels en de sponden,
Daar hy een' toon op 't huwlyksleven zet,
En zingt de vreught en vrught der trouverbonden,
Verlangt de Bruidt naar 't kuische bruiloftbedt.
Zyn lierzang heeft Latyn noch Griek te wyken.
Op 't jaargety der vrienden wekt hy vreugt.
Zyn lykdicht treurt en troost: het leit de lyken
Ten grave, en meldt d'onsterflykheit der deugt.
Zyn mengeldicht geeft keur van kunsttafreelen.
Zyn byschrift brengt meer leven in de print,
Dan al de verf der krachtighste penseelen,
Daar 't oog alleen den schyn van 't weezen vindt,
Zyn treurtooneel toont Sinaas ongelukken,
De boosheit van de dolle dwinglandy,
D'elende die de grootsten kon verdrukken,
De broosheit van de booste heerschappy.
Dus leeft en zweeft zyn geest in al de blaâren,
Naeukeurig door zyn vaders hant vergaêrt.
Dees dichtkunst tart het roesten van de jaaren:
Nu zulk een zorg die voor bederf bewaart.

G. BRANDT.

Aen

Aan zyn' vader.

Geen ſterven kan, o vader, u verhinderen
Dat gy uw zoon noch naa zyn dood verplicht.
Gy brenght al wat zyn geeſt ooit teelde in 't licht.
Men noem u dan den grootvaêr zyner kinderen.

G. B.

Op de

GEDICHTEN

Van wylen den uitſteekende Dichter
Dr. JOANNES ANTONIDES vander GOES,
Door zyn vader verzamelt.

Antonides, is 't waar? is 't waar? zyt gy geweeſt?
En moet myn droeve galm nu klaagen aan uw' geeſt?
Uw' geeſt, uw' groote geeſt, van Godlyk vuur gedreeven,
Die, ſchoonze 't lyf verlaat, in eeuwigheid zal leeven;
Moet ik die met Cipreſſe en letteren van druk
Ontmoeten? dat 's voor ons een deerlyk ongeluk!
Ach, al te deerelyk! te deerelyk! voor vrinden,
Die by uw leeven u zo teêr, zo trouw beminden.
O groote Ziel, die nu, in 't ongenaakbaar licht,
Beſpiegelt van naby, met uw volmaakt gezicht,
De ſtarren, Zon, en Maan, en andere plaaneeten,
Daar gy by Febus op Parnaſſus zyt gezeten;
'k Misgun die vreugde u niet, Apolloos dubb'le Zoon,
Pronk eeuwig, eeuwig, met zyn onverwelkb're kroon;
Wat heeft hy u een ſchat van kunſt en geeſt gegeeven!
Gy gaaft de zieken, door zyn kruiden, weêr nieuw leeven.
O Arts van lichchaams geeſt! o Arts van lichchaams kwaal!
O Arts der Poëzy, van Roomſche en Duitſche taal!
Leef gy om hoog, terwyl wy hier om laag uw' dichten
Gebruiken, om 't verſtand van blindheid te verlichten;
Een werk, zo zacht, zo glad, zo groots, waar meê de Faam
De Nyt gêmuilband houd, tot glory van uw' naam.
Indien ik ben beluſt myn geeſten te vermaaken,
Te aanſchouwen hoe een Vorſt in 't Keizerlyk ſcharlaken

Ten

Ten troon treed, ik kan ſtraks myn heeten luſt verzaên.
't Zy ik den Zeemonarch de ſtrand wil zien beſlaan
Met duizend kielen, die, uit duizenden kartouwen,
In donder, vlam en vuur de dood gezelſchap houwen,
Wanneer gy door uw' pen de Helden voert in 't vier;
Die eeuwig leeven op het veld van uw papier,
Of dat ik ſchep vermaak in teed're minnezangen,
Die zo veel zielen, als 'er hooren kunnen, vangen;
Het zy ook wat voor ſtof, die deftig is, my ſmaakt,
Ik vind die in uw boek geheel en al volmaakt.
Zweeg ik, Antonides, de golven zouden ſpreeken,
En de Ygod zou van vreugd 't hoofd uit zyn kerker ſteeken,
Om dat gy zyn gezach en aanzien zette in 't licht,
En maakte zynen naam onſterflyk door uw dicht.
Wat gaaft gy menigmaal, door uw' vergoode ſnaaren,
't Geleide aan zyne Vloot door 't barnen van de baaren,
Van daar het Zonnelicht aan de Ooſterkimmen blinkt,
Tot daar 't in 't Weſte weêr met flauwer ſtraalen zinkt!
Zoo ver zal ook uw' lof al de Aardkloot om braveeren,
Als gy zyn kielen door het pekel deed laveeren,
Men ſpille tyd, noch zorg, noch geef zich in gevaer
Om Landen te bezien; men leeze uw' Yſtroom maar.
Wat zynwe aan u verplicht! wat hebt ge ons nagelaaten
Een ryke ſtof, vol pit, vol merg, vol honigraaten!
Wat draagt uw' vader 't werk een vaderlyke gunſt!
Wat is het wel geplaatſt, geſchikt na orde en kunſt!
Zo zorgde Varius voor Maroos heldenblaaren,
Die vry zyn voor den roeſt, en kanker van de Jaaren;
Gelyk als de uwe zyn. Zo leeft gy naa uw' dood.
Zo wordt van tyd tot tyd uwe eer en lof vergroot.
Indien ik naar waardy u zou een Grafſteê bouwen;
Zo moſt my voor een tyd uw' geeſt wat onderhouwen;
Dan zoud gy 't ſchitt'ren zien van Marmer, Jaſpis, Goud;
Zo ſchoon als gy 't wel eer voor Vondel hebt gebouwt.

J. Pluimer.

Op

Op de

GEDICHTEN

Van

D[r]. JOANNES ANTONIDES

vander GOES.

Helaas! wat hoor ik! ach de lucht,
Looſt klacht op klacht, en zucht op zucht;
De wolken ſchreijen met de winden,
Apollo treurt; de Zangberg beeſt;
De dichtkunſt twyfelt of ze leeft;
Het laat zich al in droefheit vinden.

Waar berg ik my in deezen nood?
Myn vriend Antonides is dood;
Die Heldendichter, 's waerelts wonder:
De ziel, de zuil, de held're zon
Der Nederduitſche Helikon,
Gaat op den klaaren middag onder.

Be-

Bedaar, ſchep moet, verſlaage geeſt,
Antonides is niet geweeſt,
Hy leeft door 't Y op alle ſtroomen;
Hy leid met zyn vergode hand,
Als in triomf, Bellone aan band;
En heeft de onſterf'lykheit bekomen.

Hy leeft met helden, die voorheen,
Op 't bed van eer, zyn overleên,
Noch in hun lof, door hem gezongen;
Dies hy met dubb'le lauren praalt,
Van daar de zonne ryſt en daalt,
En leeft, op goôn en menſchen tongen.

't Is nodeloos dan meer beweent
Zyn heilige aſſche en kout gebeent;
Zyn Vader geeft hem ons herboren,
In deeze blaên, daar al wat leeft,
En luſt tot de edle dichtkunſt heeft,
Antonides kan zien en hooren.

PIETER de la CROIX.

Op de

W E R K E N

Van den HEER

D^R. J. ANTONIDES vander GOES.

—— *A quo, ceu fonte perenni,*
Vatum Pieriis ora rigantur aquis.

ANtonides ten ſtarren ingevaaren,
Op 't zoet geluit, en klinken van zyn ſnaaren,
Liet achter zig een ſchat, een erffenis,
Die ruim genoeg onze aandacht waardig is.
En kan het ons, en mag het ons gebeuren,
Dat pronkjuweel met ongeſlote deuren,
T'aanſchouwen, nu met vlyt by een vergaêrt,
En voor bederf van tyd en nyt bewaert?
Myn Zangheldin door deeze uitneementheden,
Zoo ſchoon geſchikt in order, en geleeden,
Verbyſtert, kent nog ziet zich zelve niet;
Maar tracht alleen op 't zwakke harders riet
Antonides te volgen, zagt te quelen,
Daar zyn trompet weet krachtig voor te ſpeelen:
'T zy die den lof des Yſtrooms maakt bekent,
En draagt van 't eene aan 's werelts ander end;
Of 't bloedig zwaart van Mars rukt uit de ſcheede;
Of vlijt zyn toon op d'aangenaame Vreede,
En ſluit Bellone, en haar gewelt aan band;
Of leid de Bruid met vreugd naa 't Ledekant,
En dekt haar zacht met Leliën, en Roozen,
Ter rechter tyd geplukt, en uitgekozen;

Of

Of voert het Hof van Sine op ons tooneel,
Daar Vorst Trazil, in 't barnen van 't krakkeel,
Beroert met kracht den Schouburg en zyn deelen.
Wy zwygen hier van zoo veel andre speelen,
En zangen, die hy zelf voor bastert kent;
Om dat een hand, het speeltuig ongewent
Dat schoon muzyk ontsiert, en dooft zyn luister.
Voor 't Zonnelicht is al 't gestarrent duister;
Maar 't voegt niet dat een kaers op 't middaglicht
Haar straalen schiete, en flikker voor 't gezicht.
Antonides moet maar alleenig zingen.
Zyn stem heeft magt om helder door te dringen.
Wie met hem zingt, hy schreeuwe uit al zyn kracht,
Wort slechts gelyk een Marsyas geacht,
Die meer zig zelf als andren kan vermaaken;
Die speelt en blaast met opgezwollen kaaken,
En daegt, verwaant, Apol ten Speelstryt uit,
Al heeft hy maar een weggeworpen fluit.
Doch zoo zyn kunst nogh iemand kan bekoren,
Die Midas dient gekroont met ezels ooren.
Antonides verdient de lauwerkroon:
Hy zingt een onnavolgelijken toon.
Maar wie behoeft hem eer of lof te geeven?
Hy heeft die zelf met eige hand geschreeven,
En groeit, en groent, zo lang de koopvaardy,
En oorlogsvloot, zig baakere op het Y.

BARTOLOMEUS van GENT.

 Op

OP DEN NIEUWEN DRUK
VAN
J. ANTONIDES vander GOES GEDICHTEN,

uitgegeven door den heer

D^R. DAVID VAN HOOGSTRATEN.

O Star, die aen de Zeeusche ſtroomen
Voorheen uw' opgang hebt genomen,
En 't ganſche Neêrlant door het licht
Verquikt van uw bekoorlyk dicht;
Hoe zien we u weder na uw dalen
Getoit en opgehemelt praſen
Aen Pindus hoogverlichten trans,
Terwyl HOOGSTRATEN uwen glans
Nu in den heldren dagh komt zetten,
En zuiveren van zoo veel ſmetten?
Sprei uwen luiſter wyt en zyt.
Geen laſterzucht, geen bitze nyt,
Geen Franſche Nachtuil kan het flonkeren
Van uwe glanſſen nu verdonkeren.
Gy zyt naeſt d'Agrippynſche zon
De roem van onzen Helikon,
Verlokkende alle Neêrlantſche oogen,
Die onverzaet en opgetogen
Met luſt de grootſe majeſteit
Beſpieglen en de lieflykheit,
Die in uw aenſchyn is te lezen,
En van geen dichtpen wordt volprezen.
O Goeſche leiſtar, licht ons voor
Langs 't Agrippynſche zonneſpoor,
Eerbiedigh van ons aengebeden.
Zoo volgt men u met wiſſe ſchreden.

J. DE HAES.

Op den

NIEUWEN DRUK

Der Gedichten van Wylen den heere

JOANNES ANTONIDES VANDER GOES,

ANTONIDES, de prins van 't godtlyk Heldendicht;
De duitſche Euripides die vorſt Trazil deed ſmooren;
De ſchrand're Varro voor Inheemſche en Uitheemſche ooren;
De Goeſche Zwaan, die voor geen Mantuaner zwicht;
De Flonkerſtar, die aan den Pindushemel licht;
De Aartsheilig van Parnas en Febus Tempelkooren;
De Letterfenix, die, uit godtlyk brein gebooren,
Den Zangberg aan zyn' langvolzongen Yſtroom ſticht;
Deez' Helt, vereeuwigt in het kunſtpaleis der Goôn,
Die Rome en Griekenland verſtomden door zyn' toon,
Herleeft in onze lucht weêr blyde en onbezweeken!
's Mans Hooftſche lettertrant, geſchoeit op Maro's leeſt,
Vergood zyn heilig dicht en vluggen fenixgeeſt,
Als Godt Apol zyn Lier om hoog in 't Tweelingteeken!

PR. VAN DE WALLE.

MDCCXXIX.

HET

Bakhuizen maelde dus den Fenix der poëten,
Dat wonder van onze eeu, van hoogen geest bezeten.
Gansch Neêrlant luistert naer 't orakel van zyn mond,
Het eelste, dat Parnas ons oit van boven zond.

D. van Hoogstraten.

L. Bakhuizen Pinx. *P. a Gunst sculp.*

HET
LEVEN
VAN
JOANNES ANTONIDES VANDER GOES.

HET LEVEN

JOANNES ANTONIDES VANDER GOES.

IK weet niet of ik zal aenzien voor een ſpel van 't Geval, dat ik op my neme de moeite van eenigh verhael op te ſtellen van een der uitmuntendſte vernuften, op eenen tydt, waer in ik de pen pas neêrgelegt had, die ik opgenomen had om de gedachteniſſe uit te breiden van twee vermaerde mannen, die met dezen in eenen en zelven tydt geleeft, en uit overeenkomſt van zinlykheden gemeenzaem omgegaen hebben. Tot welk beſtaen ik gedreven was ten deele door den plicht, dien ik den overledenen ſchuldigh was, ten deele door aenzoek van veele luiden van letteren, ten deele ook door het vermaek, dat ik gevoele, zoo meenigmael ik de gedachtenis vernieuwe der geeſtryke mannen, met welke ik het geluk gehad heb van te verkeeren, te weten Oudaen, Francius, Broekhuizen, Vollenhoven, Moonen, Bake, de Branden, en Rotgans, nu alle door de doodt van my afgeſcheiden. Nogh minder weet ik of my al dienſtig is eene ſchets te geven van hem, die door ganſch Nederlant in ongemeenen lof heeft uitgeblonken: dewyl ik dat doende my inlaet tot het verheffen eener kunſt: die niet alleen van de meeſte menſchen weinig geacht, maer ook verſmaedt en verworpen wort. Want wie ziet tegenwoordig naer deze oeffening van welſprekenheit om? wie bevlytigtze? wie bemoeit 'er zich mede? of wie draegt haer zucht en eerbiedigheit toe? want datze veel eer doorgaet voor een ſamenhang van beuzelingen en kinderſpel, zelf by vele bezette en bezadigde luiden, kan van niemant ontkent worden. My de oirzaek van dezen afkeer naſporende komt niets zoo gereedt te vore, als de magtige meenigte van rymers en krabbelaers, die, de een voor den anderen niet willende wijken, hunne vodden aen den dagh geven, en

Inleiding.

Verachting der Poëzy.

Oirzaak van dezen afkeer.

en het ſchoone papier bemorſſen en bekladden; waer door fraeie geeſten, die altydt weinig in getal zijn, geheel verdonkert en als in vergetelheit geſtelt worden: dewijl zeer weinige menſchen gevonden worden, die hun oordeel of kunnen of willen te koſte leggen, tot het opmaken van een behoorlyk onderſcheit tuſſchen den eenen ſchryver en den anderen. Hier by komt de hoogſte ongebondenheit en vrypoſtigheit van menſchen, die zich niet verſtaende op deze teedere en naeuluiſterende gaven des verſtants, echter als opperſte Gezaghebbers een vonnis vellen, dat geen tegenſprack lydt. Niets is zoo ongerijmt, of men begrypt het in de gedachten, en drukt het met de tong en pen uit, ook tot nadeel van velen, die niet beholpen met ydelen lof, in ſtilte hun letteroeffeningen vervolgen: helpende hier noch rede, noch maet, noch wet, noch voorgang van anderen, die enkel de zedigheit betrachten, en yder de eere laten, die hem toekomt. Dus verongelykt men zelfs de vriendeplichten: men doet zyn eigen oordeel gewelt aen: men verkracht de achting, die men zynen medeburgeren ſchuldigh is, en legt zelf alle inzicht voor de nakomelingen af. Dus is in deze letterlekkernyen, als in de luſtigſte hoven, de bruſkheit en dartelheit ingebroken, om alles te vernielen en te ſchande te maken; even als de Prins der Latynſche dichteren zegt dat † de gure winden de bloemen beſchadigen, en vuile zwijnen de heldere bronnen beroeren en bevlekken. Maer deze aenmerking, waer aen van dagh tot dagh nieuwe ſtof verſchaft wort, leit mij ongevoeligh van den wegh, dien ik heb te vervolgen om tot myn oogwit te geraken.

† Virg. Ecl. 2.

Myn voorneemen is dan hier een afbeelding te maken van Joannes Antonides vander Goes, om de begeerte des Drukkers te gemoet te komen, die eindelyk zich heeft laten gelegen leggen aen een ſierlyke uitgave der Gedichten van dezen man, die in ons vaderlant altydt gewilt, en by de kunſtkenners in grote waerde geweeſt zyn. Joannes Antonides

(want

Geboorte van Antonides.

(want in zyne kintsheit geheeten Jan Antoniſz, naer den lagen zwier der oude eenvoudige burgeren, en voor al der nederige Doopsgezinden, hoedanig zyn ouders waren, nam hy dezen naem aen op den raedt van zeker geleert man, die zyne toekomende vermaertheit te gemoet zag; en voegde daer den toenaem zyns Vaderlants bij) wert geboren binnen Goes in Zeelant, op den derden van Bloeimaent des jaers 1647, uit geringe, dogh eerlyke en geſchikte Ouderen, Antoni Janſſen, of Janſz. en Magdalena Steenarts. Deze uit inzicht hunner huiſſelyke zaken beſloten vier jaren daer na het geweſt van Zeelant te verlaten, en zich in de magtige koopſtadt Amſterdam neder te ſlaen. Hier gekomen wenddenze allen vlyt en yver aen om hunnen zoon in alle ſtilheit en zedigheit op te brengen.

1647.

1651. Hy komt met zyne ouderen ter woon t' Amſterdam.

Acht of negen jaeren out geworden zynde wert hy der zorge toebetrout van Adrianus Junius, die de Schoolvoogdy toen ter tydt in Amſterdam bekleedde, dezelve dien Francius en Broekhuizen tot leitsman hunner leeroeffeningen gehad hadden. Op byzondere uren ontfing hy ook onderrechting van Jacobus Coccejus, eertyds Conrector der Schole te Haerlem. Deze loopbaen ten einde zynde, niet zonder openbaren lof van ſnedigheit en wakkerheit, begaf hy zich by den uitnemenden Wiskunſtenaer Abraham de Graef, die hem de boeken van Euclides uitleide. Alle deze hulpmiddelen gaven ongemeene vordering aen zynen geeſt, waer in een zucht tot poëzy was, hem aengeërft door zynen Vader, die, ſchoon ongelettert, egter van een hebbelyk verſtant verzien was, waer van men de blyken ziet in een meenigte van Gedichten, meeſt op huwelyken van vrienden en bekenden geſtelt; waer in een goede natuur, bequaemheit van zeggen, en geen ongerymde tael te beſpeuren is.

Zyn Vader, een hebbelyk digter.

Der Latynſche ſprake magtig geworden, zoo dat hy ook de pen in 't Latyn voeren konde, wilde hy bezoeken of hy daer in de poëzy zou kunnen oeffenen, en ſchikte zich hierom tot het lezen der beroemſte dichteren, die ons uit de Roomſche outheit zyn overgebleven, Virgilius namelyk, Horatius, Ovidius,

Hy tragt zich in de Latynſche poëzy te oeffenen.

***** Va-

Valerius Flaccus, Claudianus en Statius, met wiens geest, als wy in het leven van Broekhuizen hebben aengemerkt, hy eenige gemeenschap had. Waer by hy, om te zien, hoe verre de voornaemste nieuwe dichters by de oude halen konden, zich bezig hielt met de overtreffelyke gedichten van Huig de Groot, beide de Heinsen, den doorluchtigen Ferdinand van Fürstenberg, en de geleerde Jesuiten, Sarbievius, Wallius, Hosschius, Rapyn', ook Sannazaer, en andere Italiaensche dichters te doorlezen. Hier door aengezet nam hy, zeg ik, een proef van wat hy in die tael op maet kon uitvoeren, en het scheen dat hem de Zanggodinnen niet tegenvielen. Waerom Broekhuizen hem ook eenige jaren daerna aenging, om hem hier toe op te wekken, als hebbende eenige staeltjes van zyn begonnen werk opgenomen, die my ook daer na voorgekomen zyn. Hier van vint men geen duister bewys in Broekhuizens Latynsche † Gedichten, door ons uitgegeven, en by Francois Halma sierlyk gedrukt. Dogh de aanwassende glori des grooten Keulenaers Joost van den Vondel, en de naem, dien de Ridder Hooft te voren al door zyne Nederduitsche pen behaelt had, veranderden deze zinlykheit, en deden hem overhellen tot zyne moederlyke tael, die toen ter tydt van vele brave mannen, van ons † elders genoemt, zodanig geschuimt en gezuivert was, datze voor geen uitheemsche talen te wyken had. Zoo ging het ook met den lust onzer wakkere tydtgenooten, Vollenhove, Moonen, en Kaspar Brant, die niet ongelukkig in het behandelen der Latynsche poëzy, door ik weet niet welken trek gedreven werden om hunne edele geesten aen de Duitsche te besteden. Dan hun dagelyx behandelen van hunnen Neêrlantschen stijl, dienze op den predikstoel noodigh hadden, gaf hier gelegentheit toe. Zich hier toe zettende keerde hy weder naer de oude Roomsche dichters, en vertaelde met overleg en raedt van geleerde mannen, eenige stukken uit Ovidius, Silius Italicus, Horatius, en anderen, om hier door naer het loffelyk exempel der

† *Vid. Broekhusii poëmata pag. 412.*

Vondels roem brengt hem tot andere gedagten.

† Zie de Berechten voor de Aenmerkingen over de Geslagten der zelfstandige Naemwoorden.

Hy keert weder tot het lezen der Roomsche poëten.

der beſten' zijne dichtader te verrijken. Hier op beving hem een zucht tot het opſlaen van iets groots, en een Toneelwerk voort te brengen, dat voor het zwaerſte in de kunſt gehouden wort. De beroerten, en ſtaetwiſſelingen, in Sina voorgevallen, verſchaften hem ſtof om een Treurſpel hier van te dichten, en het naer de hooftperſonaedje te vernoemen. Hy zette dit werk op, en weeſde 't af, en gaf het den naem van *Trazil, of overrompelt Sina.* Terwyl dit onder handen was, quam het Vondel, toen onledig met het opmaken van zynen *Zunchin*, mede een Sineeſch Treurſpel, ter ooren. Hy ging hier op den jongeling bezoeken, las zyn werk, vragende of hij van meening ware het uit te geven. Hoorende neen, zeide hy dat 'er veel fraeis in was, en dat hy tot beveſtiging van zyn zeggen, daer iet uit ontleene, en in zyn eigen werk brengen zou; gelyk de ſchryver van Vondels leven heeft aengetekent. Zyn edele aert, geprikkelt door den lof van zoo groot een' man, die hem zelf quam bezoeken om zyne beginſelen te zien, breidde zich wel haeſt verder uit, en men zagh van tydt tot tydt eenige pryſwaerdige ſtukken voor den dagh komen, als, *Het verbont der Deenſche-Majeſteit, en der Vereenigde Nederlanden: de Nederlaeg der Turken: Het tweede Burgermeeſterſchap van den Heere Lambert Reinſt*, en meer andere. Hier op quam *de Teems in brandt*, dat in den jare 1667 gevolgt wert van het gedicht op den vrede met Engelant en Hollant, dat hy den titel gaf van *Bellone aen bant.* Toen dit uitquam, ſtonden alle kenners verzet, en Vondel zelf als voor 't hooft geſlagen, die den lof deszelven zoo breet uitmat, dat hy tot den vader des digters die hem het gedicht gebragt had, openhartig zeide: *Het is zoo ſchoon, dat ik 'er mynen naem wel onder zetten wil.* Hier op hoorde men het gejuch van al wat tael-en digtkunde verſtondt: en het ganſche gedicht, ettelyke hondert regelen lang, wert van vele geeſtryke jongelingen van buiten geleert, om het vaſt in hun geheugeniſſe te houden. Eer voedt kunſt, en de lof van brave mannen ſteekt alle edele harten aen. Van

Hy dicht een Treurſpel

Zungchin, of ondergang der Sineeſche Heerſchappy. Vondel bezoekt hem.

en bedient zich van een plaets uit dat ſpel.

1667.

Bellone aen bant.

Eer voedt de kunſt.

dezen gloet wert Antonides ook gevoelig geraekt. Zoo dat hij in zyn' yver voortvarende zich liet voorstaen dat hy aen eenigh groot werk de handen most slaen, op dat zyne oeffening zonder verpozing mogt zijn. Hier op viel hy aen het bevatten, aen het schikken en verdeelen van een werk, dat hy onder den naem van den *Ystroom* in vier boeken ondernam, en gelukkig uitvoerde. Hy bragt het in 't licht in den jare 1671. toen hy pas den ouderdom van vierentwintig jaren bereikt had, tot verwondering van al de werrelt, die in hare eerste opgetogenheit riep, dat de kunst nu in dezen jongen helt haer hoogsten top bereikt had. Vondel vereerde het boek met een schoon gedicht, gevolgt van de uitmuntende mannen Konstantyn Huigens, Diederyk Buisero, Joan Six, Joachim Oudaen, Petrus Francius, Joannes Vollenhove, Kaspar Brant en anderen die aen 't hooft van dit schoon lichaem gezien worden. Geen mensch, hoe ongeraekt anders van zielroerende gedichten, wert 'er gevonden, of hy had 'er smaek in. Wat my belangt, als ik my erinner eenige vermakelykheden, my in zulk een soort van uitspanningen in myne jeugt voorgekomen, wensch ik niet zelden het vermaek te mogen genieten, waer mede ik overgoten wert, toen ik den Ystroom voor de eerste mael las. My staet ook voor, door welk eene verwondering Oudaen, een groot kenner van zulke vruchten des geests, was opgetrokken, wanneer hem Antonides de afgedrukte bladen had t'huis gezonden: en met wat genoegen hy Heiman Dullaert en mynen zaligen Vader deel gaf aen het gezicht van zulk een ongemeene schilderij. Het genoegen zeker, dat myn Vader daer in schepte, wort niet duister bespeurt in een gedicht, hier over aen Oudaen geschreven, waer in deze regels gelezen worden:

hy overlegt een grooter werk aen te vangen.

De Ystroom 1671.

Toejuiching hier over.

Ik zag my zelven blint, daer ik den Ystroom las
Van uw' Antonides. Die ryke waterplas,
Die stroom van Amsterdam, door hem in top geheven,

Mag

Mag nu veele eeuwen lang in Duitsche vaerzen leven.
Oudaen, die Vondels maet met rede meenig jaer
In eere hielt, gelyk een groot verwonderaer
Van 's mans doorluchten geest, om u myn hart t'ontdekken,
Ik dagt, de Zangberg zou by Vondels tydt niet wekken
Een' dichter hem gelyk. Nu ryst dees blonde zon
Op zulk een' hoogen draf, als of de Paerdebron,
Dat edel nat, van haer alleen was ingedronken.
Nu heeft 'er niemant meer in rymens lust te ontvonken.
De kroon der dichteren past dezen jongen helt.
Ja wat oit lauwer won in Febus worstelvelt,
Zwicht voor dit morgenlicht der negen Zanggodinnen.

Dezen vaerzen waren de uitwerking zyner verwondering, die tevens den Heer van Zuilichem, den Heer Joan Six, toen Schepen en daerna Burgermeester der Stad Amsterdam, de Predikanten Vollenhove en Moonen, en al wie van kunst kon oordeelen, beving. Voor alle anderen wert hier door tot agting en genegenheit voor den dichter bewogen de weledele Heer Diederijk Buizero, Heer van Heeraertsheiningen, die hem geen geringe gunst bewees. Want vindende zulk een zeltsaem vernuft gebonden aen eenen Artsenywinkel of Apotheek, waer toe hem zyne ouders hadden opgebragt (even als men voor had gehad met Joan van Broekhuizen) begreep hy wel dat zulk een slaefsche bediening, die zoo wel voor den nacht als voor den dagh bloot staet, een grote hinderpael moist strekken aen de oeffeningen, waer aen de geest zich overgaf, die vooral behoorlyke ledigheit behoefde. Derhalven rustte hy niet voor dat onze dichter zich van dezen lastigen arbeit ontsloeg: nochte ontzagh zich groote kosten te dragen om zynen staet van leven voor een gemakkelyker te verwisselen. Want hy zag hem aen als den naesten aen Vondel, welken dichter hij, als een andere Mecenas, ook gunst en agting bewezen had. Door zulk een vaerdige hulp gestijft begaf hy zich naer de Hooge Schole van Utrecht, na dat de Fran-

Groot bewys van agting des Heeren Diederyk Buisero.

Franſchen die ſtadt, die hun zonder ſlag of ſtoot ingeruimt was, weder verlaten hadden. Hier had hy veel onderhout met den doorluchtigen Joannes Georgius Grevius, die toen ter tydt voor den geleerdſten man in deze gewelten gehouden werdt; en met Doctor Henrik van Zolingen, eenen ervaren Arts, die hem byſtondt met heilzame onderrechtingen, op welk een wyze hy tot volkome kenniſſe der Geneeskonſt, om welke te bevlytigen hy te Utrecht gekomen was, zou geraken. Eenigen tydt hier door gebragt hebbende wert hy met lof ter kenniſſe dezer kunſt ingewydt, en met den titel van Doctor vereert, met voornemen om zich met dat beroep te generen, en zyne uren, die daer van overſchieten zouden, met het beoeffenen der dichtkunſt en het hanteren der boeken te ſlyten.

Hy wort Doctor der Geneeskunſt:

Maer de heer Buiſero, een man, dien de Fortuin rykelyk met goederen verzien had; waer door hy een onbekrompen leven leidde, hielt hem zoo onafſcheidelyk by zich, dat hy byna noit zonder hem was, het zy hy zich in Hollant of in Zeelant ophielt. In welk geweſt hy in den jare 1674 binnen Middelburg dien beſaemden Beronicius ontmoette, die zyn grafſchrift op Hopman de Haze voor de vuiſt tot yders verwondering in Latynſche en Griexſe vaerzen overgoot, en tekens gaf van eene vreemde behendigheit, die † anderen voor my hebben te boek geſlagen. Weinig tydt daerna kreeg de heer Buiſero, die, Sekretaris en Raedt van Vliſſingen, te Rotterdam geroepen was, om in die ſtadt een lidt te zyn van den Zeeraedt, die zynen zetel heeft aen den Maesſtroom, goede gelegentheit om zynen gunſteling te begiftigen met een voorname plaets in de Sekretarye van dat Hof, met toezegging van nogh grooter voordeelen, zoo in tydt en wylen het vergeven der zelve aen hem mogt ſtaen.

16 4

† Vid. Borremanſi Var. Lect. Cap. 6.

En met een ampt begiftigt.

Dus zyn eigen meeſter geworden, en in ſtaet gebragt van een gezin te kunnen onderhouden, liet hy zyn gedagten gaen op een huwelyk; die hy voorts veſtigde op Suzanna Bormans, zuſter van den predikant Petrus Bormans, een overvriendelyk menſch, en zoet op poëzy, waer mede hy zich in den

Hy begeeft zich in den Echten ſtaet.

den jare 1678. in huwlyk begaf met onderling genoegen. 1678.
Deze Bruiloft wert van verſcheide dichteren met zegenwenſchen en blyde gezangen vereert, onder die ook van Petrus Francius, eenen man alom door zyne Latynſche poëzy, waer in hy toen ter tydt met Niklaes Heins, en Joan van Broekhuizen uitſtak, vermaert. Dees zond, toen de andere gedichten in eenen bondel by een verzamelt, en al afgedrukt waren, een kort dogh fraei gedicht, het welk (om dat het in weinig handen is, dewyl men het heeft verzuimt te voegen in zyne Latynſche gedichten, die ſedert in 't licht gekomen zyn) my luſt hier by te voegen tot genoegen der genen, die my meenigmael een afſchrift daer van hebben afgevordert. Het beſtont uit deze regelen:

Petrus Francius.
Nic. Heinſius.
J. van Broekhuizen.
Bruiloftdicht van Francius.

Calliopen Batavam Batavo conjungere Phoebo,
Et vatem vati neſtere gaudet Hymen.
Rottera, connubio quid non ſperabis ab iſto?
Quanta poëtarum mox oritura ſege?
Dotibus ingenii patrem ſi filius aequat,
Quot natos, vates tot dabit iſte torus.
Dotibus ingenii referat ſi filia matrem,
Quot natas, vates tot dabit iſte torus.
Altera Pïeridas, proles dabit altera Phoebum:
Parnaſum referet ingenioſa domus.
At vos aeterno ſociati foedere amantes,
Unum quos ſtudium junxit & unus amor,
Vivite felices, & plures reddite Phoebos,
Et plures olim reddite Pïeridas.

Hoewel de geeſtigheit dezer uitdruxelen niet in het Nederduitſch te agterhalen is, zal ik echter den Nederduitſchen Lezer te gemoet komen met het uitbreiden van den zin des zelven gedichts, zoo als my dat nu uit de pen wil vallen:

Een

Een Duitsche Apollo trout, gedreven door de min,
Op Hymens hoogen last, een Duitsche Zanggodin.
O Rotterdam, zoo breedt op uwen vloedt gezeten,
Wat wachtge een meenigte van geestige poëten!
Heeft elke zoon, die staet te komen, 's Vaders aert,
Is elke zoon gewis den hoogen Zangbergh waert.
Zoo elke dochter ook de moeder zal gelyken,
Zal zy met lauwerblaên, gelyk de moeder, pryken.
Dus wort het huis herschept in eenen Helikon.
Maer gy, vereenigt paer, dat dus de min verwon,
Door eene en zelve zucht, en zelven trek gedreven,
Leef lang gelukkig, zoo zultge ons Apollen geven,
En Zanggodinnen, die door hun beroemt verstandt
Zich zelfs vereeuwigen ten roem van Nederlant.

Ik heb gewilt dat dit hier gelezen wierde, om dat het weinigen bekent is. Maer veel minder is dit volgende bekent. Te weten Antonides in dien staet zynde, waer naer hy lang gewenscht had, wert bevangen van eenen luim om zelf op dit Trougeval iets te dichten. In die dagen was by hem gehuisvest de heer Joan Pluimer, van wiens vrientschap hy veel werk maekte, en wiens poëetschen geest hy met eenen agting toedroeg. Dezen opeubaerde hy zyn voornemen, en de vaerdigheit zyner drift gevoelende begon, wandelende over den vloer, hem een gedicht voor te zeggen, dat Pluimer van regel tot regel uit zynen mondt op het papier bragt, gelyk ik het hier neder stelle:

Joan Pluimer.

Antonides maekt een gedicht op zyn eigen huwlyk.

AEN

AEN DEN HEERE
JOAN ANTONIDES,
EN MEJUFFER
SUZANNA BORMANS.

IS dus Kupido op Antonides verbolgen,
Dat hy door zijne zweep het huwelijk moet volgen,
En 't Zanggodinnendom, en 't heilig Helikon,
Het aengenaem Parnas, de zuivre Hengstebron,
En wat 'er meer verstrekt waranden voor poëten,
Zal moeten om een maegt verlaten en vergeten?
Geeft dan de Poëzy zoo slecht een lauwerkroon?
Of is de vleiery van Cithere zo schoon?
Och! schei'er uit. stel uw gedachten niet tot minnen.
Begeef u weder tot den rei der zanggodinnen.
Volhart gy Vondel na te treden op dien voet,
Waer op gy hem zoo lang gevolgt hebt vol van moet.
Al steekt een Marsyas, uit bittre nijt en tooren
De keel op: 't is maer wint: men kent hem aen zijn ooren.
En schoon hy noch Apol dorst lastren zonder vrees
Ruk hem de ruige pels niet verder van het vleesch.
En ofmen naeulijks hem kan strafs genoeg doen dragen,
Ik bid voor hem, om deeze aenstaende winterdagen.
Zijn bloet, al is 't verbrant van gift en zwarte gal,
Zou licht bevriezen in zoo gruwzaem een geval.
Ei laet hem leven, schoon 't maer tot zijn straf zal wezen,
Die niemant prijst, en ook van niemant wort geprezen.
En of de Satyrs, hier een Forbas, daer Liceet
De bruitschoffeerder, noch zoo kermen op zijn leet,
En een kort einde van zyn zware pijnen hopen,
Daerze in een Schouwburg van geboomten om hem loopen,
En, schuw voor 't licht, gelijk vleermuizen en gebroet

****** *Van*

Van uilen, zwart van nijt om uw doorluchten moet,
Zich zelfs verscheuren, en Lykambes eint verwachten;
Streef gy maar voort. het is uw lof datze u verachten.
Niet zal d'onwetenden meer steken in 't gezicht;
Als datg'er geesselt met verhevenheit van dicht.
Maer Marsyas zou my wel d'orden doen vergeten.
Of heeft de razerny der Min my me bezeten?
Want die belooft doch niet als hinder in 't verstant.
De zinnelooze alleen begeef zich in den brant;
Maar die u heeft verrukt met hare minnebressen,
Is meer bemint als gy van al de Zanggodessen.
Zy is een maegt als zy, dat maekt een vast verbont,
Zy is als zy mee in haer levens morgenstont.
Zy heeft de Hengstebron mê op haer beurt gedronken.
Minerve heeft haer mê den Nektar ingeschonken.
Zy blaekt, zoo wel als gy door Febus heilig vier.
Kom, strengel hare Mirt dan onder uw Laurier.

Lib. XI. Hy had'er deze woorden uit de Eneade van † Virgilius onder gevoegt:

Quos gloria Turni
Obliqua invidia stimulisque agitabat amaris.

dat is naer Vondels vertaling:

Die doorgaens verbittert en gestoort
En aengehitst van nyt en hare vloekverwanten,
Zich tegen Turnus eer met slimme treken kantten.

De voornaemste stof van dit Bruiloftdicht was het misnoegen aen hem gegeven door eenige leden van het Kunstgenootschap, dat voor zinspreuk voerende NIL VOLENTIBUS ARDUUM, nu noch in Amsterdam in wezen is; en onder hen Mr. Andries Pels, en Dr. Meier, die en in dit Bruiloftdicht, en in zyne Satyrs Marsyas, een gedicht, dat men in zyne Mengeldichten vint, duidelyk genoegh betekent worden. Want den naem van den eersten openbaert zich aenstonts in dit vaers,

Het Kunstgenootschap *Nil volentibus arduum.*
A. Pels.
L. Meier.

Ruk

Ruk hem de ruige pels niet verder van het vleeſch,
en in Marſyas,
en haelt de ruige huit hem over zynen kop.
waer in ik my vaſt laet voorſtaen dat ſedert eenige verandering gemackt is, om de hatelykheit te ontgaen, en van Antonides eerſte hant geweeſt is, even als in 't Bruiloftdicht, *de ruige pels*. De tweede is ook kennelyk genoegh door de woorden van *Liceet de bruitſchoffeerder*, en in Marſyas:

De Satyrs ſchreide om zyn gruwzaem ongeval,
En vulden boſſchen en gebergt met rougeſchal:
Voornamelyk Liceet, die vreesde meê gebonden
Te worden: want hy had een Vorſtenbruit geſchonden
Voorheen hoe zeer zy kermde, en deerelyk verkracht.

Hy zagh met deeze woorden op de *Verloofde* † *Koningsbruit* van Meier uitgegeven, en ſtreek zyn aenhangelingen nevens hem door. Want dit blykt aan deze uitdrukking: Meiers Verloofde Koningsbruit.

Zyn Konſtgenootſchap ſpart hun keelen
Al tevens open.

en te vóren ook:

Dat men maer moet WILLEN, *om te ſtreven*
Ter ſteilte van een kunſt, daer zoo veel lof aen kleeft.

Ook geeft hier blyk van het Lykgedicht op Vondel gemaekt, waer in hy van hem deze getuigenis geeft: Lykdicht op Vondel.

Hy hoeft zyn letters met geen ſpitſen te verweren:
Zy zyn gehart: niets kan zyn regementen deeren.

Want hier mede betekent hy de ſchrappen, waer mede zy den klank der klinkletteren in onze tale onderſchéiden: waer toe zoo eenige rede vereiſcht wort, is 'er ook rede voor klagten ten opzicht der genen, die de Latynſche Schryvers hanteren, waer in men zulke merken niet beſpeurt. T'en minſte de rede, die deze kunſtgenooten daer van geven, is van zoo weinig gewicht, datze by de allervoornaemſte Dichters geenen ingang gevonden heeft.

Hy hadde te voren zich zelven onder deze Kunſtgenooten begeven, gelyk hy de Opdragt van hunne *Gelyke Tweelingen* Gelyke Tweelingen.

 voor

voor dezen met zynen naem onderschreven had. Ook had hy zyn deel gehad in het helpen vertolken en berymen van hunne Treurspellen, *Agrippa of Koning van Alba*, *en Oroondates en Statira*; en aen het opstellen van hun blyspel, *het spokend weeutje*, nevens eenige andere dingen. Men behoeft *Oroondates en Statira* maer in te zien, om de trekken van zyn hant te kennen, die zich in deeze vaerzen (want andere gaen wy kortheitshalve voorby) aenstonts opdoen, in het eerste Bedryf, daer Roxane deze woorden spreekt:

Agrippa, of Koning van Alba. Oroondates en Statira. Het spokend Weeutje.

Kleen en groot
Heeft in myn doot gestemt, en 'k zieze niet te ontwyken,
Al wilde al 't Godendom hanthaven myne ryken,
En in slagorde zelf voor myn bescherming staen.
Hoort gy dat stormen niet? hoort gy die krygsorkaen
Niet bruischen, en de muurrammeiers d'oude wallen
Van babel schudden? och my dunkt, ik hoorze vallen,
En mynen troon met haer: 'k voelze onder mynen voet
Wechzinken, en myn hooft bestelpt met puin en bloet.

Maer hy scheidde, gelyk ik gezegt heb, door eenig ongenoegen van hun af, latende zich met een voorstaen dat zy uit afgunst hem geen goet hart toedroegen. Want dat gedrocht verzelt toch alle de genen, die boven het gemeen door hunne gaven styven. eene waarheit, die voor duizenden van jaren bekragtigt is, waer door my het zeggen van eenen der † oude schryveren te binnen komt: *dat een gemeen gebrek is in groote en vrye steden, dat de nydt den roem verzelt en gaerne den lof beknabbelt der genen, dieze boven anderen ziet uitsteken.* welke woorden hier zoo toepasselyk zyn dat men 'er geen beter zou kunnen bybrengen. Hy hadde ook onder zynen Marsyas eenige woorden uit Apulejus ontleent, en te pas gebragt in den zelven zin. Dus van deze meenigte afgezondert zynde bragt hy sedert, wat hy op het papier stelde, onder zynen eigen naem aen den dagh.

† *C. Nepos Chabria cap. 3.*

Na zynen Troudagh zagh men weinig van hem te voorschyn komen: het zy hem tydt ontbrak, het zy de dagelijxe

ver-

verkeering met den heer Buifero, met wien hy nu in eene en zelve ftadt woonde, hem bezigheden van eenen anderen aert verfchafte. Ondertuffchen was al de werrelt in verwagting dat hy zyn belofte, opentlyk in de Voorreden van zynen Yftroom gedaen, zou nakomen, en een werk van ftichtelyke ernfthaftigheit voortbrengen. Dit was het Leven van den Apoftel Paulus, dat hy voorhad in heldendicht te begrypen, en, op de wyze van Virgilius Eneade, in twaelf boeken te verdeelen. Maer ik weet van goederhant dat daer noit iets van gekomen is, als men uitzondere eenige fnikken of afgebroke ftukken zonder vervolg of fchakeling. was 'er ook iet van dit werk voor handen geweeft, hoe onvolmaekt ook en onvoltoit, het zou buiten eenigen twijffel uitgegeven zijn geweeft onder vele andere dichten, die hy zelf der vergetelheit toegedoemt had. Ik weet ook uit zijn' eigen mont dat hy dat voornemen geheel verworpen had. Welk als my vremt voorquam, zeide hy my dat hy in het begrip van 't werk had befpeurt dat hy niet wel zou kunnen ontgaen het behandelen eeniger punten den Godtsdienft betreffende, waer in de Chriftenen, in zoo veele fekten verdeelt, onder elkander niet eens zijn, en hem niet lufte eenige fchampere pennen hier over af te wachten in eenen tydt, waer in men, als men met iets voor den dagh quam, aenftonts wert aengevochten; ziende op den neep, dien Joachim Oudaen hem kort te voren gegeven had over al dat beflag van Goden en Godinnen, die de kraem des Yftrooms opfchikken.

Leven van den Apoftel Paulus.

Vondel had hem te voren al aengemoedigt met deze woorden: *Antonides, gy moet met uwen Paulus voortvaren: gy zult 'er veel by verdienen: want hy is een groote Heilig.* Dan het ging met den Paulus van Antonides, als met den Konftantyn van Vondel, die noit te voorfchyn gekomen is. Ook leefde hy niet lang daerna. Want in den Jare 1684 wert hy aengetaft van een quale, die hem met zwaren hoeft veel bloedts deed loozen: het welk hem eerft aenkomende zeide hy terftondt: *Ik zal dien dans niet ont-*

Vondels aanmoediging.

Konftantyn, een heldendicht van J. van den Vondel.

1684. Zware ziekte.

Hy voortzegt zyn doot. *springen.* Men vernam een groote ontsteking der keel, en een koorts die hem heftig aengreep. Zy scheen na verloop eeniger dagen wat af te nemen, en toonde eenige flikkering van hoop, die egter in rook verdween. Want de koorts weder aenwassende zonder eenige verpozinge rukte hem op Zyn doot, den 18 van Herfstmaant in het zelve Jaer wech. Hy storf met ongekreukt verstant, in hope der eeuwige zaligheit, tot groote droefheit zyner huisvrouwe, vrienden en kunstgenooten, die hem om zyne uitstekende gaven een langer leven toegewenst hadden. Kinderen had hy uit zyn huwelyk noit gewonnen: zoo dat zijn naem niet wiert voortgezet, en alleen levende gehouden wort door de gedenktekenen zijns vernufts, die in onze handen zijn.

Dus eindigde zijn jeugt te gelijk met zijn leven, dat als een star geblonken had in de oogen der Nederlanderen, onder welke indien hy niemants goedtkeuringe gevonden had, dan die van Vondel alleen, hem eers genoeg ware nagebleven. Maer alle mannen van geleertheit en oordeel waeren in 't zelve gevoelen, vooral die zich op de kunst der Poëzy verstonden, als de Heeren Konstantyn Huigens, Diederyk Buisero, Joan Six, Petrus Francius, Joan van Broekhuizen, Joannes Vollenhove, Arnold Moonen, Laurens Bake, Joan Pluimer, en andere zinlyke vernuften, die hem hoog achtten en met hem vrientschap onderhielden. Vondel zeker was zoo zeer met zijnen geest ingnomen, dat hy hem, toen hy t'Amsterdam nogh woonde, dagelijx, byzonder als hy ziekelyk was, dat hem om zijne teedere gestalte des lichaems al veel ten deel viel, quam bezoeken en met zijn gesprek Zyn vrolykheit onderhouden. Ook was Antonides de aenspraek zijner vrienden waerdigh, als zijnde vrolijk van aert, klaer en lieffelyk in het voeren zijner reden, en begaeft met een geheugenis die hem te stade quam in het voortbrengen van dingen, lang te voren gelezen of gehoort. De droefheit over zijn ver-Lykdichten op syn uitvaert. scheiden wert door vrienden en vremden uitgedrukt in Lykgedachtenissen, zijnen naem toegewydt; waer ontrent de

Wel-

Weledele Heeren Huigens en Buisero zich nevens vele andere vernuften queten.

Voor zynen troudagh al wert hy geschildert van Ludolf Bakhuizen, door zijne zeestukken alom vermaert en beroemt, welke afbeelding zoo wel getroffen is, dat de Vader van Antonides die by my, dienze van Bakhuizen tot eene vereering was t'huis gezonden, aen den wand vindende, daer van verschrikte, en my weinige dagen daerna zyn eige afbeeltsel daer by zond. Hierom heb ik den Boekverkooper Nikolaes ten Hoorn, die op zyn kosten een fraie print naer deze schildery wilde laten maken, om die voor de verzameling der Gedichten te voegen, zyne bede ingewilligt. En ik kan den aenschouwer verzekeren dat de Kunstenaer zich daer zeer wel in gequeten heeft, het geen my de moeite afneemt, die ik aengewend zou hebben tot het beschrijven zyner gedaente; dewyl in dit stuk het penceel de schryspen verre te boven gaet. Wat printen men te voren heeft uitgegeven, die zyn alle verre van de gelykenis af; gelyk ook onwaer is dat hy na zyn doot zou afgebeelt zyn, als men verkeerdelyk te boek geslagen heeft. Men las ook deze regels van den Heer Buisero op die afbeelding: Zyn afbeelding. By schrift op zyn afbeelding.

Zie hier Antonides naer 't leven afgebeelt,
In wien de rechte zwier van Neêrlants dichtkunst speelt,
Een Fenix, uit wiens asch geen andre licht zal ryzen:
'T zy hy trompette in 't velt, of neurieden in 't groen,
En zette een' schoonen toon op allerhande wyzen.
Maar zoo vermaert een geest naer zyn waerdy te pryzen,
Is alles wat Apol kan doen.

Vondel had ook een gedicht op dezelve gemaekt, dat voor den Ystroom gelezen wort.

Van de hoogdraventheit zyner gedichten gewaegt het al, zynde daer in een groote zuiverheit met lieffelykheit vermengt te beschouwen, die vooral de jonge vernuften bekoort. My heugt ook dat ik 'er niet van af te scheiden was. En schoon hy zyn gevallen daer in had, zeide hy my meenigmaal: *Gy* Zyne hoogdraventheit

leest

Zyn aenmaning tot he lezen van Vondel. *leest my te veel: gy zult u bedriegen: lees Vondel alleen, wilt gy wel doen. Ik weet zelf waer 't my schort.* Ik kan het ook nu beter zien dan toen, behalven dat de lessen van Oudaen, Vollenhove, Francius en Broekhuizen my ook ten nutte zyn geweest in de onderscheidinge der kunststukken te maken. Inderdaet. Antonides wiligde zich te veel in, was stout in het aen een koppelen der woorden, ook zonder voorgangers daer toe te hebben, en nader aen de zwelling dan sober-

Vondels Schryfstyl heit en angstvallige keure van styl, die by Vondel tot verwonderens toe in agt genomen is: zoodat hy, afkeerig van

Aran en Titus van Jan Vos. alle buitensporigheden, Jan Vos, die hem zyn' Aran en Titus vertoonde, aenstonts berispte, omdat hy den aenvang zyns Treurspels zoo afzichtig gemaekt had met deze harde en barsse uitdrukkingen:

Wie zal den Adelaer zyn taeje wieken korten,
Nu Titus strydbre byl den Gotschen Leeu doet storten
Voor 't heiligh Kapitool?

Vondels verbetering. *Wat harde zinuiting is dit*, zeide d'oude Vader, *zet' er* duiken *en* snuiken *voor*. Zoo staet 'er ook nu. Maer het Spel is'er niet mede verholpen. Buiten eenigen twyffel zou ook onze Dichter met het groejen zyner jaren het geen te hart was geleenigt, en het geen te wilt in zyne vaerzen zich vertoonde gebreidelt hebben. Zy zyn egter overkunstig, zuiver van tael, en gelukkig in het voegen en schikken der woorden, waer in hy zelf Vondel overtreft. Hoe het zy, de roem onzer dooluchtige Koopstadt, overal uitblinkende in het werk des Ystrooms, en de glorie van mannen, die den Vaderlande dienst gedaen hebben, zullen met hem leven, zoo lang'er kenners en waerdeerders van geleertheit en poëzy zullen gevonden worden.

LYK-

LYKZANGEN

TER GEDACHTENISSE

VAN

JOANNES ANTONIDES vander GOES.

****

LYKZANG

Over den HEER

JOANNES ANTONIDES VANDER GOES;

Dokter der Geneeskunſt en doorluchtig Poëet.

Tumulum facite, & tumulo ſuperaddite carmen.

ANtonides verſcheien?
O Dichters, valt aan 't ſchreien.
Parnaſſus heeft geen maar,
Met al zijn feeſtgewyden,
Na Heins en Vondels tijden
Beroert met zulk misbaar.

Dees, d'eigen zoon van Vondel,
Wiens dichtpapier een' bondel
Van Vondels kunſt, (zijn' ſchat
En erfgoet, minſt geſchonden)
Een tweden Vondels vonden
Behelſt van bladt tot bladt;

Holp Neêrlants pen verſnyen,
En lamme rymeryen
Beſtraffen met een' toon;
Waarom van outs Poeeten
De zorg des hemels heten
En 't heilig bloet der Goôn.

Hem luſtte met zijn vlerken
In grote heldenwerken

Onze Agrippijnſche zwaan
Als zy aan zy te zweven,
En altyt hoog te ſtreven,
Als Febus op zijn baan.

Het onverbidzaam ſterflot,
Och! aller menſchen erflot,
Verraſcht hem in zijn vlucht.
Apollo dreigt in 't treuren
Zijn feeſtkleedt zelf te ſcheuren,
Zijn pruik op dit gerucht.

De zangberg ſtort, geſchonnen,
Geen hoef-maar tranebronnen.
En meer dan eene ſtroom
Weleer och! met verlangen
Verrukt door 's mans gezangen,
Viert klagte en rou den toom.

De Maasvliet ſchreit in 't ſchuuren
Der Rotterdamſche muuren;
De Lek, die hier van zwol;
Ook Merwe-en Yſſelvlieten,
Daarze in den Maasſtroom gieten
Hun ſtroomvat, ruim zo vol.

En d'Yſtroom kermt, niet langer
Zoo moedig op zyn' zanger,
Wiens lofbazuin hem zet
Voor Donau, Po en Iber;
Gelyk Virgyl den Tiber
En Xanthus lof trompet.

De

De dootſchicht, niet te keren
Van Maroos, noch Homeren,
  Rooft Febus kunſt veel glans,
Dreigt Febus lauwertelgen
En afkomſt te verdelgen;
  Maar ſchent geen Febus krans.

Dat Y en Maas, vol rouwe,
In marmer 't grafſchrift houwe:
  SPAART HIER UW KLAGTEN VRY.
GEEN GRAFZERK SMOORT IN 'T DUISTER
ANTONIDES, DEN LUISTER
  VAN NEERLANTS POEZY.

J. VOLLENHOVE.

LYKZANG

Over den HELDENDICHTER

JOANNES ANTONIDES VANDER GOES.

O Herfſtmaandt, die zoo guur, zoo barſch, zoo ſtraf,
Zoo meenigmaal de lijken bragt naar 't graf,
Gy die weleer doorluchtige verſtanden,
Van eeuw tot eeuw, wegrukte uit alle Landen,
Als 't ſterflot op een van uw dagen viel;
Gy waart het die den Mantuaan Virgiel,
Terwijl hy op Parnas voor Vorſt verſtrekte,
Naar 't lijkvier voerde, en d'aſch met aerde dekte.
Gy waart het die ook Dantes hielpt van kant.
Die Florentijn, die buiten 't vaderlandt
Zijn dichten ſchreef, en balling 's lands moſt zwerven,
Moſt ook op een van uwe dagen ſterven.

Politiaan, vermaardt door taal en zang
In ſchoon Latijn, ging ook den zelven gang.
Sekundus, die, in zyne lentejaaren,
'T aaloude Room' leerde omzien naar zyn ſnaaren,
Raakte in uw Herfſt ontydig uit der tijdt:
En Buchanaan, die 't aerdtrijk had verblijdt
Met hemelzang van pſalmen, rijk van maaten,
Moſt in uw eind het licht en 't leven laaten.
Gy wierpt daarna den grooten Bruggenaar,
Lernutius dien dichter, op de baar.
Maar deeze rou werdt door den tijdt geſleten,
En door 't verloop der jaaren als vergeten.
Nu baart gy weêr op nieu een droef geklag.
Uw tweemaal vijfde en achtſte Herreſtdagh
Staat Hollandt dier, en ſluit twee geeſtrijke oogen.
Antonides, ons door de doodt onttogen,
Gaf dan den geeſt: die Dichter, groot van naam,
Wiens wieg, der Goes, haar roem trekt uit zijn faam;
Dien Vondel met den naam van Zoon vereerde;
Wiens draavend dicht het Y zijn glory leerde.
Antonides, die door zijn heldentoon
Met d'Oudtheit ſtreêdt om d'eer der lauwerkroon,
En Hollandts taal ten top voerde in zijn dichten,
Zal nu het Y en Maas niet meer verlichten.
Al wat zijn dicht kon hooren of verſtaan
Ziet met zijn lijk zijn vlugge pen vergaan:
Zijn dichtpen, die Bellone ley aan banden,
En 't nut der Vreê, tot heil der vrye Landen
Ontvoude, en (als de krijgſtorm weêr ontſtak)
'S Lands Zeeheldt volgde, en ruſtig moedt inſprak,
In 't midden van het onweêr dat de baaren
Ten hemel joeg, in d'uiterſte gevaaren
Van 't vaderlant, toen 't bloedige papier
Van 't heldendicht in vlam ſtondt en in vier.

Nu

Nu zal die pen de Ruiters heldendaden,
Noch lijk, met zijn lauriercypres beladen,
Vereeren, noch geleiden naar het Y.
De Maas verlieſt haer heldenpoëzy,
Haar Maro, in de Zeeuſche lucht geboren.
De doodt kon op een' dagh dat Licht verſmooren.
Die groote geeſt, dat eedele verſtandt,
Dat Paulus; den getrouwen Kruisgezant,
Den Leeraer, door Gods wondergeeſt gedreven,
En hemelhoog in 't Paradijs verheven,
Weleer verkoor tot ſtof van zijn gedicht,
En toeley om zijn Leven, in het licht
Van zijn bedrijf, ten dienſt der kerk te melden,
In 't martelperk van Jeſus en zijn Helden,
Wordt in den loop van zijn beſtaan belet.
De droeve Maas, door dit verlies verzet,
Verzaamel' nu zijn dichten in een bondel,
En breng op nieu in 't licht den tweeden Vondel.

G. Brandt.

Op de DOOD VAN JOANNES ANTONIDES vander GOES. *Der Medicijnen Doctor.*

ANTONIDES OMNEIS INTER CAPVT EXTVLIT VNVS,
QUANTUM LENTA SOLENT INTER VIBURNA CUPRESSI.

Daar ſtort de veege Zwaan in 't midden van zijn vlucht,
Waar met hy roeide en ſteeg tot boven in de lucht.
Wat draywind, met een drift van wolken t'ſaam te pakken,
Drukt

Drukt dus zijn krachten neêr, en doet zijn vlerken zakken?
Antonides, dien 't lukte om met verheven borst,
Te stygen opwaarts aan, eer 't iemand denken dorst,
Brak dus de wolken door; maar plots, en niet by dragten
Gevordert, stond hem weêr een zelve lot te wachten,
Dewyl het eigen is aan 't geen in korten wijl
Al steygerende rijst, te vallen in der yl:
Gelijk 't hem niet gebeurt by dragten neêr te dalen,
Die 't hoofd gelijk de Zon moet schielijk onderhalen,
Wanneer een donk're wolk, gerezen onverwacht,
Zoo schoonen dag herschept in 't voorspel van den nacht:
O eed'le Jongeling, uw' eerst ontloke jaren,
Die 't manlijk Meesterwerk der Ouden maghtig waren,
In geen volkomenheit der manlijk' ouderdom,
Verlaten van het vuur dat in uw'aad'ren glom,
Zien 't al te vroeg, helaas! in d'assche toegerekent.
De Gaven uwer Ziel, zoo heerlijk, en uytstekend',
En in verwachting van een alvolmaakt Geheel,
Ontrukten niet genoeg haar wezentlijke deel
't Belemmerende pak der slaafsche bezigheden,
Om 't aan den dierb'ren schat der Wijsheit te besteden;
Waar door den meester schijnt als onder zijne hand
Het werk t'ontvallen; 't leem is 't werkelijk Verstand,
Geschikt om zoo volmaakt een pronkstuk uit te vormen;
Maar voelt zich dat te zeer van overlast bestormen,
't Bezwijkt, en kan zich niet van 't rijk behulp voorzien,
Die 't nieuwen onderstand, en voedsel, aan moet biên:
O eed'le Jongeling ('k zal 't andermaal herhalen)
De vlugheid van uw' Geest vond breidel, maat, noch palen;
Maar diende een bezigheid en lydelijken aart
Te hebben, tot behulp, 't geen, alsse hemelwaart
Zich ophief, haar verquikte, en ondersteunde in 't ryzen,
Indien z'haar stand'bre kracht, na waarde zal bewijzen.
Bellona, 't vrees'lijk spook des afgronds, aan den band,
Gaf

Gaf d'onverwachte proef van 't zegenrijk verſtand.
Konſtkenners ſtaan verzet, en als voor 't hoofd geſlagen,
Om d'ongemeene kracht der Wond'ren, die zy zagen;
Zoo hier, als in het Werk des Yſtrooms; als geheel
Gehandelt na den aart van zulk een ſtout pinceel.
Maar hier mè t'ende ſtreeks, ten zy in mind're zwieren,
Blijft onvolmaakt de glans der eeuwige papieren;
Of die U d'eeuwigheid beloofden: daar uw Naam,
Niet ſlechs om her gevoert op vlerken van de Faam,
Maar op de rijzigheid van heiliger gedachten,
Onſterff'lijk' eerenprijs, en welſtand, van kon wachten.
Waar ſchort het? 't zwaar gewicht van 't overlaſtend pak
Veroorzaakt aan den geeſt te grooten ongemak;
En 't wijl haer niet gebeurt by poozen uit te ruſten,
Genietſe 't voedſel niet 't geen beſt haar zouw geluſten.
  Een jongen Adelaar, die 't hooge neſt verlaat,
Betoont op d'eerſte proef dat hy de konſt verſtaat,
In zijn verhevenheid gevoert op lucht, en winden,
Wanneer hy nederzakt, om zijn bejag te vinden;
Maar vallend op een veld daar hy zich nederzet,
Blijft in zyn zwak geſtel belemmert, en verlet,
Nadien hem kracht gebreekt om opwaarts aan te roejen,
Zoo ras 't gewicht en 't zwerk der wolken hem vermoejen.
  Antonides, nog eens, begaafde Jongeling,
Men eiſcht U af het pand, tot elks verwondering
Zoo rijk'lijk u vertrouwd, en dierbaar opgedragen.
Waar blijft de Zegekroon, grootmoedig opgeſlagen,
Voor uwen Kruisgezant? waar blijft de Veldbanier,
De ſtanderd van het Kruis, die, met een and'ren zwier,
Dan d'Aardſche maghten, welk hun legerſtanders planten,
Hy dapp'ren Yveraar, en groot'ſte der Gezanten,
In 't hert van 't Heidendom, en in hun herten, plant;
Die 't zaad van 't Godd'lijk woort verſpreit van land tot land?
Uw Paulus hebt gy lang belooft, en opgegeven:

Waar blijft hy? eifcht gy borg of tijd van langer leeven?
Wie kon dit waarpand u verzeek'ren? onderwijl
Verwacht men 't Godd'lijk Werk van uw verheven ftijl;
Waar vanwe reeds een proef van 't heerlijk Voorwerp zagen,
Dat al wat kunft bemint oneind'lijk zouw behagen,
In Twaalef Boeken, als een koft'lyk pronk-tapyt
Van onverwelkb're verf, dien Kruisheld toegewijd,
Die met zijn lout're Deugd, en Arbeid, te vertoonen,
Dus konden Hem, en U, en 't heerlijk Werk, bekroonen;
Daar 't Goud van zijn Geloof, dat geen gelijk en heeft,
Zich onder 't Hemelsblauw van 't rein geweten weeft.
Waar tusfchen 't Purper gloeit; dat, uit zijn bloed geronnen,
Een dierbaar loofwerk maakt van kranffen en feftonnen:
't Zy dat men zie, wat ernft en welke omzichtigheid
Hy op zijn pas gebruikt, daar elk hem lagen leit:
't Zy dat men let, wat kracht te Lyftren wort bewezen,
Daar z'op een enkel woord den kreup'len zien genezen,
Waar uit de ftorm ontftond van 't plechtig offerwerk
Met ftieren, en 't cieraad van kranffen, voor de kerk
Van Jupiter, om dat de goden, zo ze meenen,
In menfchelijken fchijn dus onder hen verfcheenen;
Daar Paulus onder fpringt, die zijne kleed'ren fcheurt,
En ftut hen nauw'lijks dat het off'ren niet gebeurt;
Tot dat, na dat gety, gekomen tot bedaren,
En 't beeld van Jupiter geblixemt van d'altaren,
Door 't Goddelijk geweld der Evangely-kracht,
Hem word een hagelbuy van fteenen toegebracht:
Of 't zy men zie wat kracht van wysheid hy t'Athenen
Inboezemt, die zijn woord een lijdzaam oor verleenen,
Die d'onbekenden God hen predikt by de ftraat,
Waar op hy veilig door hun heiligdommen gaat:
Of hoe hy d'Eng'len en de menfchen, tot Efezen,
Een fchouwfpel ftrekken moet, als tot de dood verwezen,
Terwijl hy 't oproer ftilt, of met de beeften ftrijd:

Of

Of wat voor beeldwerk dient in 't opgezet Tapijt.
Maar had het U gelukt dit Konstweb af te weven,
Voorzeker zouw men zich verbeelden te beleven
't Geluk, het geen de wensch van Heylig Augustijn,
Dat 's Paulus prekende te hooren, plagh te zijn,
Dan vloeid'er eene stroom van honig uit zijn lippen,
Daar hy de Felixen, en Festen, en Agrippen,
Beroert, en overtuigt; de Sergiën bekeert,
En onder 't dwaaze in schijn, volmaakte wysheid leert.
Nu mist ons dit. waerom? Gy zelf, in moed bezweken,
Zijt die het werk vertraagde, en stuksgewijs liet steken.
Terwyle snijd de dood u 't web des levens af,
Dies werpt men 't heerlijk Werk aan stollen op uw' graf,
Doch laet het stukwerk zijn, en ongenees'lijk wezen,
Noch lust ons, stuk voor stuk, die stollen op te lezen,
Om uw' geheuchenis t'erkennen, in al 't geen
Dat, waardig om de stof, uw Name waardig scheen;
Want al het and're gaat, als van geringer waarde,
Gansch ongeacht voorby, en met de romp ter aerde.

J. OUDAAN.

LYKKLAGT

Over de DOOD van den HEER

JOHANNES ANTONIDES vander GOES.

BEween, beklaag, met droeve toonen;
Den eersteling van uwe zoonen,
En dichtren, Y en Amstelstroom!
En gy, O Maaslants vruchtbre zoom,
Gy groen fluweele klaverweien,
Valt aan het zuchten, kermen, schreien,

En legt al uw ſieraaden af;
Naardien ge uw zangheld ziet in 't graf,
In 't al verſlindend graf gezonken;
En uitgedooft die heldre vonken,
Dat licht van Neêrlants Poëzy,
Noch nooit volpreezen naar waerdy.
O Zangberg, laat geheele beken
Van traanen langs uw toppen leeken.
Dat Kaſtalis, ô Helikon,
Verander in een zoute bron:
Uw brave Voeſterzoon is heenen.
Dat licht in Schielant uitgeſcheenen,
Beſtraalt niet meer ons Amſtelboord,
En Yſtroom, door zijn dicht bekoort,
'T welk hoog op Maroos trant verheven,
In onverſterflijke eer zal leven,
Zoo lang de zon aen 's hemels zaal,
In hare kreitze ryze, en daal.
Och! moſt de dood uw draad affnyden?
Ons dat kleinoot zoo vroeg benyden?
Antonides, mijn waardſte vrient,
Uw deugd had wel meer tijds verdient,
Om met uw vrient in vreugt te leeven;
Maar 't noodlot, noit te wederſtreeven,
Ontziet geen hoogheid, ſterkte, jeugt,
Geen ſchoonheid, wetenſchap noch deugt.
Wat heeft verganklijk vlees te roemen!
Dat afgemaait, gelijk de bloemen,
Verdort, vergaat in aarde en aſch,
In aarde, als het te voren was.
Wat ſtort ik dan vergeefſche klagten!
Die mijn verlies noch druk verzachten.
Mijn Halsvriend, och! Antonides,
Moet ik gehate lijkſipres

Met

Met uw geheiligde laurieren
Doorſtrenglen en uw uitvaart vieren?
Ik vier die treurig met mijn dicht,
En heete traanen, naar myn pligt.

LAURENS BAKE van WULVENHORST.

Ter gedachteniſſe van den Heer

JOANNES ANTONIDES vander GOES.

Wie hout myn oogen af van ſchreien?
Wie bint myn tong om al de-lucht
t' Ontſteken met geklag en zucht,
Terwyl ik u na 't graf zie leien?
Antonides, ô groote geeſt,
Gy zyt, helaas, gy zyt geweeſt:
En op den middag van uw jaaren
Gaat met verhaaſte ſchielykheit
Uw levenszon ter aarde vaaren,
Te vroeg, t'ontydig ons ontzeit.

Melpomene, met bittre greepen
Ryt, van gedachte en zin berooft,
De blonde lokken uit haar hooft,
Ter dood om 't bange hert benepen.
Och, roept zy, och, myn eer en kroon,
Antonides, myn waardſte zoon,
Myn Orpheus, moet ik u zo derven!
En is 't niet in der Goden magt
Van rou en ongeneugt te ſterven,
Als wanhoop hunne ziel verkragt!

O Amſtelnimf, zoo rood bekreten,
Zoo trooſteloos, zoo ongedaan,

Wat gaat, och arm, wat gaat u aan!
Hoe zult gy dezen ſlag vergeten!
O vader Y, wiens brakke vloed
Beſchreit de wond van uw gemoed,
Wie zou uw traanen kunnen toomen?
Ja, ſchrei, beſchrei dien gulden mond,
Wiens heldere trompet uw ſtroomen
Noch verder dan uw ſchepen zond.

Wie zal met eeuwige laurieren,
By 't gieren van het doodlyk loot,
En donders van uw oorlogsvloot,
Uw trotſe zeetriomfen ſieren?
Wie zal uw wapenſchild en ſtaat
Op wieken van zyn heldemaat
De weereld omme en omme voeren?
Wie zal met lieffelyken zin
Het hart van uw jeugd zoo roeren
Dat alles brande en blaak' van min?

O pen van hemels vuur gedreven,
O boezem vol van hemels vuur,
O eelſte proefſtuk dat Natuur
Heeft ſedert duizend jaar doen leven!
'K verlies my in het ruime velt
Van uw verdienſten ongetelt,
En moet voldoen met zedig zwygen.
Waar zou ook uw vergode lof
Den mond van eenig dichter krygen,
Bequaam tot zulk een zwaare ſtof?

De Zanggodinnen, om te toonen
Hoe waard dat uw gedachtenis
Aen haer en vader Phœbus is,

Als

Als alderliefste van haar zoonen,
De Zanggodinnen bouwen zelf
Een ryk en prachtig kerkgewelf,
Waar in uw beeltenis zal pryken.
Hier zultge, in louter gout gestelt,
Apol geheel en al gelyken,
Van Vondel en van Hooft verzelt.

De Faam en Eeuwigheid daar boven,
Bekranssen u met lauwerblaên:
De groote Mantuaanse zwaan
Voelt in uw min zyn boezem stoven.
Hy spreit zyn vleugels lustig uit,
Verheugt in 't mannelyk geluit
Van uw volmaakte heldenzangen.
Ter zyde staan Bevallykheên,
Die, met hun voesterling bevangen,
Van twee paar harten maaken een.

De Nyd, vertreeden van uw voeten,
Verliest haar uiterste geduld:
Haar pruik, die vol van slangen krult,
Moet nu den lust der tanden boeten.
Zoo leeft, Antonides, zoo leeft
De naam, dien u de dichtkunst geeft:
Zoo blyft gy eeuwig in gedachten:
Terwyl wy nimmer na uw dood
Een diergelyken geest verwachten,
Die voor de wereld zy te groot.

JOAN VAN BROEKHUIZEN.

Ter

Ter gedachtenisse van den Heere

JOANNES ANTONIDES vander GOES,

Arts en Fenix der Nederduitsche Digtkunst.

Dignum laude virum Musa vetat mori.

NU is de gansche Hengstebron
Verdroogt en alles valt aan 't schreien.
Helaes Antonides verscheien
Beroert den Zangberg Helikon.
En zal ik, zelf van rou bezweken,
En siddrende op dien zwaren slag,
Op dezen jammerlijken dag
Een tael der zanggodinnen spreken?
Maer zijne vriendlykheit, zijn gunst
En liefde, mild aen my geschonken,
Komt my, hoe troosteloos, ontvonken,
Om zijne gadelooze kunst
Voor 't laetst eens in het ligt te zetten,
Terwijl zijn geest zoo rijk, zoo schoon,
Verdient een onverwelkbre kroon,
En glorie, eeuwig te trompetten.
Dat weet het magtig Amsterdam,
Vereeuwigt door zijn Stroomgedichten,
Die al de konstbeminnaers stigten,
En zetten hen in vier en vlam,
Om zulk een glory na te streven.
Die zoo volmaekt, zoo onbevlekt,
De harten der geleerden trekt,
Om hem eene eeuwige eer te geven.
Dat toont zyne andre Poëzy,

Zoo

Zoo rijk in haer verscheidenheden,
Gesterkt door uitgeleze reden,
Voortvloeiende zoo los en vry,
Dat hy Virgijl kan evenaren
In zijnen goddelijken toon,
En, als een regte Apolloos zoon,
Niet strooit dan gout op zijne blaren;
En tart de Venuzijnsche zwaen
In 't queelen van zijn minnezangen,
En boet der lezeren verlangen
Op zulk een rijke letterbaen.
Trazil van vrees om 't hart benepen,
Van Xunchi schielijk aengerand,
Verhangt zig met zijn kousseband;
Het hof ziet zich in rampen slepen.
De Vrede op haren rijken troon
Verschuift de donkere oorlogswolken,
En sterkt het hart der veege volken,
Gemartelt met veel smaet en hoon.
Maer d'orelogen voeren helden
Op wieken van zijn maetgedigt
Ten hemel in het eeuwig ligt,
Daer nog de nazaet van zal melden.
De zeebarbaren, wilt van aert,
En d'onbesuisde waterhonden,
Die d'ongekreukte Vryheit schonden,
Vernielt hy door het bloedig zwaert,
Daer Michaël wort heengedragen
Op 't briesschend waterpaert in zee,
En koopt met dierbaer bloed den vreê,
Tot dat hy in het end geslagen
Ontfangen word in 't Vaderlant,
Dat door zijn deugden opgetogen
Zijn lijk beschreit met bloedige oogen,
****

En ſchrijft in eeuwig diamant
Den grooten roem der Batavieren,
Die, midden in het zeegevaer,
Geoffert op het krijgsaltaer,
Verdienen eeuwige laurieren.
Maer ach! hoe word mijn hart ontroert
In 't lezen van zijn liergezangen,
Die yder een by d'ooren vangen:
Als hy door yver aengevoert
De ſchoonheit opzingt van de dingen,
En al de wondren van Godts hant:
Of kroont den lieven huwlijxbant
Met eenen oogſt van zegeningen,
En voert het mingeheiligt paer
Langs 't pad van lelien en rozen
Daer alle vreugde is uitgekozen,
Naer Hymens heilig zoenaltaer.
Quam nu eens d'eer der kruisgezanten
Vertoont in zulk een hemelsdigt,
Dat al het Chriſtendom verpligt,
De kruisbanier met ſtaetſie planten;
Wat waer 't een vreugt voor Nederlant,
Dat, lang gedreven door verlangen,
Eens hoopte van zijn hant t'ontfangen
Dat allerkoſtelijkſte pant;
Nu heeft de wreede doot haer ſchigten
Gewet op zulk een jonge bloem,
Die reeds een onvergangbren roem,
Verkregen had door zijn gedigten:
Die zelf de Duitſche Hooftpoëet,
Beſchouwende daer in zijn wezen,
Met luſt en yver plag te lezen,
En agtte d'uuren wel beſteedt,

Die

Die hy met hem plag door te brengen:
  Toen hy het jeugdige gemoedt
  Zag overwonnen door een gloet,
Die al zijn ingewant quam zengen.
  Quaemt gy, ô Vondel, eens in 't ligt,
Gy ſloegt vol druk met my aen 't ſchreien,
Nu hy van d'aerde is afgeſcheien.
  Gy zongt vol rou een lijkgedicht
Dat alle harten zou bewegen.
  O Rotte! ô Maesſtroom! duik, ai duik
  En ſchend bedroeft uw zilvre pruik,
Nu gy berooft zijt van dien zegen,
  Antonides kon uwen naem
Tot aen de hooge ſtarren heffen,
Daer geene nijd dien oit zou treffen,
  Die 't hart zou knagen op uw faem.
Maer gy, ô eer der Aertspoëten,
  Indien gy de gemeenzaemheit,
  Die gy voor my ſteeds had bereit,
Nog in uw graf niet hebt vergeten;
  Indien ik brandende van vier,
Door uw vermaning aengedreven,
Naer Helikon dorſt henenſtreven;
  Indien gy oit of ſtijl of zwier
Gevonden hebt in mijn' gezangen;
  Verſchoon my, dat ik in dees ſmart
  Den wil van mijn genegen hart
Niet volgen kan, en hier blijf hangen,
  Belet door eenen tranenvloedt,
  Een teken van mijn droef gemoedt.

D. VAN HOOGSTRATEN.

Op den Zelven.

HARDERSZANG.

DAMETAS.

DE jonge Damon treurde om zynen vrient Dameet,
Van d'aerde wechgerukt door 't noodlot, al te wreed,
En dwaelde droevig heen door d'afgelege weien,
En weigerde allen troost, en vorderde onder 't schreien
Dameet van 't noodlot weêr, maer dat bleef onverzacht.
Apollo hoorde zyn erbarmelyke klagt,
Zoo dra hy uitreedt op zijn gloênden zonnewagen,
En als hy 's avonts wert in Thetis schoot gedragen.
O groene beemden en valleien, melt de smart,
Die droeve Damon voedde in 't ongeduldigh hart.
Zy quam, ô beemden en valleien, u ter ooren.
De zilvre Maesstroom zelf kon zyn gejammer hooren,
En kermde uit zyne kil. de Stroomgodinnen meê,
Gewekt door dat geluit, vernieuden al zyn wee.
Maer dus ging Damon voor. Dus ving hy aen te spreken,
Terwyl zyn vee vast wied in klaverryke streken.
Wat wint zal, ô Dameet, myn klagt u doen verstaen?
Erken myn droeve klagt, en neemze gunstigh aen.
Want gy zyt niet van hier in 't zielenvelt geweken,
Of denkt nogh aen myn liefde, u meenigmael gebleken,
En zegt, wanneer gy denkt om dees verlaten steê:
Dees steê bewaert myn asch, en mynen Damon meê.
Wat wint brengt, ô Dameet, tot u myn droeve klagten,
Zoo dikwils uitgestort in ongeslape nachten?
Dameet, myn wellust, toen hy leefde, en nu myn smart,
Dameet legt al de Veltgodinnen aen het hart,

Dameet, de roem van 't velt. de ſchoone Veltgodinnen
Waerderen zynen naem, en blyven hem beminnen,
En ſtorten tranen om zyn al te vroege doot,
Die hem ontydigh heeft van 't lieve licht ontbloot.
En bleef de Veltgodin in haren plicht ontbreken,
De heuvels, velden en waranden zouden ſpreken:
Of weigerde zy my te luiſtren naer myn klagt,
Ik kermde aen heuvels en waranden dagh en nacht.
Eer zal de viſch het lant, de duif den vloedt beminnen,
Eer ik dees liefde en ſmart zal ſtellen uit myn zinnen.
Wat wint zal, ô Dameet, myn klagt u doen verſtaen?
Erken myn droeve klagt, en neemze gunſtig aen.
  Korts quam 't gevogelte in dees ſchaduw my omringen,
Toen ik den zangprys ſtreek in zynen lof te zingen.
De vogels zongen met hun klank myn klanken na,
En queelden zynen lof op zoeten toon. hoe dra
Is deze lieve vreugt, dit zoet vermaek verdwenen?
Al 't lant rondom zwygt ſtil, of ſlaet bedroeft aen 't weenen.
En 't riet, waer op ik zong ter eere van myn Vrient,
Hangt nu aen dien Cypres, en heeft reedts uitgedient.
Of neem ik 't weder, om myn droefheit te verzachten,
Het laet niet hooren dan erbarmelyke klagten.
Want alle vreugde is wechgeweken, nu de doodt
Heeft mynen vrient Dameet van 't lieve licht ontbloot.
  Zoo lang gy hier waert, en 't behagelyke leven,
O zalige Dameet, u nogh niet had begeven,
Wert al de weide door den weſtewint geſtooft.
Het boſch gaf bladeren, de luſthof weelig ooft.
De hemel ſtortte daeu met onbekrompen handen,
De byen honig in de grazige waranden.
Maer ſedert u, helaes, de wreede doot verſlond,
Vermaekt ons langer niets op dezen dorren gront.
Geen weſtewint komt nu de dorre weiden ſtoven,
Geen bladen zyn in 't boſch, geen ooft in onze hoven.

De hemel ſtort geen daeu met onbekrompen hant,
Geen byen lezen meer den honig op het lant.
Zoo lang gy hier waert, ſtondt het weelig velt te pryken
Met volle korenaêr, en zelf den prys te ſtryken
Van 't ſchoon gewas, waer op uw vaderlant braveert.
Het lant gaf alles wat oit d'akkerman begeert:
En zyne hoop was noit in hooger top gerezen.
Wat las ik vruchten op, my door uw hant gewezen!
Wat voorbeelt bleef by u verborgen voor myn oogh!
Hoe voerde gy myn' zin en geeſt op naer om hoogh!
Hoe wiſt gy 't edel vier in myne borſt t' ontvonken,
Als gy my Dafnis toonde, uit hart metael geklonken,
En hoog verheven in de bygelege ſtadt,
Die zulk een' overvloedt van wetenſchap bezat;
Die zoo veel blyken van zyn' geeſt ons heeft gegeven,
En nu om hoogh is ter onſterflykheit verheven!
Dat ſtrektme een kleene trooſt in dezen droeven ſtaet.
Gy ſpraekt nogh in het end: O Damon, ik verlaet
Dit leven, u met een. maer volg met vlyt myn ſchreden.
Gy weet, hoe yverig ik u heb voorgetreden.
'K heb al het velt geſchuimt van ſnooden baſtertzangk,
En 't ongeluit getoont van Kodrus valſchen klank,
Die aen den drieſprong zich en aen den ſtroom liet hooren,
En kryſchte afgryſlyk met zyn ſtem door yders ooren.
Dus ſpraektge, en gy bezweekt. de doot verſlond dat woort,
De doot, de wreede doot, die myne ruſt verſtoort.
Maer nu 'k u, ô Dameet, voor eeuwig moet ontberen,
Nu ge in uw grafſtaets ruſt, en noit zult wederkeeren,
Heb ik een weêrzin en mishagen in het lant.
De vreugde is wech, nu myn Dametas is van kant.
O groene beemden, o wellüſtige valleien,
Voorheen zoo lief, vaert wel! vaert wel, o ryke weien,
En vaderlyke ſtroom. Dameet, vaer wel met een:
Ik zal u jaer op jaer met zuchten en geween,

Nu

Nu anders my van u niets over is gelaten,
Nogh eeren, en uw' lof verbreiden op myn maten.
  Terwyl zich Damon dus vast moede klaegt en zucht
Zagh hy reeds d'avontstar verschynen aen de lucht.
Dus heeft hy entlyk, van den avontstond gedreven,
Het velt verlaten, en zich weêr naer huis begeven,
Herhalende den naem gedurig van Dameet,
Dameet, die oirzaek was dat noit zyn droef heit fleet.

D. VAN HOOGSTRATEN.

Op 't Afsterven

Van

JOANNES ANTONIDES vander GOES.

MUSA VETAT MORI.

GY mede Antonides, geslagen!
Stont u ook 't weereltlot te dragen,
En afgesolt door pijnlijkheên,
Naer 't nare ledekant te treên!
Terwijl uw geest, die nimmer palen
Erkende, in enge huisportalen
In 't ziekbed zich gekerkert ziet,
En als begraven in verdriet
Reeds by uw leven schijnt gestorven!
Uw schelle toon helaes! bedorven,
Uw snaren in den brant geraekt
Door 't vier der koorts, die 't lichaem blaekt!
Uw vlugge veder neêrgedreven,
De Dichtkunst in gevaer van 't leven,
En haer beschermer in den noot,
In 't worst'len met de wreede doot,

Wie

Wie ziet, ô wee, dien ramp ten ende!
Dus overdacht ik 's Mans ellende,
En 't onheil, dat te volgen ſtont
Op 't ſluiten van dien gouden mont;
Wanneer een nare ſtem, geboren
Uit 's Dichters ſterven, dus mijn ooren
Vervult, en billikt mijne vrees,
Dewijl my 't haer te bergen rees,
En zy gelijk met natte wangen,
En trooſtloos aen 't gehoor blijft hangen:
'T is uit, dus klaegtze, 't is gedaen,
Ik heb de zon zien ondergaen
Die Hollants dichtkunſt hield in 't leven.
Hy ſcheen dat lot te wederſtreven,
En leed niet dat in 't middelpunt
Zijns lichts hem 't ſchijnen wiert misgunt.
Dan luſte 't hem op dondervlagen
Of regenluim een kans te wagen,
De donkre wolken voor hem heen
Te jagen, en in 't licht te treên,
Tot dat in 't ende d'onweêrbuien,
Zijn uitvaert door gewelt beluien,
En al het zaet der poëzy,
Dat onlanx heuchlijk ry aen ry
Op welige akkers ſcheen te bloeien,
De hoop ontweldigen van groeien.
Antonides (dus zuchtze voort)
Antonides (is 't ander woort)
Is heen en uit ons oog gevaren,
In 't opgaen van zijn friſſe jaren,
En Neêrlant zijnen Nazo quyt,
In 't bloeien van zijn lentetijt!
Zie daer het koffer van dien grooten,
Zie daer den waerden mont geſloten,

Dien, wen hy onlangs zich ontsloot,
Een milde vaerzendaeuw ontvloodt,
Die eens tot vloeibre stof gedegen
Den grooten Vondel kon bewegen,
(Dit was de vaderlijke kroon
Wel eer geschonken aen den zoon)
Te roepen, *Zoon houw op van roeien,*
Wy drijven daer uw Vaerzen vloeien.
Wat was die vader onvernoegt,
Zag hy 's Mans sterflot dus vervroegt!
Hoe zou hy 't zich te laet beklagen,
Zijn geest te hebben opgedragen
Ten erfdeel aen zoo grooten geest,
Die, even of zoo ruime leest
Hem noch te naeuw viel en gewrongen,
Zoo jong haer banden is ontsprongen!
Wegh is nu 't hooftgelt met zijn rent,
En 's Vaders geest, u toegekent,
O Zoon, om noch by later neven
In u zijn' weêrglans te doen leven!
Of had gy hem te veel vergroot,
Dat hy, dien 't eertijts naeu verdroot
Een eeuw te zijn in 's lichaems boeien,
Zoo haest dien kerker kon ontgroeien,
En hondert jaren scheurt aen driên,
Om zich in vrye lucht te zien?
Wat kost die vryheit slavernyen
Voor hen die zich ter Dichtkonst vlyen!
Wat maekt nu d'Ystroom een misbaer,
Op zoo beklaechelijke maer?
Hy schijnt, van tranen opgezwollen,
Langs dam en dijken aen het hollen.
En d'Ygod weigert, als weleer,
Zijn waterrossen op en neêr

*********** Met

Met vrolijkheit te wed te drijven,
En Hollands zeevaerdy te ſtyven.
Hy zinkt, verſlagen in het lot
Des aertspoëets, naer 't waterſlot
Korts door 's Mans kunſt aeneen geklonken,
Nu zijnen luiſter ver ontzonken.
De bruit en blijde bruigom ſchreit,
Die hy ter bruiloft had geleidt
Op 't zoet getrambel zijner ſnaren.
De droeve wees ſchroomt voor 't verjaren,
Nu in die harp zijn bedeſtem,
En ſmeekgeluit verloor den klem.
Heeft hy oit heldenlof gezongen,
De vaerzen zijn de maet ontſprongen.
De blyſtof kleet zich in den rouw.
De treurſtof, die 't zich belgen zou
Haer vyandin te moeten wijken,
Wil gaerne zonder opſchrift prijken.
De Maesnimf, zoo zy ſchreien kon,
Wert op dien ramp een tranenbron,
En treurde ſtaeg om 's Mans ontbeeren,
Schoon zy door hem haer' naem ziet eeren.
De Vader klaegt. De Weduwvrouw
Zucht om verlies van kunſt en trouw.
Hun leet erlangt een dubbel pandtſchap,
Elk miſt en bloet- en kunſtverwantſchap.
Daer hun voortaen in man of zoon,
Geen maet ontmoet of heldentoon,
Die, op dien trant hem nageſlagen,
Hun naem ten ſtarren in zou dragen.
Zy ſlaen, (daer anders licht hun plicht
Zich uitgoot in een lijkgedicht,)
Als buiten 't ſpoor der kunſt getogen,
Die maet alleen met ſchreiende oogen,

En

En jamm'ren, elk... maer och de tijt,
Dat elk den laetſten rouplicht quyt',
En 't groote lijk naer 't graf help' leien,
Nu reets geboren, moet ons ſcheien!
Dus ſpreektze, en rukt van voor my heen,
Daer ik, die 't zelve ſpoor wil treên,
En naeſpeur of ik wert bedrogen,
De baer ſtrax nader met mijn oogen.
Ik volge, en leg mijn plicht op 't graf
Dus met mijn pen eerbiedig af:

Hier legt ANTONIDES *begraven.*
Natuur is voeſter zijner gaven,
En moeder van zyn' grooten geeſt,
Maar ſtiefmoêr van het lijf geweeſt.
Dat deed zy in den bloeſſem ſneven;
De geeſt zal eeuwigh vruchten geven.

F. de HAES.

Overleden den 18 *van*
Herfſtmaend 1684.

TER

Ter gedachtenisse van den grooten DIGHTER

den HEER

JOANNES ANTONIDES VANDER GOES.

——————— *Hic flumine largo*
Plenus Pierio diffundit pectore verba.

TErwijl al 't Dichterdom, behangen
Met rouwkleên, op zoo zwaar een val,
Die d'ed'le kunst treft boven al,
Verschijnt met tranen op de wangen;
Schijnt my ook 't leet aan 't hart te gaan,
Om 't zelve dichtspoor in te slaan.
Antonides, zijn dan de gaven,
En panden van uw' groote ziel,
Waar op het vuur der godheit viel,
Dus teffens met het lijk begraven?
O ramp, o troostelooze nood!
Wech is de dichtkunst met uw' dood.
Die kunst, by anderen met leden
Allenx ten hoogsten top gegroeit,
Of als een zachte stroom gevloeit
Ten eind der voorgestelde schreden,
Vond in uw' brein noch paal, noch perk,
En stelde aan u haar rechte merk.
Des vloog uw' doorgeleerde veder
Gelijk een moedige Adelaar,
Wien 't vliegen nimmer valt te zwaar,
En houd de mindere altijd neder:
Of streefde al 't dichterdom voorheen
Op 't spoor dat niemand na-durf treên.

't Zy

't Zy dat men 't flikk'ren van de jonkheid
In drift van dichtery beschouwt,
Waar vind m'een proefstuk, dat zoo stout
En heerelijk in glans te pronk leit,
Als 't onvergankelijk papier,
Dat eeuwig gloeit van hemels vier?
De kracht der Nederduitsche tongen
Scheen in Antonides vergaert,
En aan zijn trotsen zang gepaart;
Waar meê ze teffens los gesprongen
Vervulde al 't aardrijk met een toon,
Die boven alles spant de kroon.
Belloon, gebonden door zijn dichten,
Gaf teekenen van zulk een kracht,
Als nimmer Neêrland had verwacht:
En schoon zyn pen haer moet deet zwichten,
Zy rekent zig dien band tot praal,
En buigt gewillig voor zijn taal.
's Lands Heldendom, door hem verheven,
Vliegt teffens wakker op de been,
Uit lust tot de eer der krijgstrofeen,
En, door zijn heldenzang gestegen,
Rukt 's vyands ketenen aan twee,
En dwingt hem door het staal tot vrêe.
Daar rijst dan weer de blijde hope
Voor 't vaderland, dat afgestreên
Zijn' adem schept, gelijk voorheen.
Dan kan een dichter gansch Europe
Afschilderen in nieuwe vreugd,
Waar in de Hemel zig verheugd.
Of zoekt men keur van trotse vaarzen;
Antonides schaft ons de bron
Der Nederduitsche Helikon.
Hy stapt met Sofokleesche laarzen

Ten Treurtooneel. hy ſchreit, en weent,
En kneed een hart, hoe hard verſteent.
Hy volgt de lijkbaar met zijn zangen,
En ſchrijft de ziel ten hemel in,
Ten trooſt van vriend of huisgezin,
Dat aan zijn Fenixtrant blijft hangen:
Of leid een wyzen Letterheld
Om hoog, in 't zalig zielenveld.
Dan is 't weêr tijd van zoetigheden,
Waar in de Bruiloftsveder praalt,
En 't echte paar, met wenſch beſtraalt,
Dwingt na de troukoets toe te treden,
Om daar vernoegt, en wel te vreên
Te ſmelten ziel en ziel in een.
Dat 's niet genoeg voor zijn gedachten.
Hy vat in 't brein een heeter vlam,
En weid tot lof van Amſterdam,
Daar d'Yſtroom bruiſt met volle krachten;
Om aan dien rijken waterkant
Te toonen 't merg van zijn verſtand.
Hier ſtaat de kunſt ten top gevyzelt,
Waar voor de grijze aaloudheid zwicht.
Zy voelt zig voor dien trant te ligt,
En al haar dichtſieraad verbrijzelt
Door 't werk, dat d'Yſtrooms majeſteit
Bekleed heeft met d'onſterff'lijkheid.
Dat bromt aan alle vier de winden,
En vliegt op wieken van de faam,
Tot eeuwige eer van 's dichters naam.
Hier is een ruime zee te vinden,
Vol hemelval, en dichtersſtof,
Daar niets ontbreekt tot d'Yſtrooms lof.
De groote Vondel ſtaat verſlagen
Voor zulk een wonderſtuk van kunſt.

Hy

Hy kuſt hem voor zijn zoon met gunſt,
Die als een zon ſcheen op te dagen,
Toen 's Agrippijners licht bezweek,
En voor dien zoon de vlagge ſtreek.
Maar nu vervliegt die groote zegen,
En Neêrlands Hoofdpoëet verdwijnt;
T'wijl d'ed'le dichtkunſt teert, en quijnt:
De grootſte blijdſchap valt haar tegen,
Antonides, haar eer en roem
Te vroeg geſmoort in 't levens bloem.
Doorluchte ziel, om hoog gevaren,
Wat waar 't een vreugd voor Nederland,
Indien men 't lang verwachte pand
Van Paulus in uw gulde blaeren
Voltooit zag, dat, vergeefs gewacht,
Nu in 't vergeten word gebracht!
Dan miſſen we, en met u, 't verlangen
Der brave dichtkunſt, die voortaan
Antonides, en Vondels blaên
Alleen waardeert voor Duitſe zangen,
Die waardig zijn door haren toon
Den toets van vader, en van zoon.
Dat trooſt ons in zoo groote ſchaden:
En ſchoon men wachte meer en meer,
Deez' dichter had reeds eeuwige eer,
Waar in hy kon zijn geeſt verzaden.
Al wat hy ſchreef is louter gout,
Op diamanten grond gebouwt.
Kon Sannazaar in weinig blaêren,
Zijn werk, de Baring van de Maagd,
Dat elk, wie Rooms kent, zoo behaagt,
Een onvergank'lijke eer vergaeren:
Antonides, ſchaft ruimer ſtof,
Om uit te weiden in zijn lof.

Men

Men acht' zijn nagelaten' dichten
Als dierb're paerlen, yder vaars
Als Godſpraak, die nà hem zeer ſchaars
Te vinden zy by mind're lichten:
Elk woord een zinſpreuk, en zijn taal
Vol zenuwreden, nimmer ſchraal.
Men hou den grijzen Vader Vondel,
Om zijne ſtapels dichtery,
Waar in de duitſche Poëzy
Is opgepropt als in een bondel,
Met groote Antonides alleen
In Neêrland waardig aangebeên.

Op de DOOD
Van
Den grootſten DICHTER
JOANNES ANTONIDES VANDER GOES.

Illum aget penna metuente ſolvi
Fama ſuperſtes.

DE lieffelijkſte tong,
Die zielen ſtreelde en dwong;
En zelfs Apolloos oor
Deê luiſtren na haar zang, in zijn doorluchtig koor,
Slaat langer geen geluit.
Helaas! 't is met ons uit;
Nadien de dood dien Held
Der Heldendichtren dus ontijdig nedervelt.
ô Groote Dichterzon!
Wat lijd uw Helikon,
Door dit verlies, verdriet!

Al

Al uw gesternt verflaauwt nu deze ster verschiet.
Uw klare Hippokreen,
Gezwollen door 't geween,
Geeft, voor een zoet geruisch,
Door 't nederstorten, niet dan vreeschelijk gedruisch.
ô Dichtheld Sofokles,
Versterk my door een les,
Dat ik met droeven toon
De vroege dood beschrey van Febus grootsten zoon.
Ach! ach! waar, en wanneer
Komt zulk een Dichter weêr?
Die zoo volmaakt en net,
Al wat hy rijmt, op zulke onwrikbre voeten zet;
Wiens zang zoo lieflijk vloeit,
Dat zy noit oor vermoeit;
Doordringend klaar en kort,
Van onverkrachten stijl, die nergens stoot, of hort;
Zoo spier- en zenuwrijk,
En hemelsch te gelijk,
Dat z'yders geest doordrong,
Als hy die rustig met verheve toonen zong.
Maar hy houd op, ach! ach!
Doch waar toe met geklag,
De doove lucht gevult?
Al 't geen men lijden moet verlicht men door gedult.
Gy dichterhelden komt,
Terwijl zijn luister bromt,
Geleit dat groote licht
In zegepraal ter rust; vangt aan, voldoet uw plicht.
De groote Konstantijn,
Hoe hoog zyn jaren zijn,
De Branden, en Oudaan,
Hoogstraten, en de Haas zijn reets u voorgegaan.
Dus wie van 't Hengstenat

****

Oit heeft zijn deel gehad,
Heff zijne vleuglen op,
En voer Antonides op d'allerhoogfte top.
Terwijl ik 't fcheeprijk Y
De fchoonfte fchildery,
Den zeeheld Michaël,
En zijn Belloon op 't graf tot eerenbeelden ftel,
Met wenfch dat, die weleer
Die landplaag ging te keer,
De vrê, het fchoonfte in 't oogh,
Hier naaulijks vindbaar, fteeds genieten mag om hoogh,
En gy betuig uw leed,
O 's weerelds koopftad, kleed
U in den grooten rouw;
Behang de zalen van uw keizerlijk gebouw,
Uw koopflot en uw muur:
Want hun volftrekte duur
Geniet gy door de pen
Van onze Antonides, die 'k voor uw ftichter ken.
Wat ge ook van Gijsbrecht zegt,
Diens wallen zijn geflecht,
En door den brand vergaen;
Maar zijne zullen tot den allerlaatften ftaan.
ô Groote dichtergeeft!
Wat waar 't een vreugd geweeft,
Dat gy met Gods gezant,
Die in uw heldendicht des Heilands ftander plant,
Op aarde een ruimer tijd
Geftreden had zijn ftrijd,
Als ze ons uw pen verbeeld,
En zoo uw levensrol ten einde had gefpeelt:
Dat by uw eerenkroon,
De naam van Vondels Zoon,
In goud ook deze blonk,

Die

Die aan Timotheus voorheenen Paulus ſchonk.
Doch 't geen gy hier in 't perk
Te kort ſchiet, met uw werk,
Vervull die 't al vermag,
Door zijn genade aan u, in zijnen grooten dag.

J. van GEEL.

TER GEDACHTENISSE

des beroemden DICHTERS

JOANNES ANTONIDES VANDER GOES.

HOe haalt de zon haar blinkend hooft
Zoo moedeloos, en treurig onder,
Nu aller dicht'ren licht, en wonder
Zo onverwagt is uitgedooft!
Die zangheld, wiens doorluchte gaaven
En blijken van zijn ed'len geeſt,
De roem van Neêrland zijn geweeſt,
Ligt onder 't zwarte zand begraaven.
Helaas, Antonides is dood!
O zilvre Maas, gy zaagt hem ſneeven,
Maar voelt alleen uw hart niet beeven;
Onze Ygods rouw is ruim zo groot.
Scamander, door Homeers gezangen
Vermaart, noch 's trotzen Tybers vliet,
Genooten zoo veel luiſter niet,
Als d'Yſtroom heeft van hem ontfangen.
Dies heft hy 't hooft ten golven uit,
Niet, als weleer, met vroolijke oogen,
Maar met een traanenwolk omtoogen,
En geeft ſlechs klaaggelijk geluit.

Ach! zucht hy, is die Man geſtorven,
In 't beſte van zijn leevens tijd?
Die man, waar door, ter buuren ſpijt,
Ik heb een eeuw'gen roem verworven!
Zijn mond verſtijſt: meêr ſpreekt hy niet,
Maar laat het hoofd ter ſchoud'ren daalen,
Wijl 't ſnikkend hart naauw aêm kan haalen:
Dus zinkt hy neder, van verdriet.
Maar, welk een droom heeft my bedrogen?
Wat glans! ô welk een heerlijk licht,
Vertoont zich thans aan myn gezigt!
Wat 's dit, verleiden my myn oogen?
Ik zie, ô weelde! ô welk een vreugd!
Die miſt van treurigheid verdweenen,
En door die naare nevels heenen,
Antonides, geheel verheugd,
Verzelt van God Apolloos reijen,
Door Vader Vondel, als zijn zoon,
Na 's blyden Dichtgods gouden troon,
Al juichend, by de hand geleijen.
Daer treên de dichters hem te moet.
Ik zie en Grieken en Latynen
Rondom hem in gedrang verſchynen,
Terwyl myn waarde Pels hem groet.
Hun zalig lot maakt hen tot vrienden.
Elk reikt, vol vreugd, om ſtryd de hand;
Hen ſcheid voortaen geen misverſtand,
Geen nyd kan meer hun oog verblinden.
Daar kroont hem Febus, zelf vol vier,
Ter bede van de zanggodinnen,
Die hem als haaren helt beminnen,
Met onverganklijken Laurier.
Laat ons voortaen dan niet meer treuren,
O zoonen van dien ed'len geeſt,

Wiens

Wiens dicht noch tijd, noch afgunſt vreeſt,
Maar 't lachend oog ten zangberg beuren;
Daar ſtrekke zijne lauwerkrans,
Voor uwen geeſt een vuurig baaken;
En doe uw dichtluſt eeuwig blaaken,
Na zulk een lot, en zulk een glans.

T. Arents.

LYKOFFER

Van den Heere

JOANNES ANTONIDES vander GOES,

Arts, en doorluchtig Poëet.

O Pindus ſchaer, Apolloos zaet,
Beſtroomt met tranen uwe wangen.
Volgt nu dit lijk met treurgezangen.
O Yſtroom! ſteek in dezen ſtaet
Uw lijktrompet met kromme boghten,
Zoo ver gy uwe horens kromt:
Want zoo uw lof langs 't aertrijk bromt,
Hy heeft uw glorikrans gevlochten.
Klaeg, dat de galm op Pampus ſtuit,
Dat Stroomgodinnen en Najaden,
En Zuiderzee met druk beladen
Weêrgalmen op uw treurgeluit.
De bleeke doot, wiens dorre handen
Noch ſlaef noch Koning kan ontvliên,
Heeft woedende zich niet ontzien
Uw' Fenixdichter aen te randen.
Die ſchelle en weêrgalooze keel,
Waer door uw lof zal eeuwig leven,

Op heilig parkement geschreven,
  Valt aen den grafworm nu ten deel.
Zy zal, ô Ystroom, niet meer zingen
  Uwe outheit en uw edel bloet,
  Wat koopkasteelen van uw vloet
De wijde werreltkring omringen.
  Nog speelt zijn Vrebazuin in 't oor
Van veel doorstralende verstanden,
Als Mars den moortdolk uyt zijn handen
  Laet vallen voor het vredekoor.
Bellone rammelt aen de boeien.
  Ze quetst haer eige lêen en hooft,
  Haer bloedtoorts is nu uitgedooft.
Zy stoort geen slaep met stale roeien.
  Antonides, ô Vondels zoon,
Hoe wel gelijkt gy uwen Vader
In geest, als uyt een zelvige ader!
  Naest hem komt u de lauwerkroon.
Uw vaerzen geven wisse blijken,
  En volgen Vondels vasten tret,
  Die nimmermeer van Pallas wet
Uit onvermogentheit bezwijken.
  Gy giet uw drift als vrou Natuur
Veranderlijk in alle vormen,
En zingt van dondrende oorlogsstormen,
  Van onweêrbui, orkaen en vuur,
Verschrikkelijk voor yders ooren:
  Gelijk Virgijl zijn snaren dringt,
  Wanneer hy van Eneas zingt,
Vervolgt door Junoos wraek en toren.
  Of geeft de hemel lenteweêr,
Zoo vloeit uw zang, gelijk de droppen
Van honigdau langs rozeknoppen
  Afrollen op de kruiden neêr.

Gy

Gy zongt met onbezweke kragten.
Gy wiert noit van een vrient geſtoort,
Maer queelde in zijn gezelſchap voort
Met ſchrand're en hemelſche gedagten:
Als Naſo met een vluggen zwier
En klaerder geeſt, als fakkelligten,
Voor ondicht vloeiende gedichten,
Uytſtortte op glat gewijdt papier.
Hoe treffen ons de noodlotſlagen!
De Neêrlandſche Orfeus ſtort in 't graf.
Der digtren tempel dreunt'er af.
Wie zal Apolloos koor nu ſchragen?
Help, Vollenhove! help, ô Brand!
'T zal op Oudaen en Bake leunen.
Hoogſtraten zal het onderſteunen.
Zoo blijft dat pronktoneel in ſtand.
Antonides, gy zijt in 't bloeien
In 't graf geſtort, maer niet geheel.
Uw ſchrandre geeſt en beſte deel
Zal alle nijt te boven groeijen.

K. van Bracht.

Op de DOOD

van den Heer

JOANNES ANTONIDES vander GOES.

Perque omnia ſecula famâ,
Si quid habent veri vatum præſagia, vivet.

HEt Zanggodinnendom met ſchrik voor 't hooft geſlagen,
Toen groote Vondel wiert ten ſtarren ingedragen,
Vond trooſt genoeg in zulk een deerelijken ſtant:

Na-

Nadien Antonides met een gelijken trant
De digtkunst, al gewoon op 't heerelijkst te groejen,
Handhaafde op dat ze niet gestuyt wiert in haer bloeijen.
Nu legt hy mee ter neêrgeslagen van het lot.
En Nederlandt verliest in taal het zoet genot
Uyt zijne Poëzy zoo menigmaal verkregen.
Dat voelt vergeefs dien slag, en 't missen van haar zegen.
Wie sla voortaan de hant aan Nederduyts gedigt;
Daar al de wetenschap en 't aangename ligt
Gewoon den leerlingen, nog ruw en onervaren,
Te leyden na den toon van zijn vergode snaren,
Met hem versturven is, ten waar zijn letterkas
Als die van Vondel na zijn doot te vinden was?
Hier zou de jeugt na zijn verlies zig nog verblyen,
Wanneer zy zig verzade in zijne digteryen.
't Zy dat zijn zangheldin in 't bloedig oorlogsvelt
Een deel triomfen van de werreltdwingerts meld:
't Zy groote Ruiter van het waterpaart geslagen
Word na de lugt gevoert op zijnen heldenwagen.
Of dat hy na de vreê gemaekt met Brittenlandt
Den dollen oorlogsgod vol yver legt aan band:
Dan weêr wat lugtiger zijn geesten heen laat weyen,
Alwaar hy d'Amsteljeugt op 't Y laat spelemeyen.
Hier schaft hy puik van digt in zijnen zilvren stroom;
Daar zoo veel goden, en godinnen, als in droom
Verschijnen, die gestaag op zijn geluyt verstommen,
Wanneer zijn zeetrompet komt langs haar vloeden brommen.
Hier volgt hy Vondel, als men hem de trom hoort slaan
Tot lof van d'Ygod, en van Vader Oceaan.
Al wat de werrelt in haer ommevang kan houwen,
Kont ge in de grootte van vier boeken hier beschouwen.
Hy zeilt het aartrijk om van daar de zonne straalt,
Tot daar ze moê gereên in Thetis armen daalt.
Maar wat beweegt my dus zijn werk in top te heffen?
't Is

'T Is meer verheven als mijn yver kan bezeffen,
En trotſt het godlijk werk, door zijn verandering,
Van Naſo, daer hy praelt in Vormverwiſſeling.
't Roemrugtig Amſterdam, zoo lang de kunſt blijft leven,
En Y en Amſtel door zijn dicht zoo hoog verheven,
Verblijven, daer het Y de kroon der vloeden ſtrijkt
Gedagtig aen zijn naem, die geene digters wijkt.
Want ſchoon men hier en daer zijn werk zoekt te ondermijnen,
En zegt; 't zijn fablen, die als droomen weêr verdwijnen,
Hy volgt Homeer in al zijn fateringen naer.
't Is ydel. zijne faem zal met Apol, van daer
Hy rijzende uyt het ooſt komt moedig aengeronnen,
En in het weſten daelt, opklimmen onverwonnen.

J. VAN HOOGSTRATEN.

De Obitu

JOANNIS ANTONIDAE GOESANI,

Poëtae Illuſtriſſimi

Ad Virum doctiſſimum

DAVIDEM HOOGSTRATANUM

ELEGIA.

LUgubres gemitus, munus lacrimabile, fletus,
Et data ſupremo debita dona rogo
Percuſſum parili, pectus caeleſte, dolore
Accipe, & inſtabiles currere cerne dies.
Atra dies, Stygiis lux non indigna tenebris,
Qua data ſunt fati nuncia tanta feri,
Siccine grande decus vatum furioſa trucidas!
Heu poteras capiti conſuluiſſe pio!
Ille quidem noſtros non auditurus amores

************ *Exceſſit*

Excessit terris assiduisque malis.
Sed pater, & certo vates sunt foedere juncti,
Inter quos primo dignus adesse loco
Hoogstratanus erit, nostros cui dedimus aestus,
Defunctoque datum munus inane Viro.
Instant infernae, teterrima turba, sorores
Omnibus, & finis stat sua cuique brevis.
Quîs tamen ingenium placuit coluisse perenne,
Effugiunt avidos post sua fata rogos.
Sed domui superesse diu, cum conjuge dulci
Molliter ad longos consenuisse dies,
Et multo patrios fructu decorare penates,
Et dare divinos, carmina multa, sonos,
Est magnum, trepidamque ultro expectare senectam,
Ipsasque in fati pene volare manus.
Saepius obscuris hoc cum concedis iniqua,
Cur rumpit claris sors sua fila viris?
An quia, cum coeca est, nullum temeraria cernit,
Et mittit dubia gaudia quaeque manu?
An quia nulla tenet in nostrae stamina vitae
Jura, sed incertis currit adacta rotis?
Ergo nulla patet tantae pia causa ruinae,
Et tamen interea, magne poeta, jaces.
Sic cum fulmineo visus perstringitur ictu
Et fragor, & tonitru tecta domosque quatit,
Causa latet caeli, superisque inclusa tenebris,
Et tamen interea culmina fracta jacent.
Illa tamen Batavos sparsa est jactura per omnes,
Et debet justo quisque dolore queri.
Praecipue doctas tangit pia flamma sorores,
Tangit, & ad moestas provocat exequias.
Ite pii vates, vatem lugete frequentes,
Conspergat cineres flebilis unda pios.
Nostra sepulcrali nimium mens vulnere pressa,

Atque

Atque est officii lenta ministra sui.
Dum memori sensu vatis monumenta revolvo,
Deficio, & lacrimis obruor & gemitu.
Et modo fatiferas, fera numina, culpo sorores,
Et nimis excelsis invida fata viris.
Quid juvat in sacris Phœbi vigilasse? quid altum
Aetherii montis sic tetigisse jugum?
Consumptae nimio noctesque diesque labore
Quid prosunt, summi cum vocat hora rogi?
Si tamen haud fingunt veterum commenta, perennis
Pascitur umbra piûm perfruiturque bonis.
Tu quoque felices inter misceberis umbras,
Non ullis posthac contemerande malis.
Et licet abreptus longè sis corpore nobis,
Hic meliore tamen parte superstes eris.
Vivis & instantis derides stamina fati,
Et quodcunque tuo lumini obesse potest.
Dum vagus imperio terras superabit & undas
Amstela, dum lymphis efferet Ya caput,
Vives, æternumque tuos mirabimur ignes,
Mixtaque divino carmina melle fluent.

Op de DOOD

Van den Uitmuntenden DICHTER

JOANNES ANTONIDES VANDER GOES.

ZO gaan vaſt een voor een de heldre lichten onder,
Gevolgt van eenen nacht der droefheid en geween!
Ons heugt het ſterfuur van dat grote werreldswonder,
Dat aan den Rijn verrees, en aan het Y verdween.

Van dien tyd floeg de geeſt der dichteren aan 't quynen,
  En is op zulk een ſlag verbaaſt te rug gedeiſt.
Men zag de dichtkonſt voorts of niet, of ſchraal verſchijnen;
  Geen wonder was'et, want de Vader was verreiſt.
O luſtelooze tijdt! zo klagen d'Amſteldammers,
  Wy zijn helaas! wy zijn ons leſſengever quijt.
Maar zacht! wat naar geluid des droefheids en des jammers
  Verheft zich aan de Maaze? ô klaaglijk rougekrijt,
Hoe! koomtge ons weer op nieuw het herte en d'ingewanden
  Beroeren? wat 's 'er gaans? ſpreek uit, gy ſnel Gerucht.
Of is Antonides, de pronk der Nederlanden,
  Getroffen door de dood? ô 't is gewis! zy zucht,
Terwijl 't kriſtallevocht langs heur beſturve wangen
  Neêrbiggelende toont, hoe dit verlies heur drukt.
Is dit, ô Jongeling, het end van ons verlangen!
  Moeſtge in uw zomertijd dus worden weggerukt!
Ach, 't is beklaaglijk, als door ongeſtuime vlagen,
  De bulderende wind vol vreeſelijk geweld,
De vrugtbre boomen treft, met zijne geeſſelſlagen,
  Waar door het rijpſte, en beſt, ter neder word geveld.
Antonides, die by den Agrippijnſchen Grijzen
  Zo hertlijk wert bemint, om uw' doorluchten geeſt;
Wy zagen uwen glans al vroeg ten kimme uytrijzen,
  Wijl ge uwe vaerzen ſchoeide op een Virgielſche leeſt:
Dit tuige de Yſtroom, door uw wakkre pen beſchreven,
  Wiens hoogverheven ſtijl, op 't kunſtigſt toebereid,
Ons groote Gysbrechtsſtad verheerlijkt heeft doen leven:
  Want ge hebt heur hoofd gekroont met eene onſterflijkheid.
Dus quam uw Lentetijd een rijken oogſt beloven
  Aan 't heir der dichtren, dat in ſcha'uw der bladren leeft.
Maar ach! wy zien dit vuur te vroeg in d'aſſche doven,
  Nochtans dit trooſt ons datge in uwe vaerzen zweeft:
Dewijl ge onſterflijk blijft door uwe Heldendichten,
  En Echtgezangen, met een Roze-en Lelygeur

Door-

Doorwaaſſemt; des uw naam voor niemand hoeft te zwichten:
Want uwe lofbazuin klinkt al de werreld deur.
Gy vruchtbaar Zeeland met uw rijke waterſtroomen,
Laat dit uw lijkrouw doen verwiſſelen in vreugd.
Gy zaagt hem in der Goes wel eer te voorſchijn komen,
Doch d'Yſtad was de School van zijn leergierge jeugd:
En nu is Rotterdam het ruſtgraf zijner leeden;
Maar zijn verheven geeſt vereiſchte een ruimer plaats,
Ruſt dan, ô eeele ziele, in 't rijk der Eeuwigheden.
Wie deeze ruſt geniet, is vry van alles quaads.

K. Verlove.

GRAFSCHRIFTEN

OP

J. ANTONIDES VANDER GOES.

I.

Die op Antonides gebeent hier onder treed,
En oyt ontydigh Lyck met oog en hert bekreet;
Ghy hebt hem noyt gekent, of gy moet met my zeggen,
Och! edel' Hand en Hoofd, zyt ghy zoo vroeg gaen leggen?

CONSTANTER.

II.

Hier ruſt Antonides, t' ontydig weggerukt,
De liefſte van Apolloos zoonen:
Die al de lauren van Parnas heeft afgeplukt,
Opdat men naderhant zyn graf daer meê zou kroonen.

D. BUISERO.

III.

De grafzerk dekt het lyk, maer hout geen deugt in duiſter.
Zoo ſtrekt Antonides zich zelf zyn licht en luiſter,
En leeft vermaert, geëert aen Merwe, Maes, en Y,
Onſterflyk, na zyn doot, door Neêrlants poëzy.

L. BAKE van WULVENHORST.

IV.

Hier leit Antonides, een zoon
Uit Vondels geeſtrijk brein geboren,
Die 't Y deed luiſtren naer zyn' toon,
De Maes zyn' heldenzang liet hooren.
Helpt, Dichters, 't jonge lyk verſieren,
En kroont dees grafſteê met laurieren.

KASPAR BRANT.

Be-

V.

Besproeit dit graf met tranen, droef van zinnen.
Antonides, onze Orfeus, rust hier binnen,
En nevens hem de negen Zanggodinnen.

D. van Hoogstraten.

VI.

Hier rust Antonides, de dichter van het Y,
Ontydig neêrgevelt in 't bloeien zyner dagen,
Van Vondel waerd geacht den naem van Zoon te dragen,
Als jonge Fenix van de Duitsche poëzy.
'T aloude Egipten mag op zyne naelden brommen:
Dit grafgewelf bevat meer als zyn heiligdommen.

Benigne.

VII.

Tota sub exiguo tumulatur marmore Suada,
Bellerophontaeae vena perennis aquae.
Goesanus jacet hic surreptus flore juventae,
Cujus Apollineo pectora rore madent.
Pierides miseris singultibus astra lacessunt,
Etplorant magni funera moesta Viri.
Amstelides plangunt Nymphae, gemit Ya celebris,
Ac Mosa perpetuis fletibus ora riigat.
At tu, qui transis, dic; Molliter ossa quiescant,
Terraque sit cineri non onerosa tuo.

Cornelius van Arckel.

VIII.

Hier legt Antonides, helaes, die na de doot
Van Vondel nogh alleen in Hollant scheen gebleven,
Om d'edle Dichtkunde, op haer einde en stervensnood,
Een jaer of vier met kracht te houden in het leven.
Dat Rotte en Ystroom treure op 't lyk van dezen Helt,
Die allen dichtren van de werrelt stof bestelt.

Barth. van gent.

Hier

IX.

Ruſt hier Antonides, der dichtren prael, die 't Y
Deed ſtil ſtaen op den galm van zyne Poëzy,
Daer d'Amſtel door 't geluit van zyne ſnaer bevangen,
Verbaeſt, aen vonden, tael, en geeſtigheit bleef hangen?
Neen, Wandelaer, hier ruſt hy niet. het doode lyf
Des grooten mans heeft ſlechts dees grafſteê tot verblyf.
Hy leeft aen d'Yſtroom, daer hy zwevende op de baren,
Onſterffelyk in roem, den aerdkloot om zal varen.

JAN BREDENBURG.

DE

YSTROOM.

INHOUD

VAN DE TITELPRINT.

Hier toont zich Amſterdam als een verſierde maegt.
De keizerskroon bedekt haer opgeſtrikte haeren.
  De mantel is bezaeit met kruis op kruis. zy draegt
Een ſcepter met een hant en oog. de zilvre baren
  Van 't Y beſproeien haer' gevlamden keurs, en voet.
In haeren ſchilt is 't merk van Raed en Borgerye.
  Zy zit als aen den zoom van een' befaemden vloed,
En ſtreelt den Yſtroomgod, die, leunende op haer dye,
  De druppels van zijn' baert, als paerlen, langs haer kleet
Laet rollen. zijne kroon munt uit in koſtlijkheden.
  Hy heeft een watervat in d'eene hant, en treet
In 't water met een' voet, hier dieper uitgegleden,
  Daer d'andre Pampus, door zijn droogte, aen 't oog verbeelt.
Hy draegt een breeden riem, dien Zuiderzeenajaeden
  Optooien met feſtoen en kranſſen, net verdeelt
Met zeegewaſſen, en afſtekende ſieraeden.
  Alcione, in een meeuw verandert, en op 't neſt
Noch broeiende, wort hier den Ygod aengeboden,
  Om zijne heerſchappye in 't ganſche zeegeweſt.
De troon, voor 't Y geſticht door laſt der watergoden,
  Wort door vier Deelen van den aardkloot onderſchoort.
De hooge waterſtoel pronkt met het nieuwe wapen
  Van Amſterdam, en 't oud verandert op het woort
Des Ymonarchs. men ziet de Tritons zich vergaepen
  Aen zoo veel pracht, en met den drietant ſtaen ten toon.
  De Scheepvaert en Merkuur verſieren 's Ygods kroon.

Romeyn de Hooghe
fecit

DE
YSTROOM
BEGREPEN IN VIER BOEKEN.

STROOMFESTOEN

AEN DEN HOOGEDELEN WELGEBOREN

GROOTACHTBAREN HEER

HEER

KORNELIS DE VLAMING VAN OUDSHOOREN,

RIDDER, HEER VAN OUDSHOOREN EN GNEPHOEK, &c.

BURGERMEESTER, &c.

EN RAED TER ADMIRALITEIT TOT AMSTERDAM.

MYn zanggodinne wyd eerbiedig haer gedicht
OUDSHOOREN toe, en treet vrymoediger in 't licht
Op zulk een' grooten naem, al komtze min verheven
Van trant, en telkens van haer onmagt neêrgedreven,

Alsze

Alsze op haer pennen ſcheen te ſtygen van den gront.
Die luiſter legt haer weêr de woorden in den mont,
En zetze leven by. wie kan haer vier bedwingen,
Nu 't haer gelukt den lof des ouden ſtams te zingen,
Die ſchier voor eene trits van eeuwen, opgevoert
Ten Biſſchoplyken ſtoel, het maghtig Sticht, beroert
Als in een' Oceaen van bittre ſtaetkrakkeelen,
En vreeſſelyk geſchokt, geſcheurt aen alle deelen,
Beſtraelde met den glans van zyne myterkroon;
Die op 't eerwaardig hooft van Willem eens zo ſchoon
Te gloeien ſcheen; na wienze eerbiedig, op 't behaegen
Der Kriſtewerrelt, wiert aen Jakob opgedraegen;
Twee Ridders telgen uit OUDSHOORENS gryzen ſtam.
En ſchoon 't Aertsbiſdom aen een heimelyke vlam
En teering quynde door den nyd der vloekverwanten,
Die tegen 't wettig recht der Biſſchoppen zich kantten,
Noch zwichtte 't voor geen' ſtorm van oorlog of gewelt,
Maer reikte van den kant des Yſſels, tot het Scheld
Met zijn gewijden ſtaf. het is de haet ontſchoten,
Dien ouden ſtamboom ſtreng te ſnoeien van zyn looten.
Zy ſlooft zich zelfs vergeefs te barſte, en ſpilt haer kracht.
Gelijk de noortzee, als een zeehoos onverwacht
Van een ſcheurt, en naer ſtrant gejaegt van onweêrbuien,
De zonne blint en ſchent het noorden tegen 't zuien,
Het hooft van Vliſſingen en 't zwaere paelwerk beukt,
En ſtoot op ſtoot rammeit: maer dat ſtaet ongekreukt
Op zynen wortel, en verduurt de ſelle vloeden,
Tot zy van zelf hun drift verliezen onder 't woeden.
Het adelyk geſlacht, in zulk een lange ry
Van eeuwen noit geſcheurt, nu uit de heerſchappy

Ge-

Geſchopt, dan weêr in top gedraegen na het keeren
Der ſtaeten, en de zucht der maghtige Overheeren
En Graven, ſtak het hooft weêr boven t'Amſterdam,
En zegende de Stad met d'eere van haer' ſtam,
Ruim voor twee eeuwen in het ſtaetbewint geheven
Op 's Burgermeeſters ſtoel, een glory, die den neven
En looten voortgereikt, nu noch d'OUDSHOORENS kroont
En dankbaer hunne deugt erkent, maer niet beloont.
Gebeurt ons d'eere, dat wy 's Burgervaders ooren
Met onze ſtroomwijze en den lof van 't Y bekoren;
En hy den ſtrengen boog der ſtaetzorg, jaer op jaer
Ten dienſt des lants gerekt in oorlog en gevaer,
Ontſpanne, en eenmael zich gewaerdige te keuren,
Waer zich mijn ſtroomfeſtoen met voeghelijke kleuren
Schakeert, of ſchiet te kort in bloemen en ſieraet:
Mijn Stroomnimf wil met vlijt zich reeglen naer die maat
En zelf haer eigen ſtem en klanken overzingen.
Nu kruiptze langs den kant, en volgt de ſtroomelingen
Van achtren in hun zogh op Thetis feeſtbanket:
Of treet den Ygod nae en zijn doorluchtig wed;
Het zy hy vreedzaem ſtreeft, of vreeſlelijk aen 't loeien,
Komt langs verdronken velt en akker heene vloeien.
Maer minder achterhaelt mijn zangheldin den lof
Der zeevaert, en bezwijkt in zulk een keur van ſtof:
Daerze in zoo eng een perk gedwongen en beſloten,
Als maer in ſchaduw groet de Nederlantſche vlooten,
Die daeglijx dryven op den Yſtroom af en aen,
Een' milden oogſt van ſchat inſcheepen en ontlaên,
En hier gemaert, geen vloot vertoonen op de plaſſen,
Maer een geweldig boſch, ten golven uitgewaſſen,
** Ge-

Geduurig weêr gesloopt en weder aengegroeit,
Een schrik der zee, zoo ver Neptuin om 't aertrijk vloeit:
Het zyze alleen om winst het schuimend pekel klooven,
Of brullende van haet, en 't Yperk uitgestoven,
De roovers temmen en brantschatters van de zee,
En koopen met het bloet der vyanden den vreê,
Of blixemen in 't oog der Afrikaensche mooren,
De waterhonden, tot oneedlen roof geboren.
Maer schoon de stem my in zo zwaer een werk begeeft,
Die klinken moest, zoo ver de kiel op 't water zweeft,
De zon de vlooten volgt, en voorgaet met haer straelen,
Of steil uit haeren trans die hen op 't hooft laet daelen;
Dat schroomt OUDSHOOREN niet te naedren, die een lit
Des hoogen Zeeraeds, wringt den winden het gebit
Kort in den mont, en laet zomwijl, om lucht te scheppen
Op 't zeilrijk Y, matroos zich in een roeijacht reppen,
En kleene sloepen; schoon zoo menig zeegevaert
Gereet staet op zijn' wenk. dat is der goden aert,
Dat is hun trant, elk aen te zien met gunstige oogen,
Elk te waerdeeren naer zijn yver en vermogen.
De zelve koelte die de krijgsvloot voert uit zee,
Brengt ook den boeier en galjooten op de reê.
De zon, die met haer' glans verquikt Olyf en Ceder,
Lonkt tijdeloozen toe in 't eerste lenteweder,
En queekt de veltbloem aen. de zee ontzegt geen' vloed
T'ontfangen, schoon hy kruipt en sleept met traegen voet
Zoo wel als die van trots en hovaerdy gezwollen,
Met vliegende karros komt in haer' boezem rollen.
Maer loopt mijn stroomgodin met al te flaeu een toom,
Wie stamert niet in d'eer van 's werrelts rijksten stroom?
VOOR-

VOORREDEN.

Eelen zal misschien vreemt voorkoomen, dat wy dus breet in den lof van eenen Stroom uitweiden, wiens paelen en grootte met weinig woorden waeren aen te wijzen. want schoon men niets zoo gemeen vint by de Poëten, als de beschrijvingen der vloeden, die zy zoo sierlijk in hunne werken schakeeren, als die met hun zilvre wielingen door den aerdkloot heenevloeien: nochtans is het een ongewoonte, een geheel werk van die stoffe te weven, en een onvruchtbaere arbeit, 't en zy men de zelve verrijke met sieraeden en loofwerk, en die eenen glans byzette door een vermenginge van gevoeghlijke verwen: 't welk minder is te bepaelen, en naer eenerhanden regel te schikken; om dat veelen rustigh den dichter eene vryheit inwilligen, die hem anderen, van naeuwer gewisse in de dichtkonst, voor een vlak van ongebondenheit en onbesnoeiden styl zullen aenwrijven. Quintiliaen *berispt in Ovidius de weelige overvloeientheit van geest, en rijkdom van verstant;* daer anderen, om de zelve, hem als eenen Fenixdichter in top verheffen. wy hebben ons niet ontzien den ruimen toom te nemen, en, onder de glorie des Ystrooms, ook de maght van Amsterdam te trompetten, en de zeevaert, de zenuw der Nederlantsche mogentheit, op te haelen. 't geheele werk hebben wy in vier boeken afgedeelt. indien men die naer den juisten draet moest schikken, zoude het eerste en laetste elkanderen in ordre volgen. want even als het eene boek den zoom van het Y beschrijft, gelijk die halvemaenswijze zich kromt langs de stadt; zoo verhandelt het andre, het overige deel van den Ykant, de Waterlantsche dorpen, de beschryving van den Ystroom, en de geschiedenissen daer voorgevallen. het tweede boek, naer die verdeeling het derde, telt de vaerten naer andere gewesten op, en de schatten, die, door de zelve, in den schoot van het Y worden uitgestort. het derde, 't welk anders het leste zou wezen, begrijpt de verzieringe van een krakkeel der vloedgoden, op de gulde bruiloft van Thetis en Peleus, met zulk eene vrypostigheit opgezongen, gelijk d'aeloude en hedendaegsche dichters hunne stoffen en historien onder de schaduw van fabelen en verdichtselen bewimpelden. want schoon wy niet onkundigh zijn, dat eenigen zich aen de naemen van goden en godinnen stooten, om datze naer der heidenen gewoonte zweemen, en anderen alle onnatuurlijkheit en onwaerschijnlijkheden strengelijk uit de poëzye verbannen;

 mee-

meenen wy echter te konnen volſtaen, met de eerſte te gemoet te voeren, dat de zon der Kriſtelijke waerheit al lang zoo helder door de dampen en den nacht des afgodendoms is doorgebroken, en rijkelijk alom haere ſtraelen verſpreit heeft, dat niemant voortaen onbewuſt is, hoe diergelijke naemen, als een tael der dichteren, in gebruik zijn; die, om hunne werken met meer luiſter op te tooien, gewoon zijn d'elementen en levenlooze ſtoffen, als perſonaedjen in te voeren. Dus verſtaen wy by de watergoden, eenvoudig genomen, niet anders dan het water. wien het echter luſt de naemen der vloedgoden, op andere hiſtorien of gevallen te paſſen, zonder wanſchiklijkheit, dat wort aen zijn keur en overlegging vrygegeven. ondertuſſchen geloove ik niet, datmen iemant zoo quaetwilligh of redeloos zal vinden, die ons de naemen der goden, en wat meer is van dien aert, als een merk van 't heidenſch ongeloof zal willen optijgen, en voor een ongerijmtheit toeſchrijven: ſchoon de Fenix der geleertheit, Huig de Groot, dit zelf ſchijnt gevreeſt te hebben gelijk blijkt in eenen brief, aen zijnen broeder Wilhem de Groot geſchreven, en voor zijne Latijnſche gedichten uitgegeven, waer van de zin hier op uitkomt; *dat hy ducht, of men hem ten argſten nae moght duiden, dat hy zomtijts goden invoert. Hy bekent dat zulk ſchrijven een ſtreep van reukeloosheit had verdient, ten tijde, dat het heidendom als koningin heerſchte; 't welk nu zonder eenig gevaer was: dewijl elk weet dat met die naemen zomwijl de geſtarnten, elementen, of geeſten, en zomwijl de mogentheit van den eenigen waeren God verſtaen worden.* Het orakel der hedendaegſche Latijnſche Poeëten, Nikolaes Heinſius, verdaedigt zich zelven bykans op de zelve wijze, voor den koſtelijken beemt van zijne gedichten. want nae dat hy gezegt had, *byzonderlijk tot naevolging der ouden, de benaemingen der goden gebruikt te hebben, en zich heel vreemt van hun ongeloof te houden:* beroept hy zich *op de outvaders, en voorvechters der eerſte Kriſtenen, die zelf in hun ſchriften tegen de heidens en afgodiſten, Jupiter voor den hemel, Apol en de Muzen voor de geeſtigheit der dichtkonſt, en Venus voor de minne noemen, en van de naemen van Pluto, Styx, Fortuin en diergelijke overvloeien.* De hiſtorieſchilders ſtoffeeren hun tafereelen rijkelijk met beelden van goden, die op hun verziering paſſen. hier ſchuilen de minnegoden in feſtoenen van mirten, en bloemen, uit Adonis bloet gewaſſen; daer zietmen Mars den jongen oorlogsman het vier in 't hooft jaegen, en een hart onder den riem ſteken: elders verſchynen de hartstoghten, en neigingen van tooren, nyt en andere, of de jeugt en ouder-

ouderdom in de gedaente van werkende perfoonen. de beelthouwer verziert vrymoedigh alle fooiten van watergoden, met hun kruiken en kranffen naer zijne vindinge uitgebeelt; hy vertoont alles met maght van beelden en goden. wie telt al de Jupiters en Dianen die daeglijx uit fteen worden gehouwen, en in alle hofffteden ten toon geftelt? en zal iemant van een gezont oordeel gelooven, dat hun oogmerk zy d'afgodery te hanthaeven en ftijven? niemant die het Amfterdamfche kapitool, het achtfte wonderwerk der werrelt, en onze nieuwe palcizen langs de heere- en keizersgraften, met zoo prachtig een beeltwerk van goden ziet opgehemelt, zal gelooven, dat dit gefchiet, om het verftorven Heidendom en zijne ongoden, uit den afgront, en affchen weder op te wekken. met geen reden kan iemant de vryheit des dichters befnoeien, die in de fchilderkonft en beelthouwery wort geleden: behalven dat de dingen, die men ziet, een grooter voetftap en indruk nae zich laeten, als die alleen gelezen, en met minder krachtige verbeelding door het verftant begrepen worden.

De onwaerfchijnlijkheit evenwel die door de benaemingen van goden en de fabelen der aelouden, op hunnen trant ingevoert, fchijnt velt te winnen, zal moogelijk eenigen van zoo groot een gewight toefchijnen, dat zy daerom alles wat 'er naer gelykt, als ftrenge Katoos, zullen willen uitroeien. doch die met my verftaan, dat de fierlykheit van vindingen een waere hooftdeugt der Poëzye is, zullen lichtelijk toeftaen, dat het den dichter niet alleenlijk vryftaet, maer dat hy zich moet bevlytigen, om met die fchatten zijne ftoffen ['t en waer zy het niet lyden konden] te verheerlijken. van welke vindingen ik de geetigfte oordeele, die op den leeft der oude en befaemde dichteren fchoeien, als die, van hant tot hant overgereikt en gezuivert, een fpraek der dichtkonftenaeren zijn geworden: zo wel als de rechtsgeleerden, artzen, en inzonderheit de filozofen en redenaers, met eige wyzen van fpreeken, van andere taelen afgefcheiden, beknopt hun gedachten uitdrukken. wy zullen ons hier wederom met een fpreuk van den welgemelden Heere N. Heinfius behelpen, en die om de fierlijkheit der taele ten deele byvoegen: *Fabulis etiam, quam par erat, frequentioribus, iisque ex ultima depromtis antiquitate, verfus fubinde meos afpergi, non defore, qui reprehenfuri fint, jam dudum prævideo.* een weinig daer nae volgt. *Præftantium fane ingeniorum, quorum opera felici ac cura poëfis perpulchre de novo poft renatas litteras polita fit & exculta, cum tam noftro hoc quam fuperiori fæculo uberrimus proventus fuerit ac annona*

 per-

perquam fœcunda, in eo tamen peccasse illorum plerique sunt dicendi, quod neglectu fabularum, ab antiquitatis æmulatione longius recesserunt. Nos Plutarcho maximo gravissimoque auctori adsentimur, poësin ἄμυθον plane ἄψυχον esse: fabulasque vitam atque animam Musarum nuncupare non dubitarim. dat is: *Ik heb al lang wel voorzien dat het my aen geen berispers zal ontbreken, om dat ik hier en daer in mijn gedichten meer fabelen, en die uit de geheimste schatkamer der outheit opgezocht, vermenge, als juist van noden was* &c. *schoon het ontrent onzen tijt aen geenen rijken oogst van zeer voortreffelijke verstanden heeft ontbroken, door wier gelukkige hulpe en zorg de poëzy op nieus (nae dat de geleertheid weêr heerlijk haer hooft heeft opgesteken) gebout en gepolijst is geworden: zoo maghmen nochtans veele van hen beschuldigen, datze, door kleinachting van 't gebruik der verdichtselen, te verre van den voorgang en voetstappen der ouden zijn afgeweken. wy houden 't met den grooten Plutarchus, dat de dichtkonst zonder verziering, zonder versiering en zielloos is, en ik noem vrymoedig de verziering, den geest en 't leven der poëzy.* Ontallijke fabelen, en die geen waerschijnlijkheit hebben als uit den zwier des dichters, komen ons alsins te vooren. Homeer vloeit daer van over. Virgijl brengt Aristeus, den byefokker, onder 't water, by de vlietgodin Klymene, zijne moeder, in den rey der stroomvorstinnen, daer hy de bronnen der voornaemste aertsvloeden ziet: hy wort in 't puimsteene hof der vlietgodin ten bankette genoodight, en onderwezen, hoe hy op 't Ematisch strant den zeewichelaer Proteus moet verstrikken, en uit zijnen monde met dwang den aert der byen leeren. De zelve laet den Tybergod, met een kroon van riet gehult, den slaependen Eneas aenspreken, en hem het geval van Askaen voorspellen, Nazo geleit Thezeus met zijne spitsbroederen in 't paleis van den vloedgod Achelöus, die hen nodight, in de stilte van zijn hof, den vervaerlijken oploop der baeren t'ontduiken, hen vrolijk onthaelt, en met vertellingen den tijt en 't verlangen zijner gasten bedriegt. In het godlijk werk, de Baerende Maegt, van Sannazaer, spelt Proteus, in een rey van Nimfen en vlietgodinnen aen den Jordaenstroomgod de aenstaende mogentheit van den Heilant des werrelts. In het derde boek van de Lusthoven, door den geleerden Jezuyt Renatus Rapijn gezongen, verlieft de bronnimf Isis, by den brongod Askaen ter maeltijt, tusschen andere vlietgodessen, gezeten, op den schoonen Hylas, den metgezel van Herkules, en ontfangt hem in het water. De Heer Vondel laet in zijn geboortedicht van Prins Willem van Nassau, de Haegsche

ſche Vyvernimf met al haere geſpeelen en waterſtoet, uit den gront opborlen: zy zitten in den vyver dwars en ſchrylings op dolfijnen, en vermaeken zigh met waterſpeelen, dezelve voert in zijn treurſpel van Palamedes, Neptuin ſpreekende in: gelijk ook de Droſt Hooft den Vechtſtroomgod in zijnen Geraerd van Velzen. en wat is onder de tooneeldichters gemeener dan *Deus e Machina*, eenen god ten tooneele te voeren, die den knoop der geheele treurſtoffe ontbinde? de konſtenaers echter konnen allerminſt onwaerſchijnlijkheden in tooneelwerken toeſtaen, als die een waerachtige vertooning van een ware geſchiedenis behelzen, en den toeziener daedlijk hinderen, als zy van de natuurlijkheit afwijken. de heilige ſchryvers zelfs zijn niet vreemt geweeſt, van levenlooze ſtoffen, als levende en verſtandige perſoonen, aen te ſpreken. Koning en Profeet David *gebiet zonne en maen*, *alle lichtende ſtarren*, *en de wateren die boven de hemelen zijn*, *den Heere te loven*, *gelijk ook de afgronden*, *vier en hagel*, *ſneeu en damp en den ſtormwint*. dezelve vraeght in het honderten veertiende harpgezang *de zee*, *waerom datze vloot? en den Jordaenſtroom*, *dat hy te rugge keerde? de bergen*, *datze opſprongen als rammen*, *en de heuvels*, *als lammers*? zoo geeft hy elders de zee *oogen*, als hy zegt, *datze Iſraëls vlucht uit Egipten aenzagh*, en de rivieren handen, als hy in het achtennegentichſte gezang hen aenmaent *met de handen te klappen*. welke wijzen van ſpreeken t'eenemael naer den trant der dichteren en hun verzieringen geſchikt zijn, en de majeſteit der heilige harpgezangen zonder twijffel vermeerderen. maer waer toe meer voorbeelden opgehaelt, daer toch alle Poëten hier van overvloeien? wy hebben ons niet geſchaemt inde ſchaduw van zoo groote lichten te ſchuilen: 't zy we zomtijts de verzieringen op hunnen trant hebben naegebootſt, of die van hen ontleent, in ons werk, naer onze ſtoffe geſchikt, ingevlijt. zy ſcheenen my hier noodzaekelijk. maer gelijk overal in de dichtkonſt, is byzonderlijk hier eene ſcherpe naeukeurigheit van noden, op datmenze zoo niet op elkanderen proppe, datze door hun meenigte, als een deel razende Bachanten, met woelen en ſchermen den lezer verbyſteren: of zoo ſtijf en ſtram inplakke, datze, als ſtomme ſtokbeelden, met krytende werktuigen wanſchikkelijk bewoogen, meerder deernis of verfoeying, dan vermaek verwekken. ik heb ook de ſchraelheit der ſtoffe te gemoet gekomen, met nu en dan uit te weiden met afwijkingen, die by de Latynen *Digreſſien* worden genaemt; welke ik, 't en zyze als by 't haer in 't gedicht worden getrokken, oordeele eene

ne byzondere rijklijkheit het werk by te zetten, hier in op den voorgang der doorlugtighſte Poëten ſteunende, die zich zelven ſchijnen gevleit te hebben, als zy die, gelijk een' koſtelijken inſlag, wiſten in hun ſtoffe in te werken. Virgijl en al de Griekſche dichters, maer byzonderlijk Nikander, in zijn Lantgedichten, ſpringen gelukkelijk van hun ſtoffe, in byverdichtſelen over, om den lezer te vermaeken. Makrobius tekent aen; dat Virgijl de ſchrale en laſtige beſchryvinge van den lantbouw telkens met een uitweidinge tempert, en dus den lezer te gemoet komt: *want in het eerſte boek van zijne lantgedichten heeft hy de voorteekenen van onweêr en ſtormen: het tweede is met den lof van het lantleven opgepronkt, het derde eindigt met een ſterfte van 't vee; gelijk het vierde en laetſte met de hiſtorie van Orfeus en Ariſteus.* dus hebben wy meede met verſcheidenheit van invallen den luſt van den lezer wakker gehouden, en zijne verzaedheit willen beletten. By al dit komen noch tot een ongemeen ſieraet de konſtige printen van den geeſtrijken Romein de Hooge; waer aen wy niet twijffelen, of de kenners zullen ſtoffe tot vergenoeging vinden.

Maer gelijk wy in dezen Yſtroom byzonderlijk op de verdichtſelen hebben toegeleit, zullen wy ons miſſchien nae dezen verder in een werkſtuk van langer adem inlaeten, 't welk onder de hant alreets begint te groeien, en waer in de ſtof geen heidenſche fabelen, of andere van diergelijken aert, toelaet.

Eindelijk, indien het my geoorloft was de woorden van Cyrus, den Monarch van Perſie, zonder opſpraek op my te paſſen, ik zoude zeggen, dat ik meede zomwijlen eenige mijner vrienden, om hun oordeel te hooren, gelijk hy den Lacedemoniſchen Lyzander in zijnen luſthof, op mijn ſtroomgereght onthaelt hadde, en u, mijn lezer, nu meede op het zelve noodigen, en gelijk de Koning van zijne plantagie zeide: *deeze mantelingen en dreeven zijn van mijn vindinge, die bedden, bloemperken en prieelen zijn alleen door my dus geleit:* zoo zoude ik u mede laten vertrekken, met te zeggen, dat ik het dus met voordacht en keure hadde uitgewerkt, en goetgevonden.

AEN
JOANNES ANTONIDES,
OP ZYNEN
YSTROOM.

Myn herssens zijn nu ongebonden vry.
Mijn eige geest magh die met lust doorwaeren,
En van mijn aengeboren poëzy
Ontsluitze op nieuws de halfgeslotene ären:
En komtge die door vrientschap, ongehoopt,
Zo heuschelijk noch spooren daerze loopt?

Ik voel de spoor van uw verzoek zoo wel,
Dat ik, hoe thans van vryheit opgeblazen,
Noch eens zo rijzend van gedagten zwel;
Om mijn genegentheit, door heilig raezen
Van vloeiend rijm, te geven vryen toom,
Tot lof van u, en uw' doorluchten Stroom.

Aen d'een zy roert de groote mogentheit
Des fieren leeuws van zeven vrye Landen
Mijn dichttrompet, ten oorloge aengevleit;
De hoogste lof van edele verstanden:
Maer grooter gonst streeft deze drift voorby
Tot lof van u, en uw doorluchtig Y.

Aen

***

Aen d'andre zy verrukt de minzaemheit
Der lieve Vrê mijn luit, om op te ſpelen;
Hoe zeker, hoe gelukkig zy'er weid
In 't eeuwigh ſchoon van Neêrlants luſtprieelen.
Noch zingt mijn Zangheldin met grooter moedt,
Tot lof van u, en uw' doorluchten Vloedt.

Maer denk niet, dat ik op den ouden trant
Van Helikon, dat groot toneel der gekken,
Uw gadelozen geeſt en vlug verſtant
Zal roemend zoeken hoog in top te trekken:
De Hemel, dien gy des te danken hebt,
Heeft in dit deel mijn roemen onderſchept.

De lof en ſaem wort in der daet verkleent,
Wanneermen die loftuitend wil vergrooten.
Hy zegt het al, die zegt het geen hy meent.
Ik heb u hier mijn poëzy ontſloten,
En nevens die het binnenſt van mijn borſt,
Bey van blanket noch zotten lof bemorſt.

D. Buisero.

OP

OP DEN

YSTROOM

VAN

JOANNES ANTONIDES.

Het luſtprieel van wys vermaek
En heilzaem, zonder bittren ſmaek,
Zoekt ooſt noch weſt; hier magmen 't naederen:
De weerelt ſchuilt in deze blaederen.

JOAN SIX.

OP DEN

Y-STROOM

VAN WYLEN

JOANNES ANTONIDES.

SY hadden tijds genoeg, en 't over, dien voor dezen
Haer penne tot den topp van eere was gerezen.
Maer (wie kan 't ſonder ſchrik, wie melden ſonder zucht?)
Een jong ANTONIDES gelagh van deeſe vrucht.
Dood, waert gy doot geweeſt doen hy begoſt te leeven,
Wat hadd die Lente een Herfſt van wonderen gegeven!

CONSTANTER.

OP

OP DEN LOF VAN DEN
YSTROOM,
GEZONGEN DOOR
JOANNES ANTONIDES.

FLUVIUS REGNATOR AQUARUM.

DOorluchtige YSTROOM, laet u hooren,
  Indien gy uw geluk beſeft:
De dichter is in 't ent geboren,
  Die zijnen toon op u verheft,
En alle Nederduitſche tongen
  Verwekt op zijne ſchoone wijs,
Van luſt en yver aengedrongen,
  Dus weits te weiden, u ten prijs,
Zoo wijt de fixe zeilkompaſſen
De zon zien ondergaen en waſſen.

De ſtroom valt ſmal voor zulk een' zanger,
  Benaeut door dijken van weêrzy.
Vijf mijlen lang, of weinigh langer:
  In Zuiderzee verdrinkt het Y.
Maer uw trompetter acht geene engde,
  En laet zich hooren wijt en zijt.
Hy trekt en ſpant uw korte lengde,
  Zoo ver de kiel op anker rijdt:
Zoo ver Homeer en Maro beide
Den lof van Xantus oever ſpreidde.

Twee hooftſteên aen uw rechte zyde
  Beſtellen overrijke ſtof
Aen hem, die zijn gedachten wijdde
  Om eene waterkroon van lof

Te

Te vlechten om uw bieze haeren,
Zoo wijt de Faem zich hooren laet,
De waterreien op de baeren
Ziet trippelen op Tritons maet,
En levendige zonneglanssen
Van gout op 't zilvre water danssen.

Geen nevel zal uwe eer verduisteren,
Zoo lang twee rijke nabuursteên
Naer 't ruisschen van uw water luisteren,
En gy van elk wort aengebeên,
Daer meereminnen, uitgekoren
In uwen dienst, gereet ten disch,
Opschaffen eenen vollen horen
Van ooft en wiltbraet, vleesch en visch,
En nektar, op de Muiderbergen
Gewassen om Parijs te tergen.

Voorwaer dit is 't banket der Goden,
Daer niets ontbreekt. hier groeit het al.
Men magh hier koningen op nooden.
Nu braekt de nijt haer hart en gal.
Hier riekt de kruitgeur der Molukken,
En wat de werrelt teelt in 't ront.
Hier is het lekkerlant te plukken,
En d'appels groeien in den mont.
ANTONIDES, hou op van roeien:
Wy drijven waer uw vaerzen vloeien.

J. v. VONDEL.

OP ZYNE AFBEELDING.

SUBSTITIT UNDA.

Zoo beelt ANTONIDES zich zelven levende uit,
Niet voor 't gezicht, maer met een goddelijk geluit
Des Yſtrooms, aengenaem in alle opmerkende ooren.
Als hy een' nieuwen toon op Hollants Hooftſtroom zet,
Staet gryze Triton ſtom met d' oude zeetrompet.
Hier haelt zijn zangluſt ſtof uit Aemſtels vollen hooren.

J. v. VONDEL.

OP DEZELVE.

Indien ge ANTONIDES wilt malen naer het leven,
Zoo mael hem als hy best zich zelven heeft beſchreven,
Daer hy ten dans gaet op het gruwzaem krygsmuzyk
Der zeekanonnen en verwoede hantgranaten;
Of voert 's lants Amirael ten hemel op zijn maten.
Men vint geen tafereel zo na aen hem gelijk.

D. v. HOOGSTRATEN.

OP

OP DEN YSTROOM.

Van den overtreffelyken Poëet

JOANNES ANTONIDES vander GOES.

COELO GRATISSIMUS AMNIS.

Het Y spant wonderlijk, van name en vloet zo kleen,
In rijkdom, magt en pragt, de kroon van alle ſtroomen.
Maer zo is ook allengs de Tiber opgekomen,
Die grootvorſt, ruim zo fors, van landen en van zeen.

Vernuft braveert gewelt, als d'Yſtad andre ſteên.
Dies juich, ô koopſtroom, nu van vreugt langs beide uw zoomen
Naerdien Antonides met kunſt en zoete droomen
Gaet weiden in uw' lof, zijn ware Hippokreen.

Hy ſtreeft de zwaan na, die Eneas heldenwerken
Naer 's Tibers ſtromen voert van Xanthus op haar vlerken.
En ſtreeft hy in zijn vlucht uw zeilen niet voorby?

De werelt in een ſtadt, de zee in 't Y te malen
Met verf, die nooit verſchiet, zo lang de zon blijft ſtralen;
Dat kan de zeevaert min dan d'eedle poëzy.

J. Vollenhove.

OP DEN YSTROOM VAN JOANNES ANTONIDES.

It mare proruptum, & pelago premit arva ſonanti.

Lijd dan het Y by Pampus dat verlet,
Dat, als hy zich, door 't gretig nederſtroomen,

Voor-

Voorbarig heeft geworpen uit zijn wed,
  Zijn ſtroomkaros geen water kan bekomen?
En heeft de Zee, die 't Zuiderdiep bevloeit.
  Geen nats genoeg, om hem weer vlot te maken,
Ten zy de grond, waar langs hy ſchuift en roeit,
  Zich voelt geplet, met klotſen en met kraken?
En moet hy dus zijn groote zegeprael,
  En zee-geprael der hooge koopkaſteelen,
Op zulk een zoom geſteuit zien meenigmaal,
  Om 't zwaar beſlag aan mind're te verdeelen?
En moet hy dus dien onwaardeerb'ren buit
  Vertrouwen aan onweerb're kaag en boeier,
Of op een platgeboomde ſteigerſchuit
  Domſchotig zien verhoet'len van een knoeier?
Neen, neen, men heeft die kladde in 't minſte niet,
  In zijne * trappe-en palmkleed, aan te vryven
Die hoogberoemde, en hooggeërde Vliet.
  Nu luſt hem eens in platten ſchulp te drijven,
Als waar 't te Rome in 't Renbaanſpelgeſpan:
  Dan wil hy liefſt doen praelen zijne monden,
(De Tyber zelf gaf hier het voorbeeld van)
  Met vloot by vloot van over zee gezonden:
Doch dien 't aan nat noch water oit gebreekt,
  't Zy dat hy poogt een ſchenſmet uit te waſſen,
Of dat hy met verbolge toonen ſpreekt,
  En ſchip en vracht kan domp'len in zijn plaſſen.
En heeft althans de dapp're Antonides
  Zich tot zijn lof zoo heerlijk opgeheven,
En zoo dien vloed doen bruizen uyt zijn fles,
  Dat zulk een ſchets kan ſtrijden met het leven,
Dies elk verheugt , verwondert , en verſtelt,
  Niet vatten kan dien rijkdom van gedachten,
Dees zuiv're taal, dat klemmende gewelt
  In eigenſchap van woorden, vonden, krachten,

* *Trabea, & veſtis palmata.*

En

En wetenſchap, ſtaatkunde, ſtaatbelang,
Bedrevenheit in and're werelds deelen,
En wat den eiſch der ſcherpſte wet bevang,
Om een volmaekt konſtproefſtuk voort te teelen.
O, roept hier elk, zy zijn elkand're waard,
Die groote Vloed zoo heerelijken Schrijver,
Die Schrijver zulk een voorwerp zoo vermaard;
Hoe quijt zich hier aan beide dezen yver!
En wouw men dan dat iemands pen ontſtak
Een flikkering, en ſchemerlicht van vaarzen,
By zulk een Zon, als of 'er iets ontbrak;
Een platte ſlof by hooggehielde laarzen!
Geen water dan (wy zeggen niet, in zee
Te dragen; want wien zouw dat niet verdrieten?)
Geen water dan ſlechts met een drop of twee
Te ſprenk'len, daar een zee zich uit komt gieten.
De Yſtroom eiſcht geen water, ten behoef;
Antonides geen loffpraak flaeu van klanken;
Een goude lijſt wiert doof op zulk een proef.
Of had zijn glans dat konſtpaneel te danken?
Onbillijk dan, dat valſch vernis begruiz'
Dat heerlijk werk, en praalſtuk van vermogen:
Wie woorden geeft, ik houw de mijne t'huis,
Voor 's ſnel vernufts doordringende arentsoogen.
Of mis ik? zoektm' een bruine drift miiſchien,
En eenen grond van modderverf beſtreken,
Op datze alhier voor donk're ſchaduw dien',
Waar op het licht te ſterker af kan ſteken?
Men neemze dan, en drijfze aan eenen hoek:
Ik zoek geen glans, die maar verſchooning zoek.

J. Oudaan.

AD

JOANNEM ANTONIADEN,

YAE LAUDES

Belgico carmine egregie celebrantem.

Ecloga.

MYCON.

Nox erat, obductoque dies nondum ibat ëoo,
Et maria, & nulli turbarant flumina venti;
Pacata cum in puppe Mycon, ut sape solebat,
Consedit, medioque locum sibi legit in Ya.
Unde urbem immensam adspectans, fluviumque potentem,
Par magno carmen fluvio ludebat, & urbi.
Namque canebat, uti cœlo acceptissimus amnis
Amstelias prætervectus turresque domosque
Liberiore fluat campo, & se mergat in æquor.
Tum lævum latus, & qua ferro ignique Pyracmon
Navibus insudat longis, ac brachia versat,
Materiamque regit docilem, fingitque regendo.
Hinc alias aciem in partes deflectit, & urbis
Lunatam faciem stupet, innumerasque carinas.
Hæ ludunt, illæ stant pulvinaribus altis.
Et jam divitias clari, viresque, decusque
Fluminis, Amsteliæque canit commercia gentis:
Utque Caledonios amnes, Rutupinaque saxa,
Vicinumque petat Tamesin, tumidumque potenti
Sequanam aqua, Ligerimque novália læta secantem,
Præcipitem & cursu Rhodanum, ingentemqe Garumnam
Atque Tagum, atque sitas extremo in vespere Gades,
Tyrrhenumque æstum, & Siculi salis otia Zanclen,
Quique undâ Venetas interfluit Hadria moles.
Addit & Ægæum pelagus, Smyrnæque recessus,
Addit Alexandri muros, septenaque Nili
Ostia, desertasque soli sitientis arenas:
Præcipue Rubri censum maris, Indaque regna,
Nardumque, casiamque, & olentes cinnama silvas.
Cantat & ut Mauros sulcarit navita fluctus,
Atque Magellani intrepidus ferventia mundi
Transierit vada, Pacificumque recluserit æquor,
Et venas, Peruana, tuas: ut robore multo

Iverit

Iverit in Borean, atque indignantibus undis
Luctantem Oceanum, ac mediam perfregerit Arcton,
Insanamque nivem, & glaciei immania claustra:
Et qua Trinacriis jactat crateribus ignes
Hecla pares, glomeratque undantem ad sidera noctem.
Talia dum memorat, lux est simul orta, simulque
Legit lina Mycon, duxitque ad mœnia pisces,
At pater Ya sonum fundo cognovit ab imo,
Omnesque exiliere cavo Oceanitides antro,
Ducentes choream in numerum, plausumque cientes:
Cymothoë, Drymoque, Thaliaque, Dynameneque,
Nisæeque, Rhanisque, & cærula Limnoria,
Atque Hyale, atque Rhoë, & flava comas Galatea.
Quas inter forma ante alias præstante sorores
Flava comas Galatea virenti fronde Myconem
Implicat, æternoque comas obnubit honore.

P. FRANCIUS.

Op den YSTROOM van JOANNES ANTONIDES.

EEn nieuwe zwaen verheft zijn toonen
En stem, aen Aemstels ryken boort,
In maatgezang, die 't oor bekoort,
En komt met lof den Ystroom kroonen.
De stroom, die 's werelts scheepskroon spant,
En schijnt den aerdkloot om te vloeien,
Waer zich zyn stoute kielen spoeien,
Verheft zyn vloên, op 's Dichters trant,
Verrukt door die verheven klanken,
Gespeelt, zijn mogentheit ten prys,
Op Maroos hooge heldewys,
Om zynen zanger te bedanken;
En spreekt, O zwaen, uit Schenger kreek
Naer deez gewesten heen gevlogen,
In d'eedle zangkunst opgetogen,
Op 't ruischen van zoo menig beek,
Daer ge u verlustigt in myn stroomen;
'K begroet u, die my kooft tot stof
Van uw gezang, en in myn lof
Gaet weiden; zijt hier welgekomen.

 Een

Een koning schonk, myn dienst tot loon,
Om zoo veel eeuwen door te duuren,
Een wapen, pronk van poort en muuren,
Verheerlijkt met een Keizers kroon.
Gy schenktme, om eeuwig mê te pralen,
Tot lof een onverwelkbre krans
En kroon van schitterenden glans
Waer by geen Keizers kroon mag halen.
Begeeft ons d'Agrippijnsche zwaen,
Die met zyn zang den geest wil geeven,
Gy, van een zelven God gedreven,
Zit op den zangberg boven aen.
Dus laet de nyt vry woorden ziften;
Nu gy myn lof voert, daer de maen
En 't zonnelicht ten reye gaen,
Uw lof leeft eeuwig in uw schriften.

LAURENS BAKE *van Wulvenhorst.*

Op den YSTROOM van

JOANNES ANTONIDES.

'T aloude Rome stond verzet,
En opgetogen onder 't hooren,
Toen Maroos schelle krijgstrompet
Zoo deftig klonk in ieders ooren.
De Tibergod stak, op 't geluid
Van die betooverende zangen,
'T eerwaerdig hoofd ten golven uit,
En bleef in 't uiterste verlangen,
Tot dat Virgijl zijn' Trooischen held
Had in Italjen neergestelt.

Nu wordenwe aen den Amstelvloed,
Daer Maro schijnt op nieuws herreezen,
Met zulk een lekkerny gevoed,
En kunnen naauwlijks onder 't leezen
Gelooven, dat een menschetong,
Zoo verre boven d'aard verheven,
Die weêrgalooze vaerzen zong
Noch in den voortijd van haer leeven.

Het

Het werk schynt al te groot en zwaar
Voor een van tweemael twaelef jaar.

De konst weid hier met ruimer toom,
En weet de waereld af te maalen
In d'eer van Hollants rijksten stroom:
Zy bind zich aan geen enge paalen;
En leert (gelijk een honigby
Uit allerhande veltgewassen
Zuigt voedsel voor haar lekkerny)
Zich wat haaar voorkomt toe te passen:
Zy trekt vrymoediglijk tot lof.
Van 't Y uit al de waereld stof.

O Ystroom, uw geluk is groot,
Gy ziet uw gunsten wel betaalen,
Voor dat gy koesterde in uw' schoot
Een, die uw glory op kan haalen.
Bekreun u niet of schoon de nyd
Al 't vloedendom zoekt aan te schennen;
Op u uit onverzoenbre spijt,
Het moet u voor zijn hoofd erkennen.
Maer schut zijn woede, zo gy kunt,
Als 't op uw' Dichter is gemunt.

M. Dop.

IN YAM FLUVIUM CARMINE HEROICO CELEBRATUM A JOANNE ANTONIDE VERGOESIO, Poëta ingeniosissimo.

TU, quæ Teutonicum gradiens Regina per orbem
Despicis hostiles, Amsteli nympha, minas:
Cujus ad illustres assurgit Roma triumphos,
Heröum domitô nobilis orbe domus;
Ergóne Cæsareas olim retulisse tyaras
Et decus a Ducibus commeruisse parum est?
Jam major tibi surgit honos, dum cingeris undis,
Et tuus in mediis Ya triumphat aquis.
Percutit indignis Tiberinus pectora palmis,

Van de print voor het eerste boek.

DE *Vestingboukonst, en de Muur van Amsterdam*
Omvatten 't Y, vermoeit van slijm en veen te braeken;
Waer uit het week maeras op Pampus oorsprong nam.
De Zeevaert suft van vrees. de Wakkerheit, in 't waeken
Tot nut der Stad noit moê, vertroost haer in dien last;
En toont het huis ter Hart, met dubble watersluizen
Voorzien, om door het Y, van klevend slym vermast,
Met eene zee van nat te schuuren, en te bruizen,
Die vlakken uit zijn kleed te wasschen met den vloed.
De Zuiderzee, met twee zeehonden aengetogen,
Dekt deeze watersmet bedeest met keurs en voet:
Maer d'onvermoeide konst, in zulk een ramp bewogen,
Toont, hoe geen werktuig haer, dat schuuring maekt, ontbreekt
De moddermolen dekt haer hooft, drie borsten zwellen
Van eeuwigh vloeiend zogh, dat konstenaeren queekt.
Den god des Aemstels ziet men verder zich ontstellen,
En weigren 't Beursgewelf te draegen op zijn hart,
Dat van Neptuin met kracht gedrukt wort op zijn lenden.
Al d'Aemstelingen staen verslaegen om zijn smart.
Hy zelf kromt zich vergeefs met steigeren en wenden.
Het nat schijnt uit zijn kruik te kruipen langs het strant.
Vrouw Thetis drijft met gelt uit haeren rijken hooren
De Nimfen op de vlucht. Merkuur geeft met zijn hant
Den Hulk, weleer van 't Y ten wapen uitverkoren,
Aen Ganimedes, om hem voort, op Pallas vond,
Te plaetsen in 't gestarnt, daer eertijds Argo stond.

DE

DE
YSTROOM.
HET EERSTE BOEK.

MY lust een tafereel tot lof van 't Y te maelen, *Inleiding en voorne-men des dichters.*
Den grooten Koopstroom en zijn'rijkdom op te haelen,
Te zetten in den dagh, die op den voorgront brant
In volle kracht, en spreit van daer aen allen kant
Zijn straelen flaeuwer op verschieten, en gezichten;
Een houding, die zijn beelt te schooner uit doet lichten.
Gelijk de Morgenstar, daer 't ander hooftgestarnt *Gelijkenis.*
Vast struikelt van de kim, met grooter luister barnt,
De kroon der starren spant, en schijnt alleen te prijken
Als Grootvorstin, die 't al ziet voor haer' glans bezwijken.
Dus hangt mijn stroomtapijt aeneen van looffieraet, *Stoffe van dit werk.*
En beeltwerk, schoon het Y geduurig boven staet,
En heeft zijn waerde en lof geschakelt, als een keten,
Aen Amsterdam, zoo breet op zynen vloet gezeten,
De grootste Zeevorstin, die alle watren bout,
En kroont haer vlaggen met het Keizerlijke gout,
Beschaduwende een trits van zilvre wimpelkruissen.
Wy willen nu een oogst van vlooten aen zien bruissen,
En uit den watertrans der trotse halve maen
Een drift van zeilende bosschaedjen af en aen
Gedreven, als een vlught van zwaenen, die in 't krieken *Gelijkenis.*
Des dageraets, vooruit gespoeit op snelle wieken,
Zich wenden in slagorde, en dwarlen ondereen.
Gy groote Stroomgod, laet uw bron mijn Hippokreen, *Aenroeping.*
Den hoogen Muiderberg een Helikon verstrekken:
Het ruissen van uw' vloet zal my de geesten wekken,

Vermaekelijker als de Hoefbeek op Parnas.
Hier zwem ik, en verdrink in uwe ruime plas.
Het Beverwijksche Tempe ontzeght my niet t'onthaelen
Met orglen, en muzijk van duizent nachtegaelen,
Die vrolijker hun toon verheffen in 't geboomt',
Om dat uw water op hun klanken zachter stroomt.
Dat luistre naer mijn stem, terwijl wẽ, uit lust gedreven,
Op uw geleide en gonst, ons stout in zee begeven,
En heffen, door uw hulp gesterkt, een stroomdicht aen.

De Ykant wort eerst beschreven. Maer laet ons eerst den kant des Ystrooms ommegaen,
Zoo ver wy hem voor Stad verbolgen heen zien jagen
Langs masten, op het hart des afgronts ingeslagen,
En zwaere balken, die, wanneer hy woed en zwelt,
Op hun gebeukten rugge afkeeren 't stroomgewelt.

't Blaeu hoofs. Het blaeuwe Bolwerk zultge in 't Noorden uit zien munten,
Gelijk een steenen berg; met breede en sterke punten,
En walkortouwen, op d'afuiten wel geschaert,
Meer om de rijklijkheit als zorg, nu 't bloedig zwaert
Magh rusten in de schede, en rijkgelade schepen,
Onaengerant, een oogst van schatten binnen slepen.

De Zanthoek. De Zanthoek zet de kiel met ballast in 't gewicht,
En leertze recht door zee voortstreven, in 't gezicht
Van 't onweêr, dat vergeefs, van boven neêrgeschoten,
Den hoogen mast bestormt, en 't schip dreigt om te stooten:
Het hout zigh moedig op zijn zwaerte vast in 't nat,
Gelykenis. Als een Abeel, die, van geen winden afgemat,
Op zijnen wortel rust, van vallen weet noch daelen.
Zoo treên wy 't Eiland om der rustige Reaelen,
't Reaelen Eilant. Daer 't moediger meê praelt, als Krete met Jupyn
En zijn beruchte wiege, als Delos met den schyn
Van Febus wichlerye, en zijn orakelkooren.
Die naem klinkt gansch Europe als een trompet in d'ooren,
Bekent by geelen en by zwarten Indiaen.
Maer welk een rookwolk komt daer achter op te gaen!

De

De zwarte Zoutkeetbuurte, om 't yverichſte aen 't ſtoken,
Bedwelmt de lucht, en drijft my verder door haer ſmooken
Op 't heerlijk Eiland, dat, gewoekert uit den mont
Der golven, en den ſtroom verduurende op zijn' gront,
Den naem der Bikkren voert; een' naem die dan zal ſterven,
Wanneer 't in zee verzinkt met zyn ſcheepstimmerwerven.

Bikkers Eiland.

Maer gy, die dus uw' loop ziet krimpen, rijke vloet,
Als gy uw golven noopt, en ſneller zeewaert ſpoet,
En met uw' drietant ſchud de waterlantſche dijken,
Om velt te winnen, en ten breſſen in te ſtrijken,
Betoom uw razerny: 't geen gy verlieſt aen nat,
Wort u vergolden met een weêrgalooze Stad.
Indien gy eens zoo ruim langs onbekende weien
Met eenen duiſtren naem naer zee moght ſpelemeien,
Daer Zeemeerminnen, in een heldren zonneſchijn,
Alleen zich toiden in uw levend kriſtallijn,
Dan zagh ik uwen roem verdwenen met uw baren.
Maer oorlogſtormen, noch verloop van lange jaeren,
Al ſmolt de heerlijkheit van Amſterdam in ſtof,
Zal triomferen in 't vernielen van uw' lof.
De Helden, van uw' rug den aerdkloot omgedraegen,
Door barreningen en onſtuime wintervlaegen,
Als watergoden, die met hun gevreeſde hant
De ſtormen klinken in hun tuchtſpelonk aen bant,
Zijn eeuwig van uw' moed en dapperheit getuigen,
Voor wiens zeemogentheit de zeedwang ſpat in duigen.

Aenſpraek aen 't Y.

Zoo ſprak ik tot den ſtroom: hy hoorde 't zelf nae 't ſcheen,
En rolde met meer vreugt zijn golven ondereen.
Nu ſtaet een lange ſtreek, in 't midden ingebogen,
Gelijk de halve maen zich opdoet voor onze oogen,
Ten Ooſten op te ſlaen, den langen Houttuin in,
Die hout in gout verkeert, een koſtelyk gewin!
D'Olimp magh met zijn kruin voortaen 't geſtarnte tergen:
Wy ſteigren naer de lucht met vuure en greene bergen;

Beſchrijving van den Houttuin.

Gelijkenis. Als of men 't Noortsche wout, berooft van telg en blad,
Tot eene houtmijt hier by een gestapelt had.
Maer leer niet al te trots op uwe grootheit pronken:
Een gloet kan al 't gevaerte in eene zee van vonken
Afweien, dat het stuive in d'oogen van de zon.
De hoogmoet wrocht den val van stouten Faëton,
Daer hy, geklonken uit den steilen zonnewagen,
Stortte in den Eridaen, van blixemvier geslagen.

De nieuwe Vischmarkt. Nu volght de Vischmarkt die zich spiegelt in het Y,
En schaft ons overvloet van waterlekkerny:
De blanke Baerzen in 't gezicht der Stad gevangen,
De bruine en zwaere Bot, des vremdelings verlangen,
Met Geltekarpers, en den Braessem geel van kuit,
De kostelyke Griet, de fiere waterbruit,
Om wie Domitiaen, in wulpscheit uitgelaeten,
De breede vierschaer spande, en daegde uit alle Staeten
Den Raed by een, om van dat dartele banket
Te vonnissen, zoo breet, als was 't voor rijk en wet;
De Snoek, een Vyverwolf, de Zeelten, Barm, en Vooren,
Van menig als het puik der Visschen uitgekoren.
Hier zwemt van allen kant een stroom van visschen aen,
Die in het groeizaem veen van 't Y te weide gaen,
Die d'Yssel stiert, en die de Waterlantsche vlieten
Uit ruime kaeren hier op onze banken gieten.
Maer treên wy herwaerts aen, daer deelt de milde zee,
In hun saizoen een schat van vischgerechten meê;
De Heilbot blank van visch, de Rochen, Plaet, de Tongen,
En vette Zalm, die, in het bruischend nat besprongen,
Daer zich de stroomkruik van de Maes in zee ontlaet,
Noch bloedende op de sneê, hier duizenden verzaet.
Maer wie onthout zich in den May van watertanden?
Wanneer de Schelvisch, in het oog der Wijkerstranden,
En al de Duinstreek langs van Zantvoort, tot de kust
Van Egmont, of in 't diep verrast, hier naer uw lust

Wort

Wort ſpringende aengevoert, en krimpende onder 't ſnijden,
U nodigt vroeg een eind te maken van zijn lijden.
Maer als de Winter met zijn zeiſſen loof en kruit
Heeft afgemaeit, en ſteekt het hooft al brullende uit
Zijn ſneeuſpelonken op, en tergt de Noortſche Beeren,
Tot zy Apollo zelf verbaeſt te rug zien keeren,
Op 't dreigen van hun klaeu, en 't zonnepaert gevlucht
Uit verder kim alleen begroeten onze lucht;
Dan zal de Kabeljau, een watervorſt geboren,
Met lieflijk voedzel weêr uw oog en mont bekoren,
En leeren, als hy wort in mooten afgedeelt,
En d'afgeſnede moot in putten krimpt en ſpeelt,
Dat elke holte u tot een' beker moet verſtrekken,
Om onder zoo veel wijn zijn lichaem te bedekken,
Als hem weleer een plas van zeenat heeft bevloeit.
Noch wort dit Viſchpriëel zyn inkomſt kort beſnoeit
Van 't Viſchperk aen den Dam, dat verder afgelegen,
Niet op mijn dichtſnaer paſt, al heeft het rijker zegen.
De Toren, die van ouds verſtrekte een wachtrondeel *De Haringpakkers toren.*
Voor 't wrokkend Kermerlant, en Haerlem, dat te veel
Verlatende op zijn maght, nu meermael dorſt de wallen
Vaſt groejende langs 't Y, al woedende overvallen
Met hare nachtbanier, en zettenze in den brant,
Volght d'ordre van mijn dicht, gelijk den Yſtroomkant.
Hem heught, toen Amſterdam getuchtigt aen een keten,
Noch 't Spaenſche juk niet van de ſchouders had geſmeten;
Hoe d'Inquiſicy, dat afgrijſlyk moortgedrocht,
Hier in zijn' kerker ſpookte, en bloet voor gelt verkocht.
D'onnooſle burger, 't leet getrooſt in zijn gewiſſe,
Werd in den vloet geſmoort by ſtilte en duiſterniſſe,
En 't zwaere ſtroomkaſteel met recht naer 't Kruis genoemt, *Plegt de Kruistoren te heeten.*
'T geen zoo veel zielen had verſlonden en verdoemt.
Maer ſins die Bloetharpy gezweept is uit de paelen
Van Neêrlant, en de zon van welvaert hare ſtraelen,

Van booven gloeiende uit het hooftpunt, meer en meer
Verſpreidde op Gijsbrechts erf, verhief dit wachtſlot weêr
De kruin om hoog, en trots voorzien van nieuwe tranſſen
En ronden, tergde met zijn gout de zonneglanſſen;
En opgewaſſen tot een toren uit den ſtroom,
Herdenkt die 't oude leet noch menigmael met ſchroom;
En ziet de Lootſen hier ten dienſt van 't Gild * vergaêren,
Een volk, in 't peilen van den gront en droogte ervaren,
En die de Vloot uit zee geleiden tot op 't Y.

De Haringpakkery.

Zoo treên wy verder in de Haringhpakkery,
En 't luſt ons om te gaen de ſtapelen en tonnen,
In 's werrelts andren nacht, en onder andre zonnen
Noch eens te ſlepen, op een hongeriger reê,
Zoo drae 't voorſpoedig weêr goêreis belooft in zee.
Ja, vaert gelukkig heen, ſpijſt afgevaſte koppen,
Doorwintert en doorwaeit, met ſchraele haringhſoppen.
De honger maektze zoet, en wy zien 't vrolijk aen,
Zoo langh op onzen wal zoo hooge ſtapels ſtaen.
Maer als wy 't moederlicht in Hooimaent voelen blaeken,
De Haringbuiſſen, rijk gelaên den wal genaeken
Met viſſchen, noch niet bruin gebeten op den graet,
Belachenwe in ons' vuiſt Lukullus overdaet,
En Kleopatre, die om Rome te beſchempen,
Een Koningsſchat kon in een teugh azijn verſlempen.

De Nieuwe Brug, het gewoel, en nieuwicheden op de zelve. Gelijkenis.

Het hart is weêr geſterkt; nu raſſcher voortgegaen,
Om aen de Nieuwebrug geruſter ſtil te ſtaen.
Hier woelt het ondereen, gelijk by zomerdaegen.
Een biezwarm op de hei wort heen en weêr gedraegen.
Al 't honigleger zweeſt in eenen drom van huis,
En mort en dommelt met een mommelend gedruis,
Als quam een ſtem alleen, door andre niet te breken,
In zoo veel mengeling van ſtemmen uit te ſteken,

Of

* Hier is nu der Lootſen Gildekamer.

Of dat verwart geluit te ſmelten tot een toon.
Men zet de Zeevaert hier op haer' verheven troon.
Elk heeft een nieuwer maer, die andren doet verbaezen,
Als had hem Triton met den horen toegeblaezen.
Hier weet 'er een, en voert alom het hoogſte woort,
Hoe ver' 's Lants Oorlogsvloot gekruiſt heeft om de Noort:
Wat kielen op de Zont, en 't Baltiſch meir laveren:
Wat ſchuimers in Algiers en Tunis ſaemenzweren,
Om weêr hun ooren op te ſteken als voorheen,
Toen Barbaroſſe * op zee gelyk een roê verſcheen,
Die 't Italiaenſche ſtrant zou geeſſelen en zweepen,
De Kruisverwanten in de vlught by 't haer gegrepen,
[Gelijk de havik een onnooſle duif verſlint, *Gelijkenis.*
En ſtroit, noch root van bloet de pluimen in den wint]
Opofferen ten zoen aen Mechaes vloekaltaeren.
Hy weet of 't onweêr nu de Middellantſche baren,
En onze Koopvloot met zijn ſtormen dreigt, die ſtout
'T Natoliſch Smirne zoekt door 't grondelooze zout,
Om onze inheemſche konſt met winſten te vertieren
Aen kruideryen der kruitoogſtende Arabieren,
En 't êelſte dat Egipte, als d'opgezwollen vloet
Het vruchtbaer korenvelt met ſlibbe en klaigront voed,
En met zijn waterval, neêrbruiſſchende op de ſtranden,
De drooge keel verkoelt der dorſtige akkerlanden,
Den vrekken lantman teelt uit haeren milden ſchoot;
Die onverzaedlijk winſt durft eiſſchen van de doot,
En wroet in 't ingewant en zwarten buik der aerde,
Om grafgeraemten, die d'aeloutheit hier bewaerde
In 't rijk geweven kleet, ter eeuwigheit gewijt,
In hun beſtorven ſlaep te ſteuren voor den tijt;
En grafſpelonken, in geroofte woeſtenyen,
Te plonderen van hun gebalſemde Mumyen.

Een

* *Haradijn Barbaroſſa, een gevreeſt Zeerover, namaels Koning van Algiers.*

Een ander hangt het hooft, en vlammende op gewin,
Vervloekt de baren, en blaeſt elk quâ tijding in:
Een zeeſtorm op d'Ooſtzee, neêrſtortende met vlaegen,
Had in een dwarrelwint de Graenvloot omgeſlagen.
De lucht, van 't onwêer zwart gezwollen in 't gezicht,
Benam d'elendige ſchipbreukelingen 't licht:
Een, nauwlyx op een plank het ſtormgevaer ontkomen,
Verſpreidde dit gerucht, en vloekte zee en ſtroomen.
Maer miſt hem deze ſtreek, en kan hy op die wijs
Zijn traege koopmanſchap niet rijzen doen in prijs,
Hy zal, zoo dra de vloot kan wezen afgeſteken,
Van ſlechte handeling en ſchaerſche lading ſpreken,
En wenden 't hooft, gelijk een weerhaen, met de wint,
Op alle boegen, na hy ſchade of voordeel vint.
Gins is 'er een, dien, niet verzien met andrer ſmarte,
'S Lants zeevaerdy alleen en welvaert gaet ter harte.
Hy onderzoekt waer op de ſpil der Zeevaert draeit,
Waer Hollants Amirael den waterblixem zwaeit,
Die vreeſlyk donderende op alle waterſtreken,
Tierannen heeft verleert naer 't hart der vryheit ſteken,
En Zeevrybuitenaers verdelgende in hun vlucht,
Heeft ons de zee zoo vry gelaten als de lucht.
Een derde hout de hant vol brieven, en verwondert,
Leeſt elk, hoe Panama, gebrantſchat en geplondert,
En Guatimalo, meê verlegen voor gewelt,
Nu lichtelyk d'Indigo zal ſteigren doen in gelt,
En werpen in den gront de hoop en maght van Spanje.
Maer toen men Nederlant en 't havenrijk Britanje
De bloetvlag even trots opſteken zagh in zee,
Wiſt elk hier 't ſtaetgeheim, en ſloot, en brak den vreê.
Zoo zagmenze onlangs dicht in troepen ſaemendringen,
Om eenen, in een' vloet van Nieuwebruggelingen
Gelijkenis. Met open mont gehoort: gelijk vrou Didôs hof
Alom gewaegde van Eneas oorlogslof,

Zijn

Zijn heldetoghten hoorde, en Trojes ongevallen,
Geſneuvelt op het lijk van haer geſloopte wallen.
Elk luiſtert toe en zwijgt. Dus barſt hy eindelijk uit: *Verhael van Kandië.*
'K zie Kandië verkracht, en 't Kriſtenheir ten buit
Aen Turken, en hun zeeſchofferende banieren,
Den Arent ſtrijken voor roofvogelen en gieren,
Den Zeeleeu van Sint Mark het bekkeneel verplet,
Indien Europe niet met ſterken arm zich redd',
En hare paelen veeg' van zoo veel oorlogspeſten,
Hun waterſteigers breke, en plonder' hun ſteveſten,
In 't koſtelijk tieras van Kriſtenbloet geleit,
Ter eeuwiger ſchandael van haer ſlaphartigheit.
'K heb zelf, in Kandië geſleept van woeſte golven,
Den ſcherpen klaeu gevoelt der Byzantijnſche wolven,
Die uit hun moorthol opgeſtoven in der nacht,
Die groote Koningin belaegden met hun maght:
Als of haer maegdom, die weleer wierd aengebeden,
In d'ongeſchonden ry van hondert groote ſteden,
Van roofgedrochten was t'ontwyden zonder ſtraf;
Die op hun hielen treet, en ruktze in 't open graf
Van buskruitmijnen, die, in 't bulderen en kraeken,
Met eene dikke wolk van ſtof aen 's hemels daeken
Opſtuiven, en gevolgt van een' verwoeden brant
De ſchenders ſlokken in hun gloeient ingewant.
Maer och! 't is vruchteloos die Hydra in te toomen:
Zy barſt verwaten voort, gelijk gezwolle ſtroomen, *Gelijkenis.*
Van eenen waterbeer geſtuit in hun gewelt,
Met volle monden opbraveren over 't velt,
En met hun ſchouders fors aanzetten op de dijken.
Dat tuig' de wapenſchilt van hun geroofde Rijken.
Maer dien ontaerden vloek ſtont met een' ſlagh de kruin
Te blixemen, Byzants te treên in 't bloedig puin,
Het hof van Ottoman te pletteren tot mortel,
En al dien ſtamboom af te ſnoeien met den wortel,

Indien het Kristendom, getreên in een verbont,
Den heirtoght waegde, en voer den Bosfor in de mont,
Die zoo veel eeuwen, van hun felle roê geslaegen,
De kruisvloot met meer vreugt op zijnen rug zou draegen.
Dus sprak hy, en 'k was naeu ter halver wegh gebraght,
Wierd mijn gedicht zoo lang gerekt als zyne klaght.

Hoe vremt een der oude Vissshers opzien

Quam nu een vissscher, die voor viermaelhondert jaeren
Heeft met zijn kleene boot het eenzaem Y bevaeren,
Terwijl 't noch ongetemt langs grazige oevers schoot,
En op geen breidel beet van paelen, 't nat uit noot
Gewrongen in den mont, toen Amsterdam aen 't groeien,
Dien onbepaelden loop en hoogmoet moest besnoeien,
Uit d'yzre slaep ontwaekt, opborlen uit den kolk
Aen onze Brug, en hoorde, in zulk een dichte wolk
De kooplien 't zeeverlies van schepen lichter zetten,
Als hy voorheen de schaê van zyn gescheurde netten,
Toen d'arme Visscherbuurte uit haer moeraissen kreet,
Den dooven hemel en de baren scholt, om 't leet
Dat al den poel doorkraeide, als Meeuwes, onder 't maelen
Des strooms verwart, zyn schuit in splinters stiet op paelen
En blinde steenen, daer de golf op barnde aen strant.
Wat zou hy denken? als dat al 't ontallijk zant
In menschen was verkeert, gelijk als Pirrhes steenen:
Zijn laege hutten, wijt gestrooit in woeste veenen,
Tot trotze hoven uitgedegen ry aen ry.

En wat hy oordeelen zoude van zulk een meenigte van schepen.

Maer zoo veel kielen, die geduurig op het Y
Spanseren, zwevende op haer uitgestrekte vlogels,
Nu loefwaert, dan in ly, als snelle watervogels,
Die hun gesloten troep uitbreiden op de zee,
Van welk een oort zou hy die brengen hier te reê?
'T en zy een zeldzaem slach van teelen zyne booten
Geleert had, zich aldus te meerdren en vergrooten
Tot Zeekasteelen, en Zeereuzen, die ontaert,
De starren dreigen met hun steil en trots gevaert:

Of

Of dat het op dien plas, door 's hemels hant gezegent,
Een dichte hagelbui van kielen had geregent,
Zoo konſtigh geſchakeert, van allerlei geſlacht.
Virgijl trompet nu vry, hoe Trojes watermaght
En vlotten, in den brant geraekt, en niet te leſſen,
Aen 't Laurentijnſche ſtrant verandren in godeſſen.
Wy keeren 't om, en, ſchoon d'aeloutheit met u zweert,
Zien dat uw Nimfen hier in ſchepen zijn verkeert.
Een ander ſtell' de Faem op ſpitſe torenkruinen, *De Faem woont op de Nieuwe-brug.*
Om ſcherp te luiſteren, of hemelhooge duinen,
En Atlas ſteilen nek, waer op 't geſtarnte leunt,
En draeit om d'aſſen dat des Hemels welfſel dreunt;
Of geefze een luſthuis van naebaeuwende metaelen,
Ons luſt het niet zoo ver haar woning op te haelen:
Want ſchoonze zomtijds hangt in 't midden van de lucht,
Zy woont op onze brug, in zoo veel ſtraetgerucht,
Dat zelden naeder grenſt aen waerheit als aen logen,
Op 't ſpoor der Faem, die zelf bedriegt of wort bedrogen.
Nu zette vry de Nijt haer tanden in mijn' naem,
Noch zal mijn Stroomgodin niet blijven zonder Faem.
Zoo ſlaen wy verder op, en ſlepen eindlijk heenen
Voorby een lang gehuchte en berg van molenſteenen,
Den Teertuin in, tot aen 't uitſtekent Kamperhooft,
Dat trots rondeel; waer uit d'Ykoning wort gelooft
Zijn watergodendom, om hunne wraek te wetten, *Geſchil tuſſchen den Y- en Aemſtelgod.*
Te hebben opgedrieſcht met klinkende trompetten,
En zeekinkhorens, dat het kreet op al het ſtrant,
De wedergalm verbaeſt nadreunde uit Waterlant:
Toen d'Aemſtelgod, verwaent op zijne zoete baeren,
Daer alle vlieten in het zeepaleis vergaeren,
Zijn' brakken vloet beſchimpte op Thetys zeebanket.
D'ontzachlijke Ygod ſchud het hooft van gramſchap, zet
Al 't zeehof overende, en daegt hem om te ſtryen
In 't open perk, en niet met bitſe ſchamperyen.

Zy ſtuiven bei met hun karroſſen door het velt
Gelijkenis. Der zee, als ſtieren die opſtygen met gewelt,
Het boſch verlaeten, en ſtampeiende vol toorens,
Op hun bekenden gront toeſtooten met de hoorens.
Hun oorlog en Krijgsrusting. De God des Aemſtels ſleept den Vechtſtroom aen zijn zy.
Zy monſteren de Vlietgodinnen op een ry;
Een oorlogstroep, gereet, met afgebroke ſnuiten,
En lange riemen van verongelukte ſchuiten,
Den norſſen Grijzaert op te komen in zijn rijk:
Die drijft zijn ſtroomgezin ten bedde uit algelijk,
En voortgetrokken om dien ſlagh van eer te winnen,
Wort in zijn zogh gevolgt van Zuiderzeemeerminnen,
Voorzien met paelen en ſtaketſels, piek en dolk,
In voorraet opgeviſcht uit d'ongeſtuime kolk.
En nu was d'eene bende of d'andre licht verſlaegen;
Wort door Neptuin gestuit, 'T en waer de Zeemonarch, van zijnen glazen waegen,
Het opgewelde ſlijm, geborrelt uit den gront,
Den trotſen Yvloet had geworpen in den mont:
Die onvoorziens van zoo gevreesden plaeg beſprongen,
Op Pampus deerlijk quijnde aen zijn vervuilde longen;
Daer hy, van ongedult geperſt, op Proteus raet,
Al 't ingezwolgen zant uitbraekte op eene plaet.
Hy ſmijt den Aemſtel, om zijn hevigheit te toomen,
Een' ſteenen berg op 't hart, en ſlaet de Noortſche boomen
Door 't blinkent kriſtalijn in 't diepſte van zijn kil.
Hy krimpt zijn hoorens in uit vreeze, en hout zich ſtil.
Daer hy voorhenen 't Y dorſt naer de ſcheepskroon ſteken,
En in dien boezem breet uitweiden met zijn beken,
Voelt hy zijn' loop geſtuit, en ſleept zijn traegen rug
Met arbeit door de keel van eene donkre brug,
Waer op men 't Koopſlot van Merkuur, de Beurs, ziet praelen,
Noch eens ten hemel in mijn dichten op te haelen.
  Beziet nu eens met my dees lange waterlijn
En boog, die prachtig als een zeerondeelgordijn,

Van

Van 't eene borſtweer wort geſpannen tot aen 't ander;
Den Schreierstoren, als een' opgerechten ſtander,
Een out en zwaer gebou waer aen onze Yſtroom ſpoelt,
Beſpieden uit zijn' trans al wat op 't water woelt;
En zegt, waer wil die Stad belanden noch ten leſten,
Die voor een eeu hier 't eind zagh van haer waterveſten,
En nu zoo heerlijk opgegroeit is uit het nat,
Dat deze nieuwe kreits niet wijkt voor d'oude Stad!

De Schreiershoek en toren.

Men zagh 'er menigten vergaëdren aen dees' toren,
Om 't ſchreien en misbaer der vrouwen aen te hooren,
Die man en bloetverwant geleiden, met een ſleep
Vriendinnen, daerze moê rinkinkens, zich vaſt ſcheep
Begeeven, en geſiert met purper en oranje,
Het allerlaeſt Vaerwel afroepen van 't kampanje,
En wenden welgemoet den ſteven van den kant,
Om 't nieu Batavië, op het rijk Javaenſche ſtrant,
In 's werrelts andren dagh te zoeken, en te plukken
De kruideryen der Ooſtindiſche Molukken,
En Bantams Peperoogſt. Men zegt, dat hier een vrou
In een onroerlyk beelt verkeerde, uit bittren rou,
Toen zy met d'eerſte kiel haer man voor uit zagh vaeren:
Waerom haer beeltenis, voor 't ſlijten van de jaeren,
Eerſt praelde in wit arduin. ô naeuwe Huwlixbant,
Die niet kont rekken van het eene in 't andre lant!
Men ſchrijv' niet meer, de Trou is opgevoert naer boven
Uit 's werrelts ballingſchap, of over zee geſtoven
Naer zaliger landsdou, neen! zy bleef hier ter ſteê
Voor eeuwig, want zy kon niet volgen over zee.

Waer van daen die naem zijnen oorſprong heeft.

Zou evenwel, die dus op alle ſtaettooneelen,
D'ontrouwigheit zoo trots de meeſterrol ziet ſpelen,
En 't zaet der trou verſtikt in zijn' geboorteſtont,
By Amſterdammers zelfs, alom vermaert voor ront,
En ongeveinſt, met reght zijn ooren niet wantrouwen;
En zweren, dat wy maer de naekte ſchets behouwen,

Dat zy onzienlijk naevolgde 't dryvent hout,
Totze eindlijk wiert geſmoort in 't ongetrouwe zout?
Mijn lezer preſtme voort, 'k zou anders helpen ſchreien.

Het Nieuw Eiland, zoo ſchielijk volbout, als Theben door het ſpelen van Amfion.

Nu is die luim verzet. Wy willen ruimer weien,
En treden nu niet meer langs huizen, maer een riſt
Paleizen, uit den gront gewaſſen, eermen 't wiſt:
Als of Amfion weêr met zijn Thebaenſche ſpeelen,
D'arduingebergten en boſcheiken wiſt te ſtreelen,
En leidenze by 't oor, om naer zijn' toon te gaen:
Daer d'eik het hooft verſchuilt voor 't gloeiend ſakerdaen,
De vuure balk zich kleet met blinkende ebbenzoomen;
De Ceder, op 't geluit van Liban afgekomen,
In beeltwerk zich herſcherpt en galeryfeſton;
De marmerſteen, zoo lang verborgen voor de zon,
In 's aerdrijx aders, nu geraekt aen 't ſuizebollen,
Van over zee en zant, d'Yboorden langs komt rollen,
En klimmen op en af, naer 't klinken van zijn luit.
Al 't Eiland prijkt, gelijk een vorſtelijke bruit
In een' doorluchten ſleep van prachtige erfvorſtinnen;
Maer kapiteelſieraet en flikkerende tinnen,
Wier weêrglans, als de zon ten zuiden ſteiler klimt,
In 't ſpiegelglas van 't Y met witte ſtraelen glimt,
Zijn 't minſte van haer lof: die zal in 't eind vervallen,
Begraeven in het doots geraemte van haer wallen.
Maer zoo ver' Michaël, die hier zijn woonſteê veſt,
Vier winden toomt op zee, het Lenteblaezend Weſt,
Het kielverdelgend Noort en zijn verwoede buien,
Het kruitverzengend Ooſt, en waterzuchtig Zuien,
Zie ik, ô koningin der eilanden aen 't Y,
Uw' naem vermaert, zo lang geen waterheerſchappy
Braveer, geen Zeetieran het zeeperk hou geſloten,

Eerbiedigheit van 't water voor den Amirael de Ruiter.

Door eenen Ruiter nu ten zadel uitgeſtooten.
Bedrieg ik my, of klimt het water aan die ſtreek
Ten boorden hooger op, en bruiſt, terwijl ik ſpreek,

Met

Met open keel vooruit, en lekt de hooge randen
Met zijne zachte tong? Zoo juichten alle ſtranden:
De grijze Tiberijn ſtak 't hooft ten liezen uit
Met vreugde, toen Auguſt, rijk van Egiptſchen buit,
Zijn' vloet quam opgezeilt met zegenrijke vloten;
Den Krokodil des Nijls in ketenen geſloten,
En dolle Anubis, heeſch van blaffen en gehuil,
Naeſleepte op 't Kapitool by zijn' beſchuimden muil,
En touwt den ruigen rug des Nijlſtrooms met zijn zwepen,
Tot hy zijn' mont bedekt, van ſchaemte aen 't hart beknepen,
Om eeuwig in het zant te ſchuilen met zijn hooft.
De naem van Ruiter, die Auguſtus zeeroem dooft,
En ſcheller zal op zee als Tritons hooren brommen,
Slaet met eerbiedigheit de watergodendommen;
Die buigen driemael 't hooft, en drijven 't zeenat aen,
En wenſchen, dat hem noit de zeekrans moet ontſtaen.
Klim vry noch hooger op met uw verheve kroonen,
O Eilant! nu gy Mars in uwen ſchoot ziet woonen;
Die trekt vrou Venus meê en Ciprus heiligdom:
Zy lachtme toe van ver. Al was mijn zangnimf ſtom,
Ik zachze op zulk een lonk veranderen in tongen.
Nu woelt een andre vlam in mijn ontſteke longen,
Maer 't is geen minnevlam geloove ik die my blaekt.
Och ja. Ik voelme van Idaliſch vier geraekt.
Nu klopt op uwen mont gy Heeregrachtgodinnen;
De ruime waterkant is veiligſt om te minnen.
De donkre venſter dekt geen vryer hier, die loert
Uit minnerazerny, wie zijnen roof vervoert.
De blinde tralie noch de ſtoep heeft hier geen ooren.
En ofz'er had; eer zy de vryery kan hooren,
Is die op vleugels van den weſtewint voor uit
Gedraegen, en in lucht geſmolten al 't geluit.
Uw vryen wort geſtuit op deuren die 't bewaeren,
En linden, die 't verbaeſt afſchudden van hun blaêren.

Hier

Hier heeft het ruime lught: die kent de vlammen meê,
En zwijgt het mingeheim. Hier zal de ſtille zee
U helpen uit haer kil, en met haer adem koelen.
Zy koelt my ook. De vlam, die in mijn borſt quam woelen,
Verbergt zich dieper in 't gebeente, om naderhant
Mijn dight te zetten in een' lichten minnebrant.

't Weſtindiſch huis.

'T Weſtindiaenſche huis, hier ruſtende op de ſtroomen,
Dreigt eens den Portugees vervaerlijk op te komen,
De Suikerlandery en Goutkuſt, root van bloet,
'T Amerikaenſche ſtrant, van menſchevleeſch gevoed,
En 't wilde Afryke met zyn oeverbatteryen,
Te rukken uit den klaeu der wreede roofharpyen;
Indien de Maetſchappy noch eens haer ſcherpe bijl
Den nek liet treffen van het wrevele Brazijl,
Daer wreede wilden en verſlindende Barbaeren,
En Angolezers, om krijgsmannen te vervaeren,
Met hun grimmaſſen en afgrijſſelijk gezight,
Als ofmen Lucifer zagh grijnzen tegen 't light,
Vergeefs haer dreigden met hun mikkende javlynen
En flitſen, dronken van Guineeſche moortvenynen.
Ten waerge in vreê den Taeg gulhartig had vertrout,
'K zagh onze Vlooten noch het Brazijljaenſche hout,
En gout van Gambie, en de Pernambukſche ſchatten,
En wat twee werrelden in haeren ſchoot bevatten,
Aenſleepen uit het Weſt, en 't zonnevier beneên
Zijn ſtraelen ſpieglen in den glans van 't elpenbeen:
Dat nu, na 't breeken en ſchofferen der verbonden,
Van 't gierig Portugael wort ſchaerſer toegezonden.

Heeft een eeuwigen naem verdient,

'T is waer; uw heerlijkheit ſchijnt naeuwer nu bepaelt,
O rijke ſchuur van 't Weſt! uw Zonne moê geſtraelt,
En verre uit onzen dagh ten Weſten weggezonken,
Schijnt met een' nieuwen gloet het Ooſten weêr t'ontvonken.
Zoo treft de noorder ſtorm' een eik in winterweêr.
Hy ſchud zijn hooge kroon, en buigt, maer valt niet neer.

En

En ſchoon gy nedervielt; ['t moet alles eens bezwijken.
De bijl van 't nootlot kapt in zijnen oogſt de rijken
En vorſtendommen zelfs de diepe wortels af.
Wy vliên 't, en och! wy zijn geduurig op ons graf.
Wat opgeklommen is zultge eindelijk zien daelen.
De wijde werrelt heeft in 't groeien meê haer paelen,
En wacht den laetſten val.] noch ſtaet uw krijgsgeluk,
Dat van den hals des Staets afſcheurde 't yzer juk
Van 't bloedige Granade, en Flips, verhart in 't wrokken,
De grootſte ſlippen van zijn maght heeft afgetrokken,
Daer 't al vervalt en ſlijt, blank in het Parkement,
Van 's lants geheuchenis, tot aen des werrelts end.
Slijt meê mijn Stroomgodin in 't ſlijten van de jaeren,
Gy zult haer als een zout voor ondergang bewaeren.
'K zie noch den aerdkloot op zijn uiterſte, en in brant,
Blijft mijn gedicht zoo lang als uwe roem in ſtant.
Maer d'onverganklijkheit gaet boven ons verwachten:
Die blijft alleen verpant aen Vondels heldeſchachten.
Nu volgtge, ô Nieuwe gracht, met mijn gezang gegroeit: *De Nieuwe gracht.*
Uw ſcheepswerf wiert wel korts met breeder plas bevloeit,
Wanneer het water zwalpte, op 't klotſen van de kielen,
Die van de rollen ſteil in 't Y voorover vielen,
En zwierde op uwen gront, dien 't nu maer kuſt, beſchroomt;
Maer toen laegtge onbewoont en eenzaem: nu betoomt
Zich mijn verwondring niet, ik kanze niet weêrhouwen,
Als ze u ſchier laeter ziet beginnen, als volbouwen.
'K rep hier van 't Werkhuis niet aen onzen waterkant, *Het Werkhuis, gemeenlijk het willige Raſphuis genaemt.*
Dat onverlaeten en doodeters hout in band,
En ſtrekt een * Anticyr en edele artſenye
Voor veinzende arremoê en vuige beedlerye.
Neen! nieſt die dampen uit, nieſt dat het klinke en ſpatt':
De Stroomgoôn lachen u den zegen toe in 't nat.

* *Een Eilant bekent door den overvloet van Nieſwortel die daer groeit.*

Kattenburg Nu noodme Kattenburg 't gezicht te laeten ſpelen
Door eene reex en keur van rijke ſtrantkaſtelen;
Daer 't zelve een Eilant, en in eilanden verdeelt,
Als in een kleene ſchets Venetiën verbeelt.
En ſchijnt dit mooglijk al t'onmaetig vergeleken,
Gantſch Amſterdam is in eilanden afgeſteken:
Dat boete met zijn grootte en heerlijkheit geheel,
Gelijk een uitgewerkt volkomen tafereel,
'T geen d'eilantſchetſe ontbreekt. zoo is de Leeu te kennen,
Al toont hy maer zijn' klaeu, zoo kentmen aen de pennen
En bek, der voglen vorſt, den ſtrijtbren Adelaer.
Nu ſlae het oog rondom, al 't geen zoo vaſt en zwaer
Hier ſtaet om ſtrijt bebout, volgroeide in weinigh jaeren.
Gelijk dees' gantſche ſtreek, noch onlangs in de baeren
Begraeven, nu den ſtroom weêr perſt in naeuwer rijk.
Een oud gerucht getuigt, al ſteunt het op kronijk
Noch handveſt, dat dees' kreits genaemt wert naer de Katten,
Die onder Burgerhart uit hun moeraſſen ſpatten,
[Want toen verhief dees' wijk het hooft noch uit den vloet.]
Daer hy de Roomſche maght vertrat met trotſen voet,
En nijpende in den poel die brant-en waterſchatters,
In hun geleden vloog met zijn Konijnevatters,
Het hooft gehellemt met karpoezen ros van bont,
Met ongeſchoren haer en knevels, in de mont
Af hangende, op het laetſt met ſtaetſie af te ſnyen,
En op het woudaltaer den Duitſchen Mars te wyen,
Zoo dra een moedige Baetauwer, met zijn hant,
In 't oog van 't leger, tien Romeinen velde in 't zant.
Een felle nachtſtorm ſchreeuwt hier nae den lantſtroom wakker
En drijft het ſchuimend nat ver over weide en akker,
En moeren, tot het weêr geronnen naer zijn wed,
Dit Eilant en de ſtreek rondom in 't water zet;
En onder 't barnen en het ſtorten voortgetrokken,
'T aeloude Kattenburg te gulzigh in durft ſlokken:

Wort (gelijkmen voorgeeft) genaemt naer de Katten.

Zoo

Zoo als het nu weêr opgebaggert uit het zout,
Het wapen en den naem der Katten noch behout.
Daer ſtaet het Magazyn, dat met zijn zwaere muuren *Het Magazijn.*
Geſchapen ſchijnt, om 't eind der werrelt te verduuren,
En beurt, geſiert als een aenzienelijke bruit,
Twee hoofden even ſchoon ten diepe golven uit.
Gy heerlijk zeepaleis, aen Mavors toegeheiligt,
Hout met uw ſlinker oog den ſchoot van 't Y geveiligt,
En ziet ter rechterzy, waer gy uwe oogen wendt,
De werrelt in een Stad, die geene weêrga kent.
'K geloof niet, als ge uw' hals om hoog ſteekt, en de ſtraelen
Van 't marmre Raedhuis op uw hooge kruin ziet daelen,
Met eene ſtreek van gout, die uit de kroonen trekt,
Waer meê dat eeuwige gebouw zijn ſchouders dekt,
En paviljoenen draegt van Adelaere wieken,
En tart het bouſieraet van 't weits Egipte en Grieken;
'K geloof niet dat de Nijt dan uwen boezem knaegt.
Gy weet het in wiens dienſt gy uwe wapens draegt.
Men ziet geen moedig Ros den Olifant benijden,
Al wort die meer ontzien, en hy in 't ſpits moet ſtrijden.
Maer laetze, die zoo trots belaegen onzen ſtaet,
Van gramſchap zwellen, en dan barſten aen hun haet.
Het ſtae my vry, Vorſtin, zoo rijzig op de leden,
Uw bruiloftkamers en ſaletten in te treden,
Uw bruitſchat te bezien en Trouring, die alom
Vermaert, de Zee verbont tot uwen Bruidegom.
Laet Siam, Pegu, en de maght der morgenlanden,
Die eerſt de nuchtre zon zien rijzen aen de ſtranden,
En die in 't Zuiden, haer, van grooter vier bevrucht,
Al zwoegend, recht op 't hooft zien blaekren uit de lucht,
En wat van koude krimpt aen bei des werrelts aſſen,
Eens hooren in wat top uw rijkdom is gewaſſen;
En wat uw huisraet ſtrekt, dat, in belang van ſtaet,
De grootſte Vorſten met ontzach voor 't voorhooft ſlaet.

Men ziet uw kamers niet van Rijnſchen Nektar zwellen,
Noch lieflijk bloet geperſt uit Spaenſche Muskadellen,
En friſſen Vernenwijn, Sileens bemindſte vocht:
Geweer, dat Liber beſt zou paſſen op zijn' toght.
Indien 't hem luſtte, omringt van dronke Nachtbachanten,
De wijngertſtanders weêr aen Ganges ſtroom te planten.
Neen! gy hebt harder koſt tot voorraet opgedaen;
Schuiftangen, zwaer van wight, granaeten fel in 't ſlaen,
Met allerlei geſlacht van kogels, yzre ſtaeven,
En morgenſtarren, en de bouten, ſnel in 't draeven,
Wanneer het buskruit, van den rooden haen gewont,
Hun geeſſelt, om de vlam door opgeſpalkten mont
Van 't zwangere metael in ope lught t'ontlaeden,
Geborſten van den ſlagh. 'k zal nu uw zaelſieraeden,
Waer aen Penthezilee, die moedige Amazoon,
Zich zou vergaepen en opofferen haer kroon,
Niet zwijgen. een gebergt van kabels en van touwen,
Dat in zijne armen den Olimp zou tegenhouwen,
Zooze uit de naven draeide, en neêrplofte uit den top,
Stijgt hier ter zolderinge en hooge binten op.
De balken ſchuilen 't hooſt in witte zeildoekvleugelen:
Men ziet 'er boeien om den booswicht kort te teugelen,
En dommekrachten, en hantſpaeken, om de hant
Te lichten, mokers hart van kop, en loopend want,
Kruitſtampers, akerkloots, mammierings en kardeelen,
Kardoezen, moskuils, en kruitkokers wijt van keelen.
Men pronkt aen d'andre zy met ſabels fijn van ſtael,
Die een grootmoedigheit verbeelden in hun tael,
En leeren voor Altaer en Vaderlant te ſtryen,
En op den hals t'ontgaen gewetenſlavernyen,
Met enterbijlen, in den gordel vaſt gehecht,
En halve pieken, nut in 't hevigſt van 't gevecht,
Met hantpiſtoolen, met musketten, muskettonnen,
En donderbuſſen, och! tot ons verderf verzonnen.

De wegh tot sterven en ten grave was voorheen
Eenvoudig, 't lijf bezweek, vermoeit en afgestreên.
Nu heeftze meê haer kunst. De doot quam veel te spaede,
Men zetze wieken by, en wet haer ongenade.

Zoo veel geweer verhaest de doot.

Maer op dien voet beschermt de zeevaerdy haer eer.
Zeeschendenaers ontzien in 't blinkende geweer
Te vliegen, en den roof vermeten aen te randen,
Waer aenze vreezen klaeu en vingeren te branden.
Aldus volgt Amsterdam de stappen van August,
En rust zich moediger ten oorloge uit in rust.

Maer beschermt ook de Zeevaert.

Nu klom ik reets op 't dak ver boven alle huizen,
En hoorde een volle zee aen mijne voeten bruizen:
Die schoot, gelijk een stroom, met zestien kraenen af;
Indien de nijdige Vulkaen, te wreet en straf,
'T bepekte touwerk in zijn kluiven greep van onderen,
Om 't prachtig zeegebou ten gevels toe te plonderen.
Hy teert van afgunst uit, nu Etnaes winkel min
Voorzien is, als 't paleis der Oceaenvorstin.

Het dak is bedekt met water, om in noot van brant dat te laten afschieten.

'K zal hier niet zingen hoe gy konsten weet te queken,
En op 't kompaspanneel afschildren al de streken
En grotten, daar Eool de winden in een zwarm
Uitgeesselt en hun drijft met zijn gestrengen arm:
Hier zomerluchten schept, daer stormen wekt en nevels.
Noch hoe vrou Zeevaert uit het marmre velt des gevels
In eene zeeschulp treet, en voert een stevenkroon:
Daer Nimf Cymodoce met andre Watergoôn
Voor buigen, met meer glans op haer gewyde haeren,
Als trotse Agrip, de schrik der Aktiaensche baeren,
Op vorst Eneas schilt zoo konstig gegraveert.
Noch hoege op uwe kruin, vier winden toegekeert,
Blijft torssen onvermoeit vier kopre hemelklooten,
Met hun vergult gestarnte, elk in zyn perk besloten.
Gy zijt zoo groot, dat, hoe 'k meer vordre in dees stof,
Geduurig ruimer velt zich opdoet u ten lof.

In de gevels zijn Watergoden gehouwen.

Het nieu Magazijn. Hoe groot gy zijt nochtans [wat vreemdling zal't gelooven?
Dit gaet de pracht van Rome en Memfis ver te boven]
Noch is u zulk een ruim gevaerte veel te kleen.
't was nodig dan dat weêr een nieu kasteel verscheen,
Uw kamenier verstrekte om op Mevrouws begeeren,
Met d'overige prael haer kamers te stofferen.
Ik zie die groote wijtte alreê zoo vol gepropt
Van 't kostlijk overschot, de holen zoo gestopt,
Dat muuren uit gelit en hoefslag zullen knellen,
Of al dit zwaer beslag uit dak en wanden zwellen,
En springen verder uit. ô maghtig wapenhof,
Wat wortme een ruime beemt ontslooten tot uw' lof!
Want hoege uw' rijkdom meer verdeelen ziet en wassen,
Hoe minder gy behoeft op 's vyants maght te passen,
En hoe geruster 't Lant zich op uw hulp verlaet:
Schoon 't andre regels volgt in 't stieren van den staet.
Die heerschappy heeft min te vrezen voor tierannen,
Die, naeu in een verknocht, haer grenzen kan bespannen,
En houden overal den soudenier in tucht:
Als die gesplitst, gedeelt in allerleie lucht,
Zoo drae een vreemde vuist haer uit de rust komt kloppen,
Het gaepend rijk met geen krijgstroepen weet te stoppen.
'T verloste Funen tuig, wat kraght een leger stuit,
Dat op zijn posten, dight in zijn geleden sluit. (werven
De Scheepstimmerwerf. 'S Lants hooftscheepstimmerwerf maekt hondert minder
Voor haeren luister doof. Niet anders zijn de verven
Door 't goddelyk penseel van Rafel geschakeert.
Wat voorkomt in het licht blinkt uit en triomfeert.
De beelden, in 't verschiet met schaduwen betogen,
Verdwijnen meer en meer, en glippen uit onze oogen,
Wat Godheit geeft my stems genoeg in mijn gedicht,
Om u, aen wien de Staet haer welvaert is verplicht,
Die d'eer van Amsterdam zoo hoog hebt opgeheven,
Dat elk nu wanhoopt meer tot zulk een top te streeven,

O ze-

O zenuw van het lant, te roemen naer waerdy!
Mijn boekſtaef zwol zoo ver dan buiten 't perk van 't Y,
Als of de Zuiderzee op 't velt van mijn papieren,
Gelijk een ruime kil, met loſſen toom zou zwieren.
Zoo drae de blonde Auroor, van Titon opgeſtaen,
Den naght verjaegt, en verft de kimmen met ſaffraen,
En gloeiend vermiljoen, komt hier van alle plekken
Een leger arbeitsvolk ter hooge Poorte intrekken:
Als mieren, die in 't priliſt des zomers, even kloek *Gelijkenis.*
Krioelen, even drok verzorgen elk zijn hoek,
En branden om in vlijt en arbeit zich te quijten.
Zoo woeltmen hier, en doet de zwarte ſchaduw ſplijten
En ſcheuren door 't gedreun, daerze al te dight opeen
Geronnen, niet voor 't licht des dageraets verdween,
Die naeulix 't hooft verheft, en arbeit door te breken.
Daer galmt het teſſens op met kloppen, houwen, ſteken
En bonzen, dat het knarſt op yzer en metael.
De doove Droomgod hoort dat raezen in zijn zael,
En ſlaet zijn vaekrigh oog eens open heene en weder:
Meent dat hy droomt, en zijgt van lieverleede neder.
Men leert de wijsheit van Natuur hier over 't hooft.
Het aerdrijk wort van boſch en wildernis berooft,
De boom ontwortelt en ontheiſtert van zyn loten,
Om die in 't water, en onvruchtbaer ſtrant te pooten.
Wy leeren de Meermin hier zonder voeten gaen,
En glijen op den rug door wilden Oceaen.
Het zeepaert binden wy den breidel aen van achter:
De wint verſtrekt de zweep, die 't ſneller jaegt of zachter.
Wie twijffelt dat Dedael, het Kreetſche ſtrant ontvlugt,
Op waſſe pennen vont een heirbaen door de lught?
De Kreten zeker zijn 't niet al gewent te liegen;
Nu Noortſche boomen zelfs door 't water henevliegen.
Hier ſtaet een nieuwe kiel aen 't groeien, en bykans *Het bouwen van ſchepen.*
Tot aen des hemels tin gebout met trans op trans,

Daer

Daer houte ribben, uit de kiel geteelt, van buiten
En binnen wel verzorgt, een' hollen buik besluiten.
Gelijkenis. Zoo vint d'ontleder, die, op 't snyspoor van Vezael
En Vesling, leeft in doô geraemten, altemael
De ribben rechts en slinks, gewulft als halve ronden,
Aen eenen ruggraet en zijn wervels vast gebonden
En ingelijft, met spier en pezen hecht verknocht,
En eerst na twintig jaer te recht in stant gebrocht.
De Boukonst klimt almeê by trappen op in 't bouwen,
Zy kerft, en klutst, en kromt, woelt met bepekte touwen,
Splitst ankerkabels, hecht met yzre bouten vast,
En ziet verbaest hoe traeg het bougevaerte wast,
Dat in een' oogenblik het krijgsgevaer zou breken,
Quam weêr de dolle Mars de bloetklaroen te steken,
Te hitsen strant op strant, en vloot op vlooten aen.
De donder kan een bergh de steile kruin inslaen
Met eenen bons, die pas nae eindelooze jaeren,
En tragen aenwas, is de wolken ingevaeren.
Een Palm, die wortel tot op 's afgronts navel schiet,
Alle andre boomen voor zijn hoogheit buigen ziet,
En Nestors eeuwen moght met dartel loof staen pronken,
Wort van een nachtorkaen ten gronde neêrgeklonken.
Polidamas roem nu uw sterkte, daer de val
Der neêrgestorte rots uw grof gebeente zal
Vermorzlen, en een zwink geen overschot bespaeren
Van zulk een rijpen oogst, en kracht van zoo veel jaeren,
Als een geplettert lijk. wie zoekt voortaen ontzint
Bestenigheit op aerde? een schat dien niemant vint;
T' en zy een eeuwig ty van staetverwisselingen,
En eindeloos verloop moght naer die glori dingen.
Verandering heeft zelf in mijn gedichten steê.
De boupracht sleept my wegh. dan voertme d'yver meê.
Hier wort het altemael een zwaere val beschoren.
Daer heb ik 't grooter pracht en eeuwigheit gezworen.

Wat

Wat rook besluit mijn stem? waer staenwe, en op wat gront? *De Smits.*
Wy zien een gloeiende Etne, een' vierpoel in den mont.
Het ambeelt klinkt en dreunt. ik zie het yzer kneuzen.
Woont hier Vulkaen, en zijn Trinakriaensche reuzen,
Of is het Nimrots smits? jae, 't woelt hier al zoo sterk,
Als of dit werkhuis slechts gedoemt was tot het werk,
En 't ledig Amsterdam, voor allen noot geborgen,
Vast sluimerde op een oor, en liet violen zorgen.
Heel Zweden schiet te kort aen yzer. d'aerde mort,
Ontzegt te leevren al dat hier bearbeit wort.
Wat gloeien in dit hol al ovens, die, in 't blaeken,
Uit hun verbrande keel een' vloet van vlammen braeken,
Daerze opgestegen in den rook, en onbekent
Voor 't oog, zich mengen met hun eigen element!
Hier schroomt mijn Zanggodin het aengezicht te smetten.
Vulkaen alleen magh zich met schoorsteenroet blanketten.
Komt, treet den Scheepstuin eens met my ten enden uit. *De Scheepstuin, en 't gewoel in den zelven*
Hoe ver wy gaen, ons volgt dat werkelijk geluit,
En 't is 'er even drok met bouwen en kalfateren,
Kielhaelen, sjouwen, om met zuivren voet de wateren
Te treden, en bequaem ten dienste van 's lants vlag,
Met ongekreukten moet te pleiten voor 't gezagh
Der vrye Staeten, en gemant met zeemeermannen,
De waterschenders, tuk op roof, uit zee te bannen.
Zoo groot een werk wort met geen woorden afgeleit.
Wy hebben hier byeen de rechters van het pleit,
Die, als de tongriem in het vonnis wort ontbonden,
Het halsrecht donderen uit hun metaele monden.
Elk schijnt gewassen uit den zadel van 't roôpaert.
Elk voert zijn wapen, en een' eernaem naer zijn' aert,
Van steenstuk, slangen, zeekanonnen, zeekortouwen,
En draeken, die 't gezach der Zeevaert staende houwen.
Zoo lang geen schijnrecht hun beguichelt noch gewelt,
Hout hun Hoogmogentheit op zee alleen het velt.

Gy Vorsten die den Staet begrimt met nijdige oogen,
Verstomt, wanneer gy eens zult hooren haer vermoogen.
Al sliep de waterleeu, noit is zijn slaep zoo vast,
Dat niet de rechterklaeuw op schielijke onraet past.
Ik wil met voordacht veel van uwen lof vergeten.
De faem van Londen heeft die krachtigst uitgekreten.
Vaer wel dan Zeejuweel, groei zoo geduurig aen,
Tot alle havens voor uw zeemaght open staen.
'T was eertijts Vorstenwerk een Kapitool te stighten,
Of trots Eskuriael, dat alle pracht zagh zwighten.
Semiramis put aen den gront 's rijks schatkist uit,
Wanneerze Babel met een' steenen muur besluit.
Een grafkerk voor Mauzool, van marmer uitgehouwen,
Noemt d'arme aeloutheit een' van 's werrelts hooftgebouwen.
Het Magazijn van de Oostindische Maetschappy. Nu slaan de koopliên hant aen 't vesten van een hof,
Dat alle hoven 't zeil ziet strijken voor zijn' lof.
'T scheen wonder dat een Stad, uit week moerasch geklommen,
Door haere aenzienlijkheit de werrelt deed' verstommen,
En Amsterdam alleen tot zulk een boupracht steeg,
Dat alle heerlijkheit voor haaren luister neeg.
Maer wie zou geen geloove aen mijn gedigten weigeren,
Die hier een Maetschappy die grootheit nae zagh steigeren,
'T en zy het Bouslot zelf, zoo koninklijk volwracht,
En d'Oosterwerreltkloot geboogen voor haar maght,
Met onverwinbre tong de Nijt in d'ooren klonken.
Overwint het Oostershuis tot Antwerpen, dat zijne vensters met de daegen van het jaer bepaelt. Nu magh de Scheldgodin vry met haer koopslot pronken,
En zoo veel vensters zien in muurgebou en trans,
Als 't ronde jaer een ry van zonnen leit ten dans.
Wy gunnen haar dien roem, en laeten 't oog hier dolen,
Door meer dan duizent en driehondert vensterholen,
Ten golven uitgegroeit. zwijg Rome, zwijg voortaen
Waer uw Kolommen en Amfiteaters staen;
Pronknaemen, die met hun geluit maar 't oor vervaeren.
Hier staet het zeeslot vol Oostindiaensche waeren,

Dat

Dat in zwaerlyvigheit drie Eilanden beſlaet,
En overwint zich zelf in grootsheit en ſieraet.
De Straet van Sunda vraeg niet meer, als ze aen haer boorden,
Een rijkdom van Malakke affleepen ziet naer 't Noorden,
En hondert kielen propt met d' allerêelſte vrucht
Van Tidor en Ternate, en wat gewenſchſter lucht
In 't zwangere Ooſten teelt: wat keel dien oogſt van ſchatten
Verſlint: wat pakhuis die kan in zijn armen vatten:
Zoo dra zy hoort in haer geambert bed, hoe 't Y
Zijn traege baeren drijft 't Ooſtindiſchhuis voorby,
Die aen de boupracht zich vergaepen, en vergeten
De Zuiderzee bytijts den ſtroomtol toe te meten.
De Zuiderzeegod graeut hun onder 't marren toe:
Spoeit voort, trekt ſneller aen, wy zijn dit wachten moê.
Gy moogt op uw gemak ſchoorvoeten of ſpanſeeren!
Wy zullen, ongeacht, de waterrente ontberen,
En vrugtloos omzien naer ververſſing? maer ik weet,
Onredelijk geſpuis, waer in ghy u vergeet.
Of zie ik niet, mits gy voor Amſterdam komt ſtreeven,
Van 't groene Beverwijk, hoe voort de voeten kleven
In 't water? hoe gy luipt, en 't ooge ſpeelevaert
Door 't koſtelijk maſtboſch, op zijn ankers hier gemaert?
Al wat 'er praelt kan uw nieusgierigheit weêrhouwen,
De torens, 't ſcheepsgewoel, de pracht der zeegebouwen,
Als of gyze op mijn' gront niet zien konde onbelet.
Niet anders, 't heugtme noch, ſtont Glaukus meê verzet;
[Hy grenikt op dat woort, om dat hy nu de baren
Met een' verhaeſten tret zach in zijn kruik gevaren.]
Die Glaukus, die op ſtrant een heilig zeekruit eet,
En zeltzaem in een' God hervormt is eer hy 't weet.
Hy zach het zeehof, trots gewulft met hondert bogen,
Maer twijfelde of hy 't zach, en vraegde 't aen zijne oogen.
Zie daar, die andre vloet die naevolgt, blijft weêr ſtaen.
Zoo Ygod, noop hun vry, en leerze raſſcher gaen.

Dat ook de Indiaenſche ſtroomgoden verwondert,

en de baren van het Y:

Die van den Zuiderzeegod begraeut worden over hun traegheit,

Wy zweren ſtrenger hun die traegheit te beſnoeien.
Hier zweeg hy. en ik zachze al bevend ſneller ſpoeien.

Maght en rijkdom van Amſterdam hier uit af te meten.

O koninklijk Paleis! want Java legt zijn ſtaf
En 't koninklijke gout voor uwen luiſter af,
Een andre werrelt buigt het hooft voor uwe voeten,
Met welk een naem zal ik uw Majeſteit begroeten?
'K verlieve op uw ſieraet, en wenſch, met rijker trant
Noch eens de grootheit van 't verbonden Nederlant
Te zingen, dat het lang den Naeneef klinke in d'ooren.
Dan zou men uwen naem in vollen luiſter hooren
Dan had ik ſtems genoeg, om fier, op Maroos tret,
Geen lier te ſtreelen, maer op klinkende trompet.
'K zou zingen [daer d' aeloude een voorbeelt van ontberen.]
Hoe 't lichaem van den Staet zich niet alleen verweren,
En in de heirſpits kan voor al de leden ſtaen;
[Wat Koningdom doet meer?] wanneer een krijgsorkaen
Al zugtende van 't ſtrant de vinnen op komt ſteken,
En brult dat voor zijn ſtem gebergte en rotzen breken,
Maer zelve Leden voed, die 't lichaem overal
Getrou en onderdaen, in ſpoet en ongeval,
Als Hooftbewintheer, op zich zelf nochtans beruſten.
Dat tuigen d'Afrikaenſche en Aziaenſche kuſten.
Dat tuig' dit Magazijn der Indiaenſchen Raed,
Niet voor een' Maetſchappy voorzien, maer heel den Staet.

De Lijnbaenen.

Nu ſtont mijn Ykant vol, en wy, van lant gevaren,
Laveerden 't aertrijk om door eindelooze baren;
En zagen waer by naght het Kruis in 't water zinkt,
En waer Arkturus in Boötes tabbert blinkt,
'T en waer' ik my vergaepte aen onze Lijnbaenſlooten;
Die ſpier en zenuw aen het lichaem van de vloten
Verſchaffen, en eer ik haer grootheit overleg,
Noch duizent treden my afwoekren uit mijn wegh,
Om een geſlacht te zien dat voor verkeerde gangen
[Hoe menig lijt 'er om!] gewoon is gelt t' ontfangen.

Dat

Dat ons gezicht verblint, en veinzende achteruit
Te treden, af te zien van aardſche winſt en buit,
Vaſt op zyn voordeel loert, en weet zyn eind te rekken.
Noch veinſt het openbaer: en om 't voor ons te dekken,
Behoeft het breeden vilt noch blinkentkoorkleet aen,
Noch met gebogen hals op d' eene zy te gaen.
U wort op hooger markt dit veinzen toegeſchreven,
Gy, die een ſchyn vertoont van ingetogen leven,
Die elk tot armoê preekt, en rechts en ſlinx niet zoekt
Dan rijkdom, hoe geveinſt gy gelt en ſchat vervloekt.
Maer dek vry, looze Sfinx, de klaeuwen met u veêren,
De Farizeeuſche grijns kan ons gezicht niet keeren.
Hoe gy de trony trekt, en 't logenachtig oog
Uit heilige aendacht ſchynt te ſtrekken naer om hoog.
Noch komt de gierichheit, vermomt met valſche treken,
U zelf verraden, en gedurig uit te breken.
De werrelt kent uw deught, gy trekt de zelve lijn,
En moogt de zotten noch bedriegen met den ſchijn.
Bemint gy d'armen, en het lijden en verzaeken,
Hoe ſchuuwt gy zo bezorgt de nederige daeken,
En leid uw dartel oor ten dans op luit en veel,
'T wellustighe oog in zijde en gout? de tong en keel,
Geleert op huichelary, mag zich geruſt verdrinken
In Rijnſchen daeu, zo lang die niet door 't vel komt blinken:
Als maer hier onder, om de ſleur, een enkel woort,
Tot lof en dankbaerheit des Scheppers, wort gehoort.
Wat ootmoet, ſchoon ik 't zocht, kan ik op u vertrouwen,
Uit wien men niet verneemt als naemen van Mevrouwen,
En grootſten van het lant. quam Kriſtus weêr beneên,
Van daer hy wort in 't heir der Englen aengebeên,
Zo deerlijk en verſmaet, en met bebloede leden
Den kruisberg Golgotha al hijgende opgetreden;
Gy zoud [nu belg u niet, dat ik my uwer ſchaem.]
U ſchaemen in den mont te nemen 's Heilants naem.

de lijndraeiers gelijken de huichelaers.

die worden hier beſchreven.

Dat gelt u meê, die ſmaelt op ſlempende Lukullen,
Die ſleghte ſpijs gebruikt om uwe maeg te vullen;
Maer hoe de ſoberheit u toeſtraelt met haer light,
Toont die gemeſte buik, en puilend aengezicht.
Wat zanggeeſt bijt me in 't oor, laet hier dat ſchempen ſteken:
Gy ſchrijft een ſtroomgedicht, geen geeſſel van gebreken?
De muur van Amſterdam. 'T gaet wel. de trotſe muur, die Amſterdam beſluit,
En ſteekt aen deze ſtreek den hals ten Yvloet uit,
Beſluit mijn lantreis meê. nu luſt het ons te reppen,
In open zee een koelte en friſſche lucht te ſcheppen.
Een ander zing' hoe ver de muur zyn armen rekt;
Hoe veilig hy de ſtad met muurgordijnen dekt;
Hoe driemaal negen ſteene, en ſcherpgeſpitſte punten
En flanken, uit de borſt der breede muurkring munten
En puilen, onderwulft van boogen, zwaer van ſteen,
Die op een maſtenwout geſtut zijn van beneên;
Of hoe een waterbeer, gelijk een rots van onder,
Drie hoofden van arduin omhoog heft tot een wonder,
En ſtut op zijnen rug, geharnaſt met een bult,
Het ſchuimend Y, wanneer 't by onweêr zied en brult.
De muur van Sina zie nu vry haer aenzien breken,
De weêrgalooze muur die 't daglicht ziet ontſteken,
Als d'ooſterzon verrijſt met rozen in 't gezicht,
En dooven in het weſt het uitgediende licht;
Die ſtant hout even kloek, in 't woeden van de jaeren,
En ſteekt haer voorhooft by Koréa uit de baren,
Daer Galoos ſnelle vliet door 't uitgedroogde zant,
Met ongeſtuimigheit in Iratuzi ſtrant;
Van daer wort opgehaelt op hemelhooge duinen.
En bergen woeſt en wilt, met ongenaekbre kruinen,
Daer Xenzis Tygerlant het weſt in d'oogen heeft:
Tot dat ze in 't ſteil gebergt de Hoang doortoght geeft,
En ſtut dat trots gevaerte op onverwrikbre ſtijlen.
In eene ſchaekeling van driemaelhondert mijlen.

Peking draegt op zijn' muur vergeefs zoo grooten moet,
Wanneer het bloedig heir des Tarters, als een vloet
Die affchiet met gedruifch, en fchuurt door fteile rotfen,
Ter muurbreffe ingeftormt, 't Sineefch gezagh komt trotfen,
En fchokt het ftamhuis van Taiminga in den gront,
Dat hondert eeuwen pal op Sinaes troonen ftont.
Uw ringmuur geeft tot uw befcherming grooter hope,
Doorlughtfte Koopvorftin en koopmarkt van Europe.
Zoo D' Arragonner weêr (God keer' dat ongeval.)
Van bloetdorft opgehitft, quam rukken voor uw wal,
En opgedondert met ontwonden krijgsbanieren,
Uw daken dreigde met verflindende oorlogsvieren.
Geen Goifche Sinon ftak, door Egmonts fchelms verraet,
Nu Gysbregts erf in brant, ten zoen van Velzens haet,
En Waterlant, ten val des Aemftels opgezworen,
Sleet vrugtloos op dees muur den afgeramden hooren.
'K zach d'onverwonne jeugt, elk op zijn hoefflagh trots,
In 't harnas, ftaen gelijk een onverwrikbre rots,
Roôpaerden overal gezadelt met kanonnen,
De punten in een' ftorm flankeeren; Muskettonnen
En ftormroers, met een bui van kogels, battery
En muurrammeiers, in een hevig oorlogsty.
Neêrbonzen, duizenden baldadig ftorm geloopen,
Gefcherft aen mooten, of in eigen bloet verzopen;
Den Ygod, overal verheerlijkt en gewilt,
Ten hemel heffen zijn driezilverkruiften fchilt.

De ftad magh zich op haeren muur beter verlaten, als Sina op haeren ringmuur.

EINDE VAN HET EERSTE BOEK.

I N H O U D

Van de Print voor het tweede Boek.

DE magtige Ystroomgod zit in triomf ten toon
Op zijne schulpkarros, en laet zyn bronkruik stroomen.
Vrou Zeevaert siert hem 't hooft met eene goude kroon,
Daer zy hem zijn paruik van wier heeft afgenomen.
De Vrede en Oorlogh staen op schildwacht aen haer zy;
Die praelt in zijn rondas met eene trits van kruissen:
Terwijl de Stroomgod word omsingelt met een ry
Van Vloet- en Lantgoôn, die zijn scheepen aen zien bruissen.
'T getulbande Azië deelt aen de Scheepvaert uit
Gesteente, zijde en gout, uit haeren vollen hooren.
De Zont, gedost met een gehorende ossenhuit,
Begroet de Noortkaep, die de sneeujacht stuift om d'ooren,
Met steil gebergt bekroont, en Heklaes fellen brant.
De Poolsche Ceres duikt door hun gesloten handen.
De Samojeed verschijnt aan't Groenlandsch walvischstrant,
En mikt met zijn' harpoen ten dienst der Nederlanden.
Men ziet'er de Moorin der Gibraltarsche straat
Verschijnen, 't hooft gehult met Herkules pilaeren;
Waer by de Spaensche vrou in 't blanke harnas staet,
Wiens Schiltleeu 't heilig kruis grootmoedig blijft bewaeren.
De maegt van Sina stort haer koffer in den schoot
Des Ystrooms. De Zwartin verbeelt ons d'Indiaenen.
De zwaere steen braveert met d'Amsterdamsche vloot,
En Amsterdam. Merkuur komt ons de Scheepvaert baenen
Om hoog, en schuift, door hulp der Maetschappy verlicht,
De nieuwe werrelt de gordijn van 't aengezicht.

Romeyn de Hooge.fe.

DE
YSTROOM.
HET TWEEDE BOEK.

De Dchter begeeft zich op het Y.

DE ſteven nu van lant. vaer wel gy waterſloten,
Gy ſtrantpaleizen, die in ſchaduw van uw vloten,
Als achter eenen ſchilt, geruſter ſlaept, dan of
Vulkaen u een rondas van hemelſche erts en ſtof
Geſmeet had, en daer al uw zeemaght ingedreven,
Noch ſchooner dan de ſchilt aen Thetis zoon gegeven.
'T orakel, van Apol ten dryvoet uitgebromt,
Maekt al de werrelt voor die waerheit nu verſtomt,
Nu gy, ô Amſterdam, met houte watermuuren,
Wie aen uw' zeeſtaf blaft groothartigh kont verduuren.
Vaer wel. 'k heb elders nu mijn toghten heengezet.
Wy hebben op zijn tijt uw glory getrompet.
Houd op gy winden, die mijn groete durft verſtoren:
'K weet zelf, door 't gieren van uw pennen, niet te hooren
De woorden die ik ſpreek. Maer hoe! wy zijn verraſt;
Wy worden weg geſleept: of ſtae ik pal en vaſt?
Maer deiſt het lant te rugge? ondankbaer lant, ſtap henen.
Stap voort. zoo drukk' voortaen een zwaerder berg van ſteenen
Uw hart; zoo ver mijn oogh kan reiken langs de kuſt,
Daer gins de lucht zijn hooft gemakkelijker ruſt
In 's aerdrijks ſchoot, en blijft van bloode ſchaemt bevangen,
Of root van minnegloet, op haere kaeken hangen.
Zoo dring' noch Amſterdam zijn ruime veſt van een,
Van yder uit ontzagh geviert en aengebeên.

Aenſpraek aen den koning der winden.

Eool, gy Grootvorſt van de worſtelende winden,
Vergeet die muiters in hun kerker niet te binden:

De Westewint alleen blaes mijne zeilen op.
Voort jongen, wend het roer, en hael het zeil in top.
Ik voel een zoeter wint my spelen in de haeren.
'K vertrou my anders niet op weifelende baren.
Leander, schoon hy wiert beschut van Citeree,
En Heroos blaekende oog hem toelichtte over zee,
Daer 't pekel steiler schuurt: en neêrstort van weêrzijden,
En 't Griekfche Sestus scheit van 't Aziaensche Abyden,
Door Helles doot beroemt, die aen haer broeders zy
Wiert ingezwolgen van der golven razerny;
Liet zelf, daer Venus schreide, in 't woeste zout het leven;
Vergeefs op riemen van zijne armen voortgedreven.
De moedige Ajax tart vergeefs in arren moet
De stormen, daer hy zelf, gedompelt in den vloet,
Zijn hooft te barsten stoot, en duizent naeu ontslippen
Het akeligh geklots der Kafareesche klippen.

Droefheit van den Ystroomgod over het verdrinken van den Boheemschen Erfprins in zijn' vloet.

En gy, verwaende stroom, die mijne vreeze hoort,
Gy hebt uw handen meê niet onbevlekt van moort
En bloet, geboren om noch eens den staf t'ontwringen
Der Beemen, uit de vuist der wederspannelingen;
En d'Elf te buigen voor de koninklijke vlag,
En al 't Hercijnsche woud te dwingen met gezagh:
Zoo uw krankzinnigheit, afgrijsselijk aen 't woeden,
Hem niet begraeven hielt in 't kerkhof van de vloeden.
Nu roem vry, datge in 't laest, maer al te laet, bedaert,
Uw lokken scheurde uit rou, en schond uw' zilvren baert,
En met een ydle hoop, om 't vorstlik rif te warmen,
Het d'Yvorstinnen gaeft in haer medoogende armen.
'T bleef doot nochtans. en gy, geperst van ongedult,

Gelijkenis.

[Gelijk een oude Leeu in wildernissen brult,
De gront van onder loeit, wanneer hy aengeschonden
Van razernye, heeft zijn eigen wulp verslonden.
Al 't boschgedierte ziet, verbaest op dat geschal,
Naer zijne hielen om, en vlucht door berg en dal.]

Gy

Gy daghvaert met geſchrei, te jammerlijk verſlagen,
De ſchorre lijktrompet der donkere onweêrvlaegen;
Wekt zelf uit wanhoop uw' aertsvyant het Noordweſt,
Daer hy gedoken lagh en ſluimerde in zijn neſt.
Die ſtort u op het hooft met eenen barſt. de ſtroomen
Toen aen het bulderen, met losgebroke toomen.
Al zou Deukalion, noch eens de doot ontvlugt,
Al 't menſchdom zien geſmoort van bange waterzucht.
Zy rukken tegen een, en ſteigeren en ſtorten,
Gelijk tweė legers, die afgrijslijk ſaemenhorten *Gelijkenis.*
Met eenen wapenkreet, en razende en verwoet,
Het velt verdrinken in een meir van rookend bloet.
Men zietze ſtrijken met kadijken, muuren, weien,
En met een heeſche keel het vorſtenlijk beſchreien.
Zy ſchreiden noch miſſchien, zoo niet een ſterker dam
En zwaerder waterbeer den vryen loop benam
De brakke traenen, die, in 't ſnerpen van die wonden,
Ter holle dijkbreſſe in, een' ruimen boezem vonden.
Nu ſluitenze door dwang die kraenen toe, op dat
Zy zelve niet hun hooft verſmoren in het nat.
Een ander ſchelde vry voor gierig en verwaten,
Die op een zwemmend hout, van alle hulp verlaeten,
In 't gaepend pekelſchuim, gedreigt van rots en plaet, *Troost voor den zeeman, en verdediging der zeevaert.*
Begrimt van 't gloeiende oog der Beeren in dien ſtaet,
In 't aengezicht der doot, door al de werrelt trekken,
Om eene hant vol zants die noch hun hooft zal dekken:
Zoo niet een donkre kolk, eer zy de ſteile Kaep
Van Goede Hoop bezien, hun eeuwig wiege in ſlaep.
Wy zullen, ſchoon ons meê die watervloek moght treffen,
Hun edelmoedigheit tot aen 't geſtarnt' verheffen.
Een zelve hemel hout het aerdrijk in gewight.
Dat lacht zijn' minnaer toe alom met een gezicht;
Maer hier met ſtuurſcher, daer met lieffelijker vlaegen.
Een vliegend vlot magh ons het vaderlant ontdraegen,

Maer nergens 's Hemels oog: dat blijft ons even nae,
En ſlaet ons overal met duizent fakkels gaê.
Die van geen aerde voelt zijn' kouden romp bezwaeren,
Erft een doorluchter zark in 't glaezen graf der baren,
En ſluimert, overwulft met 's hemels blaeuwe tent.

Oorſprong der zelve.

Wie was hy die zich eerſt ter zeevaert heeft gewent,
En, duikende onverſaegt in uitgeholde boomen,
Beſtont te glippen op den gladden buik der ſtroomen?
Op dat de ſtevenkroon zijn beeltenis vereer,
Zoo lang matroozen zich betrouwen op het meir.
De Britten afgericht op rooven en vrybuiten,
Braveerden lang ter zee met zwakke leêre ſchuiten:
De Nijl ſtont lang verbaeſt, dat hy zijn' ſnellen vliet
Met vlotten zach beſlaen van dichtgevlochten riet.
Heel Grieken waegde, toen de zeilkunſt aen het groeien,
Op 't zeeſpoor van Dedael, in zee ſtak, zonder roeien,
En op haer wieken dreef, ſchoon Ikarus, te ſtout
In 't vliegen, plompte in zee, die noch zijn' naem behout.

Wert eertijts uit behoeftigheit gebruikt.

Maer Nereus wiert eertijts alleen geploegt van ſcheepen,
Om ſchaers van 's nabuurs kuſt den nootdruft aen te ſleepen:
Nu ſnijtmen Thetis rug, zoo ver zy onbepaelt
Het noorden niet ontduikt op 't waelen van de Naelt,
Met watertorens en gevleugelde kaſteelen:
Braekt vuur en donder uit metaele en yzre keelen,
En tart de ſtormen met gevaerten, uit het zout
Zich heffende, als een berg van yzerwerk en hout.

Nu uit weelde, en om ſchatten te vergaderen.

Nu zeiltme om rijker oogſt van koſtlijkheên te vinden,
Van 's werrelts navel af naer alle vier de winden,
En ſtreeft de zon voorby, die al te lang gedraelt
Haer halve ronde ſluit, eer zy hen achterhaelt;

Reize naer Nova Zembla van Heemskerk.

Daer Heemskerk, onder 't ys in eindelooze nachten
Begraeven, even fier de golven durf verachten:
Verlaet met nieuwen moet zijn' vaderlijken gront,
En vaert ten tweedemael den ysbeer in den mont,

Om

Om achter Tarterye en Samojeedſche ſtranden,
Door grondelooze zee in Indiën te landen
Met korter vaert, ten trots van 't Arragons gewelt,
Dat met zijn duimen hielt de keel der zee beknelt.
Maer hoe vol viers hy ſtreeft, ten roem der vrye Staeten,
D'ysrotſen zijn te groot, die voor geen hitte ontlaeten.
Het uitgediende licht rolt ſteil ten kimmen af,
En blaeſt zijn lampen uit. de nacht lokt uit het graf,
Met een benaeude zucht, als zelf van vrees bevochten,
Sneeubeeren, dol op roof, en moordende ysgedrochten,
Lang in den afgront weggeſcholen voor het oog
Des Hemels, die, nu trots opborrelende om hoog,
Van honger woeden, niet ontzien hen aen te randen,
En maelen bekkeneel en ſchenkels met hun tanden.
Al 't marmer dreunt en juilt van ſpoken zonder tal.
Noch zaegtge, ô Yſtroom, hen belanden aen uw wal,
Na zulk een Ilias van doorgeſtrede plaegen,
Die zich geen Herkules vermeten zou te draegen;
* Schoon hy gebergten ſcheurde, en bonſde met de vuiſt,
Daer Amfitrijt nu door den open boezem bruiſt,
Het hemelhooge Abyle en Kalpe van elkander;
En ſcheidde Europe, neêrgebogen voor zijn' ſtander,
Van 't woeſte Barbarye, en daer de Kreeft om hoog
Den Afrikaner zengt met vlammen van zijn oog.
Maer ziet, terwijl ik ſpreek is 't lant my verre ontweken. *'t Gekriel en lezen op het Y.*
'K zie duizent kielen, vaſt gereet in zee te ſteeken,
En duizent ryën op haer ankers ondereen.
De zoele wint boort flaeu door zoo veel zeilen heen,
En blaeſt my over 't hooft. hoor, welk een bly geſchater
En vrolijk juichen rijſt, gelijk een wolk, op 't water!
Ik hoor de zeetrompet en trommel, en gekrijs,
En 't gieren en gedruis, op een vermengde wijs.

 Help

** Men zegt, dat Herkules de twee hoofden, of pilaerbergen van de Straet van Gibralter van een ſcheurde, en door het invloeien van de zee Europe en Afryke ſcheidde.*

Help Hemel! ſlaet my daer de blixem in mijn oogen,
En volgt de donder nae? o neen ik ben bedrogen.
'T zijn duizent blixems die my treffen in 't gezicht,
En duizent donders die aenrollen op dat licht.
Hoe zeeliën is zoo drae Salmoneus ſtraf vergeten,
En Elis kopre ſluis, waer op de ſchelm vermeten
Den donder naebootſeerde en blixem van Jupijn?
Het geen gy waerlijk doet, deed hy alleen in ſchijn.
Zy ſlaen het in den wint, en ſtreven door de baren,
En ſchuuren langs den buik des Yſtrooms onder 't vaeren,
Dat hy zijn hoorens krimpt, en dubble pyn gevoelt,
Als hy het taeie ſlijm vergeefs van Pampus ſpoelt.
Gaet helden, en kan nu Jupyn dien hoon verdraegen,
Zoo dreune uw donder, van daer 't Ooſten op komt daegen,
Tot daer het gloeiend licht de Weſterkimmen blaekt
Met eenen zoom van vier wanneer 't zijn daghreis ſtaekt.
Vaert naer 't Ooſten en Sina. Een deel zal nu uit zee zeshondert zonneklooten
Zien klimmen, eer het keert met rijkgelaede vloten,
En ſtaen verwondert, als het middaghlicht met pracht
Geſtegen op den troon der wolken, in zijn kracht,
De ſchaduw barnt en ſmelt, terwijl de brant aen 't groeien
De blaeuwe gordels zengt, den middelriem doet gloeien;
Daer Doris ſlaeu van hitte in 't nat van dorſt verſmacht.
Maer al hun tegenſpoet verzoet de ryke vracht.
Geen wateronheil zal hun moet de wieken korten,
Nu Sina haeren ſchoot niet weigert uit te ſtorten,
En Atlas gouden ooft met onbekrompen hant
Te ſchenken, ſchoon het zucht in een' benaeuder bant,
En 't ryxhof te Peking, van 's Tarters byl getroffen,
Noch tuigt met welk een' ſmak de grooten nederploffen
Uit hun' verheven top, daer 't ryk in diepen ſchroom;
Den grootſten Keizer zagh gehangen aen een boom,
En 't ſtervende aengezicht, met lootverf overgooten,
Den ryxſaffraenſtrooom en Kiang den mont geſlooten,
Die,

Die, vryer nu het hooft verheffende in de zon,
Hun oogſt ontlaeden in de veſten van Kanton,
En met een koninkryk van ſchatten ons vereeren,
Terwijl matroozen t'huis in 't zyden kleet braveren.
Een ander deel ſpat wyt ter werrelt uit, en trekt
En boort door d'enge ſtraet van Magellaen ondekt;
Ontziet niet buiten huis en vaderlant te wonen
By Perüaenen, en verwoede Patagonen,
Bergreuzen, tegens 't heir des Hemels noch gekant,
En al wat brult en moort aen 't Mexikaenſche ſtrant.
Zy treên de ſchedels in van vreeſſelyke draeken,
Die eeuwig op de wacht hier 't gulde vlies bewaeken,
Dat Kolchis vacht verwint. hier is de goude vrucht
Die Atalante ſtuitte in 't midden van haer vlugt.
Hier groeit de goude tak, voor wiens vergulde vlammen
De poort des afgronts uit haer grendels ſpringt en krammen.
Het gout regeert het al. wanneer Jupyn in gout
Verſchynt, daer Danaë gekerkert zich onthout,
En d'overſpeler komt ter ſlaepzaele ingeſtreken,
Zijn alle wachters ſtom, en d'oogen uitgeſteken.
Hoe menig draegt, gelokt door een vervloekte hoop,
Van eerelooze winſt, haer eerbaerheit te koop!
Maer d'eer magh boven 't gelt zo ver in waerde praelen,
Als 't gout verdooft den glans der mindere metaelen.
Noch keert het menigmael by zyn' bezitter weêr,
En trooſt hem nae 't verlies. noit keert verloren eer.
Vergeefs heeft vrou Natuur, voorziende d'ongelukken,
Beſtaen het goutlant van den aerdkloot af te rukken
Met eindelooze zeen, nu 't nae zoo lang een nacht
Van 't ſtoute Spanje is uit zyn' kerker voortgebracht;
En 't gout, veel nutter in den Oceaen verzonken,
Uit 's aerdryks aderen en naere bergſpelonken
Is voor den dagh geſleept: maer met vergifter lught
Als Cerberus weleer, te laet de knods ontvlught

Vaert naer Amerika, en de Goutkuſt,

vergeefs van de Natuur met zo wyd een zee afgeſcheiden van Europe.

Van

Van Herkules, die hem in 't oog van 's hemels daken,
By zijn drie keelen ſleept, die vier en vlammen braeken.
O goude ſtranden, zeght, hoe was u hart te moê?
Toen 't woedende Kaſtilje u met zijn yzre roê
De lenden morzelde; daer 't bloet uit uwe ſtramen
En raeuwe wonden vaſt afzypelende, en ſaemen
Geronnen tot een beek, uw eigen keel benout,
En brantmerkt met zijn root het aengezicht van 't gout,
Dat daeluw was van vreeze en bleek om 't hooft beſtorven
Voorheen. een peſt die eerſt de werrelt heeft bedorven,
En bragt de gierigheit, die kanker van 't gemoet,
En die, de wreetheit voort, verhit op menſchenbloet;
Verwaten moeders van de helſche Razernyen,
Die met verjaerden wrok het menſchendom beſtryen.

De geeſt van den Mexikaenſchen Keizer Atabalibi waert daer noch.

Men zegt dat ſchippers hier by naeren nacht, den geeſt
Van Atabaliba, angſtvallig en bevreeſt,
Op 't onbewoonde ſtrant rinkinken zien en ſpoken
Met een bebloede toorts: de zwarte haeren rooken
Van 't bloedig zweet, dat van de dootſche wangen ſtroomt.
Hy bromt, maer ſmoort ſijn vloek in 't harte, als nog beſchroomt
Na zijn rampzalig eind, voor trouloosheit en laegen.
Men hoorde hem in 't eind vervoert van gramſchap klaegen,
Met zulk een hol gedruiſch dat al den oever vult:

Gelijkenis.

Gelijk een boſchleeuwin in wilderniſſen brult,
Wanneerze dol van wraek den roover nae wil jaegen,
Die haer verraederlijk de jongen heeft ontdraegen
En 't weerloos neſt geſchaekt. O, ſprak hy, die met my
De ſlaegen hebt gevoelt der Spaenſche tieranny,
'T verveel u niet mijn ramp en ongeval te hooren.

Hy ſpreekt onze matroozen aen.

Zoo drae de nieuwe vloot quam door onze engten booren
En landde in Panama, [och was zy noit gelant,
Of had ikze in het eerſt gezet in lichten brant!]
Liep ſtrax een hofgerucht: op dryvende paleizen
Quam een gebaert geſlacht uit d'andre werrelt reizen,

Niet

Niet zwart, maer 't aengezicht zoo wit als kryt geverft.
Een koude ſchrik ryt door myn leden. 't hooft beſterft.
Een deerlijk voorſpook! 'k voel mijn' zetel driemael kraeken.
Een bange en diepe zucht rolt driemael door de daeken
Van 't hof, en hadme toen mijn nootlot niet verrâen,
'T paleis van Magokappe en Kusko zou noch ſtaen.
'K had hen op ſtrand geſlacht, vermant de zwakke vloten,
En 't goddelooze bloet al juichende vergoten.
Noch trêenze toe, en zien met arentsoogen om
Naer gout, hun hoogſte goet en eenig heiligdom.
Zy ſlokken 't vraetig in als hongerige raeven,
En hangen op het aes. men zietze alom aen 't draeven
En grijpen. 't eene ſchip volgt nu op 't ander voort.
Toen kreet het ganſche ryk geduurig brant en moort.
Wie zouze tegenſtaen? zy blixemen en donderen,
Als of ons d'afgront zelf beſtormen quam van onderen:
En aerde en hemel van hun dwinglandy vermant,
Meê had gezworen in hun trouloos vloekverbant.
Wat dolheit voerde u aen, zegt, bloedige tierannen,
Zoo verre uit onze lucht en werrelt weggebannen,
Te vallen in ons erf, en 't ryk, daerge u geen' voet
Moogt eigenen met recht, te meſten met ons bloet?
Daer 't Eſmeralte boſch de vrouwen 't haer zagh wringen
Tot ſtroppen, of het hart tê barſte op rotſen ſpringen;
Terwyl Tunië noch het albeſpieglend oog
Der zonnegotheit ſmeekt, dat zy haer wangen droog.
'T gaet wel. de wraek is gaende, en wankt haer taeie roede.
Ik zie 'er duizenden, noch dronken van den bloede,
Een bloetvlak meeten, en den afgeweiden grond,
In 't vallen, byten met een half beſtorven mond:
Den broeder van zyn bloet in 't harnas aengevochten,
De lyken tot een prooi van honden en gedrochten,
En met uw eigen zwaert, ô wreede, die verwoet
Uw felle klaeuwen verwde in myn doorluchtig bloet,

Mijn droeve ſchim gepaeit, die eindlijk ruſt van waeren.

En wort getrooſt door de nederlaeg der Spaenſchen.

De ſchippers zien allengs zyn hevigheit bedaeren,
En 't ongeruſte ſpook ſchynt vrolijker van tret,
Nu 't hoort, hoe moedig Spanje in Neêrlant is verplet,
En eindelijk vervolgt, verjaegt op alle ſtranden,
De vlag des hoogmoets ſtrykt, en groet de vrye landen.
Daer al de mijnen van het koſtlijk Potozy,
De zilverkuilen van Ciarke in zulk een ry
Van jaeren noit geſchaekt, de ſchatten van Afryke,
En al het gout van 't uitgeplondert Ameryke,
Niet ſtopten aen die bron en ſpringvloet van verderf,
Dat drie Filippen heeft geſtooten uit hun erf.
O Stroomgod belg u niet, zoo ik myn borſt voel blaeken,
Om op een ruimer plas de geeſten te vermaeken:
Zoo ik 't gevleugelt paert door Febus gunſt beſchry,
Uw' ryken ſtroom verlaete, en vlieg den wint voorby,
En achterhaele uw vloot, die, half 't gevaer ontvaeren,

Beſchrijving van een Orkaen.

Vier maenen onvermomt zagh klimmen uit de baeren,
En d'Afrikaenſche zee verlaetende, vol moet,
De wydberoemde Kaep voor by zwiert met den vloet:
Die, als een breede tong, wêerzijts in zee gelegen,
Om aemtoght hygt, en roept Neptuin om ſtorm en regen;
Die meenigmael, vermoeit van 't bidden en gekryt,
Met bei zijn handen 't nat der zee ten hemel ſmijt;
Dat voert een wint, matroos uit d'oogen, op zijn veder:
'T ſtort door zijn zwaerte in 't eind gelijk een donder neder,
Knarſt rotſen en gebergte in flarden, torſt de kiel
Aen 't blint geſtarnte, en druktze ofze in den afgront viel.
Der wolken ſpongie ſchijnt met een' greep uitgewrongen.
Op d'eene ſtortvlaeg komt voort d'andere aengedrongen.
De zwarte nacht voert ſtorm op ſtorm aen op haer vlerk.
Nu ſcheurt de ſtroom den gront, nu rijſt hy als een kerk.
'T vervaerlijk onwêer loeit met wêerlicht, blixem, donder
En donderkloot, en roert, al buldrend, 't opperſte onder.

Een donkre Orkaen rammeit, en ſnort met ſlag op ſlag,
Als of weêr d'aerdkloot in een ruwen baiert lag.
Eool rukt brullende de ſtormriolen open.
Al d'onweêrwinden van vier oorden toegeloopen,
Beproeven kruin op kruin al zwoegende en verhit,
Daer d'elementen zelfs geſchokt, naeu hun gelit
Bewaeren. Febus 't hooft verſchuilende in zwart laken
En lamfer, hoort zyn as en kopren diſſel kraeken
Van 't ſtormgewelt. de kap des hemels dreunt en beeft.
Het pekel zied en ſchuimt. de dollen zeeſtorm heeft
Het grontzant omgeroert, het grondloos hof doen beven
Van Thetys, klippen van haer wortels afgedreven:
De hulken, in de noot verſtroit van reê tot reê,
Een hondert myl te rug gerukt in wilde zee.
Maer wy zyn dit gevaer nu boven 't hooft gewaſſen.
Hier âemt een zoeter lucht op d'Indiaenſche plaſſen.
De zon, in hæren trans met ſchooner gout getoit,
Heeft ryker glanſſen op het glas der zee geſtroit,
En vormt een tintlend licht, die wonderlijke ſtraelen
Niet ongelyk, die, als een zoele nacht komt daelen *Gelijkenis,*
Op vleermuisvleugels, heel den Melkweg, overal
Van kleen geſtarnt bezaeit, gelijk een bloemryk dal,
En zoo veel oogen, die een hemelſchildwacht ſtrekken,
Den wakkren Palinuur door haeren glans ontdekken.
Zoo ſtrevenwe op, nu daer 't bevroze Noorden beeft,
Nu daer het Zuiden wort gebraeden van den Kreeft,
En onderſtaen tweemael, in 't moedig heenebruiſſen,
Den ongemeeten riem des aerdkloots door te kruiſſen;
Tot dat Batavie ons verwelkomt op het ſlot:
Dat even fier 't gewelt van 't magtig Java knot,
En velt de benden van Makaſſer voor zijn voeten,
En ziet de opgaende zon zijn mogentheit begroeten.
Van hier, ter koopvaerdye of oorloge uitgeruſt,
Verdondrenwe aen weêrzy al d'Indiaenſche kuſt,

En houden in 't gewicht de maght van hondert vorſten
En Koningen, op dat geen krijgsman, los geborſten
Gelijkenis. [Gelijk een Olifant herkaut een' ouden wrok,
Verbreekt en bryzelt, in het eind, zijn yzer hok;
Werpt boomen op zijn ſnuit uit d'aerde met den wortel,
En ſtampt zijn' tuchtheer zelf, en wat hem keert te mortel.]
Zich opwerpe, en verwaent den nabuurvorſt verdrukk',
En ſtae Batavie in het licht met zijn geluk.
Schatten der Ooſtindiſche Maetſchappy in Indien. Terwijl de Maetſchappy, door kracht en nutte vonden,
Hun kort het oorlogszwaert houd in de ſcheê gebonden,
En, als een ſlaetarts, uit de tekens weet, wat zucht
De rijxpols jaeght, volgt elk gehoorzaem haere tucht.
Zoo vloeit, gelijk een ſtroom, 't geen Indiaen en Mooren,
Die al de vaſte kuſt zien naer hun wetten hooren,
En 't geen d'Eilanders, zoo verdeelt alom, en groot
Van ſchatten, gaeren uit hun oogſt, in Nêerlants ſchoot.
De Kormandelſche kuſt geeft Suiker, De Kormandeller ſchenkt het merg van ſuikerrieten,
Een hemelſch Manne, niet als dankbaer te genieten,
Dat yders tong vernoegt, den lekkren honger wett,
En alle ſpijzen maekt een aengenaem banket.
O lieflijk rietebloet, gy weet de doot te keeren,
En d'onverderflykheit den vruchten te vereeren.
Hoe rykelijk verzoet uw ſchat den angſt en 't leet
Des zeemans, die zoo verre u haelt met bloet en zweet!
en elpenbeen. Het ſierlijk elpenbeen wort meê van hem gezonden,
Dat onlangs een geweer verſtrekkende in de monden
Der Olifanten, nu miſchien gedraeit, en ſchoon
Geheldert, ſieren zal een' vorſtelijken troon.
De Malabaerſche De Malabaer verziet de Nederlandſche vloten
Met Peper, 't vier der aerde, in dezen kern beſloten,
En in al 't water van den Oceaen bewaert
Voor ſchipbreuk, 't zy haer kleur naer 't vel der Mooren aert,
de zwarte En zwart gerooſt is van de heimelijke vonken:
witte, Het zyze gladder, en met bleek vernis beſchonken

Van

Van buiten, quijnt gelijk een minnaer, dien de brant
Der liefde ſlaet om 't hate, en blaekt zijn ingewant;
Of datze lang, en als een druiftak uitgedegen, *en lange Peper.*
Naer haere grootheit heeft een' grooter gloet verkregen.
In 't vruchtbaere Kochin, daer een gewenſchte May *Kochin geeft*
Geduurig 't velt vereert met haere bloemlievry
En looftapijten, propt matroos de zwemmende eiken,
Die met hun vleugels ſchier aen 's hemels aſſen reiken,
Met witte Gember en haer' koſtelijken klaeu, *Gember,*
In zonneglans gedroogt, of in een lieven daeu
Van ſuiker ingeleit, om koude en zwakke maegen
Te ſterken, en den ſmaek met eenen te behaegen.
De ſtoute zwemmer haelt voor hem, aen deze reê,
Den paereloeſter uit den gront der baere zee,
En paerelbanken op, zoo diep in 't nat verborgen,
Als of Natuur, begaen met onze onnutte zorgen
En Giericheit, die al des werrelts oogſt verſlint,
En hoe verkropt van ſchat, noit haer genoegen vint;
Noch hoopte, door de diepte en afgront van de golven,
En riffen, in den nacht van 't water weggedolven,
De watermonſters, en gedrochten, heet op bloet,
En d'Oeverkrokodil, en Zwaerdviſch, die hier woedt,
Haer af te ſchrikken, en die ſtoutheit in te toomen.
Vergeefs: zy tart de doot, en 't dreigement der ſtroomen.
Nu wort een ryke ſchat van paerlen aengevoert, *en Paerlen,*
Waer van de ſchoonſte zyn gereegen en geſnoert,
Om zich te ſpieglen in den boezem der Mêvrouwen,
En met het levend ſneeu van 's Joffers hant te trouwen.
De minder ſoort tot meel gewreven, en verteert
In bytenden azijn, en weêr door konſt verkeert
In zachter ſtof, en meer geloutert van zyne aerde,
Verſterkt het harte, en blyft door artzenye in waerde.
Het maghtigh Biſnager en Indoſtan, vorſtin *Biſnager en Indoſtan,*
Van hondert rijken, geeft aen Nêerlant, om gewin,

Katoenen. En fpeceryen in te ruilen voor haer waeren,
En pakhuis van katoen, en gout en zilverbaeren.
Bengale Bengale, dat zoo breet gezeten langs het ftrant,
Gelijk een boog gekromt, ziet hoe de zeegolf brant
Op haer vermaerde kuft, de laetfte, die den ftander
Des rijks liet vallen voor den troon van Alexander,
[Dus zegtmen] toen hy vol en dronken van geluk,
'T vafte Indiën den hals geperft had in zijn juk;
Bengale, 't ryk kantoor der Morgentlantgeweften,
Geeft aen den Batavier een zee van fchat ten beften.
De groote Ganges zet met vreugt den rykdom by,
Op zijnen vloet betrout, ten dienft van 't fcheeprijk Y;
Zijde. De Zyde, min van waerde, of edeler van draeden,
Kabeffe en Bariga, in baelen afgelaeden,
En zyde kleeden, vol van luifter tot de pracht
Gemaekt, en 't Moorfch gewaet, hun koninglijke draght.
Diamanten. Het Diamantgefteente, in 's afgronts nacht verzonden,
En met een bruine korft zigh dekkende in de gronden
Van 't duiftere gebergte, en mijnen, naer en wild,
Wort hier in 't licht gezet; tot dat het net gefchilt
Van zijn' onreinen baft, geheldert en geflepen
Aen onzen Yftroom, wort in konftigh gout gegrepen,
Gebogen tot een' ring, of borft-en halskarkant,
En flonkerenden boot, die door zyn' gloet en brant
Ons 't oog verbyftert met een weêrlicht van zijn ftraelen,
Daerze op elkâer om 't zeerfte affchietende, verdwaelen.
O aerdfche ftarren, die alle eeuwen vier en gloet,
En lucht en water tart, terwijl gy ons 't gemoet
Vervrolijkt met uw fchoonte en gloeiende koleuren,
Hoe waerdigh zijtge 't hooft ten zantkuil uit te beuren,
En met uw duurzaemheit, en 't onbefmette licht,
Dat altijt even blank ons toeftraelt in 't gezicht,
Van ongeveinfde trou een waere fchets te toonen!
Gelijk gy 't echtverbant noch daeglijks pleegt te kroonen.

De

De vuurende Robijn, om zijnen glans geacht,
Wort van dees handelkuſt den Yſtroom toegebracht.
En gy, o waterende en blaeuwende Saffieren,
Zult meê de waterkroon des Ymonarchs verſieren,
En ſtreelen hem het hart met uw verborge kracht,
Als gy hem vrolijk maekt, en 't ſtreng gemoet verzacht.
En gy Granaetgeſteente, al ſchijnen uwe glanſſen
Betogen met een wolk, en droeviger te danſſen,
In 't blikkren van het licht der middagzon gedaegt:
Gy hebt een deftigheit die mijnen ſtroom behaegt.

en ander koſtelijk geſteente,

Om zulk een werrelt van geſchenken, uit alle oorden
Hier toegevloeit, weêr af te ſcheepen naer het Noorden,
En, veiligh voor gewelt, te brengen over zee
Aen 's aerdkloots tegenkant, op d' Amſterdamſche ree;
Is wapentuigh van noode, en ſtoffe, die de laegen
Des vyants breke, als hy een oorlogskans durft waegen.
Dies ſchenkt Bengale ons meê Salpeter, geblanket
Om 't ſchoonſte, die gemengt met Zwavel, en beſmet
Met zwarte houtkool, fijn gewreven en geſtooten,
De donderſtormen wekt en felle donderklooten,
En blixemt op de zee. 'k zal hier van Pegu niet
Vermelden, noch de winſt, die van 't Sineeſch gebiet,
En al het vaſte land rondom wort toegezonden:
Maer 't luſt my nu in zee te zoeken d'eedle gronden
Der Eilandvorſten, die ons dienen met hun ſchat.

Ook Salpeter,

Nu zienwe in 't heuvelrijk Borneo, dat zoo prat
Een ronde ſluit op zee, de kuiſche Kamferboomen
De Kamfer ſchreien, die de geilheit in kan toomen:
En 't ſchaduwlooze boſch, daer 's hemels gordel brant,
De witte Agarikus uitzweeten in het zant,
Aen zijne wortels, van de ſteile zon gebraden.
Zy weet het lichaem van het dikke ſlijm t'ontladen
En opent maeg en long, en ſtrekt den menſche een ſchilt,
Waer op de geelzucht en de koorts haer krachten ſpilt.

Borneo geeft Kamfer,

en Agarikus.

Nu

Sumatre. Nu zienwe d'Erfprinſeſſe in 't wijtgevreeſt Sumatre,
Op haeren Olifant de trotſe Kleopatre
Beſchaemen, en de pracht van Schebaes koningin,
Wanneerze, blaekende van goddelyke min,
Om d'ingewanden van Natuure nae te ſporen,
De diepe orakelen van Salomon te hooren,
Den Leeuwentroon genaekte in koninklyken ſtant,
Omſchenen met een ryk geſtarnt van diamant,
En ſtortte in Judaes ſchoot, met onbekrompen' handen,
Al d'eedle reuken der Arabiſche waeranden.
Dees' majeſteit braveert in ſchooner Paradys;
Heel Indiën wenſcht haer, naer vorſtelyke wys,
De ryke bruiloftkroon, in 't aenzien der altaeren,
Omvlochten met feſtoen, te drukken op de haeren.
den Benzoin Zy ſchenkt ons Benzoïn, zoo liefelyk van reuk,
Dat onze krachten zalft, en wederhout den kreuk
Des ouderdoms, en naeu vergadert uit de hoven
In zyn ſaizoen, gaet Myrrhe en Wierookgeur te boven.
Paradijs-hout. Zy ſnijt tot onzen dienſt het Paradyshout af.
De Paradysboomvrucht geniet zy zonder ſtraf.
Dat ſpreit een' lieven geur van Ambrozijn ten lippen
En keele uit, en herſtelt het harte, alreê aen 't ſlippen.
Bezoär. Hier is de Bezoär, dat dierbare kleinoot,
En artzenyjuweel; die wederſtaet de doot,
En doodelijk venijn, verdrijft de flaeuwicheden,
En jaegt den fellen brant der Peſten uit de leden:
Schoon hy zijn' oorſprong neemt in 't bloedigh ingewant
Van onbekent gediert, verſpreit door 't ganſche lant;
Maer ſnel en ſchigtigh, en niet zonder zweet te vangen,
Wanneerze van den top der ſteile klippen hangen,
En rennen pijl en ſchicht voorby in ſneller vlucht,
En ſchijnen ſprong op ſprong te vliegen door de lucht
De ſchaersheit maekt hem dier, en hooger te waerderen,
Om zoo veel titels daer hem d'artzen meê vereeren.

Hier

Hier ſoktmen eenen oogſt van Tamarinden aen, *Tamarinden.*
Gewoon met haere bloem de zonne nae te gaen,
Te ſluiten als zy daelt, zoo draeze rijſt te leven;
Door een natuurgeheim tot diep ontzagh gedreven,
Ter eere van dat licht dat alle leven wekt.
Ik weet niet welk een luſt mijn heete lever trekt,
Om met dien nektar my tot druipens te ververſſen.
Ik proeve in eenen drank de muskadel en kerſſen.
Gelooven wy 't? en is mijn zangluſt nu verkoelt? *De dichter ſpreekt van Galiga,*
Help Febus, 't is vergeefs hoe zeer uw dichter woelt,
'Ten zy de Galigaen de geeſten weêr ontvonken,
En maeken hem op nieu van uwe toghten dronken.
'K voel weêr een grooter vier door al myn aders gaen.
Ik raeskal dronken, of een Godheit voert my aen.
Het luſtme zelf alom de beemden door te waeren,
De kruideryen van haer telgen op te gaeren,
Te zien hoe dartel elk in boſch en velden groeit,
En houd zijn dierbren reuk en krachten onbeſnoeit,
Al rooſt het in de lucht; of word, zijn lucht onttoogen,
Een andre zon geſleept in 't Noorden onder d'oogen.
Ik breek de Kaſſie en Kanneelboomſchorſſen af, *Kanneel, Kaſſie,*
Die wekken door haer' reuk de dooden uit het graf.
Hier pluk ik op 't gebergt Citroenmyrabolaenen, *Myrabolaenen,*
En die de zwarte verf genoemt heeft Indiaenen,
Met drie geſlachten, op een werking afgericht,
Wier * naemen ik ontzie te wringen in mijn dicht.
Die ſtoppen 't los gedarmte, en vegen maege en longen,
Te veel van kleevend ſlym of zwarte gal beſprongen.
Gins lacht Malakke met haer Sandelwout my toe. *En Sandelhout.*
Hier leve ik by den reuk, en ben noit wandlens moê.
D'aelouthcit zagh door al d' Ooſtindiaenſche ryken *Oorzaek waer door het is root geworden.*
De Sandels van geſlacht en verf elkâer gelijken,
En een Citroene kleur verdeelt in al hun hout.
Maer ſedert Gierigheit zich heeft op zee betrout,

* *Bellerica, Chebula, Emblica.*

En 't ſtoute Portugael, ter werrelt uitgetrokken,
Heel Indiën vermat in zijne keel-te ſlokken,
En dreef zijn hengſten in een zee van bloed te wed:
Dat zelf Auroor, wanneer zy 's morgen uit het bed
Van Tithon, haer' gemael, verrees aen d'Ooſterkimmen,
Haer vierige oogen zagh met roode ſtraelen glimmen
Door eene wolk van bloet, gedropen in der nacht
Door 't dak van 't ſlaepſalet, terwijlze 't minſt verwacht;
Sins heeft ook dit geboomte, afgryſſelijk verſlaegen,
Van haere onmenſchlijkheit de tekenen gedraegen.
Een deel beſtorf van ſchrik, en zweemde naer de doot.
Een deel klom 't bloet om hoog van gramſchap, of wierd root
Van ſchaemte, en heeft, uit een erbarmelijk medogen,
De bloetrivieren door zijn wortels ingezogen,
Dat nu d'Europer noch met ruime handen plengt,
Tot mortel raſpt, en in zijn roode verwen mengt.

De Saters vermommen hier mede hun aengezichten.

O welk een lach verſlapt daer ſchielyk mijne leden,
En kittelt my de milt! ik zie de Saters treden
Aen deze ruigte, van dien drieſprong afgekeert,
Alſaemen mond en wang met Sandelbloet beſmeert,
[De Boſchkornoelje plagh hun tronïen voorhenen
Te mommen.] elk zwijgt ſtil, en heft zich op zijn teenen,
Vreeſt voor 't geruis der groente en adem van zijn' mont.
De beek ſchiet zachter neer. daer daevert al de gront!
De Nimfen vliên door 't wout, die hunne gonſt verſmaden,
En ſidderen voor die belachlyke ſieraden.
Zy denken minſt om ſap van boomen, of hun bloet,
Maer dat hun 't aenzicht blooſt van geilen minnegloet;
Of dat Apol hun wêer, om zijnen hoon te wreken,
Heeft met het dartele bloet van Marſias beſtreken.

d'Uitheemſche kruideryen krygen haer waerdy uit onze weelde.

Ik zal uitheemſchen Rha, zoo konſtig door 't penſeel
Van geeſtige Natuur gemarmert, en geheel
Als in een' purpren daeu gedommelt en omtoogen,
Voorbygaen, met de Senne, een pronk van alle droogen,
Pyp-

Pypkaſſie en haer merg, den Turbit groot van kracht, *Pypkaſſie.*
En blaeuwe Schammony, een godlijk ſap geacht; *Turbit en Scammoni.*
Alleen om onze weelde en gulzigheit in waerde.
Elk was weleer vernoegt met kruiden van zyne aerde,
Onkoſtelyk geplukt in 't naeſte lant en wei:
Verkoelende latuw en wilde cikorei,
En zuuring, nut om ſlym en taeie vochtigheden
Te ſmilten, en, verkoelt, te veegen naer beneden,
De toortſen van de koorts te dooven in haer nat;
Zoo lang men niet, verkropt van overzeeſchen ſchat,
Den traegen honger noopte, en hof- en vlietbanketten
Te gader rukte om zyn' verzaeden luſt te wetten,
En brak den dronken dorſt den mond op met gewelt;
Maer in het eerlyk zweet zijn broot vergaêrde op 't velt;
De drooge borſt verquikte, in zijn bekende ſtreken,
Met onbetaelden drank uit heldre waterbeken;
Daer levenwekker ſpeelt op 't ruiſchen van een bron,
En met zijn adem koelt de ſteekende avontzon;
Terwyl een looftapyt en zacht matras van zoden
Den onbezorgden ſchijnt tot ſtilte en ruſt te nooden.
Wie ſtaet nu niet voor 't hooft geſlaegen, en verzet, *De Indiaenſche handel verſpreit zich.*
Die keurig op 't beleit van Neêrlants handel let?
En hoe de Maetſchappy alom weet oog te houwen
Op alles, dat haer maght en koopmanſchap kan bouwen;
Wanneerze zelf den ſchat der Indiäenen veilt,
In Indiäenſch geweſte, en met haar kielen zeilt
Van d'eene op d'andre kuſt, en weet de vyf Molukken
Van Folie, Nagels en Muſchaetnoot leeg te plukken;
'T Ceilonſche Paradys, den aerdkloot door geacht
Om zijn kanneelboſchaedje, alleen hier in zijn kracht,
De reuken wyt en zijt verſpreiende op de ſtranden,
Te ſnoeien van kanneel en geurige waeranden:
Om die, op al de kuſt en eilanden verſpreit,
En tweemael duizent en meer mylen uitgebreit,

Van Japan, het Roode meer,
Van daer Japan met vreugt verwelkomt onze vloten,
Tot daer het Roode meer in zee komt uitgeſchoten,
En d'engte van Baſſore op Ormus ſtoot en brant,
Weêr te verhandlen voor de waeren van elks lant.
Japanſche rokken en Sappanhout, zijde watten,
Met koper, Porſelein, en Amber, meer te ſchatten
Als gout, en Muskus met doordringende Sivet.
Noch ſchijnt niet ruim genoegh haer handel uitgezet,
Al blinkt Bataviën, een breidel der Javaenen,
Als oppermonarchin der Ooſterindiaenen,
En ziet een' andren dagh en zonne in 't aengezicht;
en in Perſien.
'T en zyze in, * Hiſpahan zich meê een koophof ſticht,
En weet den gouden oogſt der zijde te vertieren,
In Perſien vergaert, en 't lant der Armenieren.
De Oorlog tegen den groten Makaſſer,
Maer welk een dikke rook beſluit mijn ſtem: men hoort
Gedruiſch van wapens, en gekrijſch van brant en moort.
Men kan beſcheidelijk de troepen onderſcheien
Der krygsliên, aen hun zwarte en witte lievereien;
Die winnen 't velt, daer barſt al 't leger met een ſlag
Des vyands heirtoght in. De Nederlantſche vlag
Vermengt zich met Ternaetſche en Boegiſche ſtandaerden
De vlugtelingen ſtaen ten doel der wreede zwaerden,
En ſtorten als een bui ter neêr in 't bloedig zant.
De Vrees en Doot vervolgt hen even ſnel. al 't lant
Rookt van 't vergoten bloet. 'k zie d'overwinners zwieren
Met afgeſlagen buit, en 's vyants ryksbannieren.
Ik kenze. dits 't beroemt Makaſſer daer wy ſtaen,
Door zijn Leenvorſten, en lantzaeten ſteets verraên,
Die wy, door ons beleit, hun grootheit leeren bouwen,
Met dit te trappen, en geduurig kleen te houwen,
Terug reize naar het Y,
Op Pegaſus, berei u weder tot den toght.
'K ben op uw vleugels nu al ver genoeg gebroght.
Hier werp ik vruchtloos mijn gedichten voor de winden.
My luſt den Ygod weêr aen mijn gezang te binden,

* *Het hof van Perſien.*

De

De Stroomgodin het hart te ſtreelen, en al 't bloet
Te roeren, als ik zing de grootheit van haer' vloet.
Op. zie Gilolo aen noch riekende Molukken,
Gewoon kruitnagels met Ambon alleen te plukken.
'T verwoed Kambodien met zyn moortdaedig ſtrant,
Siam en Arakam blyve aen myn regterhant,
De Ganges, noch Bengale, of Kormandelſche kuſten,
Noch 't handelrijk Ceilon verlokken my tot ruſten.
Spoei voort. 'k zie onder ons de kaep van Komory.
Zwaei nu Madure langs, en waer de heerſchappy
Des Samaryns braveert. laet uwe wieken wiegen,
'K wil Guzaratte alleen eens zien in 't overvliegen,
En Ormus, daer de wraek van Perſië in het bloet
Des Portugees zich heeft baldadig afgewoed,
En tegens 's krijgsmans eed, door Engelant geſteven,
In koelen moede, 't zwaert door nek en ſtrot gedreven
Van duizenden, te valſch met 's levens hoop gevleit.
Bellerofon, ik tart nu uw grootmoedigheit:
En, op dat geene zeen in 't laetſt mijn' naem behouden,
Kruis gy recht boven 't hooft der Garamantſche wouden,
En heien, dat ik ſmoore in 't Lybiaenſche zant,
Of afgevaſte Leeu my ſlokke in 't ingewant,
Indien de Kreeft miſſchien met zijn gevlamde ſtraelen
My uit zyn' gordel trof, en deed ter aerde daelen.
  Hoe trekt my 't hart om weêr mijn vaderlyk geweſt
Nae zulk een' langen toght te groeten op het leſt?
De berggalm brult hier nae op 't brullen van de Leeuwen.
'K hoor Olifanten uit hun naere wouden ſchreeuwen;
De wilde roſſen, blint van dollen oorlogsluſt,
Aenbrieſchen, dat het rookt en dreunt op al de kuſt,
En in ſlagorde treên met ſteigerende maenen,
Genoopt door de trompet der woeſtenyorkaenen.
Al 't ongedierte gaept, uit bittren hongersnoot,
Van onderen my toe, en balkt vaſt om myn doot.

Langs verſcheide kuſten

De hitte plondert boſch en berg van kruit en lover.
Beſchryving van de Zantzee,
Een dorre ſpringvloet bruiſcht de zantzeeheien over,
En drijft in eenen ſtorm de golven van het zant,
Door 't Hondsgeſtarnte, en zijn' vergiften aêm verbrant,
Al rookende ondereen. de zantwel ſtuwt de baeren
Op 't hooft van kemels, en verdronken reizenaeren;
De dijning ſleeptze meê, tot ebbe of vloet, het lyf,
In 't zantbad uitgezweet, weêr op den oever dryv'.
en 't gebergte van Atlas.
De bergreus Atlas ſchijnt met donkere winkbraeuwen,
En zijn' beſneeuden baert, van ver' my toe te graeuwen:
Terwylme d'eenzaemheit en vrees het oog verblint.
Wat hoor ik? het gedruiſch der losgeborſte wind,
Die van zyn ſteile kruin met ſneeujaght neêrgeſlagen,
Beneden gonſt en ſtormt, met ongelijke vlaegen?
Of giert de hemelſpil en wolken, lucht en maen,
Geſtarnte en zon, zoo lang op 's gryzaerts nek gelaên,
En hecht met gordels om den hemelkloot geſpannen,
Met zulk een barſt rondom op zyn metaele pannen?
Hoe zweet ik dus? dat 's niet van vreeze, zoo ik meen,
Maer dat de zonnetoorts zoo heftig vlamt beneên.
Gy naere zanden en verſlindende gedroghten,
Gy gloeiend Lybië, dit 's 't einde van myn toghten.
Vaert wel. en gy, ontruk my deze vrees: ſpoei aen
O Pegaſus! zoo moete uw beelt noch ſchooner ſtaen,
Met ſchooner ſtraelen in 't gewelf des hemels pronken,
En uit zyn tafereel met vriendelijker lonken
U aenzien, als gy weêr uit uw gewijde bron
'T vermoeide hart verquikt op 't heilig Helikon.
Zoo moete Orions zwaert, noch Hydra u verſaegen,
En Febus u altijt verſchoonen van zijn' waegen.
De dichter ziet Algiers.
My dunkt, ik ſchep van verre een zeelucht, die den brant
Der zon verkoelt. zoo is 't. ik zie 't Algeerſche ſtrant,
Het bloedig plonderneſt der Middellantſche ſtroomen,
Dat vaſt dien oorlogsſtorm, al bevende, op ziet komen,

Die

Die heel Numidiё en de zeekust wyt en breet
Heeft ingeslokt, en, als een vierige komeet, *Gelijkenis.*
Die, schielijk aengestookt van zwavel, onder 't glimmen,
Zyn vierroê wankt van d'Oost tot aen de Westerkimmen,
Een' stouter Attila, eerst uit zijn land gezet,
Ten troon heeft opgevoert van 't maghtig Tafilet:
Van waer hy sneller als een blixem, alle ryken,
En Sultans, voor zijn maght de vlag heeft leren stryken:
En root van bloet, op 't spoor van Tamburlan, zijn Hof
Gevest, in root tieras van Vorstenvleesch, tot stof
Getrapt, en koppen door zijn heirbyl ingeklonken;
En bout zijn troonen op geraemte, en konings schonken,
In zijn triomfen en bloetstorten onverzaedt,
Zoo lang hem 't zeeslot van Algiers niet openstaet.
Als of de hemel, op 't geschrei der kristenslaeven,
Een wreed Barbaer verwekte, om deze plonderhaeven
Weêr van de grondvest af te scheuren, en in zee
Te plompen, die 't zoo lang ontrust heeft van zijn reê;
Terwyl Europe alom, met plonderen en branden,
Haer eigen leden quetst, en scheurt haer ingewanden.
Dat tuige ons Kandiën aen mijne regterzy, *en Kandiën.*
'T geen noch een vreugt geniet in zyne slaeverny;
Dewijl mijn Francius, zoo trots voor Roomsche tongen,
Zijn oorlogsdapperheit en rampen heeft gezongen.
Helaes! al 't geene ik kan, nae 't storten van uw ryk,
Is met mijn traenen d'asch te mengen van uw lijk.
Terwijl ik tusschen aerde en hemel, ver geheven
Van 't aerdrijk, in een punt my vesten kan, of zweven:
Wensch ik den grooten geest van Archimedes, d'eer
Van Syrakuze, min beschermt door haer geweer,
Als door zijn hemelsche en wiskonstige gedachten,
Te wekken in het licht, en in zijn oude krachten
Herstelt te zien, die zich beroemde deezen kloot
Met zijne dommekracht te rukken uit den schoot

En

En armen van de lucht, in 't schielijk ommezwaeien,
En d'elementen op hun harren te doen draeien:
Tot bei de Beeren, moê gespiegelt in het glas
Van 't Noordsche strant, verbaest de Gaditaensche plas
Begrimden, 't Leeuwenoog de Lappen zengde en Nooren,
De Stier den Perüaen vervaerde met zijn' hooren,
En al de starren, op zijn' wenk, als in een' droom,
Noch staende in hun gelit, en aen den zelven toom,
Nochtans eene andre zee en oever, andre wouden
En landeryen uit hun' hoogen trans beschouden.
Maer blijft vry starren, blijft, daerge op uw schildwacht blinkt
Tot d'aerde in d'ope keel der golven onderzinkt.
En gy, ô geest, blijf vry uw stof en lykasch gaeren
Op 't graf van Syrakuze, allang in puin vervaeren.
En komt weder op het Y. Mijn reize is afgeleit. daer zie ik Waterlant
En 't prachtig Amsterdam aen myne slinkerhant,
Dat, uit den Schouburg van zyn kielen opgerezen,
Zich opdoet voor mijn oog met heerelyker wezen.
Gelykenis. Gelyk de morgenzon verschijnt met grooter gloet,
Als zy de nevels heeft gesmolten op den vloet.
Wat zie ik Hulken en zwaerlijvige Oorlogsvlooten,
Pinassen, Fluiten en geladene Galjooten!
Die onder 't zeegejuich, hun aenkomst altemael
Uitdondren over 't vlak met keelen van metael:
Om voor die tydinge aen de Faem geen dank te weten,
Die op haer' hooren dit zoo breet niet uit kan meten.
en in het Jaght. Maer ziet, nu ik 't gezicht laet speelen op het Y,
En elke vlootme op nieuw verwondert, vinde ik my
Weêr op myn eigen jaght, en Pegasus mijne oogen,
Als in een dichte wolk, ook zonder groete, ontvloogen.
Geen noot. zijn bystant heeft Apol, en my voldaen.
Op jongen. 't roer in ly. laveer nu hooger aen.
Hy ziet de menigte van scheepen en daer onder, Koom, voer my verder heen, daer al die kielen dwaelen,
Om 't over Pampus met dien zeevloed door te haelen;

En kraem en zolders weêr te proppen met een' ſchat,
Die al des werrelts oogſt vergadert in een ſtadt.
Hier legt een zwaer gevaerte op ſtroom, om voort te varen, *De Guineesvaerders.*
De Goutkuſt van Guinee te zoeken door de baren,
En 't hooge ſtrantkaſteel van Mine en Kormantijn,
De britſche zeebanier ontrukt, die in den ſchijn
Van bontgenootſchap, langs het goutſtrant op quam donderen,
Om 't alles van yvoor en gout hier leegh te plonderen.
Nu is die roofzucht ſtreng de nagels afgekort,
En 't rijk Guinee wort in ons' vloten uitgeſtort,
Die kielen, die vooruit met volle zeilen ſtreven, *Die na de Levant zeilen.*
En telkens, beurt om beurt, gereet zyn vier te geven,
Met zeeſchalmeien en kanon het vaderlant
Te groeten, zeilen naer de kruidige Levant:
Om Amſterdam en 't Y te zeegnen met de kruiden,
En eedle droogery, gegroeit in 't riekend Zuiden,
Daer 't kreeftvier op het hooft der Abiſſijnen ſteekt,
En daer d' Egiptenaer de droogen zoekt, en queekt
In ryke hoven en zijn kruidwaranderyen:
En daer d' Araber op gebergte en woeſtenyen
Den kruidoogſt opgaert, eens t'ontlaên aen onzen vloet,
Eer dat de zomer, aen het rypen, wort begroet
Van't naekend herfſtſaizoen:'t en waere een ſtorm aen't waſſen,
De vloot in d'oogen ſtak, en gyzelde op de plaſſen.
Zy brengt ons ſappen aen, met gommen, groot van kracht,
En droogen, tot behulp der kranken voortgebracht,
Gewoon het lichaem op te heemlen, 't quaet te weeren,
En ziekten by den duim te houden, en te keeren.
De Verwkuip wacht reets naer haer Gallen, en Aluin
En Konſenylje, grijs van graen, of levend bruin
Van buiten, die door konſt geheldert tot ſcharlaken,
Alleen de zon ſchijnt af te maelen door haer blaeken.
Daer zijnzeme uit het oog. nu wil ik ry aen ry
De vloten zien, en watze aenvoeren op het Y.

De Groenlantsvaerders. De Groenlantsvaerder tart, op ſaemgekleefde boomen,
In baere zee 't gewelt van ſtormen en van ſtroomen,
Ysbergen, rotſen en gedrochten, een gevaert
Dat vloten 't lichaem kneuſt en morzelt met zijn ſtaert.
Noch kan hy 't altemael verduuren, en gebroken
Door ys en ſneeu, in 't oog der hongerige ſpoken,
De watermonſters in hun eigen rijk en ſtrant
Met ſporen noopen, en hun leiden naer zijn hant.
De walviſch woelt vergeefſch met bulderen en wenden,
Als hem de zeeharpoen geſtraelt is in de lenden:
Hy blaeſt vergeefs door twee fonteinen naer de lucht,
En verft het pekel met ſcharlaken waer hy vlucht.
Gelijkenis. Zoo wijkt een hart, te ſpaê bekommert voor zijn leven,
Den doodelijken pyl hem door den rug gedreven.
Geen ſchuilplaats noch ſpelonk verloſt hem van dat wee,
Hy ſchrijft zijn vlucht met bloet, en draegt zijn' vyant meê.
Dat monſter, 't geen een' klip kon ſchijnen voor de vloten,
Valt eindlijk meê in 't net, en wort gekapt aen mooten,
Van zijn baleinen voort ontleed, en al zijn traen
En ſmout, in tonnen en karteelen afgelâen.
Waerſchynlijkheit waerom Venus uit zee geboren is. Gae heen, beſchuldig nu d' aeloutheit vry van logen,
Die Venus, wien de vlam der minne ſtraelt uit d' oogen,
Die 't alles blaekt en brant, geteelt roemt uit den vloet
En bruiſchend ſchuim der zee, aertsvyant aller gloet;
De wilde Noortzee zelf, in 's werrelts nacht geſcholen,
Boet vier aen tuiſchen 't ys, en warmt zich by de kolen,
Wanneer de viſſchen 't ſmeer met kracht wort uitgerooſt,
Om licht, dat ſchippers in hun lange nachten trooſt.
Zy zelf voed in haer borſt een heimlijk vier van binnen,
'T geen al haer water uit kan dooven noch verwinnen.
Beſchrijving van den brandendenberg Hekla op Yslant. De felle Hekla, van een teering aengerant,
Spuwt haer verzengde long en brandend ingewant
By groote brokken uit, die bulderen en draeven,
Als of de Hemel ſtortte uit zijn gewricht en naven.

De

De vlam der binnekoorts, die haer allengs vrybuit,
Barſt menigmael ten keele en monde al loeiende uit.
Heel Yſlant beeft, wanneer dat groot gevaerte aen 't kraeken,
Een blaeuwe zee van vier en zwavel ſchijnt te braeken,
En wentelt uit zyn keel en ſchoorſteen met een zucht
Verbrande ſteenen, aerde en aſſchen naer de lucht,
En roltze al gloeiend, met den blaesbalg van zijn aeſſem,
Door d'open lucht, bezwalkt van zwarten rook en waeſſem,
Waer in zy flikkeren als ſtarren met hun' gloet,
Tot datze al ſiſſende neêrplompen in den vloet.
Men zeght, dat hier voorheen d'Ysgoden onder 't duiken
En ſpelen, in hun kil met brandende paruiken
Nêerdroopen, aengerant van onbekende vlam,
Toen in dien afgront eerſt Vulkaen zijn woonſteê nam.
Men hoort de reuzen met de mokers hier rinkinken,
Den oven ruiſſchen, 't ſtael en hygende ambeelt klinken,
Daer 't yſzeegodendom, niet meer voor 't vier vervaert,
De vlam ontduikt, maer voedt de vonken aen den haert.
Hier zeilt de houtvloot aen met hondert zwaere ſchepen, *De Hout-vloot komt op 't Y aen-zeilen.*
Die in den ſchoot van 't Y de Noortſche boſſchen ſlepen.
Matroos, gemoedigt door zijn winſt, begroet alreê
Zijn jonge vrou, die t'huis geſmoort in hartewee,
Den Hemel ſmeekt, dat hy zoo lang de wilde baren
In toom hou, tot het ſchip komt voor de paelen maeren;
En Volkert, haere min waerderende uit haer trou,
Zijn ſpaerpot uitſchudde in den ſchoot van zijne vrou.
Dan wenſcht zy hem het woort weêr uit den mont te kijken,
Te hooren hoe veel winſt de reeders zullen ſtryken:
Hoe onbezorgder nu de vloot is afgelaên,
Als toen Britanje Noord-en Ooſteroceaen
Benaeude, en vlammende op een' rijken buit van 't Ooſten,
Zich zeeſchofferen en verkrachten dorſt getrooſten,
De Noortſche ſtranden tergde, en raezende onverzaet,
Het onverwacht gewelt vermengde met verraet;

Te Bergen eindlijk, niet verdacht op zulke treken,
Met havenſchennende banieren in quam breken:
Maer tot haer erfſchandael, gedreven uit den vloet,
Der Nederlandren ſchrik van 't hart wieſch met haar bloet.

D'Ooſtzee. D'Ooſtzee heeft uit de Belt en Zont, als uit twee monden,
Zich van haer ſchat ontlaſt, en dien aen 't Y gezonden,
Gelijkze jaerlyx pleeg: d'Ooſtzee, die wyt en breet
Met haeren langen arm zoo veel geweſten meet,
Eilanderyen ſcheit, en groote koninkrijken;
Die heel Europe voor haer heirbyl zagh bezwijken.

Het heught haer noch, hoe 't heir der Gotthen hier voorheen
Uit alle Eilanden en gehuchten ſnel byeen
Gerukt, en voortgepreſt uit kuilen en moeraſſchen,
Tot daer de ſnelle Don ſtort in d'Euxynſche plaſſen,
En die in 't yzre ryk van Zweden, 't ingewant
Der aerde polſen, en met een verwoede hant,
Afſcheuren uit den buik der zwarte kopermynen,
En Muskovyters uit gebergten en woeſtynen
Eertijts de geeſſel van Europe, Uitſtoven by haer ſtrant, geſterkt van al de maght,
Die Tarter, Deen en Noor oit heeft te been gebragt:
En witte Ruſſen, die zich waepnen en braveren
Met beerenhuiden en getoude borſtgeweren.

Zy weet noch welk een kreet door 't bange Europe klonk:
Hoe heel Germanje dreunde en daverde, out en jonk
Het haer te berge ſtont: toen d'opgedrieſchte vloeken
Beſtonden, heet op wraek, Italie te bezoeken,
Om nu der Cimbren doot te wreken met meer maght,
In eenen veltſlagh van 't Romeinſche heir geſlaght;
Daer tachtigduizenden uit d'Ooſterſche geweſten,
Het vyandlijke lant met bloed en lyken meſten.
Den Roomſchen Adelaer, elendig onderdrukt,
Is menigmael door hun de ſlagveêr uitgerukt,
Totze onder Alarik, die 't Weſten eerſt vervaerde,
Het vette Illyrien verwoeſtten met den zwaerde,

En

En schonden de parruik der Italjaensche steên,
In stukken gerammeit, gebrant en plat getrêen,
Terwijl de vlamme in 't eind de kroon van Rome schendde.
Een diepe dootschrik zette al 't aertrijk overende,
Toen die vorstin, den toom van 't krijgsgeluk zoo ruim
Geviert, die 't aardrijk pleeg te draeien op 'er duim;
Drie werreltdeelen zagh getemt in haere banden,
Nu zelve een streng Barbaer, met saemgebonden handen,
Moest smeeken, en gezengt, geblaekert van den gloet,
Uit bitteren nood den dorst versloeg met burgerbloet:
Noch hadze licht het hooft weêr moedig opgestoken:
Had Totilas niet met meer wreetheit ingebroken:
'T geplondert Rome van zijn bergen afgescheurt,
Muuraedje en 't Kapitool [waerom Europe treurt.]
En bousieraeden, uit alle oorden toegezonden,
Nu eeuwen lang gespaert, met eenen brant verslónden,
En 't heele kristenrijk gebloetvlakt in een' toght.

en inzonderheit van Italien,

Nu heeft die groote maght zich zelf in rust gebrogt,
En al te naeu besnoeit om weder uit te spatten,
Verrykt ons uit d'Oostzee met haere koopmanschatten.

voorziet ons nu gewilligh met haar koopmanschappen.

De Zwedenrijker zet het wapenhuis aen 't Y
Gewelt van koper en moortdaedig yzer by,
Met bergerts en metael, om van gesmolte vlieten
En eenen stroom van vier het grof kanon te gieten,
Met kogels, en wat meer de zeevaardy beschermt.
Hy levert peltery, die 't koude lyf verwarmt,
En milden honig, met zijn wasch in bosch en heien
Vergâert, aen smaeken en koleuren onderscheien.

Zweden zend koper, peltery en honing,

De Deen volmaekt de gifte, en graeft de loodmyn uit,
Scheept ossen af, die niet dan dor gebeente en huit,
En afgeslaeft voor ploeg en karre in hun garreelen,
Zoo draeze hier verlost in vette weien spelen,
Zich zelf herscheppen, en ten dienst van hunnen heer
Betaelen 't lieflyk gras met voedzaem vleesch en smeer.

Denemarken ossen.

Die zouden aen Merkuur gewisser voordeel geven,
Als stieren van Apol, langs 't dor gebergt' gedreven;
Daer naeulijx bitter wilge en kruipend aerdveil groeit,
Indien hy noch misschien met stelen zich bemoeit.

Pruissen koorn, en barnsteen. Het vruchtbre Pruissen schenkt in volgeladen Kaenen
Voor overvloet van gelt een rijken schat van graenen,
En gaert een groot gewight van dierbren ambersteen:
Niet voor het aangezicht der droevige Klimeen
Gestremt in 't nat der Po uit Faëtuzes oogen
En haar gezustren, met een popelschors omtoogen,
Al zonnelingen, moê gekreten aen den vloed,
Om broeder Faëton, gesneuvelt door zijn' moed:
Maer die in 't Baltisch meir (als weste of noordewinden
Opblaezen, om weêrzijts een roof op strant te vinden,
Het witte zeeschuim op te jaegen, dat het kraek'
En kleve op ryzenhooft, gehelmde duin en baek.)
Gevischt wort, en op strant gedreven van de stroomen,
In onbekent gewest gedropen langs de boomen,
Gebruik van den zelven. Gesneden, gepolyst en konstig gegraveert,
En zelf in 't schattrezoor van koningen begeert,
Het zy hy 't elpenbeen in blankheit kan verdooven,
Of sleepe een' strael van vier, als of de zon van boven
Hem met een flikkering vereert had van haer licht:
Voor welken glans 't albast des maegdeboezems zwicht;
Wanneer hy door de konst gedreven tot koraelen,
Zich om den blanken hals magh wentelen, en daelen
Vrymoedig 't kropje van godinnen op en neêr.
Noch geeft hem d'artzeny geen' minder naem en eer:
Het zy de vlam hem dwingt het helmglas op te klimmen,
En teert zyn lichaam uit tot oly, zout en schimmen:
Het zy hy kleen tot gruis en stof verteert, met kracht
De moeder sust en haer opklimmingen verzacht.

Noch stontme een wonder, een geheim, in top te haelen:
'T en waer mijn dichtheldin, te zwak voor zulke straelen,
Gelijk

Gelyk een tedre maeght voor 't licht der middaghzon,
Alleen een ruwe ſchets en ſchaduw maelen kon.
D'Egiptenaer gewaegt van zijne Zantmumyen,
Die, zwart en uitgedroogt, miſſchien tot nut gedyen
Der artzen, maer om hun miſmaekt en dor gelaet
Verſtrekken zeker een verſchrikkelyk ſieraet.
Wy kennen lyken in een ambergraf geſloten,
Met blinkend ſpiegelglas van Barnſteen overgoten,
Gelyk een glazen kleed, aen 't gantſche lyf gepaſt,
Waerin het blanke rif, van nuchtren ſlaep vermaſt,
Schijnt een violendaeu en verſchen geur van rozen
Te blaezen uit den mont en lippen, die noch bloozen.
Eert nu noch * Martiael met zulk een' vollen zwier
Het amberſteene graf, zich ſluitende om een mier!
Gy eedle rompen, die geveiligt voor 't vernielen
Der eeuwen, even ſchoon en onverteert uw zielen,
Met goddelijker glans verheerlijkt, in een ry
Van Serafijnen wacht, om weêr in maetſchappy
Vereenight, en op nieu van hemels vier ontſteken,
Den yzren keten van het ſterflot af te breken,
En 't Cherubijnendom te groeten mont aen mont,
Dankt Kerkring voor zijn konſt en amberbalſemvond,
Die u geruſt bewaert voor havixklaeu en tanden
Der elementen, die u dreigden aen te randen.
Nu ſcheurt de lucht vergeefſch op u haer nagels af.
Geen water zal 't vernis van 't kriſtalynen graf
Afweeken, en door 't kleet en glazen ruſting dringen.
My dunkt ik zie met vreugde u luiſtren naer mijn zingen.
Een ſtrael van dankbaerheit blinkt uit in uw gezicht,
En uit uw zwijgen klinkt meer lof, als uit mijn dicht.

Zulk een geämbert lijk is my van den heer Kerkring getoont, 't welk zijne E. zeide, in barnſteen onverderfelijk, door zijn konſt te konnen bewaeren.

De graenvloot, die in ly daer achter blijft laveren,
Koomt met de Dantſiker pontkamer ons vereeren,
En brengt heel Polen en Podolie in aan graen,
Bequaem de werrelt uit haere akkers te verzaên

Poolen geeft overvloet van graenen.

* *Lib. vij. Epigr. 15.*

Met

Met haver, edle tarwe en alle korenzaeden,
Indien het rijk met d'Ukranye niet belaeden,
[Daer Dorozenſko uit zijn poelen opgeſtaen
De ſcherpe hoorens van de Turkſche halve maen
Met zynen ſabel wet, en dreigt den Poolſchen adel
Door zijn Kozakken fier te lichten uit den zadel.]
En hier van Tarter, daer van wreeden Turk beſtreên,
Zijn koorenſchuuren min verzien konde als voorheen.
Terwijl het landvolk in Ruſſinje en Walachye,
Getergt door hun gewelt en oorlogsrazernye,
De ſikkels nederwerpt, het harnas voor de borſt
Omgorden komt, een oogſt van lyken ploegt en dorſcht,
En ziet het zaed door bloet verſtikken in de voren.

Die echter wyken voor de Zuidbevelandſche in Zeeland.

Maer roem niet al te trots op uw gewaſch en koren,
O Polen, dat zoo ver met uwe grenzen ſpringt,
Dien ongemeeten kreits van korenryken dwingt;
Zuidbevelant alleen, de ſchuur der Zeeuſche baren,
Myn vaderlant, braveert met ſchooner korenaaren.
De milde Ceres heeft hier laetſt haer' troon gebout,
En 't velt gehuldigt met een' tabbert geel van gout.
Men hoort beſcheidelijk de goude ploojen kraeken,
En ziet den wint den halm verkoelen voor het blaeken
Der ſteile zomerzon, en d'opgezwollen aer
Uitkemmen, ſtreelen als een pruik van goutgeel haer.

Gelijkenis

Gelijk een voeſter, door een heimelijk bewegen,
Haar lieven voeſterling, in haeren ſchoot gelegen,
De malſche wangen ſtreelt, het minnend hart verquikt,
En met de goude naeld de blonde lokken ſchikt.
'K had u de vlagge lang voor 't Goeſch gewaſch zien ſtryken,
Was dit geen duim by uw groot lichaem te gelijken.
En deeg dit Eilant uit zoo wyt als uw gebiet,
De zoute Schenge week uw' rijken Wijſſel niet.

Waer zal ik eindelijk mijn zeevaertdicht bepaelen?
Zoo veele ſcheepen doen alom mijn oogen dwaelen.

Maer

Maer zie de vloot uit Spanje en Portugael rukt voort, *De Spaensch-vaerders brengen Ci-t.oenen en Oranjen mede.*
En glipt langs Pampus heen. kom jongen voerme aen boort.
Mijn hart bezwijkt, en ſchijnt het lichaem te verlaeten,
En wenſcht om ſap van zielverquikkende granaeten,
Vervult met Nektar, zoet of amper in den mont,
Met citers, en het ooft dat uit Sineeſchen gront
In Spaenſche lucht verplant, beſchaemt den blos der rozen,
En gulden appels die in Heſpers boomgaert bloozen,
En zelver Herkules verlokten tot den roof.
Ik zie d'oranjen en limoenen, noch met loof
En friſſchen daeu beſproeit, en magt van Spaenſche wynen,
Met druiven, door de zon geſmolten tot rozijnen. *Ook rozijnen.*
Maer al dit zoet verdooft den bittren naeſmaek niet
Der galle, ons ingeperſt met traenen en verdriet;
Toen Neêrlant, door de hoef van't Spaenſch Genet vertreden,
Haer veſten zagh in bloet verdronken, haere leden
Gebroken, en geblaekt op 't gruwzaem moortſchavot.
Maer Spanjen, edel lant, wie zach uw' roem geknot?
Wat Paradys kon u in vruchtbaerheit verwinnen?
Wie zou u niet om uw lantsdou en ooft beminnen,
Indien de hemel, in een lant zoo milt en goet,
Ook menſchen had geſtelt zoo lieflyk van gemoet?
Maer zy verwinnen elk zoo ver door hun verwoetheit,
Gelijk de muskadel, en dadel, door hun zoetheit
Den wringenden olyf. nu hoeve ik geen beſcheit
Te vraegen, waer van daen de vloot die herwaert leit,
Naer onzen Yſtroom keerde, en met wat ſchat geladen.
Ik kenze aen haer getal en nieuwe pronkſieraeden.
Bordeeus en Nantes heeft die vrolijk afgelaên, *Uit Vrankryk haelen de vloten wijn,*
En andre zeeſteên aen den Franſchen Oceaen.
Zy ſleept ons Bachus in, en trooſt bedrukte harten
Met helder wijngaertzogh, een artzeny voor ſmarten.
Zy overſtroomt ons met een rijke zee van wijn,
En geeft dien Nektar ſmaek met Manne en Ambrozijn

zout, Van ſtrantzout, opgedroogt in breede ſtrantſpelonken,
Dat in de zoutkeet hier, beſtreên met vier en vonken,
De zwarte huit met kracht wort afgeſtroopt, en net,
Geloutert, komt in 't licht op 't ſierlijkſt geblanket;
en kaſtanjen; En d'edelſte kaſtanje uit Bloiſche bergwaranden,
Voor winterſnoepery geſtuurt in onze landen.

gelijk ook de Franſche wulpsheit. Met zoo veel nut voorziet ons Vrankrijk; maer met een
Van zijn lichtvaerdigheit en wiſpeltuurigheên,
Die, onze eenvoudigheit verbaſterende, zeden
En draghten indringt by onze ouders niet geleden:
By wie een man in 't velt by 't klinken der trompet
Wiert uitverkoren, geen hofjonker in 't ſalet.
Men kende geen pluimaedje, als op den kam der helmen,
Geen degens, als tot ſtraf van moordenaers en ſchelmen.
Nu ſtrekt het bei tot pracht, die 't jonkerdom verfraeit,
Zoo drae 't de weêrhaen maer in 't hof van Vrankrijk kraeit.
Die leert ons nu het hooft en beide d'oogen duiken,
In 't masker en de pracht van krullende parruiken,
Ons haer te ſcheeren, om ſieraet met gelt betaelt,
En licht een' dooden romp van 't ſchandig rad onthaelt.
Zoo drae de morgenzon haer roſſen heeft geſlagen
In 't gloeiende gareel, en van den gouden wagen
De werrelt toelacht met een vrolijk aengezicht,
Gewennenwe ons, verwijfde, als was 't onze eer en plicht,
Te vraegen, welk een wet ons Vrankrijk heeft gegeven,
Wat kleedinge ons belaſt. waer toe vervalt ons leven!
Zorgvuldige Natuur, gy had ons door uw hant
Geen redelijk begrijp genoeg in 't hart geplant,
Om 't lijf te hoeden voor de lucht en haere ſtormen,
'T en waer men 't laeken ſneede in alderhande vormen,
En elk een Proteus ſcheen in draghten naer 't geval,
Of een kameleon in kleuren zonder tal.
Maer voor de wulpſcheit, die uit Vrankrijk aen komt dryven,
Engelant geeft meê zyn waeren Leert d'Engelander ons aen deftigheit beklijven.

Hy

Hy noopt den oorlogsmoet met ſpooren in de zee;
Maer deelt zijn koopmanſchap miltdadig uit in vreê.
Mijn Zangnimf heeft zo lang de zeetrompet geſtoken
Met luſt, en zagh 't aen moet noch ryke ſtof ontbroken
Zy heeft, o Goden, en Godinnen van het Y,
De werrelt omgedoolt met uwe zeevaerdy;
Maer 'k zagh op hooger toon uw eere in top te raeken,
Indien my veilig ſtond uw ſtroompaleis te naeken,
Uw heerlijkheit te zien in vollen zwier en pracht.
'K heb nu om uwen naem van buiten maer gedacht;
Van uw ſieraet een kleet van ydlen lof geweven.
Is 't waer! en worde ik nu van hooger geeſt gedreven?
En ſchijnt de vloet my meer te zwellen als voorheen?
Indien ik waerdig ben uw zeehof in te treên,
En magh ik weten, hoe de Raed der Watergoden
Uw grootheit ſchat, en welk een hulde u wort geboden,
Zoo drenk mijn ſchachten met onſterffelijken ink;
Op dat ik u alom..... help Triton! ik verdrink.

Beſluit van dit boek.

EINDE VAN HET TWEEDE BOEK.

INHOUD

Van de Print voor het derde Boek.

DE holle steenrots strekt een Guldebruiloftzael.
Het kostlijk paviljoen, verheerlijkt door festonnen,
Toont Peleus en zijn Bruit. vorst Proteus mild van tael,
Ter slinkerzyde, heeft het Bruiloftdicht begonnen
Te lezen. God Neptuin sluit Thetys rechter zy.
Nae hem volgt d'Ygod, met een werreltkroon beschonken
Van kostelijk gesteente, onschatbaer in waerdy.
De ryke mantel deelt in't weêrlicht van hun vonken.
De slangestaf verbeelt zijn koopmanschap, en lust
Tot vrede. naest hem zit de Donau, woest van oogen.
De heirbijl toont hem fors ten oorlooge uitgerust.
Hy heeft de lokken met een krans van hulst omtoogen,
Zijn arm omhelst den Ryn, die op een wijnpers leunt,
En met een tulband praelt van jonge wijngaertblaêren.
Hy ziet den Aemstel aen, die zich 't rumoeren kreunt,
En wet zijn stroomgeweer. De Teemsgod sluit de haeren
In een driedubble kroon, en draegt in d'eene hant
Het twistooft, d'andre torst drie vastverknochte pijlen.
De Seine breekt verwoed de berkemeiers, brant
Van toorne, en grijpt zijn zwaerd, trotserende onderwijlen
Met eene Mantelslip, den Iber afgerukt.
Die schort de winkbraeu, schud zijn kroon met ellef takken,
En slaende op zijn gevest, toont hoe 't hem weinig drukt.
De Noortstar van de Belt slaeut in deze ongemakken.
De Loosheit wort terwijl het masker afgelicht:
En 's Hemels Voorzorg dwingt de Staetzucht tot haer plicht.

DE

DE YSTROOM.

HET DERDE BOEK.

De gulde Bruiloft van Peleus en Thetys.

WAer ben ik? heeft de doot mijne oogen niet geloken?
En zienwe noch? verdwijnt nu toovery en ſpoken?
O ſtrant! o baren! en geſtarnten, kleen en groot,
Die met uw ſtraelen boort tot in den diepſten ſchoot
Der zee, door 't golvend kleet en dundoek van het water,
Getuigt met my wat vreugde en vrolijk diſchgeſchater
Ik waerlijk heb gezien, of wonderlijk gedroomt.
Gy watergodheên meê, die om den aerdkloot ſtroomt,
Verſchoont my, zoo ik nu wenſche een bazuin te ſtrekken,
Die uw geheimenis de werrelt mag ontdekken.
De zonnekar was lang ten golven uitgerent,
En wiert in 't zonneſpoor voorover opgement,
Om langs die ſteilte allengs ten heirbaentrans te klimmen,
Zoo ver geſcheiden van de diepgezonken kimmen;
Wanneer ik ſchielijk, op mijn onbedachte beê,
Wiert over hals en hooft gedompelt in de zee,
En met een liefflyk ſap het voorhooft overſtreken,
Om onder 't water zelf te konnen zien en ſpreken.
Ik daelde zachtlijk door den grondeloozen kolk,
Van Tritons onderſteunt en zeegroen watervolk.
Zy kneedden 't zilver nat in 't zinken met hun voeten.
In 't eind quam my een ſtroomherout van onder groeten.
Hy droeg zijns konings merk en groene ſtroomlievrei.
Toen zagh ik in 't verſchiet nae hem een' langen rei

De dichter vertelt wat hem in zee bejegende.

Van Yprinceſſen, elk gevolgt van kamenieren,
Die yverig Mevrou opheemlen en verſieren.
Zy groeten my beleeft: waer op my d'afgezant
Met dreunende geluit en een' verheven trant
Van ſpreken, die my lang noch daeverde in mijn ooren,
Als of hy bromde door de boghten van een' horen,
Hy komt in het hof des Ygods. Dus aenſprak: Zijt gegroet ô vreemdling in ons hof,
Het ſtaet u oopen. gae, beſchryf zyn grootte en lof.
De koning heeſt het my bevolen. dit 's het teken.
Maer heden zult gy hem hier konnen zien noch ſpreken.
Hy is in 't hooftpaleis van vader Oceaen,
Daer al de zeemaght zal vergaedren, opgegaen.
Zoo drae gy zijt vernoeght, en wenſcht van hier te ſcheiden,
Zal ik met mijn karros u zelf ten hoof geleiden.
Ik dankte eerbiedig hem voor zijn beleeft onthael:
ziet de hofjoffers, Maer wenſchte, eer ik bezagh de prachtige Yhofzael,
Den ſtaet te weten, en de naemen der Mevrouwen,
En leert haere naemen. Om haer mijn dankbaerheit gevoeghelijk t'ontvouwen.
Ik zalze, ſprak hy, u optellen, luiſter maer:
Glaesoogelijn, de min van eedlen Dompelaer,
Die, ſchoon hy mag met recht op hooger ſtamhuis bogen,
De kroon van zijn geſlacht vereert aen haer ſchoone oogen.
De forſſe Bronling was zijn' ſtamheer, groot van maght.
Zy is van Grondenier en Klaertje voortgebracht.
Vrouw Watertreedſter lang in Duikers echt verbonden,
De ſchoone Watergond door Havenplaeg geſchonden:
Oprechte Lobbrig en Blazijne, 's minnaers ſmart,
Schoon Zwemmer deze volgt, en gene Waterhart.
Maer Zwanelijn bemint haer' Snelvoet om zijn gaven,
Vergeefs: want Haveny legt hem in 't hart begraven.
Beſnede Zoetemond, nu vierig jaer op jaer
Omhelſt, maer noit getrout aen trotſen Zoutenaer;
Met Golveling, ten hoof van Viſchman opontboden,
Om d'echt te ſluiten in de Bruiloftsvreugt der Goden.

Kil-

Kilzoekster boven al trotseert het hofgezin,
Nu Oeverroof zoo fel genoopt wort van haer min.
Strantin is veel te fier voor ouden Dijkbeklimmer,
Vermoeit van 't jaegen. dit is 't Ygodinnentimmer.
De rest van minder staet, of met zijn Majesteit
Voor uitgetreên, bemoeit zich met geen hoflijkheit.
Maer gy verstaet u niet op onze pleghtigheden.
'K zal haer in uwen naem uw eerbewijs ontleeden,
Bezie het Hof. gy zult met uwen wil volstaen.
De Goden zien naer 't hart' waeruit de woorden gaen,
Hoe diep het in zijn vet en adren legt gedoken.
Zy zien 't: en 't heeft hun aen geen venster oit ontbroken.
Zoo liet hy my alleen. Meceenen, die tot hier *Aenspraek aen de begunstigers van dit werk.*
Mijn mijmeringen hebt geprezen, en mijn vier
Zoo gunstig aangestookt, ai laet ik u verwekken
Om verder noch de maet van uw gedult te rekken:
Mijn droomen zullen niet verschijnen zonder zout.
Uit aerde en stuivend zant vergaêrtmen dierbaer gout.
Die peper kaeut en breekt vint zijn verborgen vonken.
Het Hof des Ystrooms schijnt uit louter rots geklonken: *Beschryving van het Hof des Ystroomgods.*
Zoo hecht is 't buitenaen van marmer en albast,
[Gevischt uit schepen, door een storm op zee verrast,
En tot een hofgebou en voorraet weggesloten.]
Met mosch aeneen gekleeft, in 't water opgeschoten.
De paerlemoederschelp en 't edele gesteent
Schijnt hier geregent, en de konst met pracht vereent.
En twijffelt iemant noch uit onkunde aen ons spreken?
Hoe, zou 't een stroom aen schat en heerlijkheit ontbreken,
Die al den rijkdom van de werrelt noch vertiert;
Beneem den Moor dan 't gout, den Russen 't wilt gediert.
De hooge hofpoort wort geöpent midd'lerwijlen,
En knarst met yzren monde op zijn metaele stylen,
Gezien al 't zeehof te verduuren, ongeschokt,
Indien een zwarte bui van oorlog, die vast wrokt,

Zijn

Zijn' wafdom had, om met een fpringvloet aen te breken,
En eene vlam van nijt in 't Godendom t' ontfteken,
Terwijl de voogt van 't Y noch hant noch vinger roert,
Maer uit zijn' waepenburg hun aertsgewelt beloert.
Nydicheit der Watergoden over de kostelijkheit van 't gebouw.
Men mompelde, en het is van hooger hant gekomen,
Hoe d'Ygod vreeflijk wiert benijt van vele ftroomen,
Wien 't hart verftikte van venijn en groene gal,
Vergeefs voorfpellende in hun droomen zijnen val.
De bou van 't hof is zelfs niet zonder fchamper wrokken,
[Dus luit de waterfaem] zoo heerelijk voltrokken.
't Paleis is doorgaens versiert met beeltwerk.
Mits d' ingang zich vertoont, en d' eerfte galery
In 't opgaen van de poort, praelt aen de rechterzy
De koninklijke troon, op trappen hoog geheven,
Getoit met beelden, door een net penfoen gedreven,
En overryk verfiert met gout en waterfchat:
Geheimeniffen van geen fterflijk brein bevat,
En met een' zwarten nacht en fchaduwen bewonden,
Op Glaukus raed gefchikt, dieze eerft heeft uitgevonden,
Of uit Egipten [eer hy 't fterflijk kleet verliet,
En wiert een Zeegod, ryk en maghtigh van gebiet.]
Ontleent, en uit den mont van Hermes onderwezen.
Op vijftig pylers ftaet het zaelgewelf gerezen,
Gehouwen uit arduin en helder bergkriftal:
Veel minder om het dak te ftutten in zijn' val,
Als om de majefteit een groter glans te geven,
Met root en wit korael, eerft in de lucht gefteven,
Geflepen, gepolijft, en fierelijk gedraeit,
En ronde paerlen en gefteenten rijk bezaeit.
en schilderyen van Scylle,
Men ziet 'er afgemaelt in fenixfchilderijen,
De zeehiftoriën van oude en nieuwe tijen:
Hoe deerlijk Scylle vlucht, en ommeziet naer 't ftrant,
Om d'eechenis van zeegedroghten aengerant,
Met opgefparden muil noch fchijnende te blaffen,
Om dus haer preutsheit en verwaenden moet te ftraffen.

Zy

Zy ſtaet, gelijk een hart, dat uit den aêm gevlught, *Gelijkenis.*
In eenen waterſtroom zich neêrſtort met een' zucht,
Een doodſtuip voelt, terwijl het overlaên van wonden,
Omringt wort van een' troep afgrijſſelijke honden:
Het voelt zijn' loop geſtut, zijn krachten afgeſtreên,
En ſchijnt alreê van ſchrik herſchapen in een' ſteen.
Men ziet de Spaenſche vloot aen d'andre zy beſtreden *en 't vernielen der Spaenſche Vloot.*
Van God Neptuin, geſchokt, gewrongen uit haer leden,
De Kraeken door den ſtorm geplondert van hun want,
Gevaerten hooger als een krijtberg aen het ſtrant.
Hier drijft 'er een, berooft van braemzijl en zijn blinden,
Gins worden rae en mars geſcheurt van felle winden,
De fokken uit het lijk gerukt, de maſt aen twee,
En bak en ſchoverzeil met kracht geplompt in zee.
Al 't hof is rijk voorzien van koninklijke zaelen
En hofvertrekken, die met koſtlijkheden praelen,
Een koning waert, die uit een rijk van kleen beſlagh
Al 's werrelds kuſten heeft beſchaduwt met zijn vlagh.
Maer 'k zagh terwijl een ry karoſſen ingeſpannen, *Al het hofgezin vertrekt naer het paleis des Zeemonarchs.*
Den trotſen adeldom der fiere watermannen
Gereet de Jofferſchap te leiden naer 't paleis
Des Zeegods. elk begeeft zich op de Bruiloftreis.
Zoo zietmen eene vlucht van doffers, opgetogen *Gelijkenis.*
Van min, hun duiven, van den hoogen olm gevlogen,
Door hofwarande en beemt naevolgen overal,
Tot datze ſtrijken aen een verſchen waterval.
D'Aertshofgezant van 't Y quam zelf my eindlijk vraegen, *gelijk ook de Dichter om te zien de gulde bruiloft van Peleus en Thetys.*
Of ik me nevens hem wou vlyen op den wagen.
Het wert hoog tijt, eer al het ſtroomendom, vergaêrt,
My moght ontdekken, in de plaets voor my bewaert,
En van den Bruiloftdiſch geſcheiden met gordijnen.
Wy traden op, gevoert van ſnelle zeedolfijnen,
Die hy met zijn gezang den weg wees door den ſtroom,
Die ſtrekte 't koetsgeſpan voor halſter, zweep en toom.

Hy zeime in 't henefpoên, hoe 't lichtlijk ftont gefchoren
Dat ik geen bruiloftvreugt maer fellen twift zou hooren:
Hoe 't hart der vorften barnde in een gety van haet;
Maer dat zijn Koning niet bezweek voor nijt noch fmaet.
Hy kende zijn gezagh, en zijne bondgenooten:
Zy zouden vruchteloos de hoorens op hem ftooten.
Befchryving van het Zeehof. Wy zien terwijl 't paleis van vader Oceaen
Een breeder ruimte met zijn grove leên beflaen,
In grooter fchijn van ftaet opdagen voor onze oogen,
Met hooge pylers en gehouwe marmerbogen:
Alfamen een gevaert, gelijk van Tyfons rot
En zyne reuzen tot een eeuwig waterflot,
Dat, ryzende uit de vloên met twee verheven kruinen,
Van ganfche rotfen en gefcheurde marmerduinen,
Alle eeuwen tart, en fchijnt den tijt ten trots gefticht.
De vrees en fpoet benam my 't overig gezicht,
Terwijl wy, heimelijk voor 't hofportael gedraegen,
Van niemants oog ontdekt, afftegen van den wagen,
En flopen door 't klinket de zuiderhofpoorte in,
Door buitenwegen, naeu bekent aen 't zeegezin;
Tot my een kleen vertrek in 't donker wiert gewezen,
Waer in ik 't al kon zien, en niemant had te vreezen.
Welaen mijn Zangheldin verfterk my nu 't verftant.
Verzie mijn vaerzen van een heerelyker trant.
'K begin een werkftuk, om mijn fchouders in te wegen,
Ten zy gy uit Parnas my toewenkt met uw' zegen.
Ovidius, door Proteus misleit, befchrijft het huwlijk van Thetys anders als my. De Sulmöaenfche zwaen, * zoo hoog in geeft verlicht,
Zingt Thetys huwlijk, in zijn Vormherfcheppingdicht,
Op eenen andren toon door Proteus raed bedrogen,
Die, zigh beroemende in 't ftofferen van de logen,
Toen liet verluiden als of Thetys , noit geraekt
Van minne, alleen zich vont met d'eenzaemheit vermaekt
Op 't ftrant van Emonye, en onder mirteblaeden
Gedoken, naekt daer pleeg te ruften, nae het baeden;

* *Lib. xi.*

Of

Of in een holle klip te ſchuilen voor de zon,
Waer Peleus haer verſchalkte, en op zijn' raed verwon:
En werpende om den nek der ſchoone zyne banden,
Haer vaſt hielt, hoeze zocht t'ontworſtlen uit zijn handen,
Nu als een vogel, dan een boom, of tygerin.
Hy laet niet af, en plukt de vruchten van zijn min;
En wat hem verder is met Ceïx wedervaeren
Op zyne wolvejaght, en hoe hy d'oorlogsſchaeren
Der menſchepaerden ſloopte, en 't Lapiteeſch gewelt,
Zijn geeſtigheden, dus door Proteus opgeſtelt,
Die Thetys Bruidegom, noch Thetys aenzien paſſen,
Die al den aerdkloot torſt in d'armen van haer plaſſen,
En wyder uitſpringt met haer eindeloos gebiet,
Als 't zonnelicht den glans van zyne ſtraelen ſchiet;
Die Majeſteit was noit door Peleus liſt te dwingen.
Ons luſt het van deze echt de waerheit op te zingen.

De dichter geſterkt door de hulp der Zanggodin, verhaelt den oorſpronk der Gulde bruiloft.

Vrou Thetys walgde lang van Triton haer' gemael,
Die traeg en ſtram, vergat het minnelijk onthael
Om zulk een ſchoonheit, die den Zeegod zelf deed blaeken
In heete vlam, naer haer begeerte te vermaeken:
Toen d'ouderdom zoo ver den gryzaert overwon,
Dat al haer vier zijn ſneeu niet langer ſmelten kon.
De droefheit dwong haer uit het hooftpaleis te ſcheien,
Haer' weduwlyken ſtaet en onheil te beſchreien,
Het luſt u nu niet meer, ô Thetys, in uw bron
Het hooft te ſpiegelen, uw lokken in de zon
Te toien, en een' krans van wier, met zeegewaſſen
En paerlen geſchakeert, op 't geele haer te paſſen,
De ſchoonſte hoorentjes te rygen tot een ſnoer,
Uw kleet te zoomen met korael en paerlemoer,
En door den ſluier, van een' zachten wint bewogen,
De blanke borſten, by geval, aen 's minnaers oogen
T'ontdekken, en hoe teêr de boezem zwoegt en ſpeelt,
En aen het blaeu ſattijn een' dartlen luiſter deelt.

Gelijkenis Gelijk de lentezon zich toont aen d'aerdſche volken,
Wanneerze flikkert door een blaeu tapijt van wolken.
Neptuin wert in zijn ziel medoogende om haer leet,
Verdroeg niet langer dat zy dus haer leven ſleet.
Hy noodze weêr ten hove, en zweert met heilige eeden,
By Styx en Acheron, Vloekſtroomen, die beneden
Des werrelts kim gedoemt in eindeloozen nacht,
Den zwarten afgront met moeras en dubble gracht
Omſinglen, haer verdriet door zijn gezagh te keeren;
En ſtemt haer reukloos toe wat beê zy zal begeeren.
Wie kan een ſchoone vrou iets weigeren, als zy ſchreit?
Geen blixem treft met zulk een onweêrſtandlijkheit.
Zy vat den God op 't woort, en tegen zeegeboden
En wetten, eeuwig in den raet der watergoden,
Als hemelval en ſtaetorakels vaſtgezet,
Ontheiligt d'echt, en eiſt verandering van bed.
Toen hadmen 't zeepaleis een Troie zien verſtrekken,
De goden in ſlagorde elkandre tegentrekken,
En Thetys een Heleen vertoonen in den vloet,
Had Triton niet, te vuig en vadzig van gemoet,
Oneedle ruſt bemint, zich laetende bekoren,
Met vryer nu den ſlemp te volgen als te voren,
Noit met den nek begroet te worden van zijn vrou,
Indien hy nevens hem gedoogde een anders trou.
'T verbont is vaſt geſtelt. de Vorſten van de ſtroomen
Zijn elk de hooftpoort van de Hofzael ingekomen,
Daer Thetys van een' helt, gekooren na haer zin,
Den trouring wachtte, en hem zou kroonen met haer mi̅n.
De Koning van het Y moght dit geluk verwachten,
Had niet een andre reets verovert zijn gedachten,
En over zijn belofte en min getriomfeert.
[De Zuiderzeeprinces was met zijn trou vereert,
En ſcheen hem Thetys verre in ſchoonheit t'overwinnen.]
Dan was de Maes, dan 't Scheld de vierigſte in 't beminnen,
Nu

Nu ſtreken zy de vlag voor Tyber, Po, en Ryn.
Een ſtaet maer aen haer keur, en hondert willen 't zijn.
Zy had op dezen dagh miſſchien noch niet gekoren,
En al de Watergoôn, ontſtelt van byſtren toren,
Elkâer te vier en zwaerde uit minnenijt ontzegt,
Had d'Oppervoogt der zee den twiſt niet bygeleght,
En aen het zeegeſlacht te trouhoop afgeſneden,
Om die gevaerlijke echt aen Peleus te beſteden,
Een ſterflijk helt, van hem om zijne deugt geacht,
Dien dan d'onſterflijkheit meteen was toegedacht,
En 't Zeevoogdyſchap tot een Bruitſchat toegewezen.
De breede Waterraed heeft d'uitſpraek hoogh geprezen,
En 't vonnis toegeſtemt. held Peleus wort gelicht
Van d'aerde, en zijn natuure ontrukt door krachtig dicht
En onbegrijplijk nat, waer meê hy wierd begoten,
En heeft een grooter leeſt van lichaem aengeſchoten,
Waerin zijn gemalin te vreden en geſiert,
Noch jaerelijx den dagh van zijn herſchepping viert.
En, krachtiger van min getroffen nae het trouwen,
Nood al het hof, om weêr de gulde feeſt te houwen,
Tot erfgedachtenis van dien doorluchten ſtont
Dat zy voor 't haetlijk ſloot dit wenſchlijk echtverbont.
Nu was die blijde dagh verjaert, de waterheeren
Te hoof verſchenen, om de Bruiloft te vereeren,
En 't Vloedgodinnendom getoit en geblanket,
Verwachtte om naer zyn ſtaet te worden aengezet:
Terwijlme d'Ygezant de naemen der Rivieren
Verklaerde, hun gezagh, en door wat land zy zwieren,
De paelen van hun rijk en ouderdom en ſtaet.
Zie, ſprak hy, die hier praelt in 't hagelwit gewaed,
Zoo deftig geparruikt met lange en grijze haeren,
Bekranſt met matelief, en vrolijk ooft en blâeren
Van vogtig waterliſch, is d'oude Tybergod;
Die eer drie werrelden het hooft op zijn gebod

Thetys wort geſcheiden van Triton haeren gemael, en gehuwlijkt aen Peleus.

Welke echt zy jaerlijks met een Gulde bruiloft viert

De watergoden verſchijnen ter feeſte.

En voor eerſt de Tyber.

Zag buigen, of hen dwong met triomfante zwaerden,
En veſtte 't rijxgebiet der Adelaerſtandaerden
Zoo ver de zon het hooft der vlieten overſtraelt.
Zyn bron is d'Apennijn waer uit hy adem haelt,
En 't aenſchijn heft in 't licht, en eindlijk met zijn ſtroomen
Eerbiedig ſpoelt en ſpeelt door 't albeheerſchend Roomen;
Daer nu de krijgsbanier en heirbijl wort vertreên,
En 't geeſtelijk gezagh ootmoedig aangebeên,
Van Biſſchoppen geſterkt en purpre Kardinaelen,
Blinkt door Europe met een goude trits van ſtraelen.
d'Arno. Die herwaert met een kroon van beukenbladren treet
Is d'Arno, die, in 't eind hoovaerdig, wijt en breet,
[Als niet gedenkende hoe teêr hy wert geboren,
Wat ſteilten in 't begin zijn golven ſchier verſmooren,
Daer 't Apennijnſch gebergt by Falteroon hem teelt.]
En van veel bronnen maght van water toegedeelt,
Die milt hun aderen en borſt in hem ontladen,
Door 't ſchoon Florenſen ſtroomt, befaemt door heldendaeden
En 't lot der Medices, van 't weifelend geval,
Dat eedle zielen treft, gekaetſt gelijk een bal,
Nu als bandijten fel vervolgt, vermoort, verdreven,
Dan boven 't grimmen van de nijt ten troon geheven;
Waer uit dat ſtamhuis nu, ontworſtelt alle wee,
Doorluchtig bloeit en houd zijn erfbezit in vreê.
Zoo rukt hy voort en deelt de vruchtbre korenvelden,
En bruiſcht door Piza heen vermaert door letterhelden,
En laeft den gront van 't vet Toskaenſche Paradijs
Tot hy zijn golven ſtort den Oceaen ten prijs.
Eridaen of Po. Kent gy dien Stroomgod niet die zijn gekrolde haeren
Verſiert heeft met een krans van breede popelblâeren?
'T is d'Eridaen, gelijk hy wiert genaemt voorheen;
Maer ſedert Faëton, om zijn lichtvaerdigheên
Op 't gloeiend zonneſpoor, ten wagen uitgeklonken
Door eenen blixemſtrael, is in zyn ſtroom verdronken,
En

En al het zonnendom vernietigt aen zijn' gront,
Heeft hy op Febus beê, te jammerlijk gewont
Van rou, om 't ſneuvelen van zijn beminde looten,
Den haetelyken naem van Eridaen verſtooten;
Die aen den Zonnegod zijn droevigh harteleet
Geſtäeg erinnerde, en niet toeliet dat het ſleet:
Nu wort hy Po genaemt, en komt, als d'eer der vlieten,
Die door Itaeljen met gezwollen aders ſchieten,
Ten toppen van Vezuul afſtroomen door het zant.
Hy vaert van d'Alpen af, en laeft het dorſtig lant,
En hout aen 't hemelhoog gebergt' zijn hooft gedoken,
Tot dat hy, loeiende ten afgront uitgebroken,
En allermeeſt verſterkt in 't heetſte zomerweêr,
Stort met vijf monden in het Adriatiſch meer.
Men zegt, en 't wort geſterkt door 't woort der zeegodinnen,
Die zijn welſprekentheit en zucht tot konſt beminnen,
Dat hy pleeg dagen lang te hooren naer de lier
Van Flakkus, als hy aen den kant van zijn rivier
De golven luiſtren deed naer zijn Latijnſche ſnaeren,
De dartle Chlöe vleide, en Lalage, onervaeren
In minnekozery, of dankte Melpomeen
Dat zy aen haer' Poëet zoo minnelijk verſcheen,
En zong Mecenas lof, en hielp zijn jaerty vieren,
Bedekt in 't zangprieel van jonge popelieren.
Ook zegtmen, dat gy, ô doorluchtigſte Aertspoëet
Virgijl, aen zijnen vloed doorgaens uwe uuren ſleet.
Het water zweeg, om niet uw toonen te verſtroien,
En leerde uit uwen mont den ondergang van Troien,
En dreef met min gedruiſch zijn' ſtroom in zee te wed,
Om 't oor te ſtreelen, door den klank van uw trompet.
Gy zoekt hem dankbaer wêer die dienſten te vergoeden,
Als gy hem Koning noemt der Italjaenſche vloeden.
Ziet gy dien halven Moor, den Indus, in 't verſchiet? d'Indus.
Die Stroomgod wijkt geen' vloet in grootheit van gebiet,
Wan-

Wanneer hy, uit het West ten Oosten opgedraegen,
Een krokodilgespan voor zijnen gouden wagen
Doet spoeien als een pijl, en hondert beeken groet,
Die elk hun waterkruik uitgieten in zijn' vloed,
En ziet een lange ry Riviergodessen blaeken
Van heete minne, met geschenken hem genaeken,
En al haer waterschat uitstorten in zyn bron,
Alleen op hoop, of dit zijn hart verzachten kon.
De klippige Kaukaes, ten wolken ingevaeren,
Die van 't ryk Azïen in d' Afrikaensche baren
Met zijnen wortel reikt, is min bekent door straf
Des * Vierdiefs, die de klay bootseerde en leven gaf,
Met zijn gestolen vlam de Zon ter sluik ontnomen,
Als dat hy voed dien voogt der Indiaensche stroomen,
Die 't rijkste lantgewest met zijnen naem vereert.
De Ganges. Noch lijd de Ganges niet door hem te zijn verheert.
Gy ziet hoe moedig hy hem naetreet op de hielen.
Die vloed bruischt allerbreetst met zyne waterwielen,
En glipt op zijn karos, als hy van hoogmoet zwelt,
Verre over strant en peil, en sleept op 't kruidig velt.
En specerywarande een' oogst van goude zanden,
En eedlen diamant, geplengt met ruime handen,
Die in het kristalijn van zijn' doorluchten vloed
Als starren tintlen, en verschieten met een' gloet.
Gy ziet de sluiers zelf, die van zijn schouders daelen,
Met starren geborduurt en breede goude straelen.
Die Fenixvederkroon, verzamelt aen zijn strant,
Is hem tot een juweel gevlochten, door de hant
Der Bronnajaeden, en 't kanneelaltaer ontdraegen,
Wanneer de Fenix aen zijn kolk in zomerdaegen
Zijn eigen lijkvier stookt, en uit zijn vruchtbaere asch
Een schooner nazaet teelt, en Fenix, als hy was.
Noch roemt de Gangesgod zijn ouderdom met reden,
Als die het Paradijs, den hof van 't Oostersch Eden,

* *Promethens.*

Heeft

Heeft met zijn zilvren well' doorwatert en verquikt,
Toen 't aerdrijk, overhoop, noch ruw en ongeſchikt
Eñ ongebout, was met zijn eigen laſt verlegen.
Hy komt in 't oog der zonne al bruiſchende opgeſtegen,
En hoort het ongedierte ombrullen aen zijn' vliet.
Daer ſtaet de Nijlſtroomgod, die met een kroon van riet *De Nijl.*
En wier om 't grijze haer, zoo breet komt ingeſtreken.
Hy ſchept zijn' waterval en opkomſt uit de kreken
Van 't Sagelaenſch gebergte, eǹ ſpoeit met ſnellen gang
Door dorre zanden en woeſtijnen, wijt en lang,
En ſmachtende van dorſt, tot hy door grove klippen
Geſtuit, beneden d' aerde allengskens voort komt glippen,
En met zijn hoornen breekt door ſchenkels en geraemt'
Van klipſteen, om hun trots en zijnen laſt beſaemt.
Hier barſt hy eindlijk uit met nêergeſtorte wateren,
Die vreeſlijk barnen in dien ſteilen val, en ſchateren,
Gelijk of Triton, op 't bevel van god Neptuin, *Gelijkenis.*
Den zeeſtorm wekte, en dreef de golven tegen duin
En bevende oever, dat het kraekte en ſchuimde, en d' ooren
Verdoofden op 't getoet van zijnen onweêrhooren
Niet anders knarſt en brult de donder, die, geſtuit *Gelijkenis.*
In 't rollen, als hy groeide en toenam in geluit,
Op Atlas ſchoften breekt; die van dien ſlag getroffen,
Den donderkloot in zee al barſtend neêr hoort ploffen,
Egipte groet op 't laetſt dien grooten Watergod,
En dankt hem billijk voor het koſtelijk genot
Van haere vruchtbaerheit, alleen door hem verkregen,
Wanneer hy 't lant verquikt met zijnen waterzegen.
Dan ziet d' Egiptenaer met vreugt het korenvelt
Verdronken, en zijn erf in baere zee geſtelt;
Als die, wanneer de Nijl laet d' aftogthoorens ſteken,
En al de golven in hun boezem zijn geweken,
Voor zulk een' waterſtroom, die 't braeklant had verkracht,
Een koſtelijker zee van korenſchat verwacht.

Wie kent de Naelden niet aen zijn beroemde baren,
Met hunne ſpits zoo hoog ten wolken ingevaren;
De grafgevaerten, om hun pracht en boubeleit,
Als werreltswonderen met recht d' onſterflykheit
Geheiligt. maer laet u zijn ſchoonheit niet verlokken,
Het ſchadelykſt vergift ſchuilt in vergulde brokken.
De goude ſchotel dekt het doodlijk Akonijt.
Maar reiſt gy aen zijn ſtrant, zie voor u, en vermijd
Den ſchalken Krokodil, die onder 't riet gedoken,
Verraderlijk komt uit zijn ſchuilhoek opgebroken,
Den onvoorzigtigen op 't lyf valt en vrybuit,
En in 't rampzalig graf van zijnen buik beſluit.
Meer had hy licht tot lof des Nylſtroomgods geſproken,
Had mijn nieusgierigheit zijn reden niet gebroken.
Twee goden, even fier in 't waterblaeu gewaed,
Maer d' eene woeſter en geſtrenger van gelaet,
De breede borſt gekerft met eerelijke wonden,
Toen 't fel Janiſſardom hem trotſte op eigen gronden,
En d' ander, 't hoof bekranſt met groene wijngaertblaên,
Noch met hun rijpe druif en troſſen overlaên,
Begroetten 't godendom der heerelijkſte ſtroomen,
En 't hofgezin, voor hen ter feeſtzaele ingekoomen;
Den Ygod bovenal, die zijne aenzienlijkheit
Volmaekte met een ingetoogen majeſteit.
De Donau en Rijn. Het was de Donau, en de Rijnſtroom, die geſcheiden
Voor eeuwig, nu alleen vereenden met hun beiden.
De Seine. Hen volgt de Seine, met een breet gevolg en ry
Van watergoden, die zijn opperheerſchappy
Erkennen, hem als 't hooft der Franſche vloeden eeren,
En op zijn' laſt het lant met koelen drank ſtofferen.
De Teems. Nu naderde de Teems, Britanjes eêlſte vloed,
De Iber, en meer andere. Met d'Iber, Wyſſel, Taeg en Bosfor, root van bloet
Der Kriſtenen, de Maes en Schelde, en al de ſtroomen
Die vader Oceaen op zijnen tol ziet koomen,
Bekent

Bekent en onbekent van naemen, en geslacht.
Nu wiert de hooftherout van 't Y ten disch verwacht.
De schoone Thetys quam met zedige gebaeren
Ter hofzaele innetreên. zy had de losse haeren
Omvlochten met de geele en witte waterroos.
De tedre schaemte gaf op elke wang een bloos,
Die lieflijk afstak op den blanken hals, gedreven
Van levendig albast, of schooner als het leven
Zoo bloost de daegeraet by helder weêr, en muit
In 't root scharlaken schoonst op witte wolken uit.
Prins Peleus stut haer arm, noch even jong van wezen.
Zy hebben 't wreet geval der jaeren niet te vreezen,
Het nootlot staet hun toe eene onverwelkbre jeugt.
Elk wort zijn plaets beschikt, en 't scheen de bruiloftvreugt
Zou nu het godendom eerst recht aen 't harte raeken?
'T en waere al vroeg een vlam van nijt begon te blaeken:
Om dat de stroomvorst van het Y, door Thetys wet,
Op 't wenken van Neptuin, wiert boven aengezet,
En volgde 't godenheir der zeen, en wilde meeren,
Die onder 't hooftgezagh des Oceaens regeeren,
En dwingen vlieten en rivieren, kleen en groot,
Om hunne schattingen te storten in den schoot
Der vorsten, die met recht hun leen verheergewaeden.
D'Ykoning scheenme in 't eerst met zulk een eer beladen,
Als die meer toeleit op zijn zeegezagh en maght,
Dan in te zien hoe hem de waen der vreemden acht.
Nochtans hy volgde, en dacht de belgzucht voort te dooden,
Nu hy niet zat, als daer 't Neptuin hem had geboden.
Geensins om dat die plaets te laeg was voor zijn' staet,
Maer dat zy hem te dier te koopen scheen voor haet.
De zedigheit des gods, en 't diep ontzich der grooten
Hield lang het wrokken in hun boezems opgesloten.
De jonge Tritons en Najaden elk om strijt
Op 't puntigste gehult, en voor den bruiloftstijt

Eindelijk komt ook Thetys ter bruiloftzael ingetreden, en wort van Peleus ondersteunt.

Gelijkenis.

De Ygod wort boven andere stroomgooden aen tafel geschikt, waer over die hem benyden.

De Tritons Najaeden en d'andere zeevorstinnen vermaeken de Feestgenooden met gezangen en danssen.

Van overlang bereit, begonden 't oor te ſtreelen
Met konſtig maetgezang en vreemde waterſpelen.
Men zagh een' regenboog van allerley gewaed
En kleuren, geſchakeêrt tot welluſt en ſieraed.
Die had het glansrijk haer met gout geſtrikt naer boven.
Dees' praelde, om prachtigh uit te munten in het hoven;
Met loſſe vlechten, die zich ſpreien om den nek
En naekten boezem, blank als marmer zonder vlek.
Een andre, om 't heerlijk ſtal te toonen van haer leeden,
Wiſt met een eng ſattijn die geeſtigh te bekleeden,
Dat alles uitpuilde, en bedekt zich ſtelde in 't licht.
De fiere Watergaerde, op treken afgericht,
Kon krachtigſt in dien rei den minnetoght verwekken,
Met achteloos zomwijl haer ſchoonigheit t' ontdekken.
Terwijl de dochters van vrou Doris, en de ſtoet
Der Ymevrouwen, en zeejoffers, vlug te voet,
In hun volmaekten dans verbeelden d'oude veede
Van wrokkende Eris, die, uitbuldrende en t'onvreede,
Op 't eerſte huwlijksfeeſt van Thetys, die de goôn
Van hemel, aerde en zee toen liet ter bruiloft noôn,
En haer alleen vergat, den appel, onder allen
De ſchoonſte toegekeurt, liet op de tafel vallen:
Waeruit die Ilias van orelogen ſproot,
Op 't ſchendig vonnis, 't geen, de Troiſche harder ſloot.
En 't ſcheen een voorſpook van den twiſt die nu zou rijzen.
Dees' hoordemen 't geſpeel, dien d'eedle danſſen prijzen,
En hoeze naer de konſt zich wenden keer om keer,
En ſluiten in een kring, dan tripplende op en neêr
Met loſſen zwier, zich zelf weêr ſloopen, weer vermengen,
En vol verandring dus den dans ten einde brengen.
De Hofpoëet Proteus om het Bruiloft dicht gebeden,
Een ander vergde vaſt den grooten hofpoëet
Heer Proteus 't Bruiloftliet, voor deze feeſt gereet,
Als ſuffer Triton noch half ronkende aen quam ſleepen,
En voort een' gouden kop met wijn heeft aengegrepen,
Die

Die Zeebachant, noch vol en dronken van het nat,
Het geen hy 's morgens zelf gesloken had voor 't vat.
Hy sloeg met moeite zijn gezwollen oogen open,
En klaegde dat de wijn nu weigerde in te loopen,
Op zulk een hoogen feest, dat hy zoo lang een tijt
Verwachtte, en wiert de vreugde in haer geboorte quijt.
Die kop was evenwel tot 's Bruigoms eer gedronken.
Hier op wort hooft voor hooft een beker vol geschonken.
'T gewoel vermeerderde in het plengen van den wijn.
De dichter, onderwijl door Ygod, Seine en Rijn *leest het ten verzoeke der goden.*
En andre watergoôn, en Thetys zelf bewogen,
Om 't gulden Feestgedicht te lezen voor hun oogen,
Hielt mijn gedachten als betovert aen zijn mont.
Hy zong in 't eerst den lof van 't heilig echtverbont, *Inhoud van 't zelve.*
En 't kuische minnevier, belachte de Poëten,
Die noit als by den wijn van Venus toghten weeten,
En noemen alles wat in zee leeft, koel van aert,
Schoon Venus uit een schelp in zeenat is gebaert,
Hy prees de sluikery der goddelyke grooten:
Want zelf de minne was van 't wufte schuim gesproten,
Het zeeschuim, daar de wint meê guichelt naer zijn zin.
Hy noemde 't snoepen een stantvastigheit van min,
'T en waere een zelve schoonte en d'eigen lust van leven,
Waer door de minnaer eerst tot liefde wert gedreven,
En d'echteling het hart aen d'egaê trou verbont,
Bleef kleven in haer ziel en zachten rozemont:
Gelijk dit groot geluk helt Peleus, onder allen,
En schoone Thetys was alleen te beurt gevallen,
Nu zulk een' lange ry van eeuwen achtereen.
De vader Oceaen was met dien zang te vreên,
En Boreas, die stout de kuissche Orithïye
Ontschaekte, vleide zich in zijne snoeperye.
[Want 't was zijn beurt nu hier te dryven over 't vlak]
Men hoorde hoe hy voort zijn vinnen hooger stak,

En dapperder als oit de ſtormklaroen liet klinken.
De wrok tegen den Ygod begint uit te barſten. En zeker op zijn tijt: want nu quam onder 't drinken
De haet weêr boven. al de hooftrivieren zyn
Verongelijkt, de Taeg, de Donau, Seine en Rijn.
De Seine meeſt. en 't ſtont geſchapen, dat dit baeren
Den ſchippers zelf, die nu dees' ſtreek der zee bevaeren
Gelijkenis Zou klinken in het oor. gelijk een wolk, die lang
Betrokken, en reets zwart gezwollen door 't gedrang
Der winden, hangt en pruilt, totze eindelyk aen 't ſcheuren,
Als eene zeeſluis, die vaſt bruiſcht met open deuren,
Van boven met een zee van water nederſtort.
Dus woeltmen hier, zoo drae de nijt heeft uitgemort,
In 't heimlijk binnen 's monts: Wie durf ons hier braveren,
De Seine vaert heftig uit, en ſchelt hem voor onedel, En zitten bovenaen by zoo veel waterheeren?
Riep d'opgeblazen Seine, en grimmende overzy,
Rand dus den Ygod aen: Gy heerſchap van het Y,
Onedele, wie raet u dus om hoog te ſtreven,
En boven d'edelen u aen den diſch te geven?
Kom, ſlae uw ſtamboek op, en toon ons uw geſlacht;
Die niet dan viſſchers zaeght in 't ſlijm van uwe gracht,
En kleene kreeke, een bot en bruinen baers verraſſen,
Of taien haring, waerd den roem van uwe plaſſen.
O waterplaeg! van waer komt u het hart zoo groot!
Of zou 't uw ſcheepsmaght doen? wy konnen meê een vloot
Uitleevren, en uit zee onze oevers hooren ſchateren,
Wanneer 's Rijxamirael, gegroet van onze wateren,
Geroofde pryzen ſleept ten mont in van mijn' vloed:
En lokt den Franſchen Mars, zoo vol beleit als moet,
Die al de werrelt noch zal dwingen met zijn grooten,
Om op mijn' rug te zien den ryken oogſt der vloten,
Zoo ver de wint haer volgt, nu 't aerdrijk omgedwaelt,
roemt op zijn eigen geſlacht en grootheit, Maer d'adelyke glans die uit ons wezen ſtraelt,
De grootsheit, die befaemt door eeuwen en kronyken,
En ſtamregiſters, elk met openbaere blyken

Onze

Onze edele afkomſt toont, is iets waer op ik meer
Als onze maghten roem. mijn adeldom en eer,
En ſchat en grootheit gaen alſaemen u te boven:
En gy braveert my in 't gezicht van deze hoven
En hooge vierſchaer, die zoo meenigmael mijn maght
Erkent heeft, en my naer mijn waerdigheit geacht?
Gy Watervorſten en Hooftſtroomen, hoog van waerde, *en verkleint den Yſtroom*
Die in uwe armen ſluit het grootſte deel der aerde,
Hoe? zal nu een klein heer van een' bekrompen vliet,
Die 'k zelf niet weet of een riviergod is of niet,
De vorſtlyke achtbaerheit, en zonder ſtraf, ſchofferen!
Hier op begon 't gedruiſch afgrijſlijk te vermeeren;
Terwijl veel watergoôn uit heimelyke nijt
Grimlachen in hun vuiſt, om zulk een bits verwijt.
De God des Yſtrooms rees wel driewerf om te ſpreken; *De God des Yſtrooms, opſtaende om zich te verantwoorden, wort belet.*
Maer driewerf zachmen weêr de Seine een keel opſteken,
En in zijn hevigheit ten laetſten boven ſtaen.
Dus vaert hy eindlik voort: Gy twijffelt mooglijk aen
Mijn hooger adeldom, en weigert my te wyken.
Welaen, ik zal met reên u flux de vlag doen ſtryken.
Want lang zagh ik mijn' naem en grootheit aengebeên, *De Seine vaert voort, en zeght dat hy al zijne maght de Zuiderzee heeft dank te wijten.*
Eer noch uw brakke poel van viſſchers wert betreên,
En gy ter naeuwer noot wiſt u vervalle wegen,
Met zulk een hant vol nat, van ſlijm en wier te vegen:
En lichtlijk laegt gy noch tot een moeras begroeit,
'T en waer de Zuiderzee zich uwer had bemoeit.
Hoe onverdraeghelyk is 't opgeblazen leven
Van hun die onverdient door 't blint geval verheven,
Het al beneden zich waerdeeren, en te ſtout,
Het onbeſchaemt gezicht bemaskren met hun gout!
Maer ſchaemte is als het vier, dat, hoe geheim verſteken,
Te ſterker flonkert, en weet klaerder door te breken: *Gelijkenis.*
Zy knaegt, als zy den mont der naekte waerheit hoort,
Het drieſt geweten, 't geen haer garen zagh geſmoort.

Maer

Maer leer, verwaende, leer voortaen uw' moed betoomen,
Herdenk uit welk een laeghte uw maght is opgekomen.
'T rechtvaerdig noodlot kaetſt de trotſen als een bal,
Verheftze alleen, om weêr te lachen in hun val.

Hy ſtelt zich verre boven 't Y.

Maer hoe verheerlijkt gy nu ſchijnt in top geklommen,
Hoe luide gy de Faem van uwen lof hoort brommen,
Jae, ſchoon al 't waterryk uw' ſtaet en roem verbreit,
Noch haelt gy zeker niet by mijne Majeſteit.
Of zoudge uw grootheit meê wel boven mijne ſtellen,
Die moede en buiten aêm geronnen, en aen 't zwellen
Ten einde van mijn bron, met zulk een kracht van nat
In zee valle, als gy pas in uwe wadde omvat,
En 't geen gy zelf niet zoud verzwelgen in uw paelen?

en ſpot met de kleinheit van zynen naem.

Verſchoonme, zoo 'k mijn roem te hoog ſchijne op te haelen,
O groote Koning en Monarch in een gebiet,
Dat Thetys zoontje met zijn hantboog t'enden ſchiet.
Het ſchijnt Natuur heeft zelf voor u, noch eerſt geboren,
In uwe bakermat, een ſpotnaem uitgekoren,
U met een letter, en een' enklen klank vereert,
Net op de leeſt geſchoeit van 't rijk dat gy beheert.
Nu gingen altemael de monden weder open.
De hofgezant, terwijl van tafel afgeſlopen,
Vertelde my, die, kout en bleek van ſchrik, den gront.
Niet kende van 't krakkeel, waeruit het eerſt ontſtont:

De Hooft-oorzaek van 't krakkeel tusſchen de Seine en Y-godt.

Hoe onlangs Y en Teems, te trots op hun vermogen,
Door konſt der Seine, elkâer was in den ſchilt gevlogen,
Met openbaer beſlagh van oorlogh, daer de god
Des Teems, belegert in zijn eigen waterſlot,
En op zijn' eigen gront geplondert van zijn ſchepen,
In rook en vier vergaen, of in triomf gegrepen,
Verzoende met het Y in een verhaeſten vreê,
En zegelde het zwaert des oorloghs in de ſcheê,
Nae een benaeude trits van jaeren, dat het weidde
In bloet en moort, 't geen al het waterdom beſchreide.

De Seine alleen zagh dit met lachende oogen aen,
En hoopte ſaemen hen te gronde te zien gaen,
Vernielt door eigen kracht. gelijk twee ſteile rotſen *Gelijkenis.*
Te mortel ſpatten, als zy ſaemen nederbotſen,
En horten tegen een. maer 't eeuwige verbont
Der waterkoningen ſtort zelf zijn hoop te gront.
Hy zweeg, gelijk al 't Hof: want d'Ygod, opgerezen,
Verhief zijn ſtem, en ſprak met een bezadigt wezen.
Grootmaghtig koning, die van uwen glazen troon *De Ygod verdaedigt zich,*
Zoo veel rivieren dwingt, en ziet voor uwe kroon
De waterlingen met eerbiedigheit gebogen,
Wat wolk van gramſchap heeft uw heerlykheit betogen?
Wy hebben ongeveinſt uw vrientſchap gewaerdeert
Tot noch, zoo lang ons die niet heimlijk heeft verheert,
En weigren noit de vlagh voor uwen ſtaf te ſtryken.
Maer zal de Zeevorſt meê voor uwen titel wyken?
Dien wijt het, dat hy ons, verhoogt door zyne maght,
En buiten ons verzoek, deeze eere waerdig acht.
O Thetys, die aen ons deeze eerplaets hebt beſchoren, *verſchoont by Thetys deze ontydige verantwoording.*
En gy ô goden, die mijn reden aen zult hooren,
Vergeeft het my, zoo ik, geteiſtert buiten ſchult,
Dus bits en onverwacht, de maet van uw gedult
Te lange rekke, en my verdadig buiten reden,
En mijn belang vermenge in uwe vrolijkheden.
De Seine, ſchoon hy ons voor geenen ſtroomgod acht, *en ſtelt zijn maght in top, zelf uit de achting van de Seine.*
Draegt noch eerbiedigheit tot mijne watermaght,
En had my 't eene met het andre lieſt benomen,
Indien hy ſtoppen kon den mond van zijne ſtroomen,
Die daeglijx vloot op vloot zien drijven langs hun kuſt
Met duizenden, ten ſtryde of koopvaert uitgeruſt;
Die Vrankrijk met een zwarm en vliegend boſch van ſchepen,
Tot zinkens toe gelaên, aen mijnen oever ſleepen.
Maer ſchoon hy niets van al mijn ſcheepsmaght had gezeit,
Geen golf ſpanſeert in zee die niet mijn' lof verbreit.

Geen ſtarren ſieren 's nachts de blaeuwe wolktapeeten,
Hoe ver verdeelt, die niet van mijne kielen weten;
En hier valt zijn gezagh by 't mijne veel te licht.

Hy toont dat hy in adel en afkomſt niet voor hem heeft te zwighten,

Maer laet eens zien hoe ver mijn afkomſt voor hem zwigt:
Want ſchoon geen waere roem kan op den naezaet kleven:
Van 't geen de voorzaet voor vele eeuwen heeft bedreven,
Noch noopt des ſtamheers deught den eedlen naeneef aen,
Om meê zijn loflijk ſpoor groothartig in te ſlaen.
Gy durſt ver boven my op uwen adel bogen.
Maer welk geval heeft eerſt u in het ligt getogen?
Want d'outheit, zoo haer geen vermaerde daet verzelt,
Is doot, en wort vergeeſſch by uwen roem geſtelt.
Gewiſlijk 't Roomſche juk heeft eerſt uw' naem doen leven,
Waer onder gy met dwang uw ſchouders hebt gegeven,
En vreeſde 't ſlaeſſch gezicht te ſteken uit uw kil.
Maer hoe, lagh toen mijn vloed noch ongerept en ſtil?
Die glorie evenwel behoude ik onbeſproken,
Dat ik de tieranny van Nero heb gewroken,
De Legioenen zagh verſtuiven als het kaf,
En ſloeg hun vaendelen en Arentſtanders af.
Onze oevers dronken 't bloet der Roomſche dwingelanden;
En Nederduitſlant red zigh moedig uit hun banden,
Daer gy uw' vrydom hun opveilde laf en blint.
Maer ſtae hem toe dat hy op ons dat voordeel wint.
Zijn ſtamboom evenwel heeft eens begin genomen,
En hoe veel vroeger hy aen 't waſſen is gekomen,
Hoe eer het noodlot dreigt die weelderige ſpruit
Te ſnoeien, en met ſtam en diepen wortel uit
Te ſcheuren. ſchut dat vry, vertraeg 't met al uw krachten,
Gy hebt dien ſwaeren ſlagh meê op uw beurt te wachten;
En mooglijk of het rat, dat alle ſtaeten keert,
My lang na u, gelijk ik opwaerts klom, verneêrt.

en altijt van de ſtroomgoden voor een vorſt erkent geworden is.

Maer ſchoon mijn vloet niet ſproot uit adelijke loten,
Ik heb noit minder eer in 't zeepaleis genoten.

De

De Teems en Ibergod, de Beltmonarch en Zont
Verſmaeden niet met my te treden in verbont.
De Bosfor zelf, hoe fors op zijne maenbanieren,
En Tyger weigeren mijn vrientſchap niet te vieren;
Al vorſten minder van geſlacht noch ſtaet als gy,
En die de grenzen van hun trotſche heerſchappy
Niet naeuwer zien bepaelt, als gy uw ruime ſtranden,
Al had gy meê mijn' vloet geſlaegen in uw banden.
Nu roem uw grootheit, en verhefze boven maet. *Ook bewijſt hy, dat de grootheit en maght alleen beſtaet in het vergenoegen,*
Z'is klein, zoo lang als uw begeerte ruimer gaet.
Jae, ſchoon u god Neptuin den drietant gaf te draegen,
Een heimelijke vlam zou noch uw' boezem knaegen,
En maelen u by nacht uw eigen kleinheit af,
Sprong uwe heerſchzucht dan noch verder als uw ſtaf.
Genoegen geeft mijn' ſtaet, wiens kleinheit ik durf roemen,
Een grootheit, met uw rijk niet op een' dagh te noemen.
Ook rekke ik mijn gezagh tot d'andre werrelt uit:
Dat weten Triton en de Vorſtelijke Bruit,
Die van de ſtroomen, die my hunnen leenheer groeten,
De tollen menigmael opofferde aen mijn voeten,
Met leenſchenkaedjen, my geſtiert uit weſt en ooſt.
Maer wy zijn uw bravaede en ſchampery getrooſt,
En voelen dezen pijl niet ſlechts op ons geſchoten,
Maer op den Golfgod meê, zoo eng als wy beſloten,
En echter duizent en meer jaeren achtereen,
De krijgselenden en gevaeren doorgeſtreên,
En uit de klippen na lange aenwas, opgeklommen,
Nu heerſchende in een ry van Watervorſtendommen.
Verhef den Walviſch om zijn onbeſuiſt gevaert,
Meer als den Dolfijn, zoo gezwint en fier van aert:
Daer ſtort hy op een droogte, en blijft in 't midden hangen,
Door zijn zwaarlijvigheit en grootte zelf gevangen, *en verlicht zijn bewijs, met een gelijkenis.*
Waer ſlus de Dolfyn vlugge is overheen gezwiert.
Gelijk een vloet, dien ruim de teugel wort geviert,

 Voorby

Voorbyſchiet, en zijn kracht voelt wijt en zijt verſpreiden,
En kabbelt ſlechts, en kuſt de lippen van de weiden,
En hoe hy ruimer velt met zijne golven wint,
Hoe meerder hy allengs zijn' loop geſleten vint:
Maer zoo hy van een rots en ſteilte neêr moet bruizen,
En barſten door den mond en naeuwen hals der ſluizen,
Dan zwelt zijn' moed, dan kraekt en davert al het ſtrant;
Hy ſlokt en wentelt in zijn kolken akkerlant
En ſtulpen, vee en hofgevaerten, ſchokt in 't rukken
En ſtorten, rotſen en arduingebergte in ſtukken;
En wikt dan eerſt te recht hoe ver zijn krachten gaen,
Zoo lang hy beeren vint die zijne drift weêrſtaen.
Dus gaet het in 't gebiet, de grootſte heerſchappyen
Zijn allerzwakſt te voet en in gevaer van glyen.
Geduurige onruſt knaegt, gelijk een kanker, 't hart
Der ſtaeten, in hun grootte en ommeſlag verwart.
Maer landen, die de vorſt kan van zijn' troon beheeren,
En net geëvenaert naer reik van zijn begeeren,
Staen onbeweeghelijk: een zelve liefde en zucht
Drijft boven, en verwekt een ongedwonge tucht.
Het zelve voordeel hout al 't lichaem aen elkander.
'T geen 't eene lid verheft, verſterkt de kracht van 't ander.
En ſchoon van binnen zich een ſtaetkrakkeel verheft,
Het wort geſuſt, eer hen een ſtroom van buiten treft.
Gelijkenis. Al 't lichaem wort gequetſt in 't minſte van zijn leden.
Zoo zietmen ſtieren, die elkandre fel beſtreden,
Den pais vernieuwen, en in eene maatſchappy
Den wolf verwachten, die hun aengrimt van ter zy.
Maer rijken, aengegroeit uit allerlei geweſten,
En door gewelt in 't juk geſlagen, zien ten leſten
Hy zegt hem niet te zullen wyken zoo het op een dadelijkheyt quam, Hun dwingelanden het belang en voordeel af,
En vloeken, en ontvlien uit wraek hun yzren ſtaf.
Maer dwongt gyme opentlijk in 't velt het hooft te bieden,
Wy zouden, hoe gering, u niet een ſtap ontvlieden.
Nu

Nu voegt geen oorlog, en te min daer 't Bruitsbanket
Dus openhartig en tot vreugde is opgezet.
Wy hadden allerliefst gezwegen op uw reden,
Om 't gulde Feest, had dat mijn eer en staet geleden.
De Visschersknapen, die voor menige eeu mijn vloet
Met booten ploegden, en gelukkig op dien voet,
Geen ander werreltdeel, als mijne plassen kenden,
Geen andren rijkdom als hun armoede en elenden,
Waerdeerden mogelijk, indien het graf zijn' mont
Ontsloot, en levend hen herstelde aen mijnen gront,
Hoe nieu, en in den loop des oorlogs onervaeren,
Mijn staet nu groot genoeg om d'uwe t'evenaeren.
Maer schoon zy zwijgen, en het veen hun stem versmoort,
Al 't golvendom, hier meê vergadert, spreekt hun woort.
De vader Oceaen, noch Peleus met zijn Raeden,
En gy misschien zoud zelf mijn aenzien niet versmaeden.
Ook heeft mijn naem [hoe scherp gy met zijn kleinheit lacht]
'T waerachtig voorspook, en een teeken van mijn maght,
Die naderhant zoo wijt zijn takken uit zou spreien,
Als beide d'armen van de poolen hem geleien.
Hy is de sleutel, die het hemelsche besluit
En 't werreltsche geval elk opent en beduit.
Hy strekt een kort begrip, een stapel van de schatten,
Die zoo veel boeken en kronijken in zich vatten,
En wijst, als in een schets, het menschelijk leven aen.
De slinkerzijde is breet, en maklijk op te gaen.
Maer boven zit de straf alle ongetrouwe zielen,
Met bolpees, wroegingen en zwepen op de hielen.
Heel smal loopt d'andre kant naer boven, met gevaer,
En steiler in den top. al valt de heirbaen zwaer,
De loon zal rijkelijk den arbeit weêr verzoeten,
En leggen hun de kroon en lauwer voor de voeten.
Nu pronk met langer naem, en laet alleen aen my
De beeldespraek en 't merk der Pitagorische Y.

en geloofs dat hy in die gelegentheit zelf niet zonder vreeze zoude zijn.

Eindelik verheft hy zijnen naem als de letter, daer Pitagoras 't gansche beloop der werreltlingen wist uit te vinden.

De Seine valt hierop den Iber aen, die in deze reden zich scheen te kittelen.

Zoo lang hielt d' aendacht al het zeedom opgetogen.
Wanneer de Seine met ontſteke en dreigende oogen
Omloerende, gelijk een arent, die een vlught,
Van valken, drijvende en braverende in de lucht,
Wenſcht in te vliegen, en, verſtrikt in twijffelingen,
Gelijkenis Niet weet van waer hy beſt het leger zal beſpringen,
Dat, in een ronde zich beſluitende als een wal,
Aen allen kant hem bek en klaeuwen bieden zal,
Dus uitbarſt, brullende en ontſtelt, in grammen moede:
Begunſtigt iemant noch die ſcherpe waterroede?
Kan d'Iber, van haer' ſlagh tot in het ingewant
Getroffen, noch het hooft ontkreuken in dees' ſtant?
[Ook was het zoo; hy ſcheen zigh heimlijk te verblijen,
Ik zagh 't door d'opening der zaeltapeetſerijen,
En 't donkere gezicht der watergoden ſtrak
Opheldren, toen het Y de Seine tegenſprak]
En zal hy mijn gezach en kroonen vergelijken
Met bannelingen en rebellen van zijn rijken,
Gelijk hy onlangs al dien aenhang van het Y
Heeft uitgekreten, voor behipt met muitery?
Lafhartige, onderwerp u wederom den Mooren,
Geef my den ſepter, die tot hooger drift geboren,
Door mijn geluk en kracht van 't zegenrijk geweer,
De ſchenders dwingen zal te buigen voor hun heer.

De Iber antwoort de Seine,

De deftige Iber, 't hooft met kroonen overladen,
Rees op in 't midden van zijn koninklijke raeden,
En koningen, die hem bedanken voor zijn leen.
Waer voert u d'overmaet van uwe driften heen?
Waer zien wy eens het eind van 't onrechtvaerdig wrokken?
Dus ſprak hy, ſchuddende tot drywerf toe zijn lokken:
Nu vaer den Ygod vry in 't diamanten ſchilt;
Wy zien de ſchichten van uw hevigheit geſpilt,
En mogelijk den vloek en dat ontaert braveren
Met meer ſchandael noch tot u zelven wederkeeren.

Heeft

Heeft d'oude wrok my in het oorlogs avontuur
Gewikkelt met dien god, voorwaer het ſtond my duur.
Holp onze vyantſchap het hevig bloet aen 't koken,
En heeftmen vier en vlam aen wederzy geſproken,
'T is al door 't oorloghsvier gezuivert en verteert.
Wy hebben hem als vry en wettig vorſt geëert.
Wy braken zelf den ſtaf en krijgsroê voor zijn voeten,
Noch weigeren hem noit als een' Monarch te groeten,
En wijken niet een' voet van 't oude vreêverbont.
Zie toe. gy zeilt op hem uw rijxhulk in den gront,
En nu gy 't alles wenſcht in uwen klaeu te grijpen,
Ziet licht de laegerwal 't geſpannen zeil aen 't gijpen. *en dreigt hem met het vermogen van het T.*
Maer wenſcht gy 't Ygezagh te bonzen uit den troon,
Waerom my onverwacht gevlogen in de kroon?
En al het godendom, ter bruiloftdiſch gezeten,
Dus van ter zijden meê getaiſtert en verbeten?
Mijn lafheit zeker brak den vyand bitter op,
Toen Agars ſlaeffch gebroet zich met bebloeden kop
Ter vlugt begaf, en ik * mijn maghtigſte geweſten
Zagh op een ſprong gevaegt van Mooriaenſche peſten,
By hondertduizenden, te vier en zwaerde ontzeit,
Ten trotſen wraek van mijn gehoonde Majeſteit.
Gae, zie in Barbarye en haere plonderſteden,
Hoe moedig ik dat vier gebrant heb uit mijn leden,
En denk, hoe lang gy zelf, verſuft in ſlaverny,
Den Teems hebt ingeruimt uw troon en heerſchappy.
De groote Seine riep: My zult gy niet vervaeren, *De Seine vaert weder uit.*
Al ſtoftge op 't vlugten van vertwijffelde Barbaren,
Griffoenen dol op roof, ontaert van reght en eer.
Indien ik u zoo lang had onder mijn geweer
Gedwongen, en mijn' ſtam gewortelt in uw landen,
Gy laegt noch vaſt gedrukt, geknevelt in mijn banden;
En

* *Arragon, Andaluzie, en Granade zijn lang van de Morisken of Sarazijnen beheerſcht, totzeeindelijk alle uit de heerſchappye van Spanje zijn uitgedreven, als een zwarm van ſprinkhaenen, de zeekuſten van Barbarye hebben ingenoomen.*

En 't Y, met zijne borſt gedoken in het riet
En brak moeraſch, verhief zoo hoog de horens niet.
Hy zou zijn ſcheepvaert zien met zijnen kolk bepaelen,
En 't Zuiderzeerak 't verſt' daer zijne booten dwaelen.
en wort in zijn' ſchilt gevaeren van den Iber Al voelde ik van uw juk mijn ſchouders ingedrukt,
Noch zagh ik uwen wenſch, ſprak d'Iber niet gelukt;
Zoo lang de Siciljaen ons met zijn * Avontzangen
Het hart verquikt, en u by d'ooren weet te vangen.
Gelijkenis. Zoo lang de Denre en Leie, als 't moedige genet,
Onechten band verſmaede, en trots en onverzet,
Durf achteruitſlaen, maekt zich zelf een veilig open,
En werpt de vremden af, die hem met ſpooren noopen.
De Loire wringt de [a] Scharp' geen halfter in den mont,
En 't Schelde ſlaept geruſt op 't baſſen van zijn' [b] Hont.
Maer ſchoon die wachter in zijn' droom wierd overrompelt:
De Scharp' gemuilband, en in zijne kruik gedompelt,
Ik zagh hen beide weêr ontworſtelt uw gewelt,
De banden afgeſcheurt, de kluiſteraers gevelt.
En d'oude Waterdogge aen 't balken, rijten, breken,
Op d'erfgeweldenaers met winſt de ſchaden wreken.
De Seine opgeſchooten, Jae wreek u, ſchreeut de Seine, en ſtijgt van zijnen ſtoel,
En grijpt, voortbarſtende en opſtuivende in 't gewoel
Der goden, 't ſtorten en rinkinken van de banken
En kriſtalynen, daer geweer en bekers wanken,
ſcheurt hem een ſlip van den mantel. Den Iber, eer hy zich kan redden aen den diſch,
By zijnen mantel, ſleept en ſleurt hem: en gewis
Het koninglijke kleet was in dien ſtorm geſchonden;
Had zich de Belt en 't Y en Teemsgod niet verbonden,
Den overweldigden, aen allen kant benart,
En in zijn eigen pracht en breet gewaed verwart,

Voor

* *Op het luiden van de Veſperklokke of Avontlofzang, zijn in 't jaer 1282. alle de Franſchen in Siciljen afgemaekt, en 't koningrijk een Arragonners, en die beide, nae de dood van Koning Ferdinand, den Spanjaerd onderworpen.*

a *De Scharpe is een rivier in Vlaenderen.*

b *De Hont is een arm van het Schelde ten weſten van Zuibeveland, voorby Vliſſingen in zee ſtortende.*

Voor ſnellen overval te redden naer de wetten,
En moedig 't alles tot zijn welvaert op te zetten.
Zy ſtonden nu geſchaert om in te vliegen. al
Het hof rees overende in dit verwart geval.
De grijze Triton, in 't voorbygaen aengeſtooten,
Quam dronken uit den ſlaep en ſtruiklende opgeſchoten.
De brongodinnen met het waterjofferdom
Beſtorven, hoorens en ſchalmeien werden ſtom.
Het feeſtrumoer verdooft de waterorgelkeelen;
Zelf Thetys wanhoopt door haer beê dees ſcheur te heelen:
De Tiber, Ganges, Po, en Indus zien het aen,
Met d'Arno, Nijl en Rijn, in dit gedruis begaen.
Zy ſlaen een' ronden ring, en al de ſtroomelingen
Zijn bezigh om hun haet en gramſchap te bedwingen:
Wanneer de Seine, in zijn oploopentheit verzet,
Van zelf den purpren rok liet ſlippen, en belet
In zijnen aanſlagh, deiſde, en liet den god bedaeren,
Die, hoe zorgvuldig om zijn' tabbert te bewaeren,
Noch zagh een groote ſcheur gereeten in het kleet,
En d'eene ſlip gekort. Nu ſtont hy op, gereet
Dien onverwachten hoon te wreken, en in 't vechten
Met bloet te zegelen de hantveſt, en zijn rechten;
Als d'Oppervorſt van zeen en vloeden, op zijn' ſtoel
En hoogen Bruilofttroon, beſpieglende al 't gewoel,
'T ontzaghlijk hooft begon te ſchudden, en een teken
Met zijnen drietant gaf, om hem te hooren ſpreken.
Een oogenblik ſloot al het godendom den mont.
Gelijk een biezwarm, in een' friſſchen morgenſtont
Naer tijm en majolein ten korven uitgeſtreken,
Indien een vlaeg van twiſt den kam komt op te ſteken,
De honigrenteniers en vorſten ondereen
Krioelen, brommen en hun weêrparty vertreên,
Zoo zigh de koning mengt in 't heir der twiſtelingen,
Strax zwigt, en yder poogt zijn gramſchap te bedwingen.

Verbaeſtheit der goden.

Gelijkenis.

Neptuin ſtilt den oproer.

Gy vorſten, zeght hy, wat verwoetheit ſchent u aen,
Om tegens mijn gebiet dus reukloos op te ſtaen?
Is dit een briloftsgalm? hoe? helpt hier, onder 't rollen
Des appels, Eris weêr het godendom aen 't hollen?
Wie heeft de harten dus vervreemt en afgekeert?
Heb ik met hooger gonſt den vorſt van 't Y geeert,
'T was om zijn waerdigheit, en op des Bruits behaegen.
Maer eindelyk, wie heeft my reden af te vraegen,
En zoo ontijdig, hem, op ons gebodt gereet,
Gelijk een onderdaen, die zijne plichten weet,
Op 't lijf te vallen, en de goden te beroeren?
Wy weten beſt wat elk in zijnen ſchilt zou voeren,
Indien het oorlogsvelt, de Koningen, gekant
In 't harnas, ſtrijden zagh voor hun gebiet en ſtant.
Maer hoe het zy, en wie de zege zou bevechten,
Met bitter ſmaelen valt vooral niet uit te rechten.

en ſpreekt tot voordeel van den Ygod,

Ik ken den Ygod voor een' ſtroom van maght en moet.
Hy toont my grooter zucht als eenig ander vloed,
En volgt ons even trou aen alle zeen en ſtranden:
Dan daer de Noortpool prat mijn golven ſlaet in banden,
De groote Noortbeer met zijn' klaeu en dwarſch gezicht
Het zonnepaert verbaeſt, tot dat het hijgend zwicht,
En weigert lang uit ſchrik die heirbaen op te rennen:
Dan daer de zuidewint den regen met zijn pennen
Vooruitjaeght, en van verre al d'aerde op 't aenſchijn ſpreit;
Nu daer Apollo my zijn eerſte heerlykheit,
En 't uitgeruſt geſpan, vaſt brieſchende en te vreden,
In 't ooſten toont, eer hy ter kim komt uitgereden:
En daer ik hem vermoeit, van zijne daghvaert, trooſt
Met koel kriſtal, en bluſch de fakkel die hem rooſt
En blaekert, en noch ſnerkt en ſparkelt in de baren.
Geen ſtroom komt zoo getrou door mijne rijken vaeren,
Hoe ver gelegen, en van wat geſtarnt beſtraelt.
Dat weet gy vlieten, die zijn kielen blijde onthaelt,

En

En zaeght den rijkdom en kleinoodjen uwer ſtranden,
Beſchimmelt en bewelt, begraeven in uw zanden;
Indien niet d'Yſtroom zelfs u aenpreſte, en met luſt
Zijn ſchatten ruilde en d'uwe afhaelde aen zijne kuſt.
De breede Maes, de fiere en trotſe Zeeuſche ſtroomen,
Wier opgezwollen moet wy zelve naulijx toomen,
Zijne eigen broeders, aen een zelve borſt gezoogt,
Door zijne aenzienlijkheit en rijkdom meeſt verhoogt,
Volmaeken met hun plas en ruime waterkreken;
De grootte en 't water,'t geen den Yſtroom ſchijnt t'ontbreken;
Gelijk zijn ſchat dien dienſt weêr rijkelijk vergelt.
Maer zelve hebben wy hem pael noch eind geſtelt,
Hem ruſtig vryheit en volkomen maght gegeven,
Om in mijn' boezem met zijn golven door te ſtreven;
En uit ons eigen rijk twee kamers toegeſtaen,
Om al zijn ſchatten in te ſluiten, en t'ontlaên:
Het ruime Teſſel, vry van havenplonderaeren,
En 't Vlie, met dubblen monde inzwelgende onze baren.
Gae. blaf nu weder. ſtel mijn Majeſteit de wet,
Als ik dien vorſt naer zijn verdienſte aen tafel zet.
Elk houde zich voortaen geruſt en ingetogen:
Want hoe gy triomfeert en ſteunt op uw vermogen.
Elk ſtrijkt de vlag voor my, die u gebiê het vier
Der twiſt te dooven. gaet; roept weêr de joffers hier.
Zy zullen met muzyk en weelderige ſpelen
'T vervaerlijk onweêr der verbeeten harten ſtreelen,
En ſluiten 't feeſtkrakkeel met een gewenſchten vreê.
Elk geef zich vrolijk en gehoorzaem op zijn ſteê.

toont dat al het ſtroomendom in hem is gebonden.

en gebiet elk wederom aen te zitten.

EINDE VAN HET DERDE BOEK.

INHOUD

Van de Print voor het vierde Boek.

EEn zeegevaerte, met schepraders aen den kant, (ten
Strekt hier des Ygods troon. een krans van wier doorvloch-
Met paerlen, siert hem 't hooft. aen zijne rechtehand
Stort uit zijn kruik een stroom met kronkelende boghten.
De slinke draegt een riem. de Zuiderzeegodin
Leunt op zijn schouder, en vermengt haer snelle baren
Met zijne vloên, die voort vereenigen uit min.
Een Triton, vuil van ruighte en lisch om zijne haeren,
Torst d'ankerkabels op zijn schoften uit den gront.
Men kan zijn' broeder met een anker op zien duiken.
De Zeecentauwer schijnt te trotser, om den vond
Der Waterdriebladkroon, op d'oude wierparruiken
Der Tritons merkelijk afstekende in de pracht,
Hy baekent d'ondiepte af. de Boxvoet, tuk op laegen,
Had in het weelig riet de watermaegt verkracht,
Bood d'Ygod haer geen hulp. het Spaeren schept behaegen
In 't visschen, en getoet der Tritons aen haer zy.
Een kroon van eikenblaên, met helm en boterbloemen,
Krult om haer hooft. de Zaen stort haere kruik in 't Y,
Met maght van scheepen, daer zy billijk op magh roemen.
Een Zeemeermin zingt aen de Hoefbeek van Parnas,
En spelt des Stroomgods lof. De Waterlantsche vlekken
En dorpen staen rondom met melk van 't eerste gras
In d'eemers. 't weitsch Sardam en Nieuwendam bedekken
Met d'eedle scheepskroon 't haer: dit toont de scheepsharpoen,
En hoe de haring wort gekaekt in zijn saizoen.

4.

DE YSTROOM.

HET VIERDE BOEK.

DE vorſten vlijdden zich ter tafel op die reden;
En Peleus zagh vernoeght weêr d'eerſte vrolijkheden
Verrijzen, en den damp verſtuiven van 't geſcheel.
De Nimfen lijmden weêr de zielen aen haer keel
En bruiloftklanken, en muzijk der zeeviolen:
Wanneer een ſchielijk licht de zael, daer ik geſcholen
De goden aenzagh, ſcheen te zetten in een vlam.
Een ſnelle ſchrik, of een bedwelmde droom, benam
My al 't geheugen, en het ſpelen der gedachten.
Ik vond my levende, en, ver buiten mijn verwaghten,
Noch twijflende of ik 't al gezien had of gedroomt,
Vaſt drijven op het Y, dat zachter ruiſcht en ſtroomt,
En ſchijnt geruſt het oor te leenen aen mijn ſnaeren.
Welaen het luſt ons hier wat ruimer op te vaeren,
De Waterlantſche kuſt te groeten, als voorheen
Den arm der Stad, door ons ten einde langs getreên,
Van daer het blaeuwe Hooft, uit blaeu arduin gewaſſen,
Rondom azuurblaeu verft het aengezicht der plaſſen,
Tot daer de groote muur zijn boghten krimpt, en 't oog
Laet weien over zee, aen 't end van zijnen boog.
Wy willen van den top der Waterlantſche dijken,
Die 't Y beletten met zijn golven in te ſtrijken,
De boomgaertbunders en het weilant, als weleer,
Op 't midden van zijn hoop te zetten in een meer
En blanke zee, die trots de polders in durf breken,
Al 't lant afweiden van Weſtvrieſland en zijn ſtreeken,

De dichter beſpiegelt uit Waterlant de Amſterdamſche Hooftgebouwen.

De pracht van Amsterdam bespieglen, en van ver
Begroeten met ons oog de hooge Zevenstar
Van haere toornen, die zo weits het hooft vertoonen,
Gelijkenis. Als in het mirtewout de dennen haere kroonen
Verheffen, en de beuk het kreupelbosch beneên
Zijn loofwerk daelen ziet, en zweeft 'er overheen.
Hier nood ons het Stadhuis, het uiterste vermogen
Der boukonst aen te zien, in zijn verheven bogen,
En kapiteelen, en het beeltwerk rijk van stant
En konst, in 't marmer hooft der gevelen geplant;
In beelden, die den top versieren, en van boven
Het oog slaen over 't Y, de Zuiderzee, de hoven,
De lustwaranden, en kastelen, elk om prijs,
Door al het Diemermeer, des Aemstels paradijs,
Verspreit, en tot vermaek in dreven afgeschoten:
Des Aemstels zilvren vliet, beploegt van sloepen, booten
En speeljacht, tochtschuit, kogge en ponten, en wat meer
Geen' grooten stroom betrout, noch ongestuimig veer;
Met al de dorpen en gebuurten, door de veenen
En rijke velden, voor 't gezichte in 't eind verdwenen:
Dat zelf verflaeuwende, het al beneên de kim
Ziet nederstruiklen, en verdwijnen, als een schim.
Nu blinkt de heerlijkheit der kerken ons in d'oogen.
Dan hout de ruime kreits der stede ons opgetogen,
En schijnt van hier maer een paleis, een hooftgebou,
'T geen oorlogsonweêr, vier, noch outheit sloopen zou.
Hy beschrijft Sardam. Sardam, ter rechterhant des ringdijks afgeweken,
Braeut vast de kielen, die de kruin ten hemel steken,
Haer armen aen de lucht verheffen, als uit lust,
Om Amsterdam, zoo preutsch en heerlijk uitgerust,
Niet meer van verre, maer aen 't voorhooft zijner paelen
Te zien, en spelen in den scheepshof van de * Waelen,

Met

* *De Waelen zijn t'Amsterdam afgezonderde plaetsen daer de schepen leggen.*

Met voorraet opgepropt van ſchepen kleen en groot,
Te zenden, op hun tijt, rondom den werreltkloot.
Hier mengt de traege Zaen haer vlietnat met de baren
Van 't Y, in ruimer wedde en boezem uitgevaren,
De breede ſcheepswerf en den boog van 't vlek voorby,
En voert den friſſchen geur der linnebleekery
En weiden, Ooſt en Weſt bekroonende de zoomen
Van 't reine waſchbad, en blanketſel zijner ſtroomen:
Nu menigmael, gelijk een' zomerdaeu, geſpreit
Op 't koſtlijk lijnwaet, in den bleekhof uitgeleit,
En door het zonnevier, dat alles plag te rooſten,
En geel te tanen, als haer fakkel uit het ooſten
Opklimmende, den Kreeft ontſteekt, en dollen Hont,
En blakert vee en menſch uit zijn' verbranden mont,
Geloutert, met een zaght en blank ſieraet beſchonken,
Daer koninginnen in haer ſtaetſie zelf mê pronken:
Daer Venus hare koets en ledekant mê ſpreit,
Wanneerze Mars den toom van zyne dartelheit
Volkomen viert, of, in het paviljoen van elzen
En vrolijke akoleie, Adonis pleeg t'omhelzen.

De Zaen en de bleekeryen van Ooſt- en Weſt-Zaenen.

O zilvre Zaen, zoo dier aen 't zomerzonnelicht,
Op uwen wenk gereet, gehouden en verplicht,
Die Febus dwingt en 't gout van zijne zonneſtraelen
Met andre werking op uw boorden neêr te daelen;
En daer hy 't alles met een donker masker dekt,
Hier 't af te lichten, en het aenzicht, bruin bevlekt,
Weêr op te helderen en luiſter by te zetten,
Terwijl gy 't zuiver waſcht en leenigt met blanketten:
Waer 't uwe beekmaegt, en den knaepen meê gegont
Dus 't hooft te huldigen van bruine Rozemont,
Met rijp moerellebloet de leden overſtreken,
Ik zag uw vlietkruik leeg, de webben van uw bleeken
Gevaegt, een werrelt van Jongvrouwen, zy aen zy,
De blankheit wachten op uw maegdenbleekery.

Aenſpraek aen de Zaen.

Maer

Verschooning over deze uitweidinge.

Maer d'Ystroom schijnt het zich te belgen dat wy weiden
En niet aen eene reex alleen zijn lof verbreiden.
Wy streven dan recht door, en eere ik andre vloên,
'T is tot zijn schildery maer lijstwerk en festoen.

Beschryving van den Ystroom,

Het Y komt uit de borst der Zuiderzee gevloten,
En valt in 't Wijkermeer. van daer te rug geschoten,
Begroet het Sparendam; en, moedig op zijne eer,
Ontfangt de golven van het Haerelemmermeer,
Dien strengen waterwolf, die met verwoede tanden
Zijn eigen moeder schent en scheurt haer ingewanden,
En mengt zich met den vorst des Aemstels hant aen hant,
Tot weêr de zuiderzee hem welkoomt aen zijn strant.
Maer zulk een lange streek heeft haer vermaeklijkheden!
Eer d'Ygod uit zijn kil te Beverwijk gereden,
Te rugge keert, draeit hy zijne oogen aen geen' kant,
Of heeft verandring van gezichten. hier is 't lant
Bezaeit met koren, en versiert met boompluimaedjen.
Daer rijzen hofwarande en vruchtbre lustbosschaedjen.
Gins straelt de duinbeek met een ader van kristal
Door Helm en Santorye in 't boomgaertrijke dal.
Nu weent hy op 't gezicht der afgestormde sloten,
Die hy voorheenen 't hooft zagh aen de wolken stoten:
'T geweldig Merestein en Banjaert, wijd ontzien,
Vrysllooten van beroemde Outhollandsche Edelliên,
Door vier en zwaert vernielt, met torens en rondeelen
Te gronde weggerukt, in 't barnen der krakkeelen:
Het stamhuis van Heer Lem, de wijk van Kermerlant,
Een wonder van die eeu, om zijn gebiet en stant,
Nu deerelijk getrapt, gerekt uit al zijn leden,
En 't grof gebeente met het kouter doorgesneden:
'T huis Heemskerk, erfgebiet van 't adelijk geslaght,
En Brederoê verwoest, toen 't gantsche lant verkracht,
Van burgeroorlog, al de maght der Baenderheeren
En Edelen in 't velt elkandre zagh braveren,

Den

Den ſtamboom ſnoeien der geſlachten, en den zoon
De moeder vliegen in haer graeffelijke kroon.
Hy ziet de werrelt aen gelijk de ſpeeltoneelen,
Daer Alexander trots den hooftmonarch komt ſpelen,
Den blixem ſlingren, en van hoogmoet zwelt om 't hooft,
En onverwacht van rijk en leven wort berooft.
Het hoog toneel dat ſlus met marmre hofkolommen,
Op 't ſchuiven der gordijn, zoo moedig voort quam brommen,
Verwiſſelt ſchielijk van dat dartel aengezicht.
Een byſtre nachtſtorm dooft het bloedig fakkellight.
De pijlers ſchudden, en de zaelgewelven kraeken,
Als Samſon Dagons kerk in puin ſtort met haer daeken,
Den Vorſten, grootſcher op het ſchimpfeeſt uitgeruſt,
De ſchenkels kneuſt en ſtampt, en zijnen wraekgloet bluſt
In eenen bloetſtroom van geplette Filiſteenen.
Elize ziet de zon haer's levens dootgeſchenen,
En van de kim gerolt in 't midden van haer pracht;
Zoo dra * Aſtrates, daer haer kroon en trou op wacht,
In weêrwil van zijn min, uit wreeden plicht en wetten,
Moet lijden datmen haer de voeten dwars durf zetten,
Haer bonze uit Tyrus troon, en ziet, in die hy mint,
Zijn 's vaders moorderes, die 't bloedig rijxbewint
Veroverde met zijn' geſlachtboom uit te roeien.
Niet anders zagh de vorſt van 't Y de maght beſnoeien
Van baenderijen en doorlughten adeldom,
Die ſchielijk ſtortte,en meer dan hondert jaeren klom.
  Dan wenſcht hy,om niet meer tot zijn verdriet t'aenſchouwen
'T rampzaelig overſchot van zoo veel hooftgebouwen,
Met zijne hoorens in te booren door het zant,
Te waſſen met zijn' vloed die ſchandvlek van het lant,
En 't allerſmalſte deel van Hollant door te knaegen,
Om vry in volle zee te ſtreven op zijn' waegen.

* *Een Treurſpel van den Heer Diederik Buiſero, Heer van Heeraertsheininge &c.*

De Ystroom-god wort van het Sparen begroet, Het Sparen groet den god, als hy langs Haerlem ſtreeſt.
Hy kuſt zijn' bontgenoot nu vreedzaem en beleeſt,
En d'oude wrok is lang vergeeten en verbannen,
Toen Haerlem, met de maght des Kermers aengeſpannen,
De hutten, ſchaers verdeelt in 't groeiende Amſterdam,
Tot puin verwoeſtte, en zette al 't lant in lichte vlam.
Nu wil hy zich alleen de brave heldendaeden
en herdenkt met vreugt de dapperheit der Haerlemmeren voor Damiaten Erinneren: hy kan zijn luſten niet verzaden
Wanneer hy zich verbeelt, hoe 't Sparen, trots van moet,
De zaeg klinkt voor den boeg, en barſtende in den vloed,
Ten bitteren verwijt der Kriſtnen uitgelaten,
De haevenketen ſcheurt van 't maghtig Damiaten,
Streeft over ſchaekels en den draeiboom van den Nijl
Gelijkenis. Gelijk Hippolyte met d'Amazoonſche bijl
Den ſnellen Thermodon, gewelft met marmervloeren,
Plag op te bijten, en haer leger door te voeren.
Aldus hangt Haerlem noch het graefelijk geweer
In 't midden van 't geſtarnt, tot onverwelkbare eer.
Geen minder glory heeft de Drukkunſt haer gegeven,
Toen Koſter, wandelende in breede beukedreven,
De lettervormen ſneed in 't zachte beukenhout,
En vond de wetenſchap, die 't alles voed en bout,
Haerlem is vermaert door de vinding der Drukkunſt. Dat letterhelden, lang verſtorven en verſlonden
Door ongenaê des tijts doorluchtig ondervonden;
Die, als hun grafkruik barſt in ſcherven, en de wint
De ſtuivende aſch verſtroit, noch leven, en bemint,
In volgende eeuwen, op des naneefs dankbre tongen,
En pennen zweven, van gewelt noch graf gedwongen.
Lof derzelve. O drukkunſt! die alleen de wijsheit, in den nood
Van ſchipbreuk hebt gered, geherbergt in uw' ſchoot,
Geveiligt voor den ſtorm der woeſtheit en barbaeren,
Nu reets met onbeſcheit haer in de kroon gevaeren,
Wat blijft de werrelt aen uw nutten vont verplicht!
Gy leerde Ovidius herleven in zijn dicht,

Nae

Nae 's mans elende, alleen niet by den Geet verbannen,
Den ſtraffen klaeu ontrukt der Poëzytierannen,
En mooglijk noch gedoemt ter erfvergetelheit,
Had niet uw milde hant het overal verſpreit.
Maer heeft de Faem den lof van Koſter wijt verheven,
Zy loof de Blaeuwen nu, die, heerlijker dan * Steven
En Aldus, en Plantijn, de konſt der drukkery
Volmaeken, zetten haer een kracht en leven by,
En nemen 't aerdrijk in door letterregementen;
Wanneer zy Atlas met den kloot des hemels prenten
En hemelgordels, en den Dierenriem gelaên;
En daer hy 't aertrijk met zijn grootte komt beſlaen,
Zijn grove voeten zet op twee paer werreltdeelen,
Begrepen in een ry van veertien boekjuweelen;
Een werkſtuk, uitgewrocht door 't konſtigh a Negental
Der Zanggodinnen, 't geen de tijt verduuren zal;
'T geen 't Y, en aenzien van de vrye Nederlanden,
Verheerlijkt, en bazuint haer lof op alle ſtranden.

De vermaertheit der drukkerye is door de Heeren Blaeuwen in den hoogſten top verheven.

Het Huis ter Hart, de ſtoel des Heemraeds van den Rijn,
Houd meê den Yſtroom op, wanneer hy, zijne lijn
Vervolgende, rondom den oever van zijn ſtroomen
Zoo prachtig met een lijſt van Dorpen ziet bezoomen.
De Zuiderzeekant toont ten weſten, in 't verſchiet,
Edam, en Hooren, het Noorthollantſch hooftgebiet,
De rijke zuivelmarkt, die Nederlant kan aezen
Met voedzaem diſchbanket van vette Edammer kaezen,
En ziet met vrolijkheit de trage Beemſterkoe
In malſche klaver treên tot aen den koſſem toe,
Het dartel Vroonlantſch kalf, met vet op 't lijf gegoten,
Het vroeggras ſcheren, hier zoo dartel opgeſchoten

Het Y ziet ook het Huis ter Hart, en Waterlantſche dorpen: en aen den Zuiderzeekant Edam en Hooren.

 Uit

* *De Stephani te Parijs, Aldus te Venetien, en Plantijn t'Antwerpen, zijn door gantſch Europe om hunnen ſierlijken druk befaemt.*

a *De drukperſſen van de Ed: Heeren Blaeuwen worden genaemt naer de negen Zanggodinnen.*

Uit Vroonens edel graf, beſtroomt van borgerbloet,
De hartâer ingetrapt met ongeſtuimen voet,
En, om 't verbrijzlen van plakkaten en verbonden,
Door 'tGraeflijk vier verbarnt en 't ſchoone hooft geſchonden.

Ten Ooſten derzelve het ſlot te Muiden, vermaert door de doot van Graef Floris,

Maer aen den Ooſterkant verheft zich 't Muiderſlot,
Beſaemt door Floris doot, hier van zijn kroon geknot,
Voen Velzen, zoet op wraek met zijne vloekgenooten,
Den graef zijn wettig Vorſt den dolk in 't hart dorſt ſtooten,
En Goilant verwen met het bloed van zynen Heer,
Dat wraek riep, daegende heel Hollant in 't geweer:
Toen Woerden en Reneſſe en andre wraekverwanten,
Op 't hooge Kroonenburg vergeeſſch hun ſtandert planten,
Alſamen jammerlijk geſneuvelt in elend.
Zoo valt hy in zijn ſtraf die 't reght der Vorſten ſchent.

en de geleerde werken van den Droſt Hooft

Maer 't Hooft, dat, uitgeleert in ſtaethiſtoriſchriſten,
Zoo net de waerheit wiſt van logentael te ſchiften,
De duitſche Tacitus en deftige Lukaen,
Die menigmael de Vecht met zijn gedicht hielt ſlaen,
En 't Y, wel meer gewoon in 't zeeperk uit te ſpringen,
Omhoog getogen op zijn zielberoerend zingen,
Heeft d'eer van 't waterſlot vereeuwigt door zijn geeſt.
Het zy hy, ſchoeiende op een Sofokleeſchen leeſt,
De wraek van Velzen zingt en Batoos ongelukken;
Het zy 't hem luſte op 't lant het veltgewaſch te plukken,
Granidaes drooge borſt te laven, uit een bron
Door 't boſchtapijt bedekt, voor 't ſteken van de zon,
En in zijn moedertael de Poëzy te bouwen,
Die met haer eige ſchoonte en pennen ſtant kan houwen.

Gelijk het nu hoevaerdigh is op 't gebiet van Vlooswijk,

De brave Vlooswijk zwicht dien grooten voorzaet niet,
En Goilant eert zijn wijs en rekkelijk gebiet;
Terwijl hy moedig volgt de loffelijke ſtappen
Zijn 's Vaders, afgeſlooft in Burgermeeſterſchappen,
Ten dienſt van Amſterdam, Europes kooptoneel.
De Zuiderzee ontfangt de Vecht met open keel.

De

De ziel van Hooft eet mann' met haere hemelſche ooren,
Als Papekop den klank van haer gedight laet hooren,
En ſteekt de treurtrompet met zijn' geleerden mont,
Die 't hart verrukt van d'aerde, en lieflyk d'ooren wont.
Zoo hoortmen Filomeel, wanneer de zon in 't daegen *Gelijkenis.*
De vochtte kimmen droogt op haren Lentewaegen,
Haer eigen treurſpel met een goddelyk geſchal,
En Tereus zuſterkracht door 't omgelegen dal
En bergh uitſchateren: dan krygt de boomgaert tongen.
Wort van den Droſſaert eens mijn ſtroomliet opgezongen,
Dan ſteekt mijn zanggodin, hoe nederig van trant, *Gelijkenis.*
De borſt vooruit, gelijk een zwaen die aen den kant
Des Aemſtelvliets, gewoon in ſtillen ſtroom te baden,
Zoo drae hy wort genood in wijder zogh te waeden,
Zich zelven vleit, en eer hy 't roeien durft beſtaen
De wieken klapt, als was hy ruimer ingegaen.
Dan ſchijnt mijn dicht niet laeg langs d'aerde neêr te daelen,
Als kruipende kamil? maer buiten zyne paelen
Verheven, 't hooft om hoog te beuren in het licht,
En in de zon te zien met onverdraeit gezicht.
Het vond van outs geloove, en uit de lantkronyken
Der Goiers zou miſſchien noch elk de waerheit blyken
Indien de zeiſſen van den tijt en oorlogsbrant
Het niet had afgemaeit: hoe aen den Muiderkant,
Daer 't hooge zeekaſteel beſpoelt wort van de baeren,
Een ſchoone zeemeermin, met ongevlochten haeren,
Vaſt golvende op haer' rug, gelijk een ſtille zee
Van goutdraet, uit den gront opborrelde aen deez' ree.
Zy was een Heroutin, hier van Neptuin gezonden.
Een koſtelijk karkant was om den hals gebonden
Met witte parelen van ſchelvisoogen, net
En geeſtig geſchakeert. de ſluier hechtze met
Een paerlemoederhaek op 't ſchouderblad naer boven.
Aen d'ooren wapperden, om geeſtiger te hoven,

Men zegt dat hier een meermin verſcheen in ouden tijt.

Twee Esmerouden, met een groene ſtrael van vier.
Zy volgde met haer keel de klanken van een lier,
Uit viſchbeen opgemaekt. nu kon zy lieflijk daelen:
Gelijkenis. Dan ſcheenze, als in een' rei doorluchte kerkkoraelen,
Alleen den bovenzang te houden, dat die toon
Door trans en daken klonk, en 't zangkoor zijne kroon
en zong; Gewillig overgaf: * Een ander magh beklijven,
Maer 't nedrig Muiden zal voor eeuwigh Muiden blijven.
Een grooter waſdom blijft alleen aen 't Y verpant,
En Amſterdam, eens milt te zeegnen door zijn hant.
daer het Y en Goi naer luiſteren, Dus zongze, en ſchoon het Goy dit ſcheen aen 't hart te raeken,
Noch luiſterde 't om niet te ſteuren dit vermaeken.
Het Y hielt altemael zijn golven ſtreng in tucht.
Het heeſche ſtrant wiert ſtom. men hoorde geen gerucht.
Zy ſpelt den Yſtroomgod eenen eeuwigen lof, en grooten ſtaet Nu hief zy weder aen: Gy zult my ſpellen hooren
'T geen in den breeden Raet der goden leit beſchoren.
Het wankelbaer geval, 't geen met een' dartlen voet
Op 't hart der rijken trapt, de ſtaeten ommewroet,
En alle banden plag t'ontrennen op zijn vleugelen
Wort eens de wiek gefnuikt, en voelt zijn wulpſcheit teugelen.
Het heeft een eeuwige eer den Yſtroom toegeſtaen:
Hoewel het overal de wiſſelbaere maen
Gelijkenis. Gelijk is, die zoo licht haer hoorens kan veranderen.
Nu dreigenze van ver, dan ſluitenze in elkanderen,
En geven daegelijks de maen een ander oog;
Die ſluit een' ronden ring, en flus een' halven boog:
Dan met een teering om het flaeuwe hart geſlagen,
Verdwijntze, en ſmelt als waſch voor 't vier van Febus wagen.
Fortuin belooft het Y een vriendelijk gelaet,
En onverdeelde gonſt. wat hangt dien ſtroom een ſtaet
En glory over 't hooft! wat zal hy zijne baren
Befaemt zien boven 't perk van Herkules pilaeren!

Wan-

* *Een oud vaersje gaet noch in zwang,* Muiden zal Muiden blijven,
Muiden zal niet beklijven.

Wanneer de Boukunſt, 't hooft opſtekende aen zijn' kant,
Een nieuwe werrelt ſchept van kielen, die gemant
Met watervorſten, ſtout het zeeperk uitgeſtoven,
Alom het ziedend ſchuim der blaeuwe golven klooven.
En Gy ô Aemſtel, die met kabbelenden vloed
Zijn kruik ſtoffeert, en dien doorluchten broeder groet,
Hoe diep is 't u gegont in zijn geluk te deelen!
Hoe moedig zal uw vliet langs rijke graften ſpeelen,
Als eens de Hooftſtad, hier te ſtichten aen zijn wal,
Het merk van uwen naem op 't voorhooft voeren zal!
'K zie reets dien gouden tijt met wijde ſchreeden komen, *door den aenwas van een maghtige ſtad aen zijnen ſtroom te bouwen.*
Dat een geweldig boſch van omgekeerde boomen
Zoo diep de wortels neêr zal ſchieten in 't moeras,
Als 't met zijn toorens hoog tot aen des hemels as
Staet op te vaeren, 't geen verheerlijkt, allen rijken
En koningſteden zelf de boukroon af zal ſtrijken.
Dan giet de Koopfortuin en Welvaert, milt van hant,
Haer rijke zegeninge u toe van allen kant.
Gelijk 't rivierendom uit allerlei geweſten, *Gelijkenis.*
Zijn daelend ſtroomnat geeft den Oceaen ten beſten,
Zoo drae het bergſneeu, nu geſmolten in de zon,
Ten bergkruin afbruiſcht, zwelt en overgaept zijn bron.
Dan ſtrektge ô Stad, zoo trots te bouwen op twee ſtroomen, *Deeze zal een wijk verſtrekken voor onderdrukten en vremdelingen,*
Een wijk, voor die gedrukt verlegen tot u komen,
Een herberg zoeken in het nijpen van den nood.
Gy zultze koeſtren en ontfangen in uw' ſchoot;
En meermaels afgebrant, geplondert en vertreden,
Verrijzen uit uw aſch met ſchooner ſtal van leden:
Tot op 't gehengen van den Zeemonarch het Y,
Aen mijn' orakelzang en diepe profecy *door de ſcheepsvaert haere paelen uitbreiden,*
Gedachtig, u gebiet zijn' breeden vloed te bouwen,
En op een zeilend vlot uw leven te betrouwen
In wilde zee, getrooſt dat Nereus dit beſtemt.
Wat wondren zultge zien, wanneerge uitheemſch en vremt

Een

Een andre werrelt zoekt door onbekende plassen,
En zonder graedboog en de lely der kompassen
Den werreltgordel snijt, en werpt met rijken buit,
Voor 't zwaere paelwerk van uw stroom het anker uit.
Dan moetge leeren de gestarnten onderscheien,
Die veilig by den nacht uw vloot in zee geleien,
Of licht bedriegen op de zorgelijke plas:
De wreede Beeren, dicht aen 's hemels uiterste as:
De Paeu, die haeren staert wyt uitspreit in het Zuien:
Orion, zwart om 't hooft gezwollen van de buien:
Den Boer Arktofilax, die met zijn zwaere leên
Het wed der zee beroert, wanneer hy moê gereên
Op zijn besneeude sleede, al hygende afkomt treden,
En weêr met stormen dreigt, ten wolken ingereden.
Ook zultge letten op het vreesselyk Serpent,
Dat, als een breede strael van vier, zich krult en went
In 't Noorden: als gy 't ziet van blaeuwen zwavel gloeien,
Hael in den schoot, 't zeil neêr. een nachtstorm aen het loeien
Steekt van de Noortpool op, en mengt de zee en lucht.
De Regenstarren, bleek en kout van waterzucht,
Staen op den norssen kop des Hemelstiers te grimmen.
Maer als de Pleiades beginnen op te klimmen,
En snoeren 't haer met gout, of Pollux uit zijn' trans,
Of Kastor 't water kust met tintelenden glans,
Dan zal de Dolfijn zich niet kronkelen in boghten,
Noch 't pekel schuimen van omtuimlende gedrochten.
De zeeman zet gerust dan alle zeilen by,
En troost zich met de gonst der winden en 't gety.
Dus staen uw borgerye en gilden aen te groeien.
den geweten dwang den voet lichten. Gy zult gewetendwang en tieranny besnoeien,
De vrijheit voor blazoen omvoeren in uw' schilt,
En teugelen, al wat te reukeloos en wilt
Durf steken naer die kroon. dus leert gy 't volk bestieren,
Met naer den eisch den toom te korten en te vieren,

O koop-

O koopjuweel! want in den ring van Nederlant
Noemt u mijn zanggodin met recht den diamant.
Maer eer gy vierwerf zult uw oude wallen ſloopen, *en viermael uitgeleit worden, en moedig in alle rampen, het uitharden ter zee tegen Spanje, Portugal.*
[Want zulk een' waſdom laet u 't noodlot toe te hopen]
En ſpringen verder uit, moet menige oorlogsvlaeg
Afſtuiten op uw borſt: nu zal de goude Taeg
U vaeren in den ſchilt, en d'Iber met zijn kraeken,
Begort van vier en vlam, als Kolchis toverdraeken,
Uw ſtranden dreigen, tot een Jazon, trots van moet,
Den ſtroom van Gibraltar verf met het Spaenſche bloet,
De waterſlang verniele en wreede roofharpije,
Met zijnen donder ſchokk' de kuſt van Barbarije,
En ſlae Toledo met een dootſchrik voor het hooft.
Nu heeft de Teems zich zelf de waterkrans belooft, *en Engelant.*
En hecht van Doever en zijn' krijtberg, te vermeten,
Op Schevelingen de metaele waterketen,
Hoe is 't? ik voelme 't bloet ontroeren, en 't geluit
Bezwijken in mijn keel, maer neen! het moet 'er uit.
Wat zultge hooren, ô doorluchte waterlingen,
Als weêr Kartage en Rome elkander hier beſpringen!
Op Yſtroomgod. beman uw vloten, voort in zee.
De vyand blixemt vaſt afgrijſlijk op uw reê.
Ruk aen. de Vrieſche Leeu, de Maes en Zeeuſche baren,
Uw bontgenooten, zijn bereit hem in te vaeren.
Daer dondert zee en ſtrant. ik zie 't, zy rukken voort. *Beſchrijving van een zeeſlagh.*
Kanonnen, zwanger van ſalpeter, vier en moort,
Aen 't baldren in een' ſtorm; de blixemgloet, geſchoten
Uit monden van metael, drijft dolle donderklooten
Door buik en ribben van de kielen, ſcheurt en rijt,
En ſteekt het water aen. de korſt der ſtranden ſplijt,
De ſtrantduin davert, als de losgeborſte zwavel
Het marmer ſchokt in zee tot op des afgronts navel.
De buskruitrook bedwelmt de zonne, die het bloet
In d'oogen ſpat. men ziet hier niet dan vier en gloet.

Een ſchriklijk krijgsmuzijk van trommels, zeetrompetten,
En ſcheepsklaroenen, en kortouwen en musketten,
Wort met een' naeren toon en heeſchen kreet verzelt
Van ſtervenden, gewont, geblaekert, neêrgevelt,
En 't kleet van 't lijf gezengt, en in de lucht gevaeren,
Zoo drae de ſcheepsmijn ſpringt, weêr plompende in de baren,
Half levende, en verminkt, en nu in deeze elend
Te ſpaê vervloekende het oorlogselement.

en den oorlogh in de Zont. Stae vaſt: u ſtaet noch meer t'ontworſtlen. 't zal gebeuren
Dat eens de Zont, met toegebonsde waterdeuren
Aen 't pruilen in zijn kil, uw vloot zijn' ſtroom ontzegt.
Dan moet de zeekortouw weêr pleiten voor uw recht.
Het Deenſche Zeelant, en de Zontſluis, opgebroken,
Getuigen ofge uw eer manhaftig hebt gewroken.
'K hoor d'onderdrukte Belt, belegert op zijn' gront,
En d'armen op den rug gevleugelt door de Zont,
Uw maghten, daer hy zucht, in zijn paleis beſloten,
Om byſtant roepen. voort te water met uw vloten.
Verlos den rijxſtoel. red uw bontgenoot. ruk uit
De kramme en grendel die den waterdraeiboom ſluit.
De ſleutel van kanon zet alle poorten open.
Dus moogt gy overal op d'overwinning hopen,
En zien den lauwer der triomfe te gemoet,
Hoe fel een oorlogsſtorm op uwe grenzen woed,
O Yſtroomgod, zoo lang uw hooftſtad het geweten
Den vryen teugel viert, en God, in 't licht gezeten
Op 's hemels troon, alleen de ſtraf der zielen laet,
Die, niet ſchofferende het lichaem van den ſtaet,
Indien zy dwaelen, uit onnozelheit geweken
Van 't rechte pad, den mont des lants noit wederſpreken.
Zoo lang Gerechtigheit de hant ſlae aen het roer
Der ſtede, en in 't gericht den gouden ſepter voer',
En Eendraght haer verbint met haere bontgenooten,
Is alle maght te zwak haer grootheit om te ſtooten.

Maer

Maer och! wat heeft uw ſtad niet uit te ſtaen te lant,
Als zy allengs begint te groeien aen uw ſtrant!
En gy, ô Muiderſlot, wat zultge van uw' tooren
En prachtig burgtkanteel gekerm en jammer hooren!
Hoe deerlijk zal de Vecht, met bloetkoraelen root
Beſprenkelt en geverft, beſchreien zijnen noot:
Wen 's lants Andromeda, geklonken met een' keten
Aen barren rots, en voor het ongediert geſmeten
Ten roof en ſchouſpel, met erbarmelijk gezucht,
Vergeefs de handen wenſcht te ſteken naer de lucht,
[Zy zijn geboeit] vergeefs haer naekte leên te dekken,
Daer vaſt de kluiſters haer gewricht en ſpieren rekken,
Zy afgemartelt, en gedoodverft van den ſchrik,
Den muil van 't ſtrantgedrocht verwacht alle oogenblik.
'T is uit met haer, 't en zy een Perſeüs, uitgekoren
Door 't zeeorakel, tot haer hulp en trooſt geboren,
Op zijne pennen aen koom ſtreeven, hare ſmart
Verlichte, en ſtoot zijn zwaert het monſter in het hart.
Schep moet. gy moogt geruſt op zulk een' wachter ſlaepen.
Die onbezweken, en geduurig in de wapen,
Zijn' krijgsleëu weiden laet in een Oranjen velt.
Den fellen lantdraek, die noch van venijnen zwelt,
Den blaeuwen kam verheft, begint den ſtaert te krollen,
Te ſchuifelen, en ſlaet van bloetdorſt voort aen 't hollen,
Zal hy met kracht de pan inklinken, onverzet,
En d'eerſte Heilant zijn die uwe paelen red.

Zy ſpelt, wat de Stad te lant zal hebben uit te ſtaen.

't geheele lant, word als een ander Andromeda, de handen gebonden, en den moetwil ten proi overgegeven.

De Staeten, en des lants gewettigde overheden,
Op 't bloetſpoor van Tarquijn, de hoofden afgeſneden,
Uit haeve en erf geſchopt, en 't vaderlant ontzeit,
Verrijzen weêr op 's Mans vernuft en dapperheit.
De forſſe Tuinleeu, met vergifte tooverdranken
In ſlaep getoovert, hoort van ver de wapenklanken;
Verrekt de ſpieren, ſlaet en ſlingert met den ſtaert,
Schud zijne maenen, en opſpringende onvervaert,

Rukt met de klaeuwen om verwaten moortschavotten,
Noch rookende van 't bloet der trouste patriotten,
Staetmartelaeren, schelms met lantverraet beticht.
Dan word de tieranny de wreede voet gelicht.
De groote Welhem, door de keur en stem der Staeten,
Die nu 't ondraeglijk juk des dwingelants verlaeten,
De schoone Zevenstar, die met een heilig licht
De Nederlanden noch zal straelen in 't gezicht,
Ten veltheer ingewijt, drijft voor zijn leeusbanieren
'T ontuchtig roofgespuis van havikken en gieren,
Groothartig op de vlucht. maer duikt vry in uw bron,
O vlieten, en verbergt het aenschijn voor de zon,
Die u, zelf toegedamt, uwe afgestormde steden
Zal toonen, binnen van den hongersnood bestreden,
Van buiten met den brant en borgermoordery,
En plondering gedreigt. dan gaetge zelf niet vry,
Vermaekelijke Vecht. een weerwolf, tuk op logen,
En met een schaepevacht het lichaem overtogen,
Dreigt uwen schaepestal, betrouwende op zijn woort;
Hy rust niet, voor hy 't al bloetdorstig heeft vermoort.
De lammers, veel gewoon te watren in uw vloeden,
Staen voor zijn tanden bloot; geen blaeten schut het woeden.
En gy, t'onzacht gewekt door 't vreeslijk moortgerucht,
Hebt niets tot haere hulp, als traenen en gezucht.

en weder van de tieranny verlost door 't beleit der Staeten, en Prinsen van Oranje.

Wat krijgt de stormbok werk! wat zalmen muuren rammen,
Wat steektmen steden aen met oorlogsblixemvlammen!
Hoe menig stroomgod zal, verkropt van burgerbloet,
Opstuiven naer zijn bron met aerzelenden vloet?
Apollo zelf wil weêr, in zulk een vloek beladen,
Den dissel wenden, en met omgerukte raden
Te rugge spoên, als op Thyëstes moortbanket.
D'onmenschlijke Alba mest zich woedend geil en vet,
Hy slint den zuuren oogst des lantmans met zijn tanden,
Slokt gansche steden in zijn gulzige ingewanden,

De woedende Hartogh van Alba.

En

En tapt den borger 't bloet met zijne tranen af.
Gelijk een winterbeer, geborsten uit zijn graf,
En nare sneeuspelonk, al grommende aen koomt stuiven,
En grijpt d'onnoosle kudde en harders in zijn kluiven,
En knaegt en zuigt het merg uit schenkels en gebeent':
Zijn wreetheit holt, en kreunt zich niet wie dat 'er weent;
Maer zo een bergleeu, daer hy weid, en onverdroten
Plast tot den buik in 't bloet, hem komt op 't lijf geschoten;
Uit zijnen schuilhoek, op den driesprongh, hem verrast,
Dan druipt hy bevend wegh, en trekt, van vrees vermast,
Den staert van achtren in; de ruige borstels rijzen
Van dootschrik overend; hy zelf verloopt zijn spijzen,
En wenscht alleen nu 't lijf te bergen in dien nood.
Dus wil het Alba gaen, en alle die te snood
De vryheit kneevlen, en opgroeiende in het woeden,
Den borger taisteren met Inquisiciroeden.

wort by een' beer geleeken, die onder het verslinden, van eenen Leeu wort besprongen en voortgejaegt.

Meer heeft de Waermont uit zijn koor my niet gespelt.
Maer gy ô Vecht, die 't Y zoo hoog ziet opgestelt,
En zelf d'orakelkerk en waterwichelaeren
Hem kroonen tot een hooft der Nederlantsche baren,
Verheug u, en begroet dien grooten bloetverwant,
Wiens zegen rijklijk toe zal stroomen aen uw strant.
Hy neemt uw' staet ter harte, en voor zijn bontgenooten
Is zijne milde hant en schatkist noit gesloten.

Besluit van het gezangh,

Hier zweeg de Poëters en waterprofetin.
Waer vluchtge, riep het Y, waer vluchtge ô wichlaerin?
Och! keer die nooden af, die donkere onweêrvlagen;
Of zoo een bloetstorm tot ons onheil op moet daegen,
Zalf onze wonden met uw godlijke artzeny.
Hy riep vergeefs. zy zonk nu neêr, om in den ry
Der vorsten, 't werk van haer gezantschap te vermonden.

en de waerheit van het zelve.

Gansch Neêrlant heeft hier nae, al zuchtende bevonden,
Hoe die gedreigde orkaen van oorlog heeft gewoet;
Toen zy haer vryheit op moest wegen tegen bloet.

 Die

Die rampen zijn voorby. maer in de dapperheden,
Door wien dat groot gewelt zoo braef is doorgeſtreden,
Heeſt d'Yſtroom meê zijn deel gelijk in 't krijgsgevaer.
Het ſtaet hem levend voor, hoe een vrybuitenaer,
Gewoon langs zijne kuſt te plunderen en roven,
De dapperheit van eenen vrybuiter, 't Hoen genaemt, Quam met een hant vol volks ter dijkbreſſe ingeſtoven,
En nu geen Hoen geleek, maer Engelantſche haen,
Die ſcherpe ſporen durft in 's vyands ſpieren ſlaen.
Hy wacht een leger af van meer dan hondert paerden,
En werpt zich midden in de blixemende zwaerden;
Treedt zoo veel dooden en gevaeren in 't gezicht,
Als oorlogshelden, op een' krijgstoght afgericht.
Noch hout hy de kornet begreepen, daerze kleven
In 't zuigend veen, en zich te ſpaê ter vlucht begeven.
Wort met den moet van Schanderbeg vergeleken. Zoo ſluitte Schanderbeg, door Amurath getergt,
En wreeden Mahumet, in 't woeſt Albaenſch gebergt,
Met weinig oorlogsvolk, de dolle razernyen
Van Schïobargen, met Janiſſars en Saphijen:
Een leeger, ſtortende in zijn rijk met meer gewelt
En grooter meenigte, als de ſprinkhaen op het velt
In eenen droogen herfſt. hy ſlaet hun in de lenden
Van achtren, keert het ſpits, d'aenhortende oorlogsbenden,
Door wanhoop aengevoert, en ſtrijdende op hun graf,
Van vooren trots op zijn' bebloeden ſabel af.
Hier is geen uitkomſt aen. de neêrgehouwe lijken
Beletten hun weêrzijds dien Herkules t'ontwijken.
Lof van Boſſu. En gy Boſſu, al zagh de zuiderzee uw vloot
Verſlagen, zult uw' lof noch hooren nae uw doot.
Ik wenſche u op papier te ſchetſen naer het leven,
Daer gy, lafhartig van uw oorlogsvolk begeven,
De waterleeuwen van Noorthollant op uw' ſchilt
En yzre borſt verwacht. wat wort 'er bloet geſpilt!
Hoe ſlaet gy voor den maſt, als waertg'er aen een' keten
Gebonden! elk is op den Amirael verbeten.

Nu

Nu zetten op zijn vlagge al d'oorlogskoggen aen.
Noch hout hy 't heel den nacht op zijne krijgshulk ſtaen.
De norſſche Voerman van den noorder Beerewagen,
Hoe ſtyf van kou, vergat zijn traeg geſpan te jaegen,
Om 't eind der ſlagh te zien van zijn bevrozen as.
De zon verſpreidde nu haer ſtraelen door het glas
Der Indiaenſche zee, op 't aengezicht der volken,
En ſchoof de nachtgordijn van 't vochtig oog der wolken;
Toen d'onverſufte helt, geëntert en belet,
Gelijk een boſchzwijn, van het jaghtgeſpan bezet: *Gelijkenis,*
Vergeefs zich weerde, tot de middagh aengeronnen,
Den oorlogsman eer zagh gevangen als verwonnen.
Och hoe veel ſchooner blonk u glory uit aen 't Y, *en laſter.*
Zoo gy, geen deelgenoot van Albaes tieranny,
Den Waterlander niet waert in den ſchilt gevaeren
Met handen, klam van bloet der Rotterdammenaeren!
Een wreetheit die al d'eer verdonkert, boven drijft,
En uwen naem met bloet in 's lants kronijken ſchrijft.
Zoo wiſcht een miſdaet uit een' reex van heldendaeden:
Men etſt het ongelijk in koper, en op blaeden
Van eeuwig parkement, en voed het als een wond'
In 't hart: maer weldaet valt op een' onvruchtbren gront:
Die wort als op een blad van water aengeſchreven,
En teffens metten ſtroom in doode zee gedreven.
  Noch was 't den Ygod niet genoeg der helden moet *d'Ygod de dwinglandye moede,*
Te zien in zijn gebiet; hy zelfs wil zijnen vloet
Verdadigen, en nu gedenkende aen de zangen
Der Zeeſibil, zijn ſtad, die noch verſtrikt blijft hangen
In 't Spaenſche net, het oog verlichten, om de zy
Te kiezen van Oranje, en leeniger voogdy.
Hy walgde van 't gezicht der raden, galgen, ſtaeken,
En 't vreeſſelijk geloei der ſtervenden in 't blaeken
En branden. 't doodſche ſtrant en al de vogelwijk
Verſtrekt een moorttoneel, gevult met lijk op lijk.

De

Gelijkenis. De bloetraed brult gelijk een Tiger, die gewrongen
Door d'yzre tralie, en de ketenen ontſprongen,
Zijn tuchtheer aenſchent, vult het huis met roof en moort:
Dan gaet d'onnooſle wieg niet vry, hy ſlaet al voort,
En voed den wreeden dorſt en honger met verſlinden.

ſpreekt den Zuiderzeegod aen, ſtelt hem den nood des lants voor oogen. Hy ſprak in 't worſtlen van die donkere onweêrwinden,
Verſlagen in 't gemoet, den Zuiderzeegod aen:
O Vader, 't is met u en mijnen ſtroom gedaen.
De kroon van Amſterdam aen 't waggelen, zal vallen,
En wy, bedrukt het puin der omgewroete wallen
Aflekken van den gront, en lijden in ons hof
Een' ſtooker van 't noortweſt, vaſt kaetzend' met het ſtof
Der hooftſtad, ons ten trots. gy ziet aen alle kanten
Het lant in oproer, en de maght der eedverwanten
Aen 't groeien; yder zweert Borgonjes ſtandert af,
En offert aen Naſſau den vrijen veltheerſtaf.
Noorthollant heeft den toom lang in den nek geſmeten,
En hout zijn vryheit vaſt. de Vliſſinger, verbeten
Op bloetplakkaeten en den brandtol, is nu moe
Te zwoegen onder 't juk. noch wort de vette koe
Van Hollant, bloet en vleeſch ten jadders uitgemolken.
En zou eens Amſterdam de kruin tot aen de wolken
Opſteken, gantſch Europe; en Afrikaenſchen Moor,
Japonner, en Javaen verſtrekken een kantoor,
En zijne wiſſelbank geduurig aen zien groeien,
Met een gewenſcht getijde, in 't ebben en in 't vloeien,
Een zilverty, dat ſtroomt met baren klinkklaer gout:
Dan moſt het uit den dwang gereddert, eer die ſtout
Hier zijnen zetel veſt, terwijl het hart der heeren
En borgren twijfelt aen wat zijde 't zich wil keeren,
Gelijkenis. En, als een onruſt, door gewight noch vêer geſtuit,
Vaſt wankelt, noit geruſt noch zeker in beſluit.

en geeft hem raed om ze af te keeren. Gy moet Enkhuizen en de Waterlantſche vlekken
Gebieden met hun vloot tot op mijn' ſtroom te trekken,

De

De Stad in d'oogen te braveren op mijn rijk.
Die wil ik flux den moed ontvonken, te gelijk
Haer hulpe bieden, en verdrukken; en betoonen,
Dat wy met eigen keur haer vyanden verschoonen,
Op 't punt, dat alles scheen gevallen in haer hant,
En in een toght vernielt de hoop van Waterlant.
Dit wil den bontgenoot den moet in top verheffen,
Den Amsterdammer als een donderkogel treffen,
Te rugge leeren zien, en toonen, dat een god
Zijn vryheit hanthaeft, en den Spaenschen hoogmoet knot.
 De Zeevorst, op de komst des Ygods afgestegen *die daerin bewilligt.*
Van zijne schulpkoets, toont zich vaerdig en genegen,
En geeft zijn' schoonzoon 't woort. [want vader Oceaen
Had zelf hem tot die trou genood en aengeraên.]
Hy prest de vlooten op, die over Pampus streven, *Verhael van de Noorthollandsche vloot,*
En dicht voor Amsterdam ten anker zich begeven.
Nu stremt de blaesbalg van 't Noortoosten, streng en guur,
Al 't water tot een vloer van ys, een' dikken muur
Van marmer, en beklemt de schepen in de schotsen
Van 't grontys, vast gegroeit als blinde waterrotsen,
Op een geschoven in den ysgang, met gedruis
En hol gemor: elk ziet bestoven naer zijn huis
En kindren om, de doot begrimtze aen wederzijen.
Hier dreigt hun 't stael den draet des levens af te snyen,
Daer steekt de winter op met hagel, ys en sneeu.
De Kreeft verstijft van kou. de felle Hemelleeu
Is grijs berijpt om 't hooft. de zon, de koude ontweken,
Vreest herwaerts aen 't gezicht uit haer karos te steken.
Wat raet? de stad valt uit met vierwerk, brantgeweer
En pektoorts en harpuis: hier is geen uitkomst meer.
 Maer d'Ygod zorgt voor u, hy zal het marmer sloopen, *die in 't ys bezet op het Y, schielijk gesloopt wort, en uit het dreigende gevaer behouden.*
En bonzen met zijn' arm den breeden ysdam open.
Ik hoor van ondren 't ys vast bommen, 'k zie van ver
Hoe 't splijt en dreunt, en staet bezaeit met star op star,

Of eer een regenboog van ſtarren, met koleuren
En ſtraelen geſchakeert. daer is het glas aen 't ſcheuren,
En laet door d'open byt den Waterlander uit.
Een ſpringvloet zet hem voort, daar hy op Pampus ſtuit;
En mits hy 't dreigement der Hooftſtede is ontkomen,
Sluit dadelijk de bres der opgereten ſtroomen.
D'aenzienelijke Raed terwijl, en borgery
In 't wonderwerk verſtomt, beginnen aen d'een zy
Te wankelen. men roept, de hemel is ons tegen.
Maer eermen zulk een heir van zielen kan bewegen,
Dien grooten overſprong te waegen, en van heer
Te wiſſlen, draeit het werk noch jaeren hene en weêr;
Eer 't uit den winkelhaek bewogen onder 't draelen,
Met open poorten 't huis van Naſſauw in durft haelen.

Gelijkenis. De ſcheepsboukonſtenaer helpt dus het oorlogsvlot
Eerſt aen 't bewegen, viert weêrzijts het ſlagbed bot,
Daer 't nu aen 't wiegen door gewelt van dommekrachten,
Vaſt op zijn rollen ſchokt: al d'ommeſtanders wachten
Met ſmart dit draelen af, tot dat het lang geſolt,
Getuimelt en geſchrangt, met kracht voor over rolt,
En ſpoelt den mont in 't Y, en ſcheurt het water open.
De ronde kimmen en rantſoenen zijn beloopen
Van ſchuim, door zulk een' ſlagh oprijzende uit den gront:
Terwijl 't nu aerdig ſtrookt, en prijſt des bouheers vond.

De Vryheit, t'Amſterdam zoo lang een tijt verſchoven,
Stak eindlijk dus haer hooft met grooter aenzien boven.

Gelijkenis. Gelijk de zonnebloem, verſlingert op 't gezicht
Der zonne, moeder van het albezielend licht,
Geduurig op ziet met zijne oogen van beneden,
Haer volgt, van daerze in 't Ooſt ten wolken uitgereden,
In 't root ſcharlaken praelt, tot daerze met een kroon
Van diamanten en karbonkels, uit haer' troon
Getreên op d'avontkim, met eenen mai van rozen,
De blakende oogen dekt en wangen, die nu blozen

Van

Van hitte, en gloeien door het floers der wolken heen.
Zoo zet de Vryſtad aen het Y, noit afgeſtreên,
De Vryheit op 't altaer, ten trots der dwinglandyen,
Die dit * Palladium noch wenſchen eens t'ontwijen.
Dat Godsbeelt, hier in 't lant, als een verborge ſchat,
Ten hemel afgedaelt, een heiligdom de ſtad
Zoo dier vertrout, beſchermt de maght der Amſtelaeren.
Dien is het te gering hun eigen gront en baren
Te veiligen, zoo zy niet al den Oceaen.
Ontſluiten, weigerende in vreemden dienſt te ſtaen.
Toen't Ooſten, ziende allengs den ſchat van Hollant groeien,
Verraderlijk beſtont haer ſcheepvaert te beſnoeien,
Beſlaet in Pomeren en Pruiſſen, Zont en Belt,
De korenvloot van 't Y, en rooftze met gewelt:
Dorſt Amſterdam (hoe klein't zich toonde voor twee eeuwen)
Zich met meer koggen, dan gantſch Hollant met de Zeeuwen
Te ſamen rukte, in zee begeven, en het ſtrant
Der roovers plonderen, hun vlotten in den brant
Vernielen, en gekeert met zege, en trots gewroken,
Heeft op het hoog toppet den bezem opgeſtoken,
Als die de ruime zee, van ſchuimers lang geplaegt,
Nu zagh door haren moet geveiligt en gevaegt.
'T heeft ſedert menigmael, eer 't zulk een' milden zegen
En rijkdom door de hant des hemels heeft verkregen,
In 't oorlogsvier de proef en loutring uitgeſtaen.
Nu dwingt het Barbarye, en Hagars halve maen:
Dan ſlaet de waterleeu, al brullende opgeſchoten,
Zijn klaeuwen reis op reis in Londens oorlogsvloten.
En 't Y bezwijkt met zijn drie kruiſſen voor geen maght
Van zoo veel kroonen, in dien ſtorm te velt gebraght.
Ik zwijg, hoe ver het met zijn vlooten door durf dringen,
In andre werrelden den Indiaen beſpringen,

De Vryheit is het Palladium van Amſterdam.

D'Amſterdammers de zee geſchuimt hebbende, ſteken den bezem op den maſt.

* *Het beelt van Pallas, dat de Troianen, en naderhant de Romeinen bewaerden, als iets, waer aen door 't nootlot de behoudenis des rijks was gebonden.*

En Tarter en Sinees, en wie, verhit op buit,
Met Oorlogsjonk en Praeu op 't water rooft en ruit,
Braveren, en de vlagh voor Hollant leeren ſtrijken,
En dracien op den duim d'Ooſtindiaenſche rijken.
Zoo mannelijk een reex van Oorlogsdaden kroont
Mijn' vloed met eeuwige eer. de koopvaerdye loont
Hem rijklijk met haer winſt. elk ſchenkt hem hare gaven,
En ruſt in zijnen ſchoot als een gewenſchte haven.

De grootſte lof van den Yſtroom is, Amſterdam aen zijnen vloed te hebben

Maer 't geen oneindlijk meer zijn' grooten naem trompet,
Is Amſterdam, zoo breet langs zijne kuſt gezet,
Daer Y en Amſtelſtroom, geklemt in nauwer boghten,
Met hondert aderen om ſtryt de Stad bevochten
En laven met hun verſch en vlietend ſtroomkriſtal.

Veneedje troost de zee.

Veneedje trouwe vry, om 't jaer, het zeegeval
Met 's Hertogs ring, wen hy, op 't prachtigſte uitgeſtreken,
Op 't feeſt der Hemelvaert, die werpt in zee, ten teken
Van 't eeuwig echtverbont, met Thetys aengegaen:
Dan ſteek' het Wapenhuis, Sint Markus oorlogsvaen
Te trotſer uit, en mann' galeien, galeaſſen
En krijgsfeloeken, om de Turken te verraſſen,
En hael' den zeeſlag van Lepante weêr in top.
Wy heffen met meer recht den waeterſtander op:
Want Amſterdam verbont noit waetren met geſchenken.
De Zeegoôn vliegen zelf gewilligh van haer wenken,
En trekken gonſtigh met de Stad een zelve lijn.
O heerlijk kooppaleis, hoe luſtte 't me in dees ſchijn,
Verſlingert op uw ſchoonte en keur van rijke gaven,
Met heerelijker trant den zangberg op te draven,
Zoo niet mijn zangheldin, nu met een laeger toon
En waterlucht gedient, ontzagh naer zulk een kroon
Te ſteken, die alleen vergunt aen fenixpennen,
Gewoon met vluggen zwier de ſteilten op te rennen,
My d'oogen met haer' glans en weêrlicht ſlegs verblint!
Noch is de knoop zoo naeu die u aen 't Y verbint,

Dat

Dat ik my niet onthouw al schijnt het buiten reden,
Ook menigmael in uw waranden in te treden.
Of zou mijn stroomgedicht wel aerden naer den stroom,
En luistren op zijn' trant te minder naer den toom?
Met welk een recht magh't Y op zulk een Hooftstad pratten,
Den waeren stapel van al 's werrelts koopmanschatten!
Hoe lustig weid het oog der vreemden aen zijn' kant,
In zulk een' rijken beemt van huizen, hier geplant,
En in den gront zo diep gewortelt als hun kroonen
Ten hemel rijzen en een marmerrots vertoonen!
Geen min sieraet zet weêr de ruime vaart van 't Y,
Als in vergelding, 't Hooft der waersteden by:
Het zy men zich vergaepe aen zoo veel lange rijen
Van havenpaelen, die bequaeme havens snijen
En deelen, elk een plaets vergunnen naer zijn soort,
En even vol rondom met schepen zijn geboort.
De Noortsche handelaer heeft hier zijn plaets verkoren,
Daer, die de wilde kust uitplundert van haer Mooren;
Ginds die noch ruiken naer de geurige Levant.
Hier ziet men laeden, daer weêr lossen, al het strant
En 't water grimmelt van matroozen, vremdelingen
En kooplièn, die hier uit alle oorden samendringen.
Het zy men schemere op den schoonen regenboog
Der zyde vlaggen, zoo wellustig voor het oog,
Zoo dartel uitgespreit, de goude paeuwevêeren
Niet ongelijk, wanneer de paeu aen 't triomferen
Met opgesteken borst hoogmoedig prijkt en draeit,
En d'oogen toont, in 't velt van haeren staert gezaeit:
Of eer komt met een schat van diamanten pronken,
Weêrlichtende in de zon met tintelende vonken,
En duizent kleuren, weêr opgloeiende en vergaen,
En domlende ondereen. hoe vrolijk zaegtge 't aen
O Ystroomgod! hoe trots spanseerden uwe stroomen,
Toen Hollant van den Teems met zege weêr gekomen,

Het Y zet wederom het grootste sieraet aen Amsterdam by met zulk een bosch van scheepen en vlaggen.

Gelijkenis.

Uw' vloed bedekte met een gloeiend paviljoen
Van wimpels, geſchakeert tot een triomfſeſtoen,
Verlicht door duizenden van vieren, langs de ſtangen
En marſſen vaſt gehecht; terwijl kortouw en ſlangen,
Matroos verquikten met hun dreunende muzyk!

De menigte van afvaerende en aenkomende reizenaeren

Wanneer de zonnekloot, vermoeit zoo lang te pryk
Aen 's hemels tent te ſtaen, begint in zee te daelen,
En kort den teugel in der uitgediende ſtraelen,
Dringt hier een werrelt aen van menſchen, die gelaên
Met zak en koopmanſchap, en voor hun gelt voldaen,
Vertrekken naer hun huis en vrou, en lieve panden:
Die zien verlegen uit, of noch geen ſchepen landen,
En waer de beurtman toeft. 't heeft ſchyn, dat menighmael
De moeder hen vertrooſt, en met een breet verhael
Van Amſterdam, haer grootte en ſchat van koſtlijkheden,
Hun vrees bedriegt, daer zy verſtommen op haer reden,
En yder zich de Stad verbeelt naer zyn begrip,
En ſchildert naer een boot een maghtig oorlogsſchip.
Een deel doet Vrieſlant aen, en haer beruchte ſteden.
Een deel wenſcht aen den zoom des Yſſels uit te treden.
Een meenigte vertrekt met kagen, ſmak en jaght,
Naer 't Vlie en Teſſel daer hun d'oorlogsvloot verwacht.
D'uitheemſche, die al dat gewoel ziet op de baren,
Meent Amſterdam is van dien avont leegh gevaeren.

't Vermaek op het Y met Jaghten.

Wien 't liever luſt, terwijl de wolken aen de lucht
Hem hoope geven van een koelte, dit gerucht
T'ontvlieden, en voor wint door 't zilver heen te ſtreven
Van 't bruiſſchend Y, kan zich in ſloep of jaght begeven.
De havens, tot vermaek geſchikt en afgedeelt,
Zijn rijk voorzien. indien hem d'eenzaemheit verveelt,
'T zal hem in zoo veel keur op geene vrienden ſteken,
Bereit op zijn verzoek, om mede gront te breken.
Zijn Rozemont verzelt hem lichtlijk op dien toght.
Wanneer de wint hem dan heeft op het ruim gebroght,

En

En 't jaght naer zijnen zin recht door den vloet gaet ſtrijken,
Hoe zal hy haeren hals by blank yvoor gelijken,
Het hair by goude dråen, de kaeken by een blad
Van witte lelien, met rozebloet beſpat;
De lippen by den daeu van kerſſen en moerellen;
De borſten, half ontdekt, en lieffelijk aen 't zwellen,
By hemelſche appels, waerd van goden afgeplukt!
Wat ſpelt hy zich een vreugt, dien 't eindelijk gelukt
Te ſmelten in haer' ſchoot, en op die lieve wangen,
En friſſen mont, verrukt van min te blyven hangen!
Met hoe veel traenen ſmeekt hy haer het jawoort af!
Zy wankelt nae het ſchijnt, en valt hem minder ſtraf.
D'Ygoden maeken hem welſprekender in 't minnen.
De ſchoone Venus zelf ontvonkt haer borſt van binnen
Met een geheime vlam. nu ziet hem Rozemont
Verliefder aen, en voed een diepe minnewond.
Och, zeght hy, ziet gy niet de zwarte lucht verdwijnen,
En 't zonnelicht ons weêr met ſchooner glans beſchijnen;
En wint die donkre wolk van ſtrengheit, zoo verwoed,
O wreede maegt, noch velt in uw verſteent gemoed?
Ach laet een wenſchlijk licht van trooſt en mededogen
Eens ſtraelen op mijn ziel uit die aldwingende oogen.
Hoe weinig hebtge, en och hoe veel weêrom gemeen
Met dezen ſtroom, daer wy nu glippen over heen!
Die is eens uitgewoed, hoe fel hy opgeſtoven,
De kielen dreigt, en brult en roert de gronden boven,
De tijt ſtrijkt eenmael zijne oploopentheit van 't hart.
Maer gy blijft even wreet, en groeit in mijne ſmart.
Leer eindlijk van den ſtroom, mijn ſchoone, leer bedaeren:
Gelijk gy leert, niets van mijn zuchten te bewaeren,
Maer in den wint te ſlaen mijn klaght en minnebeê,
Vergeten eer gy 't hoort. gy ziet de golven meê
Dus weinig houden 't ſpoor, zoo diep hun ingeſchreven
Met d'yzre kiel, en weêr ten eerſten uitgewreven.

Vryaedje op den Y-ſtroom.

Dus

Dus weid de minnaer uit. gelukkig zoo een lach
Van zijn godinne, een lonk hem eens gebeuren magh.

Winter-vermaek op het Y met sleden en schaetsen. Gelijkenis.

De winter zelf belet den Amsterdammenaeren
Geen vreugt, wanneer het Y, met toegevrozen baren,
De rossen op zijn' rug laet streeven, zoo gezwint
Als een Tartaersche pijl, geschoten voor den wint.
Zy snuiven vier en rook ten neuze uit, onder 't noopen
Der jeught, en schynen nu zich zelf voorby te loopen.
De schoone Jofferschap, gedekt met kostlijk bont,
Streelt hen in 't jaegen met het orgel van haer' mont.
Men ziet 'er andre, met de vleugels aen de voeten,
Voortvliegen als een schim, 't godinnendom begroeten
Met duizent zwieren; nu laveren heel in ly
Op d'eene schaets, en voort gezwiert aen d'andre zy,
'T omwerpen, sneller als een arent op zijn pennen,
En sneller als door 't sneeu de Samojeeden rennen.
Mijn oogen scheemren door dat dryven hene en weêr:
En daer ik hier meê sprak, zie ik nu nergens meer.
Hoor Rome, en hoor Atheen, wie dorst oit stouter liegen,
Als datmen menschen zagh met yzre wieken vliegen?
Hier zeggen wy 't met recht: en gy denkt uit de wijs,
Hoe snel het glippen moet, glad yzer op glad ys.

Bequaemheit van 't Y boven andre vloeden, tot een reede voor de schepen.

De welvaert van de Stad is mede aen 't Y gebonden.
De minste vlieten zijn bequaem tot ankergronden,
En dikmaels van den stroom en barrening verheert;
Die loeiende uit den gront, afgrijslijk gaept, en keert
Het zwaere zeegevaert, of stampt het uit zijn naeden.
Hier vintmen rotsen, die geblint, matroos verraden,
Daer riffen, banken en zantplaeten steil en breet:
De havenstroomen staen veel open, en gereet
Voor elk, die recht uit zee hun boezem in komt streven,
En vriend of vyand zich ten anker durft begeven.
Maer d'Yrivier heeft met die havens niet gemeen.
Zijn ziekbed Pampus zet de kielen door haer veen,

En

En ſlijm gemaklijk door, en hindert geene vloten.
Hy zelf komt eerſt in 't rijk der zuiderzee geſchoten
Met zijnen waterval, en ſtreeft van daer, door 't nat
Des zeegods (die hem dit vergunde tot een ſchat
En Bruitsgaef) mijlen verre, en ziet de Vrieſche kuſten;
Tot dat hy eindlijk blijft in Nereus golven ruſten,
Nae zulk een langen toght, dien niemant kan beſtaen
Uit vyantſchap, 't en zy hy zeker wil vergaen.
Ook hout hem ebbe en vloet geduurig in bewegen
Op haren tijt, en weet d'onreinheit weg te vegen,
En ſcheit het ſlijm en veen, eer dat het ſamen kleeft,
Terwijl het Leidſche Meir een' ſnellen doorvloet geeft;
Dat kort getuchtigt met gewelt van zwaere ſluizen,
En poſten, ſterker woed en arbeit door te bruizen,
En ſchuimt, als 't in zijn plas de woeſte golven braekt,
Het grontveen open, dat al d'oever beeft en kraekt.
De Vogelwijk, de ſchrik der ſchelmen, recht in d'oogen
Der Stad gelegen, heeft op 't water meê vermogen;
Dat hier in naeuwer kreek geſchoten en geparſt,
Met grooter ſchuuring weêr in ruimen boezem barſt.
Dus haelt de ryke ſtroom tot heil der ſtad genegen,
Geduurig vloten in, en kroontze met zijn zegen.
Wat watren buigen nu niet willig voor het Y,
En ſtryken voor de vlag van zyne zeevaerdy?
D'Eufrates, zeker, ſchoon hy ſneller voort komt breken
Uit Nifas bronſpelonk, en ſchuurt de vruchtbre ſtreeken
Van 't ryke Armenie, en, voortrukkende in dien ſpoet,
'T geblixemt overſchot van 't oude Babel groet,
En opent zijne kil den moede Karavaenen,
Die, onder het gelei der Turkſe ſtandertmaenen,
Naer Bagdad trekken, en den Tigris, twijffelt niet
Hem toe te ſtaen den lof van maghtiger gebiet.
Want zoo veel leeuwen en gedrochten, als 'er huilen
Aen zijn onveilig ſtrant, en brullen uit hun kuilen

Oorzaek der diepte en ſchuuring op den Y-ſtroom.

d'Eufraet en andre ſtroomen, met het Y vergeleken, vallen te licht.

In ſtarreloozen nacht, zoo menige oorlogsvloot
En ſcheepsmaght zent het Y rondom den werreltkloot,
D'Araxes, al te trots, om van een brug benepen,
Zijn ongeſtuimen vloet met boghten na te ſleepen,
Door naeuwe hoolen en gewelfſelen, wanneer
Hy ſtort in 't bruiſchend zout van 't Kaſpiaenſche meir,
Ontzeght den Yſtroom niet, hoe eng hy wort beſloten
Van paelen, hoe gedwee in zuiderzee gegoten,
Te wijken, en gelijk een' Koning, onbepaelt
Van rijk en heerſchappy, te groeten, daer hy dwaelt
Met vloot op vloot, zoo ver Neptuin, van liefde ontſtoken,
Zijn Zuſter d'Aerde omhelſt, die ſchooner opgeloken,
Om zulk een gunſt, met vreugt zijn friſſe lippen kuſt,
Hem vriendlijk d'oogen ſtreelt, en in zyne armen ruſt:
Gelijkze beide dus geſtrengelt, in het blaecken
Van kuiſſche zucht en min, den werreltkloot volmaeken,
En tekenen de ronde en omtrek van de Sfeer.
De Scytiſche Arar, en de Heber hoort nu d'eer
Des Yſtrooms met meer luſt en aendacht, als het ſpelen
Van Orfeus, wen 't hem luſtte een lier of harp te ſtreelen;
Daer eene ſchouburg van geboomten om hem ſtont,
En zagh den zanghelt bly de woorden uit den mont;
Terwijl hy leeu en beer by d'ooren hielt gevangen,
En 't alles aan den klank van zyne luit bleef hangen.
Hoewel de Faem getuigt, dat hy, uit rouw en zucht,
De Traenen niet weêrhielt, maer vulde zee en lucht
Met zijne klaght, toen 't hooft des zangers, van Bachanten
En wijnpaepinnen, die ontzint van alle kanten
Toeſchoten, in zijn' vloet geworpen, mette tong,
Nu ſtijf beſtorven, noch een droevig klaegliet zong,
En driemael flaeu uw' naem, Euridice, liet hooren.
De vlietgod dronk die klaght al ſchreiend met zyn ooren,
Om 't onheil van zijn' vrient te jammerlijk begaen.
Noch kittelt hem de roem, den Ygod toegeſtaen,

Ge-

Gevoeliger, waerom hy traeger wenſcht te vlieten,
En d'Arar ſneller als voorheen in zee te ſchieten;
Hy, om zich langer te vernoegen in die ſtof,
En deeze, om dat hy groeit en dartelt in zijn' lof.
Zelf Acheloüs, ſchoon zijn hooren is gebroken
Van 't norſſe voorhooft, en 't ſchandael noch ongewroken,
Erkent den ſtaet van 't Y, miſſchien uit vrees, of weêr
Een ſterker Herkules, verdadiger voor d'eer
Van zijn' geboorteſtroom, hem, ſtouter in 't beſpringen,
Den andren hooren met den wortel af moght wringen.
De heilige Jordaen, zoo dier van God bemint
Voorheen, als nu helaes van 't ongeloof verblint,
Roem vry, als hy door 't kruid van Liban af komt ſtroomen,
Op 't riekend paviljoen van zyne Cederbomen;
De Rijn op wijngaertloof, langs zynen boort geplant;
De ſlepende Paktool en Taeg op 't gouden zand;
De Betis op den geur van zyne olyveſpruiten;
De zilvre Wijſſel op zijn graenen, vee en fruiten:
De god des Yvloeds vaert ten hemel, met een wout
Van ſchepen, koſtelijk en konſtig opgebout
Aen zynen oever, en ontduikt de zonneſtraelen
In een gehemelte van vlaggen, die hier praelen,
En kraeken van de zyde en goutdraet even ſchoon.
De Wijſſel brengt zoo veel gewaſſen niet ten toon,
De Betis ſtammen van Olyven, noch de ſtranden
Van Tagus en Paktool getal van goude zanden;
De Rijn perſt minder maght van druiven, de Jordaen
Ziet zoo veel Ceders niet om zyne bronnen ſtaen,
En ſpieglen in zyn glas; als d'Ygod daeglijx kielen
Op zyne ruime kolk laveren ziet, en krielen
En ſtrooken ondereen: en zentze om Cederhout,
Om friſſchen vernenwijn, en baren van root gout,
Den witen olie uit de Poelje, vee en koren,
En wat hem d'Overvloet kan ſchenken uit haer' hooren.

Wie twijfelt aen mijn zangh, klim op dit ſchip om hoog,
Dit oorlogsſlot, en laet van 't ſteil kampanje 't oog
Uitſtraelen over 't vlak, van daer de witte duinen
Zich ſchijnen in de lucht te heffen met hun kruinen:
Of liever daer die ſtreek een zilvre lucht verbeelt,
En al het duin, een wolk, daer 't zonnevier op ſpeelt:
Tot daer de zuiderzee 't gezichte ſchijnt t'ontſlippen,
En in het blaeu verſchiet geſmolten, weg te glippen.
Wat zietge op 't vloedtoneel, zoo wijt en breet verdeelt,
Gelijkenis Opdondren, dan een boſch van kielen? als een teelt
Van ſtrantgevogelt, dat, gebroet in zomerdagen,
Nu eerſt in eene vlucht den toght van ſtrant durft waegen,
En ſpreit zich dichter dan een regen over 't zout
Der zee, en blint de zon, als 't zich geſlooten hout,
In eenen dichten zwarm, van niemant na te tellen.
Wat zietmen zeilen, wat bezaenen ginder zwellen!
Hoe groot een vloot leght daer met zijne rees gekaeit!
Wat vintmen hier een maght die op haer ankers draeit,
En wacht een voordewint om voort in zee te ſteken!

Beſchryving van het Hok: een haven, rondom met paelwerk beſloten, daer de Oorlogsſchepen leggen.

Maer ziet gy verder naer de zuiderzeeſche ſtreeken,
By 't heerlijk Magazijn, die haven afgeſneên
Met paalwerk? zietze niet als met ontzagh, wy treên
Hier monſters op den nek en vreeſlijke oorlogsdraeken;
Die uit hun mont de doot en vier en donder braeken:
Wanneer de vryheit, dier bevoolen aen hun wacht,
En 't recht des Oceaens gekreukt wort en verkracht.
Hier leggen aen den bant * Griffoenen, Tigerdieren,
En felle Leeuwen, elk verdeelt in hun banieren.
Daer praelt de goude Leeu manhaftig in 't kaſteel
Van 't zwaere zeegevaerte, en gaept met open keel
Naer 't vyantlijke bloet. gins drijft hy in de baren,
Of ſleept een' bloetſtreep langs zijn' wreeden muil en haeren.
Streek

* *Griffoenen, Leeuwen, Tigers, Olifanten, Bergen, &c. naemen van ſchepen.*

Streek d'oorlogsgod hun eens deze yzre ketens af,
En bonsde 't gruwzaem Hok weêr open met zijn ſtaf:
Gy zoud den Olifant afgrijslijk hooren ſchreeuwen,
En een vermengt gebrul van Wateroorlogsleeuwen
En Luipaerts, vliegende en omzwevende op den vloet.
De Steden danſten zelf op 't water, lucht van voet.
De harders dreigden met hun yzren ſtok de wolven.
De Staertſtar ſleepte een' ſtrael van zwavel langs de golven:
Zy ſpelde met haer roede een' fellen ſtorm op zee,
En blixemde 't gewelt des vyants van de reê.
Men zou de Bergen hier al brandende zien zweven:
Ja, bergen, die van hout en yzer ſamenkleven,
Geen Etna wijken, noch den gloeienden Vezeef,
Wanneer hy donderde, en zijn' vlam ten hemel dreef
In eenen vierorkaen, die, barſtende aengewaſſen,
Leide al het Paradijs van 't vet Kampanje in aſſen.
De Spiegel zette weêr aen 't Kormantijnſche ſtrant,
Op [a] Archimedes ſpoor, de ſchepen in den brant.
[b] Outshooren, tot behout van ſtad en lant gekoren,
Brak 's vyants heirſpits in met zijn' metaelen hooren,
En trof hem op de borſt, tot dat hy afgewoet,
De zee beſmette, en hem vergulde met zijn bloet.
De Mauritaenſche leeu, de ſnelle tigerdieren,
Die op Kaukaes en zijn beſneeude klippen zwieren,
En wreede draeken in het Lybiaenſch geweſt,
Verdaedigen alleen met eenen mont hun neſt.
Maer ſchoon een Hydra weêr ten poel quam uitgeſtreken
Met zeven koppen; elk geſpitſt om zich te wreken,
En braekte Cerberus uit zijn drie muilen weêr
Een ganſche zee van vier, zijn hoogmoet lagh ter neer:

Hy

[a] *Archimedes wiſt de ſtraelen van de zon met zulk een kracht te doen afſluiten van groote ſpiegelglazen, datze de vyandlijke ſchepen van den Roomſchen hooftman Marcel in den brant ſtaeken.*

[b] *Een Oorlogsſchip, naer den Heere Burgermeeſter Outshooren genaemt.*

Hy blaſte, doot van ſchrik, de poort des afgronts open,
En zagh al 't ongediert verbaeſt het velt verloopen,
Als onze Zeeleeu, môe zijn' doodelijken wrok
Te kroppen, dreigde met den klaeu, en ſtak een klok
Al t'evens op uit meêr dan hondert kopre monden;
De Zeedraek antwoordde, en de dolle waterhonden
Uit zoo veel monden meê naebaſten met een barſt;
Dat aerde en hemel ſchokte, en Nereus zelf, geperſt
In enger kil, ontdook de vlamme en donderklooten,
Ten kopren oven van hun keelen uitgeſchoten.
Hier onder moght de Roos verſchynen, op haer' ſteel
Zoo preuts en heerlijk opgeloken, maer geheel
Omzet met doornen van metael, niet aen te raeken
Als met ontzagh en ſchroom, waer voor de Ridders wacken;
Gelijkze meê de Maeght beſchermen, en een ry
Van Landen, die men zou ſpanſeeren zien langs 't Y.
Maer veiliger is 't hen niet in den ſlaep te ſtoren.
Zy zijn oploopende en verſlindende in hun' tooren.
En niemant, hoe gehart, viel in hun ongenaê,
Als tot zijn ongeluk en onherhaelbre ſchaê.
  Hoe nader mijn gedicht aen 't einde ſchijnt te ſpoeien,
Hoe minder ik mijn' trant en rijkdom kan beſnoeien.
Gy ſtroomt den dichter, die zich kittelt in uw' lof,
Geduurig ryker toe met eenen vloet van ſtof,
O Stroomgod, daer gy op uw ſchulpkaros gereden,
Uwe enge boorden ziet gezegent met twee ſteden,
Aen uwe zuiderzy, en, daerge in 't noorden ſtreeft,
Een kroon van Dorpen, die, als gy, geen weêrgaê heeft.
Het ſcheeprijk Nieuwendam, de Schellingwouſche velden,
Buikſloot en Durgerdam. voorzien van waterhelden:
En geeft uw plas den lof, waer opze billijk praelt.
Dat zy Zuidhollant van Weſtvrieſlant deelt en paelt.
Gelijkenis. Niet anders ſchijnt de zon veel grooter in onze oogen,
Wanneerze, 't aengezicht reets van een wolk betogen,

Haer

Haer daghvaert heeft volend, en zinkt met weitſer zwier,
En gloeiende om het hooft met breeder glans en vier,
In 't koelbad van de zee. noch moet ik voor u ſpreken,
Al wenſcht mijn zangheldin de dichtſnaer af te breken.
'K wil uw groothartigheit en eedlen moet, te blint
Van 't onverſtant miſduit, tot eigenbaet gezint,
Verdadigen. men zegt, dat gy uit bittren tooren,
Zomwijl de golven preſt met uwen onweêrhooren,
En drijft ze, daer geen ſluis hun woeſten oploop ſtuit,
Ter Hooftſtede in, met een aenſchennend ſtormgeluit,
Verdrinkt de kelders, perſt de pakhuisdeuren open,
En komt tot voor de Waeg en 't heilig Raethuis ſtroopen;
Omdat de Stad, zoo rijk van uwe gonſt beſtraelt,
Niet met uw wapen, maer den naem des Aemſtels praelt.
Als ofge, dronken van de zoete nektartoogen,
Nu dubble zonnen zaeght met uw benevelde oogen,
En raezend van den wijn, zoud plondren in een' togt,
Het voordeel zoo bezorgt de koopſtad toegebrogt,
En op uw' eigen rug tot aan den wal gedraegen.
Neen! dat 's uw grootſche ziel miſverwen en belaegen.
Gy deelt de weldaên uit, en wacht op lof noch loon:
Dat 's goddelijk: dat voegt uw koninklijke kroon.
'T is u genoegh de Stad te zeegnen met uw baren.
Dat vlecht een eeuwig loof om uwe grijze haeren.
En valt eens Amſterdam, ('t val noit) want niets met recht
Zich d'eeuwigheit belooft: het trots Kartage leght
Gedolven onder zee, en Rome, in top gewaſſen,
Als 's aerdrijks monarchin, begraven in haer aſſchen,
Door 't woeden van den tijt; noch blijft uw deugt in ſtant.
Die lacht de jaeren uit en waternood en brant.
Maer was alleen uw naem aen Amſterdam gebonden,
Ik zagh met haer uw faem van 't zelve vier verſlonden.
Maer 't ſchijntme toe, en ook beveſtigt het gerucht
Mijn giſſing, dat uw plas verbaeſt te rugge vlucht,

Oorzaek van 't over vloeien des Yſtrooms.

Als een noortwesterstorm komt op zijn vlerken gieren,
Zet al de kust in brant, en dooft des hemels vieren:
Zy vlucht, uit hoogen noot gedwongen en geperst,
Wanneer die stoker in den mont van Tessel barst,
En steekt d'alarmtrompet. dan rukken Nereus baren
Byeen, en in den schoot der zuiderzee gevaeren,
Vervullen schielijk met een springvloed zijnen kolk;
Die overstortende. als een zwangre zomerwolk,
Den Ystroom dwingt voor dat gedrang te rug te wijken,
Te springen over 't perk van burgwal, boort en dijken,
En in een ruimer kil te schuilen, tot de zee
Den aftoght blaest, en sleept het doolend water meê.
Men ziet uw stroomnat zelf schoorvoetende verdwaelen,
Als 't wort geperst zoo wijt te springen uit zijn paelen.
D'ondankbre laster byte op hare tong voortaen,
En tuig, dat d'Ygod naer geen titel heeft gestaen.
Het zuivelrijk Edam bevestigt, 't geen wy zongen;
Edam wiert eertijts Ydam genaemt; Dat, door het dier verzoek des rijken vloets, gedwongen,
Den naem van Ydam heeft verwissełt in Edam.
Maer wiert de Hooftstad eens gedreigt met vier en vlam,
Het Y geeft een sterkte aen de Stad; En in een krijgsverraet van vyant overvallen,
Dan zoudge zelf het Y zien blank staen voor de wallen,
Tot heil der Stad, door zijne oploopentheit gered:
Men zagh hem over beer en schutsluis voortgezet,
En boven zoom en dijk van 't platte lant gewassen,
Het aerzelende heir vervolgen met zijn plassen,
En schempen op den rug de vluchtelingen nae.
Dus gaf zijn inbreuk nut, al wiert hem die tot schaê
Verweten, van ondankbre en hatelijke tongen,
Die liever zagen 't lant van tieranny gedwongen,
En d'onderdrukte Stad verdronken in het bloet,
Als eigen kroft en wei te wed gaen in den vloet.
die wort geëert van al de nabuur Steden, Gy moogt ô Amsterdam op uwen Hooftstroom boogen,
Zoo ver uw zeilen, al de winden onder d'oogen.

Lave-

Laveren, en van moet gezwollen op dien naem,
Vermoeien met zijn' lof den hooren van de faem.
Hy zet u glory by, en ſchat, vermaeklijkheden
En ſterkte, en wijdt u in tot koningin der Steden,
En met den Aemſtelſtroom (die nu zijn broeder groet
Uit liefde, en valt om hem u williger te voet)
Zich ſpreiende op uw' gront met onbekrompe toomen,
Bout uw verheven troon op 't harte van twee ſtroomen;
Daer al de naebuurſteên, die d'edle Maesſtroom ſchaeft,
En in wiens oog de Rijn zich onder 't zant begraeft,
Die 't zuiderzeenat zien bevloert van uwe kielen,
En daer de Vechtſtroom rolt met zilvre waterwielen,
En die de Merwe, Lek, en Yſſel deelt en kuſt,
U eeren, en bezien uw heerlijkheit met luſt.
Gy Vaders, die ten top van Staetbewint geheven
In Gijsbrechts waterſtadt, zoo ver de kielen ſtreven,
Een lieffelijken geur van uw rechtvaerdigheit,
En onbeſproken zorg en trou, door 't aertrijk ſpreit;
Voor wie zich d'Ygod buigt, en luiſtert naer uw reden,
Gelijk hy zelf wort op zijn zetel aengebeden,
Van andre vlieten, om zijn deugden en gezagh:
Gy ſtelt alleen zijn' naem zo heerlijk in den dagh.
Hy ſchept zijn' glans uit u. de koningin der vieren,
Die 's nachts om 's hemels kloot en ſtarreriemen zwieren,
Heeft dus haer' gloet tot een ſchenkaedje van de zon,
Die bintze aen haren wenk, als aller lichten bron.
Had uw beleit, en zy, die moedig voorgetreden,
Uw loflijke ampten meê ten dienſt van 't lant bekleedden.
In hunnen tijt, (terwijl hun zielen van om hoog
Uw vlijt begunſtigen met een vervrolijkt oog)
Niet opgewaekt, den vloet geſchuurt, verdeelt met paelen
En havens, en een ry van gadeloze Waelen,
En 't nat in nauwer wed gedreven, om den toom
Te vieren aen den bouw der Hooftſtede op den ſtroom;

Het Y en de ſtad hebben hun welvaert en rijkdom, alleen de goede Regering dank te weten.

Dan klonk de naem van 't Y, in 't ongeſtuimig woeden
Van vlot noch ſchip bezocht, niet verder als zijn vloeden:
En zijne krans van riet was noit door Nereus hant
Verwiſſelt in een kroon van gout, met diamant
En paerlen ingeleit: gelijkze noch haer ſtraelen
Verſpreit op kruiſſen, die in 't goude ſchiltvelt praelen,
Aen zijn vermaerden plas en Amſterdam gemeen.
Dus hout hy zijnen lof van uw verſtant te leen.
  Op dien doorluchten naem ſchijnt my het Y, ten teken
Van zijne eerbiedigheit, beneden 't peil geweken,
Met nederiger zwier te ruiſſchen langs het ſtrant.
  Gelijk mijn zanggodin, hier eindlijk meê gelant,
Beſluit van dit werk. Geen maghtiger geſtarnt kan met haer' graedboog ſchieten,
Als 't geen de heirbaen wijſt door alle zeen en vlieten,
En kemt de golven glat, en ſtreelt het woedent meer.
Dies werptze, in ſchaduw van dien glans, het anker neêr.

UIT.

BLAD-

BLADWYZER

VAN DEN

YSTROOM.

HET EERSTE BOEK.

HET TWEEDE BOEK.

De

HET DERDE BOEK.

De

HET VIERDE BOEK.

Be-

BELLONE AEN BANT,

OF

VREDE TUSSCHEN BRITANJE,

EN DE

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

Opgeoffert aen de

Edele Grootachtbare Heeren

BURGERMEESTEREN

DE

AMSTERDAMSCHE VREDEVADEREN.

BELLONE AEN BANT,

OF

VREDE TUSSCHEN BRITANJE,

EN DE

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

Opgeoffert aen de

Edele Grootachtbare Heeren

BURGERMEESTEREN

DE

AMSTERDAMSCHE VREDEVADEREN.

DE Krijgsrol is volspeelt: de dolle Mars geweken
In 's werrelts nacht. nu eens de Vrebazuin gesteken
De Vrêe gezongen, die, na langen oorlogsbrant,
Britanje in eeuwige Echt verbint aen Nederlant,
En zoo veel Koningen die enterbijl en zwaerden
Tot kouters smeden, dekt met haer olijfstandaerden.
Wat Zangheldin zal my de Bloedige Ilias
Der orelogen, afgestreên op Nereus plas,
En vloten, overmant op eigen kust en haven,
Ontvouwen? 't lust me langs die heirbaen op te draven,

 Tot

Tot Mavors, 't bekkeneel gekneuſt in mijn gedicht,
Zijn nachtbanieren ſtrijkt voor 't helder Vredelicht,
Gy Burgervaders, die, naer Vorſt Auguſtus wetten,
De Vreölijf omhelſt voor ſchorre krijgstrompetten,
En ziet uw Waterſtad, Europes oog en pracht,
Geheven boven peil der werreltlijke magt,
Terwijl uw vlaggen met een trits van kruiſſen waejen,
Zo ver de ſtarren om den ſpil des hemels draejen,
Legt eens de ſtaetzorg af, die uwe daegen ſlijt,
Nu mijne Zangeres, in dezen vreugdetijt,
Maer ſchroomende ongetooit uw Achtbaerheên t'ontmoeten,
Haer vredevaerzen legt voor 't outer van uw voeten.
De maeght van Nederlant, Gradivus oorlogsſtoel
Voorheenen, ſtond den haet des Ibers lang ten doel,
Die haer vergeefs beſtookte een bangen reex van jaren.
Al ſcheen haer maegdom veil voor ſchennende Barbaren,
Noch kochtze, barſtens toe getrappelt met den voet,
D'aeloude Vryheit wêer voor loflijk zweet en bloet.
Haer krijgsleeu, uit den ſlaep ontſprongen en aen 't brullen,
Rijt bloetplakkaten en Kaſtiliaenſche bullen
Vaneen, verdrijft de lantſchoffeerders voor zijn magt.
Gelijk de wachthont, als de winterwolf by nacht
Ten ſchaepſtal binnen ſluipt, met opgeſteken ooren
Den nachtdief naeſtuift om zijn roofneſt op te ſpooren;
Daer ſneeuſpelonk noch rots hem dekken in den noot.
Toen kreeg de burger lucht: zy taeklen vloot op vloot
In alle havens toe, beſtaen des werrelts aſſen
T'omzeilen, zonder hulp van graedboog en kompaſſen,
Laveren door het ys, en varen door gevaer,
Tot daer een zon en nacht de ronde ſluit van 't jaer.
Zy drijven klippen en ysbergen op, en leeren
Huishouden onder ſneeu, daer gryze winterbeeren,
Ten grondeloozen kolk uitborlende onder 't ys,
Vervaerlijk grommen, en omſnoffelen naer ſpijs.

Apol

Apol ziet nu verbaeſt hen van zijn fakkel branden,
Die hy flus in het noord zal hooren klappertanden.
  Maer och! de ſtaethulk van 't Bataviſche geweſt,
Zoo dier in root ciment van burgerbloet geveſt,
Scheen meenigmael gedreigt een krak op zee te lijden;
Daer elk het vrye lant een lit wenſchte af te ſnijden,
En zich met 's nabuurs ſchâ te meſten rijk en vet,
Indien 't niet telkens zich ontwart had uit het net,
En vlijtig op de wacht, met meer dan Argus oogen,
Door 't mommen heengezien der geblankette logen;
Afzondrende als een peſt de vrienden om gewin.
Geveinſde vrientſchap is een dubble vyandin.
De Londenaer, zoo wijt ons in het oog gezeten,
Daer hy de Noortzee kan met bei zijn armen meten,
En overreiken, met ontzachelijke hant,
Van zijn krijtrotſen af, op 't Schevelinger ſtrant,
Benydde ons lang, en zocht zijn mogentheit te ſtijven
Met Neêrlants ondergang. dat leer Leiceſters drijven,
En trotſe Kromwel, die argliſtig op dien trant,
De heele werrelt blaekte in fellen oorlogsbrant.
De tweede Karel, in zijn ſtaetgeheimeniſſen
Bedrogen, meende mee in recht gety te viſſen,
Om 't alles met zijn ſtaf, in een zeeoorlogskans
Te dwingen. Nederlant, gewogen in balans,
Viel naer zijn evenaer te zwak voor kroon en degen.
Geen Koningen, indien de waterleeu verlegen
Het zeil moeſt zwichten voor der Londenaeren vlag,
Die hy niet buigen kon door 't Brittenlantſch gezag.
Dies komt hy onverwacht hem in den ſchilt gevaeren,
En ſpeelt, als watervoogt, zijn roofrol op de baren.
Men wenſchte vruchteloos een haven in te ſlaen,
Eer 't ſtaetſchip deerlik ſtrandde, in zulk een zeeorkaen
Geſukkelt; maer vergeefs. de baetzucht ſtopt haer ooren.
De melkkoe moeſt om hals, men had haer doot gezwooren.

'S Lants Staten vaerdigen, om dien verwoeden brant
Te bluſſen, eer hy kroop door merg en ingewant,
(Maer als gedwongen, en die lieſt den krijg ontvlieden)
Hunne oorlogsvloten af, om Londen 't hooft te bieden.
Doorluchte Waſſenaer, onwetend van zijn lot,
Streeft met de Leeusbanier, als Hollants watergod;
En, brandende om in zee de legerbyl te dragen,
Wort als een Faëton geblixemt uit den wagen.
Men hange 't zeekaſteel, waer in hy is verbarnt,
By Tiſys Argo, in het blinkende geſtarnt.
De vloot quam eindelijk de lenden binnen ſlepen,
Als een getrede ſlang, met klein verlies van ſchepen.
De Britſe wreetheit, als een losgebroken hont,
Toen aen het hollen: rijxgevangens in den mont
Der naere kerkers, op het bloetſpoor der Barbaren,
Van honger uitgeteert, als vorſteſchendenaeren;
D'Ooſtindiaenſche vloot, met onwaerdeerbren ſchat,
Te Bergen ingelant, des Noortſchen Konings ſtat,
Ter haven uitgeëiſt, en tegen 't recht der Vorſten,
Met havenſchennende banieren ingeborſten;
De kuſt van Frederik ontveiligt met geſchut.
Maer Bitter wacht hen op zijn tanden, tot 's lants nut,
En groetze met kanon, tot zy de gronden peilen,
En ſtorten uit den ſtroom met opgezwolle zeilen.
Zoo rukte Antoni voort, toen d'Actiaenſche ſlag
Den Nijl beſtorven voor den Tiber duiken zag.
D'Amerikaner, lang benepen in de banden
Der roofharpyen, die van d'Afrikaenſche ſtranden,
Daer Kormantin alrê hun vlag ten dienſt moeſt ſtaen,
Ten weſten uitgeſpat, Guineer en Indiaen
Beheerſchten zonder recht, en plantten hunne vaenen
Op 't zorgloos Kormandel, in 't oog der Aziaenen,
Zagh nu de Ruiter, met een magtige oorlogsvloot,
Gelijk een blixem, ſtrantkaſteelen ſtoot op ſtoot,

Ver-

Verdelgen, vloten op dien riddertoght verzinken,
De Britten Kormantin verlaten op zijn winken,
En al het lant getemt voor 's overwinners voet,
'T geen Thetys in het weſt beknabbelt met haer vloet.
Toen ſtreeft hy langs de Noort, door ſtarreloofe nachten
En winterſtormen heen, die ſpillen al haar krachten
Vergeefs. Neptuin beſchermt den Zeevoogt met zijn heir,
Stuurt met zijn waterſtaf, door 't ongeſtuime meir
De Vloot den Eemsgod toe, die van zijn glazen wagen
'T Hoogamiraelſchap aen den helt zagh opgedragen.
Terwijl het zeeverlies van Waſſenaer ons drukt,
Schynt al de werrelt tot ons onheil omgerukt.
De Belt, bevreeſt zich in de nederlaeg te ſtellen,
Was overbodig om aen Karels zy te hellen.
De Lelikoning, op zyn mogentheit parmant,
Sloeg onze koopvaerdye in een bepaelder bant.
De Zwedenrijker had tot maetſchappy geen ooren,
Genegen, om de twiſt in haere wieg te ſmoren.
De Brabander, te zeer met Hollants ramp verkuiſt,
En Vlaming quinkeleerde en lachte in zijne vuiſt.
Nu voelen zy te laet, zieltoogende in hun ſtuipen,
Dien heimelijken wrok zich ſcherp in d'oogen druipen.
Germanje ſtont in roer, en Munſter rukte alrêe,
Doch onder 't masker van erfnabuurſchap en vrêe,
Gelijk een kuikendief, door 't omgewroete Drente,
Ten platte landen in van Groeningen en Twente,
Ontheiſterende met een zaemgedrieſchten hoop,
Het ſchuim van Ooſtenrijk, wat zijn verwaten loop
Niet ſtuiten kon. zoo zat de magt van Hun en Gotten,
En wrede Tarters, die met heele legerrotten
Kruisvlegel Attila voor 't heidens moortaltaer
Trou zwoeren, Aquileie en Duitſchlant in het haer.
De roover, lacchende om de Kriſtenlantſche elende,
Zette al de werrelt in een bloetbad overende,

En

En ſcheurde trouweloos, met zijn vervloekten ſtaf,
De Kriſtenheerſchappy de grootſte ſlippen af;
Tot hy gedondert, dat de velttent ſchudde en kraekte,
'T meineedig ingewant met bloetrivieren braekte.
Leer Duitſche Nimroth, hoe geen oorlogsman met recht
Zich van het zwaert bedankt, voor hy het neder legt.
De purpre dageraet rees op haer beurt in 't Ooſte,
Toen Michaël, die zich het zeegevaer getrooſtte,
Door zware zorgen in zijn' yver onverſlapt,
Met een gewenſchten wint al d'ankertouwen kapt,
Verzelſchapt over zee van gadelooze Witten,
Beſchermers van den Staet, zeegeeſſels voor de Britten,
Oprechte Scevolaes en Brutezen voor 't lant,
Met Zee Alciden, die zich wenſchen in den brant
Te ſmoren, of, bekranſt met ſcheepskroon en laurieren,
In 't aenzien van de nijt, te helpen zegevieren.
Grootdadige van Nes juicht in het krijgsgevaer,
En zwaeit den ſabel van het hoog kampanje om 't haer.
Manhafte Gent rukt voort met zijnen waterſtander,
En leeft in vier en ſmook gelijk een Salamander.
D'ervarene Evertszoon, die grijze waterleeu,
Gebiet als Amirael den onverſchrokken Zeeu.
De ſtrijdbre Tjerk wenſcht reets, met zyne Vrieſſche benden,
De Koninglijke vloot te vallen op de lenden,
Met duizent helden, die hem volgen op dien tret.
Driemael dreef d'avontzon haer paerden in het wed,
Driewerven had de maen haer horenen volſlagen,
Toen Abermarle met zijn zeeſlot op.quam dagen,
Als of de werrelt en Neptunus ruime plas,
Voor zijne watermagt ſlegts in te ſlokken was.
Hem volgen Askueen, en Robberts, en Barklajen;
Al Barbaroſſen, die den waterſcepter zwaejen.
De Donder van 't kanon, op fijne en grover ſtem,
Verſtrekt een krijgsmuzijk, en geeft het ſtrijden klem.
'T ſchijnt

'T schijnt dat hier Cykladen en Cyaneesche klippen,
En steile Syrten, langs het water heneglippen,
Of dat kasteelen, trots ten hemel opgebout
Met hooge toorens, zich ontmoeten op het zout.
De zeeklaroen klinkt op: de bloetvlag uitgesteken
Geeft aen den vloteling weêrzijts het oorlogsteeken.
Men klampt'er zy aen zy: het marmer staet in brant.
Jupijn, verlegen of Tyföeus uit den bant
Gewrongen, 't zwaer gebergt geschud had van zijn lenden,
En Etne op Osse rolde, om Goden aan te schenden,
Daegde al den hemel door zijn schiltknaep op de been;
Daer niemant op den last des Donderaers verscheen.
Verwijfde Bachus zagh rinkinkende Bachanten
Op Ide en Dindymen de druifstandaerden planten,
En moeder Cybele, op het uitgezopen vat,
Zich krullen met Sileen, in geilheit uitgespat.
Mars weigerde om Jupijn het zeegedruis te staken,
En docht om Venus, noch haer malsche rozekaken,
Maer op kortouwen, met salpetervier bevrucht,
En kogels, die een gat rammejen in de lucht.
Neptuin was door zijn kil ten afgront ingekropen:
Silvanen, Saters, en Dryaden 't velt verlopen,
Zoo verre d'Yssel, half verworgt op zijnen gront,
Westfaelsche havikken ten wissen roofdoel stont.
De groote Ruiter prest zijn oorlogsvlotelingen,
Om voor hun goet en bloet ten vyant in te dringen,
En Brits Kartage, dat, trouloozer als Algeer,
De draeiboom sluiten wou op 't vrygevochten meir,
De wiek te korten, en te steken naer het harte,
Tot haer vermaerde val aelout Kartage tarte.
Daer gaet het dondren aen, dat, op dit vlak gestuit,
Den heuvel onder my doet davren van 't geluit.
Auroor zagh viermaal met haer komst den strijt hervatten,
Ten vijfdemael de vloot van Monk voor stroom aen 't spatten

Den Teems voorvlugtig op: de moedige Askué
Met kloeken tegenſtant veroveraert op zee:
Barklai, op 't zeetoneel in heldenmoet doorſchoten,
Nu met zijn waterſlot vervullen onze vloten,
En dartig in dien ſtorm genomen, of verbrant.
Hoe ſchrikte Karel toen! hoe juichte Nederlant!
Daer 't ſtrijdbre Vliſſingen de vlam in d'oogen flikkerde,
Kadzande aen d'overzy en 't ſtrant te Breskens blikkerde
Van 't zegevier, gelijk het krijtgebergt, wanneer
De lucht in weêrligt ſtaet by helder zomerweêr:
Of als te Domburg de konijnerijke duinen,
Wen Jovis ſtrenge vuiſt haer hemelhooge kruinen
Van boven beukt, en zet den oever, ſlag op ſlag,
By oogenblikken in een flonkerenden dagh.
  De Myterdrager meê wiert feller aengegrepen;
Dies hy, miſmoediger dan oit, en hart benepen
Om Karels nederlaeg, van wien hy omgekocht,
Gelijk een roofgriffoen het heir te velde brogt,
Zyn ſchijnrecht nu niet meer bepleitte metten zwaerde,
Maer voor bepluimden helm het koorgewaet aenvaerde.
Zoo wiert allenx de kuſt gezuivert van gewelt.
Onnooſle Venerijk, gelegen in het velt,
Docht om geen oorlog meer, en liet zijn veltpijp klinken.
  Op knapen op, verweit de geiten, datze drinken,
En drijftze tot den buik in malſche klaverblaên,
Geen hongerige wolf zal nu uit roven gaen.
De wolfhont blijve aen bant. Ik zal uit deze weiden
U volgen met mijn oogh. gy zult het vee geleiden.
  De krijg is weggejaegt, wy zullen nu niet meer,
In ſcherpe bramen en haegdoornen, 't krijgsgeweer
Ontſchuilen, en verſtikt in zonnelooze gaten,
Genade ſmeken aen moetwillige ſoldaten.
Wat zaegtge och Veneryk in uwen ouden dagh!
Of weetge 't niet? dit velt wiert dorder als het plag.

De

De lauwerier beſtorf als vaele olijfboombläêren.
De wijngaert hing het hooft, en liet den popel varen
Haer egemael, hoe trou verbonden in den echt.
De heerſche krekel zweeg: en Veldeling, arm knecht,
Vertrat uit ongedult zijn hardersfluit in ſtukken,
En ſprak, Och Veneryk gy zult geen vrugten plukken
Van uwen arbeit. ruim den ſtrooperen het velt.
Nu is het lant geſchuimt van ontugt en gewelt.
Op Melker; laet uw fluit op dezen driesſprong hooren.
De krekels zingen mê, de wijngaerts hebben ooren:
Het lauwerboſch wort groen, en 't klaverlant krijgt moet.
De krijg is weggejaegt. het vee vol friſſcher bloet
Sleept d'uier na. den braem zal muskadellen dragen,
De honig vloeien van de diſtelen en hagen.
Zoo ver de zomerpalm met ongeſchoren kruin
Zich boven 't mankop heft, de ſcherpe helm in duin
het hooft ſteekt boven moſch en laege violieren,
Zoo ver verwint d'olijf de bloedige laurieren.
Nu zal het wollig vee, dat d'Yſſelboorden bijt,
Geen plonderaers ontzien in dees geruſten tijt.
Wie kan de ſchuuren d'oogſt benyden, 't lant de vruchten,
De kudde 's harders ſtaf? maer zoo de krijsgeruchten
Eens keeren, zal de ſchuur ontledigt zijn van graen;
De landen zonder vrugt, 't kamuiſde geitje ſtaen
Vrybuiteren ten doel, en bitſe wolvetanden.
Gy hoorde uit die vallei, deze omgelegen ſtranden,
Dees zilvre bronnen, die waranderyen meê,
En gintſe boomgaerts, hoe zy riepen om de vreê.
Nu is de krijg verjaegt, en hebben mijn gezangen,
(Die d'oude Boſchman pleegt te hooren met verlangen,
En ſprak voor elk, toen ik den laetſten zangprijs ſtreek,
Uw zang, ô Veltpoëet, vermaekt my als de beek
Het hart,) een weinig kragts, 'k zal oevers, vlieten, velden,
Doen luiſtren naer den roem der moedige oorlogshelden.

Vorst Maurits zal voor al mijn digtery beslaen.
Ik zal hem volgen by den bruinen Braziljaen,
En zien hem onverzaegt de wilde zee bevaren,
In andre lucht, by menscheneters en Barbaren.
Dan wort mijn hardersfluit, behaegt hem deze vlyt,
Gehangen aen dien Pijn, en zijnen naem gewyt.
Gewasse geitjes, voort ten berg op van de stranden,
Gy zwelt van waterzucht, gaet scheert de klaverlanden.
  Terwijl zich Venerijk dus moede zingt en klaegt,
Baeut hem de berggalm na: De krijg is weggejaegt.
  De bloedige Oogstmaent, van de vierde zon beslapen,
Zag Amstel, Teems, en Maes in arren moet te wapen
Gerukt, elkander weêr bestrijden op den vloet,
En al de zee geverft met dierbaer Kristenbloet.
Doorschote helden van Oostende tot aen Doever,
Gerabraekt van 't kanon, met stukken op den oever
Geslingert, 't lichaem van de Nederlantsche vloot
Gesplitst, en 't grootste deel verstoven zonder noot.
  O Tjerk en Evertzoons, helthaftige soldaten,
Drie blixems van de zee, helaes! wat zal 't u baten,
Dat gy den watervloek zo streng de slagpen kort,
Nu gy al vechtende op de doften nederstort!
Men zag u op het dons geen zachte doot verwerven,
Maer op het zeealtaer in 't bloedig harnas sterven,
In 't barsten van 't kortouw, en 't snorren van het loot.
Noch suste d'Amirael met Gent in zulk een stoot
Voor geen gevaer, maer vliegt met d'overige kielen
Ter roofvloot in, om wraek van zoo veel heldezielen.
Eneas eischte dus, in 't heetste van het woên,
Den dollen Turnus op, prins Pallas schim ten zoen.
Zoo zietme in 't vechtperk, als de hooren wort gesteken,
Den Leeu de nêerlaeg van zyn strijtverwanten wreken.
  De Britsche Koning, toen verwinnaer in zijn oog,
Brak alle ontzach den nek. geen zee ging hem te hoog.
Nu

Nu rukt hy in het Vlie met Branders en Galjooten,
En blakert met zijn toorts gelaeden koopvaertvloten,
En ziet al lachende, uit zijn hoog paleis, den brant
De rietedaeken, op het weerelooze ſtrant,
Afweiden in een oogſt. maer d'ontrou heeft haer palen.
Gods geeſſelroê klimt lang om ſtrenger nêer te dalen.
De boosheit, eenmael uitgebuldert op 't toneel,
Maekt ruimte voor de wraek, en ſluit het treurig deel.
Te vinnigen gewelt ſpat van zich zelf in duigen.
Dat kan 't geblixemt hof der Koningſtadt getuigen;
Zoo lang de hooge Tour, met, haer verzengde kruin,
Zal ooggetuige zijn van Londens ſmokend puin.
Al 't ront gewaegde, toen die vierorkaen quam bruizen,
En ſlokte een lange reex van zesmaelduizent huizen
In 't gulzig ingewant. Apol zagh uit zijn trans
'T geroofte krijteſtrant in vier ſtaen op dien glans,
En meende of Pluto weêr, door min gelokt naer boven
Die gloejende Etna met zijn kar was doorgeſtoven,
En liet den vierpoel van den afgront zonder ſlot.
Britanje treurt vergeefſch om 't ongenadig lot
Der grootſte Ryxſtadt, nu haer heerſchappy aen 't gijpen,
Wanhoopt als 's werrelts magt in haren klaeu te grijpen.
De Zwedenrijker zocht allengs het krijgsgewelt
Den voet te ligten, Seine en havenrijke Belt,
Aen Nederlant in trou door hoogen eed verbonden,
Te zoenen met den Teems, op 't ſtuivend graf van Londen.
Breda wort eindlyk, op der eedverwanten eis,
Tot een vergaderplaets gekoren van den pais.
Terwijl hier d'Engelſchen den vredehandel ſlepen,
Preſt d'onverſufte Wit de vaerdigſte oorlogſchepen
Te water, om te zien wat zucht de Britten joeg,
En t'ondertaſten of de ryxpols onraet ſloeg.
De Ridder Michaël en Gent, die door hun daden
Verdoven d'eertrompet der Roomſche krijgsbravaden,

Beſtaen een heldenſtuk met Witte, groot van naem,
Dat eeuwig klinken zal in d'ooren van de faem,
En 't eenig ſtrekken, dat den Kartagees magh trotſen,
Die zich een heirbaen vont door ongenaekbre rotſen
En Alpen, altijt grijs van hageljacht en ſneeu.
Nu zwichtte d'Afrikaen voor Hollants oorlogsleeu,
Die, als een zwangre vloet ten ryxſtroom ingebroken,
'S lants vyant op zijn kuſt en haven durft beſtoken.
De Brit, op eigen gront dat ſarren ongewent,
Zette alle rijken van verbaeſtheit overent.
De Ruiter zelfs beſluit den Teemsmont met zyn vloten,
Daer Gent en Ruwaert Wit, Rocheſter opgeſchoten,
Charneſſe en Quinenburg doen buigen voor hun vlagh:
Die in het aengezicht van Londen, dagh aen dagh,
Op 't hoog kaſteel geplant, gezwaeit op 's Konings erven,
Den trotſen Jork van ſpijt deed barſten en beſterven.
Geen krijgsgewelt kon nu den waterleeu doen ſtaen;
Die vaert op ſtrantkaſteel en batteryen aen,
Knarſt havenketenen van 't Britſche Damiaten
In flarden; maſt aen maſt geketent mag niet baten,
Noch dat de diepe vloet met vloten wort gedamt,
Wanneer de Leeu het al met zijn gezicht ontvlamt,
En ſlingerende de harpuistoorts in de kielen,
Door Herkles Brakel al hun zeemaght kan vernielen,
En zet tot wederwraek van 't Vlie, aen 't Britſche ſtrant,
Geen viſſchers ſtulpen, maer ryxvloten in den brant.
De Teems, Vulkaen alom ziende op zijn vloet gevaren,
Dreef zyn dolfijnen om door d'aerzelende baren.
De blanke Teemsmeermin, met hangende paruik,
Verkoelde 't hooft in zee, en brak haer glazen kruik.
Men zegt dat Proteus, hier gewoon met vee te landen
Uit Vader Oceaen, ſtont met geheven handen
Te gapen heel den dagh, naer 't rijden van de zon,
Om in zyn armen den vermeetlen Faëton,

In-

Indien de blixem hem weêr rabraekte uit den wagen,
T'omvangen, en Apol ten troost, aen lant te dragen.
Door zoo veel arbeit wiert de hoogmoet eens geplet.
De kust, van Marrigats tot Olfarnes bezet,
Zag van het Koningsdiep, tot aen de Zeeusche Wielen,
Geen vlotten, die den Leeu niet in den mont en vielen.
De Vrede op haren troon, aen 's aertryx laetste strant,
Kreeg kondschap door de faem van Londens havenbrant,
En telkens fors in haer verzoeken afgeslagen,
Bestont op 't laetste zelf den vredetoght te wagen.
Zy had de lokken in een krans van palm gevat,
Met paerlen geschakeert en Indus rykften schat,
En kon, indienmen maer het tooisel zou bekyken,
De Luchtpostinne met haer regenboog gelijken.
De rechterhant beknelde een scepter van olijf.
Het hagelwit sattijn vloeide ongeploit van 't lijf,
En liet den boezem, noit van veinzery bekropen,
Tot tuige van haer trou, voor vreedzaeme oogen open.
De Liefde, Oprechtigheit en zeegnende Overvloet,
Met Jeugt en Vrolijkheit, verstrekten haer een stoet.
Z'ontmoet in deze pracht de Maegt der Nederlanden,
En moedigtze om Bellone in 't Noorden aen te randen.
'T gewapent Nederlant, gemaetschapt met de Vreê
En haer trouwanten, zet den steven over zee,
En komt de Krijgsgodes in haren zetel trotsen.
Zoo ver de Noortzee breekt op onbewoonde rotsen,
De steile Noortbeer met een klaeu het juilend strant
Van boven dreigt, de wolf gebroken uit den bant,
Van dollen honger balkt in wilde woestenye,
Strekt zich de ryxgrens van Bellones heerschappye.
Hier kent het stael geen roest: de Razernyen gaen,
Als trouwantinnen, van haer bloettroon af en aen.
De muuren der spelonk, zyn door haer eige handen,
Bemaelt met beelden van haer grootste dwingelanden.

Hier ſlaet de Macedoon de Grieken in de vlucht;
Daer taſt hy Porus aen, die voor zijn geeſſel zucht.
Gints wort Darius, met geſtreken veltſtandaerden,
Geplondert van zijn' ſchat, en Perziaenſche paerden.
Men ziet'er Hannibal, dicht aen Amilkars hant,
Itaelje dwingen, van zijn grooten Olifant,
Die op Romeinen ſtapt, en afgerukte brokken
Van d'Alpen, daer Afrijke is overheen getrokken.
De ſtrijtbre Julius, toomt aen den Franſchen kant
De Seine, in Ooſtenrijk den Donau met zijn hant.
Hier zietmen Tamerlan, op zijn verguldén wagen,
En Bajazeth, hem in de kevy naegedragen.
Van daer ſteekt Attila zijn moortblazoen om hoog,
En dreigt ten hemel in te ſchieten met zyn boog.
De Tarter Xunchi doet de magt van Sina wijken,
Verovrende in Peking de kroon van dartig rijken.
Men ziet in 't blaeu verſchiet, hoe Sinaes dwingelant
In pruimboomſchaduw drijft op zijnen kouſſebant.
Gints zietmen Mahomet, uit zijn vervloekte ſchanſen,
D'afuiten beuken van 't belegerde Byzanſen.
Zy heeft 'er Schanderbeg in 't harnas by gezet;
Die drijft zyn roſſen in het Turkſche bloet te wedd',
En trapt de pannen in van Agaes en Vizieren.
Maer Alva, om het hooft betulbant met laurieren,
Staet op haer paviljoen, en zwelgt het burgerbloet
Met Spaenſche bekers in. de bloetraet is zijn ſtoet.
Dit 's muurtapyt. de vloer legt blank van harrenaſſen
En wapens. zy ſchijnt zelfs uit yzer opgewaſſen,
En draeit den norſen kop in 't roeſtige gezeet.
Zy vult de moortſpelonk met een verbaeſden kreet,
Zoo dra de Vrê genaekt. geſcheurde harnasplaten
En holle ſchilden, op die klok als uitgelaten,
Aen 't wederkryten, dat het dreunde, en al de lucht,
Vergiſtigt van die ſmet, nabaeude met een zucht.

Nu

Nu zweeg het al, wanneer de moedige heldinne,
De Nederlantſche Maegt, haer wrede erfvyandinne
In 't aenzicht ſnaeude, 'T is genoeg mijn burgery
Gemartelt aertsbeulin, bloetgierige harpy.
Mijn lenden voelen noch het ſnerpen van uw roeden,
Mijn ingezeeten zie ik van uw ſtramen bloeden,
En noch geen einde van hun plagen. Spanje trat,
Meer dan een halleve eeu, mijn ingewanden plat;
En liet de ſteden woeſt, de veſtingen verlaten,
Het lant gebrantſchat van Maranen en Kröaten.
En had ik niet mijn keel ontladen met den vloet
In d'Oceaen, 'k was lang verzopen in mijn bloet;
En 't prat Kaſtilje, dat my zag in zee gedolven,
Had my de waterzucht verweten in de golven.
Maer 'k heb my 't juk ontrukt, en uwen haet ten trots,
De ſtormen uitgeſtaen, als een verheve rots.
Mijn vryheit hout haer ſtant in 't oog van zoo veel ſpoken.
Nu wil ik zelf de Krijg in haer ſpelonk beſtoken.
Zoo ſpreektze, vliegt haer in, ontruktze uit d'yſre vuiſt
Den ſabel ſcherp van ſnê, met burgerbloet begruiſt.
De menſchentalktoorts kletſt en ſlingertz' onder 't vechten
Haer driemael om het hooft: de blaeuwe ſlangen rechten
'T geſchubde lijf om hoog, en biezen ſlag op ſlag.
De Vrede zelf treet toe, en noopt met haer gezagh
De Jeugt en Vrolijkheit, haer trouſte hovelingen,
Om d'oorlogsmoortholwacht vrymoedig te beſpringen.
Schuimbekkende Bellone, in dollen overmoet,
Stampt dat de rotſteen dreunt van haer gelaersden voet,
De zon van ſchrik bezwijmt; verdagvaert al de vloeken
Van Acheron byeen, om noothulp op te zoeken.
Zy rukken 't ondier, dat noch ſchoorvoet, en zich ſtug
Om hoog hout, dat het kraekt op zyn metalen rug:
En vleuglen onbeweegt die bloetharpyehanden
Met ketenen, en ſlaen haer lijfstaffiers in banden;

Die bulderen vergeeffch met hun verwoeden muil,
En knarfsetanden in den onverlichten kuil.
De poort is toegebonst, en duizent grendelfloten
En boomen, houden hen ten kerker ingestooten.
  Een friffcher weêr verfpreit zig al de werrelt door,
Op 't zuivren van die fmet. de zon vervolgt haer fpoor
Met heerelijker glans, de zoele wint van 't westen
Ons toegeademt veegt de lucht van alle pesten.
  De havengoden zien nu overal uit zee,
Gelade kielen, lang verlegen om de Vrêe,
Met witte wimpels van de stengen, binnen varen.
Neptuin, beheerfcher van d'onmetelijke baren,
Glipt over 't marmer op zijn hooge zeekaros,
Door ebbe en dyning heen, en geeft den breidel los
Aen 't weelig zeegefpan. de Vader onder 't draven
Drijft vast de fchepen met zijn drietant in de haven.
Trompetter Triton, 't hooft met lifch bevlochten, steunt
Den watergod. terwijl alom den oever dreunt
Op zeetrompetgeklank, gehoort van duin en toren,
Baeut hy den strantgalm na met zijnen waterhoren,
En lokt de Nimfen, uit haer kil, in open lucht:
Die volgen op 't geluit. Cymodoce, bevrucht
Van Glaukus, streeft vooraen, en daer op al de reien
Der zeegodeffen, die in 't ruime zout vermeien,
De fchoone Doris en haer dochters; ryk bevracht
Van zeekleinodien, tot fluiers uitgewracht
Het gele hair gestrikt met gout en paerlefnoeren,
En konstig afgerecht, om harten te beroeren
Van goden, die, op haer bevallicheên verzot
Vergeeffch ontworstelen hun pijnlik minnelot;
En Galatè, noch in haer Acis doot verflagen.
Zy maken reien om den hobbelenden wagen,
En zwemmen af en aen, in een zeefpiegelstrijt.
Elk prijst de Vrede: elk heeft de Vrede 't hart gewijt.

Waer

Waer onder d'Amſtelnimf, de ſchoonſte der Najaden,
Met hals en boezem uit de golven ſteekt in 't baden,
En zingt uit vollen borſt in dezen waterdrom.
Elk luiſtert toe. de wint en Oceaen wort ſtom.
O Michaël! vergeef mijn yver onder 't zingen.
Een heldendichter zal u 't zeegewelt zien dwingen,
En vierig worſtelen in 't aenzien van de doot;
Tot aerde en hemel ſchudde, op 't dondren van uw vloot.
Geen Hektor, noch Achil vermoeide zoo veel pennen,
Als op uw dapperheit het witte velt berennen.
Eer vintmen d'oevers bloot van ſchulp en zeegewas,
Geen levende eb en vloet in Thetis pekelplas;
Eer zal de kiel het velt, de kouter 't water kloven;
D'Araxes, bruizende ten bergen opgeſtoven,
Met omgedreven ſtroom zich domplen in zyn bron,
De Bosfor in d'Eufraet, eer ik, zoo lang de zon
Den Dierenriem doorſnijt, uw oorlogsmoet zal zwijgen.
De Griexe Jaſon booge op zijne waterkrijgen,
En d'overzeeſche vacht, den tempeldraek ontrukt:
Hoe veel Chimeren hebt gy ſtrijdende onderdrukt,
En roofgedrochten, tuk op koopvaerdyvlootſchenden!
Nu lacht de Vrede ons toe na doorgeſtrede elenden.
Gelijk de zuiderzon nae ſtormen, en een zee
Van regen, ſchooner gloeit op een gewenſchte reê.
Nu weet ik eerſt, waerom ik duikeren noch meeuwen
Zag dalen op het ſtrant: en hoordeze onweêr ſchreeuwen
In een verbaesde vlugt; 't is overal mooi weêr.
Wy kennen blixemtoorts noch donderkloten meer.
Het middagvier, ten trans geklommen in het zuien,
Veegt 's werrelts aengezigt van donkre winterbuien.
Zeehelden takelt nu de kielen toe. gaet heen.
De vrye baren zijn van niemant afgeſneên.
Vliegt naer den Indiaen met opgeſpanne doeken.
Een ander ga om winſt het koude Noorden zoeken

Of ſtreve daer de Kreeft het dorſtig zuiden barnt:
Wy zullen uwen roem verheffen aen 't geſtarnt,
En uwe hulken, rijk geladen, herwaerts drijven,
Met lauwerkranſen op 't kampanje, en vette olijven
Gevlochten om de ſtenge, en wimpelrijk toppet.
Maer gy ô knapen, lokt de viſſchen in het net:
De zee, een zenuwe van 's werrelts heerſchappyen,
Staet open voor uw buis en haringviſſcheryen.
De walvisvanger breek door yſſelijke zee,
En ſleep een vetten buit van zeegedrochten mee.
Maer zegt, wanneerge vry van plonderen en vrybuiten,
De ſtille baren deelt met kleine viſſcherſchuiten,
En zet den krommen boeg met rijke vracht na ſtrant;
Dit gaf ons d'oorlogshelt. En gy die 't Vaderlant
Beſchermde, ô Amirael, hoe zal ik u vergelden
Den dienſt, zoo trou volvoert met uwe waterhelden?
'K wenſch u een zegebeelt te bouwen met myn hant.
Zoo klonk de Macedoon, aen 't Indiaenſche ſtrant,
De marmerrotſen af, en boude een zegeteken,
Dat eeuwig van zyn naem en dapperheit zou ſpreken.
Zoo zoekt de Reiziger, langs grondelooze zeen,
In 't ſtuivend puin den gront van Herkules trofeen.
Komt watermaegden, laet ons 't ſtrydbaer hooft omringen,
En op een hooger trant zijne oorlogsdaden zingen.
Zoo ſprakze, en 't wiert van al haer zuſtren toegeſtaen.
Die buigen driemael 't hooft. Neptuin heft zelver aen,
En Triton doet het ſtrant op zyn trompetten ſpreken.
Mits vloog de vlugge Faem in alle werreltſtreken,
En bragt Venetien, dien ſteiger van de zee,
De blijde bootſchap van de Nederlantſche vreê,
En 't eeuwige verbont van zoo veel trougenooten.
Dat ſtoot getrooſter met zijn galeaſſevloten
D'Erfvyant op het hart, en doet de wimpelmaen
Der Turken voor den Leeu van Markus ondergaen.

De

De Kandier verdronk in zijne vreugdetranen,
En wenſchte nu eerlang de Kriſtenlantſche vanen,
't Beſnedendom ten trots, te groeten van zijn ſtrant.
Dan ſprong de waterleeu van Kandie uitten bant,
En gaf, al brullende als een onverzaegde wachter,
Den vlugtelingen een verwoeden klaeu van achter;
Dat Mahomet, van dien vervarelijken ſlag
Verzet, 's ryx ſtander ſtreek voor d'Europeeſche vlag.
De Kriſtevredemaer verſmolt de razernyen
Van Tarter en Sarmaet, op 't velt van Walachyen.
De Neſter ſtak het hooft uit zijn bebloeden vloet.
'T benaeut Podolie, baldadig en verwoet,
Vertrappelt van den hoef der brieſſchende oorlogspaerden,
Beplant met boſſchen van ontrolde rooſſtandaerden,
Kreeg moet, zoo Nederlant medogende in haer lot,
De hant wou bieden, zich t'ontſlaen van Agars rot.
Zoo vliegtze in Polen, lang gebrantſchat van Tartaren,
En rukt door Ruſſie en de wilde noortſche baren
Voorvlugtig op, daer d'een, en d'ander Indiaen
De weſt, of ooſterzon ziet in zijn aſpunt ſtaen.
Zy woelen overhoop, om met bevrachte ſchepen
Een ſpeceryoogſt van Bengale mê te ſlepen.
Men ſcheept aen d'andre kant, in ſloten, zwaer van hout,
De ſchat van Ameryke en voertze door het zout.
Het vruchtbre Pruiſſen giet, met volgeladen kanen,
Den koſtelyken oogſt van haer voedzame granen
Ten milden Wyſſel af, langs Donauſtroom en Belt,
En wiſſelt voor gewaſch een rijken ſchat van gelt.
Zoo woelt de bie, en gaert, tot arbeit uitgelaten,
Uit Korzikaenſchen Tym een berg van honigraten,
En hangt op zomerroos, en riekenden Jaſmyn.
Men ziet 'er in het waſch met kneden bezig zijn.
Een groot gedeelte lang de velden omgezworven,
Keert vuige hommels van haer honighuis en korven.

De gantſche werrelt juicht op deze vredemaer.
De Faem braveerde met haer vrêbazuin, van daer
De ſtrantaraber, uit de blozende ooſterkimmen,
Den zonnewagen ſteil ten zuidas op ziet klimmen,
Tot daer Apol in 't weſt de lange heirbaen kort,
En hygende in den ſchoot van Thetis nederſtort.
De vierſtellaedjen nu en teerton aengeſtoken,
Den zeekortouwen weêr de monden opgebroken,
Maer in een andren ſchijn als flus, toen elke ſchoot
Een leger zielen dreef naer Charons oeverboot.
'T verſlindende geweer wort aen den wand gehangen:
Matroos bepronkt zijn zael met wimpelen en ſtangen,
Of geeftze aen mot en roeſt te ſlijten; helm en ſpeer
Valt d'akkerman ten buit; de zwaerden ſmeedtmen weêr
Tot kromme ſikkels, om den koorenoogſt te ſcheeren.
De huisman mag naer zijn verlaten akkers keeren,
En drijven 't kouter door zijn 's moeders ingewant,
Die hem den dienſt vergelt met onbekrompen hant.
Aſtré en Overvloet, van 't aerdrijk opgevlogen
In 't woeden van den krijg, verlaten 's hemels bogen,
Zoo prachtig met een riem van ſtarren omgezoomt,
En keeren weder, nu Saturnus gouteeu koomt;
En ſtort ons in den ſchoot, den rijkdom aller ſtranden.
Gelijk de goutvloot quam 't Aziongaber landen,
Toen Judaes ſtamleeu, in den tijt van Salomon,
Zijn werreltheerſchappy bepaelde met de zon.
Kom knaep, breng rozen aen, breng lely en olyven,
'T is nu de rechte ſtont om vreugde te bedrijven.
De berkemeier ſchuim' van Franſche en Rijnſche vocht.
Gebruik de vrêe, wantze is met dierbaer bloet gekocht.
Dat tuig de Vlaemſche zee, geverft met bloetkoralen.
Dat tuig de Zeevoogt, die de lijken neêr zag dalen
In zijn verglaesde kil, en dreefze op 't barre ſtrant.
Dat tuige d'oever, die de helden rolde in 't zant,

En

En uit medoogen met zijn kouden arm omvatte.
Dat tuig d'alziende zon, die 't bloet in 't aenzicht ſpatte.
Dit noodlot volgde altijt der Batavieren moet,
Dat hunne vryheit wert bezegelt met hun bloet.
Dat zal d'aeloude ſtam der Burgerharten ſpreken,
Die onverſchrikt, toen Rome, uit alle werreltſtreeken
Geſterkt, den vryen Rijn wou boejen met gewelt,
Haer rechten met haer hooft verdadigde in het velt.
Maer is uw moet te groot, om in een laffer leven,
By uwe haertgoôn, 't hart een ſtille ruſt te geven,
En hebtge zulk een luſt, ô helden, om al weêr
Door dapperheit te ſtaen naer een onſterflijke eer;
Welaen dan, ziet den Turk, met Saiken, en Tartanen,
En Roofgaleien, trots beſchaduwt van zijn manen,
Kanée en Kandie blokkeren, uit de golf:
Van daer, den Ryxvizier als een getergden wolf,
Of woedend everzwijn, 't benaeut Sefalonye
Met boejen dreigen van zijn ſlaefſche heerſchappye:
En zwelt, wanneer gy 't ziet, van edel ongedult.
My dunkt ik hoor alree hoe Hollants zeeleeu brult,
De dikke manen ſchudt, en vierig voortgevaren,
De rooffchavotten breekt der Middelantſche baren.
Dan zie ik Soliman gemuilbant in zyn hof.
Dan krijgt mijn heldenzang een ruime zee van ſtof.
Gy Vredevaders die, door loffelijk regeren,
Ten hoogſten top gevoert, alle eeuwen kont braveren,
Ai belgt u niet indien mijn zangnimf, laeg van toon,
Den weêrglans volgt van uw doorluchte wapenkroon,
Die met haer vier verligt het oog van beide poolen,
En uw matroozen al de werrelt om ziet doolen.
Vergeeft het my, zoo ik d'aeloudheit zwijgen leer,
Den naneef ſchrikken, wen hy hoort met welk een eer
Gy, winnende in verlies, hebt Vloten afgezonden;
Den donder brakende uit vijfduizent kopre monden.

August,

August, ga, zet nu 't rond voor uw triomf in roer,
Als gy de vlotten slaet van een Egiptsche hoer.
Maer onze blijdschap barst eerst uit met volle stroomen,
Als wy den dollen Mars door uw gezag zien toomen,
De Hydra van 't geschil verdrinken in haer bloet;
Dan rolt al 's werrelts magt van zelf u te gemoet.
Men zal van Kato Graef, en Staetheer Witsen spreken,
En Pankras groot van naem, en Reinst, een onbezweken
Hanthaver van den Staet, op vader Numaes wet,
Zoo lang men 't klinken hoort der goude vrêtrompet.
Zoo moet ik Amsterdam geduurig zien vergrooten.
Zoo blyve Janus kerk voor eeuwig toegesloten.

ZEGEZANGEN.

ZEETRIOMF DER VENETIANEN OVER DE TURKEN.

BARBARICIS DITES SPOLIIS.

DOorluchte waterkoningin
Venetië, die uw galeien,
Tot roem en eer eeu uit, eeu in,
Haer vlugge wieken uit laet ſpreien,
Zoo ver de trotſche legermaen
Der wijtuitſtrekkende Ottomannen
De kruiszon komt in 't licht te ſtaen,
Daer zy de vierſchaer vaſt om ſpannen;
Hoe luſt het my uw leeuwsbanier
Door 't Middelantſche zoch te volgen;
Te zien hoe Hokkinkoert vol vier,
En op die waterſlang verbolgen,
Den ſabel om het hooft laet gaen;
Terwijl ſint Markus leeuw, gedreven
Daer haer bebloede manen ſtaen,
Den Helt komt kracht en moet te geven!

Nu wenſcht hy met een leeuwenkracht
En leeuwenhart, geſterkt van boven,
Als in Gomorraes andren nacht,
Dien trotſen hoogmoet uit te dooven.
Nu wenſcht hy op de Turkſche zee,
Gelijk een Perſeus aengevlogen,
'S Lants onderdrukte Andromede
Haer vochte tranen op te droogen.
De Grootvorſt van Byzants zagh uit
Zijn hoog Serrail en marmre veſten,
De Kriſtnen, gapende naer buit,
Elkaêr beſtoken in hun neſten.
Hy hoorde Hollants waterleeuw,
Hoe ſterk beſchut van Bontgenooten,
Den Vries en onverwonnen Zeeuw,
Geprangt van Karels oorlogsvloten,
Den Teems braveren op zijn kil.
Hy zagh de Seine aen eedt verbonden,
Zich mengen in dit ſtaetgeſchil,
En vloeken Stuarts dolle honden.
Ook wiſt hy hoe zich Deenmark rept,
Om 't bloedig zwaert op zy te binden:
Hoe Zweden naeulijx adem ſchept,
In zoo veel oorlogsonweêrwinden.
Hoe Spanje op zijnen koning treurt,
En vreeſt de roê der Portugezen:
Hoe Polen, deerelijk geſcheurt,
Licht Lubomirskys proi zal wezen.
Hoe 't fier Germanje werkt, om dra
Een Oceaen van bloet te drinken,
Gelijk weleer toen Attila
Zijn degens aen den Rijn deet blinken.
Dit zagh hy van zijn hoftrans aen,
En vleide zich met dees gedachten:

Nu is het tijt mijn klaeu te ſlaen
In merg en bloet der Kriſtenmaghten.
Nu is het tijt mijn oorlogspaert
Te hooren Brieſſchen onder Weenen,
Te rukken met het bloedig zwaert
Door rotſen en gebergten henen.
De Wetvoogt Mahomet beſtrael
Terwijl mijn moedige oorlogstoghten,
En geef my met het heilig ſtael
Te wreken aen die kruisgedrochten.
'T gaet wel. zy zitten reets verwoet
Met hongerigen muil en tanden,
Gezwollen van 't gezwolgen bloet,
Elkaêr in huit en ingewanden.
Veneedje alleen ſtaet even trots
Op 't hart der weelderige ſtroomen,
Te loeren van haer hooge rots,
Om, als 't haer luſt, my op te komen.
Maer wacht: nu zal ik uit mijn troon
Die valſche Krokodil verraſſen,
Op dat zy weer geen ſtevenkroon.
Ga ſtrijken met haer galeaſſen.
Zoo ſprak hy, en verdagvaert voort
Spahyën, en Janitſerbenden,
En Sciöbarges, om den moort
En krijg, haer op den hals te ſchenden.
Flux rukt hy al zijn magt by een,
Gepropt met Tarters en Sirieren
En Grieken, om nu plat te treên
'T verdeelde heir der kruisbanieren.
Zoo dekt hy 't Adriatiſch zout,
Vaſt brullende onder 't henevaren,
Met roofgaleien, zwaer van hout,
Als hooge rotſen in de baren.

En tart Veneedje, dat al lang
Die zeeorkaen op zee zagh klimmen;
Maer reets gewent, in 't zeegedrang,
Dien waterbeer te hooren grimmen,
Gereet ſtont om den dwingelant
Vrymoedig op de huit te vallen,
Te ſchuimen van het Kriſtenſtrant
Tot onder Konſtantinus wallen.
Daer ſtaet al 't pekelvelt in brant,
En weêrlicht met zijn watervlieten!
De Bosfor ſchuilt zijn hooft in 't zant,
Verſchrikt voor het vervaerlijk ſchieten.
Veneedje beur voortaen haer borſt
Met grooter luiſter uit de ſtroomen,
En toom' dien Aziaenſchen vorſt;
Wanneer hy holt met ruime toomen.
Vaer voort, doorluchte zeeheldin
Veneedje, laet uw galeaſſen,
Tot roem en eer, eeu uit eeu in,
De Turkſche heerſchappy verraſſen.

1666.

DE TEEMS IN BRANT

FURIT IMMISSIS VULCANUS HABENIS
TRANSTRA PER ET REMOS, ET PICTAS ABIETE PUPPES

DE Britſe wolven, uitgelaten
In breidelooze razerny,
Verbranden Neêrlants koopvaerdy,
En blakren Hollant in zijn gaten,
En zetten, tegen krijgsverbant,
'T onnooſle Schelling in den brant,
Die, Engelant om 't hart getroffen,
De Koningſtat begraeft in puin,
En blixemt haer verheven kruin,
Tot datze in de aſch komt nederploffen:
Noch hoortze naer geen Vrêgeſprek,
Maer trapt haer buuren op den nek.
Helt Michael, van edlen toren
Ontſtoken, blaekt van ongedult
Om tierannie, zonder ſchult,
Den armen dorpeling beſchoren,
En wenſcht door heldenmoet met lof
Haer trotsheit neêr te treên in 't ſtof.

Zoo

Zoo rukt hy, met een boſch van kielen
Den Teemsſtroom op, in 't ingewant
En aengezicht van 's vyants lant,
Maer niet ten plaeg van arme zielen:
Dat voegt geen oorlogsleeu vol moet,
Maer winterwolven heet naer bloet.
Hy ſluit den ſtroommont zelf van buiten,
En hout den Watergod in toom;
Daer Gent, die Zeemars zonder ſchroom,
En van geen drieſt gewelt te ſtuiten,
Het ondier, met ons bloet gemeſt,
Verworgt en foltert in zijn neſt.
Zoo volgt de Boſchleeu, opgeſtoven,
Na lang gedult, door wildernis
En wegen daer geen uitvlucht is,
Den Tiger in zijn hol van boven;
Geen woeſtenyſpelonk, hoe naer,
Beſchermt zijn vyant in gevaer.
D'aeloutheit juichte op alle ſtraten,
Europe had niet keels genoeg,
Toen Haerlem met getanden boeg
De keten brak van Damiaten,
En rukte, d'Aziaen ten ſpot,
Gevange Kerſtens uit het ſlot.
Nu zeiltmen over ysre vloeren
En ſchepen, uit verbaesden moet
Gedompelt in den ſteilen vloet,
Om hier den Waterleeu te ſnoeren,
Die bruiſt door duizent kogels voort,
En klampt de Britſe magt aen boort.
Nu ſmookten al haer oorlogſcheepen
En ſtrantkaſteelen kloek vermant,
En Magazijnen in een brant,
Die Londen eeuwig na zal ſlepen.

De

De Teems kroop opwaerts naer zijn bron,
Beducht of weder Faëton,
Ten zonnewagen opgeſtegen,
In zulk een onverwachten ſtont
Hem blakerde op zijn eigen gront.
De Teemsnimf, ſchreiende en verlegen,
Verſmagt op haer gewoone reê,
En dompelt haer paruik in zee.
Zoo beefden eertijts d'Italjanen,
Toen Hannibal zijn legermagt
Voor Romen over d'Alpen bragt
Met uitgevouwen ſtandertvanen.
Dat heet de zeeſlang, trots en dol,
Verwurgen in haer eigen hol,
Die buiten recht geſpat en banden,
Als of de Leeuw van Hollant ſliep,
Nog flus door al de werrelt riep:
WY HEBBEN 'T ZEEGEWELT IN HANDEN *.
Maer Gy, die in den lichten brant
Uw leven waegt voor 't Vaderlant,
En 's vyants magten durft beſnoejen,
Als gy hem in den boezem boort,
En op zijn eigen ſtrant verſmoort,
Om vrede uit oorlog te doen groejen,
Hoe maektge met uw halsgevaer
Den heelen Staet uw ſchuldenaer!

* *Penes nos imperium Maris.*

Op de

GOUDE KOPPEN,

vereert aen de Heeren

KORNELIS DE WIT, RUWAERT VAN PUTTEN &c:

MICHAËL DE RUITER, EN JOZEF VAN GENT.

CRATERAS MAGNOS STATUUNT.

SAturnus gouteeuw wort herboren.
De krijgsnaemhaftigheit, in 't velt
Van eere op haren troon geſtelt,
Laet hare loftrompet nu hooren,
Zoo verre d'aerdkloot, daer wy ſtaen,
In d'armen hangt der Oceaen.
'S Lants helden, die door ſtael en kogels,
Geſolt in vier en waternoot,
Den zeedwang temden met hun vloot,
Die 't velt met afgebrande vlogels
Verloopen, heenendroop vervaert,
Gelijk een weerwolf zonder ſtaert,
Vertellen nu hun heldendaden,
Daerze onbekommert by den wijn,
Op 's lants triomffeeſt vrolijk zijn,
Hoe Asku, van den kolk verraden,
Met zijnen hulk gedraeit in 't zant,
Zijn zeekaſteel zagh ſtaen in brant;
Hoe Karel uit zijn hooge tranſſen,
Noch ſtaende op Londens deerlijk graf,
Een vierſtorm op den rijxvloet af
Zag weiden magazijn en ſchanſen,

En

En batteryen, langs zijn reê,
Als boeien van de vrye zee.
Het hof der vrygevochten Staten,
Nu al de werrelt door geacht,
Onthaelt de helden met meer pracht
Als out Kartaeg, toen 't uitgelaten
Op Didoos ongetoomde min,
Ontfing het Troische hofgezin.
Helt Ruwaert, d'eer der Dortenaren,
En Ruiter die ten dienst van 't lant
Voert d'oorlogblixems in zijn hant,
Met Gent, die d'onderdrukte baren,
Ten luister van zijn' Heldestam,
Den nek gevrijt heeft op Chattam:
Ontfangen, onder hofbanketten,
De koppen, daer de konst in 't gout
Gedreven heeft, hoe fierze en stout
De Zeeslang 't bekkeneel verpletten,
Door ketens rukken op den stroom,
En vullen al het rijk met schroom.
Zoo leeren wy d'aeloutheit zwichten,
En schaemroot kloppen op den mont,
Die in een eerloos vloekverbont
Hun niet ontzagh den voet te lichten,
Gelijk banditen van den Staet,
Die kort geviert van volk en Raet
Met opgeheven krijgsbanieren
Des vyants heirkracht maekten vlug,
En nabraveerden op den rug,
Bekranst met bloedige laurieren,
En niets verkreegen tot hun loon,
Als hofschavotten, ban en hoon.
Toen Xerxes, als een vloet, in Grieken
Geborsten, op 't geblixemt strant

Neptuin met roeden hielt in bant,
En 't ront bedekte met zijn wieken,
Sloeg hem Themiſtokles in 't velt,
En ſloopte 't Perſiaenſch gewelt.
Elk wenſcht den Amirael t'onthalen,
Te voeren tot d'onſterflijkheit;
Dien ſlus het vrye lant ontzeit,
Gelijk verwaten rijxſchandaelen,
De vyant zelf met eer en pais
Feeſteert in 't pragtige paleis.
Maer hier volgt roem de dapperheden.
Het ſtaetgerecht voert zwaert en kroon,
En geeft een ſtrop of vorſtlijk loon
Die d'eer betrachten of vertreden.
Zoo ſtreeftmen moedig opwaerts aen,
En laet alle eeuwen achter ſtaen.
Zoo trotſtmen Jazons watertoghten
En zijn vermeetlen heldenlof,
En lauwers in 't Olympiſch ſtof
Den dwingelant om 't hooft gevlochten:
Daer 't ſpiegelſtrijtperk dreunt en waegt
Van 't volk, dat hem ten hemel draegt.
Wy zullen andre Jazons toonen:
Een trotſer Kolchis meer geacht,
Een koninklijker guldevacht,
Waer mê wy watergoden kroonen,
En heldendichters op dat werk
Zien zweeten in het letterperk.
Out Memfis gaf haer Vorſten 't leven
In marmerboogen, hoog van trans;
Maer Wit en Ruiter ſtaen althans,
Met Gent in 't dankbaer hart geſchreven.
En ſchoon der Burgren gunſt verout,
Noch ſtaen hun namen blank in 't gout.

NE-

NEDERLAEG DER TURKEN,

Onder 't beleit van den Edelen Heere

WILLEM JOZEF, Baron van Gent,

Luitenant Amirael enz.

NEC FLAMMAS SUPERANT UNDAE.

ALgiers, het bloedig rooffchavot
Der wilde Middelantfche ftroomen,
Wort eindelijk van zijn kroon geknot,
En ziet zijn roofvaerdy betoomen.
De kuft van Barbarye waegt
Van zoo vermaerde nederlaege,
Nu Gent de zeeftraet heeft gevaegt
Van die gevreefde waterplaege,
Die, dol van roofzucht en verwoet,
Verfmoorde in eene zee van gloet.

De zon ftreefde op haer daghkaros
Ten derdemaele uit de oofterkimmen,
En brak de regenwolken los,
En quam met fchooner ftraelen klimmen,
Geheldert door den noordewint,
Toen Hollantfch Amirael, verbolgen,
Den blooden Turk, ter vlugt gezint,
Dus vruchtloos in zijn zoch te volgen,
Hem aengreep dat hy droop vervaert,
Gelijk een rekel zonder ftaert.

Nu, drijft vry af voor wint en ftroom
Gy plonderende watervogels,
Beftorven om het hooft van fchroom,
En vlugt met uitgefpreide vlogels:
Gy zult dien Jager niet ontgaen
Die u, van allen kant benepen,

Ten trots van uwe halve maen,
Zoekt in zijn vliegend net te ſleepen,
Om dit geſpuis, van reê tot reê,
Te dryven uit het velt der zee.

Daer beeft al 't Afrikaenſche ſtrant.
De Moor ziet zelf zijn verf verbleeken.
Nu d'Oceaen in lichten brant
Een weêrlicht ſpreit op alle ſtreken,
En rolt den donder van 't kanon
In eene drift ſalpeterwolken,
Die ſtuift in d'oogen van de zon,
En dreunt in Nereus diepe kolken,
Als of Salmoneus met gedruis
Rinkinkte op Elis kopre ſluis.

Maer wie zou 't uitſtaen tegen Gent,
Gewoon in zee te triomferen,
En uit het oorlogselement
Niet, als met zege, weêr te keeren?
De Roofbarbaer kloppe op zijn mont,
Als d'Aemſtel dondert met zijn vloten,
Die ſtroopers op hun eigen gront
Verguiſt, en op het hart komt ſtooten,
En, moedig van den Teems verzelt,
Hun zeeſtandaerden ſcheurt en velt;

Daer drie paer kielen, even ſtout
Om onze koopvaert te bepaelen,
T'ontheiſteren het vrye zout,
Bezwyken met hun Amiraelen:
Verſtuiven in den rook en brant,
En dreigen met die zelve roede
Al 't roofziek en ongaſtvry ſtrant,

Noch

Noch rookende van Turkſchen bloede,
Dat, ziedende en beſchaemt van ſpijt,
Noch hun verbaeſde vlugt verwijt.

Gy hebt de heele Kriſtenheit
O Helden, door uw deugt verbonden.
En wiert geen loon voor uw beleit,
Noch dank meer voor uw moet gevonden,
De Kriſtenſlaeven, vry gekocht
Met vier, en van 't gewelt ontſlaegen,
Verzwijgen noit dien trotſen toght.
Zy zullen van uw' lof gewaegen:
Zoo vaert de Zeeman weêr geruſt
Om winſt van d'een naer d'andre kuſt.

ZEETRIOMF

Bevochten in Zomermaent des Jaers 1673.

D'aeloutheit mag nu vry met hare krijgsliên praelen,
Darius ſmoore in bloet door Alexanders ſpeer;
Die draei den aerdkloot op zyn duim, en zoek' noch meer;
Een Scipio rukke oud Kartage van zijn paelen;
Auguſt zie met Antoon de Roomſche vryheit dalen
In d'Aktiaenſche ſlag: wy geven elk zijn eer,
En hangen in 't geſtarnt hun triomfant geweer:
Maer al hun roem kan niet by onze helden haelen.
Die zien de bare doot vrymoedig in den mont.
De Ruiter volgt vol viers den vyant op zijn gront,
En komt den vluchteling met Tromp op't hart geſtooten.
Niet haelt by Neêrlants lof; 't geen deerelijk verkracht,
Belegert en geſcheurt, noch met geringe magt
Tot tweewerf toe verſlaet twee Koninglijke vloten.

Op

OP DEN

NEDERLANTSCHEN ZEETRIOMF,

Ter eere der dappere Helden

MICHAËL DE RUITER,

EN

KORNELIS TROMP,

Overwinnaers van de Fransche en Engelsche Zeemagten.

IN PRINT VERBEELT.

NAe vier verwinningen, te water weggedragen,
Is 't eenmael tijt op hun verheven zegewagen
De Helden in triomf te voeren elk ten toon.
Out Rome kroonde Augusť met eene stevenkroon,
En sleepte Anubis en den Nijlstroomgod gebonden
Naer 't Kapitool, omringt van Memfis waterhonden,
Toen hy Antoni velde, ontzinnig door de min,
En sloeg de vloten van de wulpsche koningin.
Wat kroon zal nu het hooft van onze helden sieren,
Die Watervorsten, die oprechte Batavieren,
Die vierwerf, juichende in 't vervaerlijk krijgsgerucht,
Twee koningsvloten slaen, en dryvenze op de vlucht?
Daer zee en strant geschokt, en scheurende op den donder
Van 't grof kanon, gelijk in arbeit loeit van onder,
En zucht, om 't torssen van zoo meenig zwaer gevaert.
De Ruiter streeft vooruit, en ziet zijn waterpaert
Op 't bloedig spoor gevolgt van hondert zeegedrochten
Vol moet en uitgeleert in gruwzame oorlogstoghten

De

De vloten van Britanje en Vrankrijk rukken meê
Met meer getal van volk en ſchepen aen in zee;
Maer moeten telkens met ſchandael het velt verloopen.
Elk oorlogsſchip ſpart hier een Kakus moorthol open,
En dekt met damp en rook het aenſchijn van de zon.
Verdiende Alcides, toen hy Kakus overwon,
En rukte d'Aventijn en zijn ſpelonken open,
Den naem van Heiligh, die de monſters in het ſtroopen
Belette, en veiligde al het Italjaenſch geweſt,
Geviert om 't ſchuimen van dat eenig plonderneſt;
Hoe kan dan Neêrlant van zyn Amiralen zwygen?
Gy zietze, in 't midden van de trotſe Waterkrygen,
Naer 't leven afgebeelt. de Ruiter ſtaet verzelt
Van Sterkte, en Wijs Beleit, verwinſters van 't Gewelt.
De Nederlantſche Leeu met opgekrulde haren
Aen 't brullen, rijt van een de kluiſters van de baren.
De Zeegodinnen, uit alle oorden hier vergaêrt,
Verſieren de karos, waer op hy henen vaert
Door vryen Oceaen. de Tritons, uitgelaten
Van blijdſchap, blazen vaſt den roem der zeeſoldaten
Op hun kinkhoorens uit, van daer het daghlicht zinkt,
Tot daer 't in een feſtoen van roode rozen blinkt
Des morgens, als het langs de purpere Ooſterkimmen
Vaſt arbeit met meer gloet ten zuidas op te klimmen.
De Maegt van Amſterdam volgt Tromp in 't pekelvelt,
Den waerden naezaet van den grooten waterhelt.
Hem dekt een paviljoen van vlaggen aen weêrzyden,
Zoo kloek verovert in een trits van waterſtryden,
Op een ſaiſoen: daer 't Lant gedeelt en afgeweit,
Maer ſcheen den veegen geeſt te ſlepen, nat beſchreit
En trooſteloos, en zag, te deerlijk overvallen,
Den gordel ſcheuren van haer onverwinbre wallen
En ſterkten, als een vier, een blixem in der nacht;
Daer Gelderlant, op 't hart getreden en verkracht,

Met Uitrecht zich zoo wreet van Hollant af zagh rukken:
En Overyssel slaefs haer maegdom gaf te plukken.
Noch is Gods zegen niet verkort, die sterkt de hant
Van Michaël, en blust in zee den oorlogsbrant.
Daer Sweers, en helt de Liefde, ontfonkt van eedlen tooren,
Hun leven liever als hun vryigheit verloren.
Dies eigene de Tijd vry alles zich ten buit,
In dankbre harten sterft hun glorie nimmer uit.

DERDE ZEETRIOMF

Over de twee Koninglijke Vloten:

BEVOCHTEN DEN 21 VAN OOGSTMAENT, 1673.

TERNA ARMA MOVENDA,
TER LETO STERNENDUS ERAT.

NU laete d'oorlogsfaem zich hooren,
Zoo ver de zee, weêr schoon gevaegt,
Den aerdkloot in haer armen draegt.
De plagen, Nederlant beschoren
Door Karel en Louïs, aeneen
Zoo vast verbonden tegen reên,
Verstuiven weêr in rook en dampen.
Tot driewerf toe zag Schoonevelt
Het vyantlijke zeegewelt,
Gereet 's lants vloot aen boort te klampen,
Verjagen van het Zeeuwsche strant:
Daer d'oevers wederzyts in brant
En schuddende op de donderslagen
Van 't barstende oorlogselement,
Dien toon tot aen de poort van Gent,

En

En boven Hollants kusten dragen.
Duinkerken zelf, van vrees verrast,
Staet naeuwlijx op zijn wortel vast.
Nu spreien Britsche en Fransche vloten,
Verdreven van de Zeeuwsche reê,
Hun netten verder uit in zee,
En houden Hollants keel gesloten,
Om d'Indiaensche Maetschappy
Te plondren van haer kruidery,
En in 't gezicht van 't Vlie te plukken
Ceilons kaneelschat, en de vrucht
Zoo ver gegroeit in andre lucht,
Den paradijsoogst der Molukken.
Maer Hollants zeeleeu brult vol moet,
En rukt, noch druipende van bloet,
Hen in met omgekrulde manen.
Voort rijt de dootschrik door hun leên.
Zy vluchten nu hy aen komt treên.
Zijn triomferende oorlogsvanen
En nagels, zwanger van de doot,
Zijn noch bekent in's Vyants vloot.
De buskruitwolken aen het klimmen
Bedekken nu den oceaen,
Als met een lamfer onder 't slaen.
De zon besprengt met bloet de kimmen.
Een voorspook van een wreeden dagh.
Noch rijstze vroeger alsze plagh,
Om eerder onze vreugt te aenschouwen.
De Franschen stuiven daer vooruit
Op Bankerts gruwzaem krijgsgeluit
En blixemende zeekortouwen!
Zy zetten by wat helpen mag,
En wijken schandlik uit den slagh,
Gelijk verbaesde waterhonden.

De groote Tromp, in 't moortgeſchreeuw
Braverende op zijn' gouden Leeuw,
Spreekt Ridder Sprag uit kopre monden
Met donders aen in vier en vlam.
Men hoort hem buldren t'Amſterdam.
De Ruiter laet zijn zeepaert draven,
En ſleept een bloetſtroom waer hy ſtreeft:
De zee en 't aertrijk ſcheurt en beeft;
Daer duizenden in 't zout begraven
Vaſt wentlen, of met naer gezucht
In weêrlicht, vliegen naer de lucht.
De vreeſſelijke waterdraken
Aen't vlieden voelen nu met ſmart
Den Leeu hun trappen op het hart;
En weêr de borſt en ribben kraken.
Zy zien de ſpieren bloot en raeu
Gereten van dien ſcherpen klaeu:
En wenſchten licht hem d'eer t'ontrekken,
Gelijk voorheen, met ydle liſt,
Indien haer dwaze hoogmoet wiſt
Die open wonden noch te dekken.
Gaet heen vry. zet nu voet aen lant,
En verft met bloet uw eigen ſtrant.
Doch gy, ô Hollant! door Gods zegen
Zoo wonderlijk als klaer gered,
Noit keere op u die laſterſmet,
Waer toe zoo velen zijn genegen,
Om door een al t'ondankbren haet
Niet elk te loonen naer den ſtaet
Van zijn verdienſte en dapperheden.
Laet d'eedle Helden, die zoo fier
Verdadigden uw zeebannier,
Op 't bed van glorie overleden,
Noch leven om hun trotſen moet,

En

En meng uw tranen met hun bloet.
Gy dappre Sweers, en eer der helden
De Liefde, die zoo onverſaegt
U hebt voor 't Vaderlant gewaegt;
Men zal uw groote daden melden.
Zoo ſtrekke uw welverdiende lof
Den heldendichtren lang tot ſtof.
Terwijl wy op de Vrede wachten,
Die haeſt uit haer verheven troon
In zonneglans voor elk ten toon,
Zal binden de gedeelde maghten
Van 't worſtelende Euroop, te lang
Volhardende in zijn ondergang.
Op zulk een zegen magmen hopen,
Indien zy is met bloet te koopen.

VREDE,

TUSSCHEN

VRANKRYK,

EN DE

VEREENIGDE NEDERLANDEN.

NU eens een vredewijs gezongen,
De milde moeder van de vreugt,
Die 't aerdrijk ſchenkt een nieuwe jeugt,
Verwellekomt met dankbre tongen,
Nu zy weêr onbepaelt gebiet
Zoo ver de zon haer ſtraelen ſchiet.

Zoo rijst in 't eind dan weêr de hope
En welvaert, die benaeuwt en veeg,
En uitgeteert ter aerde zeeg,
Van 't bange en worstelende Europe,
Dat uitgelaten en verwoet,
Zich zelfs verdronk in eigen bloet.
Hier trapt de hoef den oogst der landen,
En wentelt in een' oogenblik
Den arbeit van een eeuw in 't slik.
Daer zietmen taisteren en branden,
En steden met haer trotse kruin
Verdrinken in het gloeiend puin.
Een oceaen van vier, aen 't bruizen,
Slokt in een afgront vol van gloet,
En aengestookt van Kristenbloet,
Gelijk een stroom door open sluizen
Geborsten, kerken, en gevaert
Van muuren, eeuwen lang gespaert.
De stuivende asch van Bodegraven
Getuigt dit met bestorven mont,
Daer 't ingewant des Staets gewont,
Terwijl drie Leden haer begaven,
Van 't lichaem afgescheurt met kracht
Scheen in den laetsten noot gebragt.
Die oorlogsroede zagmen wanken,
Gelijk een vierige komeet
Haer lokken uitspreit wijt en breet,
Nu daer 't de Duitschen zich ontdanken,
De Rijn en Moezel, perssens moe,
Opstuiven naer hun bronnen toe;
Dan daer zich d'Iber voelt benepen,
De Kastiljaen, alom bezet,
Gelicht wort van zijn Spaensch genet,
De zee bezet met oorlogschepen;

We-

Weêrzijts het Britsche en Franse strant
Verdondert in dien oorlogsbrant.
Sicilië, overal aen 't hollen,
Terwijl Messine zonder noot
Haer wettigh overheer verstoot,
Hoort vast de donderkogels rollen,
Daer Scyllaes honden uit hun kuil
Naebassen met beschuimden muil.
De Noordas hoort die felle slagen,
En schuddende op het krijgsgerucht,
Kaetst dat beneden onze lucht
De Zuidas toe. Alle oorden wagen,
Van zulk gedruis en oorlogswee:
En d'aerdkloot schokt schier neêr in zee.
Maer nu zijn wy dat leet te boven.
De vrees voor zulk een aertsgewelt,
Dat zoo veel helden heeft gevelt,
Is onder 's werrelts kim verstoven.
De vredezon licht van om hoog
Die zwarte dampen uit ons oog.
Gelijk wanneer het ys aen 't kraken
En barsten in een' grooten stroom,
Die af komt storten zonder toom,
Te rug sleept wat het kan genaken,
Zich zelven opkruit als een kerk,
Valt rijs-en paelwerk veel te sterk,
Stoot in de lenden van de dijken,
En voortgeschooten met gedruis,
Geheele schepen knarst tot gruis,
Daer 't al voor zijn gewelt moet wijken,
En elk 't met dootschrik ziet van ver,
Terwyl het barst van ster in ster:
Maer als het onder 't heeneêstreven
Verkrijgt een onbekromper vaert,

Al-

Allenks d'oplopentheit bedaert,
Daer 't zijne krachten voelt begeven,
En als ten einde van gewelt,
In ſtil en vreedzaem water ſmelt;
Zoo loopt die bronaêr van elende,
Die, korts gezwollen tot den top,
Zoo meenig over hals en kop
Gedompelt heeft, van zelfs ten ende.
Zy word ten kil toe uitgedroogt,
Nu zich de Zon der vreê vertoogt
Aen 's hemels top met volle glanſſen.
Den Vadren van het Vaderlant
Geeft nu d'olijf een beter ſtant,
Als die zich met laurier bekranſſen.
Wat zijn triomfen zonder tal,
Zoo die de Vreê niet kroonen zal?
De kuſt van Vrankrijk uitgelaten
Van blijdſchap, ziet nu vloot op vloot
Aendrijven in haer rijken ſchoot
Het grimmelt op de ſtrant en ſtraten:
Zoo ſleept men weder om gewin
Een zee van wijn in Neêrlant in.
Al d'Oceaen wort omgezworven
Met ruſt, en Hollant, uitgeſtreên,
Blijft 's werrelts koopſchuur als voorheen.
De Turkſche Maen, om 't hooft beſtorven,
Duikt achter Mechaes vloekaltaer,
En krimpt haer hoorens, op deez' maer.
Bedrieg ik my, of mag men hoopen,
Dat meê de Rijn, de Zont en Belt,
Noch zuchtende onder 't krijgsgewelt,
Vermoeit van plonderen en ſtroopen,
En 't Kriſtendom in een verbant
Zich zal verzoenen hant aen hant?

Dan

Dan maelde ik al de heldendaeden,
  Te water en te lant verricht,
  Nu naeuw gedootverft in mijn dicht,
Op 't tafereel van mijne bladen.
  Wy zien terwijl, op dezen voet,
  Zoo groot een zegen te gemoet.

Het Verbond der Deensche Majesteit en de Staten der Vereenigde Nederlanden;

AEN DEN HEERE

GEORGE HOYER,

Kommissaris &c. nu Agent in 's GRAVENHAGE.

COEUNT IN FOEDERA DEXTRAE.

HOe trots zal 't strijdbre Koppenhagen,
  Die koninklijke Zeevorstin,
Haer koningskroon ten hemel dragen;
  Nu zoo veel Vorsten, eens van zin,
In bontgenootschap zamenspannen,
  Om zeegewelderye en haet
Te vier en zwaerde te verbannen,
  Ten zenuw van den vryen Staet!
Hoe zal de Zont zijn ruime stroomen
  Doen spelevaren in d'Oostzee,
Wanneer hy Hollant op ziet komen,
  En streven langs zijn rugge en reê

Met hondert koopvaerdykasteelen,
  Om west-en oosterkoorenschat
Haer bontgebuuren mê te deelen,
  Terwijl de Britten, afgemat
Van schepenbranden, havenschenden,
  En dolle lantontheistery,
Hun wrok in trouverbonden enden,
  Door zoo veel Vorstenmaetschappy.
Dan mag, in deze vreugde blijken,
  Het afgefoltert Kroonenborg
Zijn ramp en blijdschap vergelyken,
  Erinnerende d'oude zorg:
Hoe Zweden, met een bosch van schepen,
  'T benaeude Funen worgde en sloot,
En Koppenhage, om 't hart benepen,
  In 't ongezienste van den noot,
De Nederlanders op zagh dagen,
  En blixemen aen 't Baltisch strant
De waterschenders, zeevaertplagen,
  Tot zy verstoven en verbrant,
In 't midden der salpeterwolken
  Ontslopen, in d'ontslote Zont.
George, die het recht der volken
  Verdadigt met uw' wijzen mont,
(Waer op de Belt zijn oeverboorden
  Met weeleriger baren schaeft,
Als hy bezwangert uit den noorden
  Met opgezwollen hoorens draeft)
Krimp eens uw staetbekommeringen,
  Terwijl mijn zangnimf vierig blaekt,
En in uw schaduw wenscht te zingen,
  Hoe trouw gy voor uw Koning waekt,
Die onder woeste krijgsorkanen
  En kroongeschillen onverzeert,

Zijn

Zijn vorſtelijke leeuwevanen
  En trouw, den Batavier vereert.
Uw ſtaetzorg maekt hem buiten vreezen,
  Als hy van hofbezwaernis vry
Pleeg ſtaetorakelen te lezen
  Uit Vondels heldenpoëzy:
Daer Klingenberg, aen 't roer gezeten
  Des Deenſchen rijxhulks, 't krijgsgewelt
Helpt ſluiten aen een ſtalen keten,
  Tot heil der havenrijke Belt.
Hoe wenſcht heer Hoyer hem te ſtijven
  In 't vredeſluiten te Breda,
En Mars ter werelt uit te drijven
  In vloek en eeuwige ongenâ!
Dan zie ik d'yzere eeuw verkeeren,
  Het fier Britanje hant aen hant
Met zoo veel rijken zamenzweren:
  De Schotten van 't bevrozen ſtrant
Gemaetſchapt met bevredigde Ieren
  En Duitſchen, uit het bloedig haer
Afrukken hunne krijgslauwrieren,
  En offerenze op 't vredealtaer:
Het rijkverwoeſtende Byzanſen,
  Hoe trots op zijn gekroónde kruin,
In 't aengezicht der Griexe ſchanſen
  Getrapt in bloetciment en puin:
De vaſtvereende Kriſtenvorſten,
  Gelijk een zwellende Oceaen
Ter Turxe rijxgrens ingeborſten,
  De hoornen van haer legermaen
Beſnoejen, eerze zamenhorten
  En, als een blixemgloet by nacht,
Europe op 't harte nederſtorten,
  Dat zich verdelgt door eigen maght,

En quijnende aen onſtelde longen,
 Ten zy de vredeolijf dit keer,
Ligt van een teering wort beſprongen,
 Die 't ſmeltende ingewant verzweer.
Ach! dat my d'eerſte zon liet hooren
 Het ſteken van de vrêtrompet!
Dan wiert mijn dichtheldin herboren,
 En volgde Hoyer op zijn tret,
Daer Koppenhage in hare palen,
'S Rijxkommiſſaris wenſt t'onthalen.

BRUI-

BRUILOFTDICHTEN.

BRUILOFTDICHTEN.

TER BRUILOFTE

Van den Hooghgeboren Weledelen Heere,

HEER

EUSTATIUS,

BARON VAN BRONKHORST, VAN BATENBURG, &c.

En de Hoogedel Geboren Vrouwe

MEVROUWE

DEBORA BAKE,

VRYE VROUWE van ASSUMBURGH, &c.

IS 't waerheit? en zult gy nae zoo veel minverdrieten
En zorgen; eindelijk uw' ſchoone Bruit genieten,
O Bronkhorſt, eedle telg van d' overoude ſtam
Der Batenburgen, die, gelijk men in de vlam
Het gout beproeft, zich in het oorlogsonweêr queeten,
En op gewetendwang en tieranny verbeten,
'T blazoen der Vryheit trouw hanthaefden, en vol moet
Hun onverganklijke eer beſchreven met hun bloet,
Toen Alva, als quam hy ten afgront uitgeborſten,
Den ſtamboom ſnoeide van de Nederlantſche Vorſten
En Baenderheeren, daer hy vaſt de ſpruiten knot,
En maekt gantſch Neêrlant tot een bloedig moortſchavot.
De zilvre leeuw, die in uw' ſchilt nu ſtaet te pronken,
Bleef pal en trots, al ſcheen hy in zijn bloet verdronken,

Maer

Maer munt met grooter glans nu uit in 't roode velt,
Nu d'eedle Bake, voor het lieflijk mingewelt,
Naer uw' verliefden wenſch, in 't einde meê gebogen,
Uw' hoop bezegelt met de lonken van haer oogen;
Die vriendlijke oogen daer nu niet dan liefde uitſtraelt.
En gy ô Bruit, die van het oud geſlacht gedaelt
Der Baken, om hun deugt gelaſtert en verdreven,
Toen Spanjes ſcherpe rôe deed ganſch Europe beven,
Uw edel huis weer aen een edel huis verbint:
Indien 't me vry ſtaet, 'k zie 't genoegen dat gy vint
In dezen ſtaet, ik zie 't uit uw geheldert wezen;
En ſchoon gy 't veinſt, zelfs uit dat veinzen kan men 't lezen.
Mijn zangeres, nae 't ſchijnt, gevoelt een grooter vier,
De vaerzen rollen als van zelfs op mijn papier.
'Kweet naeuw wat nieuwen geeſt 'k voel door mijn ad'ren zweven;
'T gaet vaſt, Mevrouw, gy geeft mijn zangheldin dit leven:
Want door uw dichten, zoo vol geeſt, zoo rijk van trant
En hemels vier, gewekt, gevoel ik in deez' ſtant
My als my zelfs ontrukt. wie kan zijn drift bedwingen
Wanneer hy tot uw lof, ô Debora, zal zingen?
Die waerdig uwen naem ontleent van die heldin,
En godlijke Amazoon, die 's vyants heirſpits in
Gevlogen, trouw verzelt van Baraks veltbanieren,
Gantſch Iſraël door haer beleit deed zegevieren.
Gy werpt met reeden al het afgeſtreên verdriet
En wanhoop van u af, en denkt nu anders niet
Als om uw Bruit, als om t'omhelzen en te kuſſen,
En in haer zachten ſchoot uw zuivre vlam te bluſſen.
Gelukkig Bruidegom! gy denkt om ampt noch ſtaet,
En 't Zeehof aen de Maes is van uw' wijzen raet
Verſteken, zoo lang dus de minne u hout gevangen,
En gy niet hebt bereikt het eind van uw' verlangen.
'T genaekt vaſt: nu mag 't huis van Aſſumburg zijn kruin
En zeven toorens ver uitſteken boven duin,

En

En zijne ſchaduwe in de Wykermeerſche baeren
Verdubblen, trotſer en vervrolijkt op dit paeren:
Terwijl de lantman in het ront zijn' arbeit ſlaekt,
In deze bruiloftpracht en ſtaetſie zich vermaekt,
En bruiloft hout in ſchets. 't word al tot vreugt gedreven:
De boomgaert, na my dunkt, krijgt zelver een nieuw leven.
Al ſteekt de Winter 't hooft ten Noordas vroeger uit,
Noch ſchijnt het lant rondom door d'oogen van de Bruit
Gezegent en verquikt. de Mirt, hoe teer van bladen,
En die de minſte kouw verwelken kon en ſchaden,
Verheft haer groene kroon noch moedig uit den gront,
En lacht van vreugde met den bloeſſem in den mont,
Nu z' in de bruiloftzael en 't ledekant zal pronken,
En met haer friſſchen geur 't gezegent paer ontvonken.
Zoo zag men Venus met Adoon haer min verzäen
In 't weeligh paviljoen van friſſche mirteblâen.
  Komt vlegt feſtoenen: maar voor al brengt hier laurieren,
Op dat zy op haer beurt nu d'echtkoets helpen ſieren,
Die 't hooft der Bruit zoo lang omvlochten met een krans,
Door Febus geſchakeert om 't ſchoonſte, en met zijn' glans
Verheerlijkt. maer ik zie reets d'avontſtar aan 't zinken,
Van 't aſpunt afgegleên, en 't maenlicht flaeuwer blinken.
'T geſtarnte in een verbant verſchuilt zich meer en meer,
En ſtort voor over op de morgenkimmen neêr.
  Gae, Bruidegom, gae heen, daer u de Minnegoden
Al lachend, hant aen hant, tot kuiſche weelde noden.
De Wellust, zonder ſmet, de Luſt, Bevalligheit,
En Blijdſchap, hebben zelfs voor u het bed geſpreit.
'T is tijd, met eene vreugt, doortintlende al de leden,
En die de geeſten ſmelt in haer aenloklijkheden,
Al 't leet te ſmooren in deez' allerſchoonſte nacht,
Met zoo veel ongedult dus lang van u verwacht.
Zoo zien wy, eer de maen, op haeren tijt herboren,
Tot negenmaelen toe verwiſſele van horen,

Of eer de zonnekloot uit d'Oosteroceaen
Driehondertwerven heb gerolt om 's hemels baen,
Uit deez' gezegende echt, een' zoon, die magh volmaken,
Uw' wenschen, en verknocht de Bronkhorsts en de Baken.
Zoo bloeie uw oud geslacht ten prijs van Rotterdam:
En Gelderlant vier' lang de telgen van uw' stam.

TER BRUILOFTE

Van den Edelen Heer

JOAN BUISERO,

HEERE VAN HULSHOUT enz.

En d'Edele Jonkvrouw

MARIA ENGELS.

MEn ziet den minnaer met meer weelde triomferen,
Die, na veel wederspoet, de kans in 't laetst ziet keeren,
En na hy vruchteloos lang heeft zijn min vertoont,
Die eindlijk naer zijn wensch met weêrmin vint gekroont.
Dat bitter ongedult, met lieffelijk verlangen
Getempert, vreeze en hoop, die steets het hart doen hangen
In twijfeling, en vast aengroeiend meer en meer,
De zinnen slingren, als een onrust, heen en weêr;
En wat de Liefde meer met zoo veel ongenoegen
Vermengelt, eer zicht recht twee zielen samenvoegen,
Verstuiven teffens als een ydle damp en wint,
Als 't minnevier eens plaets in 't hart der liefste vint.
Zoo juicht een zeeman, lang op d'ongestuime golven
Gesolt, nu boven 't hooft in 't pekelschuim bedolven,

Nu

Nu weêr ten hemel uit dien afgront opgevoert;
Terwijl een dolle orkaen braveert, het grontzant roert,
En al den oever ſchud, aengierende op zijn wieken,
Wanneer matroos, zoo drae de dageraet komt krieken,
En d'ooſterkimmen verwt met purper in 't verſchiet,
'T gewenſchte lant ontdekt, vergeet nu zyn verdriet,
En prijſt met grooter lof den zachten ſchoot der haven.
Den Bruigom, meenigmael in wanhoop als begraven
Voorheen, ziet met meer glans de vreugt ten oogen uit,
Nu hy een Engel zal omhelzen tot zyn Bruit.
Die overwinning, met zoo groot een vlyt verkregen
En onvermoeide trouw, is waerlijk hoog te wegen;
En 't is een zege, daer niet yder roem op draegt,
T'ontfangen in een prys een Engel, en een Maegt.
Het onweêr voelt hy nu bedaert in zijn gedachten,
En denkt met luſt te rugge aan zijn gewaekte nachten.
De minnezorg verdwijnt en d'afgeſtreden rouw,
Wanneer hy nu zich 't zoet verbeelt van zijne trouw.
Die hout met blydſchap al zijn zinnen opgetoogen.
Hy ziet zich blint in zijn Mariaes vriendlijke oogen:
Dat zijn twee zonnen, die voor hem noit ondergaen,
Maer onbenevelt aen een' heldren hemel ſtaen.
De lonkjes, die zy geeft ter ſluik, zijn zoo veel ſtraelen,
Die met verquikkend licht tot in zijn harte daelen,
En zetten 't in een gloet, die, als hy ſtreelt en kuſt,
Ten deele weder op haer lippen wort gebluſt,
En wederom ontvonkt. noch ſtaet u meer te wachten,
Daer u mijn zangheldin maar volgt met haer gedachten.
De middernacht ſchiet reets van boven ſteiler neêr,
En al 't geſtarnte rolt op 't aſpunt van den Beer.
Het Bruiloftledekant, beſtrooit met mirteblaeren,
De Liefde toegewijt, verlangt om u te paeren;
Daer gy zult ſmelten in uw Engels kuiſchen ſchoot,
En ſterven, vol van vreugde, aen een verliefde doot.

Zoo wachtenwe, eer de maen aen 's hemels blaeuwe transsen
Noch negenmaelen zal vernieuwen hare glanssen,
Een jongen zoon, die om zijn hoope en stam bemint,
'T geslacht van Buisero aen Engels vaster bint.
Daer 's Grootvaers kloek beleit ten dienst der Zeeusche steden
En Staeten, waer zijn raet en ernst wort aengebeden,
En 's Vaders geest in speelt, en loffelijke deugt.
Zoo deele Zeelant diep in uwe Bruiloftvreugt.

TER BRUILOFTE

Van den Weledelgeboren Heere

HEER

JACOB ZAS VAN DEN BOSSCHE,

RAED EN VROEDSCHAP DER STAD UTRECHT, enz.

En de Weledelgeboren Jonkvrouw

JONKVROUW

KATHARINA VAN ALTEREN,

TOT JAERSVELT.

DE Huwlijksliefde, op haer verheven troon gezeten,
Zag door Bellones woede en wreetheit zich verbeten
Door gansch Europe, een reex van jaren achtereen,
Den oogst der landen afgeweid en plat getreên,
En hare mogentheit, die alle volken eeren,
Als milde moeder om de weerelt te vermeêren,

Door

Door d'oorlogsrazerny te deerelijk besnoeit,
Die in 't vernielen en den val van 't menschdom groeit.
Dies, in dien overval tot aen het hart verlegen,
Scheenz' aerde en hemel tot meêdogen te bewegen,
En haeren standert neêr te strijken voor de magt
Van haere vyandin, die vast de zege wacht.
Maer eindelijk zich zelfs herstellende in haer krachten,
Is zy getroost het al op haren schilt te wachten,
En door herstelden moet noch grooter dan zy was,
Reikt met haer scepter aen de Zuid en Noorderas.
Zoo ziet men op de kruin van Liban, hoe een Ceder
Door zwaer gewicht gedrukt en ongestuimigh weder,
In 't eerst zijn telgen neigt, en als voorover helt,
Maer eindlijk duurzaam, en opgroeiende in 't gewelt,
Schoon in die worsteling zijn teêrste spruiten knakken,
Het hooft verheft, en vaert ten hemel met zijn takken.
Den Bruigom lustte 't meê te volgen de banier
Der Liefde, en zich met vreugt te zengen in dat vier.
De schoone Kataryn heeft zijn gemoet verwonnen.
Hy schept geen licht als uit haer oogen, die twee zonnen,
Die tot zijn harteleet bywijlen ondergaen,
En schijnen weêr tot zijn vernoeging op te staen,
Maer van een' schoonen dagh in 't eind hem door haer stralen
Verzeekeren, en dat zijn min zal zegepralen.
Waer heeft de Liefde oit twee geslachten ondereen
Gesmolten zoo gelijk? want die te rug wil treên,
Zal beide Grootvaêrs, beide ook van de Zeeusche stroomen,
Als Raden, t'Amsterdam zien op het Zeehof komen;
De Vaders allebey, ten dienste van den staet,
Het Recht bewaren, en Geheimen van den Raed:
En d'oude stam weêrzijds, op 't kussen lang verheven,
Door 't zwaert zoo wel als raed een loflijk voorbeelt geven.
Wat volgde al juichend Boom, dien Burgerheer, een stoet,
O Alteren, wanneer hy Medices begroet,

Die groote koningin, die alle drie haer zoonen
Zagh wettelijk gehult op koninglijke troonen!
Uw Jakob, volgende op het ſpoor van zijn geſlacht,
Maekte eerſt te lande en zee zich in den krijg geacht,
En nu, om ook het ampt van Staetheer te bekleden,
Ziet hem de Zuiderzee het zeepaleis betreden.
Hoe dartelt Jaersvelt op dees' blijde bruiloftmaer!
Hoe ſchiet al 't lantvolk toe om dit gezegent Paer
T'aenſchouwen, en beſtrooit, in ſteê van mirt en rozen,
Die nu alleen maer op de maegdewangen bloozen
In dit ſaizoen, den weg, waer langs zy heenetreên,
Met zegewenſchen en toejuiching in 't gemeen!
Gy zilvre Lek, die, van Vianen voortgeſchoten,
Langs Jaersvelt ſchuurt, al hout de winter u beſloten,
En ſtremt uw onlangs vlug en vloejend kriſtalijn,
Tot een albaſten vloer, noch kunt gy in dien ſchijn,
Zoo veel 't de vorſt gehengt, uw vreugde niet betoomen,
Maer vaert ten reie, al is 't met overwelfde ſtroomen.
Doch mijn gedicht verdriet al lang den Bruidegom.
Die ziet naer 't Bruiloftbed met ongedult vaſt om.
De flaeuwe maen begint van 't aſpunt af te zinken.
De fakkels ſchijnen met geen glans te willen blinken,
Als voor het ledekant. de ſtille middernacht
Belooft u d'overvloet van weelde, die gy wacht.
De blonde Citheree beſtemt met lonkende oogen
Uw kuiſche vlam, daer gy, gelijk u zelfs onttogen,
Uw min den teugel viert. gae Bruidegom gae heen,
En ſmelt den ſtam van Zas en Alteren in een.

TER BRUILOFTE

Van den Hoogedelgeboren Heere

EUSTATIUS VAN BRONKHORST,

TOTTEN POLLENBERING. VRYEN HEER VAN ASSUMBURG, enz.

En de hoogedelgeboren Vrouwe, Mevrouwe

MARGARETA VAN DEN KAPELLE,

VROUWE VAN BERKOUDE EN DEN ACHTERBROEK enz.

DIt 's weêr den Huwlijksgod een paerel aen zijn kroon,
En hy braveert met recht op d'eer van zijne vlammen.
Die zetten zijn gezagh met luister nu ten toon
Door 't onderling verbant van twee doorluchte stammen:
Daer 't Huis van Bronkhorst en Kapelle smelt in een,
Van ouds zoo edel door hun deugden, als hun wapen:
Gewoon voor 't Vaderlant hun zorgen te besteên,
Dat veilig op hun trouw en dapperheit mogt slapen:
'T zy dat in vrede 't regt der burgren wiert bewaert,
Of datze in 't oorlogsvelt, vol moets vooruitgestoven,
De Vryheit onbevlekt hanthaèfden met hun zwaert.
Wat maghmen zich niet al uit zulk een Trouw beloven?
Wat juicht in deze vreugde een reex van Heerlijkheên?
Het Huis van Assumburg ziet voor zijn zeven kruinen,
Als of dat groot gevaert nog wilde hooger treên,
De helmen buigen van de Harelemsche duinen.
Maer hoe aenzienlijk 't zich vertoont in staet en pracht,
Al weigert zelf Berkou de vlagge niet te strijken,
En dat het uit deze Echt een jongen Heer verwacht,
Noch scheen 't, Heer Bruidegom, u niet genoeg te prijken,
Noch scheen 't u te gering, hoe hoog 't zijn toorens stak,
Zoo lang 'er een Kapel, zoo schoon en rijk, ontbrak.

OP HET HUWELYK VAN DEN Ed. HEERE PIETER DE LIEFDE,

ORDINARIS KAPITEIN VAN HET ED. MOG KOLLEGIE DER GEKOMMITTEERDE RADEN TER ADMIRALITEIT AEN DE MAZE,

EN D'ED. JONKVROUW

MARIA VAN DER DOES.

ZOuw dan in 's werrelts oceaen,
Daer ebbe en vloet, en wiſſelingen
Geduurig 't wezen van de dingen
Veranderen of zien vergaen,
De Huwlijksmin niet triomferen?
Die 't albezielende gezicht
Verheffende in het eeuwig licht,
De vratige eeuwen durft braveeren,
En ziet haer heerſchappy verbreit,
Zoo ver de zon haer ſtralen ſpreit.

En ſchoon van 't een aen 't ander ſtrant
Zich 't oorlogsonweêr blijft verheffen,
En 't hart van ganſch Europe treffen,
Geblaekt van dien verwoeden brant,
De Liefde weet van geen bezwyken,
En veſt haer' troon noch even vaſt
In landen, van die plaeg verraſt,
En afgeweide koningrijken;
En Venus wiſt al lang voorheen
Met Mars in een verbont te treên.

De

De Bruit zoo vreedzaem van gemoedt,
Als minnelijk van aert en oogen,
Wiert door de Liefde meê bewogen,
Die, ſchoon van kintsbeen opgevoedt
In 't donderen der zeekanonnen,
Terwijl de doot ten reye gaet
Op 't barſten van de hantgranaet,
Zich van een maegt nu voelt verwonnen:
En ziet in haer gezicht zich blint,
En overwint nu zy verwint.

De min, geveſt in 't heldenhart,
Ontaert het niet, maer geeft het krachten
Om noch naer hooger lof te trachten.
Zoo voelde Eneas zich geſart,
En Turnus meê van wederzyden,
Om voor Lavinie, in het velt,
Bezet van meenig duizent helt,
Met grooter moedt en kracht te ſtryden.
De Liefde, die hun harten brant,
Verſterkt meteen hun ſtrijtbre hant,

Dus heeft de Maes, aen uwen moedt
En 's Vaders dienſt zoo hoog verbonden,
O Bruigom, daer metale monden
Niet ſpreeken als met vlam en gloet,
Noch van uw krijgsdeugt meer te hopen,
Nu uwe Bruits gedachte en zucht,
In 't hevigſte van 't krijgsgerucht,
Uw dapperheit noch aen zal noopen:
Alsz' u, van elk om ſtryt begroet,
Met een verliefden kus ontmoet.

Maer 't wort eens tijt om toe te treên,
Daer u de blyde Minnegoden
Tot die verborge weelde nooden,
Die twee verknocht en ſmelt tot een.
De Huwlijksgod komt zelfs verſchijnen
Met duizent lachjes hant aen hant;
Gae bluſch uw' kuiſchen minnebrant,
Zy openen de bedgordijnen,
En toon datg' in de troukoets meê
Zoo groot een helt zijt, als in zee.

Waerom vertoeft gy, lieve Bruit?
Gy hebt, laet dat u niet verſagen,
Maer met de Liefde een' ſlag te wagen.
Nu ban de bloode ſchaemte eens uit.
De ſtarren zijn al lang aen 't zinken.
De Mei verwekt den morgenſtont
Met roode rozen in den mont.
De flaeuwe maen vergeet te blinken.
Dus wachtenw', ô bevalligh paer,
Een zoon, of dochter binnen 't jaer.

TER BRUILOFTE

Van den zeer Eerwaerdigen, Hooggeleerden Heere

JOANNES VOLLENHOVE,

DOCTOR DER H. THEOLOGY, DIENAER DES GODLYKEN WOORTS IN 'S GRAVENHAGE;

En Mejuffrouw

KATHARINA ROZEBOOM.

WAt kan mijn zangluſt toch bedwingen,
 Nu ik uw' Hymen op zal zingen,
 En tekenen op mijn papier
 De mirten onder uw laurier,
O Vollenhove, die geſtegen
 Ten top van Hollants Helikon,
 Ons toevloeit als een zuivre bron,
En langgewenſchte zomerregen?
 Al volgt mijn bruiloftdicht een' toon,
Die met meer klank ſchijnt opgheeven,
Als zich de min heeft voorgeſchreven,
 Wy zingen voor Apolloos zoon.

Is 't waer? en hoore ik nu de winden
De hooge Vyverbergſche linden,
 Zoo lang door hun gewelt beſtreên,
 Veel zachter ſchudden dan voorheen?
En is de ſtorm, eens aen 't bedaren,
 Nu uitgeblazen buiten aêm?
 'T is op het hooren van dien naem,
Die reets den kanker van de jaren

Ontwassen, en alom vermaert,
Zoo ver de Nederlantsche schepen
Al 's aerdrijks schatten oversleepen,
Door eigen waerde blijft bewaert.

Zouw Rozeboom, zoo eêl van zeden,
Zoo vol van kuische aenminnigheden,
En die, als zelf daer toe gewent,
Den rykdom van de wijsheit kent,
Alleen dan blyven onbewogen?
Neen. Vollenhoves trouwe min
Staet vast geprent in haren zin.
Hy spiegelt zich in haer schoone oogen,
En zucht vast om haer trouverbont.
Maer wat zouw hy toch niet bekomen?
De min heeft meê haer in genomen:
Die zegeltze met hart en mont.

Ontspan dan eindlijk uw gedachten,
Om nu de Liefde eens op te wachten,
O Helt, die zielen kneet, als wasch,
En Kristus kerk legt in tieras,
Als zich de pylers zelfs bewegen,
En 's Gravenhaeg gewaegt in 't ront
Van haer doorluchten Guldemont?
Het zy hy vloeit van 's hemels zegen,
Of blixemt in een eedlen stryt
Den afgront en zijn Razernyen,
En staele harten kan doorsnyen:
Nu eischt de bruiloft meê haer tyt.

Ik zie de goude livereyen
Der starren, vast gereet te scheyen
En rollende op de kimmen neêr,

Ver-

Verduiſtert worden meer en meer,
Als met een nevlig floers omtogen.
De haen ſlaet zijne wieken uit,
En kraeit: Te bedde met uw Bruït.
De flaeuwe maen ontglipt mijn oogen.
Op uwen arbeit volg nu 't loon!
Laet twee geſlachten, waert te loven,
De Rozebooms en Vollenhoven
Vereenen in een' jongen zoon.

TER BRUILOFTE

Van den Eerwaerdigen Heere

KASPAR BRAND,

DIENAER DES GODDELIJKEN WOORTS IN DE KERKE DER REMONSTRANTEN TE WARMONT,

En Mejuffrouw

SARA ZWAERDEKROON.

AL volge ik weêr den Bruilofttoon,
Om op dien ouden trant te zingen,
'K heb nu mijn vaerzen niet te dwingen,
Wy zingen voor Apollôs zoon,
Die, van een kuiſche vlamme ontſtoken,
Hoe lang zijn ſchoone Daphne deinſt,
En hare wederminne ontveïnſt,
Die koele ſtrengheit heeft verbroken.
Zy bied u nu haer zelven aen,
En kroont uw hooft met mirteblaên.

Hoe wijd' verſpreiden die haer geur!
Hoe heerlijk zullenz' uw laurieren
Met ongewoone prael verſieren!
Nu hebtge 't alles naer uw keur,
Heer Bruidegom, die met verlangen
Uw' Sare, uw' vriendlijke Echtgenoot
Voortaen moogt ſtreelen in uw' ſchoot,
En kuſſen 't waes af van haer wangen.
Vier vry den toom aen uwe min:
Deze is uw waere Zanggodin.

Zy zal met haer muzijk en ſtem,
In 't konſtig heffen en het daelen
Braverende de nachtegalen,
Uw' zangen geven grooter klem.
Zy zal met ſtraelen van haer oogen
Uw geeſt, hoe hoog en vlug die zweeft,
En boven 's aerdrijks dampen ſtreeft,
Noch verder maeken opgetogen.
Dan ſpringt van Baerle op uw geluit
Van zelve wel ter grafſteê uit.

En gy, ô Bruit! hoe wel te vreên
Zultg' uw Gemael zien redeneren,
Wanneer hy maeit den oogſt des Heeren,
En weet der zielen rots te kneên,
Of komt de boettrompetten ſteken,
Of giet den balſem in de wond',
Als elk blijft hangen aen zijn mont,
En ſchijnt hem niet te hooren ſpreken,
Maer door 's Mans leere en ernſt verzet,
Vol vier te dondren met Gods wet.

Dan

Dan is zijn ziel niet langer hier,
Maer als op wieken voortgevlogen,
Doorwandelt 's hemels blaeuwe bogen.
Dan ſpreekt hy niet dan Pinxtervier.
En, trouwe Stierman, in de baeren
Van 's werrelts zee, bewaert hy 't ſchip
Hem toevertrout voor zant en klip,
En peilt voorzichtig de gevaeren,
En hoe het onweêr brult en roert.
Hy kent het anker dat hy voert.

Waer ſleept my uw geluk niet heen
Gezegent Paer, zoo ongemeten!
Ik heb my zelven ſchier vergeten;
Maer d'Echtkoets, die uw zwarichcên
En minneſmarten zal verzachten,
Met zulk een liefelijk gewoel,
Dat niemant kent als door 't gevoel,
Is reets vermoeit van u te wachten.
De nacht ziet d'Ooſterkimmen aen,
En nodigt u naer bedd' te gaen.

Wy wachten uit deez' vrolijke Echt
Gewenſchte ſpruiten, die vertoonen!
De Branden en de Zwaerdekroonen,
In wijsheit kloek, in doen oprecht:
Beroemde Mannen, die de naemen
En deugden van hun braef geſlacht,
Alom als Fenixen geacht
En Letterhelden, noit beſchaemen;
Maer laten door geleerde ſtof
Alle eeuwen achter hunnen lof.

TER

TER BRUILOFTE
VAN DEN HEER
FLORIS VLAMINGH,
RECHTSGELEERDEN,
EN JUFFROUW
KRISTINA VAN BEEK.

Zouw dan de Liefde mooglijk 't velt
Verloopen, en den ſtandert ſtrijken
Voor 't ongeſtuimig krijgsgewelt;
Die bouwmeeſtres van alle rijken,
Die zelfs verplicht tot haer gezach
Den op- en ondergaenden dagh,
En, wie haer zoekt op 't hart te treden,
En by zich zelfs ondankbaer wrokt,
Wat onweêr al den aerdkloot ſchokt,
Haer majeſteit ziet aengebeden?

Zouw dan Bellone met haer zwaert
De pijlen van de Liefde keeren?
Neen, die blijft even onvervaert,
Noch laet zich in 't gezicht braveren.
Schoon d'oorlogszeiſſen onvermoeit,
Eer naeuwlijks d'oogſt van 't menſchdom groeit,
Vaſt arbeit om die af te maeien;
Noch houd die koningin het velt,
Met moet afkeerende al 't gewelt,
Hoe d'oorlogsonweêrhanen kraeien.

Vrouw

Vrouw Themis biet haer mêe de hant,
Schoonze afgeslooft is in krakkeelen,
En daer het vier van tweedraght brant
Den besten rijkdom pleeg te deelen:
Nu haere voesterling, die fier
En onbezweken haer banier
Gevolgt heeft, en de zee der Rechten
Doorvaren, als een kloek piloot,
Het rijk der Liefde meê vergroot,
En onder hare vlag zal vechten:

Maer in een' aengenamen strijt,
Daer zelfs 't verlies zijn winst doet groeien,
En hem in deez' gewenschten tijt
Een Beek van wellust toe zal vloejen.
Gy Bruidegom, die nu met lust
Kristinaes frissche wangen kust,
Noch grooter vreugt verzelt uw paren:
Noch wachtge op aengenamer loon;
Meng vry voortaen uw lauwerkroon
Met d'eedle geur der mirteblaêren.

Nu denktge op 't pleiten noch 't gewoel
Der Rolle, maer op vriendlijk kussen;
Al toont de Bruit zich zelfs zoo koel,
Noch zal zy uwe vlammen blusschen.
Waer toeftge Vlaming? 't uur genaekt,
Daer gy zoo lang hebt naer gehaekt.
Men opent reets de trougordijnen.
Zoo wachtenwe uit deeze echt een zoon,
Die 's Moeders geestigheit vertoon,
En 's Vaders wijsheit uit laet schijnen.

TER BRUILOFTE
VAN DEN HEERE
EGBERT EDENS,
EN JONKVROUW
ELISABET DE FLINES.

DE Min, die aerde en zee braveert,
En, alle heerſchappy ontwaſſen,
Alleen als koning triomfeert
Aen beide 's hemels ſneeuwende aſſen,
Vont Edens borſt noch onverzet,
Daer zich de Maes met volle ſtroomen
Te ſpoeden ſchijnt om haeſt te bedd'
By vader Oceaen te komen,
En voortgerolt op zijn karos
De Rotte groet in 't heeneſtreven;
Wie, zegt hy, breekt mijn banden los,
En weigert naer mijn wet te leven?
Die niet dan weelde in zich beſluit
En medelijden en verlangen,
Al 't aerdſch te ſtrijken tot een buit
In 't kuſſen van twee rozewangen,
Te mengen ziele en ziele in een,
En, boven 't ſterflot opgetogen,
Geen licht te kennen hier beneên
Als zonnen van twee blakende oogen.
Het woort was nauwlijks uit zijn mont,
Of Edens voelt zijn ingewanden
Van een' verliefden ſchicht gewont,
En zich verſtrikt in minnebanden.

Hy

Hy wort gedreven naer het Y:
Als of de Maes langs al zijn boorden
En ſteden, daer hy bruiſcht voorby,
Geen maeghden had, die hem bekoorden.
Hy viert zijn zinnen vaſt den toom,
Maer blijft op 't zelve voorwerp hangen,
En leeft, gelijk als in een' droom,
Geduurig vry en weêr gevangen;
En in het magtig Amſterdam,
Hoe volkrijk 't ook zich mag vertoonen,
Schijnt hem het tonder van zijn vlam,
Elizabet, alleen te woonen:
Die ſpoort hy nae, en in de keur
Van zoo veel duizent maegdereien,
Wenſcht hy alleen dat hem gebeur,
Haer op de troukoets te geleien.
Gelijk een jager, die in 't wout
Een drommel harten komt verraſſen,
Een' daedlijk in zijn oogen hout,
En daer geduurig op blijft paſſen;
Dat volgt hy met zijn jaghtgeſpan
En aengeſchonden hazewinden,
En ſcheit 'er niet, als winnaer, van.
Zoo kon de Bruigom niemant vinden
Als zijn' de Flines, die in 't end
Verwonnnen van de liefde en ſmeken,
De min met wedermin erkent.
Nu is al zijne zorg geweken.
Het Bruiloftledekant verwacht,
Terwijl de moede ſtarren daelen,
Uw min te trooſten met een nacht,
Waer by geen ſchoonſte dagh kan haelen.
Smelt Edens ſtam nu, wel te vreên,
En van de Flines onder een.

TER BRUILOFTE

Van den Edelen HEER

ANTONI GODIN,

En d'Edele JONKVROUW

ELIZABET MARTENS.

'T geluk lacht eindelijk u toe,
O Bruigom, die nae veel verdrieten,
In trouwe liefde nimmer moê,
Nu zult uw' ſchoone Bruit genieten;
Die, hoe geſtreng en fier voorheen,
Ten laetſten wiert tot min bewogen,
En luiſtrende naer uw' gebeên,
Haer hart doet ſpreken door haer oogen;
Die gunſtig toonen haer beſluit,
Schoon 't Jaewoort op haer lippen ſluit.

Vergeef die zwakheit aen een maegt,
Die in geen zaken onbedreven,
Als hoemen liefde aen mannen draegt,
Haer hart ſchroomt met haer hant te geven
Te ſcheiden van haer huisgezin,
Haer broeders en getrouwe magen,
Om aen een Bruidegom haer min,
En al haer gunſten op te dragen.
Men ſcheit geen takken van een tak,
Als met een ſlag en ongemak.

Doch

Doch vrees niet, kuifche Elizabet;
  Gy hebt het al in een bekomen.
Maer vint gy u voor eerft verzet,
  En doet de maegdefchaemte u fchroomen;
Geen noot; uw' Bruigoms deugt en trouw
  Waer door hy konde aen u behagen,
Zal voort u deezen tedren rouw
  Met volle vreugt van 't harte vagen:
Daer g'u van geene zaek beklaegt,
Als dat gy 't niet hebt eer gewaegt.

De Rijn, die met zijn zilvren vloet
  Weêr vry door Uitrecht heen komt ftromen,
En van ter zyde uw' wooning groet
  In fchaduw' van de lindeboomen,
Ziet vrolijk hoe gy wort gezocht
  Zoo verre van de Zeeufche baren,
En Martens aen Godin verknocht;
  Twee brave ftammen, die nu paren,
Door Edelheit en Deugt vermaert,
En wederzijts elkander waert.

'T gaet wel: het vrolijk uur genaekt,
  Waer in de Bruigom met verlangen
De vlam zal bluffchen, die hem blaekt,
  Of telkens nieuwen gloet ontfangen,
En weder bluffchen onvermoeit.
  Wat weelden zijn hem niet befehoren!
Hem dunkt vaft, dat de tijt niet fpoeit,
  En noit die ftont zal zijn gebooren,
Waer in hy al zijn zorg en leet
Met een verliefden kus vergeet.

Maer zijt geruſt, die tijt komt aen,
En nadert vaſt met ſnelle ſchreden,
Men ziet reets hoe de flaeuwe maen
Komt van het aſpunt afgegleden.
De middernacht rolt ſteiler neêr,
En ſtort voor over op de kimmen.
De ſtarrren nemen vaſt haer keer
Voor 't morgenlicht dat op zal klimmen.
Dies ſpoeit naer bed, gelukkig Paer,
En wiegt een Zoontje binnen 't Jaer.

TER BRUILOFTE
VAN DEN HEER
HENDRIK THOLINX,
RECHTSGELEERDEN,
EN JUFFER
MARIA KRUIS.

ALs al het lant van blijdſchap waegt,
De Vrede op haeren troon verheven
Geen Staet van vyant ziet belagt,
En Mars ter werrelt uitgedreven;
Daer 't al aen volle weelde en vreugt
Den ruimen teugel ſchijnt te vieren,
Is 't heel gemeen, in friſſche jeugt
De triomferende banieren
Der Min te volgen, en zijn trouw
Op t'offren aen een ſchoone vrouw.

Maer

Maer midden in den oorlogsbrant,
Verwoedt te lande en zee ontſteken,
Daer 't Franſche heir den ſtandaert plant
Om Hollant teffens in te breken,
En af te weiden, als een ſtroom
Gezwollen uit zijn kil en boorden,
Te luiſtren naer den minnetoom,
En 't hart te voegen by de woorden,
Is in zoo zwaer een wederſpoet
Het teken van een fier gemoet.

Noch toont de Bruigom grooter hart;
En boven d'algemeene plagen,
In d'Ilias van 't Recht verwart,
Een laſt alleen te zwaer om dragen
Vaert ruſtig voort; en, als bereit
Om allen ramp voorby te ſtreven
Met prijſlijke edelmoedigheit,
Belooft zich een geruſter leven,
En zegen in zijn loflijk huis,
Indien het God voorziet met Kruis.

't Is u gelukt; uw ſchoone Bruit
O Tholinx, kreeg eens mededoogen:
Haer lippen ſmoorden wel 't geluit,
Maer, 'k minne u, ſprakze met haer oogen.
Verhael nu op dien lieven mont
De minneſmart van u geleden,
En kuſt uw quynend hart gezont.
De voornacht is al weggegleden.
Uw Grootvaêr, d'eer van Amſterdam,
Verwacht den waſdom van zijn ſtam.

TER

TER BRUILOFTE VAN DEN HEERE NICOLAES BEVELOT, EN MEJOFFER JOSINA HOLWERVEN,

LUX AUREA VENIT.

DE krijgsmuzijk der velttrompet,
Noch donderende zeekortouwen,
Op 's vyants heirſpits aengezet,
Daer duizent vloten Thetis bouwen
In eenen Oceaen van gloet,
Zou nu mijn Bruiloftzang verdoven,
Die klonk met grooter luiſter boven,
Nu Bevelot zijn leet verzoet,
En zijn Jozina met verlangen,
Ziet ſchaemroot van zijn lippen hangen.

Natuur, bezorgt voor Amſterdam,
Dat zijne welvaert veſt door telen,
En maegſchappy van ſtam aen ſtam;
En lokt, om rijker winſt te delen,
De kooplièn, als een biezwarm, aen
Uit alle lant-en zeegeweſten,
'Tot vulling van zijn ruime veſten,
Zagh Holwerf vaſt de min verſmaên,
En, niet meer denkende aen het trouwen,
D'eenzame weduwkamer houwen.

Hoe

Hoe, ſprakze, zal zoo ſchoon een bloem,
Wel waerdig van een God te plukken,
Verſlenſen zonder naem en roem?
Zal zy des minnaers ziel verrukken,
En zelve, doof voor Venus wet,
Naer minneklaght noch zuchten hooren?
En zal haer niemant weêr bekoren
Om op het riekend Bruiloftbed,
In haere blanke en poezele armen
Een lieven Bruigom te verwarmen?

Mits ſloeg zy 't oog naer d'Amſtelgront,
Daer Bevelot, om hoog getogen,
Uit Reinſt, dien grooten Katoos mont,
Vaſt dronk met onverzade toogen
De werreltwijsheit, en een ſchat
Van ſtaetoraklen, goude ſpreuken,
Door dollen haet noch tijt te kreuken,
Ten ſteun van Gijsbrechts waterſtat,
En ſtort hem, eer hy 't kan gelooven,
Een kuiſche minzucht in van boven.

Hoe dikmaels zagh hem toen een ſtoet
Van blanke zuiderzeemeerminnen,
Staroogen in ontvonkten moet,
Van verre naer zijn Heroos tinnen,
En 't Harderwijkſche Seſtos toe!
Gelijk Leander door de baeren
Quam op zijn armen aengevaeren,
In liefdeplichten nimmer moê,
En volgde, in al zijn leet en pogen,
De noortſtar van twee blinkende oogen.

Hoe dikmaels wiert zijn min beloert
Van Veluwnimfen en Najaden,
Als hy, door yver aengevoert,
Zich op een velttapijt van blaeden
Neêrſtrekte in 't lommerrijke wout,
En wekte, op alle vlakte en daelen,
Den wedergalm der nachtegaelen,
Die zijn gedachten onderhout,
En Tereus, noch gewoon t'ontvluchten,
Medogende antwoort op zijn zuchten.

Maer nu is hy zijn zorgen quijt.
Geen ſtroomgod zal hem meer, verbolgen
Uit vruchtelooze minnenijt,
Van 't Amſtellantſche Abydos volgen.
Tree toe dan Bruigom, kus dien mont,
En kus die malſche rozelippen,
Die eindlik 't jawoort lieten ſlippen,
En maekten uwe ziel gezont.
Jupijn heeft zelfs noit meer verkregen,
Schoon hy in gout quam neêrgezegen.

'T gaet wel: 't geſtarnt valt ſteiler neêr,
De midnacht ronkt op ſtille naeven,
En ſtort op 't aſpunt van den Beer,
Die wenſt vergeefſch zijn dorſt te laeven,
Eer Febus rijſt met gout gehult.
Ga voort. men opent d'echtgordijnen,
De haeven van uw minnepijnen.
Zoo zie ik haeſt mijn wenſch vervult,
En u een jongen zoon gewonnen,
Voor 't rollen van driehondert zonnen.

MAIKRANS

TER BUILOFTE VAN

THOMAS TEILER,

EN

FRANSINA DE WAALE.

DE Maizon lonkte met veel lieffelijker ſtraelen
De roode kimmen toe: geboomte, berg en daelen
Verquikten: al het velt door 't konſtige penſeel
Van vrou Natuur bemaelt, gelijk een tafereel,
En tot een bloemtapijt door hare hant geweven,
Scheen een violendaeu ten lippen uit te geven.
De droeve nachtegael vergat nu eens haer klagt,
En vloekte Tereus niet om zijne zuſterkracht:
Zy zong een zoeter toon, dan alsze, dol van tooren,
Den echtſchoffeerder daegt, en noopt de wraek met ſpooren:
Toen Jonkvrouw Mai, het hooft gehuldigt met een kroon
Van geele boterbloem, narſis en hofadoon,
Dus Citheree begroette, op haren lentewagen:
Idaliſche Godin, die, met uw welbehagen,
Ons d'eer vergunde, om in uw dienſt te zijn gewijt,
Gy ziet hoe trou ik my in uw geboden quijt;
Hoe 't alles met den knoop der Liefde zich laet binden,
Nu wy gekoeſtert van de warme weſtewinden,
En met een ſchooner glans, geheldert van de zon,
Al 't aerdrijk openen, en eene volle bron
Van min haer aderen en takken uit zien ſpreien.
Nu is geen doffer van zijn ringelduif te ſcheien.

De zonne zelf, van min tot in het hart gewont,
Omhelst de borst der aerde, en streelt haer frisschen mont.
Zy ziet den Bruigom aen, die heerlijk uitgestreeken
Met hemelsch diamant, haer' boezem wenscht t' ontsteken
Met wederliefde, en och, wie zou de min weêrstaen?
Zy voelt den zelven brant, zijn vlamme steekt 'er aen.
De gansche werrelt strekt de minnevonk voor tonder.
Uw magt wint velt, en brengt de huwlyxhaeters onder.
De duinbeek vrijt den beemt en bleekwarande uit zucht
En kuisschen minnetoght, het water en de lucht
Versterken uw gebiet: maer 't menschdom, boven allen,
Komt u eerbiediger als oit te voet gevallen.
De Lentemaent, die met mijn' naem op't voorhooft praelt,
En zoo genadig wort van uwe gunst bestraelt,
Verrijkt uw hoog altaer, versiert met mirtfestonnen
En d'eedle roos, geplukt aen Ciprus waterbronnen,
Door eenen rijken oogst van zielen, die geraekt
Van uwen minnepijl, vast quijnen; yder blaekt;
Maer Teiler, krachtiger getroffen met de schichten
Van uwen minnezoon, door lenden en gewrichten,
Heeft nu geen noortstar, als de hoop van zijne min,
En 't schoon gezicht van zijn beminde vyandin,
En levende op genaê der schooone, die haer ooren
Voor zijn gebeden stopt, en van geen min wil hooren,
Ziet niemant williger zich geven onder 't juk,
Maer duizent boven hem verheven in geluk.
Hy slyt al treurende zijn ongeslapen nachten,
En smeekt de minnegoôn met vruchtelooze klagten.
Wy hooren dikmaels, hoe de boschgalm, zelve moê,
Hem kaetst al staemlende zijn eigen zuchten toe.
Waer vint de minnaer eens verligting in zijn smarte?
Zoo ik, meêdogende, niet neem zijn rou ter harte,
En u, ô koningin, beweege, om met uw magt,
Waer voor het al bezwijkt, die niemant heeft veracht

Als tot zijn eigen ſtraf, de koele te beweegen,
Vervreemt van liefde, en nu tot eenzaemheit genegen,
Op datze met haer gunſt bekroone zijne trou.
  Nu, noemze my; wie is die ſchoone en wreede vrou,
Die niet wort omgezet door traenen noch gebeden?
Dus vraegt de Minvoogdes: z'is u gelijk van leden,
Een zelve deftigheit blinkt uit in haer gelaet,
Godin, hervat de Mai: de laſterende haet
Is ſtom voor hare deugt, en wil zy iets verwijten,
'T is min, als Momus u te ſchamper toe dorſt bijten,
Om 't kraken van de muil, op Thetis hemelfeeſt.
Haer ſchoonte en wijsheit ſchoeit op een verheven leeſt.
Het ſpoor der reden is de richtſnoer van haer leven.
Een onbekrompen hant, een ruſtigheit in 't geven,
Ver van verquiſting en beriſplijke overdaet,
Hout hare miltheit in de gulde middelmaet.
Gelijk hy meê, voor wienwe uw godheit komen ſmeken,
Vervreemt van eigenbaet, den wortel der gebreken,
Dat roofgedrocht vervloekt, zijn giftige adem vliet,
En door 't blanketſel zijn mismaekte troni ziet.
  Vrou Venus kende voort de Bruit uit deze reden.
Hoe, zal Franſina, die my korts heeft aengebeden,
Voor mijne huwlijxwet gebogen, nu voortaen
Onze oppermogentheit en ſcepter tegenſtaen?
Riep d'Acidaliſche Vorſtin, wy zullen 't weren,
Wy weten met een wenk die luimen om te keeren.
Natuur lei zoo veel geeſt en ſchoonheit niet dus milt
Aen haer te koſte, om die onnut te zien geſpilt.
  Dit ſprakze naeulyx, of de Bruit in 't hart bewogen,
Begroet den Bruidegom met vriendelijker oogen.
De wolk van ſtrengheit ſmelt en glipt uit haer gezicht.
Zoo heeft mijn zangnimf ſtof om in een bruiloftdicht
Te loven uwe keur, uw vreugde in top te haelen;
O Bruidegom, die vaſt de flaeuwe zonneſtraelen,

Met vreugt ter weſtkimme af ziet ſtruikelen in zee.
De vrolijke Avontſtar verheft zijn hooft alreê ,
En ſchijnt tot uwen dienſt de brieſſchende genetten
Den toom te vieren, en zijn loop meer voort te zetten.
Zy rooken onder hun gareelen. 't montſtuk, wit
En drijvende van ſchuim, toont hoeze zijn verhit.
Nu wort het tijt de vrucht van uwe min te plukken.
'T geſtarnte zelve ziet vernoegt uw' wenſch gelukken.
De ſchoone Cypris heeft het bruiloftsbed bereit
Met hare hant, en met haer rozengaert beſpreit,
En geur van kaſſie en kaneel, aen Ganges ſtroomen,
Den Fenix van zijn hoog kaneelaltaer ontnomen.
De minnegoden ſtaen gereet, om hant aen hant
De Bruit te leiden naer de huwlijxledekant.
Nu Bruigom, nu is 't tijt, de rozen van haer wangen,
Te kuſſen, klevende om den blanken hals te hangen,
Twee zielen ondereen te mengen tot een krooſt.
Hoe is't? bedrieg ik my? Franſina, dunktme, blooſt
Van eedle ſchaemte, en ſchijnt te ſpreken, 'k wil uw pijnen,
Mijn Teiler, zalven, kom, maer achter d'echtgordijnen.
Gae heen gelukkig paer, en eer noch eens de Mai
De vruchtbre velden kleet met hare bloemlivrei,
Eer 't Twelingteeken weêr u vriendlijk leert omhelzen,
Het Haerelemmerboſch de takken van zijn elzen
Met weelig mailoof kroont, en 't Spaeren aen zijn' kant
En zilvren waterſtroom den breeden maiboom plant,
Zie ik een' jongen zoon uw zorgen rijk betaelen,
En mengen in een ſtam de Teilers, en de Waalen.

TER BRUILOFTE VAN

JAN KOPYN,

EN

MAGDALENA VRIEZENBURG.

DE Min won eindelijk het velt,
En moedig in het triomferen,
Kon met een aengenaem gewelt
Twee zielen door haer magt verheeren,
Die 't al, wat woelt beneên de maen,
Ziet onder haere wetten ſtaen.

En hebt gy meê, gelukkig paer,
Voor Venus ſcepter 't hooft geboogen?
Geen noot: elk wort haer magt gewaer,
En kent haer goddelijk vermogen,
Die neêrlaeg ſtrekt u tot geen ſchaê,
Maer overſtroomt u met genaê.

Hy wint, die hier den ſtrijt verlieſt,
En heeft een hart ten buit verkregen,
Dat hem voor zijn verwinnaer kieſt,
En blijft hem even zeer genegen;
Schoon 't wederwaerdig lot, verwoet,
Hem plondert van zijne have en goet.

Al ſteekt een ſtorm de vinnen op,
En ſtort, gebroken uit de kimmen,

Van

Van boven loeiende uit den top;
Al ziet hy bijſter onweêr klimmen,
En ſchuuren over velt en zee,
Het ſteurt zijn ziel niet in haer vreê.

Dat welgenoegt gemoet kent niet
Het geen zijn ſtilte kan verſtooren.
Het acht alle onheil en verdriet
Ver buiten zich; zijne uitverkooren
Zijn tweede ziel verſmelt den rou
Door hare deugdelijke trou.

Nu Bruidegom gy hebt alreê
Den voorſmaek van dat zoet genoten,
Gy ziet uw fiere Bruit gedwee,
En meenigmaal voor 't hooft geſtooten,
En ſtreng uw trouwe liefde ontzeit,
Bedankt nu haer genegentheit.

De Zeeuſche ſtroomen heugen meer,
Als gy, van uw verliefde klagten.
Zy galmden op uw zuchten weêr,
En ſuſten 't onweêr der gedachten,
Daer gy, verrukt met ziel en zin,
Vaſt quynde aen eene koorts der min.

Wat raet? gy drijft al verder voort,
Een ooſterkoelte voert u heene,
Daer niets nu meer uw hart bekoort.
Gy roept vergeefs uw Magdaleene;
Zy hoort niet meer, en wat gy wacht,
Z'is doof voor uwe minneklaght.

Men

Men zegt, dat Venus, hier geteelt
In 't midden van de zoute baeren,
'T geweer, waer mee zy harten ſtreelt,
Gebruikte, om in de bloem der jaeren
De Bruit, op 's Bruidegoms gebedt,
Te buigen voor de minnewet.

Zy hoort u nu meêdogende aen,
En wil uw luſten niet bepaelen.
Tree toe dan, Bruigom, want de maen
Begint allenxkens neêr te daelen,
En ſteiler rollende uit den trans,
Vaſt in te krimpen haeren glans.

De naenacht rukt de ſtarren neêr.
Een rei van kuiſche Bruiloftgoden,
Gewaepent met het mingeweer,
Schijnt u op 't Huwlijksbed te nooden.
Zoo toon', voor 't jaer, een jonge ſpruit,
De vrucht van 't huwelijksbeſluit.

ZANG

Courante la bare.

DE liefde, 't albezielend zout,
Bewaert het al, wat woelt en leeft op aerde,
In zijn gewenſchten ſtant en waerde;
Zy is het die geſlachten onderhout,
En opgewaſſen tegen druk,
Ontworſtelt eindelijk alle ongeluk.

Zy ſtaet, gelijk een rots in wilde baeren,
Die 't zeenat keert;
En zoo veel jaeren
D'Oceaen braveert.

D'Amerikaenſche paerelſchat,
De koſtlijke oogſt der kruidige Molukken,
En watz' in Paradijzen plukken,
Die 't Indiſch meir met zijnen arm omvat;
De flonkerende diamant,
En 't rijk geſteent gegaêrt aen Ganges ſtrant,
Is by de trou noch liefde te gelijken;
Die kan alleen,
'T gemoet verrijken
Met haer koſtlijkheên.

Deez' onvervalſchte min verbint,
Getrouwe twee, ook uw ſtantvaſte zielen.
Die moet de tijt noch ramp vernielen,
Maer maeken dat zy 't alles overwint.
Dan zal geen honig van Hymet
Verdooven 't zoet van uw gezegent bed.
Dan zal geen ſchat by uwen rijkdom haelen;
En geene tijt
Uw vreugt bepalen,
Voor uw leven ſlijt.

DE HAVEN VOOR JAKOB VAN MOLLEM, EN MARIA ZYDERVELT.

JAM VOS PORTUS HABET.

TErwijl Bellone d'oorlogszwaerden,
Verdronken in een zee van bloet,
Ziet neêrgetreden met den voet,
En haer zeeſchennende ſtandaerden
Vernielt, zoo verwe om weſt en ooſt
De dolle golven zijn getrooſt:
Terwijl de vredezon haer glanſſen
Laet flikkren door des oorlogs nacht,
Houd Citherée de minnewacht;
En loert uit Amathuntes tranſſen.
Om harten onder haer bannier
Te ſmelten in het minnevier.
Zy ziet aen 't wijdvermaerde Sparen,
Dat moedig op zijn waterbijl,
De havenketens aen den Nijl
In ſtukken bruiſte door de baren,
Van Mollem dwalen zonder min,
En vliegt hem met haer toortſen in.
Een heimelyke gloet aen 't blaken
Kruipt dieper in zijn ingewant,
En zet den minnaer in een brant,

Die op zijn Egaes rozekaken
 Alleen geblust wort zonder smet
 In 't weelderige bruiloftsbed.
Nu komen zijn gewaekte nachten
 En afgestreden minnepijn
 Hem weder voor in andren schijn
En triomferende gedachten,
 Daer hy met eenen kus het leet
 Van zijn geschokte zorg vergeet.
Zoo zaghme Andromede voorhenen,
 Door Perseus onversaegde hant
 Verlost van het moortdadig strant,
In 't midden van haer vreugde weenen,
 Als ofze noch op Nereus gront,
 Ten doel der zeegedrochten stont:
Maer flux in minneweelde dronken
 Den helt, haer toevlucht in den noot,
 Vrymoedig streelen in haer schoot,
En stoven met verliefde lonken.
 Geniet nu meê by uw Mary
 Des huwlyx waerdste lekkerny.
Gelukkig paer, verliefde harten,
 Gy smyt dan vorlyk 't anker neêr!
 En vreest geen bui noch winterweêr,
Als die, ten einde van uw smarten,
 De zeegevaren doorgezeilt,
 Nu eerst de Haven hebt gepeilt.
Doch wy, die van verwoede orkaenen
 Geslingert op de minnezee,
 Geen veilig strant noch zien of reê,
Onzeker waer wy onze vaenen
 Eens nederstrijken, en wat kust
 Een toevlucht strekke naer ons lust;
Benijden geenzins uw vermaken,

Maer

Maer wenſchen naer dien zelfden trant
Te zijn gedreven op het ſtrant,
En van een kuiſche vlam te blaken
Zoo waerlijk bloei uw huwlyxſtaet
Te ſchooner, in 't gezicht der haet.
Zoo moetmenze al bedrogen vinden,
En hun zien kloppen op den mont,
Die aen verſchillen zonder gront,
De Huwlyxeendraght willen binden,
Als of een nevelwolk de zon
Der heilige echt bezwalken kon.
Gelijk het onderſcheit van ſtemmen,
Waer op de zangkonſt rolt en ſpeelt,
Geen ſtrijd in lekkere ooren teelt,
Die op dien klank in weelde zwemmen,
En 't hoog het niet van 't lager wint,
Indien de kunſt de toonen bint,
Zoo hecht de min hun aen elkander
Die, ongeſchokt in ſchijnverſchil,
Nu zaemgeſmolten tot een wil
In ſchaduw volgen van haer ſtander,
En orelogen met meer lof
Als helden in 't Olympiſch ſtof,
En krijgsliên, die het leven wagen
Geſolt door waternoot en vier,
Om eens met kranſſen van laurier,
Ten ſtarrenhemel ingedragen,
Te zweven met een' ydlen naem
Op wieken van d'ondankbre faem.
Maer 't morgenlicht allenx aen 't klimmen
Op zijn verheven dagkaros,
Breekt met zijn toorts de wolken los,
Die ſtuiven onder 's aerdrijks kimmen;
En al 't geſtarnte in een verbont

Rolt ſteil voorover naer den gront.
Gae heen, uw uur is reets gekomen,
Vrouw Venus wacht het vrolijk Paer.
Gae, geef op 't heilig minaltaer.
Uw liefde d'onbekrompe toomen,
Die binnen 't jaer een ſpruitje geev'
Waer in zijn Grootvaêrs wezen leev'.

TER BRUILOFTE
VAN
VINCENT PETERSE.
EN
ELISABET VAN VEEN.

HY blijft in zijne keur vernoegt,
Die, als hy in den echt wil treden,
Voorzichtiglijk zijn zinnen voegt,
En luiſtert naer 't gebod der reeden,
Zich ſchikkende naer haeren raed,
Niet naer den dwang van eigenbaet.

Een onbeſproken huwlijxbant
Vereiſcht een eenigheit van harten,
Daer waere min de kroon in ſpant,
Die ramp en oorlog uit durft tarten.
Zo dit geſchied, is 't huwelijk
Meer t'achten als een koningrijk.

Maer als een losse en wulpsche min
Een leedig hart heeft ingenomen,
Doet zy den minnaer in 't begin
Niet als van vreugde en zoetheit droomen:
En glipt de Troudag maer voorby,
'T wort gal in plaets van lekkerny.

Alleen de reden kan den weg,
Waer langsmen naer dit eind moet streeven,
Na een bezaedigt overleg,
Stantvastigen te kennen geven,
En wijzen elk den dwaelweg aen,
Die wijslijk dient voorby gegaen.

Vincent, gy zijt dit heilig spoor
Der reden moedig ingeslaegen,
Toen gy voordachtiglijk, het oor
Niet leenende aen de valsche laegen,
En strikken voor elks hart gespreit,
Te raed gingt met voorzigtigheit.

Zy ried u, en gy deed haer zin,
Uw hart op zulk een plaets te zetten,
Daer 't u verstrekte tot gewin,
Te buigen voor de minnewetten
Van eene maegt, wiens kloek verstant
De koudste harten zet in brant.

Gelukkig is hy die een Vrouw,
Die melk der wijsheit heeft gezogen,
Verkrijgt door onverbreekbre trouw,
En niet alleen uit twee schoone oogen
Het voedsel zijner liefde zuigt,
Schoon al de werrelt daer voor buigt.

En gy, van Veen, bedank het lot,
Dat u een man heeft toebeschoren,
Die liever wil naer 't wijs gebod
Der reên, als dwaeze liefde hooren;
Hy heeft door deeze keur getoont,
Dat deugt en kennis by hem woont.

En zonder dat, hy had uw hart
Noit tot zijn wedermin bewogen,
Maer in het midden van zijn smart
Zich deerlyk in zijn hoop bedrogen,
Indien 't begrijp van zijnen geest
Geen voorspraek had voor hem geweest

Gezegent Paer, men kan het zoet,
Dat gy in 't huwlijk hebt te wachten,
Door zulk een eenheit van gemoed,
Zich niet verbeelden met gedachten.
Een ieder tracht naer d'echtestaet,
Maer weinige dien 't zo beslaet.

'T geluktme uw' eersten Bruiloftsdag
Met mijne wenschen in te wyen,
Die, zo mijn voorbeê iets vermag,
Niet zullen als tot heil gedyen
Van 't jonge Paer, dat heeden is
Getreên in d'echtgeheimenis.

Maer ziet, de stille middernacht
Op vleermuisvleuglen aengedragen,
Rolt steil voorover, en verwacht
De zonne op haeren morgenwaegen;
Zy noodt u om den kuisschen brant
Te blusschen op de ledekant.

Ga Bruidegom, geniet het zoet
Der zuivre trou en uw verlangen:
De Bruit vint nu uw wenſchen goet,
Ga zuig het rozebloet der wangen.
Zoo geve u Gôd een jonge ſpruit
Eer 't maenlicht vijf paer ronden ſluit.

TER BRUILOFTE
VAN
DANIEL DE NEUFVILLE,
EN
AELTJE BRUIN.

ZANG, Courante la bare.

IMPERIO JAM NUNC ADSUESCE JUGALI.

'T geluk is grooter na verdriet.
De zonne ſpreit, nae ongeſtuime buiën,
Een heerelijker glans in 't zuien,
En verft de lucht met purper in 't verſchiet.
Zoo wort, na hoopeloos gedult,
Des minnaers hart met grooter vreucht vervult,
Wanneer zijn lief, bewogen onder 't vrijen,
Nu onbevreeſt. Het Jae laet glijen,
En zijn leet geneeſt.

Dan zijn de muskadellen wrang
By rozen, die in 't zoetſte van haer bloeien
Op malſche maegdelippen gloeien,
Vermengelt met de leli op de wang.

Geen gout, met zweet en zorg behaelt,
Noch honig die op Hyblaes toppen daelt,
Is met het zoet der liefde t'evenaren,
Die, onverzeert, Door zoo veel jaeren,
Aerde en zee regeert.

Onsterfelyke huwlijxmin,
Die, onbeweegt in 's werrelts onweêrvlagen,
Gelijk een Ceder, meer kont dragen,
Hoe strengelt gy twee zielen in een zin!
De ramp besnoeit haer liefde niet,
Zy steekt haer hooft in top, wat haer geschiet.
Gelijk den Adelaer, door 's hemels boogen,
In schemerlicht, Om hoog gevlogen,
Voor geen nevel zwicht.

Geen oorlogsramp of ongeval,
Noch moordend oog van woedende tierannen,
Kan oit de Huwlijxlust verbannen.
Die reikt met haren scepter overal.
De zee voelt zelfs aen 't noorder strant,
Haer zeegedrochten blaken in dien brant.
En Febus, nu met grooter gloet aen 't klimmen,
Ziet al de lucht, Uit zijne kimmen,
Van de min bevrucht.

Wy wenschen u, bevallig paer,
Geen overvloet van grooten schat en staten,
Die hun bezitters flus verlaten,
En vorsten zelfs niet redden in 't gevaer,
Maer dat gy, in vernoegden staet,
Eer 't zonnevier door vijf paer tekens gaet,
Of eer de maen tien ronden heeft voltogen,
Een spruitje teelt, Dat onder d'oogen
Van zijn ouders speelt.

De

De bron der wenſchelijke vreê,
Daer onluſt wort in ballingſchap verſtooten,
Zy op uw huwlijk uitgegoten,
En ſleepe een reex van deugt en zegen mê.
Alide volg uw Daniel,
Op 't heilig ſpoor van 't Goddelijk bevel.
Zoo geev' d'almogentheit u, na dit ſterven,
In 's hemels troon, Voor deze t'erven
Rijker bruiloftskroon.

TER BRUILOFTE

Van den HEERE

JOANNES FENWYK,

En MEJUFFER

SARA BORMANS.

WY zien uw Feeſtdagh dan verſchijnen,
En 't vrolijk uur, zoo lang verwacht,
Staet in geboorte dezen nacht,
Welke al uw zorg zal doen verdwijnen,
O Fenwyk, die na lang gedult,
Nu eens uw wenſchen ziet vervult.
Uw Bormans luiſtert naer uw klachten.
Al wat gy wilt neemt zy in 't goê;
Zy zal met luſt uw ſmart verzachten,
En reikt u bey haer armen toe.

Pigmalion, door min gedreven,
Daer al zijn hart en zin op ſpeelt,
Ontvonkte 't ongevoelig beelt,
En gaf het koude marmer leven.

Hy kuste 't lichaem, zonder vlek.
Bleef hangen om den blanken nek,
En streelende de zuivre leden,
Zag, tot belooning van zijn min,
Het beelt, begaeft met ziel en reden,
Herschapen tot zijn gemalin.

Niet anders was uw Bruit voorheenen
Gevoeleloos en kout als steen
Voor minnaers en al hun gebeên.
Zy achtte op klagten noch op weenen,
Het hart en 't lichaem street om prijs,
Om koel en blank te zijn als ys.
De koelheit hebt gy weggenomen,
Uw liefde en hare is even groot.
Geniet uw wensch nu zonder schroomen.
Zy gunt u haren blanken schoot.

Hoe kunt gy schooner tijt verhopen
Voor uw' gewenschten huwlijksbant?
De Vreê verquikt alom het lant,
De dolle Krijg is doot gelopen.
De Welvaert, die op sterven lag,
Springt weder vrolijk voor den dagh.
Het lacht u alles toe in 't paren.
'T onbreekt aen schoonheit, stam, noch deugt,
En d'eedle lente van uw jaeren
Belooft u anders niet als vreugt.

Nu aen het kussen en omvangen;
Elke oogenblik is nu gewin;
Ontvonk de starren zelfs tot min;
Zy bied u hare rozewangen,

Kus

Kus het verlangend hart gezont,
Aen haer bekoorelijken mont.
De Muskadel, hoe verſch getrokken,
Hoe ſchoon zy toelacht aen uw luſt,
Heeft niets het geen u kan verlokken,
Als gy die friſſche lippen kuſt.

De zonnetoorts is aen 't verdwijnen.
De nacht verjaegt het deizend licht,
En dekt reets 's werrelts aengezicht
Met haere donkere gordijnen.
De maen ſteekt hare hoorens op,
En al 't geſtarnte ſtijgt in top.
Gae, pluk de vruchten van uw vryen,
En eer de zon zich weêr vertoon'
Om door den Kreeft of Leeuw te ryen,
Verwachten wy een' jongen Zoon.

Leef lang gelukkig met elkanderen.
De Twiſt, het booſt vergif en kruis,
Zy eeuwig balling uit uw huis.
Zoo moete uw liefde noit veranderen,
Als datze tot uw ruſt en eer
Geduurig aengroey' meer en meer,
En 't geen de Tijt van uwe dagen
Allenks zal ſnoejen naer zijn zin,
En heimelijk u beide ontdragen,
Vervult dat weêr met trouwe min.

TER BRUILOFTE VAN HENDERYK POPTA, EN ANNA TER GOUW

'T vloeit alles toe van zelfs, om uwe trouw te kroonen,
O Popta! Mars komt zich in 't Lentekleet vertoonen,
De wenſchelijke Vreê lacht ons uit Londen toe,
En ſtuit het dreigement van Vrankrijks oorlogsroê.
Geen zegen ſcheen u van den Hemel meer t'ontbreken,
Als Annaes boezem tot uw liefde meê t'ontſteken;
Dat is u nu gelukt: dus krijgtge een ſchoone vrouw,
Door haer geboortenaem en deugden u Getrouw.

TER BRUILOFTE Van den Heer KORNELIS NOLTHENIUS, En Juffer AGATHA van WEZEL.

INdien bevalligheit van wezen en van zeden
Den bant des huwlijks meer verknocht, en lieflijk maekt;
Is 't dat de minnetoorts die echte zielen blaekt,
En 't hoog altaer, waer op de Min wort aengebeden,

Die

Die van de Trouw verzelt, alle onlust kan vertreden,
Wiens innerlijke rust van stormen ongeraekt
En ongeschokt, door vreugt noch onspoet word gestaekt,
Zoo zie ik 't Huwlijk hier volmaekt in al zijn leden.
Gy Bruigom, dien met recht belooft word zulk een trouw,
Gae, maek uw Agatha ten eersten tot een vrouw.
Alle uitstel is verlies. zy acht u boven allen,
En gaf u met haer hant haer lichaem en gemoet.
Wat kunt gy wenschen van den Hemel grooter spoet
De Goetheit zelve komt u in den schoot gevallen.

ZANG: *Belle Iris.*

NU genaekt de vrolyke uur,
Die de twee verliefde harten
Zal genezen van hun smarten,
Naer de wetten der natuur.
Hymen laet zijn toortsen lichten
Tot een teeken van haer brant,
En geleitze met zijn dichten
Op het huwlyxledekant.

Zoo zagh d'Italjaensche jeugt
Vorst Antoon met Kleopatre
Trouwen op d'Egyptse watren;
Die weergalmden op zijn vreugt.
Hy versmolt in minneweelde,
En versmeet de Roomsche kroon,
Toen hy hare schoonheit streelde
Op Astartes bruiloftstroon.

Zoo zag 't moedig Griekenlant
Den verwonnen Alexander
Buigen voor den minnestander,
In 't gezicht van 't legerstrant.

Ach

Ach, wie kan de min ontloopen,
Die heel Azïe voorheen
Zag vernielen van Europe,
Om de liefde van Heleen!

Als de zon de ſtrènge kou
Heeft ter werrelt uitgedreven,
Krijgt gebergte en boſſchen leven:
Dan komt d'aengename Trou
Met haer kruin ten hemel dringen,
En doorwont met zoete pijn
'T ingewant der trouwelingen,
Die haer onderworpen zijn.

Nu kan zelf een boſchleeuwin,
In Hercynſche wilde wouden,
Haren leeuw gevleugelt houden
Door de banden van de min.
D'aerde ontſluit de teêre kruiden
Uit haer zwangren ſchoot met luſt,
Nu de lentezonne in 't zuiden
Haer bevochte wangen kuſt.

Bruidegom treé toe, wel aen,
Pluk de vruchten van uw vryen;
Want de ſtarren zijn aen 't glyen,
En de dagh verjaegt de maen.
Laet geen klim verknochter hangen
Om den hogen populier,
Als gy op de lieve wangen,
Van de Bruit, uw minnevier.

Wy verwachten, zoete Twee,
Eer de maen aen 's hemels tranſen

Ne-

Negenmael haer zilvre glanſen
Toe zal ſluiten op uw beê:
Eer de zon driehondertwerven
Aen de Weſterkimmen blaek,
Eene ſpruit die, nae uw ſterven,
Uw geſlacht onſterflyk maek.

TER BRUILOFTE

VAN

JOANNES KETELHOET,

EN

SARA EMANS.

VICIT AMOR.

D'alvoedende Natuur, uit zucht
Tot haer verdeelde voeſterlingen,
Sloeg d'oogen over al de lucht,
En wat beneên de zonnekringen
Eerbiedig voor haer ſcepter zwicht,
Bepalende in haer gunſt zijn hope,
Maer eindlik veſt zy het gezicht.
Op 't onverzoenelijk Europe;
Dat, dol van heerſchzucht en verwoet,
Noch droop van dierbaer burgerbloet.

Zy zag hoe Vlaendren half verworgt
En Brabant op de tanden knarſten;
Hoe Vrankrijk, trots en onbezorgt,
Hun trad het ingewand te barſten;
En al de Kriſtenheit geſpliſt

In 't harnas, grimmen op elkander;
Een vreesselijke orkaen van twist
Aendrieschen stander tegen stander,
En onder zoo veel oorlogsmart
De trou verbannen uit elx hart.

Toen schudt ze driemael 't hooft van rou.
Al 't aertrijk schokte op dat bewegen,
En riep driemael luitskeels de Trou:
Die was gevlucht, ter dood verlegen.
Gae heene sprakze, blaek en brant
Met Teelzucht en haer vlamgenooten,
Al wat zich met mijn wetten kant,
En u verwaent dreigt uit te stooten.
Wie keert den tijt die 't al verslint,
Indien de Trou geen velt meer wint?

Al wort de zee geverft met bloet,
Haer kil gedamt met heldenlijken
In dollen oorlogsovermoet;
De Teelzucht kan die scha verrijken,
Ten trots van 't onverzade graf,
En fokken rijker oogst van zielen,
Als onlangs voor Bellones staf
En ysre heirbyl nedervielen.
De Trou ontlook gelijk een roos,
En kreeg op elke wang een bloos.

Zy zwaeit de toortsen om het hooft,
De lucht scheen zelf van min te blaken,
Die 't aerdrijk met zijn vlammen stooft,
Verlieft op haer bedaude kaken,
Waeruit de minnaer nektar zuigt,
En komt haer kouden schoot verwarmen,

Wan-

Wanneer hy 't hooft voorover buigt,
En laetze ruften in zijn armen.
De Bruigom voelde meê dien gloet
Gedrongen in zijn hartebloet.

De Rijn, die ongedwonge vliet,
Van daer hy krimpt in naeuwer boghten,
En bruizende onder Emrik fchiet,
Verfchaft het einde aen zijne toghten,
Een Sara, die hem 't hart ontvonkt,
En met een rijk geftarnt van fpreuken,
Terwijlze vriendlijk op hem lonkt,
Het ftaetig voorhooft kan ontkreuken,
En wort zijn noortftar en kompas
In 's werrelts zorgelijke plas.

Hy fla Joannes kruisfpoor in.
Zy zal hem tot een Sara ftrekken,
Die blakende van kuifche min,
Zijn huwlijxweelde wil voltrekken.
Maer 't jonge Paer is met geen zang
Verkuift, neen zeker! en met reden.
Ik zing mijn bruiloftsliet te lang.
Zy wenfchen bey' de moede leden
Te ruften, achter d'echtgordijn,
Het einde van hun minnepijn.

De Bruidegom volmaek na my,
Wat ik te kort fchiet met mijn fnaren:
Hy heeft de zee der Poëzy,
Die goddelijke drift, bevaren
Voor heen, met onbekrompen loop.
Nu vint hy andre ftof tot dichten.

Zoo moet een jonge zoon vol hoop
De vaderlijke zorg verlichten,
Gelijk wel eer de Troische Askaen,
Voor 't zinken van de tiende maen.

TER BRUILOFTE
VAN
MICHIEL KOMANS;
EN
KATHARINA RITZERT.

'T is Komans niet genoeg door weêrgaêloos geschrift
Al wat de schrijfpen voert de kroon van't hooft te strij-
Hy voelt zich zelven nu genoopt van andre drift, (ken.
En wil in kuische liefde ook voor geen minnaers wijken.
De letters, die hy zaeit op 't velt van zijn papier,
Die d'eeuwigheit alree zijn fenixschacht beloven,
Wanneerze konstig weid met een volmaekten zwier,
Gaen zoo verre in sieraet al ander schrift te boven;
Als zijne kuische Bruit de kroon der maegden spant:
Die heerscht met volle magt alleen in zijn gedachten.
Gelukt hem alles nu zoo wel, als zijne hant,
Zoo magmen binnen 't jaer een jongen Zoon verwachten.

TER BRUILOFTE
Van den HEER
GOVERT BIDLOO,
En JUFFROUW
HENDRYNE KISKES.

MUTUA CURA DUOS ET AMOR SOCIALIS HABEBIT.

ZOo zien wy 't vrolijk uur geboren,
Waer in Hendryne uw kuiſchen brant
Zal bluſſchen op de ledekant,
En teffens weêr uw luſt bekoren,
En weêr vernoegen, noit verzaet!
Dan ſteekt de Lentedageraet
Het hooft te ſpader uit de kimmen,
Geverft met bloozende ſaffraen,
Om niet uw minne in 't licht te ſtaen,
En, zooze quam te ſchielijk klimmen,
O Bruigom, nimmer moê gekuſt,
Te ſtooren uw verliefde ruſt.
'T ſchijnt al de minnetael te ſpreken.
De zon zoo lang in hooger trans
Gebannen, komt met ſchooner glans
De borſt der Aerde weêr ontſteken
En ſtoven, die nu vruchtbaer zwelt
En ziet, hoe haere minnaer helt
Voorover uit zijn gouden wagen,
En kuſt aen haer' bedaeuden mont
En malſche kaeken 't hart gezont.
De lucht beſtemt die minnevlagen,

En volgt de luim van die hy mint,
Nu ſtreng en ſtraf, dan wel gezint.
Maer u ontruſten geen meer buien,
O Bruigom! 't gaet u al voor ty,
Gy zeilt nu klip en bank voor by,
Al ſtormt het noorden tegen 't zuien,
En dreigt met een verwoede orkaen,
De haven kan u niet ontſtaen.
Hendryne zal uw leet verzachten,
En trouwe gezellin in noot,
U koeſtren in haer kuiſchen ſchoot.
Zoo durft gy 't moedig al verwachten,
En keeren op den ſchilt van d' echt
Wat uwe huwlijksvreê bevegt.
Kroont nu 't geluk mijn wenſch met zegen,
Zoo zal, eer Mars in 't lentekleet
De zon weêr onder d'oogen treet,
En dreigt den Winter met zijn degen,
Die, ſtruiklende en verbaeſt voor ſtraf,
Vaſt rolt van 's werrelts kimmen af;
Of eer men Janus weêr ziet hechten,
Den ſchakel van het nieuwe jaer,
Een jonge zoon, het lieve Paer
Verblijden, en hun zorgen ſlechten,
Om zulk een overwinſt, de vreugt
Van hunne trouw en friſſche jeugt.
Bekragtig zelf mijn wenſch, gae henen
O Bruidegom! de middernacht
Rolt vaſt van 't hooftpunt neêr. de wacht
Der ſtarren is reets doof geſcheenen.
De blijde Morgenſtar alleen
Wil eerſt u zien naer d'echtkoets treên.

TER

TER BRUILOFTE

Van den Heere

PETER DE WIT,

En Jonkvrou

HELENE KONING.

VEel heils, oprechte ſpruit van 't Amſterdamſche bloet,
*De Wit, die met zijn doot een weldaet heeft geboet,
Toen 't razend oproer brulde, en Amſterdam voordezen,
In twijffel hing, of 't noch aen Spanje trou zou wezen.
Men woed en raeſt, en valt den Burgermeeſter aen:
Maer zijn gezagh hielt kort de muitelingen ſtaen,
En 't ſtont den vromen man in 't einde op bloet en leven,
Dat hy 't gulhartig had den Burgervoogt gegeven
Veel heils; dewijl Fortuin u al haer ſchat ontſluit;
Nu ze u in d'armen leit van zulk een lieve Bruit,
Die, ſchoon ze roemen magh met recht op ſchoone leden,
Alleen 't gemoet waerdeert, en ſierlijkheit van zeden.
Gy kunt geen grooter loon verwachten van uw min,
Als een Helene, en die een maegt, en Koningin.

* P. C. Hooft *Nederl. Hiſtor.* v. *boek. bladt.* 179. 180.

TER BRUILOFTE
VAN
DIONYS VAN DER SCHUUREN,
EN
MARIE NOPPEN.

IK zing de Liefde, die de kroon der deugden ſpant,
En hechter als een knoop van blinkend diamant,
De zielen hout verknocht in vaſte maetſchappye,
Te ſcheuren door gewelt noch oorlogsrazernye.
Gewaerdig u het oor te leenen aen mijn dicht,
O Bruidegom, ſchoon gy door hooger geeſt verlicht,
En lange ervarentheit van tienmael zeven jaeren
En een, en 't deftig hooft beſneeut met zilvre haeren,
De liefde nader peilde, en door zaegt in den gront.
Wy teeknen u alleen den lof van 't Echtverbont
In blinde ſchaduwe. om die levende af te maelen,
Behoefde ik hemelvier, en 't gout der zonneſtraelen.
Het menſchdom lag noch diep begraeven in zijn nacht,
En lang was 't aertrijk tot zijn baiert weêr gebragt,
En ruwe mengeling van ſtoffe en elementen,
Bleef God niet elk een merk van minne in 't harte prenten;
Gelijk in Edens hof de grootſte Hovenier
Den menſch bootzeerde, en blaekte in heilig minnevier.
Die zucht verſpreide voort in alle kunne en ſtaeten.
Men zag den doffer, op den hoogen Olm verlaeten,
De wieken klappen, en met opgeheven kuif
Toejuichen in 't gemoet zijn blanke ringelduif.

Al 't wout kreeg leven, en de toorts der minnetoghten
Verſmolt de wreetheit van verſlindende gedrochten.
Maer onder al wat woelt beneên den kring der maen,
Is niets den minneſtaf en ſchepter onderdaen,
Of 't is verzelſchapt van de Teelzucht, en 't Genieten.
De menſch kan zonder die alleen het wit beſchieten
Der Liefde, en onbeſnoeit, wanneer zijn keur op deugt
En 't rijk gemoet gegront, de toghten van de jeugt
Met d'oogbekoorlijkheit, door eedler luſt, ontwaſſen,
Twee zuivre zielen mengt die op elkandren paſſen,
In hun beſpiegeling verheven boven d'aerd,
Door woeker noch door zucht tot vuig gewin ontaert;
Een ſmet, die d'ouderdom het naeſt pleeg aen te kleven,
Als 't meeſt bezorgt, wanneer zy 't minſte heeft te leven.
'T is waer, de huwlijksmin, die noit een naezaet wacht,
Schijnt veelen doot, en wordt te reukeloos veracht.
Want ſchoon wy leven in het zaet van onze ſtammen,
Gelijk een Fenix 't hooft verheft uit 's vaders vlammen
Op 't hoog kanneelaltaer; noch heeft die reine min
Een onberiſpelijke en ware zoetheit in.
Men vraeg 't den Bruidegom, die rijp in beide ervaeren,
Nu weder, aen den boort van 't ketenbrijzlend Sparen,
Het trouverbont voltrekt. de vriendelijke Bruit
Ziet haer beſtemming meê ten zedige oogen uit.
Ja 't ſchijnt de Hemel zelf dien tijt heeft uitgekoren
Tot uwe trou, waerin gy beide wiert geboren.
Gaet nu, vernoegde twee, en viert geruſt en bly,
Op uwe Feeſt, den dag van beider jaergety.
En ziet gy eens te rug nae 't lang verloop der daegen,
Die zijn u heimelijk als in een' droom ontdraegen,
En 't geen u overſchiet, in dees geruſten ſtant,
Schijnt een nieu leven, en gewoekert uit den brant.
En gy o Bruit, die met een opgeheldert wezen,
Uw 's Bruigoms handel, noit als van de haet miſprezen,

Die zelf haer eigen borſt en boezem knaegt en rijt,
En 's mans opreghtigheit, gekreukt om gunſt noch nijt,
Erinnert, maekt u zelf nu een beſchermer eigen,
Die zoo veel menſchen door zijn boetbazuin kon neigen,
En ſtieren, eenen reex van vijfmael negen jaer,
Het weerloos Kriſtendom verſtrekken een pilaer,
Een kruisverdaediger, getrouwe harten kneden
En buigen als het waſch, met kerne en kracht van reden.
Vergeef het my, verg ik te veel aen uw gedult
O Vander Schuure! ik was van uwen lof vervult.
Maer uwe zedigheit toont daer de grootſte krachten,
Dat zy verdienden roem grootmoedig kan verachten.
Des Hemels zegen blijv' voortaen uw Huwlijk by.
Hy kroone uw jaeren noch met een gewenſchte ry:
Tot dat gy moê geleeft, ziet uwen diſch omringen
Met een godvruchte kroon van erfnakomelingen,
En neven uit uw' ſtam, en 't eeuwig Vaderlant
Uit 's werrelts balingſchap u heffe in beter ſtant.

TER BRUILOFTE VAN ANTONIS TIMMERMAN, EN ANNA TIMMERMAN.

NULLUS AMOR TALI CONJUNXIT FOEDERE AMANTES.

VRou Venus, met haer halve mannen.
Zy uit mijn trougedicht verbannen,
En hare wulpze minnezoon.
Het luſt ons op een hooger toon

Dees

Dees Bruiloftſtaetſie in te wyen.
Ik hate Apollôs razernyen:
  Maer wenſche voor mijn Helikon
  Een druppel uit de rijke bron,
De Paradijsbron van de Minne,
Die Adam dronk, toen zijn manninne
  Uit zijne lenden opgeſtaen,
  Hem ſmolt op 't ledekant van blaên.
De Huwlyxliefde, boven allen
Aen God den Schepper welbevallen,
  Den Hovenier in Edens hof,
  Geeft zoo veel ſtervelingen ſtof,
Die in de ſchaduw van haer pennen
De ſtilte en eenzaemheit ontwennen,
  Om eeuwig, als het lijf vergaet,
  Te leven in haer lendenzaet.
Zy treft de ziel uit maegdenoogen
En hout den minnaer opgetogen
  Die altijt naer zijn Ega helt,
  Geketent van een zoet gewelt.
Zoo weet de zeilſteen, meêgenomen
Door zoo veel grondeloze ſtroomen,
  En Ooſt-en Weſterpekelplas
  Te zweven naer de Noorderas.
Maer vaſter zijn de liefdekoorden,
Als dat den zeilſteen bint aen 't Noorden:
  Schoon veele trots den Echt vertreên,
  Van hart en ooren onbeſneên,
En als de Saters, vrouwen plagen,
Van geilen gloet om 't hart geſlagen:
  Maer zy ſtaet even fier, en pal
  In 't wederwaerdige geval.
Zoo blijft de Huwlyxbant in waerde,
Schoon alles eens verſterft op aerde.

Zy mengt het zuure met het zoet.
De laſt te zwaer voor een gemoet,
En om de ſchouders in te drukken,
Breekt zy gevoegelijk in ſtukken.
Indien de rou zijn Ega knelt,
De man verduurtze met gewelt,
En deelt groothartig in haer plagen,
Voor twee gemakkelijk te dragen.
Zoo zet de Gemalinne weêr
De ramp van haer Gemael ter neêr.
Schoon dan tierannen zamenzweren,
En d'afgunſt komt hun huis braveren,
En 't onweêr ſchielijk voortgebragt,
Gelijk een dolle ſtorm by nacht,
In barningen en zeegevaren,
Hun ſlingert op des werrelts baren,
Zy ſtaen in alle waterwee,
Gelijk een ſteenrots in de zee.
De liefde, diez' elkander dragen,
Stuit op het echtſchilt alle plagen:
De ſtandertſchaduw van de Trou
Bedekt en ſmoort hun hartenrou.
Wie wenſcht dan niet, eer lange jaren
Het hooft en kin met gryze haren
Beſneeuwen, en de winkbraeu 't oog
Benevele als een duiſtre boog
Van overhangende gewelven;
Wie wenſcht niet in de jeugt zicht zelven
Te zengen in het vuur der min?
Zoo bouwt men huis en huisgezin.
Zoo vint Natuur, door aen te teelen,
Haer oogſt in alle werreltdeelen.
Dit dacht de Bruigom eindlijk nae,
En vleit en ſtrookt zijn wedergae,

Tot zy, bewogen van ontfermen,
Hem koeſtert in haer ſneeuwitte armen.
  Zijn Anna wort op 't laetſt vermant,
  En noemt de Trou niet meer een bant,
Maer medelijden en verlangen.
Hy blijft haer op de lippen hangen
  En ſtreeltze met zijn onderhoud.
  Gelijk in 't ſchaduwrijke wout
De ringeldoffer aengevlogen,
Zich blint ziet in zijn ringduifs oogen,
  En zy met liefde wort bekoort,
  Zoo draeze zijne wieken hoort.
Wel aen gy, die om d'Echt te vieren
De Liefde volgt en haer banieren,
  Vergun noit rampen d'overhant,
  Maer vleugeltze met d'echtenbant.
Zoo ſtorte een hemeldaeu van zegen,
Gelijk een milde zomerregen,
  Met vrede en onbezweet gewin
  Geduurig in uw huisgezin.
Zoo koom' noit wolk van huiskrakkeelen
Uw Huwlyksvreede te verdeelen.
  Zoo erftge als ziel en lichaem ſcheit,
  De kroone der onſterflijkheit.

TER BRUILOFTE VAN ABRAHAM VAN DEN BOGAERT, EN KATARINA VAN ASPEREN.

PAR AMOR EST ILLIS.

'T gaet wel : nae zoo veel onweerbuien,
Zeilt eens uw onbevlekte min
Voor wint en ſtroom de haven in.
De zon van uwe liefde, in 't zuien
Geſtegen, ſtooft uw ingewant
Nu met een aengenaemer brant.
Niet anders zietmen reizenaeren,
Schipbreukelingen doot van kou,
Omhelzen hun bekreten vrou;
Daerz' omgeſlingert op de baeren,
Haer vaderlijke ſtad en gront
Begroeten met beſtorven mont.
Een ſchat met zweet en bloet bevochten,
De ſtedekroon door ſtael en vuur
Behaelt van 's vyants legermuur,
In twijffelachtige oorlogstoghten
Is duurder, dan die buiten noot
Wort toegeworpen in den ſchoot.
De liefde groeit in zwarigheden
En blijft gelijk een ſtrantklip ſtaen,
In 't barnen van den Oceaen
En golven van den wint beſtreden,

Die

Die met vervaerelijk geklots
Te barſte ſtorten op de rots.
God zelf, de Hovenier in Eden,
Gaf d'eerſtelingen van de min
In paradijslucht een begin,
Daer 't jonge paer vooruitgetreden
In galeryen, die de zon
Niet uit zijn trans doorſtraelen kon,
Hun kusjes drukte op malſche kaeken,
Met roos en lely ondereen
Gemengt, en liefelijk beſneên:
Als ringeldoffers, die aen 't blaeken,
Veel liever met hun neſtgezin
Den dag verwenſchten als de min.
En gy ſtantvaſte Trougenoten,
Gy triomfeert dan zonder ſchroom,
En geeft uw min den vollen toom,
Terwijl wy, van 't geluk verſtooten,
In grondelooze minnezee
Omſukklen zonder ſtrant of reê;
Maer in uw blijdſchap opgetogen.
Meê wenſchen zulk een rijken loon
T'ontfangen, voor den huwlyxtroon,
En voor het minaltaer gebogen,
De vryheit, die ons 't meeſt behaegt,
Op t'offren aen een jonge maegt.
Nu hebben Damaſceenſche hoven,
Bekent door Atalantes zucht
In 't grijpen van de goude vrucht;
Terwijl de minnaer, voortgeſtoven
In 't worſtelperk, zijn Bruit geniet,
Daer zoo veel jeugt het leven liet;
Adonis hofwaranderyen,
Zoo dier bepurpert met gebloemt,

Waerop

Waerop d'aeloutheit trotst en roemt,
En Cezars boomgaertlekkernyen,
In d'oogen van de kuische Bruit
By haeren Bogaert eeuwig uit.
Hy zelf verkoos voor zulk een leven,
Gematigt met een' lieven brant,
Geen koninklijken tullebant,
Noch troonen boven 't volk verheven,
En grootheit, die vergult banket
Met doodlijk Akonijt besmet.
Zoo waerlijk stort des hemels zegen
Op 't lentsaizoen van uwe trou,
Gelijk een frissche morgendou,
Of onverwachte zomerregen,
En maek u Vader, eer de maen
Noch tienmael in haer kring zal staen.

TER BRUILOFTE
VAN
MICHIEL KOMANS,
EN
ELIZABETH VAN DER MAERSCH.

PARILES IN AMORIBUS AMBO.

Gelooven wy 't? en wort dan eenmael d'uur geboren,
Dat gy Elizabeth uw lief uw uitverkoren,
Na zoo veel tuimeling van jaren ondereen,
En wederwaerdigheit, kloekhartig doorgestreên,
Als gemalin omhelst? van daer zy was geweken,
In 't vruchtbre Beverwijk, aen Hollands smalste streken,

Dat met zijn groene kruin gedoken onder 't zant,
Haer kuische zinnen rust verschafte op 't eenzaem lant;
Die, opgetogen in haer Godbespiegelingen,
Toeleidden met meer vrucht ten hemel in te dringen.
Wat huwlyxgodheit heeft, ten voordeel van uw min,
Dus 't wilt geval den voet gebreidelt naer uw zin?
Om Vander Maersch, die dus haer vryheit wou beschermen,
Op 't derde Bruiloftbed te leiden in uw armen?
Stantvaste Bruigom, die van hooger geest verlicht,
Het aerds versmaet met een Sokratisch aengezicht,
En zoo veel hooger vliegt in ernstige gedachten,
Als uwe fenixveêr den roem van alle schachten
Voorby streeft in haer zwier: gelijk een arentsvlucht,
Als in slagorde 't hooft vooruitsteekt in de lucht,
Alle andre voglen, als de morgen op komt krieken,
Vergeessch braveren op onafgerichte wieken.
Dat tuige 't Kapitool in Gysbrechts Waterstadt,
Zoo rijk bezaeit met uw' vergulden letterschat.
En gy stantvaste Bruit, die eindlyk 't zeil moest zwichten
Voor uwen Michaêl en zijn verliefde schichten,
Als of de Hemel, door d'orakels van zijn mont,
Zelf had gezworen in uw loflijk trouverbont:
Wat zultge een vier in hem zien groeien met de jaeren,
Om 's werrelts onweêr en gevaeren, doorgevaren,
Terwijl een wilde zee van oorlog woelt en barnt,
'T eerwaerdig aengezicht te heffen naer 't gestarnt.
Bedrieg ik my? of word ik reets om hoog getogen,
En schijnt een schooner dagh voor mijn verwonderde oogen,
En zijn mijn voeten vlug? uw yver voert my aen,
O Bruigom, boven zon en wisselbaere maen.
Wy treden op uw' trant de wolken met de voeten.
Zoo moete uw huwlyxrust alle ongemak verzoeten,
Zoo groeie uw luister aen, en uwen ouderdom
Maek jongelingen door zijn blakende yver stom.

TER BRUILOFTE
VAN
ANTONIS TIMMERMAN,
EN
AUKENIA JAJES KOOPMAN.

DE Trouknoop is gelegt. de Bruit in 't harte ontſloken
Van min, heeft eindelijk haer fier gemoet verbroken,
Dat trager onder 't juk der liefde nederboog,
En groet den Bruidegom met vriendelijker oog.
Hy ziet zich zelven blint in ſtralen van de lonken
En gaven, haer zoo milt van vrouw Natuur geſchonken.
Hy ziet 'er omgekeert, en twijffelt of hy 't ziet.
Gelijk een ſchipper, na doorſtreden zeeverdriet,
Geſchokt van onweêr en getuimel op de baren,
Wanneer hy nu geruſt de haven op komt varen,
'T bekende ſtrant begroet met een beſtorven mont,
En twijfelt of hy nu noch vaſt ſtaet op den gront,
En kan zijn oogen en gedachten naeu gelooven.
Maer 'k zie des Bruigoms vrees vaſt meer en meer verſtoven,
Hoe nader hem de loon van zijne min genaekt.
Nu voelt hy hoe hem 't hart van kuiſſche liefde blaekt,
Geen wulpſche Venustocht, wiens dartele venijnen,
Het bloet vergiſtigen met geile minnepijnen.
Gy ſpeelgenootjes volgt den Bruigom op dien trant,
Die d'eer verdadigt van den zoeten huwlijxbant,
En nu ten tweedemael, van zuivre min bewogen,
Komt onder d'echtbanier vrywillig orelogen
In eenen veltſlag, die op 't huwlijxdons van twee
Verliefden wort beſlecht met ongeveinsden vrê,

En

En eeuwig echtverbont. O heilige echtebanden,
Die zielen zamensmelt, die huizen bouwt, en landen,
En rijken overstroomt met zegen uit uw schoot!
Gy breekt den yzren staf en heirbyl van de doot.
Gy strekt ons tot een schets, door 't schaeklen van geslachten
En eeuwen achtereen, der vreugde die wy wachten
In 't onbepaelde rijk van 's hemels Majesteit.
Wie buigt niet willig neêr voor uwe mogentheit?
Al had ik voor uw kroon noch noit het hooft gebogen,
Ik wensch my haest vermant te zien van uw vermogen.
Zoo waerlijk zegen' God den Bruigom in zijn min;
En maek hem met zijn Bruit tot eene ziel en zin.
Zoo kome een jonge Zoon gesproten uit dit paren,
Eer Ceres tweemael snijt haer rijpe korenaeren.

TER BRUILOFTE
VAN
ADRIAEN van MOLLEM,
EN
SIBILLE VAN HALMAEL.

VOS MIHI MUSAE.

AEN DE SPEELGENOOTJES.

ZANG: Belle Iris.

I.

'T Zonnenooge, lang bedekt
Van gestrenge wintervlagen,
Pronkt veel schooner op zijn wagen,
Als de nevelwolk vertrekt.
Zoo is meê des Bruigoms wezen
Opgeheldert met meer gloet,
Nu hy alle minnevreezen
Heeft getreden met den voet.

 II.

II.

Rome ſpelde eertijts haer druk,
En voorzag de ſtaetgeſchillen
Uit d'oraklen der Sibillen:
Maer zy brengen hier geluk.
Hier wort alle rou verbannen.
Op een wenk van haar gezicht,
Zorge en onruſt, twee tierannen,
Weggedreven uit het licht.

III.

Adriaen kleeft aen den mont
Van Sibille, in liefde ontſtoken.
Zy, gelijk een roos ontloken,
Kuſt zijn quijnend hart gezont.
Zoo wierd Peleus opgetogen,
Toen hy ruſte in Thetis ſchoot,
En zich blint zach in haer oogen,
Die hy met zijn kusjes ſloot.

IV.

Zoo vergaept de Nachtegael
Zich aen zijne gade in 't vryen,
En doet velt en woeſtenyen
Galmen op zijn minnetael.
Boſch en berg gevoelt de toghten
Op zijn beurten van de min;
Zy doet wildernisgedrochten
Zorgen voor het neſtgezin.

V.

Speelgenootjes, die zoo fier
Noch trotſeert vrou Venus krachten,
Leert die magt niet meer verachten,
Die het al zengt met haer vier.
Dit heeft zelf Jupijn bevonden,
Toen hy in een gulle zee

Droop

Droop door lijfstaffiers en ronden
Op de koets van Danaë.

VI.

Maer de nacht aen 't overslaen,
En de schaduwen aen 't dalen,
Nooden uit de Bruiloftszaelen
'T jonge Paer naer bed te gaen.
Dooft de toortsen die noch schijnen:
Speelgenoots verlaet de Bruit.
Daer meê schuift men de gordijnen,
En de Dichter heeft hier uit.

TER BRUILOFTE VAN DIONYS VAN DER SCHUUREN, EN ANNE MARIE LUPS.

FELICES TER ET AMPLIUS,
QUOS IRRUPTA TENET COPULA.

DE noit verzaede Tijt, die 't alles kan verteren,
Spilt op de waere min vergeefs zijn taeje kracht.
Ik zal van Pafos wicht, noch vlugge duiveveren
Niet reppen: ik veracht Kupidoos groote magt.
'K spreek van geen liefde, die, uit geilheit voortgesproten,
Wiert met het masker van vrouw Venus wil bedekt;
Maer huwlijxminne, die, van boven ingegoten,
Een kuisch geliefde maegt tot wedermin verwekt.
Die hout vrymoedig stant, en tart het spits der eeuwen.
Op zulk een liefde rust de gantsche wereltkloot:

Die toomt het toomloos ros, en aengehitste leeuwen.
  De tiger, hoe verwoet, valt in zijn egaes schoot.
Het boschzwijn voelt zich ook genoopt van liefdesporen,
  Wanneer 't in kreupelbosch zijn weêrpartuur verzelt.
De ringduif doet haer kracht door trekkebekken hooren.
  De norse stier buigt zelf zijn nek voor haer gewelt.
In 't yzigh Scytïe wort ook haer vier gevonden:
  En, daer de Russ', in 't bont, van winterkouw verstijft.
De wijngaert, als hy aen den ollem wort gebonden,
  Groeit weeliger, dan als hy ongevlochten blijft.
De bant, die twee in een, onscheidelijk komt strengelen,
  En zamen hecht als met een diamanten knoop,
Pleeg veeltijts nut met zoet, en goet met roet te mengelen,
  Veranderlijk door een natuerelijk beloop.
Die onverbreekbre bant verbint ook Vander Schuuren
  Aen zijn beminde Lups. geen dartle minnelust
Bestookt haer boezem, neen! die kan niet blijven duuren.
  De liefde, uit dartelheit geteelt, wort haest geblust.
Een reine vlamme, van d'Almachtige ingegeven,
  Maekt hem tot Bruidegom, en haer tot zijne Bruit.
Zoo vallen zy de Min, waer door wy alle leven,
  Vrywilliglijk te voet, en volgen haer besluit.
Nu kan hy, wel vernoegt, zijn halfgewaekte nachten,
  De liefdetoghten, en de zorg van zijn gemoet,
Herhalen met zijn Lups, in vrolijke gedachten.
  Voorlede zwaricheit t'erinneren valt zoet.
Ik wensche, dat hen God bedaeuwe met zijn zegen;
  Dat hen de Vrede, die den huwlijxstaet volmaekt,
Bestrale met haer glans; geen huiskrakkeel bewege
  Hun boezemen tot haet, die wort van elk gewraekt.
Hun ziel zy wederzijts vervult met liefdevonken.
  Zoo zie ik binnen 't jaer de vruchten van hun Trouw,
Een spruit, die met een lach zijn grootevaêr belonke,
  En aen zijn ouderen een vreugt zy in hun rouw,

Die

Die zich al vroeg gewenn' de heirbaen op te ſtreven,
Die naer de deugden leit. die offre hy zijn min.
Dat dan hun vordre tijt, dien zy gehuwt beleven,
Hun ſteets zoo zoet zy, als hun huwelijks begin.

ZANG: Lalande.

I.

Liefde, geſproten
Uit een oogbekoorlijkheit,
Wort weêr daedlijk omgeſtooten,
Als haer oorſpronk nederleit,
Maer die, voortgeteelt uit deugt,
Op den middagſtont der jeugt,
Van den minnaer wort genoten,
Is de ware huwlijxvreugt.

II.

Die niet wil paeren
En met Katoos barſch gezicht
Venus in haar ſchilt durft varen,
Die geen huwlijxhater zwigt,
Zie eens hoe de Bruiloftslaſt
Aen Verſchuure en 't Bruitje paſt,
Hoe zy nu geen vreugde ſparen.
Want de Min heeft hen verraſt.

III.

Bruilofsgenooden,
Die al meê den minnepijl
Meerendeels niet zijt ontvloden,
Komt verheugt u voor een wijl,
By gepijnde voegt gequijn:
Vrolijkheit by Bruiloftswijn.
Niemant is om rouw' ontboden:
Maer om wel verheugt te zijn.

IV.

IV.

Wie durft vertragen?
Nu hem Lups den voortogt maekt,
Als Apol begint t'ontdagen,
Vlict het al dat nevel maekt.
Nu de Bruit den rouw verzet,
Volgt haer yder op dien tret.
Maer ik durf geen praet meer waegen,
Want de Bruigom wil naer bed.

TER BRUILOFTE
VAN
P. S. en A. T. v. D.

MUTUA CURA DUOS, ET AMOR SOCIALIS HABEBIT.

SChoon 't oorlogsonweêr ſtormt van alle vier de winden
Tot 's werrelts middelpunt; noch kan de Min iets vinden
Daer in zy zich verheugt en op volmaekter hoopt,
Wanneer haer Huwlyxband twee zielen zamen knoopt;
My luſt (de Bruidegom begunſtige mijn ſnaren:
Hy heeft weleer de zee der Poëzy bevaren.)
Te zingen hoe de Trouw, dat zuivre hemelkint,
Den ſtervenden aen een onſterflyk voorrecht bint,
Op dat de toomloosheit der wulpſche werreltlingen
Een onderweze ziel meer in zich zelf doe dringen,
En veiligen den nek van dat baldadig juk,
Dat, voor geluk geſchat, een bronaêr is van druk.
Al holt de werrelt thans op onbeſtuurde wielen,
Godlooslyk afgericht op grijpen en vernielen;
Al geſpt de dolle Mars het bloedig harnas aen,
En doet den ſchrik zyns naems om bey de poolen gaen,

Om

Om 't alles ooſt en weſt te buiten en te deelen:
De Trouw, die alles wenſcht te voeden en te heelen,
Steekt echter in 't gezicht der bulderende nijt
Haer hooft vrymoedig op, en paſt op geen verwijt.
  De Godsdienſt, meeſt alom verbeten en gebannen,
Zag d'aerdkloot overheert van gierige tierannen,
En 't razend ongediert, als lammeren in ſchijn,
Met wolven, dol op roof, der ſchapen meeſter zijn:
En was de Trouw haer niet ontmoet met lachende oogen,
Zy waer licht uur op uur ten hemel opgevlogen.
Hoe, ſprak zy, lacht gy in dit algemeen verdriet?
Of weet gy d'Ilias van onze rampen niet?
Wat bergſpelonk zal my het krijgsrumoer ontrukken!
Men drukte my weleer, nu komt het op verdrukken.
Verzel my zuſterlief in ballingſchap. kom voort. (hoort?
Waer heeft de Godsdienſt plaets? waer wort haer ſtem ge-
Het menſchdom volgt zijn drift in moorden en verpletten.
'K zie broeders op elkaêr het bloedig lemmer wetten.
Men vloekt het ongeloof op 't groſſte met den mont,
En al hun woelen is op ongeloof gegront.
  De Trouw vertrooſt'er dus: Mijn Zuſter ſtaek uw klaghten:
Ontſtel u niet. gy kunt van my veel heil verwachten.
Ik zal niet buigen voor het wankelbaer geval.
De dreunende trompet, noch 't orelogs geſchal
Belet mijn aenwas niet. ik zal u noit bezwijken.
Wy zien een rijken oogſt te moet uit alle rijken.
De barſe winter zelf belooft ons overvloet:
Want ſchoon ons menig durft verſchoppen met den voet,
Men ziet ons evenwel van meerder noch begeeren.
En die de Trouw begeert kan geenen godsdienſt weeren.
'T gaet wel. een dubble magt verzekert nu ons rijk.
Kom herwaerts, twijfelt gy: de waerheit heeft hier blijk.
Zie Peter met zijn Bruit zich voor mijn wetten buigen.
Zoo waerlijk ſpat het rijk des oorlogs voort in duigen!

Zoo waerlyk houw de Trouw en Godsdienſt d'overhandt!
Hy zal, wy ſtaen u borg, zich quyten met verſtant,
En zijn een ſtuurman in deez worſtelende baren,
Voor jonkheit drieſt en dom, in 't varen onervaren.
Zijn Bruitje volgt zijn tret en maekt zich hem gelijk.
Zoo ſtutten zy met hals en ſchouderen ons rijk.
Dus ſprak zy, en vertrok. de ruige winterwinden
Ontdroegen my haer ſtem in hooggetopte linden.
God zegen onderwijl des Bruigoms artzeny.
Hy maek hem een Apol, voor allen laſter vry.
Hy ſtrijk' den lauwerhoet van Eſkulaep in 't heelen.
Zijn Egaê zal met vreugt in eer en welvaert deelen.
Geen wrevel, ſmaet noch ſchaê ontſtell' haer huwlyxruſt.
En als haer levenslamp in 't einde wort gebluſt,
Ontfang' hen God om hoog, op dat zy, na dit trouwen,
In d'onbegrepen vreugt oneindig bruiloft houwen.

ECHTZANG:

De doot van Faëton. *Of:* Ik drink den nieuwen moſt.

IN 't zoetſte van de jeugt,
Met onbekreunde vreugt,
Van ſteurnis vry, en al waer ramp uit ſpruit,
Met een Egade die zyn zijde ſluit,
Vol van gezielt vermaek
Na d'overwinning der gewenſchte zaek;
Nochtans bedaert te zijn en deftig
Onder al dit zoet,
Komt uit een wijs gemoet.

II.

Een lichaem ſchoon van leeſt,
Daer in noch ſchooner geeſt,
Die reden weet, en zeden is gewent
En puik van deugden diep heeft ingeprent;

Die

Die wijſlijk allen plicht
Met vrolyke oogen vriendelyk verricht,
Verlokt die zoo een heeft verkoren
Voor zijn wederpaer,
Tot blijdſchap jaer op jaer.

III.

Geen trouwverdriet breekt in
Daer zoo een zyvriendinn'
Den toegank ſtopt voor druk en wederwil,
Geboren uit verderflik huisverſchil.
Maer liefde hout 'er ſteê,
Die baert een allerzoetſte huwlyxvreê,
En deez' een hart dat opgetogen
Is in dankbaerheit
Aen d'Oppermajeſteit.

IV.

Uw tijd vloey zachjes heen.
En ſchoon dat in 't gemeen
D'opmerking wort geſtijft in tegenſpoet,
Den vromen echter dient het al tot goet,
Daer weelde, zonder tucht,
En onſpoet ongelovig wort bezucht,
Daer miſt men 't ſpoor, 't welk ons de reden,
Die noit af en dwaelt,
Ten beſten heeft bepaelt.

V.

Nu gy te zamen weet
'T gebruik van lief en leet,
D'een zy altijt des anders hulp en ſtut.
Zoo ſtrekk' u allerley geval te nut.
In deez' betrachting leit
Uw hoop geveſtigt op d'onſterflykheit.
Gelukkig paer, dat hier naer ſtreven
Wilt, tot elk verwin,
God zegene uw begin.

TROUTOORTS

Aengesteken voor

IZAAK VAN DER STRATEN,

EN

KATARINE MEULENAER.

HEt lustme uw Bruiloftsfeest al juichende op te zingen,
Gezegent Paer: de Pen is naeulijx te bedwingen;
Als haer geen stof ontbreekt. mijn pen ontbreekt geen stof,
'T zy zich mijn zangeres behage in uwen lof,
Het zy ze geparruikt met groene mirteblaren,
Die, doorgestrikt met gout, zich krullen om de haeren,
Het Bruiloftsnut verheffe; ô brave Kataryn,
En gy Verstraten, doet mijn zangluft moedig zijn.
Vrou Venus had al lang, in haere ziel verbeten,
De Bruit, toen noch een maegt, haer koeligheit verweten.
Zieldwingster, sprakze, maekt uw schoonheit u zoo stout,
Dat gy, vermeetle maegt, de wet niet onderhout,
Die mijne duiveschacht heeft in elks hart geschreven?
Zoo is het mingeweer mijn zoon vergeefsch gegeven:
Zoo voelt zich elk vergeefsch geketent van mijn hant.
Wie heeft uw boezem voor den toorts der minnebrant
Beveiligt? neen. gy zult al meê mijn kracht gevoelen.
Zoo sprekende, gebiet zy haeren Zoon te doelen
Op Kataryn; hy rekt zijn taje boogpeeze uit,
En kromt het walvischbeen. Wort nu een jonge Bruit,
In plaets van jonge Maegt, en leer mijn glory achten,
Zoo spreekt hy, en wringt voort, vrymoedig op zijn krachten,
Haer zijne liefdeschicht ten boezem in, en zent
Haer Vander Straten toe, ervaren en gewent
Het voetspoor van de deugt godsdienstig te betreden.
Zoo wort het ledenschoon verknocht aen schooner zeden.
Zoo wort de minnekracht herboren in dees twee.
  Dat nu de Hemelvoogt, dat is mijn wensch en beê,
Hen uit zijn eeuwig hof verryke met zijn zegen.
De huwlijxvrede, die het alles weet te wegen,
Te wikken naer zijn aert, de feilen overslaet,
Beschijn' hen gunstig met het voordeel van hun staet.

1666.

HET HUWELYK

Van den Eed. HEERE

THEODOOR KERKRING,

En d'Ed. JONKVROUW

KLARA MARIA VAN DEN ENDEN.

IK voel mijn aedren van een grooter vier ontſteken,
Dat arbeit met meer kracht en luiſter door te breken.
Gewiſlijk Venus zelf noopt haren dichter aen.
Ik zie de Minvoogdes met ſcherpe mirteblaên
Om 't ſchoone hooft bekranſt. zy komt mijn veder ſtieren,
En aêmt een geur van liefde op 't velt van mijn papieren.
Vrou Venus had vergeefſch 't onwinnelijk gemoet
Van Kerkring lang beſtreên met toortſe, ſchicht, en gloet.
Kupido, in een rei van dartle minnegoden,
Quam hopeloos weêr in zijn 's moeders ſchoot gevloden;
Die ſtreelt hem 't hooft, noch root van eedle ſchaemte en ſpijt.
D'albaſte hant, die langs zijn gloeiend aenſchijn glijt,
Gelijkt een leli die, van labberkoelt gedreven,
Komt over rozeblaên en hoſpeony zweven.
Ach! zegt hy, 't is gedaen. mijn krachteloos geweer
Heeft uitgedient. ik leg de toorts voor eeuwig neêr.
Wat helpt het dat ik al de goden heb verſlagen,
Zoo Febus morgen op den ſteilen zonnewagen,
Aenſtuivende, tot wraek van zijn verdienden val,
Den heemelteeknen en geſtarnten overal,
Van d'eene aen d'andre kim, geſchaert op hare wachten,
Mijn neêrlaeg ſpelt, en my verguiſt in mijne klagten?
'T vergift der pijl, die ik hem toedreef in het hart,
Na zijn bravade, knaegt zijn boezem noch met ſmart.

Hy kan op 't hoog Parnas niet met den lauwer prijken,
Of denkt op Dafne, en wie haer dwong zijn min t'ontwijken.
Nu geeft hem mijn fchandael den blixem in de hant.
Bedriege ik my? of hore ik Boreas aen ftrant
Met vrolijker gedruis uitgieren op zijn vêren?
'T gaet vaft. hy mê zal in mijn rampen triomferen.
D'ontfchaker van de blanke Orithiy vergeet
Mijn dienft, en klapt verwaent de wieken in mijn leet.
Want toenge uit Pafos en d'Idalifche lantsdouwen,
My op de vleugelen belaftte lucht te bouwen
Naer 't prachtich Amfterdam, dat alle watren peilt,
En als een zeevorftin om beide poolen zeilt,
Quam ik in 't boekzalet van Klara ingeflopen
Met mijn gevolg, die alle op d'overwinning hopen;
Maer zy gewaerdigt zich niet eens dat fchoon gezicht
Op my te flaen. haer geeft van hooger drift verlicht
Boort door de wolken hene en alle ftarrentranfen.
De kamer was vervult van ongemeéne glanfen.
Ik zagh 'er Pallas zelve en d'eige kracht en zwier
Van wezen, vyant en tieran van 't minnevier.
'K beproeve vruchteloos in 't einde met mijn reien
Haer opgetooge ziele allenxkens te verleien.
Mijn hofwacht, Zuchter, bootft met mommelend geluit,
Een' droeven minnaer nae, verfteken van zijn buit.
Heer Vleienaer, gefpitft om zielen te bekoren,
Betoovert met zijn ftem die alte zedige ooren.
Al 't minnegodendom, geftrengelt hant aen hant,
Verbeelt haer 't zoet gewoel der kuiffche minnebrant.
Ik ftont terwijl gereet, om, eerze 't kon befeffen,
Door borft en ribben haer in 't ingewant te treffen;
Maer zy bleef pal, en gaf den boezem nimmer bloot.
Een fchans van boeken keert de pijlen die ik fchoot.
En hoe ik poogde met mijn fchichten door te breken,
Ik zagze lillende in papieren blyven fteken.

My

My dunkt, ik hoore alree hoe Momus nu braveert,
Dat een papiere ſchilt mijn laffe pylen keert.
Toen vliege ik Kerkring in, noch in het hart verbolgen,
'K verbie myn Hofgezin uit ſchaemte my te volgen,
Om, zoome weer de zege ontviel, geen tuigen meer
Te hebben, als my zelf van mijn vernietigde eer.
De kamer ſtont vol vier. ik zag de vlammen ſpelen,
En zwieren met de tonge uit blakende ovenkelen.
De vluchtige Merkuur, gegeeſſelt van den gloet,
Kromp nu van ſmart, verhief dan weêr den trotſen moet,
En arbeidde om door 't glas in d'ope lucht te dringen,
En wierd een Proteus in geſtaltewiſſelingen.
Saturnus, altijt blaeu van kou, wiert in dit vier
Zoo root als karmozijn, zelf Febus vonde ik hier
Gelijk een Koning met een kroon van goude ſtralen.
Terwijl mijn oogen in die wonderen verdwalen:
Vond ik mijn minnetoorts geſmolten, en het waſch
Van 't hongrig vier verteert. daer lag mijn hoop in d'aſch.
Noch volge ik hem, daer hy mijn ſlitze zocht t'ontwyken;
Maer 'k voel mijn beenen noch van kouden ſchrik bezwyken:
Die zael was met tapijt noch ſchilderkunſt verſiert;
Maer bekkeneelen en geraemten van gediert
En menſch. de bleke doot had daer haer plaets genomen.
'T ſcherminkelleger ſcheen onſtelt, toen 't my zag komen.
De knokkels, wervels, borſt en ribben ſlaen geluit
En dryven my, bezweet van ſchrik, dat kerkhof uit.
Och! 'k heb te reukeloos te drieſt, een' helt beſtreden,
Voor wien de dooden, op zijn wenk, in 't harnas treden.
De ſchoone Cytheree vertrooſt hem, en beveelt,
Dat iemant van zijn volk 't gewaet van Pallas ſteelt.
Hoort zegtze, die Minerf den beuklaer kan ontdragen,
En haer gepluimden helm, zal mijnen minnewagen
Drie zonnen achtereen gebruiken onbelet,
En ſtellen al den ſleep der minnegoôn de wet.

Het

Het hangt'er aen. ik weet en hebze doen verſpieden,
Dat zy voor langen tijt gezelſchap zal ontvlieden.
Zy ſchrijft een Ilias van wonderen, tot lof
Van Kerkring, en verdrinkt in zulk een zee van ſtof,
En hout zich ongetoit in kleen vertrek verborgen.
Gaet heen. gy weet genoeg. men ſtelt 'et aen uw zorgen.
Elk maekt zich vaerdig, en verlangt naer zulk een buit.
Toen opent zy haer zoon 't geheim van 't groot beſluit.
Zy wil zich mommen en met Pallas hulſel prijken,
Om door dat masker beſt Maria uit te ſtryken,
En onverdacht de maegt te naken als 't haer luſt;
Maer noch hielt d'eerſte ſchrik den minnegod ontruſt.
Die ſpoken maelden noch in d'onruſt der gedachten.
Dit merkte de Godes, en ſprak, nu weeg uw krachten.
'T geſpens dat u verſchrikte en deze neêrlaeg gaf,
Zal zelf de minnekracht trompetten uit zijn graf.
'K wil d'eige wapenen, waer voor uw eer moeſt duiken,
Met grooter voordeel weêr tot uw triomf gebruiken.
Of weet gy 't niet? dat been, die ſchenkels, door zijn vlijt
Met heele lijken aen d'onſterflijkheit gewijt;
Geen zantmumyen, zwart geblakert door de golven,
Van 't zant, en uit den buik der hellen opgedolven;
Maer 't eeuwig hooft alleen, met balſem geblanket,
Als of een friſſche maegt vaſt ſluimerde op haer bed,
Zijn beelden, door 't beſtier van uwe hant gegoten.
Maer daer 's uw ſtoet. wie heeft het harnas aengeſchoten?
Wie draegt dus welig den ontzachbren ſlangeſchilt?
Wie dekt zijn hooft en hals met dezen helm, dus milt?
Zy quamen onderwijl op 't ſchielijkſt aengeronnen.
Elk ſtofte op zijn beleit. elk had den prijs gewonnen.
D'Idaliſche Vorſtin bedanktze hooft voor hooft;
En ſtaeft op nieuw het woort, en 't geen hun was belooft.

Het einde ontbreekt.

VER-

VERJAERGEDICHTEN.

AEN HAERE

HOOGHEIT,

Mevrouwe de Prinſeſſe van

ORANJE.

DOorluchtigſte Vorſtin, zoo groot van ſtam geboren,
En aen zoo groot een ſtam vereenigt door uw Echt,
Vergun my d'eer, dat ik een krans van lettren vlecht',
Op dezen hoogen dagh, die u eerſt bragt te voren.
'K zal u uw eigen lof niet in mijn dicht doen hooren.
Uit alle monden wort die 't aerdrijk door gezegt,
En eeuwige trofeen uw Hoogheit opgeregt,
Als van den Hemel tot der Landen heil verkoren.
De mey, die al wat leeft verluſtigt en bekoort,
Erkent haer grootſte waerde in d'eer van uw geboort,
Als van een zeegnende en aenbiddlijke Marie.
De Brit en Batavier verheugt zich, elk om ſtrijt,
En ziet het ſchoonſt' van 't jaer op uw verjaergetye,
Ook aen de ſchoonſte der Prinſeſſen toegewydt.

AEN

MEVROUW BUISERO,

VROUW VAN HEERAERTSHEININGEN &c.

OM mijn genegentheit en blydſchap te vertoonen,
Kom ik, Mevrouw, u op uw Jaergety bekroonen;
Maer met geen kranſſen van gebloemt, en watmen meer

Met Mirt en Lauwerier te mengen pleeg, tot eer.
Het Noorden heeft nu plaets genomen voor het Zuiden,
En 't vochtig herfstsaizoen verdort de bloem en kruiden.
Derhalven, wyl ik dus niet kan voldoen mijn plicht,
Genaek ik u verheugt met een verjaergedicht:
Nu Wijnmaent, die vast staet gereet om weg te vaeren,
U kroont met eene reex van twee en twintig jaeren.
Dat nu de Hemel lang u in gezontheit spaer,
En ik noch menigwerf na dezen u verjaer:
Dat uw Gemael, wanneer hy rust van zwaerder zaeken,
Noch lang zich in uw deugt en schoonheit mag vermaken;
En als uw's levensdraet in 't eind wort afgesneên,
Een rey van Englen u omhoog voer' van beneên.

OP HET VERJAERGETYDE

Van den weledelen gestrengen HEERE,

Den HEER en Mr. JOAN KIEVIT,

RIDDER, BARONNET, EN BURGERMEESTER DER STAT ROTTERDAM, ADVOKAET FISKAEL VAN DEN ED. MOG. ZEERAET OP DE MAZE HOOGHEEMRAET VAN DEN HOVE VAN SCHIELANT, BEWINTHEERE DER OOSTINDISCHE MAETSCHAPPYE &c.

AL bloeit uw Jaergetijde in 't midden van de sneeuw,
En sluit uw dagen meer dan met een halleve eeuw,
Daer 't guure Noorden, met den hagel om zijn ooren,
By na natuur herschept als wasze uit ys geboren:
Noch straelt van uw verstant zoo aengenaem een licht,
Dat maer de Lente alleen moest pralen in mijn dicht.
En uw geboortetijd kan my zoo zeer vermaken,
Dat my de winter zelfs van ver niet derf genaken.

Door

Doorluchte man, zoo hoog in top van eer gevoert;
Die, als de ſtaetorkaen gantſch Neêrlant had beroert,
En 't ſchip van 't Vaderlant, geſchokt aen alle zijden,
U in dat onweêr meê uitheemſch deed ſchipbreuk lijden,
In 't midden van 't gevaer en barnen van dien vloet
Den ſtorm in d'oogen zaegt met onbezweken moedt;
God, die u by die ramp heeft lijdzaemheit gegeven,
En, naer uw wenſchen, weêr tot alles opgeheven,
Gun dat ik lang met vreugt mag vieren dezen dagh;
En voer, wanneer gy moê van eere en aertsgezag,
De zon uw's levens aen de weſtkim ziet verdwynen,
Uw ziel op met triomf in 't licht der Serafijnen.

GEBOORTEDICHT

Voor JONKHEER

LAURENS BUISERO,

Zoon van den Weledelen HEER

HEER DIEDRIK BUISERO,

HEER VAN HEERAERTSHEININGEN &c. DEKEN DER KOLLEGIALE KERKE VAN SINT KATARINE IN EINDHOVEN, RAET EN SEKRETARIS VAN VLISSINGHEN.

KLeen knaepje, groot van ſtam, van grooter hoop geboren,
Hoe ſchreitge dus? ik koom uw ruſte niet verſtooren:
Maer aen uw's Vaders gunſt en heuſcheit hoog verplicht,
U groeten in uw wieg met een geboortedicht.
Bedriege ik my? of zie ik reets de traentjes droogen,
En is die vochte wolk geweken uit uw oogen?

Hoe vriendelijk lacht gy Mevrouw uw moeder toe!
Die ziet zich blint, en is dat lief gezicht noit moê.
Haer ſchoonheit vint zy net gedommelt in uw wezen,
En komt van uwen mont haer eigen roosjes lezen,
En eigen nektar die van uwe lipjes vloeit.
Uw Vader, die, van zorg ten dienſt van 't lant vermoeit,
Zijn geeſt met poëzy gelukkig weêr kan wekken,
En my altijt tot een Apollo zal verſtrekken,
Ziet uit dat bly gelaet uw deugden te gemoet.
En zoo een droeve vlaeg zomwijl uw tranen voed,
Of heimelijke ſmart bevochtigt uwe wangen,
Hy zal u ſtreelen met muzijk van zijn gezangen.
En gy, zoo drae gy voelt hoe veel die hulp vermag,
Zult hem bedanken weêr met een onnooſlen lach.
  Gelukkige, zoo gy kunt uw geluk waerderen!
Die, ſtil en zonder erg, wat Vorſten zamenzweren,
En hoe het lant rontom van oorlogsonweêr waegt,
Geen kommer kent, noch wort van ſtaetbelang geplaegt:
Maer ſlapende in den ſtorm, waer van 's lants hulk gedreven
In woeſten oceaen, nu wort om hoog geheven,
Nu weêr ten afgront ſchijnt te zinken, ongeſteurt,
U zelf vermaekt, of ſlechts uw eigen leet betreurt.
  Indien myn wenſch gelukt, dan zult gy al uw dagen
Zien eindigen met dat volkomen welbehagen.
Dan zal de Roede van den oorlog, voort verbrant,
En roof- en moortzucht, in het harnas nu gekant,
Verdwijnen, en de krijg ter werrelt uitgebannen,
Geen koningen voortaen herſcheppen in tierannen.
Dan wijde Buiſero zijn weêrgalooze luit
Den vrede toe, en zing den lof van 't vrêbeſluit.
En Vliſſingen, door uw geboorte meer verheeven,
Vier lang uw Jaergetijde, en roeme uw loflijk leven.

Op

OP HET JAERGETYDE, VAN MEVROUW BUISERO,

VROUW VAN HEERAERTSHEININGEN, &c.

Terwijl nu weêr de dagh verſchijnt van uw verjaeren,
Mevrouw, en Slachtmaent ons, eer datwe't zijn gewent,
De Vorſt verdaghvaert, die het kruit en bloemen ſchent,
Wat krans zal ik dan beſt u paſſen op de haeren?
Of zal ik uwen lof met mijne wenſchen paeren?
Z' is waerlijk in mijn hart wel vaſt genoeg geprent;
Maer mijn verjaergedicht dat bleef dan zonder end,
En noch onmagtig die naer waerde te verklaeren.
Ik blijf dan by mijn wenſch. en zoo 't u daer na gaet,
Zult gy in 't minſte niet verwenſchen aen uw ſtaet,
En vieren dikmaels noch uw Jaerty met genoegen.
'T is wel een kleene gave, al is ze groot, een wenſch.
Maer zelfs de Hemel eiſcht niet anders van een menſch,
Als dat zich by den mont het dankbaer hart komt voegen.

OP HET VERJAERGETYDE,

Van den weledelen geſtrengen HEERE

HEER GERBRAND ZAS VAN DEN BOSSCHE,

RIDDER, BARONET &c. SEKRETARIS IN HET ED. MOG. COLLEGIE TER ADMIRALITEIT OP DE MAZE.

'K behoev' geen kranſſen van gebloemte u op te zoeken,
Noch kruitfeſtonnen van uitſtekende waerdy,

Om

Om u te kroonen op uw vrolyk Jaergety,
O Ridder! want gy vint die levende in uw boeken.
Uw groote geeſt, gevoert van boven 's werrelts hoeken,
En latende in haer vaert de zon' en maen in ly,
Streeft in ervarentheit alle anderen voorby,
Daer geen Juſtiniaen uw wijsheit zou verkloeken.
Ik offere evenwel, tot teken van mijn plicht,
Dit loofwerk, geſchakeert tot een Geboortedicht.
De Hemel, die u dus voorſpoedig wouw bewaeren,
Ten dienſte van het lant, den Raed, en uw geſlacht,
Zoo zeer door U, als uw vooroudren hooggeacht,
Voeg' lang meer ſchakels aen den keten van uw jaeren.

VERJAERGROETE

Aen de weledelgeboren VROUW

MEVROUW ANNA BOOM,

VRYE VROUW VAN JAERSVELD.

DE Hemel, die nu aen den keten van uw dagen,
Mevrouw, op nieuw weêrom een ſchakel heeft geſlagen,
En 't achtenveertigſte met noch een Jaer bekroont,
En overal zoo mild u zijne gunſt betoont,
Zal, zoo het naer mijn wenſch gelukt, tot zijner eeren,
Uw Jaren alzoo wel als uw geluk vermeeren.
Opdat, dewijl geen licht hier zonder ſchaduw blinkt,
Gy 't eeuwig erft, wanneer de zon uw 's levens zinkt.

GE-

GEBOORTEDICHT

Voor Jonkvrouw

ELISABET KLARA BUISERO.

Aen Mevrouw

ANNA VELTERS.

HOe komt de zon, zoo vroeg gebroken uit de kimmen,
Met zulk een nieuwen glans nu teffens op te klimmen,
Die lang te pruilen ſcheen, en eerſt op dezen dagh
Begroet al 't aertryk met een vriendelijken lach?
Indien de Mey op 't velt haer bloemen zou vertoonen,
En 't edelſte geboomt met keur van bloeſems kroonen,
Moeſt hare Bruidegom vertoogen zijn gezicht,
En zy zich bakren in dat alverquikkend licht,
Dat alles leven geeft. noch zouze 't zich getrooſten,
Al rees de zonnekloot met flaeuwer vier in 't ooſten,
Al ſtont zy zonder kroon en bloemen in den mont,
Zooze uw Eliſabet, in 's levens morgenſtont,
Met een geboortekrans naer waerde kon begroeten,
Mevrouw, en hare ſmart door haren dienſt verzoeten.
Bedriege ik my? of bloeit het alles op dat woort?
En brengt het lant een ſchat van veltviolen voort,
En riekenden narſis, verpuikt met verſche beken,
En Venus bloem noch met Adonis bloet beſtreken?
Zoo iſt. de Mey ziet u met duizent lonken aen,
Klein Maegdeken, en gy, als of gy 't kond verſtaen,
Weet dat bevallig mondje en wezen mê te trekken
Tot lachen, en als blijde uw armtjes uit te rekken,

Te zwieren vol van luſt; daer 't alles aen u leeft,
En hoe gy u beweegt, alreê zijn welſtant heeft.
De Hemel, die zoo vroeg zich toont tot u genegen,
Wil uw geboorte zelf niet laten zonder zegen.
De vrede, die u eerſt de ruſt heeft voorbereit,
Zit zelver aen de wiege, en zuſt u alsge ſchreit.
Slaep nu geruſt, ey ſlaep. de donder der kortouwen
Afrollende op het ſtrant, zal u niet wakker houwen
Of ſtooren, als de vaek al zacht uw geeſten dooft,
En zijne wieken dicht komt ſluiten om uw hooft.
Hoe zoud gy in uw ſlaep met ongeruſte vlagen,
Geduurig ſchrikken, en 't benaeude hartje jagen,
Zoo 's vyants oorlogsvloot noch wekte 't gantſche lant,
En blixemde weêrzyts op 't Zeeuſche en Vlaemſche ſtrant!
Nu leg de goude bel, al ſchijntg'er toegenegen,
Ter neder, 't voegt u een olijfkrans te bewegen,
Of jeugdigen laurier. die bladen kraken mê,
En zijn de zege toegeheiligt en de vrê.
Ook heeft de friſſche kleur iets om het oog te ſtreelen,
Neen, ſluit uw oogjes toe, zy zullen harten ſteelen,
En hebben reets een vonk van dat vermogend vier
'T geen alles blaekt, maer met een aengenamen zwier.
Wat zultge ſlaven noch van uwe ſchoonheit maken!
Wat zult gy, fiere maegt, al jongelingen blaken
Met een verliefde vlam op uw vrou Moeders ſpoor!
Dan krijgt noit Man, als die uw Vader volgt, gehoor,
Zoo eerlyk van gemoet, zoo ruſtig en rechtſchapen,
Meer edel door zijn deugt en wijsheit, als zijn wapen.
Dan zal uw Moeders ſchoonte, u ryklyk mêgedeelt,
(Doch die nu onvolmaekt maer in uw wezen ſpeelt)
Met heerelyker glans in Klara weder ſtralen,
En ſchijnen haer verlies met winſt weêr in te halen.
Want ongevoelig plukt de tyt, die duuren haet,
De bloem der ſchoonheit af, en ſchenkt die aen haer zaet.

Ook

Ook is het ſchoonſt ſaizoen van 't jaer voor u verkoren:
Want Venus zelve is mê, als gy, in Mey geboren.
  De Hemel, die zoo milt tot uw geluk zich toont,
Die uw gezegende Echt met zulk een dochter kroont,
Late u met uw gemael noch lang die vreugt beleven,
Mevrouw, tot uwe Klare, uit kuiſche zucht gedreven,
Haer braven ſtam verryke, en tele u neven aen,
Die op het loflyk ſpoor van hunnen Grootvaêr gaen.

VERJAERWENSCH

Aen den HEERE

JAKOB ZAS VAN DEN BOSSCHE,

ZEERAED IN DE VERGADERINGE HUNNER ED. MOG. AEN DE MAZE

DE Maes ziet dan met vreugt uw Jaergety herboren,
  En 't derde kruis by u volmaekt op dezen dagh,
Waer in 't mijn zangnimf luſt haer blijdſchap te doen hooren,
  Weleedle Zas, die hier het loflijk zeegezagh
Aen d'eedle Maesſtroom zult ter goeder uur bekleeden.
  My dunkt ik zie hoe hy zijn golven minder jaegt,
Geruſter als voorheen komt door zijn wedd' gereden,
  En liefelijk alleen zijn oevers kuſt en vaegt,
Om mê, na 't ſchijnt, nu uw geboorteſtont te vieren.
  De Hemel deele u lang zijn milden zegen uit.
Dat Mars, als hy zich komt in 't lentekleed verſieren,
  Noch vele ſchakels aen uw's levens keten ſluit.
En zoo het u mag naer mijn wenſchen wedervaeren,
Moete ik noch menigmael u vrolijk zien verjaeren.

OP HET VERJAERGETYDE

Van Jonkvrouw

MACHTILDE ZAS VAN DEN BOSSCHE.

Het nieuwe jaer, dat u ter werrelt bragt,
Tot vreugde en eer van uw geslacht,
Machtilde, waerd der maegden kroon te strijken,
Heeft met een wonder willen prijken:
Want zelden heeft een mensch in een verbant
De schoonheit, deugden en verstant.
Maer dat u weêr bewaert heeft in het leven
Heeft noch veel grooter proef gegeven:
Dat heeft alleen een ruwe schets gemaelt,
Van zoo veel lof waer meê gy praelt;
Maer dit stelt ons in vollen glans te voren
De wijsheit en 't beleit u aengeboren.
Zo ver de vrucht de bloessem overtreft,
De bloem met recht zich boven 't zaet verheft,
En boven d'ent men boomen ziet waerderen,
Zo ver heeft meê dit jaer te triomferen.
Ik breng by u geen bloemfestonnen aen,
Een wensch kan by de Goden zelfs volstaen.
Indien die nu gelukt naer mijn behagen,
Zie ik noch lang uitbreiden uwe dagen,
En u, eer weêr het nieuwe jaer verschijn,
Naer wensch gepaert, en blijde Moeder zijn.

VER-

VERJAERGEDICHT

Voor den HEERE

J. v. VONDEL,

Toen zijn E. tachtig Jaeren bereikt had.

Aen zijnen Geboorteheilig.

VOCEM ANIMUMQUE DEO SIMILIS.

GEboorteheilig van den Fenix der Poëten,
Die zoo lang 't grijze hooft beſtraelt hebt met uw licht;
Ik offer vrolijk op uw outer dit gedicht,
Nu gy uw dichter noch een jaer hebt toegemeten:
Schoon d'alverſlindende eeuw zoo meenig heeft verbeten;
Terwijl uw voeſterling 't beſpieglende gezicht
Ten Hemel heft, en leert den ongodiſt zijn plicht,
Of taſt met boetgezang de ſchijndeugt in 't geweten.
En gy, doorwijze Man, maekt d'oude dichters ſtom
Met zulk een wakkerheit in zulk een ouderdom.
Dat dus uw Jaergety my altijt heilig blijve.
Zoo ſtap het negende noch 't achtſte kruis voorby.
Zoo ſchende tijt noch ramp uw heldenpoëzy,
Terwijl ik achter u op waſſche vleugels drijve.

1667.

VERJAERWENSCH,

Aen den HEERE

JOAN VAN BRAKEL,

KAPITEIN ONDER DEN ED. MO. ZEERAET, OP DE MAZE.

ALs Brakel inzeilt op het onweêr der kortouwen
En kogels, al de kuſt verdondrende aen weêr zy,

Daer hymet Zandwich pleit wie 't zeerecht zal behouwen,
  En laten Gode alleen de waterheerſchappy;
Hy daegt hem, vol van moed, ter vierſchaer van de baeren,
  En ſpreekt met vier en vlam, uit monden van metael,
Of als hy, langs den Teems, tot Chattam opgevaren,
  De havenketens breekt, en, bruiſchende over ſtael
En yzer, open rukt het Britſche Damiaten,
  Zet 's Konings magazijn en krijgsvloot in den brant,
Of ſchokt gantſch Barbarye; en doet de vlag der Staten
  Een dootſchrik wekken op 't Algierſch en Tuniſch ſtrant:
Dan juicht hem yder toe, dan laet de vreugt zich hooren,
  En 't vaderlant ſchijnt als herſchapen, door zijn moedt;
En zwijgtmen op dien dagh waer in hy is geboren?
  Dat lyd mijn zangnimf niet, die u met vreugde groet,
En wenſcht, de hemel wil noch lang uw leven ſparen,
Verdubblende uwen roem zoo wel als uwe jaren.

Aan den HEER

MARTINUS MARTENS,

Te Sluis in Vlaenderen,

Op zijn

VERJARING.

HEt eerſte jaer ſtapt nu het tweede kruis voorby
Van uwen ouderdom. de tijden glippen henen,
En zijn byna zoo ras verloopen als verſchenen.
  Maer deugt en wijsheit toomt der eeuwen razerny.
Dies zoo gy hier geruſt, en na uw doot wilt leven,
Moetge onder haer bannier u zelve in dienſt begeven,
1663.

Op

OP HET JAERGETYDE,

Van den HEER en M^r.

KASPER HENRIK SELKART,

RENTMEESTER EN GEHEIMSCHRYVER VAN SCHIELANT.

LAet den Berkemeier ſchuimen,
En hy blink met ſchooner glans,
Als hy praelt met zulk een krans.
Zorgen wilt deez' kamer ruimen.
Elk om ſtrijt zy even bly
Op dit vrolijk Jaergety.

Schielant mê, van vreugt gedreven,
Wenſch zijn' Rentemeeſter heil,
Die, voor gunſt noch gaven veil,
Naer iets grooters tracht te ſtreven,
En, met een doorzichtig oog,
Zijnen woeker zoekt om hoog.

Zoo mijn wenſchen iets vermogen,
Selkart, lang van my geëert,
Zal 'er niets, wat gy begeert,
Hier vernietigen uw poogen,
En gy lang by d'eelſte wijn
Op uw Jaerfeeſt vrolijk zijn.

VERJAERGROETE
AEN JUFFROUW
KATARINE VAN DEN BERGH.

HEt jaer heeft weer zijn kring voltogen.
De Lentezonne aen 's Hemels bogen,
Breekt vroeger door de kimmen heen,
Verjaegt den donker van beneên,
En rolt, ten dienſt der tegenvolken,
Min ſteil voorover in de wolken;
Nu Lentemaent, voor 't jonge kruit,
Des aerdrijks harden ſchoot ontſluit.
Ik heb voorhene met verlangen,
Uw Jaerdagh in geboortezangen
Geheiligt, en met vreugt gewijdt;
Nu treft my weer de zelfde tijdt:
Nu mag de Lentemaent weêr roemen
Op telen van haer maegdebloemen:
Op rozelippen en den mont,
Die minnaers friſch maekt en gezont,
En leliën, zoo onbeſproken
In Katarinaes jeugt ontloken.
Maer gy beminnelijke maegt,
Die 't lievende ooge meer behaegt
Dan verſche daeu de flaeuwe kruiden;
Gy ziet, wanneer het warme zuiden
Voor 't noorden en den winter wijkt,
Hoe alle bloem het hart bezwijkt,
En laet het hooft ter zijden hangen,
Met dorre en ingevalle wangen.

Ge-

Gedenk dan dat uw jeugt al mê
Zal onderzinken in de zee
Der jaren, die, gelijk de ſtroomen,
Geduurig op elkander komen.
Aldus zie Mars uw tijt beſteet,
Wanneer hy keert in 't lentekleet.

1665.

VERJAERWENSCH

Aen mijnen

VADER

ANTONI J. VANDER GOES.

D'Almagtige, die weêr gerekt heeft uwe jaren,
O Vader, en verleent een bloeiende ouderdom,
Daerge in verſtant en kracht maekt jonge lieden ſtom,
Wil u noch lang tot ons vermaek, gezont bewaren,
En zegenen met heil. zoo geef de Hemel my
Dat ik noch lang met vreugt vier uw verjaergety.

1664.

OP HET VERJAEREN VAN MEJUFFROUW SUZANNA BORMANS.

HEt zonnelicht verryſt zoo vrolijk als uw wezen,
Als lachtte 't u op uw' verjaerdag toe,
Begaefde maegt, zoo zacht van aert, zoo uitgelezen,
Wiens lieffelyk gezicht ik nimmer moê
Lang wenſch te zien verrukt en opgetogen,
En my nogh lang te ſpieglen in uw oogen.

1675.

LYK- en GRAFDICHTEN.

OP D'AENKOMST IN 'T VADERLANT

Van het lijk van wijlen den Ed. Manhaften HEERE

MICHAËL DE RUITER,

RIDDER, &c. Lt. AMIRAEL VAN HOLLANT EN WESTVRIESLANT.

Aen de Edele Mogende Heeren

DE HEEREN

GECOMMITTEERDE RADEN

ter Admiraliteit op de Maze.

MYn Zangheldin neemt deel in d'algemeene rouw,
En durft het groote lyk met een gedicht begroeten,
Het geenze eerbiedig komt opoffren aen uw voeten,
Zeeraeden aen de Maes, getuigen van de trouw
En deugt des Mans, die tot een Amirael geboren,
En tot verdadiging van uwe vlag gekoren,
Uw zeerecht heeft beweert met ongekreukten moet,
Zoo ver de werreltkloot bespoelt wort van de baren,
En zijne daeden afgemaelt heeft met zijn bloet
Op tafereelen, al zoo duurzaam als de jaren.
'T mishage u niet, dat u mijn dicht wort toegewijdt,
Die 't lijk hebt ingehaelt met zulk een eer en vlijt.

Gy komt dan 't Vaderlant nu t'huis in zulk een staet,
O groote Ruiter! die, van daer de dageraet
De kim met rozen kroont en gloeiende robijnen,
Tot daer de zon vermoeit het aerdrijk t'overschijnen
Haer stralen krimpt, en zich verkoelt in Thetis bron,
Den donder hooren liet van uw gevreest kanon;
Die, zwevende in den gloet der barstende granaten

En in een vierpoel, als ten afgront uitgelaten,
Van buskruit en harpuis, vergiftigt met achy,
Noit wiert gezengt, maer steets 't geluk had op uw' zy.
Gy komt: maer niet gelijkge uit zoo veel watertoghten
En zeetriomfen, by Barbaren en gedrochten,
En Turken over al zeeghaftig zijt gekeert:
Noch zoo, gelijk toen 't lant, alom schier overheert
Van vyanden, de keel en afgeteerde longen
Van hunnen havixklauw geperst en toegewrongen,
Verwachtende in den hals nu reets de laetste snêe,
Door uw beleit en moedt weer adem schiep uit zee:
Daer gy, ten dans gaende op 't muzijk der donderklooten,
Tot vierwerf overwont twee Koninklijke Vlooten.
Noch komt gy evenwel als een die zegepraelt,
Maer met zijn dierbaer bloet heeft zijn triomf betaelt.
Aldus voltoïde, nae een reex van Heldendaden,
Epaminondas eerst zijn kroon van lauwerbladen,
Toen hy, getroffen in het hevigst van den slag,
Den schicht liet steken, tot hy zich verwinnaer zag;
Maer in een stroom van bloet uitvaeren liet zijn leven,
Zoo drae zijn vyant uit het velt was weggedreven.
Het Y, zoo menigwerf gezegent door uw hant,
Gelijk een parel aen de kroon van 't Vaderlant,
Verwacht het Heldenlijk; dat van de Maes ontfangen
Met dankbre erkentenis, en met den rouw behangen,
Die 't waerdig overschot van zulk een krijgshelt past,
Uit zee wort toegevoert: daer 't nae zoo zwaer een last
Van staetbekommering en oorlogsdapperheden,
Waermêe's Mans krijgsdeugt zelf heeft d'eeuwen afgestreden,
In 't marmer grafgewelf de rust verwacht in 't end,
De zoete rust, hem in zijn leven onbekent.
De kruiderijen, die het lijk, door zoo veel baren
En stormen hier gesleept, noch van 't verderf bewaren,
Weêr-

Weêrſtaen 't gewelt des tijds met minder tegenweer,
Als d' eedle balſemgeur van zijn onſterflijke eer.
Die heeft in fellen brant van oorlog, t' allerwegen
Geloutert en beproeft, een duurzaemheit verkregen.
Gelijk de Fenix, als nu allermeeſt zijn ſtam
Ten einde ſchijnt, zich door de riekende outervlam
Van nardus en kaneel vereeuwigt met meer glanſſen.
Met welk een kroon zult gy't eerwåerdig hooft bekranſſen,
O Amſterdam, dat d' eer geniet van 't groote lijk
In 't graf te zinken, tot een eeuwig heldenblijk?
Wat ſtevenkroon zult gy nu op zijn haeren paſſen,
Die hy niet lang voorheen veroverde op de plaſſen,
In allerhande lucht? met welk een keur en pracht
Van vlaggen wort hy beſt ter aerde nu gebragt?
Daer nergens ſchepen op de zee met wimpels prijken,
Die hy niet voor zijn magt eerbiedig heeft zien ſtrijken,
Al 's werrelts vlaggen dan, en d' eer van 't zeegezagh
Geveiligt en geſtaeft, beſtaen in zijne vlag:
Die zy zijn lijkſipres, die mag alleen hem kroonen.
Maer hoe zal 't Vaderlant zijn dankbaerheit betoonen?
Is 't in die Lijktombe op te ſieren tot zijn lof?
Hoe heerelijk men die voltrekke in konſt en ſtof,
Noch bouwen ſchooner graf in hun gedachteniſſen
Die hem waerdeeren eerſt, nu zy zijn daden miſſen.
De nijt, hoe wrevel, heeft toch met het leven uit,
En voelt dat haer gebit op dootgeraemte ſtuit.
Noch was 't genoeg den naem maer op de zerk te lezen,
Voor zijnen lof. wie kan daer van onwetend wezen?
In welk geweſt is toch zijn ſabel niet vermaert,
En blinkt veel verder als Orions oorlogszwaert?
Maer 't was onze eeuw noit van den nazaet te vergeven,
Dien 't luſten zal hem ook in marmer te zien leven.
Een eenig graf was voor dien Held ook veel te kleen.
Het

Het nootlot wilde 't aen zijn glorie al besteên.
Het Vaderlant door hem in meer dan veertigh slagen
Verdadight, daer hy heeft de zege weggedragen,
Bewaert het lijk met meer eerbiedigheit en zucht,
Dan 't onderaerdsche Rome in menig grafgehucht
Het heilige gebeent der oude Kristenhelden,
Die tegen Neroos haet en Antonijn zich stelden
'T oproerige Siçilje, och ons te wel bekent
Door zijn vermaerde doot, daer 't schuimende element
Van dootschrik tegen tÿ en stroom scheen aen te wrijten,
En Etnaes oven tot den afgront op te splijten,
Heeft in haer vruchtbren schoot het dierbaer ingewant,
Als met een voorspook, juist aen 't Sirakuzer strant.
Niet anders, dan of die beveiliger der baren
By Archimedes graf, nae zulk een reex van jaren,
Ten deele meê een plaets most hebben, in hun daet
Elkandren zoo gelijk. die red den veegen staet
Door wiskonst, en hy weet de vyandlijke kielen
Door zyne spiegels en hun vlammen te vernielen.
Dees, als hy blixemt met zijn *Spiegel, waer hy streeft,
Ziet hoe de zee tot op het grontzant scheurt en beeft,
Waer op de donder, met een weêrbarst aengeronnen,
Aerdbeving schept, en voert de doot uit zijn kanonnen
Ten reye; of als hy op zijn hoogh kampanje in vier
En weêrlicht voortgerukt, met Hollants zeebanier,
De waterschenders komt bestoken en braveren,
En zietze al vlugtende en verbaest hun spiegels keeren.
De zee, zoo wel zijn graf van eere, als velt van moet,
Heeft d' eedle droppelen van zijn doorluchtig bloet,
Dat kostlijk heiligdom, herschept in bloetkoraelen.
Dus kan de werrelt zelfs zijn grafsteê naeu bepaelen.
Nu stel vry Amsterdam haer konst in 't werk; en eer'
Met een gedachtenis, die d' eeuwen lang braveer',

Het

* *De naem van het Schip, zoor dezen meermalen by den Amirael gevoert.*

Het lichaem, en vertoon in marmre tafereelen
Zijn daden, uitgevoert in alle werrelts deelen:
Op dat zijn deugt, gelijk een vonk in tonder vat
En zich verſpreit, het bloet der helden in haer ſtad
Te meer ontſteke, en wekke alom de Batavieren
Het harte, om meê hun hooft met zulk een kroon te ſieren;
En dwing den vyand in te toomen zijn gewelt,
Als hy hoort noemen dien ontzachelijkſten Held.

UITVAERT

Van den Ed. Manhaften HEERE

HEER MICHAËL DE RUITER,

RIDDER &c. L[t]. AMIRAEL VAN HOLL. EN WESTVRIESLANT &c.

ZOo legt helaes! die waterhelt,
De ſchrik der vyandlijke vlooten,
De groote Ruiter, neêrgevelt!
Europe heeft haer verw verſchoten
Van ſchrik op zulk een zwaren val.
Maer Neêrlant treft het boven al,
Dat in zoo veel vermaerde ſlagen
De zeetriomf heeft weggedragen
Door 's Mans voorzichtigſte beleit,
En onverwonnen dapperheit.
O Siciljaenſche kuſt, o ſtroomen!
Is ons die Zeemars dan benomen!

Trinakrië, met al uw ſteên,
Hoe ſtont gy voor het hooft geſlagen,
Wat dootſchrik reed'er door uw leên?
Toen Michael, voor uitgedragen

Op 't brieſſchend waterpaert, vol vier,
De Nederlantſche zeebanier
Aenvoerde, en in de Franſche vlooten,
Op 't barſten van de donderklooten,
En gruwzaeme orelogsmuzijk
Der zeekortouwen, viel, gelijk
Een adelaer met klaeuw en veder
Stort op een vlucht van gieren neder.

Scheen 't u niet, of Tyfoëus weêr,
Daer Etne vaſt ſtaet op zijn lenden,
En ſchiet op hem haer wortels neêr,
Met arbeit zich zocht om te wenden?
En braekte met een helſch geluit
Een zee van vier ten ſchoorſteen uit:
En wentelde de ſtuivende aſſchen
Tot in de Middellantſche plaſſen,
En glas en ſteenen, half verbrant,
En brokken van zijn ingewant;
Terwijl al d' oever ſchijnt te gloeien,
En ſchud en davert op zijn loeien.

Scheent gy niet van uw' wortel af
Te ſchokken, op den fellen donder
Des Amiraels, hier op zijn graf
Noch ſtrijdende als een waterwonder?
De buskruitwolken dekken 't ſtrant.
De roode haen kraeit moort en brant.
De zee ſcheurt open tot den navel;
En Scylle ontduikt de vlam der zwavel.
In zulk een ſtorm en oorlogsgloet,
Ten koſte van het Franſche bloet,
In zulk een onweêr op de baeren,
Moeſt Michaël ten hemel vaeren.

't Bedroefde Neêrlant, plat getreên
En afgepijnt door orelogen,
Heeft noch geen grooter ramp geleên,
En schreit vergeefs met bloedige oogen
Op 't heldenlyk, dat in dees noot
Te vroeg ten roof viel aen de doot:
Indien hy anders is gestorven,
Die zoo veel glorie heeft verworven,
En in het eeuwig diamant
Met zijn rapier en strytbre hant
Zijn eigen daden heeft gedreven,
En met zijn bloet zijn lof geschreven.

Wat werreltsdeel weet van zijn deugt
Niet met een vollen mont te spreken,
Zelfs in het bloeien van zijn jeugt,
'T zy hy in 't Oosten door quam breken:
Of schuimde d' Afrikaensche kust:
En Amerijke stelde in rust:
Of tot den Bosfor opgevaren,
Verdelgde Turken en Barbaren,
Verdadiger der vrye zee,
Of ankerde voor Chattams reê;
Of temde witte en zwarte Mooren;
Als was 't geluk hem aengeboren.

Messine trek vry 't rouwkleet aen.
Hem, die haer quam van 't juk bevrijden,
Zoo verre uit onzen Oceaen,
Bezwijkt zijn been, in 't hevig strijden,
Maer niet de moet, die onverzeert
De Doot in haer gezicht braveert.
Nu sier vry alle drie uw kaepen,
Sicilje, met het helden wapen

Van Neêrlants grooten Amirael;
Terwijl het lijk met ſtaet en prael
Wort in het Vaderlant ontfangen,
En 't ſlagzwaert in 't geſtarnt gehangen.

Op de LYKSTATIE

Van den HELT

MICHAËL DE RUITER,

L[t]. AMIRAEL, &c.

AEnſchouwers, die met zoo aenzienelijk een prael
Het Lijk geleiden ziet van Hollants Amirael,
Den grooten Ruiter, dien verdadiger der baren,
Die meer de vryheit dan zijn leven wouw bewaren:
Waerom vergaeptge u aen den omſlag van die pracht,
En viert het heldengraf daer hy de ruſt verwacht,
Na zoo veel krijgstrofeen en bloedige orelogen?
Verlies niet meer uw tijt, om door zijn deugt bewogen,
Het graf uw achting toe te wijden. hy ontſlaet
U zelfs van zulk een plicht, die nu hem nergens baet.
Want zoo veel vyanden geſneuvelt voor zijn degen,
Zoo ver men d' oceaen om 't aerdrijk ziet bewegen,
Zijn offerhanden voor zijne aſſchen, die om ſtrijt
Zijn lof trompetten, en zijn graf zijn toegewijd.

GRAF-

GRAFSCHRIFT

Op den L[t]. Amirael

MICHAËL DE RUITER.

DE Doot ontzag het hart van Ruiter, om zijn moet.
Zy mikte wel; maer gaf weêr ſtrax den moet verloren,
Als juiſt haer 't voorbeelt van Achilles quam te voren:
Dit 's mê Achilles, ſprakze, en trof hem in den voet:

LYKGEDICHT,

Op den Weledlen HEER,

HEER LAURENS BUISERO,

RIDDER, &c. HEERE VAN DUSSEN, MUILKERKE, &c.
RAED EN SEKRETARIS VAN ZIJN HOOGHEIT.

DE werrelt heeft geen ruſt. het menſchelijke leven
Wort op en neder, als 't gety in zee, gedreven.
Nu ſtroomt het alles toe van zelfs, gelijk de vloet,
Dan rukt het d'ebbe weg van zwaren tegenſpoet;
Maer trouwe dienſten aen het Vaderlant bewezen,
Staen pal, en hebben geen gevaer noch ſtorm te vreezen.
Die maken edel, en het ſtamhuis van een heer,
Die dus zich queet, groeit aen in waerdigheit en eer.
Al wort uw ſterflijk deel nu in het graf gezonken,
Daer uw bedroefde vrouw en al 't geſlacht verdronken

In tranen, het verlies van zulk een man beſchreit,
O eedle heer, uw ziel, die hier d' onſterflijkheit,
Al zuchtte te gemoet, om, van den laſt ontſlagen
Des lichaems, weêr by God te worden opgedragen,
Waer van zy oorſprong nam, laet zulk een ſtrael van licht
En onbeſproken glans noch na in elks gezicht;
Dat zy geen glorie by den naneef zal ontbeeren,
Zoo lang men trouw en deugt op 't aerdrijk kan waerdeeren.
De dappre Maurits, die geen Alexander week,
Daer Arragon voor zijn vernuft, en moed bezweek,
Zag in uw jeugt alreê, gelijk met arentsoogen,
Uw zuiver oordeel, zoo volmaekt en opgetogen,
En zulk een helderheit van zinnen en verſtant,
Dat hy u Frederijk naeliet ten rechterhant;
By wien gy u zoo kloek en vlijtig hebt gequeten,
Dat mijne Zangheldin, te zwak dit uit te meten
Naer waerde, liever hier haer onmagt ſtelt ten toon,
Dan datze uw deugden met te ſlecht een lauwer kroon.
Doorluchtigſte Amelye, ei laet u niet mishagen;
Zoo ik uw hoogheit naer zijn dienſt en zorg durf vragen;
Gy kunt getuigen van zijn onvermoeide vlijt.
Gy hebt hem overal verdadigt voor de nijt,
En weêr met vreugt gezien, hoe dat hy onbezweken,
Geduurig voor het recht dorſt van Oranje ſpreken.
Hy offerde geruſt zijn ziel ten Hemel op,
Nu hy Prins Wilhem zag gevoert ten hoogſten top
Van ſtaetbewint, herſtelt in alle waerdigheden,
Die zijn geſlacht van ouds gewoon was te bekleeden.
Hem trooſtte dat hy 't Lant, zoo na aen 't ondergaen,
En deerelijk geſchokt door een verwoede orkaen
Van orelog, die ſcheen het al te zullen breken,
Door 's Princen krijgsbeleit weêr 't hooft om hoog zag ſteken,
En triomferen met ontzag te lande en zee,

't Geen

'T geen Engelant volmaekt door een gewenſchten Vreê.
Ook ſcheen 't het einde van zijn wenſchen te bekroonen,
Dat in Oranjes dienſt en ampten hy zijn zoonen
Had ingevoert, als drie kolommen van zijn' Staet,
En erfgenamen van huns Vaders wijzen raed.
Mevrouw laet af uw man zijn vreugde te benijden:
Het langer leven was maer rekking van zijn lijden.
Gy ſteurt den Fenix in zijn aſſchen op 't altaer.
Hy juicht om hoog, en kent geen klachten noch misbaer.
De werrelt heeft niet hem, maer hy heeft haer verlaten.
Die zijn verlies beſchreit, ſchijnt zijn geluk te haten.
Al trokt gy met gebeên, noch ſterker trok hem God,
Daer hy 't verganklijk ruilt voor 't eeuwig heilgenot.
Geen laſter zal nu zijn verdiende glorie ſmoren,
Die barſt ter grafzerk uit, en laet alom zich hooren,
Al ſtopt de zwarte nijt het oor voor dat geluit.
Dus blies de Hemel maer de lamp zijns levens uit.
Op dat hy zoude om hoog, in 't gout der zonneſtralen,
En hemels diamant met vollen luiſter pralen.

TER UITVAERT

Van de Hoog Edelgeboren MEVROUW,

VROUW ELIZABET van OUDSHOORN,

Weduwe wijlen den Hoogedelen HEERE,

HEER LAURENS BUISERO,

RIDDER, HEERE VAN DUSSEN, MUILKERKE, &c.
RAET EN SEKRETARIS VAN ZIJNE HOOGHEIT.

SChoon u de Doot heeft neêrgevelt
Elizabet, zoo wel geboren

Uit d' oude ſtamme van Outshooren.
  Schoon gy bezweekt voor haer gewelt;
Zy heeft u echter niet verwonnen;
  Gy trapte, in ongekreukten moet,
  Haer ſcherpe pijlen met den voet;
En toen het ſpook quam aengeronnen,
  En zag u ſtaen, als een heldin,
  Bezweek 't, en hield zijn ſtappen in.

  Geen wonder, want het is gewoon
Door ſchrik en angſt te triomferen,
Daer gy 't dorſt in 't gezicht braveren,
  En achtte 't voor geen ſtraf, maer loon:
Om, van alle aerdſche zorge ontſlagen,
  Op vaſte wieken van gedult
  En hoop, die uwen wenſch vervult,
Ten ſtarren te zijn ingedragen,
  Als g' opgevoert van trans tot trans
  Deelt in dien ongenaekbren glans.

  'T verganklijk was u niet meêr waert;
Zoo heerlijk waren uw gedachten,
Dat gy het zelver kunt verachten.
  En was uw lichaem noch op d'aerd,
Uw ziel, van hemelſch vier gedreven,
  Geloutert door d' oprechte leer,
  En 't heilig voorbeelt van uw Heer,
Moeſt boven lucht en wolken zweven,
  En ſchenken aen 't geruſt gemoet
  Den voorſmaek van 't oneindig goet.

  Dus zonder vrees voor 's doots grimmas,
En onbelaên van bange jaren,
Ontzeilt gy veilig 's werrelts baren,
  En neemt het kruis voor uw kompas.

Wy

Wy volgen 't Lijk vaſt met gedachten,
Daer gy, van al uw ſtam beweent,
Ruſt by uw Egemaels gebeent',
Om 't Godlijk oordeel af te wachten,
Als 't weêr verrijſt uit 's aerdrijks ſchoot.
Zoo erft men 't leven uit de Doot.

UITVAERT

Van den HEERE

JOOST VAN DEN VONDEL,

AGRIPPYNER,

Vader der Nederduitſche Dichtkunſt.

NOMENQUE ERIT INDELEBILE.

ZOo weeft de tijt in 't eind' de webbe uw's levens af,
En gy wort niet geſleept, maer zinkt van zelfs in 't graf;
Daer gy zoo eerelijk gekroont met zilvre haeren,
Een ring beſluit van meer dan tienmael negen jaeren,
O Vondel, die zoo hoog geſtegen op Parnas,
De Nederlantſche tael van d'eene aen d'andere as
Uitbreidde, en veiligde de dichtkunſt, ſchier verbannen
Van bygeloof, en drieſte onwetenheit, tierannen,
Dien alle kunſten en geleertheit ſtaen in 't licht.
Gy ſloegt de laetſte hant aen Nederduitſch gedicht.
Dies noeme ik u met recht, al wiert het my verweten
Uit zwarte nijt, den Vorſt en Vader der Poëten.
Maer zal ik nu de baer door zulk een drommel heen
Van menſchen, die bedrukt met hem ten grave treên,

Naevolgen met geſchrei, en mijne tranen ſtorten
Op 't groote Lijk? ô neen! dat zouw zijn lof verkorten,
En zijn geluk. want daer ſchier elk naer 't graf gerukt,
Van d'eigen aerde meê zijn glorie voelt gedrukt,
Die zijn gebeente dekt, heeft hem geen luſt tot leven,
Maer hy heeft juichende en vernoegt die zelfs begeven;
En zijne faem, aen bey de poolen ongeſtuit,
Barſt met meer heerlijkheit als oit ten grafzerke uit.
Die Fenix moeſt vol glans verrijzen uit zijne aſſchen.
Maer zoo een menſchelijk bewegen my mogt paſſen
In dit geval, 't zou zijn, dat ik den laetſten plicht
Niet naer mijn ſchult, en zijn verdienſten heb verricht.
Ten minſten had ik meê die eere dan genoten,
Dat ik den grijzen helt zijne oogen had geſloten,
En mogelijk noch eens het aengenaeme woort
Van Zoon, al ſtamelende uit 's veegen mont gehoort.
Wie ziet nu 't vier van die doordringende arentsoogen
Als met een' zwarten nacht en wolken overtogen,
En dien verheven geeſt gebluſt en uitgeſtraelt,
Die uit den hemel ſcheen in hem alleen gedaelt,
Die van verwondring niet verſtomt ſtaet en verſlagen,
En ziet, en ziet het niet, en 't zijn gezicht moet vragen?
Gelijk een vreemdling, die de zeeſtreek ongewent,
Indien hy zich begeeft op 't ſchuimende element,
Als in een ſtorm by nacht de boeg in 't henevaren
Aenſtootende op het zoch der ſteigerende baeren,
Rondom al 't water zet in vlam; en als hy zinkt,
Zelfs om 't beloop van 't ſchip by nae geen ſprankel blinkt,
Niet weet, of hy dien gloet uit zee heeft op zien klimmen,
Of dat zijn oogen maer beguichelt zijn van ſchimmen.
Gy dichtkunſt die van trap tot trap in Nederlant
Zijt opgehemelt tot zoo heerelijk een ſtant,
Och wat verlieſtge aen hem! want van de letterhelden,
Die loffelijk voor u zich in de breſſe ſtelden,

't Ge-

't Gebouw ontwierpen, elk, gelijk zijn oordeel was,
Wist hy alleen het vast te leggen in tieras.
Hy is de bronaêr, die, als uit Parnas ontsprongen,
Met eeuwigvloeiend nat verfrischt der dichtren tongen,
En schoon hy rijklijk elk naer zijnen wensch verzaet,
Een lieffelijken lust en naedorst na zich laet.
Hy is die vloet, die, uit zijn bron aen 't overstroomen,
En overgapende met kracht zijn wijde zoomen,
Vooruitstreeft waer 't hem lust, de kroon der vloeden strijkt,
Durft alles onderstaen, en nergens in bezwijkt.
Hy is de zwaen, die aen zijn zuiverheit te kennen,
Elk naelaet in zijn vlucht met onvermoeide pennen.
   Wat zet hy ons een schat van dichtorakels by!
Hoe weelig weid zijn geest in keur van poëzy!
Het zy hy God, zoo hoog in d'ongenaekbre lichten
Gezeten op zijn troon, eerbiedig in gedichten
Bespiegelt, en verstomt op yder wonderwerk
Der scheps'len, dat erkent gelijk een godlijk merk.
Zoo veel bewegingen van zoo veel hemelklooten;
En hoe de blixem als een schicht komt voortgeschoten,
En wat den donder doet rumoeren in de lucht.
En hoe de wint verwekt zoo zwaer een stormgerucht.
Het zy hy onderzoekt den oorsprong der rivieren,
Die onder 't aerdrijk, of in 't oog der zonne zwieren
Met zoo veel aders, totze aen 't einde van hun baen
Neêrschieten met gedruis in vollen oceaen.
Opdat het menschdom dus zich zelven zouw gewennen,
Den waren schepper door 't geschapen recht te kennen.
Of dat hy, vol van vier, volgt van den breeden kant
Der heilige Jordaen den grooten boetgezant:
Daer 't kruislam in de vont van zijnen stroom gewasschen,
Zijn naem vereeuwigt heeft om zijn gedoopte plassen,
Tot daer Herodias op 't dronken hofbanket
Het hooft des woestijniers ten schimp op tafel zet.

 Of

Of dat hy opzingt de Geheimen der altaren,
En tracht de heerlykheit der Kerke t' openbaren.
Of doopt zijn Fenixpen in zuiver maegdebloet,
Daer d'eene martlares met vreugde d'andre groet.
Maer welk een drift voele ik door al mijn adren zweven,
Als hy de helden in zijn vaerzen doet herleven?
Al 't aerdrijk zweet van angst. Natuur, in barens noot,
Strijdt met den blixem, en kortouw, en donderkloot.
Al d'oevers loejen. zee en elementen schreien,
Om Tromp in zulk gedruis ten hemel te geleien.
Of als hy Fredrik volgt in 't bloedig oorlogsvelt,
En zingt de daden van dien onverwonnen Helt.
Zoo zagmen Scipo door grooter moed gedreven,
Om dat zijn krijgsdeugt wiert door Ennius beschreven:
Waerom diens beelt, na 't fier Kartage lagh te gront,
Als in triomfe op 't graf des Afrikaners stont.
Lukul, die veltheer, om zijn daden zoo verheven,
Die Mitridates dwong, en Pontus heeft doen beven,
En zulk een waterzege aen Tenedos bevocht,
Hadde Archias tot zijn getuige op yder toght.
Zoo staert zijn dichtkonst op den standert van Oranje,
Daer die op zijnen schilt de gantsche maght van Spanje
Durft keeren, heiren plet met zijnen oorlogsstaf,
Scheurt sterke steden trots der vesten gordel af,
En uitgeleert, en zelfs gelukkig boven hope,
Het vrye Neêrlant maekt de krijgsschool van Europe.
Dan spelt zijn zangheldin den val van Agars maen,
'T zy 't moedig Kandië den Turken heeft weerstaen,
Of dat de Raäb zwelt van die vervloekte lijken.
Of dat Serini weêr gaet met de zege strijken;
En Neêrlant reis op reis hun dollen hoogmoet plet,
En steekt den bezem voor Algiers op 't hoog toppet.
'T zy dat hy, om het hart van eedlen angst benepen,
Den krijgsman daegt te velt, de zee bevloert met schepen,

En dreigt gantſch Kriſtenrijk den allerlaetſten ſlag,
Zoo 't rijk van Mahomet meer aengroeit in gezag,
En hy door Hongarye, en langs den Donau heenen
Geborſten, zijnen hengſt hoort brieſſchen binnen Weenen.
Wat ſtort hy tranen op het lijk van Kandie uit,
Wanneer het eindlijk den aertsvyant valt ten buit!
Nu zingt hy David na, en overal ervaren,
Paſt zijnen citer op die koninglijke ſnaren.
Dan baldert zijn papier van buskruit, brant en moort,
Daer 't dondren van kanon en kogels wort gehoort.
Maer zijne zangnimf blinkt met onbevlekter ſtralen,
Als hy de Vrede op haer triomfkoets in mag halen.
Zijn lier is even ſchoon op alle ſtof geſtelt.
Hy weet zelfs een Parnas te ſtichten aen de Belt.
De Noortſtar hoort naer hem, daerze uit des hemels tranſen
Haer licht met weerglans ziet op 't glas der yszee danſſen:
De Wijſſel ſchiet niet af, hy rolt maer naer zijn wedd',
Wanneer hy Dantzich, en zijn vruchtbaerheit trompet.
Dan volgt hy op den trom den grooten Mars van Zweden,
Als die in Pruiſſen rukt, en Lijflant plat komt treden,
Verdrinkt het vruchtbaer velt van Wallachye in bloet,
En ſchent den Gotſchen leeuw, gezwollen van zijn moet,
Op 's Keizers adelaer. de Rijn, dus fel beſprongen,
Komt tegen zijne bron van dootſchrik opgedrongen.
Welk een getijde van hartstoghten, ſlag op ſlag,
Beroert den Schouburg, als hy voorkomt in den dagh,
En zonder weergaê ſiert die kroon der ſchoutoncelen
Met een kleinoot van meer dan dartig treurjuweelen!
Helt Palamedes, door doortrapte Uliſſes haet,
En Kalchas ſchelmery beticht met lantverraet,
En overal gehoont, en deerelijk beſtreden,
Komt op zijn onſchult trots, de doot in d'oogen treden.
Verwaende Lucifer, braverende Gods magt,
Sleept al zijn muitgeſpan met zich in 's afgronts nacht.

De diamante ſpil des hemels ſchijnt haer pannen
Ontwrikt, als Michael dien wrevlen komt verbannen,
Hem met den blixem en Gods wrake in d'oogen barnt,
En temt in eenen ſlag 't oproerige geſtarnt.
Verlegen David vlucht in woeſtenijſpelonken
Voor Abſolon, die door verwaten weelde dronken,
Zijn eigen vader 't rijk doet ruimen met gewelt.
Maer die wort heerlijk, na zijn wrede doot, herſtelt.
Adonias, vergeeffch van ſtaetzucht aengedreven,
Geeft voor het outer zelfs aen 's broeders zwaert het leven.
Het huis van Saul, dat op zeven pijlers ſtont,
Gebroeders uit zijn ſtam, ſtort teffens in den gront.
De wraek van Samſon, met het broeineſt van zijn lokken
Aen 't groejen, barſt eens uit, na 't onverduldig wrokken.
Hy morzelt Dagons kerk, op 't doodelijk geween
Van duizenden, en drukt haer grof geraemte in een.
De geile Kapito, door Neroos maght geſteven,
Verdrukt den Batavier, in ballingſchap gedreven
Naer Rome, rooft en moort, breekt Cezars out verbont,
En ſtaeft een dwinglandye op Duitslants vryen gront.
Men doet den krijgsraed en een valſche vierſchaer ſpannen.
Bataefſche broeders, hier gedagvaert voor tierannen,
Verdadigen vergeefs hun onſchult, daer de moort
Den eenen plet in 't boſch, terwijl zich d'ander voort
Geketent, als een ſlaef, naer Rome moet begeven,
Om daer voor Neroos troon te pleiten om zijn leven.
Een trits van ſpeelen toont ons Joſefs levens loop.
De kuil van Dothan ſtelt den jongeling te koop.
Egipte toetſt hem, om d'onkuisheit te betoomen.
Het hof toont d'uitkomſt klaer van zijn verborgen droomen.
De Roos van Schotlant duikt voor Londens ſtrenge bijl.
De Leeuw van Juda viert den kerkhont van den Nijl.
En grijzen Salomon gaet zoo de min ter harte,
Dat hy de wierook toe komt zwaejen aen Aſtarte.

Ver-

Vermetle Faëton ten zonnewagen op
Geſtegen, en gevoert tot in des hemels top,
Rooſt nu het aerdrijk met zijn gloeiende gareelen,
Smelt dan de ſtarren zelfs, die met verbrande keelen
Om aemtoght hijgen, ſteekt den regenboog in brant,
En zengt de Goden: tot Jupijn met ſtrenge hant
Hem blixemt; daer hy uit de zonnekoets geklonken,
Van boven ſtort, en legt in d'Eridaen verdronken.
Het vrolijk Leeuwendael zwemt in een volle zee
Van vreugde, op 't ſluiten van den langgewenſten vreê
Maer ſpringt mijn lijkgedicht hier buiten zijne palen,
'T is d'achting tot's mans werk die my dus om doet dwalen.
Nu wacht hy eerſt zijn loon in 't zalig zielenvelt,
Daer een doorluchte rey van dichtren hem verzelt.
Virgijl komt eerſt, en voor al d'andere aengedrongen,
Om dat hy hem zoo kloek in 't Duitſch heeft naegezongen.
Hy kan zich niet genoeg verzaden in 't gezicht
Des mans, die hem alleen gelijk is in gedicht.
De wreede ballingſchap is Nazo nu vergeten:
Hy welkomt hem, als d'eer van Neêrlants hooftpoëten.
De Getiſche oude tael blaeſt hem een yver in,
Om van het Neêrduitſch meê het rechte pit en zin
Te weten; en op welk een toon hy wiſt te zingen
Het godlijk werkſtuk van zijn Vormverwiſſelingen.
De Venuzijner zwaen, meê om zijn komſt te vreên,
Klapt vrolijk allebey zijn wieken tegeneen.
De Grieken willen meê niet wijken voor Latijnen.
Men zietze elk om het eerſte in dat gedrang verſchijnen.
Homeer, de vader, taſt al blindling naer hem om.
Euripides ſtaet op zijn goude vaerzen ſtom.
En Sofokles, wanneer Elektra raeſt van toren,
Getuigt, dat hy zich zelfs, geen weêrgalm ſchijnt te hooren.
Zijn tijtgenoten, hier vergaert aen allen kant,
Omhelzen hem, en elk reikt hem de rechterhant.

Men

Men ziet 'er Spiegel weêr zijn' ouden vrient ontmoeten,
Met Roemer, en verheugt van Mander hem begroeten,
Met Koſter, Viktorijn, en die den naem verdooft
Der dichtren zijner eeuw, den noit volprezen Hooft.
Hier is hy vrolijk in 't getal der heldezielen,
En nijt noch afgunſt volgt hem verder op de hielen.
'K zal dan voortaen niet meer u hangen op de zy,
En leeren uit uw mont den gront der dichtery;
Maer als een krekel, van den zomerdaeuw verſteken,
Mijn leet beklagen, nu gy dus my zijt ontweken.
'K zal mijn Apol niet meer bezoeken, daer zijn geeſt
Niet langer ſchoeiende op een menſchelyke leeſt,
Maer als geloutert, en van 't aerdſche ſtof ontſlagen,
Op haere vleugels wiert ten ſtarren ingedragen.
Gy zult my nimmer weêr vertellen, met wat vlijt
Gy 't overſchot quaemt uit te woekren van uw tijt,
Noch met wat zucht gy by geleerden pleegt te leven.
Maer in uw dichten hebtge u zelven beſt beſchreven.
Die zijn getuigen van uw wijsheit, en een blijk
Van 't vroom en kuiſch gemoet, zich zelfs alom gelijk.
De huichlery heeft noit een ſcherper roê gevonden.
Elk woort gaf ſlagen, en de ſlagen wierden wonden;
En kon hy noch met zulk een geeſſel niet volſtaen,
Dan moeſt'er de Harpoen en yzre Roskam aen.
Hy gaf d'onwetenheit, vervoert van eedlen toren,
Dus meenigmael een klaeuw tot in het hart van voren;
Maer edelmoedig, en ſteets even welgezint,
Hielt hy een minnaer van de dichtkunſt voor zijn vrint.
'T was hem vermakelijk den misſlag aen te wijzen.
Maer hy had grooter luſt d'uitſtekentheên te prijzen.
Hy bluſte noit den geeſt, al was hy niet voldaen,
(Want wie gelijkt hem?) maer hy ſtak met luſt dien aen.
Heel averechtſch als zy, die dodelijk verbolgen,
Om hun onmaghtigheit en nijt de konſt vervolgen,

Zulk

Zulk een gebroet, 't welk als de rekels, die vervaert
Weg ſluipen in hun hol met ingetrokken ſtaert,
Geen edeler party het hooft zouw durven bieden,
Kon meê die grootſte helt der dichtkunſt niet ontvlieden.
Zoïl braveerde aldus Homeers vergoden toon.
Dus ſtak een Marſyas Apollo naer de kroon.
Maer wat de laſter van zijn eeuwig werk kan zeggen,
'T is niet dan wiltzang die zich zelfs komt wederleggen.
De ſchoone Cithereé heeft iets dat haer mismaekt,
Zoo by geval de ſchoen maer eens in 't danſen kraekt.
Hy heeft zijn letters met geen ſpietſen te verweeren,
Zy zijn gehart. niets kan zijn regimenten deeren.
'T is hier al gout, geen ſchuim. elk woort weegt hier een pont.
Dit 's een gebouw, geveſt op onverwrikbren gront.
'T ſtaet even pal, en ziet niets van zijn ſtaut verdwijnen,
Al zoektmen 't onbeſchaemt of liſtig t'ondermijnen.
Het loofwerk, kapiteel en buitenſte ſieraet,
Zy iemant in den weg, ſchoon nergens iets misſtaet.
Men ſchreeuwe, als of men ſchier gebergten zouw verzetten,
Hier volgt hy in 't gebouw, noch in de roijing wetten,
Daer heeft de gevel zelfs een misſtant, en de gront
Ontzinkt hem, en wat meer zweemt naer een gaeuwen vont,
Om in een ſchoon gelaet een ſproet of vlek te zoeken.
Maer zet eens voet by 't ſtuk, en toont uit uwe boeken,
Waerge ergens tot dien top van glorie zijt geraekt,
Dat gy van Vondel maer een ſlaeuwe ſchaduw maekt.
Hy volgde 't rechte ſpoor der ouden, en met reden:
Want hy geen oorzaek vont om van een weg te treden,
Die effen, vol ſieraet, en zonder doolpat leit
Naer Pindus, en geeft die hem treên, d'onſterflijkheit
Hy was naeuwkeurig elks gedachten aen te hooren,
En noopte weder, op zijn beurt, hun geeſt met ſpooren,
Die hy vermetel, noch dier gunſt onwaerdigh vont.
De grijze Chiron bont Achil dus aen zijn mont.

De groote Amilkar vormde aldus de teedre jaren
Van Hannibal, die door dat onderwijs ervaren,
Betoont heeft, dat hy niet vergeefs het had geleert,
Wanneer hy Rome hier in 't aengezicht trotfeert.
Maer gy, ô groote ziel, die nu de hierarchijen,
De ftarren, magten, en geduchte heerfchappijen
En ferafinnen, net gefchildert in 't verfchiet
Op uw geleerde blaên, van dichte by beziet,
Gy leeft nu in 't muzijk der hemelfche koraelen:
Daer luft het u het hart vol blijdfchap op te halen,
En 't geenge in fchaduw fchreeft voorheenen, met uw oog
In 't wezen te bezien, dwaelftarren, regenboog,
De hemelgordels, en de wiffelende aengezichten
De mane, met de zon, de bronaêr aller lichten.
Van daer ziet gy geruft hun reukeloosheit aen,
Die hunne tanden in uw glorie durven flaen,
En uit een wanhoop, om oit tot dien top te ftijgen,
U fchenden, om voor 't minft aldus een naem te krijgen.
Daer triomfeert gy in het diamanten flot
Als een Jupijn, die met Salmoneus dolheit fpot,
En hem, zoo drae 't hem luft dien hoogmoet te doen zinken,
Ten donderwagen met den blixem uit kan klinken.
O Rijn, geboorteftroom des Dichters, die zoo fier
Uw zilvre hoorens heeft gekroont met zijn laurier,
Die aengenamer vloeit langs 't velt van zijne blaêren,
Als daer gy bruiffchend komt ten Alpen uitgevaren;
Wiens helder ftroomkriftal zoo zuiver nergens blinkt,
Als daer gy ftroomt met noit verderffelijken inkt;
Beny het niet, als gy langs Keulen af komt dalen,
Dat gy niet moogt met d'eer van zijne grafftêe pralen,
Gy hebt Erafmus lijk de Maze ontrukt, en kuft
Dat heilige geraemt, daer 't noch te Bazel ruft.
Zoo gingt gy voor: en fchijnt het nu uw recht te krenken,
Dat u een ander eens het zelfde toe komt fchenken,

En

En datmen op zijn tijt u 't ongelijk betaelt?
'T is eers genoeg dat gy met zijn geboorte praelt.
Want ſchoon hem Keulen eerſt heeft in haer ſchoot ontfangen,
Het Y was evenwel zijn uiterſte verlangen:
Dat heeft hem opgevoet, en aen dien rijken gront
Gaf hem de zanggodin den honig in den mont.
'T is waer, gy hebt hem eerſt zien ſnakken naer het leven,
Maer 't is hem waerlijk aen den Yſtroom eerſt gegeven;
Die zal zijn dierbare aſch ook houden aen zijn vloet,
En als hy Amſterdam in 't heeneſtroomen groet,
Steets wenſchen (nu hy mag het overſchot bewaren
Van zulken man) dat hem geen grafzerk mag bezwaren;
En d'aerde licht valle aen 't gebeente, daer het wacht
Een eindelozen dagh uit zulk een langen nacht.
Wat grafgewelf zal ik den Aertspoëet nu bouwen?
Waer vinde ik volk, om al het marmer uit te houwen?
Want ſtichtte ik hem naer zijn verdienſte en naem een graf,
Gelijk hy levende reets aen zich zelven gaf,
Het geen de grootheit van zijn faem zoude evenaren,
Zoo moeſt het ruſten op twee trotſe pronkpilaren,
Koloſſen niet van erts gevormt, noch door de hant
Geklonken, maer gegroeit uit eeuwig diamant.
'T zouw van de noortpool af tot aen de zuidas raken,
En al de werrelt dus dien man zijn grafſteê maeken,
En Febus overal hem groeten, daer hy 't hooft
Ter kimme uitſteekt, en daer hy weêr zijn fakkel dooft.
Zoo lang men Neêrduitſch dicht verſtaet, en hout in waerde,
Zal meer en meer zijn lof zich ſpreien over d'aerde.

Aen den Eerwaerdigen HEERE

GREGORIUS MEES,

BEDIENAER DES GODDELIJKEN WOORTS TE ROTTERDAM,

Op het overlijden zijner Gemaelinne

RUDOLPHA ALLAERTS ZANTVOORT.

WAt queeltge een eeuwig lijkgezang,
En treurt de ganſche nachten lang,
O Mees, tot in het hart verſlagen
Om 't ſterflot van uw waerde Vrouw?
Herroep uw moet: verduur den rouw,
Die lichter wort door 't manlijk dragen.
Al kreet gy beide uw oogen uit,
Al wort alreets uw treurgeluit,
Zoo hemelſch, en zoo waert te hooren,
Dus verre buiten onze lucht
Gevoert op wieken van 't gerucht:
De harde grafzerk heeft geen ooren.
En ſchoon uw Gemaelin vol moet
Gevolgt hadde op Alceſtis voet,
Die voor haer' Man Admeet dorſt ſneven,
Het onverzoenbaer ſpook, de Doot,
Had haer gerukt uit uwen ſchoot,
En met zijn ſchicht in 't graf gedreven.
Uw werk, waer inge een laetſte blijk
Van liefde toont aen 't koude lijk,
(Waer op de koorgalm en de bogen
Des Tempels, vol gepropt van volk,
Weêrgalmden met een dankbre wolk
Van zuchten en bekreten oogen)

Al overtrof het Orfeus Lier
In hemelval en godlijk vier,
'T kan van uw kuiſche trouw getuigen,
Maer om tot trooſting van uw wee
Te wekken uwe Euridice,
Is 't ſtraffe nootlot noit te buigen.
Noch leeft en flikkert tot uw trooſt
Des Moeders wezen in haer krooſt:
En is haer Ziel voor uit gevaren
Al juichende naer 's Hemels as,
Gy volgt de ſtreek van haer kompas,
En zeilt door 's werrels woeſte baeren.
Terwijl gy ziet hoe 't al vergaet,
En 't andren leeraert in dees' ſtaet,
Wat krabt gy noch uw' wonden open?
Zy licht u reets gelijk een ſterr,
En wenkt u met de hant van ver
Naer 't Vaderlant, waer op wy hopen.

HARDERSZANG.

DAFNIS.

Op de doot van den HEERE

JOAN F. GIMMENIG.

HOOGLEERMEESTER DER WELSPREKENTHEIT EN GRIEKSCHE TALE TE VLISSINGEN.

DE morgenzon verſmolt op 't vrugtbaer velt alreê
Den zilvren daeu, en ſteeg ten wolken in uit zee,
Als Egon zijn gezang en hardersfluit liet hooren.
Hy zong hoe Amaril zijn oogen kon bekooren;

En ſchilderde op haer wang de lelie en de roos.
Nu wiert hy zelve bleek, of kreeg om 't hooft een bloos,
Naer hem de minnetoght vervoerde in zijn gedachten:
Wanneer Dameet hem ſteurt met zijn bedroefde klaghten,
En bootſchapt Daſnis doot. Och Daſnis, zegt hy, d'eer
En liefde van al 't vlek, och Daſnis legt ter neêr.
Laet nu de bokken vry, ik kanze nu ontberen,
De jonge druif en 't loof van mijnen wijngaert ſcheren,
Als maer de lijkſipres blijſt groeien als voorheen.
  Mijn ſchapen wijkt, gy zoud de kruiden licht vertreên,
En ſchaên den rozelaer en heulbloem, wijkt ter zijde
Mijn geitjes! want ik die aen 't graf van Daſnis wijde.
  Bezie de beek, noch korts zoo helder als kriſtal,
Nu isze me beroert; de zuivre waterval,
Die moedig met een ſchat van paerlen pleeg te bruiſſchen,
Zinkt neêr zoo zwaer als loot, en ſmoort zijn lieflijk ruiſſchen.
Hoe zoekt het vee zoo ver het nat ter ſlinkerhant?
'T is door mijn tranen brak geworden aen dees kant.
  'K zal nu niet meer helaes! met hartelijk verlangen,
Aen uw geleerden mont en lippen blijven hangen,
En hooren, hoege een knaep, en op uw jonkheit ſtout,
Uw leven hebt uitheemſch in veel gevaer betrout,
Te water en te lande in velden en woeſtijnen,
En daer de ſtroomen ſtaen geboort met Rijnſche wijnen,
En daer de Seine u zagh gelegen aen zijn zoom,
En hielt op uw gezang de golven kort in toom:
De Seine tot ons leet nu tevens uitgelaten,
Die onze hutten dreigt met woedende ſoldaten,
En weid moortdadig 't lant met vier en vlammen af.
  Dies zoo ons iets, nae gy gedaelt zijt in het graf,
Vertrooſten kon, dit zou 't alleen ô Daſnis wezen
Dat gy geen rampen voelt, noch grooter hebt te vreezen.
Maer ach! met u is al myn vreugde en leven uit.
Nu draeg deze olm voortaen mijn uitgediende fluit.

Toen

Toen antwoort Egon: Gy hebt mooglijk noch zijne oogen
Geflooten, en die met uw lippen konnen droogen,
En zijnen veegen geeft gevangen in uw mont.
Maer ik (en ik ftont mè met hem in naeuw verbont,
Hy hielt my mê voor vrient) heb mooglijk toen gezeten
Aen rijkelijken difch, en al mijn zorg vergeten.
O wreede hemel die my Dafnis heb ontrukt?
Mijn ooft blijve op den boom voortaen vry ongeplukt.
Voor hem alleen pleeg ik de muskadel te fnoeien,
Voor hem liet ik de keur van guldelingen groeien.
En toen my Galatee korts vrijde met een lonk,
Om dry paer pruimen, dat zoo fierlijk hing te pronk
Aen dezen boom, heb ik haer koeltjcs afgeflagen,
Hoewelze waerdig fcheen dat puikooft weg te dragen.
Het wachtte op Dafnis komft, en had ik d'eer gehad,
Het waer hem in den mont gevallen waer hy trat.
Was 't om dit ongeluk te fpellen, dat de fchapen
Dus blaetten, en de ftier zoo vroeg my fteurde in 't flapen,
En 't kalf den uiër liet en loeide door den ftal?
Ik vreesde wel; maer niet voor zulk een ongeval.
Nu fchreit het al met my. de kruiden leeren fchreien,
En fchudden, daermen 't ziet, hun tranen op de weien.
De beek ftort tranen, duin en dalen galmen weêr,
En zelf mijn boom, uit rouw, ftort al zijn pruimen neêr.
Hoe wil dit Damons harte ontfteken, en hem knagen,
O Dafnis! want gy waert zijn liefde en welbehagen,
Die groote Harder, zoo van 't Godendom bemint;
En Woutheer, die dit lant aen zijne wetten bint,
Zal op een hooger klank uw lof en wijsheit zingen.
Dan zal de kudde zich van hupplen niet bedwingen;
Dan wil de nachtegael, die nu een rouwtoon flaet,
Het orgel van zijn keel doen klinken naer zijn maet.
Nu ftaet de kudde ftom. de zwaen, die pleeg te bruizen
Voor ftroom, begint van druk zijn pluimen uit te pluizen.
De

De zeevlam neemt den boom zijn bloesem en sieraet:
De noordewint verzengt de roos: de hagel slaet
Het kooren; uwe doot al onze vreugt ter neder.
De blijde lentezon verpoost het winterweder.
Het herftsaizoen deelt mild de vrucht des zomers uit;
Maer ach! wanneer de doot ons eenmael d'oogen sluit,
Komt niemant weër. vertrouwt op deugt en eedle gaven,
En bloeiende ouderdom. zie. Dafnis is begraven.
Dus zongen Egon en Dameet, by beurte, om strijt,
Wanneer de schaduw aen het krimpen, hun den tijt
Besnoeide, en riet het vee ten beemden in te jagen,
Om 's avonts Dafnis doot geruster te beklagen.

Op het AFSTERVEN

Van den Eerwaerdigen en Hooggeleerden HEERE

GERAERT BRANT,

DIENAER DES GODDELIJKEN WOORTS IN DE GEMEENTE DER REMONSTRANTEN TE ROTTERDAM.

AEN ZYNEN VADER.

HOe zie ik u met rouw behangen,
En zoo veel traenen langs de wangen
Afbigglen, als een' zilten daeu!
En zou 'k niet deelen in uw lijden,
O Brant, mijn vrient van lange tijden?
'tZy verr', die bant is al te naeu:
Dies zultge wel met gunst gehengen,
Datwe onze traenen samen mengen.

'T is

'T is waer; gy hebt een zoon verloren,
Die van den Hemel uitgekoren,
  Gelijk een andre boetgezant,
De zielen zuiver wilt te wassen,
Jordaen, niet in uw zilvre plassen,
  Maer Kristus bloet, onze offerhand';
Die, van Gods yver aengesteken,
Niet kon dan boetorakels spreeken.

Maer schoonge op aerde waert zijn Vader,
Noch gaet u zijn verlies niet nader
  Als zoo veel zoonen, die zijn mont,
Zijn ernst en onbesproken leven,
Als uit het graf heeft opgeheven,
  En ingelijft in 't heilverbont.
Laet die nu met bedrukte-reien
Dien Vader op zijn graf beschreien.

Of zouw de Doot, van nijt ontsteken.
Dien eernaem mooglijk wederspreken;
  Die onbarmhartig en verwoet,
Daer eerst zijn jeucht scheen opgeloken,
Zijn levensdraet heeft afgebroken?
  De Deucht, die voor verderf behoet,
De Wijsheit, hem ten erf gegeven,
Heeft langh hem tot die eer verheven.

Zoo zietmen op de parkementen
Der Kerke in goude letters prenten,
  En aen d'onsterflijkheit gewijt
Een rey van onbevlekte maegden,
Heldinnen, die vroeg God behaegden,
  Kruishelden, die gereet ten strijt,
En jong gewoon te triomferen,
Den afgront in 't gezicht braveren.

Al wort's mans lijk beſtulpt met aerde,
Zijn glorie leeft, en blijft in waerde.
'T geen viel, is maer zijn minſte deel.
De grafworm knaeg vry zijn gebeente,
Het dankbre hart van zijn gemeente
Behout dien Helt noch in 't geheel.
Zijn trouw, in allen noot gebleken,
Zal met zijn doode tong noch ſpreken.

De ziel, van 's werrelts laſt onſlagen,
Ziet nu omhoog haer welbehagen,
En al het Kriſtendom in ruſt:
Dat hier geſcheurt door kerkkrakkeelen,
Noch twiſt om Kriſtus rok te deelen:
Terwijl de Turk hier door vol luſt,
En met ganſch Azië opgezworen,
Europe dreigt in bloet te ſmoren.

Indien nu mogt zijn wenſch gelukken,
Dat elk was vyant van verdrukken,
En vaſte vreê de kerken bont;
Dan had hy eerſt zijn hoop verworven,
Dan was hy niet te vroeg geſtorven.
Gy Maes, erken uw' Vredemont,
Laet noit, al is hy u ontnomen,
Zijn leſſen in vergeting komen.

Kond' gy, ô Brant, een Lijkdichtzingen,
Uw' ſtem ſtont verder door te dringen,
Gy zongt als Vader, en Poëet.
Maer droefheit, buiten maet geklommen,
Kon Davids geeſten zelfs verſtommen;
Uw harp is meê met rouw bekleet,

En, nu hy dus u is ontwrongen,
Zijn al de ſnaren afgeſprongen.

Aen de Edele JONKVROUWE

MAGHTILDE,

Op de Doot van haer Zuſter

JOANNA BARBARA ZAS

VAN DEN BOSSCHE.

WAt ſchreitge beide uwe oogen uit,
En vult al 't huis met rouwgeluit?
Hoe ziet men op die lieve wangen
Een zilvren dauw van tranen hangen;
Maghtilde, ſchoone en wijze maegt,
Die 't alles wikt naer eiſch van reden
Waertoe uw Zuſter zoo beklaegt,
En hare ziel te rug gebeden?
Zy is ontſlagen van verdriet,
En hoort voortaen uw zuchten niet.

Toen 't lichaem, ſmeltende als het waſch,
In arbeit ging, om weêr tot aſch,
En eigen element te keeren,
Konze uw medogen niet ontberen:
Uw Barbara, uw halsvriendin
Zag toen met vreugt, maer ſtervende oogen,
De zuivre tekens van uw min,

Daer gy, tot in uw hart bewogen,
Geen troosteres meer scheent te zijn,
Maer zelfs te dragen al haer pijn.

Nu, vry van aerdsche damp en stof,
Zietze in triomf het hemelsch hof;
Daer haer de Cherubijnen groeten,
En treet de wolken met haer voeten.
Nu schijnt de gantsche werreltkloot
Haer slegts een enkle stip te wezen,
En ze is uit deze korte doot,
Gelijk een Fenix opgerezen,
Om eeuwig, zonder perk of uur,
Te juichen in 't gestarntlazuur.

Daer 't al onwrikbaer blijft in stant,
Is waerlijk 't rechte Vaderlant.
Hier sukkelenwe in veel gevaren
Op 's werrelts ongestuime baren:
Nu sleept de vloet, nu d'ebbe ons meê,
En als in 't pekelschuim begraven,
Is 't overal ontrouwe zee,
En nergens een geruste haven.
Nu denk eens, of hy iets verliest,
Die 't veilig voor 't onveilig kiest.

Herroep dan weder als voorheen
De krachten van uw geest byeen,
Dien eedlen geest, die zoo verheven,
U boven het geslagt doet streven
Der vrouwen, die gy achterlaet,
En komt met lust geduurig nader
(Het blijk voor al in dezen staet)
Het groot verstant van uw Heer Vader:

En

En denk, zoo dikwils alsge ſchreit.
Zy heeft me maer den weg bereit.

Op het verongelukken van

HOPMAN SIMON BLOK,

Onder de Zeemaght van MICHAËL de RUITER,

in brant geſchooten.

OSTENDUNT TERRIS HUNC TANTUM FATA.

DE zeeplaeg aen den Teems, het hooft der zeetierannen,
Zocht Nederlant, verwoed, uit d'oceaen te bannen,
En 't pekelvelt alleen te bouwen naer zijn luſt.
Des preſt hy overal aen d'Ierſche en Schotſe kuſt,
Zijn zeegewelt byeen, om ons de vrye baren
T' ontveiligen, zoo verwe om bey de polen vaeren.
Dit ſpeet den ſtrijdbren Blok. Zal Londen dan de zee
Beheerſchen als Vorſtin, dus ſprak hy, en wy mê
Niet deelen in den buit, wy zeil noch kielen reppen?
Dwing met het zelfde recht ons ook geen lucht te ſcheppen.
Wy hebben eertijts voor de vryheit, goet en bloet,
In 't aenzicht van uw Teems, gelaten vol van moet.
En Nederlant is noit om moedloosheit gelaſtert.
Of meentge dat wy nu ontaert zijn, en verbaſtert,
Dat Zeelant u den voet zal kuſſen als haer heer?
O neen! zoo lang als Blok het loflijk wreekgeweer
Kan geſpen op de zijde, en Michaëls banieren
Vervullen uwe kuſt, die vol van wilde dieren
En plonderaers, haer balg met buurenroof verkropt,
Maer niet verzaet, daer dit die honger niet en ſtopt.

Ik heb voor 't Vaderlant weleer om eer gevochten:
Nu ſtrijden wy getergt met Londens zeegedrochten,
Die als harpien in des oorlogs overmoet,
Zich dronken zwelgen aen der bontgenooten bloet.
Zy treên ons op den nek. genoeg, genoeg gezwegen.
Ik zal het zeerecht fier bepleiten met den degen.
Zoo ſprak de Helt, en ſchoot het harnas ruſtig aen;
Maer ach! indien hy dus de Turkſche halvemaen
Had mogen dempen voor de veſt der Bizantijnen,
Men had haer horenen na dezen noit zien ſchijnen
Met zulken glans. dat tuig de Middellantſche zee,
Daer hy de Turken heeft geſlagen op haer reê,
En 't roofneſt Tripoli doen ſchrikken voor zijn Zeeuwen,
Al 't zamen onverzaegt als ſtrijdbre waterleeuwen.
Noch was hem d'eer gering na zulk een overhant,
Zoo lang de Londenaer, d'Amerikaenſche ſtrant
Brantſchatte, en rijk van roof der Weſterindiaenen,
Den Teems quam ingezeilt met opgerechte vanen.
Hy valt manhaftig die roofvogels op de huit,
En ſchenkt de vryheit op haer vryaltaer den buit.
Ach had hem 't ongeluk, terwijl hy onverdroten,
Gelijk een adelaer ten roofvlote in quam ſtooten,
Niet in het midden van zijn krijgsmoet onderdrukt,
Hy had zijn Vaderlant de ſlavernye ontrukt.
Hy had den Zeeuſchen naem in eindelooze jaren
Doen klinken boven 't perk van Herkules pilaren.
Men giet' den krijgsman in metael noch koper af.
Hy hoeft geen grafbeelt. heel de werrelt is zijn graf.

1666.

Op

Op het afsterven van den HEER

JOHAN DE HAEN,

WEESHEER, KERKMEESTER, EN BURGERMEESTER TE KORTRYK.

ZOo heeft de doot uw mont en oogen toegeloken,
De droefheit ons den mont en oogen opgebroken,
O Weesheer! zoo verlaet gy ons, en vaert omhoog
Daer gy het sterflot tart met een onsterflijk oog.
Laet nu de doot haer zege in uwe neêrlaeg stellen,
Omdat haar straffe vuist dien braven neer kon vellen
Geen noot. uw romp alleen viel voor haar moortgeweer.
De ziel, die meest den mensch volmaekt, bleef zonder zeer.
Het sterven is doch eens den sterveling beschoren,
Natuur bereit zich zelf zoo dra wy zijn geboren,
Om weêr naer 't graf te gaen. zoo bros zijn wy van aert!
Zoo kort de schakelring! ja elke zonnevaert
Geeft woeker aen de doot ten koste van ons leven.
Tot eindelijk de rente en hooftsomme uitgegeven,
Haer onverzaede hant den gever zelver eist.
Dan is de reiziger voor eeuwig uitgereist.
Dit treft elk beurt om beurt. hout mate in pijnlijk treuren.
Of zoektge uws Vaders graf door kermen op te scheuren,
O weezen? 't is vergeefs godvruchtigen beklaegt.
Haer deugt wort in geen graf benepen. neen. zy draegt
Na 't sterven haeren lof ten toon op alle tongen.
Zijn godvrucht heeft de doot haer yzren staf ontwrongen,
En dringt van d'aerde alreê ten starrenhemel in.
Gelijk de wakkre haen op 't lant, het huisgezin,
Zoo dra de zon verrijst, tot arbeit roept door kraeien,

Daer

Daer yder zich bereit tot akkeren en zaeien:
Zoo wees ook onze Haen, des morgens voor den dagh,
Tot dat de moede Apol in 't warme weſten plagh
Te zinken, aen elkeen de ware ruſt en haven,
Waerin zich deze uit luſt, die uit beſchaemtheit gaven;
Maer ſchaemte en luſt was beide een ſpoor tot eeuwig goet.
Zoo ſtraelde van zijn licht een licht in elks gemoet.
Bedroefde weesjes, brengt geen bloemen noch feſtoenen,
Om met een ydle pracht uw Grootvaêrs graf te groenen,
Te pronken met ſieraet dat onbeſtendig is.
Zijn ootmoet achtte dat als glinſterend vernis.
Hy zocht met eer en roem meer andre te vermaken
Als dat hy aen zich zelf zijn eigen lof liet ſmaken.
Kortrijkers tuigt nu van zijn vroomheit: want hy heeft
Zijn leven in uw dienſt gesleten, en geleeft,
Als of hy was geſtelt om andren nut te wezen.
Dat ſprak zijn trouwe zorg voor ouderlooze weezen!
Maer waerom my zoo lang in zijnen lof gepijnt?
Of hoeft de zonne een kaers alſze op haer middag ſchijnt?

Op de DOOD van den HEERE

LAURENS BUISRO,

HEERE VAN GINHOVEN, RAED EN SEKRETARIS VAN ZIJN HOOGHEIT, &c.

IS zoo ontijdig dan Ginhoven weggerukt?
En wort die bloem in 't beſt des levens afgeplukt,
Die waerdige erfgenaem zoo wel van 's Vaders zeden
En deugden, als zijn faem en ampt en waerdigheden;
Die, in 't gewoel van 't hof gewiegt en opgevoet,
Geen hooffche vlekken voedde in 't ongeveinſt gemoet,
En

En 't ongeſtadig lot, dat meeſt de hovelingen
Pleeg onvoorziens gelijk een nachtſtorm te beſpringen,
Ontwaſſen, en van elk bemint en hoog geſchat,
Zijn 's prinſen gunſt behielt, zoo lang hy adem had;
Die zich geduurig, met een ongekreukt geweten,
Trouw voor zijn Vorſt, trouw heeft voor 't Vaderlant gequeten;
En temprende zijn zucht tot ruſt en zorg van ſtaet,
Geen menſchen haette, en van geen' menſchen wiert gehaet;
En laet een voorbeelt nae dat, om oprecht te leven,
Niet nodig is altijt zich uit het Hof te geven.

Op het AFSTERVEN
Van den HEER
PETER DE WIT,
Aan zijnen Zoon,
PETER DE WIT.

GY hebt vergeeffch, ô Wit, uw oogen uitgekreten,
Op uw Heer Vaders graf. hy hoort uw zuchten niet.
Hy kent geen droefheit meer die niet als vreugde ziet,
Een vreugt die hem beſtraelt in 't eeuwige ongemeten.

Hy heeft voor 't aerdſche nu het hemelſche verkoren.
Het tranenleger zelf had weedom in zijn ſmart.
Zijn rouw heeft uit. en zit de nawee u in 't hart,
Die weet dat hy ook om te ſterven wiert geboren?

'T is waer de bant is naeu die Vader bint en zoonen.
Geen lid wort zonder ſmart van andere afgerukt;
Maer als kloekmoedigheit van rampen wort gedrukt,
Is 't eerſt de rechte tijt om haer gedult te toonen.

De droefheit, ik beken 't, valt laſtig op te kroppen,
En 't volle hart moet zich zomwijl door 't ooge ontlaên.
De tranen doen zomwijl de droefheit overgaen;
Maer wacht, de tijt zal beſt dien zilten regen ſtoppen.

U leeren, is het zant op hooge duinen kruijen.
Zwijg dichter, zwijg. uw vrient behoeft geen trooſtgedicht.
Hy kent de maet van rouw en volgt die als zijn plicht.
Geen wijze ſtuurman ſtaet zoo vaſt in wint en buyen.

GRAFSCHRIFT
Voor HOPMAN
ADRIAEN DE HAZE.
OSTENDENT TERRIS HUNC TANTUM FATA.

DE haes, een fiere leeuw in 't Britſche zeegevecht,
Stont pal in 't woeden der gepreſte waterhonden,
Tot hem een kogel heeft vooruit naer God gezonden,
Om wraek te vordren van 't geſchonden waterrecht.
Sta vreemdeling; en zeg, tot glorie van de Zeeuwen,
Dat hier de Hazen zelfs veranderen in Leeuwen.

GRAFSCHRIFT
Voor den Edelen HEER
JOHAN DE LIEFDE,
RIDDER, VICEADMIRAEL VAN HOLLANT EN WESTVRIESLANT.

DE Liefde, d'eer der Maes, ruſt onder dezen ſteen,
Die in acht krijgen, en vervaerlijke oorlogstoghten,
Den Teems, de Seine, en Zont, en Iber heeft bevochten,
En winnaer aen den Taeg vertoonde zijn trofeen.
De faem ter grafzerk van den Zeehelt uitgeborſten,
Strekt hem een tombe lang verſchuldigt aen zijn zwaert,
Vervult al 't aerdrijk met zijn glory, en vervaert
Noch met den ſchrik zijns naems de vyandlijke Vorſten.
Al wert de zee geverſt met zijn doorluchtig bloet,
En 't lichaem hier vergaet, noch leeft hy door zijn moet.
1673.

GRAF-

GRAFSCHRIFT

Voor den Manhaften ZEEHELT

JAN VAN AEMSTEL.

VAn Aemſtel, die den Zweed op Funen dorſt beſtoken,
Die drie zeeſlagorden van de Britten heeft verbroken;
Die helt die eelſte telg van 't edelſte geſlacht,
Die dappre helt, befaemt by Indiaen en Mooren,
Ruſt hier in 't marmer graf, door eelder doot verkracht,
Tot rouw van 't lant, dat meeſt heeft aen 's mans dienſt verloren.
De grafworm maele vry het kout gebeent tot ſtof.
Zijn deugt hout ſtant, en vult den aertkloot met zijn lof.

Op het AFSTERVEN

Van den HEERE

HENDRIK VAN ZITTERT.

DE Vryheit zagh haer Amirael gevallen.
En ach! met hem zijn vrygeboude Wallen
Verdelgt, door een nootzakelijk beſluit.
Des hulde zy haer ongetoide haren,
Al weenende, met lijkcipreſſeblaren,
En ſtortte in 't einde aldus haer krop eens uit:
(De ſmarte deed haer oogrivieren vlieten
Met ſtroomen die ten wangen nederſchieten,
Gelijk de Nijl zijn killen overbruiſt)
Wie, ſprakze, zal nu 't Vaderlant ten nutte
Mijn gijpend Rijk met Herkles ſchouders ſtutten,
Nu Zittert naer 't oneindige is verhuiſt?

Een ander wort vernietigt in zijn ſtreven,
Zijn naem vergaet by yder met zijn leven,
De zerk beſtulpt ook zijn gedachtenis:
Maer hy, onſlaperig in 's werrelts droomen,
Heeft maer zijn hant d'ondankbre ploeg ontnomen,
Om uit te zien waer 't Rijk der Vryheit is;
Daer onvertzaegt voor 's Lants geluk te ſpreken
Niet met den nek wort ſchamper aengekeken:
Daer hovaerdy geen meeſterrolle ſpeelt.
Indien de luſt de ziel komt aen te kleven,
En na de doot gedachten zijn gegeven,
Hy heeft alreê zijn burgerſtaet verdeelt.
Ik zie gewelt en opperheerſchappye,
Gelijk een dolle en grijpende Harpye,
Den voet gelicht, ter vryburge uitgejaegt;
En hem met ſmaek uit zijn gevryde ſlooten
Belachen 't ſtreng gebiet der Werreltgrooten,
Dat noch met roem hun naem op 't voorhooft draegt.
Mijn voeſterling zocht hier mijn' vrybanieren
Vergeeſſch by wilde en toomelooze dieren
Te hechten, onder Vrijigheits blazoen.
Hy trat vergeeſſch de grootſchheit op de toonen,
Daer ſlaverny verheven wort op troonen,
Men dek zijn graf met bloem en graffeſtoen.
Ik wenſch alleen een Fenix uit zijn aſſchen,
Die 't burgerrecht in rijpen oogſt doe waſſen,
En queke 't kint dat hy heeft toebereit.
Zijn vryſtat moete in toeloop aller volken
Haer hooge kruin bepalen met de wolken.
Zoo moet zijn aſch noch groenen daerze leit!

GRAF-

GRAFSCHRIFT
Voor den Heere
KORNELIS van ALDERWERELT,
overleden
te Londen.

Vertrouw op jeugt noch frisse leên.
Van beide mogt hy zich beroemen,
Die sluimert onder dezen steen.
De schoonste zijn de teêrste bloemen.

GRAFSCHRIFT
Voor
Myn Moeder.

Hier rust het lijk van Magdaleen,
Bestulpt met dezen zwaren steen,
Het lijk, dat uitgeteert ten leste
De ziel den Hemel gaf ten beste;
En juichende opsteeg naer omhoog,
Ver boven lucht en regenboog:
Zy gaf die over met veel smarte
En weedom, aen het zwoegend harte:
Om dat in 's hemels hof te meer,
Nu hier haer sterre zonk ter neer,
Haer zon, wanneerze door quam breken,
Op zoo veel luister af zou steken.

GRAFSCHRIFT
Voor een gissenden
FILOSOOF.

TRee zachtjes, wandelaer; neen, tree, vrymoedig aen.
Gy hebt geen noot van hem te wekken:
Want of hy schoon u hoorde op zijne grafsteê gaen,
Hy zou het doch in twijfel trekken.

Op de DOOD van
Den Wel Ed. Geſtr. Heere
KASPAR ENGELS,
Raed ter Admiraliteit in Zeelant.

Doorluchtig Oordeel, en doordringend Staetsbeleit,
Een hart, dat ongewoon, dan voor het regt, te buigen,
Door zyne daden van zyn' deugden kan getuigen,
Verheffen iemants naem zelf tot de onſterfflykheit.
Men zal zyn' glory op zien haelen in kronyken:
Hy kan 't vergeten, maer het ſterven niet ontwyken.
Dit tuigt ons Engels, die in ſtaetkunde uitgeleert,
In al zyn doen, 't geen zelf de nyd getuigt, regtſchapen,
En door zyn' wysheit meer verheerlykt dan zyn wapen,
En in het waſſen der Fortuin nooit omgekeert,
Het Zeeuwſche Zeehof en het Zeeregt dorſt bewaren
Vol vlyt, een reeks van meer dan tweemael twalef jaren.
En of de ondankbaerheit een ander oordeel ſtryk',
Gantſch Zeelant volgt nogtans met rouw dit groote Lyk.

1679.

LOFDICHTEN.

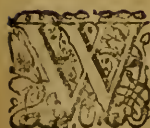
Op den tweeden druk der

KORENBLOEMEN

Van den Edelen Geſtrengen HEER

KONSTANTYN HUIGENS,

RIDDER, HEER VAN ZUILICHEM &c.

WY zullen dan dien onwaerdeerbren ſchat,
Op nieuw verrijkt met keur van dichtjuweelen,
De werrelt afgemaelt op yder blat,
Weêr zien in 't licht, en in dien rijkdom deelen!
De faem droeg lang den naem van Konſtantyn
Den aerdkloot om; hy leeft op alle tongen:
Van hem gewaegt de Tiber, Teems en Ryn
En Seine, die van hem voorby gezongen,
Een vaſter zwier van dichten heeft geleert.
Maer welk een lant zou Huigens naem niet hooren,
Die noit genoeg gelezen en geëert,
Spreekt overal gelijk een ingeboren.
Noch is dat voor zijn glorie te gering,
Al zingt hy naer elks wenſch in alle talen,
Al ſmaekt hy elk in zijn beſpiegeling.
Het luſt hem meê d'aeloutheit t' achterhalen,
De Grieken na te ſtappen op hun trant,
En Martiael te wekken uit zijn aſſchen.
My dunkt, ik zie de trekken van zijn hant,
En ſnelheit en gedachten, die hem paſſen.
Hier vloeit een zee van wijsheit overal.
Hier ſpringt een bron met overvloet van ſtraelen,

En bruiſcht gelijk een ſteile waterval,
Die 't aengezicht der omgelege dalen
Opheldert, en den blijden akker voed
Met levend kriſtalijn en zilvre ſtroomen.
Hier 's nektar voor 't aendachtige gemoet,
Uit 's werrelts miſt ten hemel ingenomen.
O bloemprieel, zoo konſtig geſchakeert,
Hoe wenſche ik weêr uw perken in te treden!
Het heugt u, hoe ik u heb gewaerdeert,
En nedrig, en verwondert aengebeden.
O rijkdom van orakels, vol van geeſt,
En Pinkſtervier, hoe zal de naneef hooren,
En hoe zal hy gelooven, die u leeſt,
Dat gy zijt in 't gewoel van 't hof geboren?
In 't barnen van den krijg, en 't oorlogsvelt,
In 't barſten van granaten en kortouwen,
In 't dreigen van het Arragons gewelt,
En menigmael in andere lantsdouwen
Uitheemſch, en ver van uw bekende lucht.
Noch Komt gy u zoo heerelijk vertoonen,
En drijft zoo wijt op wieken van 't gerucht,
'T geen met onſterflijke eer uw dienſt zal kroonen:
Dat zelf de nijt, maer tot haer hartenleet,
En bittre ſmart, het koſtelijke leven
Van Konſtantyn moet achten wel beſteet,
Al had hy niet als zulk een werk geſchreven.

Op

Op den Bouw en beſtiering der Schepen, beſchreven door den Weledelen Wijzen Heer NIKOLAES WITSEN, RAET van AMSTERDAM.

D'Aeloutheit lag geſmoort in 't ſtof van hare ſteden,
En rijken, deerlijk van d'onwetenheit vertreden,
Nu menig duiſtere eeuw en jaren achtereen.
Haer koſtelijk gewaet, zoo konſtelijk beſneên,
En rijklijk geſchakeert, wiert met den voet geſtooten:
Zy zelf hield, doot van ſchaemte en ſpijt, den mont geſloten,
En wenſchte dat een heir van letterhelden velt
Mogt winnen, en haer eer, weêr op den troon geſtelt,
Uitflonkren door den miſt en nevels der Barbaren
En woeſtheit, zoo ontaert haer in de kroon gevaren.
Nu trooſt u Moeder en getrouwe voeſtervrouw,
Der wijsheit, trooſt u, en verzet dien bittren rouw.
Uw zon begint alreê ten kimmen uit te gloeien,
Terwijl haer heilig vier, nu meer en meer aen 't groeien,
Vaſt d'ooſtkimme achter laet, en ſtijgende in den trans,
Spreit over onze lucht in 't eind' haer vollen glans
Een deel der wijzen leert uw loofwerk, en de merken
Der diepe Beeldeſpraek, d'orakels van uw Kerken,
De Wichleryen, en 't geſchrei der vogelvlucht.
Een deel, opvliegende ver boven zonne en lucht
In hun gedachten, ſpoort uit Hermes goude ſpreuken
Uw godgeleertheit nae; of moede 't hooft te kreuken
In 't openen van zijn geheimen, ſchept het vreugt,
'T Olympiſch renperk, en de worſtelplaets der jeugt
Weêr op te graven uit hun aſſchen, en te hooren

Wat oeffning Memfis en Athenen heeft verkoren,
Wat ſpiegelſtrijden Troje en Latium bemint.
Gyraldus en Doleet doorſnufflen het bewint
Der ouden, en de magt van hun verdweene vlooten,
Hun ſpeelfazeelen, en geſchilderde oorlogsbooten:
Maer ruw, en zelve van een donkre wolk 't verſtant
Benevelt, daerze uit ſchroom noch taſten met de hant
Naer blinde ſchaduwen, gelijkze lichtlyk miſſen,
Die d'eerſte durven zien in zulke duiſterniſſen.
Nu weet een lid des Raets van 't magtig Amſterdam.
Een hooftte!g van de gryze en onbeſproke ſtam
Der Witzens, afgeſlooft in Burgermeeſterſchappen,
En loflijk ſtaetbewint, d'aeloutheit na te ſtappen
Met een gelijken tret. hy groeit in haren lof,
En zweet gelukkig in die heerelijke ſtof.
Hy maelt ons, op 't paneel van zijn geleerde blaren,
Naer 't leven, hoe Egipte en Rome door de baren,
Quam ſtreven met den boeg, en 't hoog kampanje ſtont
Verſiert met beelden van gedrochten, en den hont
Anubis, Pollux en zijn broeder, die van verre
Matroozen toeſtraelt, en begunſticht met zijn ſtarre.
Wy zien hier Argo weêr, Minerve toegewyt,
En Xerxes vloot, zoo lang verſlonden van den tyt;
En leeren hoe de krygsgalei pleeg voort te glyen
Op 't ſlaen der riemen, die, in drie en hooger ryen
Verdeelt, verwarden noch beletten in de vaert.
Maer 't is aen Witzen niet genoeg, dus hoog vermaert,
Der Ouden Scheepvaert op te viſſchen, uit de blyken
Van tafereelen en beſchimmelde kronyken:
Zijn geeſt weit ruimer uit. nu toont hy, vol van vier,
Hoe Vrankryk kielen bouwt op't bouwſpoor van Fournier,
Hoe d'Italjaen braveert met oorlogsgaleaſſen,
En lichte gondels, die den ſnellen ſtroom verraſſen:
Nu hout hy Dudleis ſpoor, en ziet, aen 't kryteſtrant

Ge-

Getogen, welk een kroon Britanje in 't bouwen ſpant.
Of 't luſt hem 't groot gevaert der Portugeeſche Kraken
T' ontleden, en te zien, hoe d'Italjaen, in 't blaken
Der ſteile zomerzon, die met haer fellen gloet
Hem ſmelt uit 's hemels trans, in Jonk en Praeuw den vloet
Blijft kruiſſen, en om koelte en friſſche lucht laveren.
Dan komt hy Nederlant haer'eigen Scheepsbouw leeren,
En gaert een rijken ſchat van woorden, op de leeſt
Der Bouwkonſt net geſchoeit. zijn onverzufte geeſt
Vliegt mê ten hemel, als zy d'Amſterdamſche vloten,
Zoo trots volwrocht, de kruin ziet aen de wolken ſtooten,
En vaert ten ſtarren in langs mars op mars; gebouwt
Op watertorens, die ſpanſeeren door het zout
Des wilden oceaens, en breken vaſt de gronden.
Gy hebt gantſch Neêrlant,door dit werkſtuk,dier verbonden,
Gelijk uw vaderſtad door uwe zorg en raet,
O Witzen! zoo het nu naer mijnen wenſch beſlaet,
Zal uwe naem zoo verre om bei de polen klinken,
En daer het zwoegent Weſt de zonne in zee ziet zinken,
En daer de dageraet, opluikende in het Ooſt
Met eenen nuchtren daeuw door 't floers der wolken blooſt,
Als zich de kielen, door uw fenixpen beſchreven,
Voortaen vermaerder door uw werk, in zee begeven,
En ſtooren alle vier de winden in hun rijk.
Noch is die naem met uw verdienſten ongelijk.

Op het uitgeven der werken

Van wijlen den Eerwaerdigen Godvruchtigen HEERE

JOHANNES DE MEY,

Dienaer des Goddelijken Woorts te Middelburg.

INTAMINATIS FULGET HONORIBUS.

Zoo zienwe u weêr verrezen en herboren,
Al ſtopt de zerk uw goddelijken mond,
Wy ſchijnen u noch levende aen te hooren,
En zien uw hart, als eertijds in den gront.
De Mey, die van een hemelſch vier ontſtoken,
Uw leven net deedt ſchoeien op uw leer,
Al heeft de haet in beide u ſtout beſproken,
Gy volgde maer het kruiſſpoor van uw Heer,
Die zelfs niet vry van vuile laſtermonden,
En 't ſchenden van geveinsde Farizeen,
Braverende op hun menſchelijke vonden,
Van harten en van ooren onbeſneên,
Door weldoen wiſt die vlekken uit te waſſchen.
Uw faem, zoo rein als 't ongekreukt gemoet,
Was zilverklaer geheldert in de plaſſen
Van waer berouw en Kriſtus dierbaer bloet.
Maer ſchoon de doot uw tong verbiet te ſpreken,
Die gulde tong zoo vol van heilig vier,
Zy weet met kracht die banden los te breken,
En ſprekende met monden van papier
En boven peil van 't ſterflot opgevaren,
Verheft haer ſtem met goddelijk geluit,
Zoo ver de zee met wentelende baren,

Het

Het aerdrijk kuſt en in haer armen ſluit.
Wat duiktge 't hooft, ô Zeelant, in uw ſtroomen,
En ſtaet verbaeſt met ongevlochten haer?
Of is het dat de Mey u is ontnomen?
'T is waer, die is de Lente van het jaer;
Maer nu die is te zijner tijt verdwenen,
Gelijk het een ſaizoen het ander jaegt,
En dat die zon heeft haren kring volſchenen,
Is 't eenmael tijt dat gy geen rouw meer draegt.
Een zomeroogſt, een herfſtijt ſtaet te wachten,
Waervan gy hier de koſtelijke vrucht
Genieten meugt met dankbare gedachten:
U komtze toe, als zijnde in uwe lucht,
In uwen ſchoot ontfangen en geboren.
Hier is een ſchat orakelen by een.
Hier kuntge kracht van Godgeleertheit hooren.
Dit 's een tapijt van boven tot beneên
Met kunſt zoo wel, als rijke ſtof, volweven.
Nu worde ik door de ſchorre boettrompet
Van 't zachte dons der zonden voortgedreven,
En ſtae op zulk een kerkmuzijk verzet,
Die, uitgerolt door zoo veel tempelbogen
En kooren, van geen daken meer geſtuit,
Nu eerſt terdeeg zal toonen haer vermogen,
En ſteenen zelfs doen kennen haer geluit.
Dan hoore ik weer de lofbazuinen ſteken,
En zie natuur, gelijk in Edens hof,
(Zoo ſchoon, zoo groot, wort hier haer ſtant bekeken!)
Verſchijnen ten tooneel, tot 's Heeren lof,
Hier is de toom van 't dwalende geweten,
Dat, ſchoon de zonde uit dartlen overmoet,
Het op den mont geklopt heeft en verbeten,
Weêr keert op 't ſpoor van achterdocht en boet.
Hoe hoor ik hier weêr Paulus redeneeren,

'T zy

'T zy dat hy als gezant komt aengetreên
Om 't heidendom te ſtichten en bekeeren,
Of leeraert zijn herborene Hebreen.
'K zie Salomon zich zelfs voor my vertoonen;
Maer niet, daer hy vervoert van dolle min
Ten eeuwigen ſchandael van zijne kroonen,
Te voet valt een bloetſchandige afgodin:
Maer even eens als hy, ten troon geklommen,
De leeuwsbanier van Juda heft omhoog,
Al 't aerdrijk voor zijn wijsheit doet verſtommen,
En 't alles peilt met ſtralen van zijn oog.
Volgt dit kompas en d'aengewezen ſtreken,
Al die gerolt op 's werrelts oceaen,
Schijnt t' elkens, als van alle hulp verſteken,
In 't gapen van dien afgront te vergaen.
Dees graedboog zal u fix de Noortſtar ſchieten,
En voeren u op d' ongeſtuime plas,
Gelukkig en ontſlagen van verdrieten,
Al waer 't u luſt, van d'eene aen d'andere as.
Zoo ſteekt de deugt het hooft geduurig boven.
Al vliegt de nijt haer in het aengezicht,
En zoektze van haer luiſter te berooven,
'T is vruchteloos: want zy is enkel licht,
Dat, hoe geheim gedompelt en verſteken,
En onder 't floers begraven van den nacht,
Weet in triomf door zerken heen te breken,
En ſpreit zich uit met grooter glans en kracht.
Zoo zweeft uw faem op ongeſnuikte wieken
Al voort en voort, godvruchtige de Mey,
Van daer de dagh ten kimmen op komt krieken
Tot daer de nacht die kleet in haer lievrei.
Die is de roeſt der eeuwen al ontvlogen.
Kalvinus ziel eet manne uit deze blaên,
En wenkt met haer geſtarnte ons uit den hoogen:
Terwijl

Terwijl gy zult met hem ten reye gaen.
Wy zaemlen, als een bie, de honigraten,
Die zoo vol keur in dezen lusthof zijn,
Daer wy 't gebroet van ſpinnen zwellen laten
En barſten aen hun doodelijk venijn.
Scheen Zeelant eerſt u maer in top te haelen,
Uw lof leeft nu alom en kent geen paelen.

Op de

KUNDSCHAPPEN van PARNAS,

door den Romein

TRAJAEN BOKKALIIN,

beſchreven;

En nu in 't Nederlantſch gedrukt by HERO GALAMA.

Trajaen, de Roomſchen Adelaer,
Uit 's werrelts miſt omhoog gevlogen,
Ziet elk met zijn doordringende oogen
In 't harte, en groeiende in 't gevaer,
Het geen men zelden ziet ontvliên,
Die van een hooger geeſt gedreven
De Staetzucht weten na te ſtreven,
En in 't geheim der Prinſen zien;
Geeft al de Rijken hun waerdy,
En weegt den aerdkloot op zijn pennen
Hy leert een Vorſt zich zelven kennen,
En 't rechte merk der heerſchappy.
Nu ſtrijkt hy neder op Parnas;
Daer alle volken zich vertoonen
Voor Febus en der Muzen troonen,

Van 's werrelts eene en andere as.
Hier is Apols orakelkoor,
De goude drievoet en laurieren:
Hier vest de Wijsheit haer banieren;
En schroomt niet moedernaekt recht door
Te streven, zonder hare leên
Met praelgewaden te bedekken.
Al die kleinoodjen achtze vlekken,
En voor haer schoonheit te gemeen.
Maer gy doorluchte Bokkaliin,
Verheven ziel, die hier beneden
Het hart der Vorsten dorst ontleden,
En 't wezen schiften van den schijn;
Al heeft de moortpriem u gevelt,
Door een vervloekten nachtverrader,
Die mooglijk zelf zijn ouden Vader
Den strot had uitgesneên om gelt:
Uw glorie boet den val van 't lijf,
En klinkt aen alle vier de winden.
In Neêrlant wasze schaers te vinden,
En had by weinigen verblijf:
Tot Galama, uit eedle zucht,
Dien schat alleen benijdde aen Romen,
En over zoo veel lant en stroomen,
Uw werken voerde in onze lucht.
Dat staetjuweel, zoo net in 't gout
Der Nederlantsche tael gegrepen,
Hoeft om geen nieuwen glans hersleepen,
Dewijl 't zoo braef zijn proef behout.
Bedank dien Harlingschen Plantijn,
Die uwe spreuken mê laet hooren
In Vrieslant, dun genoeg van ooren,
Om haer te schatten zooze zijn.

OP DE BIBELSTOF

Van den Heer

LAURENS BAKE van WULVENHORST.

Wie zal voortaen de Poëzy,
Een hemelgaef van God geſchonken,
Verachten als een razerny
Die niemants luſt behoort t' ontvonken?
Omdat ze op een verheven trant,
En van een grooter vier gedreven,
Voorby ſtreeft het gemeen verſtant,
Dat laeg by d'aerde neêr blijft zweven,
Daer zy d'onſterflijkheit geniet
En onder zich de ſtarren ziet.

Dan geeft de Hertog der Hebreen
Den hemel en het aerdrijk ooren:
De rotſen ſplijten zelf vaneen:
De honig wort uit hun geboren,
En olie vloeit ten klippen uit,
Dan voelt zich 't hart der zee verſtijven
Op 't goddelijk triomfgeluit,
Als Faro, met zijn heir aen 't drijven,
Als drenkeling, de voeten ſpoelt,
Daer Iſrael geen water voelt.

Men ziet het Hemelſche tapijt
Ontrolt in Gods gewijde bladen,
Alom met zoo veel konſt en vlijt,
Verheerelijkt met dichtſieraden,
Niet in den zoom en buitenkant,

Maer in den inſlag zelfs geweven,
Als beelden van volmaeckten ſtant,
Die 't gantſche werkſtuk luiſter geven.
Zoo gloeit, by paerlen aen een kroon,
Een diamant noch eens zoo ſchoon.

Dit wekte, ô Bake, uw edlen geeſt,
Om in dat heiligdom te treden,
Te ſchoeïen op een Duitſche leeſt
Zoo veel gezangen, die met reden
Van yder worden aengebeên,
Als vloeiende uit een hemelſche ader.
Ik ken geen ſchooner Hippokreen,
En noit zag ik den zangberg nader.
Hier laeve ik, uit een volle borſt,
Aen heilig water mijnen dorſt.

Gy, opgevlogen als een zwaen,
Zet u op Libans toppen neder,
Terwijl de ſpelende Jordaen
De ſchaduw van zoo menig Ceder,
Verdubblen ziet in haer kriſtal.
Zy willen hunne vreugt vertoonen,
En, ſpieglende in hunne waterval,
Verheffen hooger hunne kroonen,
Nu gy, op Salomons geluit,
Den lof zingt der vergode Bruit.

Welaen, ô dichter, net van zwier,
Laet ons uw zuivre klanken hooren.
De wierook van uw kuiſch papier
Wil zelfs het hemelſchdom bekoren.
De dichtkunſt zal dat ſchoon juweel,
Zoo waerdig om haer hals gehangen,

Waerdeeren als haer beste deel,
Tot glory van uw Bibelzangen.
De kunst zoek' elders enklen lof;
Men prijs' die hier ook om de stof.

Aen den Heere

JEREMIAS OXFORT,

Op zijne Redenkaveling over de Natuurkunde.

'T Bataefsch Athenen wijkt geen Grieken
Noch Roomers, eeuwen lang bekent.
Het streeft, op zijn geleerde wieken,
Zoo ver' de zon haer stralen zent.
Zijn lof wort nu alom geprezen
By Bonsiën en Japonnezen.

Die lof kon Jeremias wekken,
Om, blakende van wijsheits vier,
De diepten der Natuur t' ontdekken.
De Leidsche schoolleer steekt nu fier
Het hooft op, boven oude tijden,
Die hem den lauwerier benyden.

De Jongeling, door lust gedreven,
Beklimt het hoog gestoelte, om weêr
Een proef van zijn vernuft te geven.
Nu volgt hy Aristotels leer,
Dan komt hy manne en honig garen
Uit Kartes gadelooze blaren.

Of ziet in Maroos heldezangen,
Elize met de borst in 't zwaert,

En volgt Achils bebloede ſtangen,
Die Xanthus ſtuiten in zijn vaert,
En met Troiaenſche en Griekſche koppen
Hun kiel en boorden overkroppen.

Hy gaert den daeu van alle bloemen,
Gelyk de bie van Hyble daelt:
Ik zal hier na zijn leerzugt roemen?
Nu wort mijn zangheldin bepaelt,
En wenſcht, als eertijts, met verlangen
Geduurig aen zijn zy te hangen,

1668.

Aen den Heere

HENDRIK THOLINX,

Op zijn bevordering tot der

RECHTEN DOCTOR.

LAUREA DONANDUS.

VRouw Themis, aen wiens borſt gy lang zijt opgetogen,
En onder haer banier ten oorloge uitgeruſt,
Daer Vorſt Juſtiniaen der landen tweedragt bluſt,
O Tholinx, toonde aen u noit vriendelijker oogen,
Als nuze uw Jaergety zoo gunſtig koomt verſieren,
En overwonnen door uw geeſt, met zoet gewelt,
Voor u voortaen de rolle en vierſchaer open ſtelt,
En kroont uw hooft met hare en met Apols laurieren.
Die u geboortendagh zoo groot een eer aendoet,
Toont dat zy uw geboorte ook vrolijk heeft begroet.

Aen

Aen den Heer

JEREMIAS OXFORT,

Toen hy na zyne Redenkaveling over de Wisseling der schulden der beide Rechten Doctor wiert ingewijdt.

DE Wisseling van schulden tegen schulden,
Geeft Oxfort nu een rijke zee van stof;
Terwijl hy haest zal pralen met dien lof,
Dat Themis hem zal tot haer voorspraek hulden.
Maer hoe betaelt hy dan die glorie hem vereert?
Als hy verdrukkers toomt, en fier het Recht beweert.

OP DE INWYDINGE

Van den Heere

JOANNES DE WITTE,

Tot der Medicynen Doctor.

MULTA TULIT FECITQUE PUER.

'T gaet wel: uw onvermoeide vlijt,
Om uit een wijde zee van boeken
Het pit der artzeny te zoeken,
Wort nu verheerlijkt op zijn tijt.
De Zonnestad der Batavieren
Bekranst u met Apols laurieren.
My dunkt, ik zie in uwen lof
Den geest van Hippokraet verblijden,
Die zulk een langen reex van tijden
Verschafte aen d'artzen rijke stof,

Om

Om forsscher als 't geslacht der Reuzen,
De Doot het bekkeneel te kneuzen.
O Witte wijk. het spook schiet toe,
Maer breekt op uwen schilt zijn schichten.
De doot moet voor geleertheit zwichten:
Die slijt Saturnus ysre roê.
En, aengebeên by alle volken,
Treet met haer voeten op de wolken.

Aan den Heer

DAVID VAN HOOGSTRATEN,

Toen hy in de Hooge Schoole van Leiden der Medicijnen Doctor wiert ingewijt.

Hoogstraten, 't is u te gemeen
Zoo diep in Febus gunst te deelen,
Als gy het dichtperk in wilt trêen,
Om Vondels toonen nae te spelen,
Dien duitschen Fenix en Homeer,
Zoo hoog uit 's werrelts mist gestegen,
Te volgen op het spoor van eer,
En na te vorschen zijne wegen.

Al heeft schier niemant zich dien last
Als zonder voordeel onderwonden,
En vruchtloos op zijn hooft gepast
Een lauwerkrans, te dor bevonden;
Noch streeft uw geest naer andren lof,
En om uw kruin naer eisch te sieren,
Te beuren uit het aerdsche stof,
Behoeft gy dubbele lauwrieren.

Maer schoon u het Bataefsch Atheen
Bereit staet plechtig in te wyen,

Als

Als die, gelukkig doorgestreên
In 't worstelzant der artzenyen,
Den loon van onvermoeiden vlijt,
Van nuchtre en ongeslapen nachten,
En van uw' uitgekochten tijd
Met reden eindlijk moogt verwachten.

Noch staet u voor het laetste om prijs
In 't open velt een slag te wagen,
Op dat d'onzydige uitkomst wijz',
Of gy den lauwer weg zult dragen.
My dunkt, ik zie u, als een leeuw,
Die van de jagers aengesprongen,
In 't hitsen van het jaghtgeschreeuw,
Van vore en achter word gedrongen;

Maer nergens van zich zelfs ontaert,
Daer 't edel bloet zied in zijne aêren,
De maenen opkrult en den staert,
En brullend hen komt ingevaren,
Rijt al de netten los als ragh,
Schut d'yzre schichten op zijn' tanden,
En 't hoofd opstekende in den dagh,
Vint niemant, die hem aen durf randen.

De Maes verwacht in zulk een schijn.
Ten troost van kranken, die verlangen,
Zijn voesterling weêr van den Rijn
In zijn geboortestad te ontfangen.
Daer zy voortaen uw Hippokreen.
Daer doe d'Ervarenheid u wezen
Een Hippokraet, en een Galeen.
Zoo worde uw' artzeny geprezen.

Op de Anatomifche Wonderheden

VAN

GOVARD BIDLOO.

Hier ftreeft de konft natuur voorby;
Die kan de leden maer bootzeren,
En fchikken in gepafte ry,
Maer haren ondergang niet weren,
Wanneer de tijt met fnellen voet,
Vooruit geftoven onder 't draven,
Den draet des levens kerft verwoet,
En geeft de lijken aen de graven,
En ftort met een verwaten hant
De glorie van natuur in 't zant.

Maer Bidloo van een edel vier
Ontfteken, en door luft gedreven,
Weêrftaet dien trotfchen vyant fier,
En fchenkt den dooden zelfs het leven.
Hy breekt den zeifen van den tijt
Op bleek geraemte en ingewanden,
Nu reets den grafworm toegewijt,
En vreeft de doot niet aen te randen,
Voor haer grimmas noch fchicht vervaert;
Zijn fnijmes paffende op haer zwaert.

Ontledingkonft, hoe is uw lof
Door dezen held in top geftegen!
En gy Natuur wat hebtge ftof
Om hem te danken voor den zegen,
Die u behout in fcherpen roeft

En wreeden kanker van de jaren,
Die dartel al uw pracht verwoest:
Hy kanze voor 't bederf bewaren;
En 't geen gy 't leven gaeft uit gunst,
Vereeuwigen door zijne kunst.

Hoe schijnt dat hart my zoo gezont
En in zijn vliezen hecht besloten!
'K doorzie het hier tot in zijn gront:
En hoe het bloet rontom gegoten,
Door aders en hartaders vloeit,
'T lazuur gelijk en bloetkoralen;
Of stralen die de zon, vermoeit
Aen 't hemelsche gewelf te pralen,
Langs d'avontkimmen schiet uit zee,
Als lucht en winden zijn in vreê.

De long en lever even schoon
Is d'onverderflijkheit beschoren:
Zy staen zoo levend hier ten toon
Als warenze nu nieuw geboren.
De vruchtbare akker van het zaet,
'T geen al het menschdom bragt in wezen,
Lacht hier u aen met bly gelaet,
En heeft geen kou noch lucht te vreezen,
De bloem des maegdoms, teer van aert,
Is hier voor alle smet bewaert.

Al die voortaen, door uw beleit,
Zich zelven beter leeren kennen,
Bespiegelen Gods majesteit.
Hoe nedrig moet gy u gewennen,
Nu aen het menschdom niet ontbreekt,
Te worden hooger opgenomen,

Wanneer d'Ontledingskonsten spreekt,
En leert u tot uw zelven komen,
En, met gebogen hart en knien;
De Godheit dienen en ontzien!

Aan den Heere

HENRIK GOUTAPPEL,

Toen hy der Medicijnen Doctor wierd ingewijd.

Vrouw Themis en Apollo lang in strijt,
Wie van hun beide u 't meeste kon bekoren,
Onthaelden u met onvermoeiden vlijt,
Erinnerden hun lessen voor uw ooren,
Zoo zeer alom by 't menschendom geacht,
En zetten hun welsprekenheit in kracht.
Elk quam een schat van wijsheit u ontvouwen.
Maer Febus won in uwe ziel het velt:
Want daer hy zorgt om levens te behouwen,
Weet zy alleen te waken voor het gelt.
Maer 't leven woeg u zwaerder dan het gout,
Hoe zeer men 't in waerdye, en aenzien hout.
Gy bruischte in 't eind met lust de haven in,
O Henrik, door een zee van artzenyen:
Apol heeft u verwaerdigt met zijn min,
En vorderde uw geleertheit met verblijen.
Hy bood u zelf den Gouden Appel aen,
En kroonde uw hooft met zijne lauwerblaên.
Nu zien wy u met vreugt ten top gestegen,
Terwijl de doot te minder triomfeert,
De zwarte gal, en vege koorts, verlegen,
Met spijt bekent dat konst de doot braveert.
Zoo zeegne God uw heilzame artzeny,
En make u van ondankbren laster vry.

OP DE INWYDINGE
Van den HEERE
MOESMAN DOP,
Tot der MEDICYNEN DOCTOR.

GElijk een ſtroom met kracht aen 't bruizen,
Ten monde uitbreekt van dam en ſluizen,
Sleept akkerlanden, vee en ſtal,
In zijnen ſteilen waterval,
En weet met arbeit door te ſchuuren
'T gebit van opgeworpen muuren;
Zoo ſtreeft geleertheit op dat ſpoor
Met luſt alle ongemakken door,
Die in de zee der artzenijën
Den leerling ſtorm op ſtorm beſtrijën.
Zy hakt met Alexanders ſnê
Den Gordiaenſchen knoop in twee.
Apollo zagh uit 's Hemels ſtreken,
Dop, met een heilig vier ontſteken,
In artzenykunde al zijn tijt
Beſteên met onvermoeiden vlijt;
En ſprak, Ga voort, mijn welbehagen,
Mijn Zoon, gy zult den lauwer dragen:
De doot treet achterwaerts vol ſchroom,
Nu gy haer houden zult in toom,
En ſchutten d'onvermurwde pijlen,
'T Bataefſch Atheen zet zulke ſtijlen,
Hoe fel begrimt van nijt en ſtaet,
By mijn Galeen en Hippokraet.
Uit had hy, en wiert uit mijne oogen,
Van zijn klinkvoeten opgetogen;
Die kloofden met hun voeten 't ſtof,
En vulden Neêrlant met uw lof:

Op

Op de GEESTELYKE GEDICHTEN VAN HIERONIMUS ZWEERTS.

GEweldenaers, die kuifche zanggodinnen
Zoo onbefuift mishandelt en onteert,
En haer, in 't oog van yder gefchoffeert,
Noch vergt om hulp in uw ontuchtig minnen;
Als haddenze, in bordeelen opgevoet,
Een druppel van dat geil en eerloos bloet:
Koomt, leert van Zweerts, door eedler geeft gedreven,
Geen oren meer te fchenden door uw dicht.
Noemt geen vermaek als 't geen ons t' evens fticht,
En onderwyft de plichten van het leven.
Wie anders in de dichtkunft zich gewent,
Heeft noit het wit dier hemelgaef gekent.

AEN Juffr. KORNELIA KALF.

Op haer Gedichten.

NU weet ik eerft hoe waerlijk gy het nat
Gedronken hebt uit Febus watervat.
Uw fchrandre ziel, van wijsheitsbacchus dronken,
Kan door haer kracht, mijn Klio doen ontvonken.
Ontvonken? ja. de gloet is groot genoeg,
Dat niet de damp de vlammen overwoeg.
Gy zingt ons als een andre Sempronye,
Of Saffo, maer herfchept in een Thalye,
Van 't zuiderdeel tot onder 't beergeftarnt
Daer 't noorden fneeuwt, of 't heete Lesbos barnt.
Moet ik my nu verblijden of benijden,
Of zetten liefft dat allebei ter zijden,
En ftaen bedeeft in zulk een wonderftuk?
'T is uit met ons. het nijdige geluk

Schept

Schept mannenbrein in teere maegdeleeden.
En doet een Vrouw in Febus renbaen treden,
Daer haer gedicht een yder achterlaet,
Die niet alreê aen 't eind der loopbaen ſtaet.
Zoo komt een maegt aen Pallas borſt gezogen,
Door 't groote heir der dichtren heen gevlogen,
In 't binnekoor van Febus groote Kerk,
En doet onze eeuw braveeren op haer werk.
Ga voort, en noop mijn zangluſt dus met ſporen.
Dan zal de faem uw' grooten geeſt doen hooren,
Zoo ver 't verſtant van maegden wort geroemt.
En wiert mijn naem dan eens met u genoemt,
Dan vloog mijn dicht op uwe zwaenewieken,
Van daer al vroeg het Ooſten op komt krieken
Tot daer het Weſt de zonnepaerden ſpoelt.
Maer ach! ik heb te hoogen wit bedoelt.
Mijn keel bezwijkt in 't midden van het zingen;
Vergeef my dat mijn ſtem niet door kan dringen.
Uw loftrompet rukt mijn gedachten mê:
Nu reize ik al met uw gedicht op zee.
Nu wil ik, daer maer Duitſchen zijn geweken,
Kornelia in vaerzen hooren ſpreken.
De tijd ontdekk', zoo klaer aen elk als my,
Dat ik u roem, maer zonder vleyery.

1665.

AEN

Juffr. ELISABETH VAN LIMBORG,

Toen hare E. my de eer gunde van eenige vaerzen uit Luciaen vertaelt; uit te ſchrijven,

Acceptiſſima ſemper
Munera ſunt donans quæ pretioſa facit.

EEn gierige acht de gift na 't voordeel datze heeft;
Zijn luſt beſtaet alleen in goude en zilverlingen,

Een

Een ſchat die wel een ſchijn, maer geen vernoeging geeſt,
Nochtans 't gemeen beloop en ſtant der aerdſche dingen.
Zy toonen, als de fuik, een' klare en ruime baen
Van voren; maer ziet toe, verdwaelde reukeloozen.
Al ſchijnt die weg aen 't oog bequaem om in te ſlaen,
Daer leggen doorenen verborgen onder roozen.
Voor al wie moedig ſtreeft voorby dat ſteeklig pad,
En ziet op voordeel van de kunſt en hare gaven.
Het dom gepeupel kent geen gave als die hun ſchat
En beurs verrijkt, daer hun de ziel in legt begraven.
De wijsheit praelt, die met meer kragt wort ingeſtort,
Wanneer ze ſierlijk vloeit in onbedwonge dichten.
'T misſtaet de ſpijs niet datze in goude ſchotels wort
Ter tafel opgediſcht by rijke fakkellichten.
Zoo wort de wijsheit nutſt gedient in Poëzy.
Dit weet van Limborg, 't puik der Amſtelſche Minerven,
Dies ſchenkt zy aen mijn oog en oor de lekkerny
Van Griekſchen Luciaen, bekleet met duitſche verven.
Een gift die wel vernoegt; maer nimmermeer verzaet.
Zoo klimtme op Helikon, en d'altijtgroene toppen
Van 't ſchaduwrijk Parnas, des Rijngodsberg. zoo gaet
Een fiere maegderei by groenbekranſte koppen.
Streeft gy mijn zangluſt voor, gezuſters van Apol,
Bedaeuwt mijn lippen uit de hengſtebron, en beken
Van 't groen Kaſtalië: zoo zal mijn yver, vol
Van uwe geeſtigheit, u volgen in die ſtreken.
Uw rijmtrant volgen? ach! dat woort is veel te vroeg
Mijn loſſe tonge ontſlipt. ik ken mijn onvermogen.
De wil ontbreekt my niet; maer kracht. 't isme eers genoeg,
Dat ik uw ſtappen maer van verre mag beöogen.

1664.

MENGELDICHTEN.

MENGELDICHTEN.

HET EERSTE BOEK.

OORSPRONK van's Lants ONGEVALLEN.

Aen

JOACHIM OUDAEN.

Oudaen, *die mijnen geest voor heen*
Zoo heusch genoopt hebt met uw dichten;
Schoon zy zoo stom bleef als een steen,
En zelfs vergat de vriendeplichten:
Vergeef haer 't zwijgen deze mael:
Zy voelt haer lippen open breken.
Nu zalze u zoo veel langer spreken,
En licht vermoeien met haer tael.
En konze noch haer stem verbijten,
De steenen zouden 't haer verwijten.

WAt tuimelgeest beheerscht het lant? wat bastaerdy
Valt in ons eigendom, en smet, als een harpy
Tot ons schandael geteelt, met haer vergifte pennen
De gansche lucht, zelf eer wij 't gruwzaem monster kennen?
Dat reukeloos het hooft verheffende als vorstin,
De tael van Neêrlant schopt, en dringt'er Vrankrijk in
Met zijne bastertspraek en dartele manieren.
Ontaerden wy met recht van d' oude Batavieren?

Zijn dan die helden in zoo ſchandelijk een naem,
Dat nu de naneef zich met reden hunner ſchaem?
En zijn onze ouders, in krijgstoghten afgeſleten,
Het vreeſſelijk gewelt van Rome doorgebeten,
En in een later eeuw, door Naſſaus krijgsbeleit,
Gewaſſchen boven reik der Spaenſche mogentheit,
Nu waerdig, dat men hen vergete als Franſche ſlaven,
Op hun gebeente ſpuwe, en trappele op hun graven?
En kan men 't ſtamhuis van Oranje, dat noch pas
Met zoo veel zorg 't gebouw des Staets leïde in t'ieras,
En overladen van bevoghte krijgslaurieren,
De blijde zege alom zag volgen zijn banieren,
Verlaten trouweloos in deez' verlegen ſtant,
Om ſlaefs te volgen een' uitheemſchen dwingelant?
Want wie kan 's vyants wijze en tael zoo hoog waerderen,
Als die lafhartig zig wil laten overheeren?
Zoo helden al van ouds de volken, lang geſchokt,
Naer hunnen ondergang. noch blijven wy verſtokt,
Of van een' dikken miſt bezwijmelt en betogen.
   Waekt op: 't is tijt: wrijft eens de dampen uit uwe oogen,
En zoekt niet buiten u, met ſchandlijke achterdocht,
De bron der nederlaeg waer toe wy zijn gebrogt.
Wy zijn verraders van ons zelven, wy vergeten
Ons zelfs, maer hebben 't liefſt aen anderen verweten.
De Franſche weêrhaen kraeïde ons lang zijn wetten toe.
Toen ketelde ons zijn ſtem. nu krimptmen voor de roê
Van zijne ſchachten en afgrijſſelijke ſpooren,
En dwazen ſchijnen noch met luſt zijn klank te hooren:
Vergapen zich noch aen 't ſchakeerſel van zijn' ſtaert
En wieken, daer hy eerſt meê lokt, maer ſtus vervaert.
Verleidende meermin, daer blinden naer verlangen,
Die gy behendig nu by d'ooren hebt gevangen,
Wat toverzang maekt u behaeglijk in ons lant!
Wat ketens zijn 't, die gy zoo fijn en liſtig ſpant!

Ver-

Vervloekte ketens, die wy eerſt met vreugde zochten,
Och! was nu 't zoeken uit, was eenmael den gedrochten
Nu 't masker afgerukt, en zagenwe in het licht
Den moortklaeuw root van bloet; het dreigende gezicht,
Daer zich de wreetheit en baldadigheit vermengen;
De drooge keel beluſt om menſchenbloet te plengen;
'T blanketſel van den mont verandert in venijn,
En ons alom verraên door ingebeelden ſchijn!
De Franſe Circe wiſt al lang die rol te ſpelen.
Nu wagen overal noch zoo veel moorttoneelen
Van hare tieranny. maer wieze trapte op 't hart,
'T was tot hun weêrwil, en zy kropten 't leet met ſmart:
Om, als de kans zich toonde, eens tevens op te ſpringen.
Gelijk de Siciljaen ons leert den Veſper zingen:
Daer wy den vyant zelfs en zijne wulpſche jeugt
Inhalen, onzen val verhaeſtende met vreugt.
De weêrgalm van de keur der Franſche geeſtigheden
En ſpraek, van ons zoo lang eerbiedig aengebeden,
Klinkt over Hollant heene uit Bodegraves puin,
En Zwadenburgerdam, 't vermaek van onzen tuin
Voorheen, nu ſmokende aſch; ten ſchouburg uitgekoren
Der wreetheit, die ons leert eens recht de klanken hooren
Van haer muzijk. gaet; lacht de Duitſche tael nu uit,
En dwingt uw voeten naer de toonen van hun fluit.
Trojaenen haelen weêr met reien, zang en ſnaren,
Het zwangre krijgspaert in; 't geen 's middernachts aen 't baren,
Van oorlogsvolk verloſt, dat knot des Konings ſtam,
En zet tot dankbaerheit al 't rijk in vier en vlam.
De geeſt van Nero vint'er weêr die zich vermaken,
En zingen Vrankrijk nae; en zingen, onder 't blaken,
Een deerlijk moortgeſchrei van vader, kint, en vrouw;
Daer d'een ten hemel ſchreeuwt, daer d'ander ſtikt van rouw.
Nu is met hun gezang de dolheit uitgelaten.
Men trapt den zwangren buik te barſte, propt de ſtraten

Met maegdenlijken, eerst ontuchtig geschoffeert,
Gebrant, geblakert, vuil mishandelt en onteert.
De drempels kraken van gekneusde bekkeneelen.
De lijken grijnzen aen de takken van abeelen
En linden, en de moort, die vrouw noch zuigling spaert,
Maekt Alva, Neêrlants vlock en geessel, zacht van aert.
En lust het langer ons noch op zijn Fransch te leven?
Wort groene gal en bloet noch niet in 't hooft gedreven?
Hoe? zien wy noch met vreugt de laffe geilheit aen,
Die ons vervoert, en komt den Staet zoo dier te staen?
De vlam dreigt ons, en wy verspreiden zelfs de vonken.
Zoo wort uit gouden kop vergif met smaek gedronken.
De wisseling van zoo veel dragten en gewaet,
De zotte mommery van treden en gelaet,
En dat verwijft gebaer, waer nae w'ons lichaem dringen,
Op hun gebod, zoo vreemt en vol veranderingen;
Zijn zoo veel vonden lang tot ons verderf gezocht.
Dus hebben wy ons zelf de stroppen opgekocht.
Wat lantaert voelde zoo onstuimig zich getreden,
En volgde noch met lust zijn 's wreeden vyants zeden?
Als Pan te driest zijn baert en lokken heeft gebrant,
Vliet hy de vlam, die hem verlokte, met verstant.
De Hoofterfvyant van den Staet der Nederlanden
Stoof als een weêrwolf voort, indien wy hem verbanden
Met ernst, en met een vloek, gelijk zijn moortlust past,
Vervolgden, daer hy nu in 't bloet der borgren plast.
Dan zag Oranje van zijn hoogen zegewagen
De lantontheilstraers in verdiende wraek verslagen:
De Harp ontsnaert, de Roos de doorens afgesneên;
De Lely in haer bol gedoken, of vertreên;
En 't zwijn van Munster fors den slagtant uitgebroken.
Dan vond de nazaet fier zijn oudren bloet gewroken,
Den plonderaer betaelt zijn onverdient gewelt;
En 't Fransch gebeente blonk noch eeuwen lang op 't velt.
Her-

Herneemt den ouden moet gy vrygevochte ſteden.
Verjaegt den vyant, maer verjaegt eerſt zijne zeden.
Men koopt den Franſchen zwier te duur voor lijf en goet.
Nu waſcht die ſmetten af in 's vyants dartel bloet.

LOF der GELEERTHEIT.

Aan den HEERE

JOANNES GEORGIUS GREVIUS,

HOOGLEERAER der Hiſtorien en Welſprekentheit tot UTRECHT.

VAn welk een yver wort mijn Zangheldin gedreven,
Om in uw ſchaduwe u van verre nae te ſtreven,
Doorluchte Grevius, die, van een God geroert,
En boven het geſpan der wolken opgevoert,
Gelijk een arent drijft op onvermoeide wieken,
Zoo loflijk achterhaelt den Fenix van de Grieken?
Gewaerdig u noch eens, gelijk gy pleegt voorheen,
Uwe oogen neêr te ſlaen op haer, die hier beneên
Vaſt kruipende langs d'aerde, en maghtloos op te ſtygen,
Als met den wil alleen, ſchijnt groter vaert te krijgen,
En durft vermetel meê iets hoopen van de faem,
Nu zy zich dient van uw' onſterfelijken naem.
Gelijk de Donau, daer hy eerſt komt voortgeſchoten
Aen 't ſteil gebergte, wort in enger kil beſloten,
En vaert met zachten ſtroom, tot dat hy aengevoed
Van ſmeltend bergſneeuw, en verrijkt met menig vloed
En dwalende ader, die hy inſlorpt in zijn plaſſen,
En eindelijk zijn peil en oever verre ontwaſſen,
Den toom der golven viert, en ſchurende over velt
En akkers heen, daer 't al verdrinkt in zijn gewelt,

En

En vee en landman in zijn kolken wort bedolven,
Komt als een zee in zee aenbruiſchen met zijn golven:
Niet anders klomtge meê geduurig meer en meer,
O Grevius, en wint gelukkig aen in eer.
Eerſt wiert Heziodus, door uwe konſt herboren,
Gehuldicht in zijn erf, het geen hy had verloren,
En van den roeſt des tijts geheldert, daer hy 't lant
En velden zegent met zijn dicht, en boomen plant
In Askraes vruchtbaer dal: of 's werrelts miſt ontvloden,
Speelt op zijn luit de ſtamregiſters van de Goden.
Maer nu herſteltge in een' het gantſche Helikon,
In een' Homeer, die onuitputtelijke bron
Der wijsheit, dien Monarch en vader der poëten;
Die boven op den troon van 't hoog Parnas gezeten
In 't eeuwig zonnelicht, geen aertſche dampen kent.
Noch had de vratige eeuw, die alles ſlijt en ſchent,
Zijn eeuwig heldendicht meê in haer klaeuw gegrepen,
En wiſt het heimelijk haer misſlag aen te ſtrepen.
Dat leed uw yver niet, die wrijft die ſmetten uit,
En onderſcheit in die muzijk het valſch geluit,
En laet zijn krijgstrompet op nieu zich weder hooren,
En blaeſt met zuivren toon Achilles ſtrengen tooren.
Hoe weelig weid uw geeſt! hoe klapt gy als een zwaen
Uw vleugelen, en ſtreeft dien aedlaer achter aen,
En ſchijnt in uwen ernſt, hem, boven 's hemels boogen
En vaſt geſtarnte, daer hy blinkt, voorby gevlogen,
Wanneer gy d'Ilias, die ſchoone diamant,
Geſlepen naer den eiſch, en zuiver van zijn zant,
Weêr hebt in konſtig gout gevat, en voor Latijnen,
Met heerelijken glans, de ſtraelen meê laet ſchijnen.
Hoe ſtaptge Achilles nae in 't bloedige oorlogsvelt!
Wat voeltge een vier, wanneer hy Agamemnon ſcheld,
Of uitgelaeten om Patroklus doot te wreken,
Gelijk een blixem ten ſlagorden in komt breken;
Rukt

Rukt ros en ruiter in verwoeden moet ter neêr,
En ſchud den hoogen muur van Troje met zijn ſpeer:
Of ſtoppende met bloet de keel van Xantus plaſſen,
Sleept Hektor in triomf aen zijne rookende aſſen,
En kneuſt het bloedig lijk. hoe hangt den Grieken 't hooft,
Wanneer verbolgen ſpijt hem knaegt, en hy berooft
Van zijn Brizëis, zit in d'oorlogstent geſcholen,
Als Hektor met zijn toorts de kielen legt in koolen:
Daer Ajax pas hem ſtuit, en zijne ſchichten ſpilt,
Vooruitgetreden met zijn zevenvoudig ſchilt.
Gy kunt uw zelven van verwondring niet betoomen,
Als gy Ulyſſes volgt langs zoo veel lant en ſtroomen,
Van 's hemels ſcherpe roê vervolgt en voortgeſtouwt:
'T zy hy zijn ooren dicht met waſch geſlooten hout
Voor meereminnezang, en mijt haer valſche lagen,
Of deerlijk omgeſolt door dootsgevaer en plagen,
In 't naerſte van den nacht moet zien, hoe ſchip by ſchip
Stampt uit zijn naden op de Kafareeſche klip:
Daer Palamedes doot zoo bitter wiert gewroken.
'T zy dat hy Circe dwingt, haer toverye en ſpooken
Verydelt, en ontvlucht die dochter van de Zon,
Die hem door dreigement noch beeden houden kon:
Of Polifeem bezoekt in Etnaes bergſpelonken;
Die taſt zijn makkers aen, verſcheurt gebeente en ſchonken
Al lillende van een, en ſloktze levende op,
Dat brein en bloet hem ſpat al rookende om den kop:
'T geen hem Ulyſſes deed met zijn gezicht betaelen:
Of dat hy eindelijk ontſlagen van het dwaelen,
Zijn Ithaka genaekt, en 't voorbeelt van de trouw
Vint in Penelope, zijn onbeſproken vrouw:
Die in haer eigen hof verweldigt, en beſloten
Van wulpſche minnaers, elk groothartig heeft verſtooten.
Maer Grieken is alleen niet aen uw konſt verplicht,
Nu gy, naer datge hebt Suetonius verlicht,

En meê Juſtijn met uw verbeetring uitgegeven,
De tong van Rome doet in Cicero herleven:
Den waren guldenmont, wanneer hy ſtreelt en vleit,
En lieflijk 't burgerſchap van Archias bepleit;
En prijſt den ouderdom; of leert ons 't leven richten
Naer zijne orakelen der onderlinge plichten:
Of ſchuimt en toetſt met zorg het gout der Roomſche tael,
En weegt den aerdkloot in zijn brieven op een ſchael.
Maer welk een donder ſcheurt den ſtoel en marmerboogen
Van 't Kapitool, als hy in Katilinaes oogen
Het vloekverbont ontdekt, en door zijn kloeken raet
De muitelingen dempt, en red den veegen Staet;
Of als hy, om het ſpoor van Demoſtheen te volgen,
Antoni blixemt, die te doodelijk verbolgen
Door zijne moordenaers hem naer het leven dong'
En dreef zijn guichelſpel met d'uitgeſneden tong
Des grooten Mans, die door zijn doot te klaer deed blijken,
* Dat meeſt de tabbert voor de wapens heeft te wijken.
Nu wacht geheel Europe, en moedigt vaſt u aen,
Om eens weêr zuiver hem te hooren en verſtaen.
Nu Grevius, nu eens uw geeſten ingeſpannen.
Verlos dien Heilig van d'onwetende tierannen,
En zet hem op 't gewijde autaer voor elk ten toon.
Dat koſtelijk kleinoot ontbreekt noch aen uw kroon.
Dus laete uw glorie zich van perk noch tijd bepaelen,
Zoo lang de rijkdom der Latijnſche en Griekſche taelen
Bekent blijft, en in haer d'aeloudheit wort geviert;
Die vruchteloos begrimt van 't nijdig ongediert,
Noch triomfeert, en zal geduurig triomfeeren,
Zoo lang men wijsheit op het aertrijk kan waerdeeren.
Dus wort de hooge School van Utrecht weêr geſticht
Op nieuw, en ſchept een glans en weêrſchijn van uw licht,
Dat af zal ſchitteren met noit bevlekte ſtraelen

Van

* *Cedant arma togæ. Cic.*

Van haer gezegent hooft. zoo magze eens adem haelen,
En rijzen ſchooner nae haer jammerlijken val:
Toen hare ſtem bezweck voor Vrankrijks krijgsgeſchal,
En d'overwonne Rijn, hier in zijn kil gedoken,
Zagh bei zijn hoorens tot aen 't voorhooft afgebroken.
Vaer voort, en ſchoon gy door onafgeſloofden vlijt
Reets van d'onſterflijkheit genoeg verzekert zijt,
Zoo zelfs de Woeſtheit met haer uitgelaeten benden
Weêr 't aerdrijk overſtroomde, en onderſtont te ſchenden
Al wat de wijsheit eert als haer geheimen ſchat,
En dat de mot en 't vier den oogſt der boeken at:
En ſchoon uw Naem, noch by den naneef meer verheven,
(Als die door afgunſt noch genegentheit gedreven,
De lauwren uitdeelt naer verdienſte) in volle kracht
Zal 't hooft verheffen, by geleerden hooggeacht:
Noch mogen meer zich dat van hun verſtant beloven,
Al gaet dat groot geluk ſchier yders hoop te boven;
Maer 't is een voorrecht, daer g'alleen nu moogt na ſtaen,
Te zitten in den rang der wijzen boven aen.

LOF der EENZAEMHEIT.

Aen den HEERE

HENDERYK VAN SOLINGEN,

Ervaren Arts en Filoſoof.

TErwijl ik weder van de Schelde, en Zeeuſche ſtroomen,
En Vlaendrens zoete lucht ben aen de Maes gekomen,
Daer die Eraſmus wiege eerbiedig viert en kuſt:
Al ſchijnt de glorie van dien Heilig uitgebluſt
In zijn geboorteſtad, daer hy in 't laetſt verſtooten,

En zijn gedenkbeelt, met zoo groot een konſt gegoten,
Verſchoven in een hoek uit averechtſen nijt,
Den lantgenooten hun ondankbaerheit verwijt
Met zijn metale tong; terwijl ik met genoegen
En volle weelde hier my weêr tot ruſt kan voegen,
En d'eenzaemheit mijn geeſt zoo lieflijk wekt en voedt,
En eene Godheit roert mijn zinnen en mijn bloet,
Komt gy, ô Solingen, my allereerſt te voren.
Gy kunt mijn Zangheldin tot dichten weêr bekoren.
Zy volgt u aen den Rijn, die op den Stichtſen gront
Het Franſch gebit weêr heeft geworpen uit den mont;
En nu met vryen hals komt langs uw woning vaeren,
En dartelen, nae 't ſchijnt, met weelderiger baren.
My dunkt, ik zie u neêrgezeten in den hof,
Of in uw hofvertrek, vaſt weiden in den lof
Van een geruſt gemoet en onbekommert leven:
Daer gy van hovaerdy noch ſtaetzucht aengedreven,
Noch hoop van vluchtige eer en adelijken wint.
In ſtilte en in u zelfs alleen vernoeging vint.
Hoe luſt het my den lof der Eenzaemheit te zingen,
En u te volgen in uw ruiſtbeſpiegelingen!
Want nu ik lang ben voortgeſlingert heen en weêr,
Bevinde ik dat ik meeſt dat ſchoon kleinoot waerdeer.
Zoo roemt een zeeman beſt den zachten ſchoot der haven,
Als hy in 't noorden, nu in 't pekelſchuim begraven,
Van boven ſtort, en ziet den afgront in den muil;
Die vaſt van ondren loeit en davert met gehuil:
Dan weêr ten hemel uit dien poel komt opgeſchoten
Zoo ſteil, en met zijn kruin ſchijnt aen 't geſtarnt te ſtooten;
Wanneer een winterſtorm, opſtuivende in den nacht,
Den waterbreidel breekt, maekt op de golven jaght,
En geeſſelt al het ſtrant, de zeeliên bleek beſtorven
Zien nu des doots grimmas, en 't enden aêm gezworven,
Vervloeken met gekryſch de trouwelooze zee,

En

En wenſchen al te ſpade om een geruſte reê.
Maer ſchoon ik, ſedert ik u t'Utrecht quam bezoeken,
Daer gy gebolwerkt zat in 't midden van uw boeken,
En kooſt u zelfs een ſel, zoo ſierelijk als ſtil,
Mijn dagen taemlijk heb verſleten naer mijn wil,
Noch zoude ik, op uw ſpoor, voor dat gewoel verkiezen
In ruſt en ongeſteurt my zelven te verliezen,
Ver boven d'aerde in mijn gedachten opgevoert,
En als van 't aſpunt aen te zien, hoe 't al zich roert
En afſlooft hier beneên, van ydle hoop gedreven,
Zoo onſtantvaſtig en voorvluchtig als het leven.
'K heb evenwel mijn tyt, als 't was in mijne magt,
Niet t' eenemael onnut noch ledig doorgebracht.
'T zy ik in Walcheren, en zijn vermaerde ſteden,
Den gantſchen aerdkloot door gevreeſt en aengebeden,
My op het lant vermaekte, en vond een rijke ſtof,
Omdat al 't Eilant ſchijnt beplant tot eenen hof,
De ſteden in dien hof geſticht tot luſtpaleizen.
Het zy 't me luſtte naer Zuidbevelant te reizen,
De Zeeuſche koorenſchuur, en vrolijk met mijn hant
Den oogſt te plukken in mijn vruchtbaer vaderlant:
Of dat ik onderſtont, door d'ongeſtuime baeren
En ſteile Paerdemarkt naer Vlaenderen te vaeren,
Het ſterke Sluis te zien, en Aerdenburg, vermaert
Door kloekheit, dat de grens van Zeelant heeft bewaert,
Met onverſchrokken moet, en ſchielijk overvallen,
En niet gewapent als met onbemande wallen,
Een hant vol helden zag, onquetsbaer door hun moet,
Haer veſten verwen met het vyandlijke bloet,
En ſterken dus haer ſchans. kloekhartigſte gemeente,
Gy hoeft geen krijgstrofeen, zoo lang het Franſch gebeente
En wit geraemte legt te bleeken op uw velt,
En gy het kerkhof zijt van 't reukeloos gewelt.
Dan vaere ik op naer Brugge, en zie vaſt onderwegen

Weêrzijds meer ſteden, maer van minder naem gelegen.
Daer vinde ik mijn vermaek in kerken zonder tal;
En overweeg met ernſt het werreltlijk geval,
En zie hoe laeg het daelt 't geen 't hoogſte ſcheen gerezen.
Zy, die de ſtapel pleeg van Nederlant te wezen,
En 's werrelts kimmen om te zeilen met haer vlag,
Zwaeit nauwlijks buiten zich den ſtaf van haer gezagh,
En knaegt den breidel, kort haer in den mont gewrongen,
Terwijl haer koopmanſchap ſmoorde aen verſtopte longen,
Indien niet Karel, ſpruit der koninklijke ſtam
Van Arragon, haer ramp en leet ter harten nam.
Die dreigt haer Sas, en wil dat niets haer kan bepaelen,
En zy zelfs by Ooſtende in zee zal adem haelen.
Nu zie ik 't magtig Gent, de trotſe bakermat
Van Karel, die op 't hart van gantſch Europe trad,
En noch te kleen met zoo veel magt en heerſchappye,
De Turkſche Poort rammeide, en temde Barbarye.
En had de Franſche nijt hem niet die eer berooft,
De Griekſche tulbant had geblonken op zijn hooft.
Nu ſtaet zijn beelt, 't welk ſchijnt van louter gout gedreven,
Tot eeuwige eer zoo hoog op een kolom verheven,
Als wilde 't nu noch al den aerdkloot overzien,
Dien hy van zijnen troon gehoopt had te gebiên.
Noch buigen met ontzagh vijf vloeden voor zijn voeten,
Die, ſtroomende in de ſtad, zijn beelt om ſtrijt begroeten.
Indien ik my getrooſt den wachter van het Scheld,
Den Hont, te hooren, als hy baſt, en met gewelt
De Zeeuſche banken ſchuurt, en onder 't vreeſlijk gieren,
Geen Scylle wijkt, noch haer verwoede waterdieren;
Dan zeile ik naer mijn wenſch uw ſchoone haven in,
Antwerpen, nu een uitgediende koopvorſtin,
Voorheen Europes oog; en ſtae om hoog getogen,
En kan my zelven nauw gelooven noch mijn oogen,
Als ik uw wallen zie, geklonken uit arduin,

Die

Die met een bosch zoo breet bekroonen hunne kruin,
Uw huizen, altemael paleizen, uwe kerken,
Uw hoogen tooren, een van 's werrelts wonderwerken,
En veilige rivier, die u alom verbreit,
Gedachtenissen van uw oude mogentheit,
Waeruit nu Amsterdam, gelijk zich zelfs ontwassen,
Rijst als een Fenixstad veel schooner uit uwe asschen.
Dus streve ik hooger op naer Brussel, 't paradys
En hof van Brabant, dat met recht verdient den prys
Van onbepaelde weelde en schoonheit weg te dragen.
'T zy my het koorenrijk gebergte kan behagen,
Of 't wilt Sonnienwout, of 't schaduwrijke dal,
Rivieren, bronnen of fonteinen van kristal,
Die steil opschietende, als de zonnestraelen brallen,
En voort in zilvren daeuw en paerlen nedervallen;
Of droppelen van vier, en smelten weêr ineen.
'T zy ik de lustwarande, of hofberg op wil treên,
En vind mijn Tempe daer, en schooner watervlieten,
Als Aganippe ten Parnastop of kan gieten.
'T zy my het Prinsenhof, Oranjes erf, behaegt,
Dat om dien ouden naem te grooter luister draegt;
En schoon de blixem, met een dondersteen aen 't rukken,
Het veel heeft afgeweit, en 't zwaer gevaert aen stukken
Gemorzelt, daer 't nog half van zijn parruik berooft,
Smeekt om een nieuw sieraet voor zijn onthuldigt hooft,
Noch mag het overschot met reden triomferen.
Nu geeft my Loven stof, om in zijn school te leeren
Al wat in wetenschap ons meer volmaakt en wekt,
Terwijl hier Pallas elk een milde voester strekt.
Het zinlijk Mechelen schijnt meê my toe te wenken.
Maer 't wort ten laatsten tijt eens om mijn rust te denken:
Want hoe verandring, nae het schijnt, de zinnen vleit,
Noch haeltze niet by 't zoet vermaek der eenzaemheit.
Geleerde Solingen, ei wil het my vergeven,
Indien

Indien mijn zangnimf, van te groot een vier gedreven,
U al te ver heeft in haer uitreis heengevoert;
Zy laet met voordacht noch veel ſteden ongeroert.
Door zoo veel onruſt heeftze eens waerlijk konnen leeren,
Den rijkdom, dien gy kieſt, geruſtigheit waerderen.
Het heugt my noch, hoe dat ik hangende aen uw zy,
D'orakels hoorde van uw veilige artſeny:
Als my de hooge ſchool van Utrecht, zoo genegen,
Haer gaven ſchonk, en meer dan eene zomerregen
Het dorſtig kruit verquikt, mijn luſt heeft aengeteelt,
En milt Apolloos konſt en rijkdom meêgedeelt.
Dan hebtge u menigwerf gewaerdigt my te wekken,
En in die woeſte zee een noortſtar te verſtrekken,
Een Palinuur te zijn, die my de klippen wees,
En wat ik mijden moeſt, en waer ik zonder vrees
Mogt ſtreven met mijn kiel, en buiten noot van ſtranden.
Gelukkige, die vry van alle ſlaefſche banden,
En ongemakken, die de ſtaet en welluſt geeft,
Met uw' doorluchten geeſt zo hoog ten hemel zweeft,
En konnende alle pracht met fieren moet verachten,
Al 't wenſchlijk vint in uw verhevene gedachten:
Als gy Natuur in haar geheimen achterhaelt,
En wikt, waer Epikuur, waer Zeno heeft gedwaelt,
Waer Ariſtoteles de waerheit kan doorgronden,
En of Deskartes heeft een nader weg gevonden.
'T zy u de ſtrengheit der Stoïken tegenſtaet
Ten deele, en wel gevalt, getempert naer de maet.
'T zy gy u zelven hebt in Plato uitgelaten,
Die lieflyk vloeit, en voed, en druipt van honigraten.
Of ſpoort voorzichtig nae met uw ervaren hant,
Den blinden doolhof van het menſchlijk ingewant:
En onderzoekt hoe 't hart, de ſchatkiſt van het leven,
Een eindelooze bron van bloet voelt voortgedreven
In zijnen boezem, daer bezielt naer zijnen aert,
En

En als ten ſpongie uitgewrongen, weêr zijn vaert
In 't gantſche lichaem neemt, en komt met vrye toomen
Door duizent aders en hartaders heeneſtroomen.
Wat milt, wat lever werkt, wat kracht de long gevoelt,
Wanneerze zwelt, en als een blaesbalg 't hart verkoelt.
Wat heimelijke vlam, te zijner tijt ontſtoken,
De maeg d'ontfange ſpijs verteeren doet en koken,
En door wat deelen die, nu zijnde net bereit,
Geſchift wort en geſchuimt, en eindelijk verſpreit,
Met zulk een wijze keur, tot voedſel van de leden
En geeſten, of wort afgedreven naer beneden,
En door 't gedarmt geloſt, als een onnutte laſt.
Zoo volgtze na wat ampt elk deel aen 't lichaem paſt:
En of het oog, 't gezicht door uitgeſchoten ſtraelen
Ontfangt, dan of dat ongevoelig zelfs komt daelen
En zich vertoonen in der oogen kriſtalijn,
En ſpiegelglas, en daer afſchildren zijnen ſchijn:
Of 't hart dan of de milt een oorſprong is te noemen
Der adren, dan of zig geen lit dat mag beroemen:
Of 't brein zich merkelijk beweegt, en rijſt of daelt.
Hoe in het kleen begrip der herſſens zijn bepaelt
Zoo veel verbeeldingen, verwiſling van gedachten,
En redeneering, en die wonderbaere krachten,
Waer door men weêr herdenkt, het geen men eerſt vergat,
Of zijn geheugenis verrijkt met nieuwen ſchat.
Gy ſtaet verſtomt, als gy de geeſten nae durft ſpooren,
Die in het brein, als uit een hemelſch zaet geboren,
En door de zenuwen zich ſpreiend reis op reis,
De leden ſterken, en bewegen naer den eiſch.
Dus laet zich uwe zucht tot wijsheit niet bepaelen,
Wanneer 't u luſt 't geheim van bergerts en metaelen
Te weten, en wat kracht natuur daer in beſloot,
T' ontdekken door het vier; om kranken in hun noot
Te redden, en de doot groothartig te braveren.

'T zy gy Saturn, het loot, in Morfeus doet verkeeren,
En hondert vormen ſchept tot nut der artſeny,
En wekt de ziel van 't log metael, en macktze vry
Van d'aerde en grove ſtof, waer in zy lag geſcholen.
Men ziet den yzren ſtaf van Mars nu in uw kolen
Geſmolten en hervormt in allerlei gelaet.
Dan temt gy Draken zelfs en Leeuwen in dien ſtaet,
En d'Antimoni wort berooft van zijn venijnen.
De Zwavel voelt zijn leên verſmelten en verdwijnen,
Gelijk zich Acis zag tot een rivier geſtroomt.
Nu moet Merkuur, dat vlug quikzilver, eens getoomt:
'T zy gy hem nederſtort, of 't helmglas op doet klimmen,
En teert zijn lichaem uit tot olie, zout, en ſchimmen:
Of hem met andre van zijn vyanden vermengt;
Dien wrevlen muilbant, en door tucht tot reden brengt.
De kruithof geeft u meê geleerde bezigheden,
Als gy der kruiden aert en krachten wilt ontleden.
Hoe Munt de zwakke maeg, Bruinagie 't hart verſterkt:
De bloem van Rosmarijn op vochte harſſens werkt:
De byvoet en Poley de Moeder in kan toomen:
Door Wijnruit het vergif de krachten wort benomen,
En door de Safferaen ten leden uitgejaegt:
Hoe Duivekervel 't bloet van zijn onreinheit vaegt:
Wat eigenſchappen in den Vlierboom zijn te vinden,
Wat qualen zijne bloem en beziën ontbinden,
Wat in zijn wortel, loof, en merg en ſchorſſen ſchuilt:
Hoe 't kruipende Aerdveil, als de nieren zijn vervuilt
Van pijnelijk graveel, die zachtjes weet te vegen:
Waerom de Heulbloem ons tot ſlapen kan bewegen.
Dus heeft en kruit en bloem en zaet dat u bekoort,
Daerge yders hitte of kou ſchakeert in zijne ſoort:
En dringt met uw begrip, gelijk met arentsoogen,
Tot in de wondren van uitheemſch geſteente en droogen,
Die d'Arabier ons zent uit zijn gezegent lant.

Of

Of d'Indiaen in 't ooſt en weſten gaert en plant.
Dan legtge uwe oeffening in 't werk, en dooft de toortſen
Der veege peſten en beſmettelijke koortſen:
Weêrſtaet de Teering, die, zoo gulzig als een vraet,
Met bloet en vleeſch tot op 't gebeente ſtrijken gaet,
Temt Bloetloop, Waterzucht, en Slaepziekte, en doet wijken
'T gevaerlijk Zijdewee, en vlymende Kolijken:
Of haelt uit zijn ſpelonk dien Kakus voor den dagh,
Dien Duizentvoet, die ſtout met zoo veel klaeuwen plag
Te kruipen in het hooft, en ſpreidde zijne takken
Door neus en wangen heen met deerlijke ongemakken;
Misſchiep al 't aenzicht, dat men naulijks 't wezen vont,
En vlocht zyn ranken in 't gehemelt van de mont;
En duizent monſters meer tot menſcheplaeg geboren,
Die gy gelukkig dwingt naer uw bevel te hooren.
Of gy verlicht, in 't zwaer beroep der artzeny,
Zomwijl den doffen geeſt, en leeſt de poëzy
Der brave dichteren, met liefde en welbehagen.
Dit wort, ô Solingen, terwijl u opgedragen.
Niet dat mijn dicht het ſpoor zoo ver te buiten loopt,
Dat dit uwe achting om zijn eigen waerde hoopt.
Het heeft zyn eind bereikt, zoo gy 't zoo hoog wilt kroonen,
Dat dit een dankbaer blijk van vrientſchap mag vertoonen.

Op het vertrek en de gewenſchte wederkomſte van zijn Excellentie

HENDRIK,

Uit den Graeffelijken huize van

SIDNEY;

Vertrekkende uit zijn Gezantſchap, wegens den Koning van groot Brittanje, by hunne Ho. Mo. bekleet; en te rugge gewacht wordende, als Opperhooft over d'Engelſche en Schotſche benden, in dienſt van dezen Staet.

ZOo gaetge wederom u dan op zee begeven,
Om naer uw koning en Britanje heen te ſtreven,
Doorluchte Sidney, gy onkreukbare Afgezant,
Zoo wel de liefde van den Staet, als van uw lant,
En maghtigen Monarch, die d'onbezwalkte glanſſen
Van zijn drie kroonen ſpreit door alle werrelttranſſen,
Van daer het morgenroot al d'Ooſterkimmen vult,
Tot daer zich d'Avondſtar met goude ſtraelen hult,
En ziet de zon, die nu 't oprijden komt vervelen,
Neêrſtorten in de zee met rokende gareelen,
En kleeden 't Weſten met ſcharlaken, waermen ziet.
  Gae heen, weêrhou den loop van uw verlangen niet;
Eool belooft voor u zijn worſtelende winden
En muiters ſtrenger in hun kerkers vaſt te binden:
Maer dat op uwen wenk een ooſterkoelte uit zee
Het vorſtlyk Jacht, naer wenſch, zal brengen op de reê.
De blonde Doris met haer waterkamenieren
Komt met haer eigen hant van achtren 't ſchip beſtieren.
Maer wacht noch beter ſpoet zoo drae gy wederkeert,

Daer

Daer uwe komſt met zulk verlangen wort begeert.
 Al komt de breede Teems op zijnen glazen wagen
Geſtegen, u, als in triomf, tot Londen draegen,
En boort weêrzijds, gelijk verheugt om dit geval,
Zijn grazige oevers met veel levender kriſtal,
En 't hof te Withal, daer 't van verre u aen ziet komen,
Zijn ſchaduw verder ſchijnt te werpen in de ſtroomen,
En 't Liſtervelt, zoo lang by uwen ſtam bewoont,
En met paleizen aen paleis alom bekroont,
Veel trotſer 't hooft verheft met zijne kapiteelen,
Noch hoopt haeſt Nederlant in dat geluk te deelen:
En ſchoonge in 't algemeen van elk begunſtigt wert,
Gy legt inzonderheit Oranje nae aen 't hert.
 'T verſtant en deugt geeft op de zielen uw vermogen;
En ſchoon gy wel met recht moogt op u ſtamhuis boogen;
Op mannen, ongequetſt door doornen van 't gerecht,
Op helden, noit verſaecht in 't barnen van 't gevecht,
Getrouw hun vorſten, en hun' vorſten bontgenooten,
Gy hebt uw glorie met geen andre te vergrooten:
'K ſtelde anders levendig Flip Sidney hier ten toon,
Die groote Eliſabeth een parel aen haer kroon
Verſtrekte, en Afgezant, den Keizer van Germanje,
Den dappren Rudolf, ging begroeten voor Britanje;
Toen Maximiliaen, Auguſtus ware zoon,
Hem naeliet, erfgenaem der Roomſche werreltkroon.
En hoe geëert hy quam voor Kaſimier verſchijnen,
Toen eerſt de Palts hem met Keurvorſtelijke armijnen
Verheerelijkte, en hoe hy meer en meer bemint,
Een Man vertoonde, die zijn weêrgae zelden vint.
'K zwijg' ook, hoe, om uw Stam haer dienſten te vereeren,
Haer 't rijk van Yrlant is gegeven te regeren,
En hoe haer naem zoo wel in 't vorſtlijk parkement,
Als in het dankbaer hart der burgren, ſtaet geprent.
 Maer Neêrlant bovenal blijft aen uw Huis verbonden:

Daer Sidney, neergeſtort met eerelijke wonden,
Noch 't een en 't ander ros beſteigert vol van moet,
Als kreeg hy grooter kracht door 't plengen van zijn bloet.
Gelijk een leeuw, die van een Moorſche pijl getroffen
In 't ingewant, vooreerſt ter aarde neêr komt ploffen
Maer ſtraks zijn gramſchap weêr vergadrende, en vervult
Van edel vier, den ſtaert en lange maenen krult,
En uit den dootſlaep en zyn zwijmling opgevlogen,
Blaeſt donders uit zijn keel, ſchiet blixems uit zijn oogen,
En ſchoon door ongelijk gewelt getreên in 't ſtof,
Sterft onbevreeſt en ſchrijft met eigen bloet zyn lof.
Niet anders zagh hem 't velt voor Zutfen, door de benden
Der Spaenſchen ingeboort, alom met moort zich wenden,
En hoe hy nader aen zijn einde ſchijnt geraekt,
Hoe grooter nederlaeg hy in den vyant maekt,
Tot hem het leven maer de moet niet heeft ontſchoten.
Zijn Lijk, met traenen van helt Dudley overgoten,
En 't gantſche Neêrlant, is van Koningen geviert,
En met een grafdicht door der Schotten vorſt geſiert.
O groote ziel, 'k weet naeuw wat meeſt van u moet wegen,
De rijkdom van uw geeſt, of fierheit van uw degen!
Dat toon' d'Arkadia, die blijven zal bemint,
Zoo verr' men kenners van vergode ſchriften vint.
Gy hebt die liefde meê tot Hollant niet verſtoten,
O Rijksgezant, uit zulk een braven Stam geſproten,
Waeraen de Batavier gedenken zal met luſt,
Zoo lang het aertrijk in den arm van 't water ruſt,
Zoo lang het krijtgebergt met zijn verheven kruinen,
Toelonken zal van verr' de Nederlantſche duinen.
Nae zoo veel proeven van uw geeſt en Staetbeleit,
Wat daden wachten wy van uwe dapperheit?
Wat wondren zult gy ons van Sidney weer doen hooren,
Nu gy, ter goeder uur, tot Krijgshooft zyt gekoren
Der Britten, ons tot hulp gezonden, en die bly

En

En juichend wagten naer uw orelogsvoogdy.
My dunkt, ik zie, quam Mars de bloetklaroen te ſteken,
U door de heirſpits en ſlagordens heenebreken
Des Vyants, maejen hem een oogſt van lijken af,
En ruimen 't krijgsvelt in, maer niet als tot zijn graf.
Gy zoud' Oranje voor een andren arm verſtrekken,
En in geen oorlogsnoot u zijnen dienſt onttrekken,
Maer ſtrijden te gelijk met loosheit en gewelt,
En zijn pluimaedje zoude uw ſtandert zyn in 't Velt.
Nu keer toch haeſt weerom, en even als voor dezen
De Helden uit uw Stam, als zuilen zijn geprezen
En hooftkolommen, daer de Vrijheit van den Staet,
Op ruſtte, en door hun zwaert zoo wel als wijzen raet,
Slagveeren ſtrekten aen dės eerſten Willems vleugelen,
En Maurits, als gewoon den moetwil kort te teugelen;
Zoo kome uw krijgsdeugt meê den Naezaet, groot van naem,
En 't Lant te ſtade, en vulle alle eeuwen met uw faem.

TWEEDE BURGERMEESTERSCHAP

Van den HEERE

MR. LAMBERT REINST.

DEUS NOBIS HAEC OTIA FECIT

DE Keizerin der waterſteden,
Van alle Vorſten aengebeden,
Draegt nu met grooter glans ten toon,
Zoo ver de wilde baren bruiſſen,
De Keizerlijke wapenkroon,
Beladen met een trits van kruiſſen,
En paerlen, door een milde hant
Haer toegevoert van Ganges ſtrant;

Nu

Nu Reinſt, onafgemat in 't waken,
En weêr van heilig-vier aen 't blaken,
Op 't keurbeſluit der wijze Raet,
Het roer der ſtedehulk zal ſtieren,
Die zich op zijn beleit verlaet,
Hoe vreeſlyk onweêrwinden gieren,
En winterſtormen krak op krak,
Afgrijslijk dondren over 't vlak.
Hoewel Eool om 't hooft gezwollen
De golven zwaerder neêr doet rollen,
Noch mag de ſtad haer maght gewis
Op zulk een ſtuurman vaſt betrouwen,
Wiens noortſtar hare welvaert is,
Waerop zy moedig zee durft bouwen;
Terwijl de gruwelijke nyt
Op zijn gezagh haer tanden ſlyt.
Sloot Gysbrecht eenmael d'oogen open,
Zoo lang van d'yſre ſlaep bekroopen,
En zach een Koninklijke ſtad
Verrezen uit zijn lage venen,
Moeraſſen in een zee van ſchat,
En 't riet verkeert in marmerſteenen,
En al de werrelt om gewin
Den Yſtroom varen uit en in:
En Reinſt, ter eerſter plaets verheven,
Op 't Kapitool de wetten geven,
Geviert by Moor en Indiaen,
Zoo ver matroozen op laveren
Door grondeloozen Oceaen,
In 't grimmende oog der Noortſche beeren,
Hoe vrolik hief hy, op dien lof,
'T eerwaerdig aenzicht uit het ſtof?
Hoe zou hy zulk een vreugt bedwingen,
Als hy zijn erfnakomelingen

En

En neven uit zijn grijzen ſtam,
Verzien met Burgermeeſterſchappen,
In 't werreltdwingende Amſterdam,
Ten marmren Raethuize op zagh ſtappen,
Dat flus, ten luiſter van het Y,
Zich beet door Londens ſlaverny:
En nu, die zeeplaeg lang ontwaſſen
Den kruin verheft tot 's hemels aſſen?
Out Rome zelfs had minder glans,
Schoon 't, loerende van zeven bergen,
De heele werrelt uit zyn trans,
Als opperheerſchappin, dorſt tergen.
Geen arentſtanderden zoo fier
Braveren onze leeuwsbanier.
Maer dan krijgt eerſt de tabbert waerde
Die allen haet verduurt op aerde,
Als onbezoedelde eer en trouw
De pracht van bondelen en bylen
Onzijdig volgt in vreugt en rouw.
Een Staet, op zulke onwrikbre ſtijlen
Gegrontveſt, ſtaet gelijk een rots
In 't Adriatiſch zeegeklots.
Die zulke deugden uit laet ſchijnen,
Wijkt geenen Staetheer der Sabynen,
Noch Roomſchen helt, die met de hant,
Zelf van zijn felſte hatelingen,
Gehaelt wiert van het eenzaem lant,
Om Rijken met zijn' ſtaf te dwingen.
Dan wijkt hy Grachus noch Trajaen
In altijt recht deur zee te gaen.
Dan wort een gouden eeu geboren,
De wreede wolf geleit by d'ooren,
Verſlindende ongedierten tam,
En dolle woeſtenygedrochten

Verzellen 't onbeſchadigt lam,
Die flus 't onnozel vee bevochten.
Dan wenſcht mijn zangheldin vol moet,
In ſchaduw van den vreedehoet,
Met konſt omvlochten van olijven,
Op 's Mantuaners trant te ſchrijven,
Hoe Reinſten, ongeſchokt in noot,
Den brant des oorlogs hielpen bluſſen,
En liefde ſterker dan de doot,
Hen opvoerde op 't gekruiſte kuſſen,
Van daer, als Markus groote geeſt,
Meer aengebeden dan gevreeſt.
Mijn zangnimf treet vrymoedig nader,
En groet den grooten Burgervader.
Dus ſtreve ik moedig op zijn faem,
Zoo ver van Nederduitſche tongen
'S mans onbeſprooken ſtam en naem
Een eeuwige eer wort toegezongen.
Zoo overleev' zijn kloek beleit,
Als Numaes deugt: de ſterflijkheit.

Aen den HEERE

PETER FRANCIUS,

Toen hy in de doorluchte Schoole van Amſterdam, nadat hy zijn gedicht op den Vrede uitgeſproken hadde, tot Profeſſor verkoren wiert,

Mota manus procerum eſt; & quid facundia poſſit.
Re patuit.

OP uw verdiende faem volgt eindlijk meê het loon,
Geleerde Francius, Apols bemindſte zoon;

Nu

Nu gy, ter goeder uur ten tabbert uitverkoren,
Zult van het hoog gestoelte uw lessen laten hooren,
En aengemoedigt door een eedle zucht van lof,
Den diepen rijkdom der Romeinen uit het stof
Ophaelen, daer de jeugt aen uwe stem blijft hangen,
Door uw welsprekentheit, en zuivre tael, gevangen.
Hoe zal 't uw yver aen doen groeien die alreê
Zoo moedig heeft gepeilt de grondelooze zee
Der letterhelden, in Latijnsche en Griekschc spraken,
Alsge in uw reden denkt, hoe eertijts deze daken,
En wanden galmden op d'orakels van 't kleinoot
Der wijsheit, Vossius en Baerle, die de doot
Braveren, en door vlijt langs d'ongebaende wegen
Der wijze Aeloutheit, hier d'onsterflijkheit verkregen.
Dan dunktme barsten vloer en muuren op 't geluit
Van uw verheven stem vaneen. die moet 'er uit,
En niet vernoegt te zijn in 't vaderlant geprezen,
Wil door geheel Europe, en verder, ruchtbaer wezen.
Daer banen tot uw dienst en glorie nimmer moê,
De zanggodinnen u met vreugt de heirbaen toe,
De zanggodinnen, die nu klaer aen elk betoonen,
Met welk een tedre gunst zy uwe vaerzen kroonen;
Het zy gy lieflijk vloeit, gelijk een Amstelzwaen,
Die vlak voor stroom den wint laet door haer wieken gaen,
En met haer roeiers speelt en dartelt in de baren.
'K hoor dan den wedergalm van Nasoos eedle snaren;
Ten zy een hooger geest in uw gedichten leeft,
En gy met vollen zwier gelijk de Donau streeft,
Of breede Rijn, die bruischt als koning van de stroomen,
En vint niets groot genoeg om zijnen loop te toomen.
Dan voert gy my om hoog, tot gyme nederzet.
Dan hoor ik Maro zelf, en zijne krijgstrompet.
'T gaet wel: 't heeft u aen geen Meceenen meê ontbroken.
De groote Valkenier, tot uwe gunst ontstoken,

Om uwe waerde, ziet vernoegt, nu hy u draegt,
Hoe zijn volmaekte keur den gantſchen Raed behaegt.
Schep moed nu Poëzy, uw luiſter wort herboren.
Gy moogt in Amſterdam u weder laten hooren;
Maer gy alleen met vrucht, die, rijk van zin en ſpraek,
Verſtandigen zoo wel tot nut ſtrekt, als vermaek.
Nu eens uw rijken geeſt den vollen toom gegeven,
O Francius! wel aen! nu luſt het my te leven,
Te hangen aen uw zijde, en leeren uit uw mont
Hiſtoriewijsheit, en der talen waren gront.
Nu ſtaet een Oceaen van eere voor u open.
Vaer voort. maer mijn gedicht behoeft u niet te nopen.
Gy wort door eigen zucht toch ſterk genoeg geleit;
Dies ſtrekk' dit maer een blijk van mijn genegentheit.

Aen den Heere
FRANCISCUS VAN DEN ENDEN,
Toen hy van zijne Majeſt. van Vrankrijk tot Raedsheere en Lijfarts verkooren wiert.

ULTRO SE PURPURA SUPPLEX OBTULIT.

WAt godheit voert mijn geeſt zoo ſchielijk op na boven,
Daerze als een blixemſtrael gezwint vooruitgeſtoven
De winden achterlaet, en rukt my uit het ſtof
Den Liger over, in 't gezegent Lelihof:
Dat van Louis beheerſcht gelijk een Alexander,
De gantſche werreltkloot beſchaduwt met zijn ſtander,
En reikt zijn ſcepter van de weſterkim, tot daer
De morgenzon verrijſt, met gout gehult in 't haer.
Hier ſtaet de nyt verſtomt, en ſlaet haer bitſe tanden
Al razende in haer harte en eigen ingewanden.
Nu Vrankrijks godheit u in haer paleizen nood,
En werpt den ſlapenden haer gunſten in den ſchoot.
Gy hebt de Grooten niet geblinthokt met geſchenken,
En jaren lang met zorg gevlogen van hun wenken,

Of

Of d'opgeblazentheit in hare razerny
Geliefkoost en gesmeekt met hoofsche vleyery.
Het regent u van zelfs. En ik sta opgetoogen,
Als ik die waerdigheit beschouwe met mijn oogen.
  Nu kuntge uw wijsheit niet versmooren onder 't stof:
De werrelt moet nu eens gewagen van uw lof.
Zoo vliegt uw groote naem, vrymoedig op zijn wieken,
Van daer de dageraet in 't Oosten op komt krieken,
De zuiderkreeft op 't hooft der Abissynen brant,
De Noortstar spiegelt in het spiegelglas op strant,
Tot daer de zonnekoets plomt in de westerbaren.
  Uw jeugt had in de bloem van tweemael negen jaren,
In Leuvens wijze School, daer elk u noodde om stryt,
En uw verstant vergeefs begrimt wierd van de nyt,
Op 't hoog gestoelte lang den tabbert konnen dragen,
Had zy die glory niet groothartig afgeslagen,
En, triomferende over elk en haer gemoet,
De grootsheit en den haet vertreden met den voet.
  De Rechtsgeleertheit biet uw wijsheit mé geen schade,
Nu gy, van Koningen beschonken met genade,
En opgetrokken in der Bontgenooten lant,
De Kroon zult stutten als een vorstlijk Raedverwant.
Gy zult, door trouwe zorg, de heerschappy bevryen
Voor buitenstormen, maer door heilzame artzenyen
Den Koning zelfs, die zich gerust geeft in uw hant,
En wacht van uwe hulp een veilige onderstant.
De Zon, zoo lang het hooft gedoken in de wolken,
Speelt nu met grooter vier in 't oog van alle volken,
En van de kimmen opgestegen in den trans,
Verlicht den aerdkloot met een onverwachten glans.
Schoon Hongarye u zocht in zyn paleis te nooden,
En door 't hofmeesterschap, gulhartig aengeboden
Van Alöys, u op te trekken in den dagh,
Sloegt gy 't eerbiedig af, en vlood het hofgezagh.

Schoon Spanje, (een ander heeft daer d'eere van genoten)
Op uwen raet alleen, den vrede heeft gesloten
Nae zoo veel stormen, met het vrye Nederlant;
En d'oorlogsrazerny geslagen in den bant,
Vervloekte Januskerk met hondert kopre boomen
En sloten toegeknarst, om 't ongediert te toomen,
En voor die weldaet u in hare Ridderschap
Te pronk wou zetten op d'aenzienelyxten trap,
Noch had gy liever by u zelven in te treden,
Als u te zien van elk eerbiedig aengebeden.
Maer nu kan Vrankrijk meer als al de werrelt kon,
En haelt u uit den nacht te voorschijn in de zon.
Wat helpt het, of gy de verborgentheên en gronden
Der wijsheit en natuur zoo klaer hebt ondervonden?
En of Apol u als zijn zoon heeft opgequeekt,
En onderwezen wat in zaet en kruiden steekt?
Of dat geen honing druipt zoo zoet van Hymets tippen,
Als de welsprekentheit van uw begaefde lippen,
En dat uw heldendicht, op 's Mantuaeners styl,
Ons dunkt de wedergalm te wezen van Virgyl,
Dat Flakkus en Pindaer, door uwe lier herboren,
Hun lykasch groenen zien, als zy uw vaerzen hooren:
En Nazo minder zucht aen 't ongastvrye strant,
Zoo gy u roem altijt wilt smooren onder 't zant?
Wat moor zoekt aen de zee stranthorenen en schulpen,
Om die op 't zelfde strant in d'aerde te bestulpen?
Wie gaert kleinoodiën aen Ganges paerelreê,
En werptze reukeloos in grondelooze zee?
Verdrinkt een reiziger, als hy naer huis komt vaeren,
Zijn Indiaenschen schat in d'Indiaensche baeren?
Of volgt gy maer de zon, ô Raetsheer, in dien staet?
Die daelt, om op te staen met schooner dageraet.
Zoo moete tijt noch ramp uw Fenixveder schenden.
Zoo worde uw naem geroemt aen alle werrelts Enden.

MENGELDICHTEN.

HET TWEEDE BOEK.

Aan den HEERE

GEERAERT BRANDT,

Op zijn verzoek

Dat ik mijn gedichten weêr uit zou geven.

WAerhenen kan u d'overmaet
Van uw genegentheit verrukken,
O Brandt, dat gy my ernſtig raet
Mijn dichten weêr te laten drukken,
En haer het licht te laten zien,
Die hare feilen dat verbiên.
Laet andren, van meer geeſt gedreven,
En aengeſtookt van hemels vier,
Zichzelfs, na 't einde van dit leven,
Vereeuwigen door hun papier,
En, boven 's werrelts miſt gedragen,
Al 't lant zien van hun lof gewagen.

Aldus zal Vondels krijgstrompet,
Gehoort aen beide 's werrelts aſſen,
De doot doen luiſtren na haer wet,
En, allen tijd en perk ontwaſſen,
De vratige eeuwen, door 't geluit,

Ont-

Ontweldigen dien rijken buit.
De grafzerk hout zijn mont gesloten:
Maer zijn muzijk, zoo rijk van trant,
Gerolt op onvervalschte noten,
Blijft overal aen d'overhant.
De Faem, al spreektze uit duizent monden,
Blijft aen zijn glory vast gebonden.

Maer ik, die volge in schemerlicht,
Dat my van ver maer op komt krieken;
Zal ik, vertrouwend' mijn gezicht,
En drijvende op mijn wassche wieken,
Meê doopen, om een ydle faem,
Een Oceaen naer mijnen naem?
Zal ik, gewoon op stille stroomen
Te spelemeien met een boot,
In zee geen dolle orkanen schroomen,
En reukloos worstlen met de doot?
Daer moet een Palinuur voor waken,
Dien alle golven zijn een baken.

En schoon ik kende dat gevaer,
'K moet eerst mijn eigen krachten wegen.
Zoo voelt in 't perk een worstelaar
Zich al te spâ ter doot verlegen,
Indien hy, driest en onbedacht,
Zich durf verlaten op zijn kracht,
Als hem een sterker aen komt randen:
Als Milo een gemeenen stier
Hem op den rug plant met zijn handen,
Wanneer Alcides, vol van vier,
En, gloeiende om het hooft van toren,
Breekt Acheloüs slinker horen.

Onze eeuw, naeuwkeurig boven reên,
Is t'hans meer vruchtbaer in het baren
Van zwijnen die op rozen treên,
Als ongeveinsde kunstenaren.
En steekt maer iemant uit in lof,
De wangunst heeft een zee van stof.
De schaduw durft de zon braveren.
De haet wint velt. de kunst neemt af.
Zoïlen tarten weêr Homeren;
De doot vint zelfs geen rust in 't graf.
Men spuwt, baldadig en vermeten,
Op heilige asschen der Poëten.

Noch zijn de keuren zoo verdeelt,
Dat d'een niet wil dan oorlogsklanken;
Een ander dat men vleit en streelt:
Die, dat gedurig roede wanken.
Een derde geeft geen' dichter lof
Als om 't verandren van zijn stof.
Zoo zietmen tafels, tafereelen,
Hier tot den hemel opgebeurt,
En daer de glory der penseelen
De schoone verwen toegekeurt.
Dies, hoemen 't wikke in zijn gedachten,
Volkomen eere is noit te wachten.

Gy groote zielen, die voorheen
Zoo hoog ten Zangberg opgestegen,
Den aerdkloot dryven ziet beneên;
En schoon de hemel kon bewegen
En draeien uit zijn panne en spil,
Het aenzien zoud, gerust en stil;
Het zy ge ons toestraelde uit Athenen
Of Rome, en in uw dicht bevat,

’T geene, uit den Hemel u verſchenen,
D’orakels toont van Zonneſtad,
De Nijd, al zijt ge haer ontwaſſen,
Ontziet zich niet u aen te baſſen.

Hoe? ſtelt niet meenig al zijn luſt
In marmers van den tijd geſleten,
In munt en beelden, die met ruſt
Zoo lang zijn van den roeſt gegeten?
Heeft Scaliger niet Flakkus lier,
Zoo goddelijk van klank en zwier,
Beſchuldigt van vervalſchte ſnaren?
En wort niet Nazoos eedle geeſt
Gebrantmerkt, als ofze onervaren,
Te los en welig was geweeſt?
Wie zoekt zich dan in ’t licht te geven,
Word dit die Helden aengewreven?

Dies duik ik veiligſt onder ’t loof,
In bruine ſchaduw neêrgedoken,
Daer ’t ſchemerlicht my lieflijk ſtoof,
En mijne dichtluſt, onbeſproken,
My zelfs verſtrekke een ſtil vermaek,
Als dat de middagzon my blaek’
En rooſte, als die, in ’t licht geſtegen,
Mijn oog zie ſcheemren voor dien gloet,
En ik, met Faëton verlegen,
Te ſpaâbeklaeg mijn trotſen moet.
Hy heeft geen hoogen val te vreezen,
Die by zichzelfs vernoegt kan wezen.

Op

Op den
OORLOG met ENGELANT.

IS't bloethol van den Teems met brein noch bloet te ſtoppen?
Of moet de Franſche vlag, in onze vloot geplant,
Noch eerſt haer kruin doen zien aen't wrokkend krijteſtrant;
Of Londens Dwingelant op zijnen mont doen kloppen?
Brittanje was beluſt haer hollen balg te proppen
Met Neêrlants ſchat, of met het heele Nederlant:
Dus ſchreeuwt zy, heet op roof, De Leeuw legt aen den bant.
Hy ſlaept geruſt. 't is tijt hem nu van kant te ſchoppen.
(Met liſt of oorlogsdeugt te winnen, ſcheelt niet meer)
'Tis tijt (zijn klaeuwen zijn noch ſtomp van 't Zweets geweer)
Het ondier in zijn neſt te worgen, of te branden.
De Leeuw, te lang getergt, was al dit ſnoeven moe:
Hervatte d'oude kracht, en beet ten laetſten toe;
Dat Londen nimmermeer zal twijflen aen zyn tanden.
Maer ach! de Teems legt ons niet fel genoeg en ſart:
Al dekt hy d'oceaen met hondert zware kielen,
Gereet om 't al met loot en zwavel te vernielen,
Men drieſt Weſtfalen ook in 't harnas, tot onz' ſmart.
Dat volgt den ſtormhoet van zijn Biſſchop Beerenhart,
Ten koſt van Stuarts beurs, en opgepreſte zielen.
Zoo volgt hy 't Vrieſche heir ſtoutmoedig op de hielen,
Maer blijft in het moeras van Groeningen benart.
Ziet toe. een Leeuw is licht te tergen, niet te ſuſſen.
'T is 't zelve dier dat zich in Spanjes onweêr queet,
En moedig door de huit van 't kopre Zweden beet,
Al wiert haer wapenkroon geſtijft van Pool en Ruſſen.
God brantmerke eenmael die ſchoffeerders in de kaek,
En ſchaffe ons zijnen vreê, na 't geeſlen van zijn wraek.

——— *Pax una Triumphis*
Innumeris potior. ——— 1666.

Aen den

HOLLANTSCHEN LEEUW.

Belli ferratos rupit Saturnia postes.

ZOo wort de tempeldeur van Janus opgebroken,
Terwijl de Britten, om het oorlogsvuur te stoken,
Hun havixklaeuwen in de vrye zeevaert slaen,
En achten d'algemene een' eigen Oceaen,
Om d'overfiere Leeuw zijn moed te doen ontzinken,
'S Lants hulk in splinteren te morslen, en verdrinken,
En 't bontgenootschap van haer steden, sterk bemant,
Met kracht van een gerukt, te zetten na haer hant.
En alsze in d'ope tuin hun scepter mogten zwajen,
Hoe smaedlyk zou de Brit zijn Buuren overkraejen!
En sleepte hy den Leeuw uit zijn ontzaghlyk nest,
Dan vloog hy, heet op buit, van 't lenteblazend West,
Naer 't riekend Oosten, om den kruidenier te klemmen;
Voorts naer het Noorden, daer de wreede Beeren zwemmen,
Dan naer den Abissijn, gebrantmerkt van den Kreeft,
Om 't al te plonderen wat berg en afgront heeft.
Maer laet zijn Doggen, eens, ten kotten uitgedreven,
Beproeven wat de Leeuw, als 't gelt kost, eer' en leven,
Zoo onzagt opgewekt en lang getergt, vermag.
Op Leeuw, scherp uw gebit en scheur hun groote Vlag.
Laet barschen Schot en Ier vervullen hunne kielen,
En Jork, als waterheer, met opgepreste zielen,
Op zijn kampanje staen. geen noot, ô Leeuw'. val aen.
De Hollantsche matroos zal u ten dienste staen,
De Vries en dappre Zeeuw geen kost nog moeite sparen,
Maer volgen even kloek den roem der Wassenaren.
Zoo word de Britse Roos haer bladren afgeplukt!
Zoo worde noit de Leeuw, hoe lang gedrukt, verdrukt.

Op

Op

YMONT,

Den Lufthof van den Edelen Achtbaren Heere

JOAN SIX,

Heer van Vroomade, Schepen der Stadt Amsterdam.

O Ymont, die, voorheene in laeg moeras gedoken,
Zoo moedig uit het riet nu 't hooft hebt opgeftoken;
Wat goet geval heeft u met zulk een gonft verplicht?
Hoe welig fpeelt nu uw verwonderend gezicht,
Alleen gewoon te zien den zeedijk, en de weien,
Die 't meir bezoomen, dat den Diemerweg quam fcheien,
Toen 't Y gegeeffelt van zijn roede, het Noortweft
Den ringdijk fcheurde tot den gordel, en geperft
Van 't loeiende onweêr, in dien boezem quam gevaren,
En dreigde u mè ten prooi te geven aen zijn baren.
Nu ziet gy onbevreeft dien grootvorft in den mont;
En hy fchijnt zelf verlieft op uwen vruchtbren gront,
En niet dan vreedzaem door de dijkfluis in te ftreven.
Hier zal uw Heer zomwijl zijn ruft den teugel geven,
Wanneer hy op de Rol en Vierfchaer afgeflaeft,
Geruft zijn zorgen in uwe eenzaemheit begraeft.
De Muiderberg van ver zal zijn Parnas verftrekken,
De Zanggodinnen hem zijn eigen tafel dekken,
Door zijne miltheit op den hoogften top gebout
Voor elk, die van dien trans zich fpiegelt in het zout
En 't glas der zuiderzee. hoe vlijtig zult gy hooren
Naer keur van hemelval, in uwen fchoot geboren,
Gedichten, blinkend van onfterffelijken inkt
En nektar, daer zijn geeft gelukkig in verdrinkt!

Uw diepe ſtilte zal den dichter noit beletten.
Het zy hy moedig ſteekt de treurtoneeltrompetten,
Een hemelſche muzijk van zedewetten zingt,
Of uit uw paelen in out Romen overſpringt,
En volgt de zwanen van den Tiber met zijn pennen.
Nu is 't uw plicht die gonſt met dankbaerheit t'erkennen,
En eenen rijken oogſt van vrolijk kruit en ooft.
Gy zult, indien de zon miſſchien 't eerwaerdig hooft
Komt ſteken, als zy uit den Kreeft of Leeuw zal ſtralen,
Met koele ſchaduwen des Lantheers vlijt betalen,
En koeſtren met uw luwte, in 't buldren van den wint,
Die hier zichzelf verlieſt, en hier zichzelven vint,
In beide, boven d'aerd geſtegen met gedachten.
Terwijl wy mè met hoop naer uwen wasdom wachten,
Om hier zomtijds dien Heer te hangen aen de zy,
Mijn dichtluſt met dat manne en ſchat van lekkerny,
Uit zijnen mont gevloeit, te wekken, en gelegen
In 't kruit, vrymoedig al den zangrei op te wegen,
Te wikken in 't geheim hoe zwaer elk weegt of licht.
Dit ſtrekke u onderwijl tot een geboortedicht.

1672.

G E L U K

Aen den Edelen Grootachtbaren HEERE,

HENDRIK HOOFT,

BURGERMEESTER DER STAD AMSTERDAM.

HOe vrolijk ziet u 't Y ten derdemael verheven
Op 's Burgermeeſters ſtoel, bekleet van uw geſlacht,
Dat lang het leven min dan vryheit heeft geacht,
Doorluchte Hooft, mè door die eedle zucht gedreven!

Met

Met welk een recht is u die groote naem gegeven!
 Hoe braef zet d' uitkomst die nu weder in haer kracht?
 Hoe grooter waerdigheit, hoe minder onverwacht?
Uw wieg beloofde een Hooft dat moedig voort zou streven,
 Een Man die tegen zorg van 't lant was opgegroeit,
 Voorzigtig in zijn raet, in weldoen onvermoeit,
Al van der jeugt in konst van lantbestier ervaren.
 Verheug u Amsterdam! hoe 't alles woelt en keert,
 'T ontbreekt u aen geen Hooft, in staetkunde uitgeleert,
Dien d' Almaght wil tot heil van Stad en Staet bewaren.

BOSSENBURG.

Aen MEVROUW

LAMSINS,

Tot Vlissingen.

TErwijl de Lentezon allenxkens door komt breken,
En met haer straelen weer de borst der Aerde ontsteken,
Die ongevoelig smelt in een verliefden gloet;
En met een vrolijk oog haer lieven Bruigom groet:
Kome ik, Mevrouwe, u meê met een gedicht genaken,
En neem vrymoedig een gedeelte in uw vermaken,
Nu 't schoone Bossenburg u uitlokt op het lant,
Daer gy met lust zomwijl uw geesten eens ontspant,
Of, opgetogen in natuurbespiegelingen,
Ziet door de schaduw heen tot in het hart der dingen,
Op Kartes spoor; of vint uw grootste lekkerny,
By beurte, in oeffening van Heldenpoëzy,
Of overweegt met keur de godgeleerde blaêren,
En leest d'orakels nae van langverlopen jaeren.

Hier

Hier is het alles ſtom. de wint is zelfs gereet
Te zwijgen, om u niet te ſtooren daer gy treet!
Het ſtae my vry terwijl een zuivre ſchets te malen:
Want geene ſchildery kan by uw' Luſthof haelen.
Daer leeſt Natuurs penſeel, met aengenamer zwier
Als doode verwen, op het velt van mijn papier.
Gy ſtaet rondom bekroont met aengename dreven,
Die langs den vyverkant een koele ſchaduw geven,
Terwijl de nachtegael van tak in takken ſpringt,
En al 't gevogelte verſtomt, wanneer hy zingt.
Van waer zal ik uw lof dan allereerſt ontvouwen,
O Boſſenburg? van uw gezegende Lantsdouwen
En weiden daer gy 't hooft aen uwen weſterkant
Zoo heerlijk uit verheft? of daer uw koorenlant
Zoo prachtig zich vertoont; wanneer de zon komt blaken
Uit haren hemelleeu, als of het met gout laken
Bekleet was, daer de wint van 't zuiden ruiſcht en ſpeelt,
De zwellende aeren kuſt en met zijn adem ſtreelt:
Of daer ge wederzijts ziet twee vermaerde ſteden,
Noit van den vyant, als tot zijn verderf, beſtreden;
Hier Vliſſingen, dat als een ſteiger in de zee,
Zoo menigmael die ſchoon gevaegt heeft van zijn reê;
Daer 't kooprijk Middelburg, den ſtoel der Zeeuſche Staten.
Maer zoo 't aen geene ſtreek u luſt het oog te laten
Uitweiden in het rond, daer 't woedende element
Des Noortſchen Oceaens de ſtranden beukt en ſchend,
En 't Schelde met zijn hont al blaffende aen komt ſtreven,
Dan ziet gy 't witte duin allenxkens, hoe verheven,
Ontglippen het gezicht, en in het blaeuw verſchiet
Met zijn gehelmde kruin verdwijnen, daer gy 't ziet.
Uw Elzeboſchje, 't geen zich ſpiegelt in het water
Des breeden vyvers, die met aengenaem geklater
Rontom de Hofſteê ruiſcht, gelijk een zilvre bron,
Bedekt Mevrouw voor 't vier der ſteile zuiderzon,

Wan-

Wanneerze in lommer van dat paviljoen geweken,
Den ganſchen Hof beſchouwt, en zelfs niet wort bekeken.
De Viſſchen, die in 't nat des vyvers tot uw luſt
Als ſtarren, weemlen en verſchieten zonder ruſt,
Verſchaffen dubble vreugt, nu, met ze te belagen;
Dan alsmenze ten diſch gulhartig op ziet dragen,
Daer karper, baers en ſnoek gezoden en gebraên,
Eerſt onzen honger wet, en dan die kan verzaên.
Het bloemperk wederzijds, daer Flora op mag roemen,
Verſchaft in haer ſaizoen een rijke keur van bloemen:
De blaeuwende Viool, de Tulp, zoo ſchoon gegloeit,
En die het aenſchijn van de zon volgt onvermoeit;
De geurige Eglantier, de Simbals, Akoleyen,
En Roos en Lelien, die wijt haer geur verſpreien.
Maer als 't u luſt, Mevrouw, u zelve by geval
Te ſpieglen in het klaer en levendig kriſtal
Des vyvers, ziet ge altijt de lelien en rozen,
Gedompelt ondereen, op beide uw wangen bloozen,
Met levendiger glans; en zagh Narcis u aen,
Hy zouw nu om zich zelfs niet meer van min vergaen.
Uw luſttuin lacht u toe met kerſſen en moerellen;
En vrolijk ooft, 't geen hier zoo weeldrig wil zwellen;
Als wierd het op dees' ſteê geſtooft in zoeter lucht.
't vermaeklijk Boſſenburg, hier naeſt, zoo milt bevrucht
Van Perſikken, die in al 't land geen weêrgae vinden,
Geregent ſchijnende uit de lucht aen hun gelinden,
Legt hier zoo dicht dat maer de naem het ſcheit vaneen.
Maer 't wort nu eindlijk tijt uw Lanthuis in te treên,
Of liefſt uw Lantkaſteel, met zijn verheven toren,
Van waermen met meer luſt nu 't ruiſchen aen kan hooren
Der golven, als een ſtorm opſtuivende langs 't ſtrant,
Op zijne pennen giert, zet al de kuſt in brant,
En ſpoelt de dijken en de hoofden in het woeden
Van hunne wortels af, en dompeltze in de vloeden:
 Dan

Dan toen Britanje, met Louis in een verbont,
Met zijne vloten hier braveerde op onzen gront:
Of toen een dootſchrik al het eilant had benepen,
Als Neêrlants Zeeleeuw, meer van moet voorzien als ſchepen,
Twee Koningsvloten ſloeg, daer 't vyandlijke bloet
Tot tweemael heeft geverſt het aenzicht vanden vloet.
Met welk een vreugde zietmen Lamzins triomferen,
Als hy zijn ſchepen ziet met rijke lading keeren
Uit zee, van deze hoogte, en ziet voor zich met luſt,
De ſchat van Suriname aenzeilen langs dees' kuſt.
Dan treetmen weer beneên, daer ge in uw ruime zaelen
Uw vrienden zijt gewoon met gunſt en zucht t'onthaelen,
En ſpaert, op dat de vreugde in alles vol zou zijn,
Uw openhartigheit zoo weinig als uw wijn.
Maer alwaer Boſſenburg zo heerlijk op mag boogen,
Al wat met zulk vermaek zich op doet voor onze oogen,
Al wat ik hier in roem, Mevrouw, heeft in der daet
Van uwe ſchoonheit het uitnemenſte ſieraet.

GELUK

Aen den HEERE

HENDRIK KONING,

Met zijn Hofſtede in AKENDAM.

NU met de Lentezonne een vlucht van Nachtegalen
U komt in Akendam met veltmuzijk onthalen,
Daer al 't geboomte u juicht van verre te gemoet,
Met hondert orgels, en vol vreugt haer Koning groet
Met neêrgeboogen kroon, kom ik u mè genaken,
En mijne zangnimf neemt haer deel in uw vermaken,
O Henryk, 't zy gy u verluſtigt langs den boort

Van

Van 't zilvre Sparen, 't zy het duin uw oog bekoort,
Of dat gy achter 't kruit gedoken, met gedachten
Weegt al de wondren van Natuure en hare krachten.
De bloemhof schept verschiet van kleuren, even schoon
Gedommelt ondereen. hier is de goude kroon,
Die tintelt in het vier en gout der zonnestralen.
Augustus zietmen in het gloeiend purper pralen;
Scharlaken, hoe het bloost van hoovaerdye om 't hooft,
Ziet door de roos en tulp zijn glansen uitgedooft.
Alsge aen Natuurs penseel, zoo geestig in 't schakeren
Van zoo veel verwen die elkander nergens deeren,
Hoe 't karmozijn schijnt af te steken op het groen,
Lavendel op het wit, het blaeuw op vermiljoen,
U zelfs hebt blint gezien, en zijt belust te keuren
Het wonderbaer verscheel van allerhande geuren,
Zich spreiende uit de roos, der bloemen koningin,
Narcis en Hyacinth, bekent door Febus min,
En Simbel en Jasmijn, dan staet gy opgetogen,
En vint niet meer natuur, maer goddelijk vermogen.
D'Abeel en welige Yp, die met een breede laen
Uw Lusthof siert, en ziet haer telgen hooger staen,
Dan wat de boomgaert teelt van kers en abrikoozen,
En persikken, hoe schoon alreê haer knoppen bloozen,
Geeft u bespiegeling van 't werreltsche geval.
Geen grootheid stut de bijl die eens haer treffen zal.
Als een orkaen haer schokt, van 't noorden opgebroken,
Staen kleene boomen in hun lommer neêrgedoken
Met vrolijk loofwerk en den bloesem in den mont.
Dan past gy 't toe, en ziet op welk een lossen gront
En steilte, grooten zich vertrouwen, die verheven
Van daeg, al 't aertrijk doen voor hunne wetten beven;
En flus geblixemt, vast met struikelenden voet
Neerploffen, en zich zelfs verdrinken in hun bloet.
Dus tempert wijsheit steets uw lust en zinlijkheden.

Zoo moet gy lang met vreugt uw schoonen hof betreden,
En in uw lantpaleis zoo heerlijk opgebout,
De zorg verpoozen die uw handel wakker hout;
Als gy, in ebbe en vloet der koopmanschap ervaren,
En 't los gety der Beurs, u uit de wilde baren
Voorzichtig red, en van die onrust vry geraekt,
U in de haven van uw Akendam vermaekt.

Den 1. van Bloeimaent, 1674.

MARSYAS.

SATYR.

Aen

JOAN PLUIMER.

PLuimer, die van yver blaekt,
Om den zangberg op te streven,
En reets, loflijk voortgedreven,
Zijt tot zulk een top geraekt,
Dat gy, als een Adelaer,
Op uw pennen voort gaet strijken,
En, ontziende geen gevaer,
Andre vogels na laet kijken:
'K durf my vleien dat mijn dicht
U niet zal geheel mishagen,
Schoon 't den toets niet kon verdragen
Van uw oordeel en gezicht.
Al wat aen de konst ontbreekt
Zal de vrientschap licht volmaken,
Die altijt ten beste spreekt,
Schuw van lasteren en laken,
'T was mijn tijtverdrijf op 't lant;
'K stel het nu in uwe hant.

MARSYAS,

SATYR.

Provocat & Phœbum: Phœbo ſuperante pependit.
Cæſa receſſerunt á cute membra ſua

Ovid. Faſtor. lib. VI.

MInerf, van hooger geeſt en yver aengedreven,
Had nu de fluit, die zy eerſt had geluit doen geven,
En uitgevonden, weggeworpen in den vliet.
Want alsze by geval haer wangen zwellen ziet
In 't zuiver ſpiegelglas van 't water met verbazen,
En haren ſchoonen mont vol plooien, onder 't blazen,
Weg zegtze, weg van hier gy fluit, mijn eigen vont,
En luſt voorheen, zoo lang 't misbruik my niet misſtont.
Maer 'k ſchatte u zoo veel niet dat ik om u mijn wezen,
Dat maer een Trooiſche wulp, heeft tot zijn val, miſprezen,
Mismaken zouw; en werpt die toornig in den ſtroom.
De Sater Marſyas, hier achter eenen boom
In 't bloeiend waterliſch en biezen weggeſcholen,
Komt voort op haer vertrek gekropen uit zijn holen.
Hy ziet rontom, verbaeſt op 't ruiſſchen van een blat,
Uit vreeze of zy miſſchien dien koſtelijken ſchat
Weêrhalen moghte, en hem van dat kleinoot berooven.
Nu durft hy zich verwaent een grooten naem belooven.
Nu zal hy zijn gezang, dat onbeſchaeft geluit,
Vermengen met den klank van haer verworpen fluit.
Nu zal hyze alle, die niet voor zijn zangen zwegen,
Met zijne waerdigheit en konſt verre overwegen,
Of overſchreeuwen met zijn onbeſchaemden toon,
En zetten op zijn hooft Apollo's lauwerkroon.
Van dees verwaentheit dus tot barſtens opgeblazen,

En zwellende als een padde, of kikvorſch, die aen 't razen,
Nu in haer ſchor gekrijt den hoogſten wellust vint,
En ſteekt twee blazen op vol damp en ydlen wint,
Laet hy zich overal op velt en drieſprong hooren,
En leit met blijdſchap bei zijn onbeſneden ooren
Ten dans en reie op dat erbarmelijk muzijk.
Waer vintmen, zegt hy by zichzelven, mijns gelijk?
Wie zal by Marſyas niet wenſchen te verkeeren,
Om uit mijn eigen mont zoo groot een konſt te leeren,
Die niemant zich verſtaet, als ik, als ik alleen?
En ſchoon ik maek die nu aen anderen gemeen;
Noch zal het my tot een doorluchte glorie ſtrekken,
Dat ik de meeſter ben in dat geheim t'ontdekken,
En d'overſte, die heb den zangrei aengevoert.
My dunkt ik zie nu elk alreê den mont geſnoert,
Die ooit vermetel my zou durven tegenſpreken,
En hun geſtraft die naer mijn zangkroon durven ſteken.
Ten minſten zal ik by mijn Saters hooggeacht,
En mijne Nimfen hier van allerlei geſlacht,
Al wieme in 't licht durft ſtaen, haeſt weten klein te maken,
Met bitter en vol nijt by elk hun konſt te laken.
Zoo blijft de glorie als in eigendom verpant
Aen my, en hun die my navolgende op dien trant,
Zich onder mijn banier in 't velt van eer begeven;
En weten, dat men maer moet willen, om te ſtreven
Ten ſteilte van een konſt, daer zoo veel lof aen leeft.
Naedat hy by zichzelfs dit vaſt beſloten heeft,
En zwoegt en rookt alreê van onbeſuifden yver,
Treet hy vol moets in 't velt, en ſpant zijn kaken ſtyver
Dan oit, en blaeſt en zingt, dat al het lant in 't ront
Daer van gewaegt, en galmt hem nae. men ziet terſtont
De Saters hem, met opgeſteken ooren, naeken,
Zichzelfs verwondren, hem navolgen, teffens blaken
Van liefde; om mè van hem te leeren zulk een konſt,
En

En overal zijn drift involgen, om zijn gonſt.
De Faunen, die zich in het Frigiſch boſch onthouwen,
En d'oſſedryvers daer rontom in die lantsdouwen,
Staen ſtom en gapen op zijn onbekent geſchal.
De Nimfjes hooren 't by den ſteilen waterval,
Die door het kreupelboſch en ruigte heen komt ſtroomen.
Maer meeſt van allen zijn de Saters ingenomen,
Zijn broeders, hem gelijk in drift en onverſtant,
Maer niet in konſt, waer van hy ver de kroon noch ſpant.
Men ſpeelde nu om ſtrijt, of 't wiert zoo uitgemeten:
Elk ſcheen op 't heerlijkſt van den zanggeeſt hier bezeten,
Als was zy hem, noch in het ſpeelen even blint,
Of aengeërft, of toegeblazen van den wint,
Men vont'er die de konſt zich waenden aengeboren,
En andren die uit luſt alleen hun quamen hooren,
Of uit gewoonte, en van hun eerzucht niet vervoert.
Maer nu een hooger toon in myn gedicht geroert.
Nu Febus zangtriomf gezongen, en de pijnen
Des trotſen Saters, die alleen wouw meeſter ſchijnen.
De Boxvoet, by zijn dom gevolg in grooten naem,
Verbeelt zich, tot de konſt is hy alleen bequaam.
Hy daegt elk even ſtout om tegen hem te ſpelen.
En komt 'er een; zijn Konſtgenootſchap ſpart hun kelen
Al tevens open, ſchreeut hem voor verwinnaer uit,
En dat hy beſt verſtaet de wetten van de fluit.
Dies waegt hy 't eindlijk om Apol zelfs uit te dagen.
Die kan niet langer dees vermetelheit verdragen,
En neemt den ſpeelſtrijt aen. de faem verbreit het voort.
Des komt het al by een wat garen zingen hoort.
De tijt is vaſt geſtelt. het ſpeelperk uitgekoren
In 't ronde, om beſt het ſpel en zang te konnen hooren.
Men ſtelt de voorwaerde in van 't ongelijk geding;
Dat die de zege wint, den overwonneling
Magh ſtraffen naer begeerte. elk wacht nu met verlangen
Wie

Wie d'eerkrans zal in dit vermaert geschil ontfangen
Zy kiezen wederzyts de rechters van den ftryt.
Apol uit zijn gevolg, die, zonder zucht of nyt,
Onzydig, hem die 't wint den lauwer zullen geven,
Alfamen konftenaers in die muzyk bedreven.
De Boxvoet had gelijk getal van zijn gebroet.
Dus quamenze aengetreên. den Sater fcheen de moet
T' ontzinken. want men zagh hem om het hooft verbleeken
Tot aen zijn horens toe. nu zou hy 't laten fteken
Indien hy kon. maer 't is befloten, en moet voort.
Men vlyt zich neder op zijn plaetfe, elk zwygt en hoort.
In 't midden hangt de krans om 's winnaers hooft te kroonen,
Als Marfyas met fchorre en ongelyke toonen,
Begon te blazen en te bulken, dat het kreet,
De gruwende ooren quetfte, en door het harte fneet.
Men ziet hem op de fluit zomtyts de vingers roeren;
Terwijl hy zingt de ftraf der Lyciaenfche boeren,
En hoeze door Latone in vorffchen zijn verkeert:
Omdatze de Godin, hoe ernftich zy begeert
Een hant vol water, noch met fchelden zelfs, ontzeggen;
Maer hy weet noch zijn ftem noch klanken te beleggen;
Hy hapert reis op reis, en breekt met veel gefchals
En wiitzang zonder konft, zijn vorffchezang den hals.
Hier op begint Apol, tot yders vergenoegen,
Zijn lieffelijke ftem by zijne konft te voegen;
Hy lokt de zielen, als verlieft, ten ooren uit,
Terwijl zy danffen op zijn goddelik geluit.
Hy zingt hoe Niobe geftraft wert door zijn fchichten,
Toen zy vermetel voor geen godheit wilde zwichten,
En al haer huis tot aen den gront toe uitgeroeit,
En door zijn eedle wraek haer hovaerdy befnoeit.
Rampzaelge Marfyas begint nu reets te beven,
Te poplen: want Apol de Zangkroon wort gegeven.
Hy buigt nu vruchteloos zijn horens neêr in 't ftof,
Kemt

Kermt om genade, en geeft hem zijn verdienden lof.
Apollo grijpt hem aen, die krijſſchende en verlegen
Uit doodelijken angſt, om hulp ziet t'allerwegen.
Hy grijnſt vergeefſch, en ſpalkt twee blikken op vol gloet
En vier, en ſchreit, en zweet, uit dootſchrik, ſtremmend bloet
En etter. altemael de Saters aen het huilen
Gaen zich uit ſchaemte en vrees voor d'eige ſtraf verſchuilen.
Hy wort met touwen vaſt gevleugelt aen een boom,
En levendig gevilt: terwijl hy in dien ſchroom
Afgrijſlijk ſchreeut: Helaes wie kan dees pijn verdragen!
Vervloekte hoogmoet gy beſcheert my deze plagen.
Ik moet mijn laſtering en ſchelden, zonder maet,
Uitwiſſchen met mijn bloet. hoe ſcheurtge in dezen ſtaet
My van my zelven af! 't beroutme. och ſtaek dit ſnijden!
De fluit is my niet waert zoo veel om haer te lijden.
Maer Febus luiſtert niet, en vilt van ondren op,
En haelt de ruige huit hem over zijnen kop
En ooren heenen, dat gewricht en ribben kraken.
De ſpieren volgen nae. hy ſchijnt met root ſcharlaken
Van top tot teen geverft. het bloet guiſt van zijn leên.
Men ziet de zenuwen en aders doorgeſneên,
En 't zwoegende ingewant zich krimpen en bewegen.
Hy balkt luitskeels, tot hy van flaeuwte neêrgezegen,
De kracht verlieſt, en ſterft een pijnelijke doot;
Die andren toe leert zien, om niemandt meer zoo ſnoot
Te ſchenden, en alleen de vlag te willen voeren,
En aerde en hemel tot zijn dwaesheit te beroeren.
De Saters ſchreiden om zijn gruwzaem ongeval,
En vulden boſſchen en gebergt met rougeſchal:
Voornamelijk Liceet; die vreeſde mè gebonden
Te worden: want hy had een Vorſtenbruit geſchonden
Voorheen, hoe zeer zy kermde, en deerelijk verkracht;
En Forbas, die van hem altijt was groot geacht,
En beſt naer hem geleek. het bloet, in 't zant gedropen,

Was in een boezem weêr beneên by een geloopen;
En daer met andere vergadert en vergroot,
Quam entlyk bruisschen uit des aertrijks diepen schoot,
En vloeit door Frygien, als een der klaerste beken,
Mè Marsya genoemt, en laeft die vruchtbre streken,
En laet een zegen nae waer datze henen stroomt:
Want die gestrenge straf zijn lastren heeft betoomt.
Maer noch zijn veel te klein, hoe groot en ruim, zijn plassen,
Om zijne smetten van verwaentheit af te wasschen.

In magnâ civitate hoc quoque genus invenitur, qui meliores obtrectare malint, quam imitari: & quorum similitudinem desperent, eorundem affectent simultatem: Scilicet uti qui suo nomine obscuri sunt, meo innotescant. L. Apul. Florid. lib. 1.

dat is:

In een groote stad wort ook zulk een ruigte van menschen gevonden, die veel liever, ervarener dan zy, willen lasteren als navolgen: en zoeken in hun eer te beledigen die genen, die zy wanhopen gelijk te worden. Op dat zy namelyk, die duister en onbekent zijn door hun eigen naem, door den mijnen vermaert zouden worden. *Apulius, in het eerste boek zijner Bloemtjes.*

ZEGE DER SCHILDERKUNST,

Voor

GERARD UILENBURG.

Zang.

O Konften, buigt voortaen uw hooft,
Als gy de krijgstrompet hoort fteken:
Dat fchel geluit verfmoort uw fpreken.
De blakende oorlogsvlam verdooft
Den luifter, die u pleeg te fieren;
Mars eigent zelf dan uw lauwrieren.
Wat baet het, of gy geeftig weid,
En trots braveert met uwe waerde,
Wanneer een krijgftorm werpt ter aerde
Uw ingebeelde onfterflijkheit?
Vooral ziet elk hoe d'eêlfte verven
Der Schilderkunft om 't hooft befterven.

Tegenzang.

De Nijt en Oorlog zwoeren lang
Den oogft der konften te verflinden,
En 't al aen hun gezagh te binden:
Maer werkten zelf hun ondergang.
De Schilderkunft wift boven allen
Met voordeel op hen in te vallen.
De tafereelen zijn haer fchilt,
En d'afgemaelde monfterdieren

Slaen klaeuwen in de krijgsbanieren;
Of 's Vyants wreetheit wort geſtilt,
Wanneer hy achter de gordijnen
Een ſchoone Venus ziet verſchijnen.

Toezang.

In Amſterdam trotſeert de kunſt
Van Italjaen en Nederlander
Den opgerechten oorlogsſtander,
En wint by alle kenners gunſt:
Daer Uilenburg zijn Schilderyen,
In ſpijt van alle razernyen,
Hoe elk ons dreigt te vier en zwaerd',
Met winſt vertiert, bedankt van Heeren,
Dien 't luſt hun zalen te ſtofferen
Met zulk een rijkdom, lang vergaêrt.
Dies hoe de krijgselenden treffen,
De Schilderkunſt mag 't hooft verheffen.

Aen den Vogel
Den groothartoge van TUSKANEN,
KOSMUS de MEDICIS,
Vereert door den E. Heer en Meester
DIEDRIK TULP,
Schepen der Stad Amsterdam.

GY Vogel, die nu 't oor des grooten Hartogs ſtreelt,
En weliger muzyk in uwe keel laet hooren,
Wanneer een zoeter lucht u ſtooft, terwijl gy ſpeelt,
Zing voort, mijn groete komt uw klanken niet verſtoren.

Hy

Hy zingt; en 't hofgewelf kaetſt hem verwondert weêr
Zijn toonen toe, en galmt hem na van ronde in ronden.
De hooge pylers zien van hunne ſteilte neêr
Verbaeſt, wie dus al 't Hof vol ooren ſchept en monden.

Maer ziet, hoe moedig heft hy 't hooft in top! hoe weit
En dartelt zijn gezang! ziet, hoe de wiekjes wiegen
En klappen, en hoe in die opgeblazentheit
Zijn ſtem zich zelf nu poogt in klank voorby te vliegen.

Gy Nachtegalen en gevogelt, weeſt getrouw,
Zooge oit Florenſen ziet en wijkt uit onze palen,
En uwen Koning daer braveren in zijn kouw:
Vertelt hem niet; hoe hoog hy in waerdy mag halen.

Verzwijgt hem wat geſchenk de Hartog voor hem geeft,
Hoe onweêrgadlijk in koleuren en feſtonnen,
En zulk een ryken vlucht van Vogels die daer zweeft,
Al levende, of daer konſt het leven heeft verwonnen.

Zijn hoogmoet ging dan wis verzelſchapt van zijn val,
En Kosmus zagh met druk zijn Vogel dootgezongen;
Hy brak, verlieft en te verwaent op zijn geſchal,
Al d'orgelpypjes van zijn lieflijk keeltje en longen.

DE KLAGENDE DAMON,

Over het afvaren van zijnen Dorus

HERDERSKLAGHTE.

Aan den Heere

W. van RANOU.

De droeve Damon, op een heuveltop gezeten,
Heeft deze klagt voor zee en bergen uitgekreten.
Het hooft leunde op de hant. hy had zijne oogen naer
Het barre ſtrant geſtrekt, 't gehate ſtrant, van waer
Zijn Dorus, het vermaek der herderen en weiden,
Van zijnen Damon was al ſchreiende geſcheiden.
Ik hebbe zelfs de knaep, terwijl hy zucht op zucht
Deed ſteigren naer omhoog, en d'omtrek van de lucht
Vervulde met geklag, dit veltliet hooren zingen.
O Goden doet mijn toon door Thetis golven dringen
Tot in haer koude kil, op datze my verhoor.
Ik koom voor Dorus, al mijn luſt en trooſt; die door
Des werrelts middelzoom vol moedigheit geſtoven
Een andre werrelt zoekt, u bidden, die daar boven
Der Goden Vierſchaer ſpant, dat gy, ô God Jupijn,
Want gy vermoogt het al, den knaep wilt gunſtig zijn.
En vraegt gy waer hy is, op dat gy hem zoud ſparen?
De winden ſlingeren mijn Dorus op de baren.
'T luſt my niet als voorheen de dartle Galatè
Te volgen. Dorus heeft mijn luſt en liefde mè.
Hoe dikwils, 't heugtme wel, pleeg zy tot my te zeggen,
Wanneer ik op tapijt van veltgras, naeſt haer leggen

En

En haer omhelzen quam, van Venus wicht gewont,
En vrolijk my ververſchte aen haer koralen mont,
'K bemin mijn Damon, en zal eeuwig hem beminnen,
Zoo lang Apol het velt beſpiegelt van zijn tinnen.
Die vaersjes zijn ook korts op ginſen Popelboom
Van hare hant geſneên, die jeugdig aen dien ſtroom
Gewortelt, groeiende ook de letteren doet groeien.
Dat nu geen tovervaers hun wasdom koom beſnoeien,
Of Nieuwe Circe, op boomvergiften afgerecht,
Den wasdom aen den boom en letteren ontzegt.
Neen Circe 'k houde u niet. mijn liefde is al vervaren.
De winden ſlingeren mijn Dorus op de baren.
  Toen Dorus van my ging ſprak dus de Helt my aen:
Mijn Damon gy blijft hier. ik ga den Indiaen,
Die onder 't kreeftvier ſmelt, door verre zeën bezoeken.
Gy zult de vryery van Titer, in de boeken
Van uwen Vader, aen den warmen winterhaert
Doorſnuflen; en als gy uw Galatè verjaert,
Of vaerdig zijt om voor het veltaltaer te paren,
Zal my een Noorder buy vaſt ſlingren op de baren.
  Hoe ongelijk is mijn'en Dorus ongeluk!
'K liet hem in lijfsgevaer. hy laet my 't huis in druk.
Ik krimpe in 't gras, gehult met dorre pallemblaren,
De winden ſlingeren mijn Dorus op de baren.
  Daer giert een felle orkaen zoo yſlijk dat het kraekt.
Op zeegod, Triton op, op waternimf, ontwaekt.
Ei ziet wat boven u al kronkelende golven
Opſteigren, en hoe ſteets de tiende golf bedolven,
Strax weêr de lucht trotſeert. de winden zijn door 't hol
Van Etnaes bergſpelonk van God Eool, die vol
En door van 't ruiſſchen my niet aenhoort, uitgelaten,
En rukken herwaerts aen door d' opgebroke gaten
Van dat gevaerte daer Tyfoëus onder ſchreit,
De hemelſtormer, die daer diep begraven leit,

Al levende, en wanneer de booswicht zich wil heffen,
Schijnt die beweging heel Trinakrie te treffen.
Gy God, die tot een voogt der buldraers zijt geſtelt,
Bepael hun dolheit met uw onbepaelt gewelt.
Hun wulpſche lichtheit maekt mijn boezem vol bezwaren:
Uw winden ſlingeren mijn Dorus op de baren.
Mijn hooft ontbreekt nu ook 't gewonelijk ſieraet.
My paſt een lijkcipreſſe in dezen droeven ſtaet,
Die niet van 't lijk verſcheelt. weg rozen uit mijn haeren.
De winden ſlingeren mijn Dorus op de baren.
Ik heb een offerſchael met parelen omrant.
Daer op heeft Dorus zelf, met zijn geleerde hant,
Den Veegod Pan geſneên, beſtuwt van Saterſcharen,
Die Dorus, dien de wint nu ſlingert op de baren.
Daar komt mijn Tatylis met rijpe vrucht belaên,
En druiven die, zoo 't ſchijnt, noch aen haer ranken ſtaen;
Maer 't luſt my aen geen ſap van wijngaert te vergaren,
Nu Dorus door den wint geſolt wort op de baren.
'K heb nog een wierookſchael, van Dorus heel gemaekt,
Daer Momus zelf, hoe fel hy alle dingen wraekt,
Zijn tanden op verſleet en brak, hoe ſcherp ze waren.
Toen was de Herder noch niet ſlingrende op de baren.
De welbekende klucht van Kloris en Priaep
Heeft hy daer bygevoegt. de veltnimf legt in ſlaep.
De roode Boomgod ſchijnt alleen bezorgt te waken.
Men ziet natuurlijk hem van vrouweliefde blaken.
Hy maekt de maegt vaſt bloot, in 't aenzien van de maen.
Den Ezel van Sileen gaept om geluit te ſlaen.
De wijngodt, hoe vol ſlaeps, wort wakker door het razen,
Het gantſche leger lacht. Priaep, vol van verbazen,
Vint zich te vroeg met zijn geſpanne ſnaer gereet.
Europe ſtaet'er mè, en meer die 'k niet en weet.
Ik geef dat kunſtig ſtuk u naeder te verklaren,
Terwijl de maker wort geſlingert op de baren.

Die ſchael zal ik, zoo gy hem ruſtig overzent,
Gy die uw roſſen met uw ſcherpen drietant ment,
Die zal ik, tot de kim vol ouden wijn gegoten,
U plengen, voor den dienſt van uwe hant genoten,
En hangen ze daer na ook zelf in uwe kerk,
En ſchrijven met klaer gout aen 't ſierlyk metſelwerk
Dit dankgedichtje: Dit schonk Damon aen d'altaren,
Toen Dorus door Neptuin gebragt wiert van de baren.

1665.

LANTVERMAEK.

Aen Juffrouw

SUZANNA BORMANS.

Terwijl ik op het lant in eenzaemheit geweken,
Om die volmaekte weelde, al 't hofgewoel verlaet,
Voel ik my evenwel volkomen ruſt ontbreken;
Schoon niets, nae 't ſchijnt, mijn wenſchen tegengaet.
De winter, op dat niets mijn vreugt zouw deeren,
Schijnt zelfs om mijnen wil in Lente te verkeeren.

Hy komt, in ſteê van ſneeuw, met bloemen aengetogen,
En ſpreit een groen tapijt op 't omgelegen velt;
De Lentezon blinkt zelfs met lonkjes uit haer oogen,
Terwijl die na de weſtkim overhelt,
En arbeit om met lieffelijker ſtralen
In 's aerdrijks zachten ſchoot, zelfs voor haer beurt, te dalen.

De breede vyver ruiſcht rondom met zilvre beeken,
En kabbelt op 't geſtreel der zoele weſtewint.
'T geboomte, dat alleen met botten uit komt breken,
Staet ſtom, hoe weêr zijn jeugt zoo vroeg begint.

Het Maſtboomwout, met zijne groene kroonen,
Kan van de zomervreugt my reets een ſchets vertoonen.

Of komt een zwarte ſtorm aengieren op zijn veder,
Ik ſluit hem uit, en hael den Zomer aen den haert.
Zoo dwing ik in triomf het norſſe Winterweder,
Daer konſt noch koſt wort op mijn diſch geſpaert:
Terwijl Renes, in 't koken wel bedreven,
Geduurig overlegt, om my wat nieus te geven,

'K vertreê de middagſpijs in Ype-en Beukelaenen,
Die tarten met hun hoogte Abeel en Populier.
Daer ryſt een heilige Eik, gelijk de boſchgoôn waenen.
Gins mengt de Lykcipres zich met Lauwrier:
Hier keur van luſtwaranden en pricelen,
Daer duizent vogeltjes met duizent orgels ſpeelen.

Men kan aen deze zy 't nabuurig Ryswyk hooren.
Gins kaetſt den Haeg het licht der zuiderzon weer af:
Daer ryſt het prachtig Delf met zijn verheven tooren,
Braverende op zoo meenig heldengraf.
Zie herwaerts aen de Schevelinger duinen
Zoo verre in 't blaeuw verſchiet verdwijnen met hun kruinen.

Het Prinſelijke huis gedoken in de boomen,
En hondert andre, hier rondom tot pracht geſticht,
Vertoonen zich, en 't ſtaet my vry daer in te komen,
En zonder zorg te ſtreelen mijn gezicht:
Daer meenigten de kommer in hun zielen
Vaſt voeden, die hen knaegt, en naeſtapt op de hielen.

In zulk een overvloet onſchuldige vermaken,
In zulk een diepe ſtilte, en met my zelfs te vreên,
En nijdig, noch bezorgt, om mijne, of 's anders zaken,
Ont-

Ontbeere ik 't al, in Rozemont alleen:
Want wat kan toch my vergenoeging geven,
Nu zy niet buiten my, noch ik van haer kan leven?

Ik weet het, Rozemont, of liefst, ik durf 't gelooven.
Neen, ik geloof het, en ik weet het onbepaelt;
Dat gy zoo wel in liefde alle andre gaet te boven,
Als niemant by uw trouw en gaven haelt.
Hoe zelden mengt de Hemel, hoe gebeden,
Zoo trouw een liefde en deugt by zulke schoone leden!

Op een heerlijk JUWEEL.

GEsteente, dat zoo net getekent door de hant
Der geestige Natuur, onze oogen koomt bekoren,
Die wenschten, hoe gy quaemt aen zoo volmaekten stant,
Niet aen te zien alleen maer uit uw mont te hooren;
Wat draegt gy hoofden en gedaenten ondereen
Gedommelt, en nochtans zorgvuldig onderscheiden,
Als had een konstnaer die met voordeel dus gesneên!
In eene tronie woont hier Kristen, Turk en Heiden.
En, zoomen spreken magh van zweemsels, en den zwier
Der beeltenissen die elkandere gelijken:
Men ziet hier 't hooft des Paus zoo zedig en zoo fier,
En 't magtigh opperhooft der Fransche koninkrijken,
Zich heffende in den top ver boven andren uit:
De Keizer komt'er mè in volle staetsie pralen.
De Fransche Dolfijn, als een koninklijke Bruit,
Zich toonend, schept zijn vorm en licht uit's Vaders stralen.
Hier vintmen Tarter, Turk, Polak en Persiaen
In eenen ommetrek zoo kleen en naeu beslooten,
En geen van allen schijnt elkaêr in 't licht te staen,
Daer ongesteurde vreê verbint zoo vele grooten,

En woedende oorlog dit gezelſchap noit ontruſt.
Verbontge ook, ô Juweel, dus werreltlijke Heeren,
En hielt in korten toom hun blakende oorlogsluſt,
De gantſche werrelt kon uw rijkdom niet waerderen.
Noch wort uw dierbaerheit nooit hoog genoeg beloont,
Om datge een ſchets van dien volmaekten ſtant vertoont.

Op den TIGER

My getoont ten huize van den HEERE

F. JOZEF BURRI.

SPOLIIS ORIENTIS ONUSTUS.

ZOo wort woeſtaerdeny geſlagen in de banden,
De Tiger uit zijn neſt gerukt, van waer hy plagh
Op d'Indianen jagt te maken, voor den dagh.
Nu ſlyt hy hier bepaelt op 't yzre hok zijn tanden,
En meſt zijn rooſſchen buik met doggeningewanden.
De ſchoonſtgevlakte vacht van 't gantſche woutbejag,
Bedekt met zulk een rok het gruwlijk boſchgezagh,
Dat na zoo verre een toght aen d'Aemſtel quam belanden.
Heb dank doorluchte man, die 't keurigſte oog bekoort,
Met zulk een ſchoonte, zoo geſcherpt op roof en moort.
Ten waer de forſe bant, zijn bont zou my vervaren,
Hoe heerlijk geſchakeert. nu vreeze ik niet: met reên:
Want Jozef heeft dit met het Godendom gemeen,
Dat hy verdrukten ſtut, en toomt geweldenaren.

Aan den Koraelketen

Van

ROZEMONT.

KOraelen, die om 't poesle kropje speelt
Van Rozemont, en ziet die malsche wangen,
En kust den hals van dat aenminnig beelt,
En ziet om laeg de lieflijke appels hangen
Des boezems, wit als sneeu die d'Alpen dekt;
Gelukkige, de wegen staen u open:
Gaet heen, daer u die blanke noortstar trekt;
Het staet u vry mijn kerker nu t'ontloopen.
Maer als gy weêr moogt dartlen buiten toom,
En wentlen langs die heuvels op en neder,
Zoo moet mijn hant u raken zonder schroom.
Of gy omhelst uw Rozemont noit weder.
Maer zoo zy steelsgewijze eens laeger tast,
En koomt zy eens onwetende aen te raken
Het levend sneeuw van dat gezielt albast,
'T geen Goden zelfs in minnevier zou blaken;
Zoo moet gy my voor ongeval behoên.
Zoo waerlijk moet u Rozemont ontfangen,
Wanneer gy keert, met een onnoozlen zoen,
En als voorheen op haren boezem hangen.

Oordeel van schoonheit.

Aen Mevrouw

A. V. B.

GElooftge my, Mevrouw, zoo blint of slecht te wezen,
Dat ik met ernst het bruin heb boven 't blank geprezen;

'K ben zulk een nieuweling in keur van ſchoonheit niet,
Dat mijn gezicht het groot verſcheel niet merklijk ziet,
'T geen 't heldre blonde ver doet boven 't bruine ſtreven:
Want heeft de hemel iets aenminniger gegeven,
Als oogjes, die in verf des hemels kleur gelijk,
Mè geven in hun kracht en hun beweging, blijk
Datze uit byzondren aert in 's hemels werking deelen,
En harten quetſen om die wederom te heelen?
Het liefelijk korael der net beſnede mont,
Dat zoo bekoorlijk gloeit en afſteekt op het blont,
Gelijk een rijpe kers op leliblaên gelegen,
Kan, ſpraekloos, zelf de ziel tot hare min bewegen.
Niets haelt'er by het vel dat, wit als ſneeuw, zoo ſchoon
De flaeuwe roosjes draegt op yder wang ten toon,
Waerby de blozentheit der bruine wel mag ſchroomen
Als in triomf, met haer opdraghtig root, te komen.
Die dat niet onderſcheit, die late rozeblaên
Voor rooden Mankop en Peönierozen ſtaen:
Dien mag de Bloetſteen meer dan een Granaet behagen
Of heldere Robijn. men kan 't d'aeloutheit vragen,
Die net het oordeel van de ſchoonheit heeft gevelt,
Hoe ver het lieflijk blank wert boven 't bruin geſtelt.
Zoo wort de Moeder van de liefde zelfs beſchreven,
De ſchoone Venus. zoo wort meê Diaen verheven,
De blonde Jagtgodin, wanneer zy in een bron
Zich ſpiegelt, en ontduikt de ſtralen van de zon,
Om 't witte en zachte vel te ſmetten noch te blaken.
Zoo kon Pandora meê het hart der Goden raken
Door 't levendige albaſt van haer volmaekte leên,
Zoo onbevlekt en gaef als lieffelijk beſneên.
Wie ziet de zilvre maen aen 's hemels blaeuwe kimmen,
Niet liever helder en met vollen luiſter glimmen,
Als datze 't aenzicht met een donkren nevel dekt.
En 't uitgebreit geſpan der wolken zich betrekt?

Maer

Maer of ſchoon een bruinet meer vier heeft in haer oogen,
De ziel wort door dien glans zoo krachtig niet bewogen,
Als door het quijnend licht dat zacht in d'oogjes ſpeelt
Van eene blonde, die ons ongevoelig ſtreelt,
En ons onszelve ontrukt. men breng my niet te voren
Dat bruine Andromeda hèlt Perſeus kon bekoren.
Haer bruinheit deed het niet, noch had zoo groot een magt;
Maer 't deerlijk ongeluk waertoe ze was gebragt.
Het medelijden kon zijn eedle ziel ontſteken,
En d'eer, dat hy zoo kloek haer ramp had konnen wreken
Van 't gruwlijk monſter dat vaſt toeleide op haer doot.
Heel Griekenlant voorheen quam met zijn oorlogsvloot,
Voor Troje tien jaer lang met al de bloem der helden;
Die even moedig lijf en goed te pande ſtelden
Om een Heleen weêrom te halen met het zwaert,
Die, blont gelijk een zwaen, wel ſcheen dien oorlog waert.
Dies laet een ander, zoo 't hem luſt, de bruine loven:
De blanke gaen het al in ſchoonen glans te boven.

DE SCHOONHEIT.

Aen Mejuffer

ZONNEMAENS.

MEn mag in alle werrelts hoeken
Naer een volmaekte ſchoonheit zoeken.
  Men zoektze maer men vintze niet.
De hemel zelfs ſchijnt maer by vlagen
Zijn eigen ſchoont'te kunnen dragen:
  Nu toont de maen zich in 't verſchiet,
Dan waſt, dan krimptze, en komt te voren
Gelijk met afgebroken horen,
  En tekent, zwellende van moet,

Een ronde en aengezicht van gloet.
Dan zietmen weêr by wisselingen
Het zonlicht door de wolken dringen,
En zetten, als 't zijn glansen dooft,
En wort met uitgedienden wagen
Voorover steil in zee gedragen,
Het westen rozen op het hooft:
Dan wederom het bloozend oosten,
Met karmozijne vlammen roosten;
Of, opgestegen in een trans,
Zelfs d'Aedlaers blinden door zijn glans.
Daer trekken, als die groote lichten
By beurten voor elkandere zwichten,
De starren aen in hun gelit,
Elk op zijn hoefslag net bescheien;
Gekleet in goude lievereien.
De breede melkweg, altijt wit,
Vertoont de starreregementen,
Vernachtende in haer blanke tenten,
Tot dat de zon de kimmen wint,
En maekt alle andre vieren blint.
Maer aen den hemel van uwe oogen,
Met wolken nimmer overtogen,
Geeft teffens zon en maen haer licht.
Niets kan den minnaer zoo behagen,
Noch maenlicht noch de zomerdagen,
Als uw bekoorlijk aengezicht.
Daer is, al wat men schoon kan heeten,
Met volle pracht ten toon gezeten.
O Zonnemaens, hoe wel bequaem
Sluit uwe schoonheit op uw naem!

DE WARE SCHOONHEIT.

ZANG:

Courante la bare.

I.

DE schoonheit van een zacht gemoed,
Dat opgescherpt in puik van eedle zeden,
Tèn doel heeft wijs beleit en reden,
Van Hemelspijs, die zielen sterkt, gevoed;
Is waerder dan het mild korael
Van rozelippen, zoet op minnetael,
Of poeslig leliwit, of wondende oogen,
Waer door het hart
Blijft opgetogen
In de minnesmart.

II.

Die heerlijkheit is zonder duur.
Een nevel kan haer gloeientheén bederven,
Gelijk de lucht de waterverven;
Maar 't zieleschoon is godlijk van natuur.
Die luister volgt in 't ondergaen
De Zomerzonne om schooner op te staen,
Die zich van geene schaduw laet bevlekken.
Zoo zal de deugt
Ter glori strekken
Aen de schoone jeugt.

Aen ROZEMONT.

WAer schuilt gy, Rozemont, in dicht gegroeide linden?
Vertrouw u in geen bosch dat bruine schaduw maekt.
Uw ooglicht is een zon die in het duister blaekt.

Zoo weinig als een wolk het zonnevier kan blinden,
Zoo weinig dekt de nacht u voor uw liefste vrinden,
  Nu peinze ik vast wat my voor nieuwe zorg genaekt,
  Ik vrees dat ergens Pan op uwe stappen waekt.
Vertrouw dien Boxvoet niet. de min is niet te binden.
  Of steunt gy op uw oog? dat quetst, maer stort geen bloet.
  Dat 's een aenbidlijk vier. het brant, maer zonder gloet.
Verlicht de holen vry, verlicht d'eenzame kusten:
  Gy zult in geen spelonk noch jeugdig lindegroen,
  Geloofme (neen! geloofme niet, maer kom het doen)
Zoo zacht, zoo zeker als by uwen Herder rusten.

Aen JUFFROUW

SUZANNA BORMANS,

Ziek zijnde.

O Lenteroos, hoe zijn uw bladen
  Dus slap! hoe hangt u 't hooft zoo neêr,
Dat korts, met zilvren dau beladen,
  Kon strijken aller bloemen eer?
  Waerom is schoonheit juist zoo teer?

Waer is dat bloozend root geweken,
  Dat aengename rozebloet,
'T geen eedle zielen kon ontsteken,
  Om uwe waerde, in minnegloet?
  Waer vliegt dat heen met zulk een spoet?

Maer 't geen zoo haestig wert benomen,
  Of ik bedrieg my in mijn waen,
Kan ook zoo haestig wederkomen.
  De zon, hoe snel in 't ondergaen,
  Komt 's morgens sneller opgestaen

Ik

Ik zie alreets u weder bloozen,
'K zie al uw luister weêrgekeert,
Terwijl gy boven alle rozen,
Gelijk voorhenen, triomfeert,
Daer elk op nieuw uw schoonheit eert.

Behouden reize

Aen de Jonkvrouwen.

WILHELMA en KORNELIA BERG.

HElaes! verlaet gy dan den Amstelgront,
Om over wilde en ongestuime baren,
Ten trots der onweêrwinden, af te varen
Den dollen God der golven in den mont?
Ziet toe. de min toont ook haer kracht in zee.
Wie weet, terwijl de winden u vervoeren,
Wat watergoôn uit hunne killen loeren,
Om zulk een roof te schaken op hun reê?
Hoe zullenze, uit een ongeveinst gemoet,
Het Eilant, dat die schoonheên zal ontfangen,
Gelukkig roemen in hun zegezangen,
Terwijl zy 't Schip vast kussen met hun vloet;
Daer wy, bedrukt aen d'oevers van het Y,
Al biddende met d'oogen, nat van tranen,
Een veilig pad door woeste stroomen banen;
Tot gy, voor wint gelukkig en voor ty
Gedreven aen uw vaderlijke strant,
Het Eilant, daer uw lukstar is begonnen,
Verlichten zult, gelyk twee middagzonnen.
Gaet heen, ô pronkjuweelen van u lant.

Gaet heen, en vreeſt de winterbuien niet.
Uw ſchoonheit kan verwoede golven toomen.
Den ſtormen is hun razernye ontnomen,
Die buigen 't hooft alreê voor uw gebiet.
Wy zullen nu, terwyl gy ons verlaet,
Uw deugden en bevalligheden roemen,
En menigmael uw' naem eerbiedig noemen,
Tot gy ons weêr ziet in gewenſchten ſtaet.

1665.

In het JACHT van den Ed. Mog. ZEERAET op de Maze, leggende op de Schelde voor ANTWERPEN.

ZANG: *Prins Robbert is een &c.*

WAnneer wy ſteken buiten ſtad,
Voor 't dalen van de zon,
En dat wy zoeken ruimer nat,
Dan dondert ons kanon.
En 't had nu reeds met ſchoot op ſchoot
Het Scheld gezet in brant,
Zoo * Loutjes vrees het niet verbood.
Wat doen wy dan op 't lant?

Men hyſt het zeil en fok in top,
En bruiſcht voor wind en ty:
De nieuwe vlaggen zetmen op,
En beſte wimpels by,
Daer 't wapen van den Staet in praelt,
Die, vry en zonder bant,
Nu weêr eens luſtig adem haelt:
Wat doen wy dan op 't lant?

Men

* *Zoontje van den Heer D. Buiſero.*

Men hoort de ſchelle zeetrompet,
En Ysbrant blaeſt zijn beſt,
En lokt, als hy zijn toonen zet,
De Viſſchen uit hun neſt.
De zwarte Bruinviſch rolt vooruit,
De Zeehont volgt dien trant,
En kijkt uit zee op dat geluit.
Wat doen wy dan op 't lant?

Het is hier al beknopt by een
Wat elk van nooden heeft:
Men hoeft geen zolder op te treên,
En yder is beleeft.
Men roept zijn keel niet uit het lit:
Want niemant is van kant,
Maer dient ons, daermen maklijk zit,
Wat doen wy dan op 't lant?

KROON voor de VERWINNAREN.

Uit Joannes Openb. 2. kap.

DE Kriſtenhelden die op 't kruisſpoor triomferen,
Zal God des levens vrucht in 't paradijs vereeren.
De duiſtere Afgront zal, in zijn vervloekten ſchoot,
Hun niet beſchadigen met zijne tweede doot.
Het hemels hofbanket en manne is hun geſchonken,
Daar zy verheerlijkt met een keurgeſteente pronken,
Zoo wit als ſneeu, gemerkt met eenen nieuwen naem.
Men zal de Heidenen zien ſchrikken voor hun faem,
En met een' yzren ſtaf op 't bekkeneel getroffen,
Als van een donderſlag ter aerde nederploffen.
De morgenſtar zal zelf bezwijken voor hun glans.
Zy zullen blinken in des Hemels hoogſten trans,

Met witte zy gekleet. hun naem, noit uit te wiſſen,
Staet blank in 't parkement van Gods geheimeniſſen.
'K zie hun verheven tot pilaren, die getrouw
Gods tempel ſchragen, dat oneindelijk gebouw.
Het nieuw Jeruzalem, ten hemel afgelaten,
Zal hun in zegeprael onthalen op zijn ſtraten,
En zien braveren met een rijk geſtarnde kroon,
Als overwinners, op den goddelijken troon.

Aenſpraek der
ARME WEEZEN
Aen de loffelijke BURGERYE der Stad Rotterdam.

HEt nieuwe Jaer, dat uit het oude komt verrezen,
Gelijk een Fenix, wekt ons, Rotterdamſche Weezen,
Door armoê, zonder ſchult geperſt en neêrgetreên,
De milde Burgery te ſmeken als voorheen.
Wat hoopen wy met recht nu op een goude regen!
Die zelfs, toen 't Vaderlant, ten uiterſten verlegen,
Te lant geſchokt, bezet op eigen Oceaen,
Scheen in een zee van bloet te zullen ondergaen,
Daer vaſt de gordel wiert geſcheurt van onze ſteden,
En met bebloede hoef het ſmookend puin vertreden,
Noch vonden t'onzer hulp, in zoo benaeuden ſtant
De rijke gaven van een onbekrompen hant.
Laet uwe miltheit meê met uwe welvaert groeien,
Beroemde Stad, die door Gods zegen meer aen 't bloeien,
En opgeheven in den top van Zeevaerdij,
Uw handel meerdren ziet met uwe burgerij.
Gy zijt het koopjuweel en markt van uw gebuuren.
De graenen vloeien hier u toe met volle ſchuuren.
Uw havens drijven van den wijn in dezen tijdt,

En vallen voor dien oogſt te klein, hoe ruim en wijd.
  Gods ſtrenge tooren, die zoo hevig aen het brullen,
Bynae gantſch Duitſchlant met een dootſchrik quam vervullen,
Daer 't Peſtvier, bruiſchende als een ſtroom, door's hemels ſtraf,
Zelfs koningſteden af kon weiden tot een graf,
Heeft zoo genadelijk verſchoont uw ruime wallen.
  D'aertbeving, die de kroon van Mallaga deed'vallen,
Tot in den boezem van gantſch Spanje doorgeboort,
En vee, en menſchen in een afgront heeft verſmoort,
Ging u voorby: en dreunde uw aerdrijk hier van onder,
'T was tot uw heil; en op het juichen van den donder
Uit grof kanon, wanneer uw kuſt wierde aengedaen
Door gantſche vlooten, vol en koſtelijk gelaên.
  De haet van Godsdienſt doet ons hier geen zwaerden wetten,
Om burgers tegen een in 't harnas aen te zetten,
En met bedekt vergif, en gruwzaem moortgeweer
Den Heilant andermael, door zoo vervloekt een leer,
Te kruiſigen; elk mag hier vrij en veilig leven,
En in de ſchaduw van zijn wijngaert zich begeven.
Zoo veel geluk by een, in zulk een overvloet,
Waer meê de Hemel nu zijn roede weêr verzoet,
Belooft een vollen oogſt van uw miltdadigheden.
  Zoo gy uw ſchatten wilt met overwinſt beſteden,
En blijven in de gunſt van Hem, die van om hoog
Ziet in de harten met zijn albeſpieglend oog,
Laet ons, die hier berooft van onze vaders zwerven,
Tot onzen trooſt iets van uw overvloet beërven.
Gy geeft op dubble rente, en raekt geen hooftſom quijt,
De hoogſte Vader zal 't weêrgeven op zijn tijt.
Wy vonden door uw gunſt, zoo menimael gebleken,
Ons van den onderhout des levens noit verſteken:
En vinden Vaders in der daet, en niet in ſchijn,
Schoonwe in de bloem der jeugt berooft van Ouders zijn.
Maer 't geen voorheen door ons zoo waerdig is genoten,

Wilt dat nu wederom vervullen en vergrooten.
D'Almaghtige, die lang begunſtigde onz' gebeên,
En met de zon van zijn genade in noodt beſcheen,
Zal al zoo weinig, als voor deerelijke klagten,
Zijn ooren ſtoppen voor onz' dankbare gedachten.
Wy ſtaen met leêge Schael, geeft gy met volle hant.
Zoo groey'geduurig aen de zegenrijke ſtant
Der Burgerye, en die haer loffelijk regeren!
Zoo moete in Staet en Kerk de Vrede triomferen,
En Schijndeugt, balling 's lants, omdwaelen zonder heul,
En Haet en Nijt zich zelfs verſtrekken tot een beul!
'T verſtuive al wat de Stad kan in haer welvaert krenken.
Op zulk een hoop verwacht ons Godshuis uw geſchenken,
Die klimmen, als een wolk van wierook, naer Gods troon:
Deelt milt op d'aerde; en in den Hemel is uw loon.

WYZE: *O Kerſnacht.*

WAſch onze ziel van d' oude ſmetten,
Die ons den weg tot God beletten,
In 't waſchbad van uw dierbaer bloet,
O Chriſtus, op deez'dagh beſneden.
Beſnoei onze averechtze zeden,
En geef ons een vernieut gemoet.

Wat zal het Nieuwe Jaer ons geven,
Indien wy als in 't oude leven?
Wat helpt den blinden licht of glans;
Maer alle Schaduw is verdwenen,
De rechte Zon is ons verſcheenen,
En blinkt ons toe uit 's Hemels trans.

Komt, volgen wy die heldre ſtralen,
Die ons verhinderen te dwalen.
Dan vreezen wy voor geen gevaer.
Volgt dit kompas op 's werrelts ſtroomen
Die zoekt in Gods paleis te komen;
Zoo viertmen recht het Nieuwe Jaer.

DANKZEGGING.

GY ſchenkt my, groote God, dan weêr op nieuw het leven;
Als was 't niet groot genoeg eens dat geſchenk te geven,
En dat uw liefde, een ſchets van u, waeruit ze ſtraelt,
Gelijk uw Majeſteit moeſt wezen onbepaelt.
Een bange koorts, die ongevoelig aen quam naderen,
Joeg 't ziedend bloet te poſt, of ſtremde 't weer in d'aderen;
En, danſſende in den pols op mateloozen trant,
Won op de geeſten en het lichaem d'overhant.
Het zwoegende ingewant, ontſtoken als een oven,
Dreef met benaeuden damp de vlammen op naer boven,
En ſchilderde averechts met een verwart penſeel
Gemengde vormen en de deelen voor 't geheel.
Gelijk het kunſtglas, naer zijne eigenſchap geſlepen,
En in een werktuig, naer den eiſch van 't ligt, begrepen
In eene donkre zael, op 't wit panneel der want,
Ons beelden maelt, maer alle in omgekeerden ſtant.
Of eveneens, gelijk, wanneer de zonneſtralen
Van 't zuider hooftpunt met meer gloet in d'oogen dalen,
Een tuimelende rei van ſchimmen, los en licht,
Nu zich vertoont, en dan ontglipt aen ons gezicht.
Men zoekt vergeeffch, door hulp van ſterkende artſenijen,
Het zy ze vegen, of de grove dampe ſnijen,
De ziekte, die het hart nu klemt tot aen den gront,
En afweit, het gebit te wringen in den mont.

Zy holt met loſſen toom, en verder toegedreven,
Schent, in het worſtelperk, de doot aen tegen 't leven.
Elk neemt, vol moed, in 't veld zijn aenbeſcheiden deel,
En 't lag'er toe, 't en waer de rechter van 't krakkeel,
Door zijn' herouten, in de vechtbaen aen geſtoven,
Dien ongelijken ſtrijdt genadig had verſchoven.
Hy weet alleen hoe lang. voort vlucht met een de koorts,
En 'k voel mijn bloet niet meer ontvlammen door haer toorts.

Aen JUFFROU

GEERTRUID van HALMAEL,

Met mijnen YSTROOM.

DAt's beurt om beurt! gy hebt my konſtig voorgezongen
Zomwijl, en met uw ſtem tot in mijn hart gedrongen.
Dat klom met uwen toon, of daelde naer beneên,
En van de zinnen liet het my 't gehoor alleen.
O Geertruid, al zoo ſchoon van lichaem als van klanken,
Nu kome ik voor die gunſt en heuſcheit u bedanken:
En eiſche noch, hoe zeer gy reets my hebt verplicht,
In plaets van uw gehoor, uw' aendacht en gezicht.

BYSCHRIFTEN

OP

AFBEELDINGEN,

EN ANDERE STOFFEN.

ONDER DE PRINTEN

daer de

GENEESMEESTER

by de Zieken verschijnt, in ongelijke waerdy.

ALs doodelijke koorts en smart de lijders plagen, (treên:
Kome ik, gelijk een God, voor 't krankbed grootsch ge-
Mijn artzeny wort als iet hemels aengebeên,
En d'adem van mijn mont kan alle pijn verjagen.
Een kroon van stralen hult mijn hooft, in hun gezicht,
En alle schat valt voor mijn trouwe zorg te licht.

Zoo dra de doot wat van de lippen is geweken,
Het tintelende wee een weinig is verzacht,
Wort mijne Godheit ook een weinig min geächt.
Men hoort my in dien staet maer als een Engel spreken.
Noch worde ik evenwel met staetsie ingehaelt,
En met een rijkdom van beloften weêr betaelt.

De kranke, nu byna door mijne konst genezen,
Verlaet het bedde om zich te koestren aen het vier;
Maer die verlichting van zijn weedom staet my dier,
Dewijl mijn dienst maer wort als van een Mensch geprezen.
Mijne achting zinkt zoo veel als zijn gezontheit stijgt;
'T ondankbaer loon dat hier de weldaet meest verkrijgt.

De lijder ademt weêr met onbenaeude longen.
De koorts is op de vlucht. de wonden zijn geheelt.
Ik, die te voren heb de rol eens Gods gespeelt,
Toen ydle hoop van winst my steets wierde opgedrongen,
Worde als een Duivel uitgescholden en veracht,
Nu ik betaling van mijn groote konst verwacht.

INHOUD DER PRINT

Van den Optoght der Batavieren, voor de Vryheit des Vaderlants.

DE Borgerliefde, met een vlam van ernſt op 't hooft,
Telt mildelijk ſoudye uit haren vollen hooren:
Haer kleet is niet te weits, noch van ſieraet berooft,
Zy leunt op een pilaer, hier konſtig uitgekoren,
Om 't beelt van Kurtius, zich ſtortende in den poel;
En Roomſche maegden, die voor 't lant hun pronkjuweelen
Opoffren, onverſuft en milt in 't krijgsgewoel.
Voorzichtigheit onfangt het gelt om uit te deelen,
En tekent neerſtig aen. 'T altaer der Vryheit brant.
'T blazoen van Speer en Hoet blijft Staet en Godsdienſt eigen.
'S lants Veltheer ſtelt zijn borſt in 't ſpits voor 't Vaderlant;
Elk ſchijnt eerbiedig en vol zucht tot hem te neigen.
Eén oude krijgsman draegt een Roomſche waterkroon.
Het Tafereel vertoont het ſcharen van de benden,
En zet de legerkonſt in 't velt van eer ten toon.
Dees dekt het harnas, dien een leeuwenhuit de lenden.
De ſpreuk van 't vaendel wijſt den burger tot zijn plicht,
Om vry te leven, of te ſtrijden voor Altaren
En Vrijheit; daer de Leeuw van Hollant noch niet zwicht,
Maer kropt zijn wrok, en ſchud al brullende zijn haeren.
Het leger in 't verſchiet rukt voort: en port ons aen,
Om meê dat heldenſpoor grootmoedig op te gaen.

1673.

Aen de vernuftige Jongelingen

DAVID VAN HOOGSTRATEN

En

PETER RABUS

op hunne Rymoeffeningen.

DE teedre jeugt ſlaet nu aen mannewerk de hant.
En 't heeft zijn voeglijkheit, en ſtaet op zijne beenen.
Schenkt dan de Hemel nu dus vroeger het verſtant,
Of is Parnas miſſchien zoo ſteil niet als wy meenen?
Gelooft dat vry, maer hout van klimmen nimmer op.
Al ſchijnt de toegang licht, de ſteilte is by den top.

1678

Aen

NIKLAES SIX,

Toen hy Prijs in 't Latijnſche School gehaelt had.

NIklaes, die, noch zoo jong en teêr,
Reets andren leert te boven ſtreven,
En worſtelt in het perk van eer,
Door luſt tot wijsheit aengedreven:
Vaer voort in 't loffelijk beſluit,
En munt geduurig hooger uit.

Geleertheit wenkt u met haer hant:
Zy wort deur moeite en vlijt verkregen:
En valtze eerſt laſtig aen 't verſtant,
Te ryker is daer na haer zegen;
Gelijkge in 't kleen alree die wijs
Kunt merken uit uw gulden Prijs.

Volg

Volg Vaders ſpoor, die in het leet
'T geen 't lant beſtormt met alle krachten,
Noit zachter zijne zorg vergeet
Als in den rijkdom der gedachten:
Dan zultge zien, als 't al vergaet,
Dat noit de wijsheit u verlaet.

Op de AFBEELDING

Van den Grave van

STRAFFORT.

DIt 's Straſſorts beeltenis, der Yeren ſteun en ſtyl.
Hy zag zijn deugt met haet, met ſmaet zijn wijsheit loo-
En voor den dienſt, zoo trouw bewezen aen drie kroonen, (nen,
Liet hy op 't moortſchavot het leven, door de byl.

Op de AFBEELDING

Van den HEERE

MARTEN H. TROMP,

L. Amirael van Hollant en Weſt-Vrieslant.

HIer blinkt manhaftigheit, die allen roem verdooſt.
Wie kent dit aenzicht niet daer Spanje en Brit voor vree-
Zijn moet paſt Herkules, aen Mars zijn deftig wezen: (zen!
Maer niemant voegt zoo wel de Lauwer om het hooft.

Op d' AFBEELDING

Van den Ed. geſtrengen HEERE

JAKOB

Baron van Waſſenaer, Heer van Obdam, L. Amirael van Hollant en Weſt-Vrieslant.

NIet anders toonde zich de ſtrydbre Waſſenaer,
Toen hy in Zweden dorſt door vier en kogels ſtreven.
Hier quam zijn lof, zijn' vreeze is daer alom gebleven.
Zoo wint een Helt ontzagh en glorie, ingevaer.

Op het beelt van

DESIDERIUS ERASMUS.

IS niet dees' Letterheld onſterffelijk te heeten
Die, groot van faem, maer noch veel grooter van verſtant,
'T ſieraet verſtrekte van zijn eeuw en Vaderlant,
En ſtervend' zijn altaer geſticht heeft, en bezeten?

Anders.

HOe heftge, ô fiere Maes, 't hooft boven alle ſtroomen,
Die dit groot wonder eerſt ons gaeft uit uwen ſchoot!
De Zon verrees uit u met glory, maer beſloot
Haer daghreis aen den Rijn, en wierd ons daer benomen.

Op de AFBEELDING

Van den hooggeleerden, godvruchtigen

GALENUS ABRAHAMSZ.

Ervaren Arts, en Predikant der weerlooze Kriſtenen te Amſterdam.

MICAT INTER OMNES.

GAlenus wezen leeft op 't velt van dit papier.
Zijn tong alleen is ſtom. kon die de banden breken,
Zy zou hier hemelval en boetorakels ſpreken,
En harten blaken met een toorts van heilig vier.
In andren vintmen minſt welſprekenheit en zeden,
Maer hier zijn bei volmaekt, de deugt en kracht van reden.

Op de AFBEELDINGE

Van wijlen

GEERAERT BRANDT,

Leeraer der Remonſtrantſche Gemeente te Rotterdam.

DIt 's Brandt, naer 't leven afgeſchaduwt op papier;
Maer niet, gelijk hy, vol van hemelſch Pinxtervier,
Dat tot een wonder weer ſcheen op zijn tong ontſteken,
Verſteende harten wiſt te ſmelten of verbreken.
Noch preekt de ſchets van dit eerwaerdig aengezicht
Den Heiden het geloof, den Kriſten zijnen plicht.

Op d'AFBEELDINGE
Van
TOBIAS GOVAERTS vanden WYNGAERT.

D'OUtvader wort ons dus in 't koper afgebeelt,
De Wijngaert, die, byna een reex van vyftig jaren
In kerkdienſt uitgeſlooft, een oogſt van vruchten teelt,
Zoo vol van nut, als hy beſneeuwt van zilvre haren.
'S mans ongeveinsde deugt en deftig aengezicht
Leert d'onbeſnede ziel haer' Kriſtelijken plicht.
De tekenkunſt vertoont alleen zijn ſterflijk deel;
Maer zijn ootmoedigheit en onbeſproken leven,
Dat alle verwen dooft, volmaken hem geheel:
Die worden niet geſchetſt noch in metael gedreven.
'T onſterffelijke treet het ſterffelijk voorby.
Zoo wacht hy 's levens kroon ten einde van zijn ty.

Op d'AFBEELDING
Van
NIKLAES van DALEN,
Geneesheer t' Amſterdam.

ZOo vintmen weder Hippokraten,
Van Dalens, even wél geleert:
De Nijt heeft hare gal verteert,
En moet aen hun den lauwer laten.
Wie zál die eerkroon eignen mogen?
Voege ikze d'een op 't grijze hooft,
Zoo is'er d'ander van berooft,
En d'eerſchael is niet recht gewogen.
Men vlecht dan, om hun deugt te voeden,
Twee evenſchoone lauwerhoeden.

Op d'AFBEELDING

Van

JACOB van DALEN,

Heelmeester t' Amsterdam.

DE schilder toont ons hier van Dalen.
Van Dalen? neen, zijn beeltenis.
Zijn geest en artzenykonst is
In 't gladde koper niet te malen.
Was hy bekranst met lauwerbladen,
Hy praelde schoon als een Apol.
Of schoon de Nijt, verwoet en dol,
Haer gal uitbraekt, 't kan hem niet schaden.
De zon is niet vergramt op blinden,
Of die haer luister niet en vinden.

Op d'AFBEELDING

Van den HEERE

HENDRIK KONING,

Door Valjant geschildert.

DIt is de beeltenis van Konings sterflijk deel.
Maer 't koopbeleit waer mê hy d'Italjaensche waren
Verwisselt met uitheemsche en Duitsche handelaren,
Beelt hem veel beter uit als 't konstige penseel.
Valjant, wilt gy hem recht afschilderen naer 't leven,
Merk hem als koopheer, in het beursgety bedreven.

Op

Op HERAKLYT en DEMOKRYT,

gefchildert voor den HEERE

JOSUA VAN BELLE,

Heere van Waddingsveen.

SChoon 't lachen en geween elkandren wederftreven,
Noch fchaft tot beide ftof des werrelts ydelheit.
Laet Demokrijt haer dan belachen al zijn leven,
Geef Heraklyt gelijk dat hy haer fteets befchreit.

Anders.

VErdubbel, Heraklyt, uw welgegront geween;
Maer zoo uw tranenvloet meê naer 't bereik moeft waffen
Van 't wiffelbaer geval en 's werrelts ydelheên,
Gy fmoorde u zelven licht in uw gefchreide plaffen.

De wijze Demokryt befpot, met fchampren lach,
Al 's werrelts guichelfpel en averechtze beden:
Hy haelt de dwaesheit uit haer fchuilhoek voor den dagh,
En fcherft om 't fpottelijk mismaekfel van haer leden.

Op d'AFBEELDING van

JOAN en KORNELIS DE WIT.

TWee Witten, eensgezint,
Gevloekt, gehaet, bemint,
Ten fpiegel van de Grooten,
Verheven en verftooten,
In alles lotgemeen
Staen na hun doot byeen,
Gelijkze hier naer 't leven
Zoo Konftig zijn gedreven.

Op een gouden PENNING.

OP dat dit gout, gesneên met kunst,
Den nazaet zou een blijk verstrekken
Van Grootmoêrs liefde en milde gunst,
Schenkt dit Rebekke aen twee Rebekken.

Aen NIKLAES van LOOSDRECHT.

DULCES ANTE OMNIA MUSAE.

NIklaes, die nu het stof ontweken
Der Scholen, gaet naer Pallas Kerk,
Om, van een grooter vier ontsteken,
Te worstelen in ruimer perk,
En tot uw nut, en Vaders welbehagen,
Den lauwer der geleertheit weg te dragen;
Blijf onvermoeit in voort te streven.
'T is al te koop voor vlijt en zweet:
De wijsheit is 't vermaek van 't leven;
Een rijkdom die in oorlogsleet,
Noch rampen, zijn' bezitter wort ontnomen.
Nu volg het spoor om tot die kroon te komen.

Op de zilvere BRUILOFT Van G. VAN GELEIN, en J. DE NEUFVILLE.

UW eerste Bruiloftsdagh nu wederom verjaert,
En vyfentwintigwerf van nieuwe zon beschenen,
Wort met den ouderdom, gelijk het blijkt, meer waert:
Uw bruiloft, zonder naem, uw vriendemael is henen.
Dees' komt in 't Zilver kleet aenstrijken, en behout
Mijn wensch haer kracht, zoo volgt noch eens een feest van (Gout.

Op

Op den zilveren BEKER

Door de Regeringe der ſtad BRIELE vereert aen ABRAHAM, IZAAK en JAKOB, ter eener draght, door een Brielſche moeder voortgeteelt.

DRie Patriarchen zijn voordezen wel geboren,
Maer niet ter zelver tijt. nu heeft in eene dragt
Een Brielſche burgeres drie tevens voortgebragt,
Al levende, en ter kerk door 't doopſel uitverkoren.
Dies heeft de Stad, ten prijs van zulk een vruchtbaerheit,
Dees' zilvre beker aen die zoonen toegeleit.

Voor den WYNHOF op MUIDERBERG

Van

ABRAHAM ROETERS.

WIen 't luſt de teelt te zien van mijne wijngaertranken,
In ryën geſchakeert en ſtaende in hun geleên,
Klop aen. 't ſtaet yder vry den Wynhof in te treên.
Ook heeft hy voor 't vermaek den planter maer te danken:
Geen vrucht te ſnoepen, noch ſchofferen telg of plant.
Doch d'armbos wacht een gift van zijne milde hant.

Voor het WEESHUIS der Doopsgezinden

t' Amſterdam.

DEelt milt een Aelmoes uit, al die hier in komt treden,
Gy kunt noit uw geſchenk met beter vrucht beſteên:
Want hoe wort d'armoe oit onnoozeler geleden,
Als ouderloos te zijn en wereloos met een?

Op

Op een UURWERK.

DIt uurwerk, dat balans hout van den tyt,
Die, eermen 't gift, gevoeleloos ontglyt,
Leert ons zoo wel, hoe die ſtaet uit te koopen;
Als hoe gezwint, de dagen heneloopen.

Anders.

BEdenk vry, dat, terwijl gy op dit uurwerk ziet
Een oogenblik, u voort die oogenblik ontvliet.
Dit bodemrat wort ſteets van 't ſnekrat omgedreven.
Zoo draeit de vlugge tyt de zwakke ſpil van 't leven.

Anders.

WAt hooptmen hier op ſchat en heerlijkheit van ſtaet.
Een ſchijngoet, dat ons ſchier eer dat het komt verlaet?
En blijft het, 't is om dat uw ruſt dan niet zou blijven,
Gelijk deze onruſt al de raden om doet dryven.

Anders.

ZOo ſnel dit uurwerk van Tracy rondom gedreven
Den tyt by ſtippen meet, zoo ſnel verloopt ons leven.
Maer ſchoon het vliet gelijk een ſchaduw, eermen 't weet,
'T ontglipte noit te ras, wanneer men 't wel beſteet.

VER-

VERTALINGEN.

Uit het eerſte boek der Puniſche Oorlogen

Van

SILIUS ITALICUS.

Dat mentem Juno & laudem ſpe corde fatigat. &c,

VRouw Juno maekt terwijl het jonge bloet aen 't zieden,
En doet hem 't Kapitool zomwijl by nacht beſpieden,
Of ſtappen ongeſchoeit het ſteil gebergte door.
Hoe dikmael moeſten zelf zijn lijfſtrawanten voor
Zijn ſtem, die yſlijk gilde in 't nare donker, beven!
Hoe dikmael vonden zy, verbaeſt van 't bed gedreven,
Den krijgsman, nat van zweet in een bezorgde droom,
Krijg voeren zonder tucht, braveren zonder toom!
Die dolligheit had hem zijn Vader ingeblazen,
Gewoon op d'Italjaen vervaerelyk te razen,
Te rukken dol op roof Saturnus erven in.
Hy nam van Barkas huis een adelijk begin:
En telde een lange ry gevreeſde beſtevaren
Uit 's grijzen Belus ſtam: want Dido, vol bezwaren,
Om haer vermoorden man, had Belus zoon tot ſtut.
Die vluchtgemeen met haer, om 's ryks gemeene nut,
Den broederbeul ontweek en zijn vervloekte ſtanden,
En gaf zich wel vernoegt met haer in 's nootlots handen.
Van zulk een ſtamhuis ſproot Hamilkar, groot van moet,
Die, trots op zijnen arm en vorſtlyk heldenbloet,
Den forſſchen Hannibal, zoo dra hy maer kon wreken,
Een doodelijken haet en toorn heeft ingeſteken.
Toen dacht de knaep alree den Roomſchen oorlog nae.
Een uur, een oogenblik was voor zijn wraek te ſpaê.
In 't midden van de ſtad rees eene kerk, Elyze

Geheiligt na haer doot, daer duizent ypen ryzen:
Daer 't nare pekboomwout een helſche duiſternis
Op 't eenzaem kerkhof ſpreit. deze oude grafkerk is
By Tyriërs allang, met groot ontzagh en vreezen
Om haren bruinen nacht, een godlyke eer bewezen.
Hier lei de Koningin, gelijk men zegt, wel eer,
De menſchelyke zorg en kommerniſſen neêr.
Het marmer pronkt alom met uitgehouwe beelden
Van Belus d'ouden Heer en alle die hy teelde
Als neven van een' ſtam. Agenor ſtaet'er mè,
En Fenix, die zijn naem gedrukt heeft in zijn reê.
Zy zit'er zelf in haer Sichëus ſchoot gezegen,
Onſcheidelyk verknocht. de Frigiaenſche degen
Legt voor haer voeten neêr. den Goden van de hel
Staen hondert outers toegewijt op haer bevel.
Hier heeft de wichelaer altyt in wichelkleden
De forſche Hekate en Acheron verbeden.
De kerkvloer loeit en galmt afgryslijk van beneên.
De weêrgalm ſtuit te rugge op vlakken marmerſteen.
'T onaengeſtoken vier blaekt op de ſpookaltaren.
Men ziet de geeſten, uit hun graf getovert, waren,
En 't marmer aenzicht van Elize, nat van zweet.
Hier is 't dat Hannibal met zijnen Vader treet.
Hamilkar ſlaet terwijl zijn ſtant en wezen gade;
Maer hy ſtaet onbezorgt, en tilt aen ramp noch ſchade.
Maſſilas gramſchap raekt zijn koude kleeren niet,
Noch 't nare kerkgebruik, noch drempels die hy ziet
Van etter druipen; noch dat felle tooverdichten
De vlammen op 't altaer doen flikkeren en lichten.
Hamilkar ſtreelt hem 't hooft en ſpreekt in 't einde aldus;
Daer hy hem moedigt met een Vaderlijken kus:
Een Frigiaenſch gebroet holt weêr met ruime toomen,
Om Kadmus neven met den oorlog op te komen.
Het zy uw werk mijn zoon. verbiet het ſlinks geval,
Dat

Dat d'arm uws Vaders die gedrogten dempen zal:
Ken ik die wolven niet verdrijven uit Afryken,
Zoo wensche ik dat mijn zoon met dezen lof ga strijken.
Kom, overdenk al, hoe gy voor 't gemeene best
Den Laurentyner zult verdelgen in zijn nest.
Laet nu 't Tyrreensch geslacht reets voor uw opkomst beven,
En Roomsche moederen verlegen, en verdreven,
De vrucht verbieden uit den bangen buik te gaen.
Met zulke woorden noopt en prikkelt hy hem aen.
Dees antwoort hem terstont met geen versaegde reden:
Ik zal, wanneer de tijt my steekt in manneleden
'T Romeinsche volk te vier vervolgen en te zwaert,
En keeren 't nootlot om, belet het my de vaert.
Geen goden zullen my, noch vrê, hoe vast gesloten,
Geen Alpen, die hun kruin aen 't vlak des hemels stooten,
Tarpeier rotsen, noch gebergten woest en hoog,
Ontnemen dezen wil. dat zweere ik by den boog
Des hemels, en by Mars wiens godheit ik beminne,
En eindlijk by uw schim, doorluchte koninginne.
Toen slachtmen Proserpyn brantoffer, naer 't gebruik.
De wichelaer beziet der dieren hollen buik,
En vischt naer d'uitkomst in de lillende ingewanden,
En vraegt den veegen geest der stervende offerhanden.
Maer nu verzekert van het hemelsche besluit,
Spreekt hy, gelijkmen pleeg, aldus 't orakel uit:
Ik zie 't Etolisch velt al grimlen van soldaten,
Den moortlust allen bant ontsprongen, uitgelaten,
De landen teisteren in oorlogsovermoet:
De wateren geverft met Idaes godloos bloet.
Wat rijst daer een gevaert ten hemel met zijn rotsen,
Waer op uw leger noch de vyanden zal trotsen?
Zy rukken langer aen. de vesten rooken vast,
En beven, door uw naem, en blooden schrik verrast.
Ik zie Hesperie met zijn omarmde landen,

Reets van 't Sidonisch vier en uwe toortsen branden.
De schightige Eridaen vloeit trager door het bloet,
En legt met borst en buik op 't afgeplondert goet,
En wentelt wapenen en mannen in zijn kolken.
Helaes! wat onweêr breekt daer uit de dikke wolken
Zoo schielijk voort! wat slagh, wat stortvlaeg volgt op 't spoor!
De vierge hemel barnt en splijt de wolken door,
De goden hebben iets gewichtigs onder handen.
Het hemelhof begint te donderen en branden.
Jupijn bereit zichzelfs ten oorlog, na ik merk.
Het nootlot, dat noch staet te vloeien uit dit werk,
Verbiet my, Juno u t' ontsluiten en de spieren
Van 't offervee zijn stom.————
Fibræque repente
Conticuere. ————

P. OVIDIUS NAZOOS

derde TREURZANG

Nagevolgt,

Met even gelijk getal van vaerzen.

O Maximus, wiens deugt en eernaem evenaeren;
Die 't brein van d'adeldom niet onderdrukken laet:
'K hebbe u (want ballingschap, zoo vruchtbaer van bezwaeren,
En 't sterfuur scheelt doch niet) van jongs af noit gehaet
Gy doet, om datge uw vrient, van rampen aengevochten,
De hant durft biên, een zaek in dees tijt ongemeen.
'T graeu prijst de vrienden om de schatten die zy brogten.
Al luit het schandelijk, het wort my afgestreên.
Eerst wikt'et het genot: d'eer wort getrapt met voeten.
De trouwe daelt en klimt, als 't noodlot klimt en daelt,
En

En onder duizenden zult gy naeuw een ontmoeten,
Die onderſtelt dat Deugt zig zelve wel betaelt.
Geen luiſter trekt haer, wort haer ſtrax geen loon gegeven:
Zoo rouwt het haer om niet oprecht te zijn gegaen.
'T genot alleen is lief. ontrek hun die dus leven
De hoop van hunne winſt, hun ſtaet geen vrientſchap aen.
Elk ſchraept zijn renten in, noit met zijn ſtaet te vreden,
Weid tot de knokkelen in zijn vergaerden hoop.
De liefde, wel eertijts van yder aengebeden,
Zit om wat woekers als een geile hoer te koop.
Ik ſta verſtelt dat gy niet in die woeſte plaſſen
Al mè verdronken zijt van zoo gemeenen vloet.
Die niet gelukkig is kan noit den haet ontwaſſen.
Die vrientſchap ſcheurt en barſt wanneer het onheil woedt.
Zie eens hoe ik, beſtuwt van zoo veel trouwgenooten,
Zoo lang een goede wint mijn zeilen zwellen dê,
In barreningen en op klippen wort geſtooten,
Nu een verwoede ſtorm my ſlingert op de zee.
En daer al d'anderen my weigeren te kennen,
Hebt gy, met twee of drie den balling by geſtaen,
Waer van gy 't Hooft noch zijt, die noit u pleeg te wennen
Te volgen iemants ſpoor, maer zelver voor te gaen.

I. Lier-

I. LIERZANG, des eerſten Boeks.

Van

HORATIUS FLAKKUS,

Aen

MECENAS.

Hy tracht naer den naem van LIERDICHTER.

MAECENAS ATAVIS EDITE REGIBUS.

MYn waerdſte toeverlaet en lof
Meceen, van hant tot hant uit Koningen geſproten,
'T luſt zommigen 't Olimpiſch ſtof,
Terwijl zy, om zich aen den renpael niet te ſtooten,
Den wagen ſtuiten in zyn vaert,
Met heete wielen aen zyn lenden te doen kleven.
De palm en ſtevenkroon bewaert,
En aen de Vaderen van 's werrelts magt gegeven,
Voert hem omhoog in 't godental,
Indien het wufte rot der Roomſche burgeryen
Met een driedubbel eergeſchal,
Zijn lof uitſchateren, ten trots van die 't benyen.
Of zoo hy in zijn ſchuuren taſcht
Het koren, uitgedorſcht in Lybiſche lantsdouwen,
Geen menſch maekt hem, door vrees vermaſt,
Zoo ſtout, dat hy de zee met hobblend hout zal bouwen.
De koopman prijſt de ruſt van 't lant,
Terwijl 't Iöniſch nat vaſt worſtelt met de winden,
En heel den oever barnt en brant
Door 't beuken van de zee: dan kan hy oorzaek vinden:
Want hy ontziet het zeegevaer,

Om

Om, nevens 't ſtille lant, de troeble ſtad te prijzen.
   Flux maekt hy tuich en takel klaer,
Kalfatert ſloep en kiel om d'armoede af te wijzen.
   Daer zijn'er dien geen oude wijn,
Geen berkemeier tot de boorden vol geſchonken,
   Te veel kan opgedragen zijn,
Terwijlze een luſtig gat in d'achtermiddag ronken,
   Of onder lommer van een boom,
In 't natbedauwde gras, of daer de beekjes ſpelen
   Aen een gewijde waterſtroom.
Veel andren ſcheppen luſt in orelogskrakkeelen,
   Van vrome moeders fel gevloekt,
Met ſchorre krijgsklaroen en ſtekende bazuinen.
   De Jager ſteets in 't velt, verkloekt,
Niet denkende om zijn vrouw, het wilt in boſch en duinen:
   Het zy zijn honden 't vluchtig hart
Aenranden op den weg, 't zy 't boſchzwijn net en banden,
   Waer in 't benart ſtont en verwart,
In ſtukken trekt. het veil van teere maegdehanden
   Gevlochten voor 't gelettert volk
Mengt mijnen grooten naem met titels van de Goden.
   De Nimfen in haer waterkolk,
De Satyrs in 't gebergte en hunne dartle boden,
   Verſcheiden my van 't burgerrot,
Geeft my Euterpe nu haer net beſnede fluiten,
   En Polyhymnie 't genot
Van haer beroemde lier, wie zou mijn eernaem ſluiten?
   Indien gy my dan, ô Meceen,
Den naem van Lierpoëet niet wrevel komt te weigeren,
   Zoo zal ik langs hoe hooger treên,
En eindlijk met mijn kruin aen 't ſtargewelfſel ſteigeren.

1666.

UIT HET II. BOEK DER LIERZANGEN,

III. Gezang.

Aen

DELIUS.

Hy vermaent hem tot gelijkmoedigheit.

AEQUAM MEMENTO REBUS IN ARDUIS. &c.

DEwijlge, ô Delius, toch eenmael ſterven zult,
Verwinn' noit onheil uw gedult.
Geen matelooze vreugt doe u in voorſpoet zwellen:
Het zy 't u luſte uw zelven meeſt te quellen;
Het zy gy feeſtdaegs in het riekend lentegroen,
Uw zelven goet wilt doen
Met friſſchen vernenwijn, daer witte popelboomen,
Op 't ruiſſchen van de ſtroomen,
Hun bruine ſchaduwen vermengelen althans
Met takken breet van trans.
Kom breng ons bloemen aen en ſpecery en wijnen,
En friſſche rozen die te dra verdwijnen.
Terwijl de jeugt ons nood't, terwijl uw ſtaet het lyd
En zuſters, die den tyd
Des levens ſpinnen. het is eenmael afgeſponnen.
Gy zult toch eens uw aengename bronnen
En Vorſtlijk huis en hof, waer langs de Tiber glyt,
Verlaten op zijn tyd.
Uw erfgenaem zal toch uw ſchat, zoo hoog geſtegen,
Bezitten, en braveren in zijn zegen.
Het helpt niet of gy zijt van ouden Inachs bloet,
Voorzien met vorſtlijk goed:

Of dat gy, naekt en bloot, van ongeachte volken,
Sterft onder 't dak der ongeſtuime wolken,
Een offerhande van het noitverzade graf,
Een algemeene ſtraf.
Hier wordenwe altemael geroepen, en gedreven.
Het zy wy kort of langer willen leven,
De doot gaet haren gang. ons noodlot heeft eens uit.
Wy zullen Karons ſchuit
Betreden, en niet vry met eene werf te ſterven,
Als ballingen in eeuwigheit gaen zwerven.

1666.

Veertiende Lierzang van HORATIUS.

Op

B R U T U S,

Den burgerkrijg hervattende.

O NAVIS REFERENT, &c.

O Staethulk u drijft weêr een nieuwe vloet in zee.
Wat doet gy? luſtig zoek een reê.
Of ziet gy niet hoe d'overloopen zwieren,
En maſt en kabelen geknakt,
En over boort geſmakt,
Op 't juilen van de noordewinden gieren?
En hoe de kielen, bloot van touwerk, zich niet meer
Betrouwen in 't onſtuimig weêr
En dolle golven, meer dan oit verbolgen?
Gy vint geen goden ſchoon gy treurt;
Uw zeilen zijn geſcheurt,
En weggewaeit. gy kunt den krijg niet volgen.
O Pijnboomſchip, van dat zoo wijt vermaerde hout

Getimmert in het Pontifch wout,
Gy roemt vergeeffch op naemen en geflachten,
En trots kampanje, uit ydle gunft,
Gefchildert naer de kunft,
Waerop voortaen geen bloode fchippers achten.
Zie toe dat u niet eens, noch onlangs mijn verdriet,
En nu mijn kleenfte kommer niet,
De winden tot een deerlijk fchoufpel maken.
Begeef u uit den oceaen,
Daer zoo veel rotfen ftaen,
En barre zanden, zwaer om af te raken.

Tweede LIERGEZANG uit het tweede BOEK,

Aen

KRISPUS SALUSTIUS,

NULLUS ARGENTO COLOR EST, AVARIS &C

SAluft die fchatten haet,
Van gierigaerts begraven onder d'aerde,
Het zilver heeft geen waerde,
Indien 't geen gloet onfangt door een gebruik naer maet.
De roem zal altijt ftaen
Van Prokulus, bekent om 't eerlijk harte,
In zijner broedren fmarte
Bewezen. zulk een faem zal om den aertkloot gaen.
Die gierigheit verwint,
Heerfcht verder als die Lybiaenfche ftranden
Hecht aen de Spaenfche landen,
En beide Peenen aen zijn dwinglandy verbint.
Vervloekte waterzucht
Vleit zich vergeeffch, verflaet geen dorft door drinken,
Voor 't quaet begint te zinken,

En

En d'onluſt tevens uit het bolle lichaem vlucht.
De deugt erkent geen druk
Van 't graeuw, en ſluit Fraäet ten troon verheven,
Na Koning Cyrus leven
Uit d'adelijke ſleep der Vorſten, vol geluk.
Zy leert het volk zijn waen,
En draegt hem kroon en ſtaf op en laurieren;
Die, zonder 't oog te zwieren,
Met onverdraeit gezicht de ſchatten kan zien ſtaen.

Q. HORATIUS tiende LIERZANG,

Aen

LICINIUS.

Hy verheft de middelmaete, en bezadigtheit des gemoets in ſpoet en onſpoet.

RECTIUS VIVES LICINI &c.

LIcyn gy zult gelukkig leven,
Met niet te reukeloos in bare zee te ſtreven,
Of, al te bang voor ongeval,
Te zwerven om den wal.
Hy ſmoort niet onder vuile daken,
Noch kan zich met de pracht van 't dartel hof vermaken,
Die luſt heeft in de middelmaet,
Te vreden met zijn ſtaet.
Het groote ſchip heeft meeſt op zee te dragen,
Een hooge toren ſtort met zwarte nederlagen.
Het blixemen treft meeſt de kruin
Van een verheve duin.
Een ziel, gehart aen alle zyden,
Vreeſt onſpoet in geluk, hoopt beter ſtaet in lijden.
Jupijn, die 't onweêr op doet ſtaen,

Doet dat ook overgaen.
De druk is morgen licht verbannen.
Apolloos taeie boog is niet altijt gespannen.
Hy haelt zomwijl den zanglust op
Aen Pindus hoogen top.
Zijt fier wanneer u rampen quellen;
En bint voorzichtiglijk, wanneer uw zeilen zwellen,
In voordewinden van gewin,
Zomtijts een reefjen in.

Q. HORATIUS FLAKKUS

Vijfde Lierzang,

Aan

PYRRHA.

Datze rampzalig zijn die op haer verlieven; en hy hare valscheit als een schipbreukige ontzwommen is.

QUIS MULTA GRACILIS TE PUER IN ROSA? &c.

WAt knaepje, Pyrrha, drukt in 't groene dal uw zy,
Daer hy in rozen legt en ruikt naer specery?
Voor wien knoopt gy, niet zeer gewoon te hoven,
De gele haerlok op na boven?
Helaes! hoe menigmael zal hy, verkropt van rouw,
De goden schelden en uw wankelbare trouw:
En staen bedeest, als ongewone stormen
De stille zee hervormen;
Die nu uw schoonte vleit, en steets u lieflijk hoopt
Te vinden, onverdacht hoe drae dat weêr verloopt.

Ramp-

Rampzalige die zonder u te kennen,
Tot uwe min gewennen.
Neptunus tempel zal getuigen, hoe ik pas
De doot ontſlipt, in die gevarelijke plas,
Mijn nat gewaet, ontzwommen uit het lijden,
Den grooten zeevorſt wijde.

Derde LIERZANG van HORATIUS,

uit het boek der TOEZANGEN.

Hy vervloekt de KNOPLOOK.

PARENTIS OLIM SI QUIS IMPIA MANU &C.

MEn ſchaff' nae dezen hem vergiſte knoplook op.
Die met een ſchelmſche hant zijn 's grijzen vaders krop
Heeft omgedraeit. ô yzere ingewanden
Der maejers? hoe moet dat vergif de darmen branden?
Of eete ik ſlangebloet met knoplook opgekookt?
Of heeft een toveres mijn tafelen beſpookt?
Medé heeft Jazon met dit ſap beſtreken,
Die haer veel blanker dan zijn ſpitsbroêrs heeft geleken,
Toen hy de ſtieren ſloeg in 't ongewoon gareel,
Haer doodelijke gifte aen Krëons krooſt, was heel
Beſtreken met dit kruit, daer zy gewroken,
De wederwraek ontvloot met ſnelgewiekte ſpooken.
Geen hontſtar blakert oit Appulie in zulk een gloet,
Noch Herkles wiert zoo fel gerooſt van Neſſus bloet.
En eet gy zelfs Meceen dit ondertuſſen;
Zoo wenſche ik dat een maegt haer hant hou voor uw kuſſen:
En, ſchuilende in een hoek van 't ledekant,
U van haer zy weêrhoude met de hant.

Zeſte Liergezang der Toezangen.

Op

KASSIUS SEVEER,

Een quaetſprekenden Poëet.

QUID IMMERENTEIS HOSPITES VEXAS CANIS?

GY hont die in het wout den wolf ontziet,
Wat blaft gy op onnooſle vreemdelingen?
Kom hier: waerom begrimtge my doch niet
Die u met klaeu en tanden zal beſpringen?
Want als een wolfhont groot van faem,
En vlugge dog, den harders aengenaem,
Zal ik al 't ongediert, met opgeſtekene ooren,
Vervolgen door de ſneeuw, tot ik hen raak' te vooren.
Nu hangt gy op het toegeworpen aes,
Die ſlus al 't boſch deed op uw blaffen ſpreken.
Zie toe, zie toe, ik hate dit geraes,
Mijn hoornen zijn gereet om toe te ſteken,
Gelijk Lykambes ſchoonzoon deed,
En Bupal van zijn bitſchen vyant leed.
Of zal ik ſchreien, en gelijk een kint de handen
In 't haer ſlaen, alsmen my verwoed dreigt aen te randen?

Ze-

Zevende Liergezang.

Aen de

ROMEINEN.

Op den Burgeroorlog tegen

Brutus en Kassius.

QUO? QUO, SCELESTI, RUITIS?

WAer heen? waer heen, ô ſchelmen! waerom weêr
De degens uit gehaelt met eervergeten handen?
Of is het Roomſche bloet weleer
Niet reukeloos genoeg geplengt op zee en landen?
Niet om dat Rome zich zou warmen by het vuur
Geſlingert in Kartagoos muur:
Of dat de Brit, gewoon in vrê te leven,
Geketent wierde in 't Kapitool gedreven:
Maer om den wenſch der Parthers te voldoen,
Dat deze ſtad zichzelfs door eigen kracht verderve.
Dus ziet men leeu noch wolven woên,
Als tegen ongediert van andren aert en verve.
Is 't razernije en ſchult, of nootlot dat u ſchent?
Zy zwijgen: 't is my nu bekent.
De wroeging van hun overtuigt gewiſſe
Kan ik uit hun beſtorven aenzicht giſſen.
Zoo is het ook: een zwaer en jammerlijk gety
Volgt Rome na, om broederſlachtery:
Zoo dra 't onſchuldig bloet, uit Remus borſt gebroken,
Om wraek riep: dat nu op de neven wort gewroken.

Tiende LIERGEZANG

Van Q. HORATIUS:

In zijn TOEZANGEN.

Op

MEVIUS.

Hy wenſcht hem onweêr en ſchipbreuk.

MALA SOLUTA NAVIS EXIT ALITE.

TEr quader uur verlaet het ſchip de reê
Dat Mevius, die ſchantvlek, voert op zee.
O Zuidewint, beroer weêrzijts d'onſtuime baren.
Het ooſten breke riem en kabels onder 't varen,
En rukkeze in de golven overboort.
De Noordewint verheff' zich op mijn woort,
Gelijk hy d'eiken ſchud op hooge heuveltranſen.
Geen aengenaem geſtarnt' verleen hem 's nachts zijn glanſen,
Tot dolle Orion plompe in d'oceaen.
Zoo moet' de zee voor hem niet ſtiller gaen
Als voor het overſchot der ſukkelende Greeken,
Toen Pallas razerny, van Trojen afgeweeken,
Haer krachten ſpilde op godlooze Ajax kiel.
Wat angſt volgt uw matroozen op de hiel!
Hoe dootſch en bleek zult gy beſterven om de kaken,
En deerlijk kermen om Jupijn uw vrient te maken,
Dien gy te meer verbittert door uw bê,
Wanneer de boezem der Iöonſche zee
Afgrijſlijk ruiſſchende op 't gedruiſch der weſtewinden,
Uw omgeſolde kiel zal breken en ontbinden.
Indien dan uw verzopen ingewant
Den duiker kan verzaden op het ſtrant,
Zal ik een geilen bok, en lam met zwarte vachten,
Aen 't buldrende onweêr en de zeeorkaenen ſlachten.

Tiende LIERGEZANG, uit het vierde BOEK
Van
Q. HORATIUS.
Op
LIGURIIN.

O CRUDELIS ADHUC &c.

OWreedaert, hoe zult gy, verwaent op Venus giften,
Als d'onverwachte baert uw opgeblaze driften
Zal toonen, en de lok die om uw schouders zwiert
Vervalt, en 't rozebloet, dat uwe wangen siert,
Haer gloeientheit herschept in borstelige kaeken,
Van ongenoegen blaeken;
En zeggen, als gy voor uw spiegel staet,
En ziet dat ongedaen gelaet,
Ach! hadde ik in mijn jeugt dit wijs beleit ontfangen,
Of was ik nu verzien met jeugdelijke wangen!

Negende LIERGEZANG
Van
Q. HORATIUS
Derde BOEK.

Zamenspraek van HORATIUS en LYDIE.

DONEC GRATUS ERAM TIBI &c.

HORATIUS.

ZOo lang ik u behaegde en niemant uwe borst,
Omhelsde, en op uw wangen
Geen liever jongeling bleef hangen,
Week ik in mijn geluk geen Perziaenschen Vorst.

LYDIE.

Zoo lang u niemant blackte als ik, en Chlöe niet
Mijn plaets had ingenomen,
Moght Lydie by alle menfchen komen,
En Ilia was min vermaert in 't Roomfch gebiet.

HORATIUS

Kretenzer Chlöe, door gezang en lier vermaert,
Heerfcht over my volkomen,
Voor wie ik 't fterven niet zal fchroomen
Indien het fterflot, na mijn doot, haer zieltje fpaert.

LYDIE.

Turiner Ornitszoon heeft my zijn min betoont.
Ik mijne menigwerven:
Voor wien ik tweemael wenfch te fterven,
Zoo 't fterflot na mijn doot den jongeling verfchoont.

HORATIUS.

Maer zoo ons Venus weêr verknocht in een verbont,
Gelijk weleer genoten?
Zoo gele Chlöe wiert verftooten,
En wederom de deur voor Lydie openftont?

LYDIE.

Al is hy fchooner dan een ftar: gy licht ontruft
Als pluimen die vervliegen,
En minder dan de zee in flaep te wiegen,
'K wil met u leven, met u fneuvelen, met luft.

Zeventiende Liergezang
Van
HORATIUS,
Uit het tweede Boek.
Aen
MECEEN,
ziek zijnde.

CUR ME QUERELIS EXANIMAS TUIS?

WAerom vermoort gy my met uwe klaghten?
Het is den Goden, noch my aengenaem,
Dat u het ſterflot zou voor my verkrachten,
Meceen, mijn waerdſte ſtut en faem.
Ach! zoo my vroeger doot mijn halve ziel ontrukt,
Waerom wort mè niet d'andre helft geplukt,
Die hier, na uw ontlyven,
Niet wenſcht te blijven.
Een zelfde dagh zal alle beide ſmoren,
En ſtorten my met u gelijk ten val.
Ik heb dien dieren eed niet valſch gezworen.
Waer hene gy my voorgaet, zal
Ik gaen, al waer 't met u, mijn trouwe metgezel,
In d'allerlaetſte reize van de hel,
Geen vierige Chimere
Kan my doen keeren:
Noch Gyas zal my met zijn hondert handen
In eeuwigheyt afrukken van uw zy:
Al quam hy my uit d'afgront aen te randen.
Dit eiſcht gerechtigheit van my,
En ons geboorteſtont. want 't zy den Evenaer,
Of Schorpioen verryze met gevaer,

En zee en ſchippers zarren
De felſte ſtarren:
Of dat de Steenbok d'Italjaenſche baeren
Beroere, en ſtorte een zee van regen neêr:
Hoe t' zy: ons beider ſtarren evenaren.
Ge ontvloot den kindereeter weêr,
Ge ontvloot, door Jovis hulp, Saturn in zulk een noot,
Hy wederhielt de wieken van de doot:
Daer 't volk, door alle ſtraten,
Als uitgelaten,
Den hoogen Schouwburg driewerf weêr deed galmen.
Een boom had my de herſſenen verplet,
Zoo 't Faunus niet geſtut hadde op zijn palmen,
Die ſchrandre geeſten altijt red.
Volbouw den Goden nu 't beloofde tempeldak.
Slacht menige offerhande op uw gemak.
'K geve een' der kleene rammen
Aen d'offervlammen.

Derde LIERGEZANG des derden BOEKS

Van

Q. HORATIUS FLAKKUS,

Een godvruchtig helt vreeſt niet.

JUSTUM ET TENACEM PROPOSITI VIRUM. &c.

EEn helt van inborſt vroom en niet licht om te zetten,
Ontziet geen dolle drift van 't volk, noch moordend oog
Van dwingelanden dat hem ſchielijk dreigt te pletten,
Noch Zuidewint op 't Adriatiſch meer,
Dat hem erkent voor heer,
Noch blixem van Jupijn geſlingert van omhoog.

Al-

Al viel het hemelhof uit ſpillen en gewrichten,
'T zal de onverzaegden maer vermorzelen tot drek
Die moed bracht Pollux in 't getal der hemellichten,
Met Herkules, waer by Auguſtus blinkt,
En zoeten nektar drinkt.
Dus bracht u 't Tygerſpan, met wreveligen nek,
Geſlagen in 't gareel, ô Vader Bachus, boven
In 't oppergodenhof, om uw verdienſte en eer.
Hier quam Quyrijn met Mars klinkvoeten aengeſtoven,
Toen hy de hel ontvloot, daer 't breede hof
Der Goden, Juno ſtof
Tot ſpreken gaf: Out Troje, out Troje leg ter neêr;
Gelijk ook 't dartel huis van zijn Laömedonnen,
Van my en van Minerf met al haer volk gehaet:
Sint hy der Goden loon beſnoeide al 't onbezonnen,
Door Paris op zijn valſchen rechterſtoel,
En zijn uitheemſchen boel.
Hy lecht'er toe, die wytvermaerden onverlaet,
Die groote gaſt der overſpelige Helene;
En Priaem zart den Griek niet meer door Hektors maght:
De krijg, door onzen twiſt zoo lang geſleept, is henen.
Mijn tooren is geſuſt, dat Mars zijn zoon
Vry breng by ons ter woon,
Schoon van een prieſterin uit Troje voortgebracht.
Ik ly dat hy betreê de lichte hemelzalen,
Den nektar drinke, en zy een lit der Godenraet.
Zoo lang de wilde zee de Roomſche en Troiſche palen
Van een ſcheit, gunne ik hun den hoogſten trap
Van weelde, in ballingſchap.
Zoo lang als Paris graf, dien ik afgrijſlijk haet,
Van kudden wort verwoeſt, en duiſtere ſpelonken
Het brullende ongediert verſchuilen in hun hol,
Verryze 't Kapitool uit marmerſteen geklonken,
En trede Rome, trou in dit beſluit,

Den

Den Meders op de huit,
En make door zijn roem de heele werrelt vol,
Van daer de middelzee Euroop ſcheit van Afrijken,
Tot daer de trotſe Nijl de dorſtige akkers laeft;
Dat Rome, dat veel meer zijn moedigheit laet blijken,
En op dien lof, dat zy het gout veracht,
En laet in 's aertrijks nacht,
Noch handen ſlaet aen 't goedt der goôn, ten hemel draeft.
Zy breke met het ſtael door alle werreltſaſſen,
Die 't hooft verheffen, en haer wapens tegenſtaen;
En zie waer vier en ſneeu niet op haer wetten paſſen,
Nu daer de kreeft het lant verbarnt tot as,
Dan daer de zee in glas
Herſchept wort, zonder zonne of heldre wintermaen.
Dit noodlot ſpelle ik aen de ſtrijtbare Italjaenen:
Op dat zy Troie noit herbouwen, daer het ſtont,
Al 't opgeblazen op gelukkige oorlogsvanen;
Of ik, de zuſter van Jupijn en gemaelin,
Vlieg 't nieuwe Trojen in,
En ſtort de ſtad, tot ramp getimmert, in den gront.
Al was de muur driemael, door Febus hulp, aen 't waſſen;
Ik zal hem driewerf met mijn Grieken nederſlaen.
De Vrou zal om haer man driemael in tranen plaſſen.
Maer ſtil. de ſpraek der Goden, hoog van zwier,
Paſt geenzins aen mijn lier.
Haer deſticheit wort door mijn zang te kort gedaen.

1666.

EINDE.

TRAZIL,

OF

OVERROMPELT SINA.

TREURSPEL.

URBS ANTIQUA RUIT MULTOS DOMINATA PER ANNOS.

INHOUD.

TRAZIL, *door zijne vloekverwanten, na dat hy met eigen handen den Sineeſchen erfvorſt Zunchin had omgebragt, tot Keizer van Sina verkoren, vervolgde alle vorſten, die door gunſt tot den erfkeizer Namolizont, Zoon van Zunchin, zijne ongerechtige kroonzucht tegenſtonden. Onder deze ſneuvelde meè de Rijxkantzler Koja: tot hy den jongen heere, door verraders hem ontdekt, de oogen dede uitſteken, die zichzelf door wanhoop den kop te pletter ſtiet, en beval de Rijxprinſes te onthalzen; ſtortende in deze twee de laetſte telgen der Keizerlijke erfſtammen Taiminga, met de Sineeſche heerſchappy, te gronde. In deze rijxverdeeltheit brak Xunchi, Keizer der Tartaren, in het Rijk, overrompelde de hooftſtad Peking met verraet; trat Trazil, noch levendig gegrepen, daer hy zichzelf aen een vygeboom meende te verhangen, de lendenen in: en gebood zijn legerſcherprechters hem aen een hof kolom te verworgen; latende, tot een eeuwig ſchandael der vorſtenſchenderen, een koper beelt, Trazil vertoonende, aen dien zelfden pilaer oprechten. Dus is de Overompeling der hooftſtad, en de opgaende zon der Tartaren, het einde van het Treurſpel.*

OP HET

SINEESCH

TREURSPEL

VAN

J. ANTONIDES VANDER GOES.

MISSUS IN IMPERIUM MAGNUM.

LYkungzus bout zijn troon vol moedt,
Als hy Zunchin heeft kleen gekorven,
Gehakt aen ſtukken, zoo verwoet,
In root ciment van 's Keizers bloet:
Maer eer de rijxbouw is beſtorven,
Barſt Xunchi, als een hooge vloet,
Ten rijke in, ſtoot het met den voet
Om verre. Een rijk met kracht verworven
En dwinglandye, ſtaet niet lang.
Wat 's heerſchappy? een overgang.

J. v. VONDEL.

VER-

VERTOONING voor het Treurſpel.

DE Keizer van Trazil doorſtoken, ſmoort in bloet.
Trazil wort Vorſt gehult van vele oproerelingen.
Prins Koja zwijmt van rouw. Zoo toont de tegenſpoet,
Hoe los de Vorſten ſtaen, in ſtaetveranderingen.

VERTOONING na 't vierde deel.

Trazil verhangt zich zelf om 's vyants hant t' ontgaen;
Maer wort van 't brullend heir der Tarters overvallen.
Hun veltheer kerft de koorde. al 't leger ziet het aen.
'T geluk beſpot wel elk; maer vorſten boven allen.

VERTOONING in 't vijfde bedrijf.

Vorſt Xunchi ſpant aldus de vierſchaer in der nacht,
En treet den grootſten Vorſt des aerdrijks op de lenden.
Zijn hofſtoet ſchreit. het heir der Tarters zwelt en lacht.
Geen grootvorſt noeme zich gelukkig voor zijn ende.

KORT INHOUD.

TRAZIL rukt Sina om door Keizermoordery;
Besnoeit den Vorsteſtam en d'overige telgen.
Verraders viſſchen, in die kroontwiſt, op hun ty,
En noden Tartarie om Sina in te zwelgen.
Vorſt Xunchi breekt in 't hof van Peking met zijn magt,
En krijgt by avontuur 't Sineeſch gezagh gevangen.
Zoo OVERROMPELT hy heel SINA in den nacht.
De Keizer wort in 't hof beſpot en opgehangen.
De vreugde en rou ontmoet op 't krachtigſt hier elkander.
Zoo rolt de heerſchappy van d'eene Vorſt op d'ander.

PERSOONAEDJEN.

MAÖVENLUNG.
KOJA, Rijxkantzelier.
TRAZIL.
SOCHIDON.
KAMIZADE, Rijxprinſes.
SIMKIO. } Verraders
HUNGIAN }
REI VAN SINEESINNEN.
NAMOLIZONT, Erfkeizer.
VANLI. } Zijn Trouwanten
QUIZING. }
XUNCHI, Keizer van TARTARIE.
NOJOZA.
RIDDERSCHAP DER TARTAREN,
QUARONG, Veltheer van XUNCHI.
REI VAN TARTARISCHE PRIESTEREN.
LYKUNGS, Veltheer van TRAZIL.
IGNATIUS } Kriſtenen
URBAEN. }
AERTSWICHELAER.
REI VAN SINEESCHE PRIESTEREN.
CELIONE.

Het Treurſpel begint in den morgenſtont, ſpeelt dien dagh en nacht, waer in het eindigt.

Het Toneel is in en om Peking, Hoofſtad van Sina.

TRA-

TRAZIL,

OF

OVERROMPELT SINA.

Maövenlung. Koja. Trazil.

ZOo wort de heerſchappy uw grootſcheit opgedrongen,
En uw manhaftigheit, beſtorven op de tongen
Der dankbare gemeente in hof-en burgervreugt,
Ten hemel opgevoert! uw aengebore deugt,
Waer door gy 't aertrijk ſtut met onvermoeide ſchouderen,
Trotſeert de heldefaem van uw doorluchtige ouderen,
Wier onbevlekte roem in alle harten leeft,
Van yder aengebeên, van niemant nageſtreeft.
Indien Thïenki, uit het marmergraf gerezen,
Den mont des doots ontrukt, uw daden quam te lezen,
Die 't overprachtig Hof met beelt en ſchildery
Verſieren, koninklijk gegoten, ry aen ry,
Hoe zou de gryze Heer zijn doorgewaekte nachten,
En tevens 't Godendom, bedanken en grootachten,
Als hy zijn ſtrijdbren Zoon des Vaders heldeſpoor,
Met loffelijke drift, en dringende dwars door
De ſtormen van 't geval, zoo moedig na zag ſtappen!
Wie dorſt den aertstieran het hart te barſte trappen;
Voor wie dees Kreitsgodin bekreten neder lag,
En wachtte, half verkracht, den allerjongſten ſlag?
Wie plantte in Tartarie een boſch van krijgsſtandaerden,
Op 't ruſtig hoefgeklep der brieſchende oorlogspaerden
En olifanten, in den oorlog uitgeleert?
Wie heeft het dom gewelt grootmoedig afgekeert,
En dreef zijn hengſt te wedde in d'yszee, en de plaſſen
Daer 't bars Niuche, reets den nagebuur ontwaſſen,

'T Rijk

'T Rijk schuimde, en zwierde alom zijn strenge geesselroê,
In vrede noit vernoegt, in oorlog nimmer moë?
Wie maeide zulk een oogst ontarnde wapenrokken,
Borstschilden, armgespan, verbaest van 't lijf getrokken,
Vergifte pijlen op zijn yzre borst geknakt,
Als oorlogshelt Trazil, noit in zijn moed verzwakt?
Koj. Wie heeft het hartebloet van Vorsten ingezwolgen,
Als keizerbeul Trazil? de wraek stapt hem verbolgen
Met gloeiende oogen na, en spookt met fakkellicht,
Berooft hem haest van brein of 't hatelijk gezicht,
Die dus onwettig koomt op Sinaes heerschtroon brallen.
Maer die te schielijk klimt kan schielijk nedervallen.
De kroon met bloet gekocht, wort weêr met bloet betaelt.
De wrake raek'hem 't meest dieze eerst heeft aengehaelt.
Traz. Die neêrgetreden leit leer flux zijn tong betoomen.
'T is met het aenzien van uw stamhuis omgekomen.
Uw wieken zijn gekort.
Koj. Die vloek treffe uwen kop.
En leggen wy'er toe, God regte ons weder op.
Al lieptge daer de zon, gehult met goude stralen,
In haren morgenstont 't gezichte doet verdwalen,
Tot daerze moê gestreeft haer daghreis heeft volbracht,
En blaekt in 't westen klaerst in 't naerst van onzen nacht:
Gy zult de Godheit, die 't verborgen kan doorgronden,
En wiens ontzaghbre magt op alle plaets en stonden,
Geproeft wort uur op uur; die 's afgronts ingewant
Draeit uit de middelspil: die holle zee tot lant,
En strant tot water smelt, en 't onweêr kan gebieden,
Die Godheit kunt gy noch ontveinzen noch ontvlieden;
Hier wort gy voor gedaegt; daer d'ongerechtigheit
Met moort en tieranny haer bystant wort ontzeit.
Traz. En gy voor vorst Trazil, die overwonne duiken
En schelmen sneuvlen doe. Ik zal mijn magt gebruiken
Aen yder die zich niet gewillig nederstrekt.

Koj.

Koj. Vervloekte ſtaetzugt, och wat hebtge al quaets verwekt!
Maöv. Hier wort in vorſt Trazil herſtelt het recht der volken.
De bloethont ſmoorde in bloet. uw naem dringt door de wol-
De rijken danken u voor zulken heldendaet. (ken.
Koj. Voor zulken moort die't ligt der zonne in't aenſchijn ſlaet.
Die alle vorſten zal ten doel der zwaerden zetten,
En oefnen wraek en moort in plaets van eer en wetten.
Koomt onderdanen, ſteekt nu 't lemmer in zijn borſt,
En kroont een groot tieran tot allergrootſten vorſt.
Indien de vleyer, die de Prinſen doet verwilderen,
Die hunne afgrijſlijkheên zoo ſchoon weet af te ſchilderen,
Om 't zielvergif dat zulk een boosheit met zich ſleept,
Wierd hatelijk ten Hove en Steden uitgezweept,
Men zou de grooten in geen ſchelmen zien verkeeren,
Geen ſchelmen even trots hun gruwelen verweeren.
Traz. Gedult te lang getergt barſt uit in razerny.
Voort. kniel gewillig voor mijn opperheerſchappy.
Erkenme voor uw Vorſt, en ſpaer uw eigen leven.
Koj. Ik zal my nimmer in uw vloekverbont begeven.
Ik haete u meer dan een verſlinbre krokodil,
Of bloetziek lantgedrocht, ondankbare Trazil.
Geen aengefokte wolf zou 't weldoen min vergelden.
Geen tiger, woedende in het zuiderboſch en velden,
Die Ganges waterkolk beknabbelt met zijn vloet,
Beloonde zoo de Deugt.
Traz. Hou op, het ziedend bloet
Bruiſcht door mijn adren. vrees de ſtrengheit van mijn toren.
Of denk maer op uw doot.
Koj. Die heb ik al verkoren.
Ik leef niet langer, nu heer broeder 't vorſtlijk graf,
De wettige erfgenaem d'ontwronge ſcepterſtaf
Ontberen moet.
Traz. Hoe lang zult gy my wederſtreven?
Koj. Tot gy den dooden helt het leven weêr zult geven,

Geen basternazaet op ons erftroon triomfeert.
Traz. Den wolfhont wort vergeefsch het blaffen afgeleert
Mijn lijfstaffiers schiet toe: betoomt die lasterwoorden.
Schiet toe, en slingert om den kop de taje koorden.

Koj. Wel aen, ik zal mijn hals ontblooten,
En moedig geven aen den strop.
Daer deugt wort uit het rijk gestooten
Besteigert tieranny den top.
Ik zie heer broeders schimme zweven,
Gewont aen regte en slinkerborst.
Ach! daer 's de moortpook ingedreven,
Met onwaerdeerbaer bloet bemorst.
Een boschleeuw zelfs weet van ontfermen,
En quetst een droeve moeder niet,
Noch 't kroost gestrengelt in haer armen,
Of 't schoon de honger hem gebiet.
Trazil alleen wort onbewogen,
Bestookt zijn Heer op 't ledekant.
Zijn vorst groet hem met sluimrende oogen.
Hy moort zijn vorst met eigen hant.
Thienchu roll' zijn donderklooten,
Ja heel den hemel op dat hooft,
Wel waert in d'afgront neêrgestooten,
En van zijn valschen glans berooft.
Zijn straf doe alle boozen beven.
Beschaf hem nergens troost of heul.
Hy moet op alle tongen leven:
Geschantvlekt voor een keizerbeul.
O wee! ô smart! laet los.
Traz. Knijp toe. gy herwaert aen:
Gy zult met uwen voet op zijnen gorgel staen.
Maövenlung trap gy 't hartnekkig hart in stukken.

Zoo

Zoo leer een onderdaen voor overheeren bukken.
Maöv. 'T gaet wel. de werreltkroon beſchaduwt uwe kruin.
De tegenblaffer ſtort in t' akelige puin
Van 't omgewroete hof. de laſtermont, verlegen,
Zoek' heul aen uw gezagh, of vall' voor uwen degen.
Traz. Nu moet Namolizont my vreezen als zijn heer,
En offren vorſt Trazil het uitgedient geweer,
Of ſterven. 't rijk vereiſcht dat wy hem leeren buigen.
Hy moet gehoorzaem zijn, of alles valt in duigen.
Maöv. De hofſpie, dien ik zond aen 't zuiden van 't gebergt',
Dat met zijn ſteile kruin 't geſpan der wolken tergt,
Is weêrgekeert, en zag in 't eerſt een ſtofwolk dryven:
Daerna Namolizont de lucht en Goôn bekyven.
[De reden wort gezuſt] hy trekt naer d'oude poort
Met al zijn kamerwacht en weinig aenhang.
Traz. Voort.
Men dubbele de wacht aen bolwerk en aen muuren.
De poorten blijven toe. men zal hun wel verduuren.
Wy ſtellen 't aen uw zorg. ga heen mijn Xurian.
Een ſchrander Vorſt let ook op 't geen gebeuren kan.

Sochidon. Kamizame.

Droog op die vochte paerlemijnen,
Die d'eindelooze hartepijnen
Uitgieten op dat aengezicht,
Daer al wat ſchoonheit heeft voor zwicht.
'T is vorſtelijk gehart in plagen,
En fier te zijn in onheil dragen.
Dat paſt uw zonneſtam, heldin.
Ei toom den vrouwenaert wat in:
En toon dat nu de mannekleêren
U met een heldenmoet vereeren.

Kam. Een maegdenhart is teêr: en andren raet te geven
Valt lichter als dien zelf volbrengen. dien het leven
Noch zoet is luiſtre, wy zijn 't moede. al onze pijn
Is om heer broeder. of kan die flauwhartig zijn
Die ſterven kan?

Soch. Die dan kan leven,
Wanneer 't geluk hem heeft begeven,
En onderdrukt met hant en voet,
Die is eerſt dapper van gemoet.
Kloekmoedigheit blijft onbewogen,
En ziet het onheil onder d'oogen,
Hoe yſlijk dat het woed en barnt.
Al rolde d'aerdkloot om 't geſtarnt,
Al viel de hemel uit zijn haken,
Al krielde 't ront van ſlang en draken,
Noch buigt de dapperheit voor 't wee,
Gelijk een ſteenklip voor de zee.

Kam. Hou op mijn droefheit is te groot om raet te hooren.
Zy barſt ten oogen uit: en poogde ik haer te ſmoren,
De vloer zou tegen my getuigen dat mijn hart
Veel harder was van aert als 't marmer in zijn ſmart.
'K wil ſterven.

Soch. Sterf niet ongewroken.
Trazil worde eerſt zijn kop gebroken.
Ik wil niet datge niet en treurt,
Maer dat gy 't opkropt op zijn beurt.

Kam. Ach! Sochidon, wanneer is 't grooter noot tot klagen
Als nu? ik ben te zwak zoo ſterken rouw te dragen.
Of meintge dat mijn kunne ook wiſſelt met mijn kleet?

Soch. 'T gedult moet verder gaen als 't leet.
Wanneer een heete ſtorm van rampen
De deugt bereit ſtaet aen te klampen,
Beproeft zy eerſt haer kracht te recht.

Kam. Een Vrouw biedt weers genoeg die met haer tranen vecht.

Dat

Soch. Dat toone u Nankaes ſtarrewagen,
Met haer ten hemel opgedragen.
Die heeft Peking gebouwt vol moet,
Uit haer verſlagen zoonen bloet.
Zy trat den moordenaer op 't harte
Die alle vorſten plaegde en tartte:
Nu zietge noch haer ſtad om hoog
Geſtegen tot den regenboog.
Kam. Gy zult veel eer een vlucht van zwarte zwanen vangen
Aen Croces oever, en de witte raef zien hangen
En drijven op de lucht, als zulke Nankaes meer;
Dat toon haer lang geviert maer gadeloos geweer.
Soch. Het lijden ſlijt door moedig lijden.
Ei zet de droefheit wat ter zijden,
En trek in deze ruſting voort
Naer Puchen langs de legerpoort,
Om uw heer Broeder te begroeten:
En als de helt u komt ontmoeten,
Stort dan uw volle borſt eens uit,
Terwijl de tent uw ſtem beſluit.
Hier kan ook 't zwijgen u verraden.
Spoei voort. ſpoei voort heldin, 't is ſpade.
Kam. Ach! moet ik dan by nacht door nare boſſchen waren,
En ſtaen miſſchien ten doel vòor nachtvrybuitenaren
Op moort geſcherpt? hoe paſt een maegt dit ſtreng bevel?
Doorluchte Sochidon waert gy mijn metgezel.
Soch. Zoo is 't met u en my gedaen.
Ga. 't is zeer zorglijk hier te ſtaen.
De Goden tellen uwe treden.
Maek haeſt, uw leet is haeſt geleden.
Hou moet heldin, volg uw geluk,
Zoo zie ik ons verloſt van 't juk:
En uw heer Broeder met den degen
Zijn erftroon ruſtig op geſtegen

Dat monſter treden op den nek.
Maer ſtil. 't is tijt dat ik vertrek:
Ik hoor de binnekamer kraken,
Nu kan de noot ons voeten maken.
Kam. Mijn voeten gy kunt noit godvruchter bêvaert hopen
Als nu gy Broeder en u zelven vry zult loopen.
Vaer wel dan eerloos Hof, ik ga in ballingſchap
Uw' keizer zoeken. zie zoo lang ten hoogſten trap
Een vorſtenmoordenaer. bewaertme alziende Goden.
Soch. Dit hofgevaer worde eerſt ontvloden.
De Helt kan nu niet ver meer zijn.
Ik zal u beide hier, met pijn,
Verwachten voor de middaghſtralen.
Kam. Vaer wel dan moortſpelonk: ik gâ in duiſter dwalen.

Sinkio. Hungüan.

Ach rijxverraet, wat ſteekt uw angel vol venijn,
Dat al mijn luſten bluſt met ingebeelden ſchijn!
Zoo dikwils my de haet het ſchelmſtuk aen komt raden,
Ontraet het d'achtbaerheït. maer 't is nu al te ſpade.
Wat raet? en ſchoon dit ſtrekt tot d'ondergang van 't Rijk,
Het vordert tot mijn wraek, en die is loffelijk.
Hung. Wat doet heer Sinkio, daer alles legt gedoken,
In ruſt, met zulken angſt in zijne kamer ſpoken
In 't zijden bedgewaet, en 't naerſte van den nacht?
Hoe zoo flauhartig? ei, herſtel d'aeloude kracht.
De Hemel draegt ons gunſt. de heldre ſtarren blinken
Aen 't hemelſche gewelf. de flauwe maen aen 't zinken
Rolt van de noorderas om 's aerdkloots andren kant,
Daer 't zout met ys bevloert, aenſtootende op het ſtrant,
De hooge duinen beukt door ſtorm op ſtorm gezwollen.
Zoo helpt te felle ſpoor het ſpoorloos ros op hollen.
Sink. Zoo maekt de grijze zorg een ſtaetheers brein verwart.

Hung. Zoo baert verflofte zorg, als 't quaet wil, bittre fmart.
Een wyze laet zijn voet de maet niet overtreden:
Hy toetft zijn levensloop int fpiegelglas der reden,
Die 't alles evenaert naer recht met onderfcheit.
Daer elk geketent wort van zijn begeerlijkheit,
Toomt hyze, en leert het al hem met ontzach gemoeten,
De wolken tredende groothartig met zijn voeten:
Bepaelt de vuurigheit der hartftoght in haer maet,
Dat door haer drift het brein of niet aen 't quynen flaet,
Of los ftaet zonder zorg.
Sink. Heer Hungüan, het vreezen
Voor rijxverraet, dat, eer de tweede zon verrezen
In 't ooften 't lant befchijnt met een bebloeden dagh,
D'ontranfte hulk van 't rijk zal breken met een flag,
Ontftelt mijn herfenen. zal Sinkio dan baden
In 't reutelende bloet, af keerig van genaden?
Zal ik heel Sina met de bloettoors van verraet
Ontfteken? Xunchi, dien aertsvyant van den ftaet,
Met al zijn roofgevolg de grenzen open zetten,
Dat, door erfhatery, heel 't lantfchap zal verpletten?
Verfteende ziel zijt gy 't die zulke gruwlen brout?
Roofzieke handen, zult gy dat bezoedlend gout,
Die moordbezolding, dan ontfangen met uw vingeren,
Of,. razende van fpijt, die geene in 't aenzigt flingeren,
Die u met valfchen fchijn zoo fchendig heeft verleit?
Hung. Hoe waeit de weêrhaen om van uw genegentheit,
Een helt, maer eens gehoont, is fteets van wraek bezeten.
Sink. Ik ken geen eedler wraek als zelfs de wraek vergeten.
Zoo God elk ftraffen zou die tegens 't hemelfch mort,
Hy fchoot aen donderen en blixemen te kort.
Ey keer de kiel naer lant, eer 't onwêer deur komt breken.
Hung. Geen noot, al barften al de ftormen uit haer ftreken.
Die veilig ftranden kan daer 't lommerrijke bofch
Het water fchildert met een paviljoen van mofch

En

En bladren, vreeſt vergeefſch de worſtelende winden;
Maer die geduurig wikt kan altijt onruſt vinden.
Die niet lafhartig is, houd evenmoedig ſtal.
Sink. De reukelooshcit ſtort zich zelve in haeren val.
Hung. Ik volg de zon. en haete een wiſpelturig wezen,
Die grootheit voegt een man. wy hebben niets te vreezen.
Indienmen deze wraek maer heimelijk belegt,
Zie ik de ſtanders voor Peking al opgerecht.
Zoo dra de donkre nacht de daghtoors heeft verdreven,
Zie ik den Tarter al tot hooft des Ryx verheven,
De ringmuurwachters zijn in ſlaep gezuſt met gelt.
Nu duikt hy in 't gebergte, om al zijn krygsgewelt,
Zoo haeſt ik hem alom de wapenburgen open',
Met magt te preſſen, en de rijxſtad af te loopen.
Dan zal 't ondankbaer rijk, na zulk een langen haet,
In Tarter en Sineeſch verwiſſelen van ſtaet.
Sink. Wel aen ik blijve u trou. zoo wort de wrok verbeten,
Dien ſteets de Tarter voedde op Sinaes ingezeten,
Zoo lang de ringmuur hem, van allen kant benart,
Gelijk een marmerberg geſmeten wiert op 't hart.
Een oorlogsborſtweêr die zijn razerny kon breken;
Die gadelooze muur, die 't daghlicht ziet ontſteken
Als d'ooſterzon verrijſt met rozen in 't gezicht,
En dooven in het weſt het uitgediende licht,
Tart noch, na zoo veel ramps, het woeden van de jaren,
En ſteekt haer voorhooft by Korea uit de baren,
Daer Galoos ſnelle vloet door 't uitgedroogde zant,
Met ongeſtuimigheit in Iratuzi ſtrant:
Van daer wortze opgehaelt op hemelhooge duinen
En bergen, woeſt en wilt met ongenaekbre kruinen,
Daer Xenzis Tigerlant het weſt in d'oogen heeft,
Tot datze in 't ſteil gebergt de Hoang deurtoght geeft,
En ſtut dat trots gevaerte, op onverwrikbre ſtylen,
In eene ſchakeling van driemaelhondert mylen;

Een

Een werkſtuk dat met recht den vreemdeling ontſtelt.
Hung Die muurſchans buigt haer hooft voor Xunchis krijgsge-
Sink. Ik vrees heel Sinaes vloek my op den hals te halen. (welt.
Hung Denkt nu de helt niet meer op al zyn ſtaetſchandalen?
Hoe hy, in ballingſchap ter ryxſtede uitgejaegt,
Van 't Mandorijnsdom als een ſchelm wiert aengeklaegt,
En 't Opperveltheerſchap zijn dapperheit onttrokken?
Dat zy nu voelen hoe wy wreken na het wrokken.
Zal ik, een zonneling, mijn adelijk geſlacht,
Dat onlangs noch aen 't eind der werrelt hooggeacht,
Van inheemſch en uitheemſch met vrees wiert aengebeden,
Van dit ondankbaer rijk dus op den nek zien treden,
En vorderen mijn val? en ...
Sink. Zwijg uws vaders doot.
De hoon is groot genoeg; maer onze wraek te groot.
Hung Hoe feller wraek hoe nutſt. zoo leert men Vorſten achten.
Sink. Hoe hebt gy 't voorts beleid?
Hung. 'K vergaderde al de krachten
Van mijn verſtant byeen, vervloekte Vorſt en ſtad.
Maer aen de Slykrivier wiert ik by 't hooft gevat
Van legerronden, my met kracht op 't lijf gevallen.
Men ſleepte my geboeit in hunne legerwallen,
Daer keizer Xunchi elk gebiedt na d'aert van 't lant,
En de oorlogsblixem zwaeit in zijn ontzagbre hant.
Daer heb ik, ſteunende op uw eed en achtbaerheden,
Peking hem opgeveilt. hy komt vaſt aengereden,
De groote heirbaen langs met al zijn ruitery.
Ons lantvolk valt hem toe, uit vrees voor tieranny.
De groote moor ....
Sink Hou op, ik zie Trazil genaken.
Hy treet in zijn vertrek. het keizerlijk ſcharlaken
Vloeit om zijn ſchouderen. de gele tullebant
Die ſtyf van paerlen ſtaet met gout en diamant,
Op 't heerlijxt geborduurt, verdooft de ſtarrelichten.

Zijn zilver borſtgewaet hoeft voor geen glans te zwichten.
Ik vrees beſpieders. volgme in mijn geheim zalet,
Op datmen alles wikke en raedſlage onbelet.

Rei van Sineezinnen.

I. Keer.

Hofjofferſchap, hou op van zingen,
En meng' een ſchielijk moortgeklag,
Op dat de weêrgalm door mag dringen
Met naer gekerm van wee, en ach!
Tot daer uw vorſt legt opgetogen
In d'eerſte ſtilte van den nacht.
Wend naer dit bloedtoneel uw oogen.
Barſt uit, barſt uit met al uw magt.
Rukt vanden hals de paerelſnoeren,
En knooptze zamen tot een koort,
Op dat de ſchelm niet uit kan voeren
Den gruwelijxſten vorſtemoort.
Trazil, door kroonzucht aengedreven,
Heeft reets den moortpook opgeheven.

I. Tegenkeer.

De bloetdorſt luiſtert naer geen weenen.
De moorder heeft zijn wil volbragt.
Men zou de doove marmerſteenen
Eer ſmelten door de maegdeklagt,
Als dat verſteende hart, op moorden
En keizerſlachten afgericht,
Vermurwen door gezochte woorden.
O maen, verberg uw bleek gezicht,
Of ruk uw paerden om in't draven.
Wiens boezem barſt niet van verdriet,

Die

Die dus van aengefokte ſlaven
  Den milden Heer verraden ziet?
Slaep nu geruſt op kamerlingen,
Die wakende uwe koets omringen.

II. Keer.

Ja krab de blanke borſten open:
  Ontzeg my niet de zwakke hulp.
Op dat het bloet, daer uitgeloopen,
  Het hof en hofmagt overſtulp.
Wie zal nu zuchten als wy klagen,
  En, tot verlichting onzer laſt,
Dien op zijn ſchouderen helpen dragen,
  Nu Ryxcham Koja leit vermaſt
En onderdrukt van dwingelanden?
  Hoe heeft de nyt haer gal gebraekt!
O wreede en eerelooze handen,
  Die eerſt de koorden hebt gemaekt
Waer door nu onze zon gaet duiken!
Maer wreeder dieze dorſt gebruiken.

II. Tegenkeer.

Daer is noch hoop in onze rampen.
  Ons onheil is niet zonder trooſt.
Gelijk de zon de bruine dampen,
  Wanneer zy 't dorſtig ooſten rooſt,
Doet vlieden voor haer heldre ſtralen
  En met een aldoorkruipend licht,
Gedrongen door de hemelzalen,
  Van 's aertryx duiſter aengezicht
De nevels vaegt en op doet klaren:
  Zoo zal de Helt Namolizont,
Al wat ons hier kan ſchaduw baren
  Verdrijven in zijn morgenſtont,

En drukken die hem wou verdrukken.
De Hemel doe zijn wenſch gelukken.

TOEKEER.

Hoe kruipt de wreetheit in de harten,
Daer hovaerdy gekoeſtert wort?
O moederſmart van alle ſmarten,
Wat hebt gy meenig neêrgeſtort!
Gy helpt Trazil door zoo veel klingen,
Door zulk een heir van kamerwacht,
Den zoon des Zonnegods beſpringen,
En moorden in den naren nacht.
Daer kroonzucht wort in 't hart gelaten,
Krijgt eer en deugt een wiſſe krak.
Waer op is toch een menſch verwaten?
Hy is een huis vol ongemak,
Een licht in d'open lucht te branden,
Een bal, geſtelt in 's noodlots handen.

TWEEDE BEDRYF

Namolizont Vanli. Quizing. Kamizame.

DE morgenzon beklimt haer luiſterrijken wagen,
En heeft haer roſgeſpan weêr in 't gareel geſlagen,
Tot haer gewone reis. de heuvelſchaduw ſchiet
Allenxkens kleener neêr, en mis ik niet, men ziet
Peking daer rijzen met een kroon van zeven muuren,
Gelijk een Koningin den grijzen tijt verduuren,
Met torens zonder tal, en tempelen vol ſchat.
Wy zijn ter goeder uur getrokken onder ſtad.
Vanl. Wat kon zijn Majeſteit by nacht en onweêr dringen
Tot reizen over ſteil gebergte en woeſte klingen,
En woeſtenyen vol vernielend ongediert,
Dat, dol van honger, in eenzame nachten tiert,

En

En grimmende om een proy, rukt met ſchenzieke tanden
Al wat het vint van een, als bloedige offerhanden;
Nam. Een duiſtre droom, of een vervaerelijk nachtgezicht,
Dreef my rampzaligen ten bedde uit voor het licht.
Een veltſlang, docht my, in het zorgloos hof gekroopen,
En heimelijk door den rang der helbaerdiers geſlopen,
Schoot haer vervloek fenyn Heer Vader in het hart.
Hy ſterft en ſtort ter neêr. ik ſtond alzins verwart,
En dicht bezet in haer gevlochte ſlangekrollen.
De blaeugeſchubde rug was van 't vergif gezwollen.
De tonge ſchuifelde met d'oogen gints en weêr.
Ik vluchte te vergeefs, en ploffe in 't ſtof ter neêr.
Zy kromt zich in de kroon van Vaders kruin gevallen.
Quiz. Daer 's onraet. ik quam naeu aen geen zy van de wallen,
Of een verrader dreef me een keizelſteen naer 't hooft.
Ik riep. mijn ſtemme wiert door wapenklank verdooft.
Ik ving tot driemael toe, met mijn verwonderde ooren,
'T gedruiſch, gewrongen uit een dondrende oorlogshooren.
De ſchorre krygsklaroen klonk driewerf moortgeſchal;
Terwijl 't ontbreidelt graeuw vaſt bulderde op den wal.
Toen ruk ik naer de poort en vinde d'yſre ſtaven,
Op een geknarſt. ik hoor een drommel ruiters draven,
En worde kreet op kreet dus ſchandlyk gebraveert.
Uw hof is uit, Zunchin gedoot, gy overheert.
Num. Wat hooren wy; kan dan de hemel dit gedogen?
Getergde Goden, ziet gy zonder toornige oogen
Dien moetwil aen? ontſteek uw blixemvuur tot wraek,
En ſtapel ſtraf op ſtraf dat alles dreune en kraek.
O droom! ô Heerſchappy! wat ſlag is dit!

Kamizame. Namolizont. Quizing. Vanli,

Kam. Doet open,
Nam. Wie zytge?
Kam. Uw bloetverwant, de tierannie ontloopen.

Nam. Hier ſchuilt verradery, brengt wapens, brengt geweer.
Indien men ſterven moet, men ſterv' met wapeneer.
Kam. Doet open.
Nam. Sta. wie durft mijn'hoogheit overvallen?
Kam. Ik, die in dit gewaet neërdaelde van de wallen.
Nam. Uw loosheit is ontdekt. ik weet het rijxverraet.
Kam. Ik wil, ô helt, met u den jammerlijken ſtaet
Der burgery, geſplitſt door hofkrakkeel, beweenen.
Helaes! Peking is in een oogenblik verdwenen!
Nam. Waerom uw boezem niet voor andren uitgeklaegt?
Kam. Om dat ik 't hof vervloeke, en my uw deugt behaegt.
Nam. Geveinſde, uit welk een ſtam en ſtad zyt gy geſproten?
Kam. 'T ondankbare Peking, weleer de ſtoel der grooten,
Maer nu een tijgerneſt, is mijn geboorteſtad.
Ik ben een telg van god Taimingas ſtamboom. had
Het nijdig nootlot ons die rampen niet beſchoren,
Gy zoud de werrelden naer uwe ſtem doen hooren,
En draven op uw wenk.
Nam. Men melde my uw' naem.
Kam. Ik ben een maegt, geen man. men noemt my Kamizaem.
D'Aertskeizer Zunchin was mijn Vader: gy mijn broeder
Tot ongeluk helaes geteelt van eene Moeder.
Nam. Zyt gy 't heldin? wat wil dit mannehulſel? ach!
Die roode lucht dreigt ons met een bebloeden dagh.
Mijn droom, en uw gewaet kan niet als rampen ſpellen.
Kam. Geen menſchentong kan al d'afgryſlykheên vertellen.
Al klonk mijn ſtem gelijk het dondren in den nacht
Of als een zeeſtorm in het midden van zijn kracht;
Noch viel mijn magt te zwak om zulk een wicht te tillen.
'K zal roepen dat de ſtrant en wilderniſſen gillen.
De zeevoogdes het hoore in haer korale kil.
Zoo ſchen het blixemvuur aertskeizerbeul Trazil,
Die al t' ontydig van Heer Vader opgeheven
Tot vorſtelyk bewint, van vleyers aengedreven,

In zijn geveinsde borſt een heimelijke vlam
Van heerſchappyluſt voedde, en haet op onzen ſtam;
Die uitbrak reets als gy naer Xuny waert gezonden.
De zon is driewerf van haer daghkaros ontbonden,
En voor de vierdemael geſtegen op haer koets.
De maen, die de eerſte nacht het hof nog zag goedsmoeds,
En Vader met het hof in zachten ſlaep verzopen,
Zag hem ten derden keer van moorderen bekropen,
En van Trazil doorpriemt met zijn verwaten' hant.
Nam. Ai my wat ſchrik doorwroet mijn pijnlyk ingewant!
D'aertsvogelwichelaer heeft dat my niet gezongen.
De bleeke boſchnon die, in lanen, op drieſprongen,
Orakelvaerzen ſpelt, en, ſchuw van onzen dagh,
Terwijl zy wetten ſtelt voor 't onderaertſch gezagh,
Uit wiſſe tekenen 't geſchiedbaer' kan voorzeggen,
Quam zulk een bittren brok my nimmer voor te leggen.
Hoe ſtorf de vorſt;
Kam. Noch, onbeteutert in dien noot,
Staroogende op Trazil. Hoe, zoektge dan mijn doot,
En meentge, ſprak hy, dus den Vorſten te behagen?
Ontrouwe voeſterling, dien ik heb opgedragen
Tot zulk een eer! ga heen fok jonge tigers aen,
Op datze in d'ouderdom haer klaeuwen aen u ſlaen,
Zo lang men niet vermag is weldaet ongemeten;
Daer na wort niet zoo licht, zoo ſprak hy, en 't Vergeten
Smoorde in zijn ſtyven mont. men kroone dan mijn zoon
Was 't laetſte woort, ô ſmart!
Nam. Bewaertmen my de kroon?
Hoe is 't mijn maegdelief? wat zal ons noch ontmoeten!
Ik haek naer 't eind. vaer voort.
Kam. Recht eerſt my op mijn voeten,
En luiſter. heel de lucht wort met gejuich vervult.
Trazil voor d'ugtentzon, aertskeizer ingehult,
Van ſchelm Maövenlung en ſchelmſcher kamerlingen,

Ver-

Verraders die om roof hun opperheer befpringen.
Men woed dien gantfchen dagh en voornacht. Xanchion
En Quanki fneuvelen. de trotfche Zochtizon
Bepleit uw kroonrecht met den fchitterenden degen,
En wort, terwijl hy pleit, van achteren doorregen.
Omringt de fchenders, riep uw halsvrient Ozadis,
En boorde met het ftael Xarin door d'eechenis.
De nacht komt eindelijk met damp en fchaduw vallen.
De poorten worden toegebolwerkt, en de wallen
Met oorlogsvolk bezet. het ontrou graeuw bewaekt
De kopre poort van 't hof. Rijxkantfler Koja blaekt,
Beweert manhaftig uwe erfheerfchappy met woorden.
Maer och! ik vrees zy zijn t'onzinnig heet op moorden.
Men zocht alom naer my, die dus onkenbaer was,
By Zochidon, en toen, by d'oude waterplas,
Die niet bewaekt wiert, u in dit gewaet gaen zoeken.
Vanl. Afgryffelijke nacht! wie zoude u niet vervloeken?
Quizin. Zoo bralt een lantgedrocht op uw' verheven troon!
O goden wreekt gy niet dien gruwelijken hoon!
Nam. Ach, zoo men Goden vond die noch naer't menfchdom za-
Die werreltpeft waer lang met felle blixemflagen, (gen,
Te grond verplet. nu zijn de Hemelingen doot.
Den aertftieran, die zijn gerechten Vorft doorftoot,
Op heldefchenkels treet, 's ryxerfgenaem doet vluchten
En, harder als een rots, vaft fchatert om zijn zuchten:
Slaet heel de werrelt in zijn onverdraeglijk juk.
Zoo krijgt de grootfte fchelm het opperfte geluk.
Maer daer geen Goden zijn zal ik een Vorft vertoonen,
En klauteren, ten fpijt van 't noodlot, op mijn troonen.
Vanl. Doorluchte Vorft, waer drijft de fpoorloosheit u heen?
De Goden geven kroon en fcepters maer te leen:
De leenheer mag met recht zijn leen verheergewaden.
Zult gy 's volks boosheit op de goede Goden laden?
Dat niet elke ondeugt ftrax haer ftraffe is toebereit,
Komt

Komt van Godts onmagt niet, maer zijn lankmoedigheit.
De vrye Godheit is aen geenen tijt gebonden.
De boosheit krijgt haer loon, maer op gepaste stonden,
Nam. Hou op. mijn gramschap holt. getrouwe Kamizaem,
Is dit op vaders troon, als wettige erfgenaem,
'T zwaert gorden op de zy, ten schrik der nagebuuren?
Is dit mijn standertvlag van vyantlijke muuren
Zien spelen met den wint? zal zoo mijn legerhaen
Niet langer onder dwang der Niülhanners staen,
En, moedig op zijn proi, de werrelt overkrajen?
Moet ik in zulk een schijn, ô smart, den ryxstaf zwajen?
Wat tooverboel hulp dus mijn aenzien in den gront?
Och! waer ik omgebragt in mijn' geboortestont!
Kam. Heer broeder hier is niet met klagten uit te rechten.
Nam. Brengt wapenen, brengt stael. 'kzal 't wolvenest bevechten.
Kam. Hoe brult gy dus ontzint? ei hoor hoe dat geluit
De vlakten overgalmt, en door den wederstuit,
Het ongedierte wekt, door sluimer overwonnen.
Vermomt u alle koomt, ik heb een list verzonnen,
Waer doormen zonder vrees belanden kan in stad.
Krijgshelden, volgt my op dit ongebaende padt.

Xunchi. Nojoza. Ridderschap.

'T geluk begunstigt nu mijn triomfante vanen.
Mijn toghtgenooten, zoo, volhart met moet. Wy banen
Ons dus een heirbaen tot d'onsterflijkheit. mijn troon
Rust onbeweegelijk op zulke zuilen; schoon
De werrelt dreunen zal door 't schielijk nedervallen
Van 't overtrots Peking, met al zijn oorlogswallen,
Daer Mandoryn Trázil de dwinglandy herstelt,
En doet zijn Meesters 't leet opkroppen met gewelt;
Of paeit het gierig graeu met goederen en renten,
En scheurt het vloekgespan met strenge dreigementen.

En daer de leeuwevacht zijn moetwil niet voltrekt,
Blijft met de vosſehuit zyn tieranny bedekt.
Peking, ô grootſte ſtad van vyftien koninkrijken,
Die zoo veel Koningen voor uw ontzag doet wijken
Strijk nu het vaendel voor mijn opperheerſchappy;
Ik zal uw nek ontſlaen van zijne tiranny,
En met de tweede zon op uwen zetel ſtreven.
Rid. D'Aertskeizer triomfeer.
Nojo. Lang moet d'Aertskeizer leven:
Ik zocht mijn heer.
Xun. Trê toe mijn keizerlijke bruit.
Nojo. Ontzaggelijke Vorſt, wat wil dat naer geluit?
Wat doet de Ridderſchap zoo groven keel opſteken?
Waer is de vyant? of is hy met ſmaet geweken?
Xun. Ontſtel u niet. ik wacht geen vyant voor den nacht,
Of d'aenſlag was te niet, die my heeft hier gebragt;
Maer dan zal ik hem zelf met al mijn heir beſtoken:
Dat houd my in 't gezicht der bergen neêrgedoken.
En zoo my Hungüan verzekerde in mijn tent,
Is noch 't oneenigh hof mijn krijgsliſt onbekent.
Niet kan den vyant zoo van hoop tot winſt ontblooten,
Als krijgsbeleit en hulp van oorlogslotgenooten.
Zoo moetmen den Sineeſch in 't Noorden met verraet
Beſpringen, dan met dwang den half geſplitſten ſtaet
Ontzenuwen, en zyn regeering onderdrukken.
Mijn oorlogskunde zal den aenſlag doen gelukken:
En Sina, dat door krijg of uiterlijke magt
Van Keizer Tamerlan noit t'onder is gebragt,
Doen buigen voor mijn ſtael. de bloem van mijn ſoldaten,
En opperſten van 't hof, mijn moedigſte onderzaten,
Heb ik op 't harnas dicht vermomt met vreemt gewaet,
Die als een ambachtsman, deze als een heer van ſtaet,
Waeghalzen altemael ter hoofdſtede in gezonden.
Nojo. Uw wakkre ziel is vol van oorlogswondervonden.

Ge-

Gewelt wort met gewelt verdreven, krijgslist meer
Ontzien als wapenkracht.
Xun. Elk zal zich in 't geweer
Vertoonen, en den burg met Sinkio bezetten.
Op 't hitſend ſtormgedruiſch van Hungüans trompetten,
Nojo. Uw krijgsdeugt ſtaet gelijk met Tamerlans beleit;
Maer uw grootmoedigheit verwint zijn dapperheit.
Nu zie ik eindelijk de goude tyden naken,
Dat u de dankbaerheit een ſtaſibeelt zal maken,
In hemelruim gewelf, de werrelt door beroemt,
Xunchispagode, uw naem ter heugenis, genoemt.
Xun. Dan zou zy u in 't koor mijn zyde doen bekleeden,
Daer ik in marmer noch op uw beſneden leden
Verlieven zoude, en weêr herleven vol van luſt.
Die maer den nektar van uw rozelippen kuſt,
Zou door die hemelſpijs zich overheert bevinden,
Al trotſte hy de min, gelijk een eik de winden.
Zijn boezem, ſchoon hy 't ys in koelheit overtrof,
Zou, door uw zon ontdoit, uw onwaerdeerbren lof
In vloeiend maetgezang door groene beemden zingen:
Daer hem in een geſpan de boſchleeu quam omringen:
Het moortziek tigerdier zijn hongerſnoot vergat;
De bergboſchſlang met bloet en bloedig ſtof bekladt,
'T geſtarde Nylgedrocht tot dat geluit ging noden.
Nojo. Wanneer uw ziel is opgevaren tot de Goden,
En in een God herſchept, zal d'eerlooze Sineeſch
Uw naem niet hooren, of noch popelen van vrees.
Xun. Wat krijgsman zult gy niet ontleeuwen door uwe oogen!
De vrouweſchoonheit hout ook Goden opgetogen.
Wat wilde Mexikaen wierd niet gelijk een lam,
Indien hy opzicht op uw heerlijk wezen nam?
Heel Sina is te licht om tegen u te wegen.
Nojo. Wat ſoudenier verneemt den roem van uwen degen,
Diens middelrif niet blaekt in loflijk oorlogsvier?

Xun. Een oorlogsman trotsere op palmtak en laurier,
Behaelt op 't bloedig velt met moorden en vernielen,
Ik kieze een nachtgevecht van twee verliefde zielen.
Nojo. 'T Sineesche hooftpaleis schokt door uw taje speer.
Gants Barbarie stort voor uwe voeten neêr.
Zoo worde uw grote naem vermaert aen alle kusten,
Zoo lang de werrelt in den arm der zee zal rusten.
Xun. Uw oogen, die te pronk in 't sneeuwit voorhooft staen,
Zijn als twee zonnen die des nachts niet ondergaen,
Maer flikkren vol van gloet.
Noj. Die eer betreft de Goden.
Xun. Indien gy waert bestuwt met vlugge minneboden,
En naest de Minvoogdes op 't smookend kooraltaer,
Met vroolijk hantgeklap, festoen en kerkgebaer,
Bewierookt wierd, zy zou haer rozenhoet vertreden,
En kiezen voor 't albast uw overschone leden.
Nojo. Als 't goude borstpantzier uw strijdbre schoften dekt,
De purpere pluimaedje uw helmkam overtrekt,
En gy aldus de Mingodinnen quamt ontmoeten,
Zy zoude u voor geen mensch, maer oorlogsgod begroeten.
Xun. Zoo dra de zon nog eens haer daghkaros beklimt,
En aen d'onmeetbre kreits der hemeltransen glimt,
Zult gy, uit zacht robijn en leenig elp gesneden,
De koningin zijn van de koningin der steden.
Ga heen besneden Moor, verzel de Ryxvorstin.
Haer schoonheit heeft mijn ziel geketent aen de min.

Xunchi Ridderschap.

Geen oorlogsman vertrout zijn krijgsgeheim aen vrouwen;
Maer u, mijn Ridderschap, zal ik een stuk ontvouwen,
Waer van Peking ....
Ridders. Helaes! wat schrikkelijk geluit
Galmt in al 't heir dat op dit woest geberchte stuit!

Xun.

Xun. Heeft Hungüan mijn kroon verraden, en de wallen
Geopent voor Trazil om 't leger t'overvallen?
Mijn krijgsverwanten, voort te wapen. yder ſta
Voor zijne benden, of ontzie mijn ongenà.
Mijn ſtormhoet zy u alle een ſtander onder 't ſtrijden.
De vlucht ſtaet yder vry, beweegt zich die ter zyden.

Nojoza. Xunchi. Quarong. Ridderſchap.

De Keizer zy geruſt, geen vyant zal zijn maght
Beſtormen; maer de vreugt breekt teffens onverwacht
Het volk de lippen op. de veltheer is gekomen.
Xun. Zoo is Trazil gevelt, de koningſtad genomen.
Het luſt my 't krijgsgeval te hooren uit zijn mont.
Quar. De Goden zijn met ons getreden in verbont.
'K verdeelde aen 't Balſembofch mijn legermaght in benden.
Een groot gedeelte viel het lantvolk op de lenden,
En ſtroopte, in 't aengezicht der keizerlijke ſtad,
De waterdorpliên van hun koopmanſchap en ſchat,
Die langs de Noortrivier, voor wint en ſtroom gedreven,
Op vlottend rietgebouw, zich naer Peking begeven.
Mijn keurtroep brak verwoed in Xanzis ingewant,
En ſtelde 't korenrijk geweſte in rook en brant;
Tot eindelijk Likungs, te velt gepreſt door 't dringen
Des noots, en 't aengeklag der waterdorpelingen,
Van overal een heir te been bragt, en geſart
Door d'oude wrok, viel ons afgrijſſelijk op 't hart.
Het oorlogsavontuur bleef lang in twijffel hangen,
Tot onze legermagt het ſpits der oorlogsſtangen
Had afgebeten, en hun krijgsgeleden wijt
Van een gerukt, de wraekbegeerte en eedle ſpijt
Ontſtak het gloeiende gezicht der Pekingezen.
Hun hooftman, blakende van ongedult in 't wezen,
Barſtte als een blixem, of wanhoopig boſchgedrocht

Ter linkervleugel in, en moedigde op dien toght
Het woedend leger aen. toen rukte ik mijn ſtandaerden
En ruitertroepen om; die keerden met hun paerden
Den vyanden den rug, in een geviensde vlucht.
'T Sineeſche krijgsvolk vulde op dat gezicht de lucht
Met krijgsgejuich, en volgde ons vruchtloos op de hielen.
Dat heet den Tarter 't rijk uitgeeſlen en vernielen!
Al 't hof is op die vlucht geruſt, de veltheer zal
Van daeg, hoogmoedig op 't gewaende krijgsgeval,
Het zegepralend heir onthalen; zonder vreezen
Dat d'eerſte nacht het eind van zijn triomf zal wezen.
Xun. Het leger blijft uw zorg bevolen als voorheen.
Verdeel de ronden. hou het oorlogsvolk byeen.
Maek al het ſtormgeweer in order om te rammen:
'T harpuisgereetſchap om de veſtingen t' ontvlammen.
Bezwanger het kanon met dubbel ſcherp. men zal
De poorten met gewelt beſtormen, en den wal,
Om door die bolwerkbreuk de trosboeve en ſoldaten,
Begunſtigt door den nacht, ter rijxſtede in te laten.
Veel ſtedelingen zijn ons trouw op hun gevaer.
Wy zullen onderwijl voor 't hooge bergaltaer
De wapengoden in hun veltpagoden groeten.
Ridd. Zoo worde Vorſt Trazil vertreden van uw voeten!
Quar. De groote Cham mag zich verlaten op mijn wacht.
O zon krimp in uw reis, en maek een vroege nacht!

Rei van Tartariſche Prieſteren.

I. ZANG

Rontombekranſte Boſchgodinnen,
En gy, ô vader van het wout,
Die het heelal in wezen hout,
Door 't onderlinge wederminnen,

Gy

Gy hebt het opperaerdsbeſtier,
En ſmelt de ziel in minnevier.
Vorſt Xunchi, die het al zal toomen,
Buigt, in het aenzien van de boomen,
Die neigen tot elkaêr,
Voor 't brandend veltaltaer.

I. Tegenzang.

De Boſchgod die zijn minneluſten
In geene boſch-maer hemeltael,
Gepropt vol kerne en woordenprael,
Daer hy zijn luſtgenoote kuſte,
Doet galmen door de landen heen,
En, over berggehuchte en zeen,
Is van onze offerprieſterreyen
Voldaen. Nu met bebloede meyen,
Feſtoen van lauwerblaên,
Den krijg ten dienſt geſtaen.

II. Zang.

De krijgsgod ſtuurt'et al daer boven,
Gelijk ons oppervorſt beneên.
Zy willen beide nedertreên
Al wat hun luiſter kan verdooven.
Dies ſcheelt hun ryk en ſcepter iet,
Hun grootheit, wil en aert, ſcheelt niet.
Wat wil dit goude tijden baren,
Nu God en vorſten evenaren!
Verlaet uw oorlogstroon.
Koom krijgsgod, help uw' Zoon.

II. Tegenzang.

De Godheit hoeft geen ramp te vreezen,
Zy heeft al wat het oog verbeelt:

De

De werrelt, van haer voortgeteelt,
Moet aen haer wenk geknevelt wezen.
Haer heerſchappy is onbepaelt.
Het menſchlijk noodlot klimt en daelt.
Al wie zoo trots als God wil brallen,
Denk hoe tierannen nedervallen
Met yſelijken ſmak.
Dit 's ſtaetzuchts ongemak.

III. Zang.

Wie kan 't verſchil met reden wikken,
Dat krijg en min geſcheiden hout?
De krijg, die niet als gruwel brout,
Verſchrikt het al met wreede blikken,
Verhit op wraek en moort en bloet:
De liefde, vreedzaem van gemoet,
Heeft luſt in ſmeeken, vleyen, ſtreelen;
Haer wapenhuis zijn d'oogeſcheelen,
De tranen haer geweer,
De tong haer ſcherpſte ſpeer.

III. Tegenzang.

Die d'oorlog of de maegden minnen,
Zijn beide ſlaven zonder wil.
Dies trachtmen te vergeefs 't geſchil
Te vinden met geſlepe zinnen.
Een krijgshelt boort om ſoldeny
En legereere, door een ry
Van vyanden, ter doot verbolgen.
De minnaer moet zijn ſchoone volgen.
'T geen d' een om d'eere waegt,
Doet d'andere om een maegt.

DERDE BEDRYF.

Trazil. Maövenlung.

'T gaet wel d'Aertsveltheer ſtijft eerbiediglijk mijn zyde.
De prieſters zijn te vreên in 's keizers overlijden.
Nu zal ik het heelal betoomen op mijn ſtoel,
En heerſchen Vorſtelijk.
Maö. Hoe kittelt my 't gevoel
Van zulk een eer', met recht uw dapperheit beſchoren!
Traz. Zy naederen. ik hoor den blijden zegehooren
En hun triomfbazuin mijn moedt en oorlogslof
Uitſchatren dattet klinkt en wederklinkt in 't hof.
Maö. Al wie u tegenſtreeft ſtort' neder voor uw voeten.
Wy trotſen 't nootlot zelf. u kan geen ſtorm ontmoéten.
Traz. De jeugt, getoit met gout, bekranſt met lauwerblaên,
Preſt d'overwonne voort. d'Aertsprieſter ſtapt vooraen,
Omſingelt van een ſtoet bejaerde wichelaren:
Manhafte deftigheit verſiert de zilvre haren.
Die 't heilig ampt bekleet moet andren met een licht
Van ongerepte deugt, daer haet en ſmaet voor zwicht,
Waerop de laſteraers hun bitze tanden breken,
Beſtralen, om elks hart met deugdenvuur t'ontſteken.
De ſabel voegt Lykungs gelijk een oorlogsgod.
Maö. De vyandlijke magt is door dien ſmak geknot.

Lykungs. Trazil. Ignatius. Urbaen. Aertspieſter der Sinezen. Maövenlung.

Ik offer voor uw' troon dees ſtanderadelaren,
Een oorlogsproi, ontrukt de woedende Tartaren,
Luzzonners met den boog en ſchietpyl toegeruſt,
En Molgomzajers op 't Sineeſche bloet beluſt,
Doorluchte vorſt, die 't rijk ontlaſt van tierannye,
Terwijl ik 't met het zwaert van buitenſtorm bevrye.

Dien Indiaenſchen boog en deze leeuwenhuit,
Die van mijn ſchouders hangt, eiſch ik van al den buit,
Om dat ik die de plaeg van onze bontgenooten
Dien werreltſchrik Quarong, in 't heetſte van het ſlooten,
Heb van den hals gerukt. ik heb den Moreman
Beteugelt, dat 's genoeg.
Traz. Geen ry van eeuwen kan,
Beroemſte helt, die daet uit ons gedagten wiſſen.
De naneef zal u noch in zijn geheucheniſſen
Bedanken. Sina ſteekt het hooft nu moedig op,
En draeit de werrelt om van zijn verheven top.
De roof is uwe; gae, bezitze zonder vragen.
Lyk. Men hoorde nauwelijx het dreunen van mijn wagen,
Van duizent ruiteren omheiningt in den nacht,
Verdonderen met moort de zorgelooze wacht,
Of elk ſtaet in zijn krits, en grijpt naer beukelaren
En pantzers. zoo beroert een zware ſtorm de baren.
Maer niets weêrhielt mijn magt. ik dreefze met de vuiſt,
Tot daer de Hoäng door de ringmuurſluizen bruiſt.
Hier perſte ik 't heir te rugge, en ſleeptę dees gevangen,
Gerabraekt door den weg met krijgsgewaet behangen,
Geknevelt, twee aen twee, in 't koninklijk Peking.
Dien grepen wy by 't hooft; maer deze vreemdeling
Is uit zijn legerhut ons in den mont gevlogen.
Traz. Van zelfs en zonder noot? zoo wortmen licht bedrogen!
Hier is al meer aen vaſt. men doe hun herwaerts treên.
Zeg op in welke ſtad u eerſt de zon beſcheen.
Ign. 'T gevreesde Rome, dat van zeven heuveltranſen
De werrelt overziet, dat op zijn hooge ſchanſen
Of 't goude kapiteel van 't oude kapitool
Den Kriſteſtander ſteekt uit Cezars wapenſchool,
Daer 's hemels ſtedevoogt, een trits gewijde kroonen,
En Peters ſleutelmagt, op kruishelt Peters troonen,
Voert in zijn heerſchappy, heeft beide ons voortgeteelt;
Ge-

Gevormt door onderwijs naer Kristus Godlijk beelt.
Traz. Wat dreef u hier zoo ver van uwe lantgenooten?
Vrb. Een blakende yver om Gods kerke te vergrooten:
Om door den kruisweg het opregte Kristgeloof
In top te voeren, 't rijk des afgronts dus zijn roof
T' ontweldigen, alom de Kristevlag te planten,
Den ongodist ten schrik, ten troost der Kristverwanten.
Aertsp. Gy komt om Sina, door vervloekten tempelhaet
En priesternijt gescheurt, te knoopen met verraet
Aen uwe koningskroon, betooverende onze oogen;
Maer 't gulde masker is uw schijndeugt afgetogen.
Konfutius leerde ons wat Godsdienstschorse al dekt:
Konfutius, die van de goden opgewekt,
En van een hemelvuur onstoken, zonder missen,
Een lantorakel strekte in staetgeheimenissen;
Die goddelijke man voorspelde ons uwen aert:
Want, die zoo verre zeen en landen overvaert,
Zoo veel gevaren peilt, en eindelijk zijn leven
Durft in de handen van verwoede krijgsliên geven,
Bezeilt een andren hoek, al zwijgt hy, in 't verstant,
De godsdienst is den mensch zoo diep niet ingeplant.
Ign. De Kristekerkplicht streeft door lant- en waternooden,
En moedigt elk tot haer zielroerende geboden.
Zoo ging de kruisgod voor. wy volgen op dien trant.
De Godsdienst is zoo diep den Kristen ingeplant.
Maöv. Zoo wierd de goutkust en de paerelrijke stranden
Van 't noit getoomt Peru, met eervergete handen,
Haer sluimrende oorlogsleeu uit zijnen klau ontrukt:
De schreiende onderdaen meineedig onderdrukt,
Het lant met bloet gemest, de zee gepropt met lijken.
Vrb. Wy reisden hier om Gode, uit alle koninkrijken,
Een oogst van zielen aen te fokken, Kristus kerk
In 't hart der heidenen te bouweu tot aen 't zwerk.
Aertsp. Ontzinnig huichelaer, wie timmert met den degen?

Die past een moorder, maer geen priester. laet de wegen
In 't goutlant spreken van wat deugt uw boezem vloeit:
Of zijn de lijken 't zaet daer uwe kerk af groeit?
Wat razernye heeft uw goden ingenomen?
Ign. Wie kan 't baldadig graeu en bootsgezel betoomen,
Die 't gout viert als zijn God, dat onze kruisleer haet?
De priester boet niet dat de gierige soldaet
Verbeurde.
Aertsp. Montezume, ô Vorst der Mexikanen,
En gy Qualitinu voer hier uw Indianen
Met heele legers aen. kom Attabaliba,
Aenzienelijke geest, wreek uw geleden schâ.
Hier zijn de beulen die u 't gout ten halze uit knepen,
Daer krijgers plonderden en priesters 't lemmer slepen.
Dat tuige Mexiko en zijn verbrande kruin,
En 't woeste Panama, en Kuskoos prachtig puin:
Dat tuige d'Inguï, uit hof en lant verdreven,
En Magokappa, leeg van vorstelijke neven,
Toen 't volk van Tessuka veel liever sterven wou,
Als dien gebaerden hoop gelooven op zijn trou;
Toen 't Esmeraltebosch de vrouwen 't hair tot stroppen
Zag strenglen, en den weg alom met rompen stoppen:
Terwijl Tunic noch het albespieglende oog
Der Zonnegodheit smeekt, dat zy haer wangen droog,
En schuim haer schatrijk dal van 't juk der baerttierannen.
Flus komt dat ondier uit alle oorden 't zaemgespannen,
Ten zy men d'inbreuk sluit, ons vallen op de huit,
En stopt zijn wyden balg met ongerechten buit.
Vrb. Helaes! wat konnen doch twee wereloze slaven?
Aertsp. Op datge noit en kunt zalme u in 't gout begraven.
Ign. Gastvryheit geeft veel meer versiersel aen uw kroon,
Als 't stael aen uwe vuist, ô Vorst, ô Zonnezoon!
Men ziet geen adelaer een vlucht van ringelduiven
Bevechten, neen! hy grijpt een havik in zijn kluiven.

De

De leeu valt in het bosch geen lamerkudden aen;
Maer boschgedrochten die mè klaeuwen om te slaen,
Mè tanden hebben om te byten en te wonden.
Zijn minder plagen past bezete en dolle honden.
Ons harnas is 't geloove, ons lemmer het gebed.
Die andre wapens voert tast dieper als de wet.

Aertsp. Zijn 't dan geen Kristnen die met langgegroeide baerden,
Op 't geelgezengde vel den Japannees vervaerden
Aen 't rijk Firando? die het veerijk Korazan
Uitplonderden, daer zy met zeekasteelen, an
En afgevoert, den buik der holle kielen laden,
En die met menschenroof vervullen, niet verzaden;
O vorst! ontwaek. 't ontbrak den Kristen noit aen schijn.
Zie toe ô vorst.

Urb. Wat brackt uw slangetong fenijn!

Aertsp. Moet ik, die niemant als mijn grootvorst heb te hooren,
Dien laster van een' slaef verzwelgen met mijn' ooren?
Hoe, suft de vorst? slae toe. sla doot. een hant vol bloet
Maekt die u twijffelig? doe dat op mijn gemoet.
Ik neem de schult op my. zy vloecken onze altaren.
Ontfrons uw voorhooft. laet de vreeze en zorgen varen.

Traz. Hy heeft het masker zelf zijn boosheit afgerukt.
'K merk die vermomde nijt. Indien hun dit gelukt,
Zie ik hun tempelhaen gerust de wieken klappen,
En van zijn pylertop in mijn paleizen stappen.
Dat lyde ik niet. wat maekt de aertsofferwichelaer,
Die eertijts yder plagh te vryen in gevaer,
En nu in 't aengezicht des Maerschalks zijn Tartaren,
Dootschuldig naer de wet des oorlogs, dorste sparen,
Wat maekt hem nu zoo zeer op Kristenbloet belust?

Aertsp. Om dat hy gaerne zag d'ontstoke vlam geblust,
Die haest, genadigste, zie toe! door 't rijk zal branden,
En smijte wierookvat, altaren, offerhanden,
Gewijd en ongewijd de godspraekkuil en koor

En hulſels ondereen, en kerkgedichten door
En in de vlam. de Non mag dan haer loſſe haren
Gebruiken tot een ſtrop. dan zullen wichelaren
Het wiſpeltuurig graeu verſtrekken tot een ſpot:
Hun kruisgod, op 't altaer bewierookt, onze God
Verbyten 't volk is toch tot nieuwigheit genegen.
Geloof my, hunne tong is ſcherper als een degen.
Ja ſcherper: want zy ſteekt de vorſten uit hun troon,
En hechtze aen hun tierans driedubble gruwelkroon.
Sla doot.
Ign. Ja doot ons vry; wy ſterven martelaren,
Kruishelden, die gevoert door zoo veel zeegevaren,
D'Aertsrichter zullen zien, wanneer hy van omhoog
De groote vierſchaer ſpant, daer hy den regenboog
Met zijne voeten drukt en zit op zon' en ſtarren.
Maer d'almaght laet zich niet van 't nietich menſchdom ſarren:
Zy maekt zich fenixen en teeltze uit martelbloet.
Verniel ons lichaem vry, maer 't ongekreukt gemoet,
Dat menſchen menſchen maekt, heeft God alleen in handen:
Dat vreeſt tierannen magt noch felle beeſtetanden,
Hout ſtant in 't martelperk. het eerſte Apoſtelzaed,
Mijn broeder, zal uit ons herſpruiten, uwen haet,
Afgodeling, ten trots.
Urb. De hofpaep brult van tooren.
Hy ſchuimbekt, knarſſetant, ſtampeit en ſtopt zijn ooren.
Daer barſt de laſteraer gelijk een donder uit.
Aertsp. O blixemgod! verplet dit kruisgebroetzel. ſtuit
Dien godenvloek.
Lyk. Zoo gy uw God zoekt in te dringen
Om elk te Kriſtenen, en uw verleidelingen
Te binden aen uw wet, waerom in 't Noortſche wout
Uw God geen volk gewerft?
Aertsp. Dat lantſchap draegt geen gout,
Zy redeneren veel van kruislot en verdragen,
Maer

Maer 't is 't gekruiste gout daer zy zoo sterk naer vragen.
Is 't mê geen ergerlijk en razend onbescheit,
Dat God zijn' kinderen door kruis ten Hemel leit?
Als of door klem van stael zijn 's vyants kop te breken
Geen zeker teiken waer dat Goden voor ons spreken.
Vrb. De vleesschelijke mensch, van geestlijk brein berooft,
Verstaet niet hoe het kruis hem zaligt die gelooft.
Aertsp. Verbastert ketterrot bekeert de Muskovyten,
Daer d'onbezeilde zee ysbergen op kan smyten,
Ysbeeren, tuk op moort in sneeuspelonken aest.
Preekt daer in Russie de troeble Fina raest.
Gaet daer de Hollander, ter koopvaerdy geslepen,
De wilde baren schuimt met magt van oorlogsschepen;
En met een' hant vol lants, gelijk men ons vertelt,
Behalven Sina, heel de werrelt wetten stelt.
Gaet hene, bouwt uw kerk daer 't ongetoomt Afrijken
Van monsters zwanger gaet, de Mooren 't vel bestryken
Met oli sterk van reuk om 't blakrend zonnevier.
Te trotsen op haer huit.
Traz. Genoeg. staffiers, komt hier.
Leit deze in 't Kerkerhof, de vyanden beneden.
Dat niemant overlast geschiede zonder reden.
D'aertspriester stelle nu zijn hart gerust. het hof
Besluit der Kristnen stem. hy heeft geen vreezens stof.

Celione. Trazil.

Genadigste hou stant.
Traz. Wie roept me?
Celi. Celione.
Traz. Gy meugt Namolizont uw wulpsch gezicht vertoonen,
Dien gy zoo menigmael in uwen dartlen schoot
Gekoestert hebt, als ik van uwe gunst ontbloot,
De stenen klaegde. nu kan ik uw min verrachten.

Dat

Dat die verwijfde u vley met laffe minneklaghten;
Een geile minnevlam vergiftige zyn bloet.
De krijgsgodin beschaft my ander werk. ik moet
Met d'onverwonne vuist den gryzen tijt braveren.
'T roemruchtige Käyr zal my haer Fenixveren,
En 't zevenmondig hol waer uit de Nijl gevoet
Door zoo veel landen speelt, en spoelt zijn zoete vloet
In 't zoute nat, doen zien; en vorstlijke mumyen,
Caldeeuschen penningschat van overoude tyën,
Graffspitsen, en wat meer de vreemdling wonder acht,
Vertoonen. d'Indiaen, door dezen arm verkracht,
Zal met den Perüaen zijn fijne zilverbaren,
Uitstorten in mijn schoot, en zich mijn slaef verklaren.
Het Aziaens-gezagh bepaelt mijn oorlogsmoet,
En deugden niet. ik zal de werrelden in bloet
Verdrinken, of met kracht voor dezen troon vereenen.
Die om de tranen lacht, zou die zich om het weenen
Van eenig tenger wicht ontzetten? Ja! zoo zucht
Mijn hofrots, alsze wort gebeten van de lucht.
Celi. Heeft mijn bekoorlijkheit dan uw gezicht bedrogen,
Of is de bloesem van mijn boezem al vervlogen?
Wie heeft de rozen van mijn kaken afgekust?
Traz. De geilheit heeft het vuur der schoonheit uitgeblust.
De maegderoem rust niet in welgevormde leden;
Maer is gegrontvest in aenbiddelijke zeden
En kuisheit, die vooral by schoonte wort begeert.
Zy roemt vergeefsch haer leest die dit sieraet ontbeert.
Celi. Hoe menigmael hebt gy vervoert door minnelusten,
Mijn maegdeschoot gestreelt, als ik uw vlammen bluste,
Daer gy beëedigde met duurbezwore trouw,
Dat gyme op 't huwlijxbed zoud hulden tot uw vrouw.
Traz. Gy hebt mijn dartle tong dien lossen eed ontwrongen,
Toen uwe minnegloet mijn onbedachte longen
En hart doorprikkelde. nu legt Namolizont

Gebol-

Gebolwerkt in uw ziel. ik heb den morgenſtont
Van uw ontloke jeugt met volle vreugt genoten;
Een ander kan my nu van d'avontluſt ontblooten,
Die noch trotzeert dat hy, gedreven door de min,
De boel van vorſt Trazil gebruikt voor zijn boelin.
Celi. Hou op, groothartig Prins, uw luſtgenoot te grieven.
Traz. Een ander ſtreele een Vrou, haer willende believen,
Of die haer weêrzin vreeſt; wy zijn het minnen wars,
En voor die tokkeling verkiezen wy 't geknars
Van zwaerden op helmet, helmet op ſtael geklonken:
'T gekraek van ſpeer en knots, geknakte menſchenſchonken
Voor 't poeſlig lelivel, voor 't zachte zwanenwit,
Voor armen, die een maegt, door minnebrant verhit,
My ſtrengele om den hals. myn oor' heeft meer verlangen
Naer 't yſlijk dreunen van metale donderſlangen,
Die uit haer holle maeg uitbraken vuur en moort,
Als naer de minnetael uit maegdenmont gehoort.
Celi. 'T is luſtiger een maegt op 't ledekant te ſtreelen,
Als met de wapenen om goet en bloet te ſpelen,
Tot datmen eindlijk wort gevleugelt of gedoot.
Traz. Een krygsman vliet gemak, en zoekt zijn eer in noot.
'T is loffelyker zich ten oorloge uit te ruſten,
Beſtuwt van ridderſchap, dan dronken in de luſten,
Op maegdevlees verzot, te koeſtren geilen brant.
Celi. Zoek buiten twiſt, op dat een kanker 't merch van 't lant
Verteer, terwijl de Vorſt veraf de wilde Mooren
Doet popelen van anxt en zijne wetten hooren,
Tot daer de noortſtar peilt het eint van d'oceaen.
Loop daerze aen 't hemeldak de wiſſelbare maen
Zien prijken, als wy hier de ſchitterende ſtralen
Der middagzon ontvliên. ſleep binnen onze palen,
Die aen den Nylſtroom vreeſt een Krokodillebeet.
Zoek waer den Arabier zijn duuren tyt beſteet
In Artzenye, en volgt het ſpoor van Avicenne,

Zijn grooten kruidenier, of die de paerden mennen
Daer Tartarie in 't ooſt zijn heerſchappy beſluit,
En vint, wanneerge keert, uw ryken gevrybuit,
Uw vyant overal gekeizert, u verſtooten.
Traz. 'K vrees niet. Namolizont is in den haet der Grooten.
Zijn magt is afgeſneên. elk ſiddert voor mijn ſtaet.
Celi. Vergaep u niet, ô Vorſt, aen Vorſtenmin of haet.
Bedekte veinzery hout meeſt haer hof in hoven.
Traz. Elk heeft my trou belooft.
Celi Volbrengen en beloven
Heeft verder tuſſchenkreitſch als d'aerde en 't hemels rond.
'T is waer: elk valt u toe en vloekt Namolizont,
Maer vyanden zijn 't felſt die op hun luimen leggen.
Flus zet hy u, dien gy te vuur en zwaert ontzeggen
En dooden kunt, uw deugt met zwaert en vuur betaelt.
Gelyk een roſſe Leeu, wanneer hy adem haelt,
Na dat hy langen tyt heeft half geſtikt gelegen,
Zich prikkelt met zijn ſtaert tot toren, alle wegen
Met naer gebrul doorkruiſt, en eindlijk dol van haet,
Zijn vyant overvalt, die zorgloos henegaet
En andre bezigheên beſpiegelt met zijn zinnen,
Zich voelende te laet van weêrwraek overwinnen:
Zoo zal Namolizont, wiens ſlagveer, half geſnuikt,
Vaſt aengroeit met den tyt, daer hy in Kanton duikt,
Gy tot de middelriem des werrelts en daer buiten,
Met uwe legers ſpat, zich wreken, 't ryk beſluiten,
De grenzen ſloopen met een 't zaemgevloekten hoop
Meineedigen. de wraek heeft altijt bloet goetkoop.
Die binnen vyant heeft, hoeft buiten geen te zoeken.
Traz. 'K zal eerſt Namolizont verneſtlen uit zijn hoeken,
En dan Gujana zelf in d'andre werreltkloot,
En 't ſuikerryk Brazyl, van helden noit ontbloot,
Genâ doen bidden met een boſch van ebbenbomen,
En in den boezem van de Mexikaenſche ſtromen,
'T ſchuim-

'T schuimbekkend oorlogspaerd verkoelen, dat, verhit
En druipende van zweet, het goude montgebit
Beknabbelt. Celione, een vlam van oorlogseere
Verteert mijn ingewant.
Celi. De keizer triomfere,
En ik in zijnen arm op 't vogeldons vereent.
Zoo knaeg de nijt haer gal.
Traz. Ach! hemelschrager weent,
De Krijgsgod laet zich van de schoonheit ringelooren.
De werreltwinner moet naer Celione hooren.
Hoe qualijk evenaert de krijgsdeugt en de min!
Ik die den hemel wil doen luistren naer mijn zin,
Verzuim my zelf.
Celi. Ik zal uw wapendeugt niet breken,
Maer eer volmaken, en met duizent onderſteken,
Uw vyant, die althans met ingetrokken ſtaert,
Gelijk een blode wolf, van moedigheit ontaert,
Geduurig boschwaert rent, op 't ritſlen van de bladren,
Terwijl het zwarte bloet ſtremt in zijn' trillende adren,
Door lokaes van mijn min betooveren, 't verſtant
Bedwelmen, dat hy zelfs zich geve in uwe hant.

Hungũan. Sinkio.

Zoo zagh de rijxgezant, Namolizont?
Sink. De boomen
Getuigen wat ik zach.
Hung. En zonder ſtoet gekomen?
Sink. Zijn zuſter, Sochidon en twee trauwanten, zijn
Al zijn gevolg.
Hung. Hoe vont gy hem?
Sink. In andren schijn,
Als toen hy in mijn val hielp ſtemmen met zijn Vader.
Ik dook in heggen neêr. hy quam allenxkens nader,

En toonde Sochidon, tot teken dat hy 't was,
'T geheele hooft ontbloot.

Hung. Was dat vermomt?

Sink. Zoo ras
Hy ſtil ſtont, zwoer hy by de hel en hemelgoden,
Dat hy den ſcepterdief, den vaderbeul, zou dooden,
Eer d'albeziende zon zijn hooft zou zien ontdekt,
Na die ontmomming. voort, eer dat hy verder trekt,
Den Vorſt dit aengedient; zoo kan geen leet ons deeren.
'K zal u de rijxvorſtin in hare wapenkleeren
Vertoonen, zijt geruſt.

Hung. Daer legt de heerſchappy!
Daer legt Zunchins geſlacht en wreede tieranny!
Zoo blijft geen euvele regering zonder vallen.
Nu heb ik kans genoeg om, onder door de wallen,
'T gewapent Tartarie en haer gehoonde magt
Te dwingen met gewelt, in 't aenzien van den nacht.
O ſtarrevoogt, die 't heir der ſtarren helpt aen 't blinken,
Zoo dra de zonnegod zijn hengſten noopt te drinken:
Beſtulp haer glanſen met uw donkre nachtgordijn,
Zoo tart uw licht voortaen den middaghzonneſchijn!
Wraekgierig hart volvoer zoo vreeſelijk uw tooren,
Dat noch de nazaet ſchrikke als hy uw'naem zal hooren.
Ontbint of breek den knoop die zoo veel rijken bint.
Zoo havene mijn hulk in ſpijt van weêr en wint.

Namolizont. Vanli. Quizing. Kamizame. Sochidon.

Het oud paleis wort weêr beſchaduwt van mijn voeten.
Bloetdorſtige Trazil, hoe zultge 't ſchelmſtuk boeten?
Het Keizerlijke bloet, zoo ſchendig uitgeſtort,
Schreeuwt hemelhoog om wraek. een eedle gramſchap port
Mijn ziel, om u in mijn onterfde kroon te vliegen.
Een opgekraeide leeu is niet in ſlaep te wiegen,

Hy

Hy ruſt niet eer voor hy zijn vyant ziet verheert.
Verdruk den ſtokebrand die met mijn roem braveert.
Turbano, hemelvorſt, wiens goddelijke altaren
Ik plegtig heb geviert, zelf in mijn kinderjaren,
Verhoorme: of achtge maer de menſchen om 't genot?
Zoo volgt het domme volk de ſtappen van zijn God.
D'erfrijxvorſt kentme niet, maer 't hooft der dwingelanden
Wort om zijn ſchat gelieft, gedragen op elks handen.
Zoo raept men ſpaenderen en takkeboſſen op;
Maer niemant poogt den boom te zetten in den top.
Wanneer de noordewint, die dolle wolkendryver,
Van Zunchins toppen nu bezadigder, dan ſtryver,
Zijn kaken openſpalkt, en eindlijk met een kreet
Zoo yſlijk uitbarſt dat daer berg en boſch van weet,
En rukt een dikken pijn die 's aerdrijx diepſte kolken
Van onder ziet, en 't hooft ſteekt deur 't geſpan der wolken,
Uit 's afgronts naren ſchoot, tot dat hy nederploft
En plettert met zyn' val al 't omgelegen kroft:
Niet anders vult nu 't graeu zyn volgepropte buiken
Met d'afval van mijn ramp, en weigert niet te duiken
Voor 's rijxgeweldenaer, indien het maer het wand
Uit mijne ſchipbreuk deel', zoo dra mijn ſtaetkiel ſtrant.
Taimingaes vorſteſtam is die zoo licht vergeeten?
Draegt niemant in zijn borſt een ongekreukt geweten?
De rechter, die in elk geſchapen is tot wacht,
Is die van yder voor zijn tijt in 't graf gebragt?
Of is hy met de trouw ten hemel opgevlogen?
Helaes! 't zy u geklaegt ô Tanzu, en mijn oogen.
Zoo klein een hant vol volx blijft in zijn ongeluk
Alleen den Vorſt getrou en deelt in vreugt en druk.
Maer daer komt Sochidon den boomgaert doorgeſlopen.

Soch. Daer 's min voor ons te vreezen dan te hoopen.
Zoo 't zonnelicht noch tweemael onder gaet,
Eer iemant u bejegene in dees ſtaet,

Zie ik uw arm geſtijft van duizent Grooten,
Den booswicht uit heel Azie geſtooten,
Ik heb, ô Vorſt, veel vrienden aen mijn zy,
Die heimelijk die vorſteſlachtery
Vervloeken, en het rot der dwingelanden.
Al neemt de haet uw deugden op haer tanden,
Al pronkt Trazil, die grootvorſt van den nacht,
Met zonbanier en keizerlijke pracht;
Al gaept het graeu naer ſchatten van ter zye
En prijſt om die de baſtertheerſchappy:
Noch zult gy haeſt, ſchep moet ô zonnezoon,
Uw ſtammegod bedanken op uw troon.
Dan zal Trazil uw eerſte troontrap ſtrekken.

Nam. Zoo moetge om mijnen wil naer Igaras vertrekken,
Die is mijn trouwe vrient en vaders bloetverwant.
Geen giften hebben 's mans geweten afgebrant,
Geen vrees het onderdrukt. hy ſtaet in zwarigheden,
Gelijk een eik die van de winden wort beſtreden.
Gâ heen, ô Sochidon, ga heen, vertel den helt
Hoe d'erfvorſt buigen moet voor goddeloos gewelt
Van ſceptervlegels: hoe de haet met duizent oogen
En 't beulenleger, dat haer 't gift heeft afgezogen,
Op onze vrientſchap loert. ga heen; maer hoor: de min
Die hy verſchuldigt is aen 't vorſtlijk hofgezin,
Betael hy nu en ſterk mijn armen met ſoldaten,
Mijn vrienden met zijn gelt. dat hy het al verlate
En neme met uw raet een rijp, maer vroeg beleit.
Zoo waerlijk overleev' zijn naem d'onſterflijkheit!
Zoo blink uw trouw in noot als 't berggout in de vlammen.
O pronk van uw doorluchte ſtammen!
Gy toont dat d'adel metter daet
In geen geſlacht maer deugt beſtaet.
Gy pronkt niet met uw oudren wapen;
Maer laetze ſtil in 't marmer ſlapen.

Die

Die met berookte beeldenprael
Bepronkt de randen van zijn zael,
Braveert met and'rer naem en eere;
Maer dieze met hun deugt ſtofferen
Zijn edelingen, daer de nyt
Haer bitze tanden ſtomp op ſlyt.

Nam. Ei gà. laet Igaras onze onderdrukking weten,
En ſla den roofgriffoen, den helhont, in de keten,
Waer aen de blaffer zich vergeeffch te barſten woel,
Terwijl ik hem den kop verpletter van mijn ſtoel.
Zon, die d'adren kunt ontſteken
Met uw aengenamen brant,
Leg nu, op het vorſtlijk ſmeken,
Uwe hengſten aen den bant.
Doov' uw ſtralen, kort de dagen
Laet het hemels wagenſpoor
Rooken van uw ſnellen wagen.
Geef mijn wenſchen toch gehoor.
Zyt gy, albeziende klaerheit,
Stamgod van ons oud geſlacht:
Zoo betoon ons nu de waerheit
En verruil uw'dagh in nacht.
Rooſt onze aerdkloots tegenklingen,
Want uw zonnelingen zijn
Laes! verkeert in duiſterlingen,
In een al te ſlaefſchen ſchijn.

Nam. 'K verwacht d'aertskamerling die ons by hem zal leiden,
Zoo dra de ſchaduwen verdubbelen of ſcheiden.
Zoo wort Taimingaes ſtam, in 't heimelijk geviert,
In 't openbaer gevloekt.

Kam. Wat naer geklikklak giert
My in mijne ooren. ſtil! hoe is mijn ziel beladen!
Beſcherm my broederlief. helaes! wy zijn verraden.

Maövenlung. Namolizont. Kamizame.
Vanli. Quizing.

Geef u gevangen.
Nam. Wijk verrader. voort: ſta af.
Kam. Gaet ſleept den keizerbeul met ketenen ter ſtraf.
Wat wrokt, wat kant gy u met koninklijke zielen.
Wet uw gerechtig ſtael om ſchelmen te vernielen.
Nam. Wie heet u dat?
Maöv. Ik volg mijn Opperkeizers laſt.
Vanli. Zeg bloethont, die vervult van burgerbloet noch baſt.
En vaſt naer Vorſtenvleeſch; en, met moortzieke handen,
Niet vreeſt zijn opperheer meineedig aen te randen.
Kam. Troulooze, zyt gy ook een hooft van 't moortgeſpan?
Vertrek, en raek my niet. zie toe, de hemel kan
De gruwelen niet zien. hy dreigt met donderklooten
Die bloetharpyen te verpletten, en te ſtooten
In d'allerdiepſte kolk des afgronts. vrees den haet
Der ſtarrelieden.
Maöv. Had uw Vader niet den Staet
En burger uitgeput, de langvergaerde ſchatten,
Die zoo veel rijken in hun rijken ſchoot bevatten,
In gulzigheit verſlempt, en, razende als verwoet,
De hairlok afgezengt der Vryheit, haren moet
Vertreden, en 't ontzach der ſtrijdbre bontgenooten
En 't vrygevochte lant, hy was noch onverſtooten,
Met zijn meineedig zaet. nu dempmen beſt dien vloet
Die zoo veel bloet verſlint, met eene hant vol bloet.
Nam. Zoo krijgt het ſchelmſtuk glimp. zijn al de Razernyen
Te been, om 't zonnehuis vervaerlijk te beſtryen?
Kam. Zie uit het zielenhof eens op uw afkomſt neêr,
Heer Vader. ſpoken helpt. verſchaft ons tegenweer.
Vanli. Geweldenaers rukt af uw ſchitterende helmen,

Op

Op datmen zie wie ons als knevelaers en ſchelmen
Durſt kluiſtren.
Maöv. Luiſtert niet. ſchiet toe.
Nam. O wat een hoon!
'K moet lyden dat een ſchelm beklautere mijn' troon,
En voel mijn armen van vervloekte boejen knellen.
Kam. Waer wiltge met ons heen?
Quiz. Ik zal mevrou verzellen.
Vanl. Ondankbre, ſteek uw zwaert in mijn geprangde borſt.
Nam. Verwijfde ſchuddebol, gy grieſt uw oppervorſt.
Maöv Een laffen die't zich noemt, maer zonder kroon en ryken;
Een ſlaef van Vorſt Trazil die voor mijn arm moet wijken.
Sla. maek de voeten vlug.
Vanl. Taimingaes ſtamhuis ſtort
Ter neêr, nu tieranny van elk gehanthaeft wort.

Sinkio. Hungüan.

Zoo vlucht een hart den muil der aengeſchonne honden
In 't harteboſch, terwijl het overlaên van wonden
Vergeeſſch een ſchuilplaets zoekt, vergeeſſch zijn ſchorre (borſt
In koele bronnen wenſcht te laven voor den dorſt.
Wat leed mijn ziel gewelt, toen ik de Rijxvorſtinne
Zagh vleugelen en ſlaen, gelijk een krijgsſlavinne?
Noit krijgt de morgendau meer ſchoonheit van het licht
Als hare tranen van haer tintelend gezicht.
Hung. Heer Sinkio hou op. ziet gy door andere oogen
Als d'oogen van uw wraek, zoo is mijn wraek bedrogen.
Taimingaes tieranny moet ſterven met den nacht,
Zoo datmen noit den naem van dat vervloekt geſlacht
Meer hoore. deiſt gy nu? op Sinkio, de helden
Die zich weleer met my voor d'oude vryheit ſtelden,
Gedagvaert: dat een troep by onzen wraekgenoot
Sarron verſchuil, die woont na 't friſſche morgenroot.

Een vleugel blijft by my, of 't zuiden aen quam fpringen:
Keer gy den wefterhoek met uwe wrekelingen.
Die tegen 't noorden zien heeft Kanzon met het beft'
En ftoutfte volk in 't oog. Zarin regeert de reft;
Al helden wel gemoet te fterven of te wreken.
Deze aenflag is daer by zoo heimelijk befteken,
Dat ook d'inboreling zijn ftedelingen haet,
En zelfs geen rede weet, maer fteunt flegts op mijn raet.
Het onbekende volk, ons toegefchikt van buiten,
Zal op den horenklank het opperhof befluiten.
'T is alles zoo bekuipt dat lift noch ongeval
De hantveft dezer wraecke ons oit ontwringen zal.
Sink. Mijn legerhelden zijn gewapent ingelaten
Door vaders grafpoortael, door d'overwulfde ftraten,
En door den watermuur in mijn verheven flot.
Waer draelt heer Hungüan?
Hung. O groote Wapengod,
Beftuur mijn hant als ik den Tarter in zal voeren,
Door d'ondermijnde wal, om eens de nijt te fnoeren;
En d'al t'ondankbre ftad te toonen wat het zy,
De deugt betalen met gewelt en fchendery.

Rei van Sineefinnen.

Nu 't volk den voorfmaeck proeft van vrede,
En helt Lykungzus onvertzaegt,
Den beer van 't noorden heeft vertreden,
En in zijn roofziek neft gejaegt:
Nu hy een heir van vluchtelingen
En ftrijders in den heetften flag,
Geboort door zulk een bofch van klingen
Dê buigen voor zijn legervlag;
Nu flaetmen 't Vorftlijk huis in boejen.
Men knot de buitentieranny,

En doet de binnetweedragt groejen
Door d'ommezwaei der heerſchappy.
Dit voelden, voor een ry van jaren,
De barſche Siammiten meê,
Toen Siam, vry van krijgsgevaren,
Verſtikte in zulk en holle zee.
Namolizont (ach! 't hart moet breken
Door zulken jammerlijken maer)
Namolizont, de krijg ontweken,
Loopt in zijn eigen hof gevaer.
Ik zag zijn hals in ketens prangen,
En d'onverwonnen oorloogshelt
Met onze Rijxprinſes gevangen,
Hun ſchouders buigen voor 't gewelt.
De leeu wort in zijn neſt gegrepen
Van tigers heet op leeuwenbuit.
Hy heeft vergeefſch 't gebit geſlepen:
Hy poogt vergeefſch zijn roſſe huit
Te dekken met zijn dikke manen.
Nu perſt hy 't vuur uit zijn gezicht,
Nu poogt hy zich een weg te banen,
En ſlaet zijn klaeuwen uit 't gewricht.
Zijn neſtgezin hout op van hopen,
Dewijl het nergens uitkomſt ziet.
De tigerbende valt aen 't ſtroopen,
En acht zijn ſtale kiezen niet.
Wie zal nu onze maegdereyen,
Als wetteſtelſter van den dans,
Langs ſchoon' Jasmijne beemden leyen,
En geven onze Joffers glans,
Nu Kamizame in 't heldenwapen
En 't harnas op de blanke borſt,
(Schoon zy ten oorlog ſcheen geſchapen
En heel met glinſtrend ſtael beſchorſt)

Geketent is in 't hof gedreven,
  Met broeder, als d'onbrachmannyt
Den ſtier pleeg aen het mes te geven,
  Hoe vreeſlijk dat hy ſtoot en wrijt.
Ei donder uit uw hemeltroonen
  Turbano, donder onvermoeit
Den kerker ſtukken, die uw zoonen
  En zonnebloemen hout geboeit.
Gae heen, verlaet u nu op ſtaten
  En bergen van verganklijk gout
En vrienden, die u flus verlaten,
  Zoo 't ſlinx geval zijn koers niet hout.
Noem nu gepurperde tierannen
  Gelukkig, voor de zerk het leet
Uit haer beſloten buik kan bannen,
  Daer 't bleeke rif geen onheil weet.
Men moet zich aen geen ſchijn vergapen.
  'T geluk der vorſten is maer ſchijn:
Geen bed van rozen doet hen ſlapen.
  De zorg, door 't gloejende ſattijn
En paerelkleeren deurgebroken,
  Verteert hun ruſtloos ingewant.
Nu maekt zy 't heete bloet aen 't kooken.
  Dan ſteektze 't harſſenvat aen brant.
Wie zal nu onze maegdereyen,
  Als wetteſtelſter van den dans,
Door ſchoon' Jasmijne beemden leijen;
  En geven onze Joffers glans;
Nu Kamizame, in 't heldenwapen,
  Met broeder, die zijn vrient verwacht,
(Schoon hy ten oorlog ſcheen geſchapen)
  Geknevelt is in 't hof gebragt?

VIER-

VIERDE BEDRYF.

Trazil. Namolizont. Lykungs. Quizing. Vanli.

HEeft oit de burgerliefde een marmer zegeteeken
Den Keizers opgerecht die, trots en onbezweken,
Hun lijf verpanden voor het vrygevochte lant,
Zoo toont uw plicht. gaet heen mijn onderzaten, plant
Voor my een ſtaſibeelt uit diamant gedreven,
Daer mijn getergde wraek den Maſſageet deed beven
Op 't trotſe metzelwerk in 't aenzien van de nijt.
Wie heeft het vallend hof van monſteren bevryt?
En, niet vernoegt alleen den vyant t'overvallen,
En op den hoogſten trap van oorlogslof te brallen,
Het ſchendig bloetjuk van zijn vryen hals geſchudt,
En 't uitgemergelt graeuw gelukkig onderſtut?
Nu kryt een baſtertzoon, diens moordluſt, reets aen 't waſſen,
Op 't bloetſpoor van Zunchin, in burgerbloet wou plaſſen,
Mijn deugt voor veinzery, mijn moet voor wreedheid uit:
Maer mijn voorzichtigheit heeft zijn gewelt geſtuit,
De reukeloosheit heeft den onverlaat bedrogen.
Sta vaſt. men ſleep hem hier.

Nam. O ſmart! wie zal mijne oogen,
De helft van 't leven, al t'onmenſchlijk uitgeſneên
My wedergeven, hoortge niet naer mijn geween,
Verſtokte Goden! wraek! waer ben ik? koom verwoede,
Koom ruk mijn boezem op. nu ben ik 't leven moede.
Wie heeft mijn oogen door zijn holle keel geſlokt?
Wie heeft het ſtreng gezicht voor lekkerny gebrokt,
In 't duurgeplengde bloet van God Taimingaes neven?
Op, ſluimrende onderdaen, beſcherm uw keizers leven.
Beſcherm. neen! wreek my; maer beſtorm het monſterdier,
Dat al de werrelt zengt en blakert met het vier
Van vorſteſchendery. hoe is de tijt verloopen!
Heer Vader heeft het rijk verdadigt tegen 't ſtroopen

Der rijkvrybuiters die, verlekkert op den roof,
De boeren teisterden: zijn groote krijgsmoet stoof
Heel Tartarie door; hy sloot den Vyant buiten,
En nam een arger plaeg, met grooter magt te stuiten,
De kroonzucht binnen: ach! al t'onbedachte Vorst!
Gy voedde een vyant op, den kanker in uw borst,
Die wreeder als het heir der wrevele Tartaren,
Den grooten werreltheer in 't zonneschilt dorst varen.
Verrijs uit d'ysre slaep heer Vaders groote geest,
Bezie eens wie ik ben en eertijts heb geweest.
Het noodlot is belust uw zonnenhuis te knotten;
Maer uwe heldefaem zal noit in 't graf verrotten.
Vertrê genade. recht den wreetheitsstander op.
Al rukt gy alles nêer, noch steigere ik in top:
Een Vorst leeft na zijn doot in 't hart der onderzaten.
Ik zal de Borgery; zy noit mijn naem verlaten.
Ik schei met wapenlof. geef my mijne oogen weêr,
Of plonder ook mijn ziel met uw bebloet geweer.
Scheur vry Namolizont met doodelijke wonden
En gruwlijk foltertuig; zijn eer blyft ongeschonden.
Waer dwaelt de blinde Vorst? waer ben ik?

Traz. Daer uw Vorst
Den troon bekleet.

Nam. Daer 't hooft der vloekverwanten dorst
Naer 't hemelsch bloet van God Taimingaes zonnespruiten.

Lyku. Genade, Vorst. uw magt gaet hier zich zelf te buiten.
Rampzalige oorlogshelt, ik deel aen uwe smart.

Nam. Drukt u mijn zwarigheit, zoo treê Trazil op 't hart.
Zijn ondergang alleen kan my weêr vrolijk maken.
Troulooze huispest. voort. gy zult het bloet wêer braken
Dat gy gezopen hebt.

Traz. Dit schelden voegt u niet,
Het past niet dat een slaef zijn opperheer gebiet.

Nam. Noch minder, daer het recht verkracht den dwingelanden,

Door ſtaetzucht opgeruit, den ſcepter geeft in handen.
Ik ben uw Vorſt. geef my d'ontwronge rijxſtaf weêr.
Buig, onderworpeling voor uw aertskeizer neêr.
Traz. Gy voert den naem van Vorſt en laet niet vorſtlijx blijken.
waer zijn uw ſtanders? waer uw groote koninkrijken?
De wijde werrelt is met mijnen naem vervult.
Geen menſch rept oit van u. wie heeft u ingehult?
Nam. Al ſchijnt my nu helaes! een ander lot beſchoren,
Ik ben tot heerſchappy geboren, niet gekoren.
Al ben ik in de plaets van Vorſt een blindeman,
Mijn zonneſtamgod leeft die 't zien en wreken kan.
Traz. Waer zijn uw lijfſtaffiers?
Qui. Va. Hier.
Nam. Trouwe lotgenooten!
Traz. Waer uwe kroon en troon?
Nam. Gy hebtm'er afgeſtooten.
Traz Uw rijxvolk?
Nam. Gy, en al uw beulenmoordgeſpan.
Traz. Uw landen?
Nam. Sina, en al wat ge als aertſtieran
Uitmergelt onder ſchijn van lieffelijk regeren.
Zoo grijpt en ſchokt een wolf, gedoſt in ſchapekleeren.
Traz. Wat blaft gy? uw gewelt is onder mijn gewelt,
Gy zijt u zelfs niet meer, maer van mijn arm geknelt;
Of wiltge uw leven ook verliezen met uw leden?
Lyk. Ontzachbre Majeſteit, ach! laet uw boezem kneden
Door zoo veel tranen. 't is wel ſpâ; maer niet te ſpâ:
De droefheit dringt mijn tong te bidden om genâ,
Verſchoon den blinden helt, en raek hem niet aen 't leven.
Nam. Gy weigert my genâ met my genâ te geven.
Wie zijtge die alleen mijn kroonrecht gadeſlaet?
Lyk. Ik, die van 't ſlaeffche juk ontlaſte dezen ſtaet,
En nu my zelven niet van droefheit kan bevryen.
Ik wederſtont met vreugt het buldrend' Tartarien.

Nu

Nu perst my laes! mijn vrients geween en bittre smart
De tranen uit het oog, de droefheit in het hart.
Nam. Verdelg den dwingelant, dat is mijn smart verkleenen.
My helpt verwijst geschrei noch rusteloos beweenen.
Een artseny alleen kan my van ramp ontslaen,
De wraek van Vaders doot en 't leet my aengedaen.
Mijn rammelend gebeente eischt bloet der vloekgezinden.
Zoo wort mijn wraek bekent aen alle vier de winden.
In zulk een vierschaer wort dit kroonpleidoi beslecht.
Traz. Wy achten geen gewelt. wy zijn hier zelfs 't gerecht.
Nam. Al onderdrukt gy 't recht, 't zal eeuwig triomferen:
Terwijlge ô aertsstieran dit moorden en schofferen
Voor 't onderaertsch gericht in 't ledenloos gewoel,
Vergeefsch verdedigen vergeefsch den rechterstoel
Ontveinzen zult uw, door den hals getrokkene eeden,
Tot duizentmael gestaeft en meermael overtreden.
Zoo slokt een vuile beer zijn brokken weder in
Die eens zijn uitgebraekt. is dit de Vorstenmin'?
Heeft Vader om die trou den bastert opgetogen,
Van het bezoedelt bed, daer hy vergif gezogen
En wrok en afgunst had met smaek gelekkertant?
Ey! had u 't blixemvuur in 's moeders lijf verbrant,
Zoo gaeftge tot mijn val, verwate scepterrover,
Niet al uw eeden op, en al die woorden over.
Struikroovende Arabiers, hoe eerloos omgekocht,
Zijn noit meineediger dan zulk een schrikgedrocht.
Lyk. Hoe zal dit kroongeschil de rijken gaende maken!
Traz. Wie durf zoo lang ik leef my aen mijn scepter raken?
Nam. Die uw gezagh niet vreest.
Traz. Ik zal my doen ontzien.
Nam. Dat 's buiten uwe magt, my kan geen leet geschiên.
Indienge my tot straf het leven laet behouwen,
Zal ik tot dankbaerheit u ramp op rampen brouwen.
Maer als de doot mijn rif verbrijzelt in het graf,

Ver-

Verwacht van ſterker hant uw lang vertraegde ſtraf,
Zoo u in 't hoog paleis geen lantzaet aen durft randen,
Zal d'altijtwrokkende Katajer van de wanden
Noch 't roeſtig oorloogſtuig afſcheuren met het ſtael.
Ach! 't godloos baſtertzaet is doof voor zulk een tael,
Dat denkt na onze doot geen ongemak te vreezen.
Maer wacht. een wreker, uit mijn wrokkende aſch verrezen,
Zal u verweldigen. 't gaet wel zoo dat gelukt
Dien 't alles tegenloopt.
Traz. 'K ben noch niet onderdrukt,
Het onheil dat my dreigt verwachte ik zonder ſchroomen.
Men zal dien ſtouten mont muilbanden en betoomen.

Maövenlung. Vanli. Namolizont. Trazil. Lykungs. Quizing.

Daer is 't beſtorven hooft van uwe Vyandin.
Vanli. Heeft u in 't monſterlant Afrijke, een tygerin
Met tijgermelk geaeſt? of zijtge in ſcherpe klippen
Van beeren voortgeteelt? zijn dit de wijze lippen,
Waeruit de zomerbie haer honig gaerde? neen!
Het vriendelijk gezicht is in een marmerſteen
Verandert. ſpreek noch eens, het zy uw geeſt gaet dwalen,
En ſchorre donders ſpreekt in plaets van geeſtetalen,
In 't duiſter zielenryk, of droef en afgemat
Van bulderen, omhelſt in d'onderaertſche ſtad
Uw Vader, daer hy weêr ter heerſchtroon opgeklommen
By 't lichaemlooze volk zijn eertrompet doet brommen,
En ſtampt den vloek en haet ter helle uit tegen 't hof,
Een kuf van keizerbeuls en ſnollen, zonder lof,
Die 's hemels taje roê zal plettren, en verſlinden
Dit bloedige ſiment der vloekverwantgezinden.
Wat hangt een zwarte wolk ons over 't hooft! ach! ach!
Wat heeft de werrelt voor dees yszelijken dagh
Een nacht te wachten! breek door d'aerde, Kamizame,

Befpook de fchenders. tot dat ik zal ftraf beramen.
Waer draelt gy?
Nam. ô ach! ach! mijn bange boezem fcheurt.
De maegden, overal in 't woeden vrygekeurt,
Zijn... maer de droefheit bint mijn tong. ik kan niet fpreken.
Mezufter, ach! mijn ziel! waert gy hun klaeu ontweken!
Traz. Maövenlung, val aen. 't is onze laft en wil.
Val aen, en ruk de tong, die d'afkomft van Trazil
Durft bafterden, en ons vol gruwel wederfpreken,
Ten barfchen gorgel uit. ik zal de koppen breken,
Die ik niet buigen kan.
Lyk. Hoe? is uw hart van ftael?
Een blinden heer op 't lijf te vallen altemael?
Of is 't niet ftrafs genoeg noit zonneglans t' aenfchouwen?
Traz. Durftge in mijn aengezicht verraderyen brouwen?
Is dit gehoorzaem zijn, zoo 't onderzaten paft?
Lyk. Is dit het volk geftreelt, bewaert voor overlaft?
Vermeng uw roet met heil, dat 's 't uiterft datwe vragen.
Vaerwel, ontoogde Vorft, en leer uw leet verdragen.
Nam. Ik volge u helt Lykungs. waer gaet gy? 't zal aen moet
My niet ontbreken. ach! hoe kruipte 't kokend bloet
Door d'aderen.
Traz. Die tong ten halze uit.
Nam. Wykt tierannen,
Verraders, wykt. uw Vorft heeft alle vrees verbannen.
Mijn Vaderlijke vloer zy tuige van mijn doot.
Traz. Hy leit'er toe. dat 's uit. nu zijnwe buiten noot.
Vanl. Qui. Nu zijn wy mê verdelgt, en fterven ongewroken.
Rampzalig helt! uw doot heeft ons het hart gebroken.
Wraek! hemel! goden! wraek. nu 't rijk een aertstieran,
Die al de werrelt drukt, niet onderdrukken kan.
Traz. De lijken binnen. gaet en zegt Celione
Mijn fchoone luftgenoot my haer gezicht vertoone.
'K verwacht haer. zoo geen wolk dit helder licht verdooft,

Scheen

Scheen noit de zonne my met grooter glans op 't hooft.

Trazil. Celione. Maövenlung.

Mijn schoone, 'k vrees nu niet. de vyant is verwonnen.
Namolizont is doot. de slagh met schrik begonnen
Is juichende volbragt, en al 't gewelt gevelt.
Cel. Hy telt het zant aen strant die uwe deugden telt.
Maöv. 'T geluk schijnt zelfs belust om u om hoog te heffen.
Cel. Nu wortge niet getreft om dat gy elk kunt treffen.
Traz. 'K zal met een andren voet gaen treden op mijn troon.
Cel. Maek alle wyken eerst van alle vlakken schoon.
Gy moet de wichelaers in hunnen vleugel byten.
Traz. Ik vrees' het kerkgezagh.
Cel. Dat moetge neder smyten.
Traz. En storten zijme op 't lyf?
Cel. Verdrijfze met uw magt.
Traz. Zoo wort het gantsche rijk in rep en roer gebragt.
Maöv. Het graau draegt meer ontzagh aen werreltlijke heeren
Als liefde aen Priesterschaer en kerk.
Traz. Maer 't quaem te keeren?
Cel. Dan raet gezocht.
Traz. Dan is het zoeken veel te laet.
Cel. Nu al te vroeg.
Traz. Is 't ooit te vroeg tot beter raet?
Maöv. Uw Majesteit lijt schimp, en wort naer 't hart gesteken.
Traz. Wat onze wil vermag is klaer genoeg gebleken.
Maer wie weêrstaet het graeu in zijne razerny?
Maöv. Men muilbant dat gedrocht met klem van heerschappy.
Gy hebt den scepter in uw handen.
Traz. Zy den degen
Door dolheit aengevat.
Cel. Zet daer uw krijgslist tegen.
Traz. Een zenuwlooze list.
Cel. Hebt gy de Ridders niet?

Traz. Die waejen met den wint, en zwaejen als het riet.
Hoe kan ik onversmaet der Priestren magt besnoejen?
Cel. Roei hen niet teffens uit, belet hen maer te groeien.
Traz. Wat drijft u tot dien haet bekorelijke Vrouw?
Cel. Genade, keizer!
Traz. Spreek.
Cel. Mijn ongekreukte trouw.
Een Vorst die van de vrees zoo verre is ingenomen,
Dat hy den Tempelier moet vreezen in te toomen,
Die brantmerk zijnen naem, en draegt zich bloode en laf.
Uw wezen sta gestrekt gelijk uw scepterstaf.
Een keizer kan op d'aerde als d'oppergoden leven,
Zijn wil is yders wet. hy moet de Staten geven
En nemen onberispt. zal nu een werreltheer
Voor Priesters zwichten, die hem tasten in zijn eer?
De hemel schaft u stof tot wraek. de vreemdelingen
Die zoo verre omgesolt door 's werrelts ommekringen
Voor 't prachtige Peking verzuft staen, daer die stad
Een werrelt toont, gepropt met Sinaes eelsten schat,
Daer 't al van paerlen blinkt, en riekt naer boomkaneelen,
Die speceryen geeft aen alle werreltsdeelen,
Zijn buiten hunne schult een doelwit van de nijt.
D'Aertswichlaer, die om uw grootachtbaerheit van spijt
En gramschap zwelt, zoekt nu uw heerschappy te smoren.
Zy komen.
Maöv. Schuilen wy.
Traz. Hier zalmen 't alles hooren.

Rei van Sineesche Priesteren. Ignatius. Aertspriester. Urbaen. Trazil. Maövenlung. Celione.

Wy slepen, op 't bevel van uwe Heiligheit,
De kruisgodisten hier.
Ign. Men hoor ....

Aerts.

Aerts. 'T wort u ontzeit,
Urb. Een vreemdeling helaes! ...
Aerts. Wy lachen om uw weenen.
Ign. Ontboeit...
Aerts. Men knevele hun ſtrenger dan voorhenen.
Urb. De wet verbiet...
Aerts. Houd op. 'k heb my die wet geſtelt.
Ign. Wy ſtaen, mijn broeder, voor een vierſchaer van gewelt.
Rei. Men zal uw laſtertong van Godenvloek beſnoejen.
Urb. Ontyzer' d'armen dan, en ſla de tong in boejen.
Ign. De kruisleer zal de ſpraek voor by treên in haer vlucht,
Al zou de donder zelf God roemen uit de lucht.
En zwijgen wy, zoo zie ik deze kerkpilaren,
Eenparelijk bevrucht, een oogſt van tongen baren,
Die d'afgodiſtery vervloeken door al 't rijk,
En voeren 't kruisgeloof ten hemel uit het ſlijk.
Rei. Zal een gevange ſlaef, zoo fier en onbezweken,
Met opgeheven kruin den prieſters tegenſpreken?
Die hem de doot doen zien?
Urb. Verſcheur mijn leden vry.
Wat eer behaeltge door die Kriſteſlachtery?
Wat zege hebtge door een ſlavenmoort bevochten?
Dat kan een winterwolf en dolle roofgedrochten.
Aerts. Een van u tween verzoen het Prieſterlijk geweer,
En ſtrekk' zich knielende voor 't heilig outer neêr.
Ign. Onzalige, my kan geen marteldoot vervaren;
Maer 'k zal niet buigen voor uw goddelooze altaren.
Urb. Ach! ſpaer dien grijzen helt, zoo vreedzaem van gemoet,
Maer ik ben moedig en oploopende van bloet.
Men ſcheure my van een en deel mijn ingewanden,
Ten zegeroem in alle afgodaenbidders landen.
Ign. Neen! kerf geen jonge bloem, zoo lieffelijk van aert.
Mijn winterrozen zijn in doorenen herbaert.
Men buigt een lenteſpruit, geen ſcherpgepunten dooren.

Vrb. Men moet in halsgeſchil de weêrpartyen hooren.
Mijn broeder kent, op 't licht der zeevaert afgericht,
De lantſtreek door 't kompas, de landen door 't gezicht.
Door zeilſteenkunde weet hy zich een weg te vinden
In 't gapend pekelſchuim en ſtormende onweêrwinden.
Natuurweet opent hem de wegen waer hy ſtreeft.
Ik ken geen Rome meer.
Ign. Ach! ik ben afgeleeft,
En lang genoeg gefolt, in 's werrelts ongenuchten.
Ik ſneuvele met vreugt.
Vrb. Uw vreugde doetme zuchten.
Ik zal in broeders ſteê 't moordadig zwaert voldoen.
Ign. Treê herwaerts pagodiſt, en neem mijn bloet tot zoen.
Aerts. Dit prevelen duurt te lang. men vall' den jongſten tegen.
Vrb. Hou ſtant. Urbaen worde eerſt van 't moortgeweer dorre-
Aerts. My dunkt gy ſtaet verſtelt, en ſteekt de hoofden vaſt (gen.
Al ſuffende by een. volvoertge zoo mijn laſt?
Rei. Verſchoon uw prieſterdom, ô wreker van de Goden.
Hun trou verlet mijn hant.
Aerts. En teffens mijn geboden.
Doorſteek hun beide met het zoenzwaert. voort. ſtoot toe,
Stoot toe. de Goden zijn die laſtermonden moê,
Dit is het hof ten ſpijt.
Vrb. Wy ſterven martelaren.
Op 't ſpoor des kruisgezants....
Aerts. 'K gebiede u in te varen.
Voort.
Ign. Ach! mijn broeder, ach? omhelsme doch. ik hoor
De vreugtbazuin alreê, in 't hooge hemelkoor.
Vrb. ô Hemel, geef my kracht om 't aengezicht te wenden.
'T afgodiſch moortaltaer bezwaeit mijn laetſte elenden.
Ign. 'K ontfang uw veege ziel in mijn beſturven mont.
Verlicht dit blinde volk door uw genâverbont.
Traz. Men ſpreek hen aen, en ſtraff' die moet wil naer behoren.

Maöv. Genadighste, vertoef.
Traz. 'K mistrouwe zelf mijne ooren
In deze tieranny. verbastert kerkgebroet,
Hoe zal uw kop hier na noch druipen van dit bloet!
Celi. De keizer staet verstomt; maer 't zal noch anders dagen.
Daer rijst noch zwarter bui met ongestuimer vlagen.
Die zwarte donderstorm hangt uwen troon op 't hooft.
'T is alles my ontdekt.
Aerts. Ik heb u lang belooft,
Pagodelingen en godvrugte altaergenooten,
Van 't voorrecht te voorzien daer gy zijt uitgestooten.
Terwijl de heerschappy noch teêr is, en 't gezagh
Der tempelieren veel by 't muitend hof vermag,
Zal ik op deeze wijs mijn tempeleeden staven,
Den keizer smeken dat hy zijn vervloekte slaven,
Ten godenoffer geve op 't oorlogsdankaltaer.
Om Xunchis nederlaeg en 't afgekeert gevaer;
En om de godbegeerte een beter glans te geven,
Heb ik in vaerzen dit orakel uitgeschreven.
Dat zullen nu, als ik den Vorst in 't hof ontmoet',
De kerkkoralen hem voorlezen in mijn stoet.
Dan weet ik dezen moort den keizer op te dringen,
Het opgehitste graeu het hof te doen bespringen,
Op mijnen wenk, en dan Trazil, verlegen, flus
Te dwingen naer mijn hant tot hy mijn voeten kuss'.
Rei. De goden hebben dit u ingestort van boven.
Aerts. Noch hel noch hemel zal ons van dit recht berooven.
Ik zie Trazil den staf gebroken in de hant.
Dan is de tempelhulk naer onzen wensch gelant.
De Priesterlieverei verwinn' den staf en degen.
Rei. Wy hebben lang genoeg gedoken en gezwegen.
Het duiken wort met recht van 't geestlijk volk gehaet,
Dat rust niet voor de troon beneden 't outer staet.
Aerts. Elk make zich gereet om d'aenslag kracht te geven.

En toone zich vol lift. dat niemant onbedreven
Den keizer nader. dat dit nergens uit en breekt.
Traz. De wraek fla hen, en my, indien ik dit niet wreek.

Sinkio.

De Tarters hebben burg en markten ingenomen,
En ftorten in de ftad als overlade ftroomen.
Peking fchijnt in een zee van bloet en vlam hervormt,
Die langs de daken giert, terwijl men vecht en ftormt.
Het hof, dat als een ftad met wallen wort befloten,
Hoort noch van d'oproer niet, door d'omgekochte grooten.
En 't is gefchapen dat het eer geen onweêr hoor,
Hoe fel het noorden brult, voor dat de groote Moor,
De ftormbrug overrukke om in 't paleis te wijken,
Wiens Keizer 't flot bewaert van vyftien Koninkrijken.

Trazil. Celione. Maövenlung.

Ik zie hen in 't verfchiet.
Cel. Zy komen herwaerts aen.
Traz. Maar zullen zonder wraek mijn handen niet ontgaen.
Ik zal de gramfchap, die me ontroert, wat doen bedaren.
Maöv. Breek teffens nu 't gezagh der valfche tempelaren.

Rei van Priefteren. Aertswichelaer.
Trazil. Celione. Maôvenlung.

Ik ben beluft op menfchenfchonken.
Blufch uit de vruchtelooze vonken,
Smakt beeftefpieren van 't altaer.
Men flachte my de Kriftepapen.
Zoo ftrekk' mijn gunft het rijk een wapen,
Waerop het afftuit al 't gevaer.

Wich.

Wich. Zoo zong de Waermont en zoo galmde 't koorgewelf.
Wy zagen een gerit van ſtralen, en hem zelf
In 't midden van een vlam uitſlikkren, daer de zonne
Haer oogen blint op ziet, door grooten glans verwonnen.
Zoo bralt in 't middelpunt de tintelende maen,
Als zy rontom zich heeft de ſtarrelichten ſtaen,
En met haer vier verwint de kleiner hemellichten.
Zoo blonk de God toen hy de ſtaetorakeldichten
Geeindight had, en vloog door al de daken heen.
Wy volgden met ons oog kerkplichtig van beneên;
Daer hy, gezwinder als een ſchietpijl opgeſchoten,
Door wolk en hemeltrans de blaeuwe hemelklooten
Zijn zoolen kuſſen liet. noch blonk in ons gezicht
Een goddelijke vonk van dat verquikkend licht,
Als eindelijk die ſtrael met hem quam op te ſteigeren.
Wie durf den hemelvorſt die godbelofte weigeren?
Traz. Betael ze zoo gy wilt, men hout de ſlaven vry.
Ik zal niet lijden dat die outertieranny
De lenden van mijn ſtaet, reets quijnende en gebroken,
Geheel in ſtukken ſla. het menſchenofferſmoken
Heeft al te quaden geur. daer is al meer aen vaſt.
Het geeft te vrijen voet tot grooter overlaſt,
Aen 't wreede papendom dat vol van leugenvonden,
Geduurig twiſtvuur ſtookt, zich wentlende in de zonden
Daer 't andre ſchuw van maekt, en volk en Vorſt verdeelt,
Ja zelfs al lachende met kroon en ſcepters ſpeelt:
Daer 't, tredende in zijn gout, noch durft den Vorſt beſpotten.
Waer dreef oit Wichelaer zijn dolk door menſcheſtrotten?
Waer wierde 't moortaltaer met vreemdlingsbloet begruiſt?
Of hebtge dan alleen in uwe ziel gehuiſt
Al wat de Scyten zelf verſmoren met hun lippen?
Laet zich d'orakelgod die gruwelen ontſlippen?
Ik zie door 't wuiven heen, en merk dien toeleg wel.
Elk hou zich by zijn dienſt en ſtaek dit heiloos ſpel.

Bezwanger het altaer met plegtige offerhanden.
Betast de veezelen. doorsnuffel d ingewanden.
Ik vier' het priesterampt; maer haet' hem die 't bekleet,
Wanneer hy van 't altaer op vorstetroonen treet.
Wich. Gy durft, na dat gy 't rijk met uwe vloekverwanten
Verweldigt hebt, u noch met d'oppergoden kanten;
En, niet vernoegt de wet gelijk een dwingelant,
En 't graeu dat daer voor buigt, te stellen naer uw hant,
My, out en afgeleeft, besneeut van zilvre haren,
Met een gewaende magt, in 't flikkrig godschilt varen!
De Godspraek roept om vleesch, die ons deze inspraek gaf.
Het outer opent ons de lippen, niet uw staf.
Dit 's ons bedrijf: wy zien hoe laeg de zonnestralen
Neêrschieten van om hoog, of deze starren dwalen,
Die op gepalten tijt voltrekken haren loop:
Waerom de maen, als met een diamanten knoop
Vereenigt aen de zon, niet van zich zelf kan lichten,
Of d'aerdkloot, hangende in zijn spillen en gewrichten,
Zijn lichaem tusschen 't hooft der heldre zon en maen
Kan dringen, en het licht der mane schuil doen gaen:
Of 't alles uit een ei, zoo Kochinciners dryven,
Geteelt is; of het wit weêrzijts den doir kan styven;
En scheppen uit den dop het groote hemelvelt.
Of d'aerde, zoo tot noch by elk is vastgestelt,
Zich sluit in 't hemeldak in 't vierkant met vier punten;
Dan ofze, om boven al wat vreemt is uit te munten,
Gestaeg om 't vast gebou des hemels rolt en wendt:
Of dit heelal bestaet uit klooten zonder end.
Of Omtofers, die hier uit Indostan belanden,
[Daer Ganges 't zuidereind bepaelt met goude stranden]
Met recht de zielen doen in andre rompen gaen:
Of d'aerde kleener is als 't lichaem van de maen:
Of Panzon, d'eerste mensch, is door een ei gebeten,
Of van 't verwart gevaerte allenx by een gesmeten:

Of

Of van God Tain met ziel en lichaem aengedaen:
Of wy na onze doot geheel en al vergaen,
Met Lanzus, die den luſt voor 't hoogſte goet bepalen:
Waerom het volk dat in Peru komt ſchatten halen,
Den zeilſteen ſlypen kan dat hy naer 't noorden draeit;
En ſchoon 't getakelt boſch naer 't ooſt en weſten zwaeit,
Noch vint hy 't noorder as en ziet geen andre ſtreken.
En zijnwe moede met den Brachman 't hooft te breken,
Men wekt de zangkonſt op, dat kerk en koorgalm bromm',
Dan luſt het ons voor 't rijk 't verbolgen godendom
Te zoenen, en zijn gunſt aen onze zy te trekken,
Dat hunne magt den ſtaet een pyler mag verſtrekken,
En Xunchi breidele, die vruchteloos zijn volk
Ter vleeſchbank heeft gebracht, ten doel van uwen dolk.
Mijn leven is vergeefſch ten dienſt van 't lant verſleten,
Zoo gy, door ouden wrok op 't Prieſterdom gebeten,
De godheit, bronaêr van al 't wenſchelijke goet,
Te leur durft ſtellen om een hant vol ſmook en bloet.

Traz. Een godheit, die gy zelf verziert in uw gedachten,
En oppronkt zooge wilt in ruſtelooze nachten:
Een godheit die voor al geen wichelaren paſt,
Een bloetgod die met een ondragelijken laſt
Mijn ſchouders dreigt. geen god, maer huichelende papen
Ontzeg ik 't menſchenſmook.

Wich. Gaet voor, mijn offerknapen,
Wy volgen, maer ik zweer!

Traz. Ontaerde gryzaert leer
Uw keizer vreezen.

Maöv. Hier en helpt geen tegenweêr.
Beziet uw ſtaetzucht daer, vermomt met papedroomen.
Het offer is volvoert. de moeite u afgenomen.
Daer zijn de lijken.

Cel. Ziet gy....

Sinkio. Trazil. Celione. Maövenlung. Aertswichelaer.

Wapen! wapen! moort!
Traz. Waer wortdat naer gekrijſchdat moortgedruiſch gehoort?
Wat brengt ons Sinkio, dus ſchielijk aengevlogen?
Sink. Een woeſten baiert vol rampzaligheit. mijne oogen
Zijn blint, en gruwen voor de gruwlen dezer nacht.
Het Aziaenſche rijk valt Xunchis oorlogsmagt
Ten roof. de trotſe kam is ons van 't hooft gebeten.
De Tarter wort alom voor Rijkshooft uitgekreten.
De ſchorre hooren ſchreeut geduurig moort en brant,
De wapenburg weêrſtaet hun magt aan d'ooſterkant.
De veltheer heeft zijn heir rontom het hof geſlagen,
En ſtreeft ter muurbreſſe in met zijne hinderlagen.
Uw middelhof alleen is noch van inval vry.
De weêrwraeck van Zunchin dekt hun verradery.
Ze roepen niet als wraeck, gy kuntze niet verdryven,
Noch hunne hant ontgaen.
Traz. Wie zal mijn zijde ſtyven,
Datwe in ons uiterſte de plondraers tegenſtaen?
Cel. Laet af. gy geſpt vergeefſch 't wanhoopig harnas aen.
Ik wil mijn bedgenoot als doodgenoot verzellen.
Een krijgsman laet zich niet al levende beknellen
Van zijne weêrparty.
Traz. Gâ heen dan ſchoone Vrouw,
Berei uw liefde plaets tot zegel van uw trouw.
Ik zal u volgen. gy koſt hier mijn bloet ontvonken
Met minneprikkelen. daer zal uw liefde dronken
Van uw wellustigheit, haer wit bereiken. gae.
Gaê, dael naer onderen daer gy geen ongenaê
Geen Tarter in het hof der ſchimmen hoeft te vreezen.
Waert gy mijn luſtgenoot, gy zult zijn boel niet wezen.
Maöv. Heeft uw verwoede hant, ô zinneloozе Vorſt,

Het

Het klinkend ſtael gedrukt in deze blanke borſt!
O korte heerſchappy! ik zalme een open maken
Door d'yzre drommen, of met u mijn ziele braken.
Cel. Ach! volgme: want de geeſt ontſlipt mijn dootſchen mont:
Of vlucht. maer hoe. begraef my in een andren gront,
En ſchrijf op 't graf: Dit kon Trazil zijn Vrouw bewijzen
In ballingſchap. niet meer. ik ſterf.
Traz. De ſchimmen ryzen
Ten afgront uit. ai my! daer komt d'ontzielde Vorſt.
Hy daelt, en toont my in het dalen d'ope borſt
En ribben, door dit ſtael geſcheiden.
Wich. 'T zijn de goden,
Ondankbre rijxpeſt, die u pynigen, geen dooden.
Nu ſtaet mijn wraek in top. het onverzade graf
Ontſluit geen geeſten als tot laetſte loon en ſtraf.
Dat komt van 't godendom zoo ſtout te heeten liegen.
Maer 't hemelſche gerecht is niet in ſlaep te wiegen.
O hemelrechteren, vermeerder hem zijn pijn!
Traz. Fortuin! hoe lang, hoe lang zult gyme tegen zijn!
Wich. Sterf dwingelant, dan zultge 't onheil met u ſlepen.
De wraek ſtaet ſchrap om u ter werrelt uit te zwepen.
Traz. Mijn lijfſchutbenden, ach! waer zijnze? vat den ſchelm,
En doet hem ziel en bloet uitſtorten in mijn helm,
Op dat die laetſte dronk mijn heete wraek magh laven.
Wich. Ga nu zachtmoedig Prins, verlos uw Kriſtenſlaven.
Traz. Vertrek bedrieger, en verlaet mijn hof. voort, voort.
Ik blijve in al mijn ramp Trazil. mijn vorſtlijk woort
Is u een godſpraek. ik ben tot uw haet geboren.
Wich. O vrouwenmoordenaer, 'k zal haeſt uw ſterven hooren.
Woed nu zoo lang gy wilt. ik gaê.
Traz. ô Goden ach!
Verhoort my. ſtopt gy nu uw ooren? is mijn dagh
Zoo draê in nacht verkeert? en kan ik 't niet ontvluchten
Zoo luſt het ons voor 't laeſt het harte eens uit te zuchten,

Vervloekte nacht die noit in mijn gedachten zijt,
Dat gy 't geweten niet dien keizermoort verwijt,
My domplende in een kolk van troostelooze tranen.
Maer 't is te laet bedacht. nu zal ik deze lanen
En lustpricelen weêr doen galmen op mijn kreet.
Ach! had een Krokodil, zoo hongerig en wreet,
De boorden van den Nijl bezoedelt met mijn spieren,
En 't overschot geschaft aen hongerige dieren!
De doove hemel schijnt te lachen om mijn druk.
Die brout me dit verraet en gruwlijk ongeluk.
Elk poogt den nieuwen Vorst de voeten dwars te zetten.
'K zie paerdehoeven, en ik hoor triomftrompetten
Een doodlijk stormgedruisch schakeren. wijkme. stil.
Daer ryst mijn gemaelin van ondren op. ik wil
Haer vragen wat zy met dat fakkellicht zal maken.
Ik zie Zunchin, bespat van bloet, de banden slaken
Van Koja, die noch naeu zijn adem halen kan.
Wy zijn omsingelt van een geestenvloekgespan.
Mijn kamerlingen, mijn trouwanten, mijn soldaten,
Waer zijtge? hebtge my met mijn geluk verlaten?
Onzalig nootlot! foei? gy hebt my in uw schoot
Gekoestert, om my nu in d'allerbangste noot
Te stikken, en myn vloek my te doen overleven.
Waer is mijn rechterhant Maövenlung gebleven?
Of prest hy in mijn dienst zijn regementen aen?
Omring de Tarters. zoo. val in. sla doot. val aen.
Gy gaeft my eerst de kroon die ik nu zal behouwen.
Verheug u Celione! ik heb 't vergif gebrouwen.
Waeraen uw Vyant zich te barste zwelgen zal,
'T is wollefswortelsap en drakenspog met gal.
Groothartige Lykungs! is 't nu een tijt van vrijen?
Te velt. te wapen. op. ruk uw soldaterijen,
Uw forse krijgslien met de nachtklaroen byeen.
Heeft die niet stems genoeg, zoo moetge zelfs te been,

En

En van den toorentrans een groover keel opſteken
Als 't buldrend noorden, wen 't de bergen poogt te breken.
Verſtom den donder met uw vreeſlijk krijgsgeluit.
Maer ſtil. wy vallen zelfs den vyanden ten buit.
Mijn heldre morgenſtar is als een rook verdwenen.
Mijn zonn' die 's avonts rees is 's morgens uitgeſchenen.
Wat woelt'er in mijn brein! ô arm! waer is uw kracht?
Ontzenuwt, op den loop. ô lange bange nacht,
Hoe treftge my, en doet my bloet en etter zweeten!
Helaes! 't is uit met ons. het hof wort opgeſmeten.
De deuren met gewelt ter ſpillen uitgetorſt.
Nu zoektmen Vorſt Trazil. neen tigers, neen, mijn borſt
Is t'edle roof voor u. geen Tarter zal ons toomen.
Wy gaen. hier is de koorde, en ginder zijn de boomen.
Daer rukt de nachtwolf voort. 't is al te lang gemart.
Mijn eerſte vreugt helaes! is nu mijn laetſte ſmart.

Rei vau Sineeſinnen.

ZANG.

Ach! dat Turbanôs geeſt, eens uit
Het gulde grafgewelf gerezen,
Zijn trotſe hooftſtad, die, voor dezen,
Heeft ſcheutvry op haer borſt geſtuit
Al wat zich kantte met zijn kracht,
Dus jammerlijk zagh t'onderbragt:
Hy zou met zuchten, ſnik op ſnik,
Dees klaght ten boezem uit doen wellen:
Wat roofgedrogte komt my quellen
Dat d'afgeleefde een oogenblik
De ruſt misgunt. ô tigerhol!
Is noch uw holle balg niet vol
Gepropt met dierbaar menſchen bloet?
Moeſt gy mijn erfdeel meê aenranden?

Ach!

Ach! ſlâ veel liever uwe tanden,
Met uwer moordenaren ſtoet,
In mijn gebeente, wie gy zijt,
Die my noch na mijn doot benijt:
En doet my, zoo lang ongeroert,
In mijn paleizen komen ſpoken,
(Was noch de wraek maer zat gewroken!)
Van burgertranen opgevoert.
Mijn Vaderlooze burgerſchaer!
'K zal u bedekken met mijn vleugelen,
Of ik die tigers kon beteugelen.
Komt Pekijnyten, komt vergaer.
Gy zijt mijn lendenzaet waer heen?
Maer noemtze eerſt die u dus vertreên.

TEGENZANG.

Hou op Turbano! vraeg niet meer.
(Deze antwoort zou de burger geven)
Gy waert helaes! gy waert in 't leven
Ons wettig oppervorſt en heer,
Nu maer een krachtelooze geeſt,
Een nachtſchim die den middag vreeſt.
Ik buig my echter voor uw laſt.
D'erfvyant kruiſt op uwe ſtraten.
Ach! Tartarie is uitgelaten;
De tierannie brult en baſt
En dreigt het al met wreeden muil
Te rukken naer den afgront. ſchuil
Ey ſchuil, eer dat zy u, beſchorſt
Met borſtpantſier en beukelaren,
Dreigt brullende in de kroon te varen,
Die gy zoo loflijk hebt getorſt.
Geen maegt of zuigling wort verſchoont.

Trazil, noch eerst tot Vorst gekroont,
Heeft, om des vyants hant t'ontgaen,
Zijn hant tot vyant moeten maken.
'T verwulffel van uw trotse daken,
Dat als een wonder pleeg te staen,
Is nu een moortkuil vol gevaer.
De krijg maekt Vorsten eigenmoorders:
Het vreedzaem graeu' tot vreêverstoorders:
De steden hellen, dootsch en naer',
Naer 't einde; een ongenadig lot,
Waer mê uw glori wort geknot.

SLOTZANG.

'T verraet heeft ons dien ramp gebrouwen,
Geblinthokt door den schat.
Koom leer u nu niet meer vertrouwen
Op schoonen schijn, en wat
Het oog van buiten u komt liegen,
De broeder zelf is uit
Om zijnen broeder te bedriegen.
Ach! Blixemslinger stuit
Den inbreuk die een veilig open
Aen allen gruwel geeft.
Moet nu de burgery bekoopen
Het geen haer keizer heeft,
Gelijk de nyt verdicht, bedreven?
Geen onheil duurt altijt.
Het bittere wort in dit leven
Met honig gekonfyt.
Het rond is vol verwisselingen.
Die keeren beurt om beurt.
Gelukkig die uit alle dingen
Het allerbeste keurt.

Wy trooſten ons al d'ongelukken,
En hoopen beter ſtaet.
De Goden houden in 't verdrukken,
Altijt de middelmaet.

VYFDE BEDRYF.

Xunchi. Trazil. Nojoza.

DAt nu Peking, vol rook en vlammen,
Taimingaes Keizerlijken ſtammen
Geheel vergete en ſmoore in bloet,
Dat als een doorgebroken vloet,
Of hooge waterval, komt ſtorten
Langs 't neêrgeblixemt hof, en korten
Den roem van haer gedachtenis,
Nu 't al door my vertreden is.
En gy, ô hooft der muitelingen,
Hoe dorſt gy naer die glorie dingen,
Meineedige, die zoo verwoet
Geplaſt hebt in uw Koningsbloet?
Dat roept mijn armen nu tot wrake.
Gy ziet hoeze uit mijn oogen blake;
En heft gy 't onbeſchaemt gezicht
Noch ongedootverft in het licht?
Traz. Gy hoeft my 's Keizers doot zoo ſcherp niet toe te byten,
Ik deede een andre daet, die moogtge my verwyten,
Dat ik, niet denkende op uw krokodillenaert,
De kroon, zoo duur gekocht, niet beter heb bewaert.
Xun. Ik heb mijn Vorſtlijk recht gewroken;
Maer wie heeft eerſt 't verbont gebroken,
Toen na het Ningiveens gevecht
Voor eeuwig d'erftwiſt wiert beſlecht?
Heeft toen Zunchin niet op uw raden

Den

Den oorlog op zijn hals geladen.
En, buiten alle recht, geslaekt
De vredebanden, nieu gemaekt?
Traz. 'T is waer. ik heb hem eerst den oorlog doen beloven,
Om dat gy grooter buit met plonderen en rooven
En lantontheilsteren veroverde als in twist,
En 't rijk, in schijn van vrede, uithongerde met list.
Uw vrede stont hem duur; en nu is 't eerst gebleken,
Hoe zuur die valsche vreê het rijk komt op te breken.
Ach! had ik Sina, voor dien zwaren donderslag,
Veel liever met zijn Vorst verdelgt in eenen dagh!
Xun. Ik zal die fiere tong bedwingen.
Wie kan van wederspannelingen
En Vorstenvlegels, snoot van staet,
Dat tegenspartlen zonder maet,
Verdragen, zonder zich t'ontsteken?
Ik zal dien harden kop haest breken.
Traz. Dan zal ik, stervende, noch wenschen dat het hof
U en uw ryxboelin verplettere tot stof.
Nojos. Dien kroonvloek stuite al 't hemelheir der Goden,
Die Tartarie in hare bergpagoden
En kerken viert, de werrelt door; maer gy
Rampzalige wat trotse razerny
Doet u aldus uw slaefschen stant vergeten?
Voort, voort, men sla den dollen aen een keten.
Xun. Leg eerst al 't Vorstlijk hulsel neêr.
Hoe, biet een slave ons tegenweer?
Waer zal die trotse moet noch enden?
Voort, voort. men scheur het van zijn lenden.
Traz. Moet ik in 't aengezicht van mijn verheerden troon
Afleggen heerschappye, en vrygeboorte en kroon;
En zien een halven man, verwijft in alle leden,
Gewentelt in het gout, mijn eigen stoel betreden?
O goden! had Trazil noch voor een man gebukt,

Die

Die hem al vechtende den fcepter had ontrukt:
Dan zou zijn mont zich niet van 't flinx geval beklagen.
Nu is hem Sina niet ontweldigt, maer ontdragen,
Verraderlijk, gelijk een nachtbeer blode en mat
Een onverdachte proi in zijne tanden vat,
En zuigt het laeuwe bloet uit aderen en fchonken,
En hangt op 't lekker aes ten halze vol gedronken.
Hoe heeft my 't onheil fteets de voeten dwars gezet,
En in de doot ook zelfs de galgendoot belet!
Dees'goude koordenftrop was om mijn hals gewrongen,
Toen uwe hinderlaeg my fchielijk heeft befprongen,
En d'eervergeten Moor van d'ebbentak gefneên,
Om uwen Olifant, geketent, voor te treên.
Fy had de donder my veel liever neêrgeflagen,
Als dat d'elendige Trazil uw fchimp moet dragen!
De veltheer, uw krijgsgeesfel vol van lof,
Zal aenftonts zelf verfchijnen in het hof.
Hy moet zich in Pekings verderf vermaken,
Daer eene zee van vuur d'aeloude daken
Aen d'ooftergas verdrenkt in fmook en puin,
Met alle die hartnekkig hunne kruin
Opfteken, en den blixem der Tartaren
Niet vreezen in zijn gruwlijk fchilt te varen.
Het grof gefchut van geen gewelt geftuit
Braekt ftorm op ftorm falpeterwolken uit,
En dondert en rammeit de burg en rotfen
In ftukken die de Noortfche ftanders trotfen.
Gy moet Peking, noch ftikkende in den gloet,
De drooge keel verzaden met uw bloet.
Xun. Ik zal u eerft dat zegebranden
Door 't hofverfchiet langs dees'waranden
Vertoonen, en Peking van hier,
Begraveu onder 't oorlogsvier;
Zoo ver het my durft tegenkanten;

Dan

Dan moogt gy zelf uw vloekverwanten,
Gesleept, gescheurt op 't moortschavot
Van ons baldadig legerrot,
In uitgebroke razernye
Beschreien met uw rijxvoogdye.
De veltheer zal noch voor den dagh
Dat schouspel, onder 't hofgelach,
Met my bezien; maer d'oorlogshooren
Doet my de legervreugden hooren.
De groote Moor stapt herwaert aen.
Ik hoor de zegetrommels slaen.
Nojos. Ik zie hem zelf een legergod vertonen,
Om 't strijtbaer hooft bekranst met lauwerkroonen.
Xun. Mevrouw laet my een wijl alleen.
Trauwanten brengt Trazil beneên.

Quarong, Xunchi.

Dat alle landen voor dit krijgsgeluk verstommen.
Zoo moet uw majesteit gelijk een zon, geklommen
Door d'oorlogsnevelen en 't harte van den nacht,
Al 't ondermaensche volk doen schrikken voor haer magt.
Nu vreest uw staetgelei geen oorlogsbarreningen.
Gy zult het yzervolk in d'yzerryken dwingen,
En zwemmen 't marmer door aen 's werrelts morgenstont
In 't holgebuikte vlot. gy zult den gouden mont
Van mijn geboortevloet, daer 't middagvuur de mooren
Braet in een andre lugt, doen naer uw krijgswet hooren,
En zien den Tiber, die de Kristenoevers schaeft
En op zijn Priesterdom ten starrenhemel draeft.
Ik heb mijn keurebende, en 't leger van Terutzen
Vervarelijk gehelmt met ruige wollefsmutzen,
Daer eene beerenhuit hun hopmans pantser strekt,
En met bebloeden muil dat forsche voorhooft dekt,

Met Nairos troepen, en die aen de watervlieten
Van 't klippige Luzzou vergifte pylen ſchieten,
Ter ooſtburg aengevoert, daer 't winterleger ſtout
Het hooft durft biên, en in twee rotſen zich onthout.
De ſtormklaroen ontvonkt den moet. wy, onbezweken,
Slaen ſtormgereetſchap in de burgtgehuchte, en ſteken
Den ſtander op. en ſtaet een krijgsman 't roemen vry,
De dubble rots bezwijkt voor uwe heerſchappy.
Dat nu d'onmeetbre kreits van vijftien koninkrijken,
Na 't vallen van Peking, haer trotſe vlag leer ſtrijken.
Xun. Ik kenne uw wapeneer, en als na 't ongeluk
Der hooftſtad, Sina zich zal buigen onder 't juk,
Zal ik uw oorlogsdeugt met grooter ſtaet bedenken.
Geen roem vergroot uw lof, geen laſter kanze krenken.
Quar. Dat ik uw Majeſteit ootmoedig dien en eer,
Is 't opperſte geluk dat ik van haer begeer.

Sinkio. Hunguan. Quarong. Xunchi.

Ik koom den grooten Cham, 't Sineeſch gezagh, begroeten
Op d'erftroon van Peking, en kuſſe deze voeten,
Die beide werrelden doen davren op hun tret.
Zoo wort d'aloude wrok door nieuwe wraek verplet!
D'erfvyantſchap, de haet en moort, gezuſterlingen,
Gedondert door uw hant, uit alle werreltkringen!
Uw krijgsliên dringen vaſt, gelijk een vogelvlucht,
Die in de laegten ſtrijkt uit d'onbepaelde lucht,
Zich uitſpreit in het dal en vult 'et berggeweſte,
Ter poorten in, langs brug en neêrgeſchote veſte.
Zy woelen in een ty van roofbegeerte en eer.
Men telt de baren eer in 't grondelooze meir,
Die d'yszee doet het hooft door gryze beeren rollen,
Wen donderzwangre lucht zwart en om 't hooft gezwollen,
Het golvenrak beſtormt met hagelbui en wint:

De

De koorenairen, die de rijke lantman vint
En oegst, wanneer de zon, het leeuwenhooft doorreden,
Vast arbeit met meer gloet den staert voorby te treden,
En geeft al 't koorenvelt een tabbert geel van gout,
Zijn minder als het volk dat Sinaes pracht beschout:
En, in 't bespiegelen der hooftstad opgetogen,
Geen stad, maer werrelt schijnt t'ondekken met hun' oogen.
De neêrlaeg van Peking zal alle steden 't hooft
Doen onderhalen, eer 't de Keizer zelfs gelooft.

Sink. Hung. Lang leef de werreltvorst!

Xun. Manhafte wraekgenoten,
'K zal uw verlooren schat herstellen en vergrooten.
Het akkerlant, van daer Kanton in zee gestort,
Door duizent aders, speelt by d'Indianen, wort
Aen Sinkio en u, die, uit den stam geboren
Der Hunguannen, steets de lantlucht hebt verkoren
Voor 't ongestadig Hof, om uwen dienst vereert.
Wie wapenhandel lust, en allerliefst verkeert
Daer heele legers in slagorden 't zamen horten,
Begeer het maer. ik wil nu niemants lust verkorten.

Sink. Hung. Wraekg. Lang leve uw Majesteit.

Hung. Wy zullen uwen lof
Verbreiden, zoo lang gy uw hofpoëten stof
Tot dichtery verschaft om heerlijk op te brommen.
Men zal aen 's werrelts kim noch Xunchis eindkolommen
Uit marmerrotsen zien ten hemel opgehaelt,
Opdat gy van die kruin ons als een Zon bestraelt.
Wy zijn voldaen. *Binnen.*

Xun. Ik niet. 'k bemin 't verraet, maer hate
Verraders die hun Vorst om wat genots verlaten:
Want die zijn vaderlant uit dolle wraek verkoopt,
Zal zelf den donderaer, schoon hy de bergen sloopt,
En aerde en hemel mengt niet vreezen aen te schennen.
'Tis raedzaemst hun dienlust, eer 't meer gebeurt, t'ontwennen.

Zoo lang die ſlange my in 't ruſtloos ingewant
Mag neſtlen, vreeze ik. volg haer op den waterkant,
Trauwanten, en brengt my hun hoofden voor den morgen.
Een Vorſt moet voor zijn ruſt meer als zijn opſpraek zorgen.

Trazil. Quarang. Nojoza. Xunchi.

Betrokken hemel ſtort een dichten watervloet,
Een regenoceaen op deze zee van gloet,
En toom het ooſten dat met opgeſpalkte kaken,
Dien ſnellen vuurſtroom jaegt door zulk een riſt van daken,
Hoftimmeraedjen en Pagoden nieu en out,
Gepropt van paerelſchat, bevloert met zijde en gout.
Zoo zult gy dan Peking begraven in zijn aſſen:
Die koningin, die elk was boven 't hooft gewaſſen,
Zal haer gefoltert lijk verliezen onder 't puin,
En gaen voor eeuwig ſchuil met haer verbrande kruin.
Zoo zal de dageraet de Rijkſtat zien verſlagen
Die s' avonts noch de kroon des werrelts had gedragen,
En als een middelpunt den weg te wyzen plagh,
Door 't flikkren van haer gout aen d'ondergaenden dagh.
Moſt ik Peking in ſmook en vlammen zien verteeren,
Ter neêr geſmeten van griffoenen die 't beheeren,
En na haer ſterfnacht zelf op 't dootſche kerkhof ſtaen,
Die liever in haer brant zou ſtikken en vergaen
Dan dus, geketent en ontbloot van onderzaten,
Een halve vrouw te zien met zijne nachtſoldaten;
Die, vreezende met my een toght in 't oorlogsvelt
Grootmoedig uit te ſtaen, mijn volk met kracht van gelt
Heeft omgekocht, en als beſchaemt zijn kop t'ontdekken,
In 't zonnelicht, by nacht, ter nachtſtorm aen quam trekken.
De hemelvierſchaer wreek dat gruwlijk lantverraet.
Quar. Zoo blaft een dolle hont, die aen den halsbant gaet.
Heb ik u, in 't gezicht des ringmuurs, niet verſlagen,

De

De leeuwſtandaerden zelf van uwe tent gedragen,
En uwe benden zoo met ſtryden afgemat,
Dat gy uw hielen lichtte en bergde 't lijf in ſtad,
Daer gy uw ongeval en neêrlage op moſt kroppen;
En wy met weinig volks, en met bebloede koppen,
U als een hartejaght vervolgden op dien tret,
Den vlugter kennende aen zijn hoog gepluimt helmet?

Traz. Toen was mijn heir verdeelt. en, om dien hoon te wreken
Heb ik het krijgsgeluk daer na meê afgekeken;
Toen gy mijn hant ontſnapte aen 't biezige moeras,
Daer d'ongenaekbre rots ter noot uw vryburg was.
Al d'oorlogsroem dien gy in 't krijgsvelt hebt verkregen,
Toen d'eere u waerder was als uw bevochte zegen
Legt, met het dempen van Peking, geſmoort in ſtof.
Ik ben beſchaemt dat gy, een krijgsman zoo vol lof,
Die met d'opſtaende zon den naem der Morianen
Verhefte, tot daer 't licht de groote hemelbanen
Doorvlogen, 't gloeiend hooft in zee verkoelt, uw faem
Dus brantmerkt, moedig op uw nachtverraders naem.

Nojoſ. Getergde Vorſt die alle vier de winden,
Op uwe ſtem ontbinden kunt en binden,
Gaet u die hoon niet boven het gedult?
Verdraegt gy dat een moordenaer, gehult
En tegen regt op Sinaes troon gedrongen,
Van ſchelmen die met hem hun Vorſt beſprongen,
U zoo verwaent in 't aengezicht braveert?

Quar. Beſnoei dien hoogmoet. treê die trots in 't ſtof ter nêer.
Doorluchtigſte Monarch, zijn maght leit al aen mooten:
Zoo zie ik den Sineeſch zijn wrevlig voorhooft ſtooten.
Wie oit gelijk een leeuw met u te ſtrijden quam,
Zal, door die fierheit, zich herſcheppen in een lam.
Want om uw nieuwen troon te grootſcher op te treden,
Moet deze dwingelant uw trap zijn van beneden.

Xun. Zoo leertmen 't al den kop verpletten,

Dat tegen Xunchi zich durft zetten,
En onverzeert op tigers gaen,
Die alle jagers tegenstaen.
Hoe brullende in getergden toren,
Het moet hun lusten ons te hooren.
Zoo leertmen draken, hoe verwoet,
De lenden intreên met den voet!
Waer samlen nu mijn hoftrouwanten?
Tast toe, tast toe, van alle kanten,
En wurgt aen deze Hofpilaer
Den grooten Keizermoordenaer. *Binnen.*

Traz. Mijn ongevallen zijn tot zulk een top gerezen,
Dat my de strengste doot nu moet genadig wezen.
Verraders, toeft niet, komt. verworgtme op deze steê.
Ik walg van u, van 't hof en van my zelven meê.
Wie zich te blint vergaept aen staet en Vorstendommen,
Zie my, weleer ten top van mogentheit geklommen,
Die met mijn scepter reikte aen 't eind van d'oceaen:
Die andre werrelden deed in mijn boejen slaen,
Daer andre starren om een andren hemel waren;
Zie my, zoo groot een Vorst, in ketens der Tartaren.
Maer gy scherprechteren, zegt uwen dwingelant
Dat ik de dood ontfang gelijk een Vorstlijk pant.
Zoo moet hem 't zelfde licht, dat hem om hoog zagh klimmen,
Rampzaliger dan my zien dalen by de schimmen.

Quarong. Xunchi.

Dat Polizangi nu vry opzie uit zijn kil,
En spelemeie om hoog, hoe dwingelant Trazil
Geblixemt in zijn hof, wort op het hart getreden.
Hy hoore van zijn strant de barsse wapens smeden
Voor hooftstad Kambalu, die trots een stedekroon
Van twaelf voorsteên met haer poorten draegt ten toon;
En breit haer grenzen uit aen 't zuiden by de Mooren,

Daer

Daer Ganges paerlen teelt, en d'oevers kroont met koren:
Of trapt den Poolſchen gront; of dempt Vizul met ſteen
Aen 't lenteblazent weſt: of breekt door Sina heen,
In 't ooſten van Japan dat drieënvyſtig kroonen
Voor groot Meako doet verneedren en vertoonen,
Zoo dikmael haer tieran de groote vierſchaer ſpant:
Of zent om ſpecerie in der Molukken lant,
Of boort door 't heet Peru en 't lant der Patagonen,
Dat ſtrijdbre Reuzelant, daer Poliſemen woonen;
Tot daer het vierde deel der groote werreltkloot
Een eeuwig leven ſtelt in Kriſtus kruis en doot.
Laet nu, ô Hemelzoon, uw legerleeuw doen blijken,
Dat gy beſchermheer zijt van zoo veel Koninkrijken;
En dat Trazil hier ſta, of zijn gelijkenis,
Ten ſpiegel, welk de loon den Keiſermoorders is.
Xun. Zijn koopre beeltenis'bewake dees' pilaren,
Tot d'aerde in d'ope keel der omgelege baren,
Waer op haer aſpunt drijft, verdrinke en ondergaê.
Maer 't Vorſtelijke lijk ontfange ik in genaê.
Zoo lang Trazil verwoet het zwaert op zy kon dragen
Was hy mijn gramſchap waerd: nu is hy neêrgeſlagen.
Men paei zijn grootſchen geeſt, en geef een romp aen 't graf.
Quar. Genade maekt een Vorſt aenzienlijker dan ſtraf.
Xun. De veltmaerſchalk daeg'voort zijn hoofden en kornetten,
In hunne vaendels, met opſtekende trompetten:
Verzekre zich met kracht den rijkſtroom den Kiang,
En d'opperſteden in dien wijden ommevang.
Zoo wort een havixheir omringt van adelaren.
Neem alle havens in en ſleutels van de baren.
Wijk geen Sinezen als op d'oever van de doot.
Gy zult my zelf met een geweldige oorlogsvloot
De rijxrivieren als een blixem af zien drijven,
Om uw grootdadigheit in oorlogsramp te ſtijven.
Wanneer ik Sina, die geſlage vyandin

Van onze dapperheit, het bekkeneel heb in
Getrapt, zal ik vol vuur uit alle werrelttranſen
Vervloekten Mahomet beſtoken in Byzanſen,
En doen 't Beſnedendom, met zijn gehoornde maen
En maenbanieren, in een bloetzee ondergaen,
Tot heel het aertrijk ſchuile in ſchaduw van mijn ſtandert.
Zoo blijft geen Heerſchappy ter werrelt onverandert.

U I T.

INHOUT
EN
BLADTWYZER DER GEDICHTEN
VAN
J. ANTONIDES VANDER GOES.

VERJAERGEDICHTEN.

LYK- en GRAEDICHTEN.

LOFDICHTEN.

Aan

BLADTWYZER DER GEDICHTEN.

MENGELDICHTEN.

Eerste Boek.

MENGELDICHTEN.

Tweede Boek.

BYSCHRIFTEN.

van

VERTALINGEN.

TRAZIL, of Overrompelt SINA.

EINDE.

Lisa & Leonard Baskin

